

NDWĨMŪLEE

Mūthembi. Antony Parankimalil VC

NDWĨMŪLEE

*“MŪNDŪ O NA WĨVA ŪLA WŪKAA
KWAKWA, NYIE NDIKAMŪLŪNGYA”*

(YOANA.6:37)

MŪANDĨKI

MŪTHEMBI. ANTONY PARANKIMALIL VC

Watho ãũlũ wa Ñvuku Yĩĩ : *Mũthembi. Antony Parankimalil VC*

Nihil Obstat (Mũĩkĩĩthya): Mũthembi. Calisto Nyagilo,

Lũũsa wa Kũmya Ñvuku: Rt. Rev. David Kamau
Asikavu Mũtetheesya Ndayosisi nene ya Ilovi
21-06-2010

ISBN: 978-9966-7491-7-8

Cover Martin Serem, Edited Expression

Layout: Caroline Kamau

Mũalyũli: Victoria Kimeu Bed.(Arts), MBA (HRM)

Yumwa ya mbee: 2016, 5000

**Maandiko ma Ndeto ya Ngai maumĩtw'e kwa Mbivilia, ũvoo Mũseo,
Kĩkamba kya Ñvinda Yĩĩ**

Watho w'onthe kwa Mũandiki

Kũtũnga Mũvea:

Mũvea wa mwanya nĩ kwa Ngai Asa Mwene Utonyi W'onthe kwa wendo wake mũnene ũtaolekaa kwa syana syake Akamba. Kwa Susan Kilobia (Msc. (Agric Extention)) kwa kũsisya na kũseũvya ũalyũli kaingĩ, kwa Rose Kilonzo, Rosemary Ndolo na James Matheka kwa kũtetheesya kũsisya na kũseũvya ũalyũli.

NDWĪMŪLEE

MŪTHEMBI. ANTONY PARANKIMALIL VC

Wenda mavūku kulya:

VINCENTIAN PRAYER HOUSE
AMBOSELI ROAD, LAVINGTON
P.B. NO: 25158-00603
NAIROBI-KENYA, EAST AFRICA
Ph. +254 712000242
vincentianprayerhouse@gmail.com
www.vphnairobi.org

VINCENTIAN RETREAT CENTRE
NAIROBI-THIKA HIGHWAY
P.B. NO: 2009-01000
THIKA-KENYA, EAST AFRICA
Ph. +254 706128129
vrcthika@gmail.com
www.vrcthika.org

KŪTŪNGA MŪVEA

Nītūngīa Ngai mūvea, Asa Mwatūangi, na Mwīai Yesū, na Veva Mūtheu kwa ivuso na mumo ūla ūnengete ngīandīka ivuku yīi. Nīngūmavoyea mūno ala onthe meyīsoma. Nīnathiī mūnene kwa andū aīngī ala manandetheisye kūseūvya ivuku yīi ūndū yū yīilyī.

Juliet Mulindwa kwa kūmbany'a na kūandīka moneeni makwa, Margaret Karuga kwa kwīyumya kūyīsoma na kūyīseūvya. Purity Mbauni kwa ūtethyo wake maandīkonī matheu. Dr. Pamela Mandela kwa kwīkīa ndeto īla syaīle na kūandīka īthangu ya kūtūnga mūvea. Dr. Jackline kwa kūyumya mavītyo mbee wa mavinda atano. Maryanne kwa kīthīto mboyanī na wūmīsyo mwingī aīyanakavya, Martin Serem wa Edited Expression kwa wīa wa kūyūmbany'a. Bro. Charles Chilufya, mwana wakwa wa kīveva na mūnyanya kwa wīa wa kūīminīa. Muthembi. Calisto Nyagilo kwa kūtūnenga Nihil Obstat (Kwona ve vata ivuku yīi yumwe) na kūyendeesya kwa Mūkūmye Asikavu David Kamau ūla weetīkīlile kūnengane Imprimatur (Lūūsa wa kūyumya).

Nilīlikana na mūvea Mūthembi. Biju Valliparambil, mūūngamīi wa Kivalo kya Ngoo Ntheu, Athembi ma Vinisendi vaa Avīlīka ya Wūmīlonī wa Syua kwa kūandīka kwa nzīa ya kūtīna ngoo Kieleelo Kya ivuku yīi. Mūvea mūnene kwa Mūthembi. Varghese Parappuram VC, Mūūngamīi Mūnene wa Athembi ma Vinisendi na Mūthembi. Vaūlo Puthuva mūsyāīsya wa ī Kivalo, kwa kūtūwītīkīlya ivuku yīi yumwe. Nīngūlīlikana Muthembi. Lavaeli Karalathukaran VC mūūngamīi wa Nyumba yaitū ya Mboya, Lavington (Ilovi) kwa ūuu na wīw'ano wake ūthūkūminī wītū wa Mwīai. Muthembi mwana-ia P.D. Johny SDB ūla kwa ngelekany'o yake watumie nīandīka ivuku yīi. Nūndethetye na maūtao na ūtūika wake. Kwa ala mandethetye maūndūnī maingī nthīnī wa ūnyāīkya ūū wa ndeto ya Ngai iny'onthe mwī mboyanī syakwa kīla ivinda.

ŪNEW'I WA NDAĨA

KWA MŪNDŪ MŪKA ŪLA MŪIKĪIKU VYŪ
NTHĪ YONTHE:

MŪATHIME VYŪ MBIKĪLA MALIA

KWA ANAAIA ENDWA MAKWA-ATHEMBI

Mŭthembi. Dr. P.D. JOHNY SDB

Nĩwambendie, anzũvĩa na eethĩwa e ngelekany'o nzeo kwakwa kuma wananĩ wakwa na atuma nĩthĩwa nĩ ūla nĩ ūmũnthĩ.

Mŭthembi. George Parankimalil

Kwa kwĩthĩwa ngelekany'o kwa mboya, ũvi na ũtheu.

Mŭthembi. Peter Parankimalil MSFS

Nĩ kwĩthĩwa e mũkũũa ūla nĩatĩe wĩ ngoo nene na ũsũvĩ.
Nĩ ũmwe wa ala naaona mekaa maũndũ ũndũ maĩle.

KĪKUNDI KYA AVINISENDI NA ANAAIA ŪTHŪKŪMINĪ

Nguthu ya ũsengy'o vyũ ĩla ya ndwĩkĩthisye Mŭthembi wa
Klĩsto.

KĪELEELO KYA ĪVUKU

“Ngai nīwandekie!” Nī vatonyekana kana kūū ĩlū wa nthī vaiī Mūkīlisto ũtaakwatwa nī mwīw’īle wa kana nīmūlee nī andū, kana o na nī Ngai mwene. Kūlewa nī kīndū kī woo mūno, na o mūno kwa mūkīlisto wa w’o kw’īwa Ngai amūtiite. Mwīw’īle ta ũyū no wīthīwe wīwakūteelemya na kūwaa ngoo ya mūndū.

Ngai no aeke na kūlea mūndū ona wīva? Mwathani Īsaia 49:15 ena ũsūngō: “Mūndū mūka nūtonya kūlwa nī kana kake kala kekwonga, na ailea kwīw’īa tei kana kake kala ũsyaite? Mūndū mūka nūtonya kūlwa nī kana kake, ĩndī nyie ndikolya ninyw’ī.” Ngai atwendete nūndū twī syana syake, ti nūndū twī ase. Ngai nī mūtheu mūno ũndū wa ũsengy’a, ĩndī ailyī ota ũu, e wendo mwingī tūtatonya kūlewa nī w’o. Yīla tweetīkīla wendo ũsu wa Ngai, o na itū nītūtheasya vyū na mīw’īle na mawoo maitu onthe ma kwīw’aa Ngai atūleete maithela. Tūtiawa na wendo wa Ngai ũtathimīka. Ngai nīwaitye afī: “Ndīkamūtia kana nīmūeke mwī inyw’oka o na ĩndī.” Kwoou nītūtonya kūneena na ũkūmbaū tūkasya, “Ngai nīwe ũtethyo wakwa, ndikakīa kīndū; mūndū atonya kūmbīka ata?” (Aevelania 13:5)

Nyie ta Mūthembi, yīla neethūkīsyā andū nīnīmānyaa kana aingī methīawa na itau sya kī-nthīnī sya ũlee. Mew’aa maekiw’e nī endwa moo, o na Ngai nake amaeka. Aingī maasya, “Nī na woo, thayū wakwa ndwī vata nūndū vaiī o na ũmwe wa kūngelewa na kūmbenda nīilyī ũndū nīilyī.” Kūlewa nī ũndū wa woo mwingī na kītina kya mīw’īle ĩngī mīthūku andūnī. Twīkaa ata ĩla mathayūnī maitū twalewa na twesīla maūndūnī angī maingī ma kūtūmīsya ngoo? Īvukunī yī, NDWĪMŪLEE, Mūthembi. Antony etūkīthya kana Yesū nūvoasya na ndakatūlea nongi. Wendo wake ndwī mūvaka na ũkausūsyā ũthei ũla wīthīawa mathayū maitū na kūvetanga vyū mīw’īle yitū yonthe ya kūlewa.

Īvuku yī ya Muthembi. Antony yūkīte ĩvinda ĩseo kwa ala onthe maemeewe nī mathīna ma thayū ũu ala manyivasya wendo wa Ngai kwo. NDWĪMŪLEE nī ũthuthyo kwitu tūkīle na tūatīe Yesū kwa nzīa ya vakuvī, twīvetane na thavu, tūvike ĩtūnī tūlīsīte mīao ĩkūmī ya Ngai, tūatīe mwīao mūnene wa kwendana na kūkeka amaitha maitū, twī Sakalamendīnī sya Kanisa, na tūinywa kīthimanī kya mboya vala ve vinya ũtasūanīka.

Mūthembi. Antony nī mwīnyivu mūno na nī ngūmbaū ya mboya. Īvuku yī yūmīte kūkomanoni kwake na Ngai e nthīnī wa mboya, na ũndū kūkomana kūmūtethetye ũthūkūminī wake wa ũthembi ayīwanīthya andū na Ngai,

na mo ene kwa ene. Ta mũũngamĩ wa Nyũmba yĩtu ya Mboya mũsyĩnĩ mũnene wa Ilovi, Mũthembi. Antony ethiawa e vakuvĩ mũno na ala mena mathĩna. Nũkomanaa namo ũmwe kwa ũmwe makamũelesya mathĩna moo nake aimanenga ũtao ũla waĩlĩte. Īvuku yĩ nĩ ĩtunda ya ũkomani ũsu wake namo. Nĩwĩthĩawa na mwanya wa kũneenany'a na andũ ma ngo syonthe kũma mĩvĩanĩ yĩ kĩvathũkany'o. Ithi nĩsyo itumĩ ila syatumie ekĩa kĩthito na aandĩka mawoni make ala maũmanĩte na kĩla ũsomete e ũthũkũminĩ wa Ngai kwa ala meũmantha ũvosyo na wendo wake.

Thayũnĩ witũ wa kĩklĩsto nĩtũũkwata kĩndũ kya vata mũno kwĩsĩla ĩvukunĩ yĩ NDWĪMŪLEE. Mũthembi Antony nĩ ũeleteye mawoni make we mwene ta mũthembi ovamwe na maũndũ ala wonete e uthũkũminĩ wa Ngai. Mawoni aa me ĩvukunĩ yĩ kwa w'o nĩmekũtũtetheesya kũelewa nĩ wendo wa Ngai ũla ũtaolekaa, na mũno mũno kwa ala mekwĩw'a me alee. Nĩwĩkwatyo wakwa mũnene kana wasoma ĩvuku yĩ, nĩ ũũkwata wendo ũte kĩthimo wa Ngai, ũkwate ũvosyo kĩlĩkonĩ na ngoonĩ, na wĩw'e ũkĩakisyo wa Ngai. We yu wĩ o vala ũkwĩtite wĩthĩwe. Ndekĩte mavĩtyo kwĩanana na ũndũ ũkũtongoesye. O na kwa maũndũ ala mekwonekana mena vinya mũno, We nũendee na kwalany'a ũla ũseo - ti kwaku weka, ĩndĩ kwa ala angĩ, na kwondu wa Ũsumbĩnĩ Wake w'onthe. Ndeũkũthima kwĩanana na mavĩtyo maku, ĩndĩ esisya ngoo yakũ aimantha ũĩkĩku waku. Eenda ũmanye kana wĩw'i na kwĩfĩkĩla kũsũw'a nĩ wendo wake nĩkw'o kũkaũnenga ũvosyo na kũtũngĩa kĩla waaisye. Īkĩĩa kana e vamwe naku na ũyosa vinya. Wambĩĩa kũsoma ĩvuku yĩ, ũtao wakwa nĩ kana ndũkaĩsome ũĩsembethetye. Īndĩ osa mwanya mũseo na ũiyĩsoma ũisũania yĩũlũ wa thayũ waku kwĩanana na maũndũ ala mawetetwe ĩvukunĩ yĩ; nũũkwata wendo wĩ vinya wa Ngai ũla wĩthĩawa atũsũvĩite kĩla ĩvinda.

Īĩ nĩw'o:

Ndwĩ weka---

Nũndũ Ngai e vamwe naku.

Ndwaĩtye wa ũkũsĩĩĩ---

Nũndũ Ngai nĩwe mũsuvĩi waku.

Ndwĩna ũvũthu---

Nũndũ Ngai nĩwe wũsũu waku.

NDWĪMŪLEE

Ndwī wa mana---

Nūdū Ngai ena mūvango mūseo thayūnī waku.

Ndwī wa thooa mūnini---

Nūdū Ngai atūmie Mwana Wake akw'a kwondū waku.

Ndwaītye wīkwatyo---

Nūdū Ngai nūseūvītye vandū vaseo vaku.

Ndwaītye mūdū wa ūkwenda---

Nūdū Ngai akwendete na wendo ūtaolekaa.

Ndwīmūlee kana ūkaekwa---

Nūdū Ngai akwītaa Wake mwene.

Nīmūvoyea Moseo,

Mūthembi.Biju Valliparambil VC

MŪŪNGAMĪI WA KĪVALO

**ATHEMBI MA VINISENDI WA VAŪLO –AVĪLĪKA YA WŪMĪLONĪ
WA SYUA**

KĪVUANY'O

KŪTŪNGA MŪVEA	IV
ŪNEW'I WA NDAĨA	V
KĪLEELO KYA ĪVUKU	VI
KŪTŪNGĪA MŪANDĪKI MŪVEA	X
NDETO SYA MBEE:	XIII
KĪLUNGU KYA MBEE: ĪVIA YĨLA YALEILWE	1
KĪLUNGU KYA KELĪ: THAVU-THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ	15
KĪLUNGU KYA KATATŪ: KŪEKAŅĪA: MWENDE MŪMAITHA WAKU	95
KĪLUNGU KYA KANA: KUMBŪLA:MŪOMO WA ĪTUNĪ.....	112
KĪLUNGU KYA KATANO: KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU ...	126
KĪLŪNGU KYA THANTHATŪ: KŪMANTHA NA	
KWĪKALANY'A NA MWENDWA WAĨLE	164
KĪLUNGU KYA MŪONZA: THĨNA WA MAKOANI MA MBESA.....	179
KĪLUNGU KYA NYANYA: ŪTHEU WA KĪ-MWĪĨ NĪ NTHEMBO KWA NGAI ..	204
KĪLUNGU KYA KENDA: VINYA WA MBOYA	216
KĪLUNGU KYA ĪKŪMI: MWAITŪ MALIA	224

KŪTŪNGĪA MŪANDĪKI MŪVEA

Mīkalīlenī ya kīla mūthenya, nītīkomanaa na mathīna, motato na manyamao. Mavinda maingī nītūleelaa na kūkw’a ngoo. Tūkaambīia kwīvūthya ithyī ene, kwīmena, kūmena andū ala angī, ona kūmūmena Ngai. Tūsūanīaa kana twīithyoka na vaiī mūdū ona ūmwe ūūnganaa naitū. Twonaa vate mūdū ūkūtwīthukīīsyā na tūyīminūkīlīlyā kana nītūleilwe. We waaīthīwa wī mūlee? Ukalewa nī mūdū wendete kana o mūdū wanengete ndaīa na wāī na wīkwatyo mūnene kwake? No kwīthīwa waleilwe nī ala maku ma mūsyī kana anyanyau īvinda yīla wesīlīte maūdūnī me vinya mūno na yīla wendaa ūtethyo woo vyū. Īvandanī ta yū, nīw’o ūmanyaa mo anyanyau maku maw’o nī meva. No wīthīwe waleilwe, na walea kūkwata ūla wīa, kūnewa kīvīla kīnenenange, kwongelw’a mūsaala, kana o ītūvi yīla weetele. No wīthīwe waleilwe nī andū, nūdū wa mavītyo kana ūnyūvi mūthūku weekīe. O na no ūlewe ūtekte ūndū o na ūmwe mūthūku. No wīthīwe waleilwe nūdū wa mbaī kana ūko waku. Kana o ūkalewa kwondū wa ūvuthu na wonze wīna w’o.

Wīkaa ata yīla walewa? Wosaa ītambya yīva na w’īkaa ata? Yīla tweew’a twī oka na twī alee, twambīia kūtūlana mūti, na kūu nī kwongeleela thīna na kūthūkīīsyā maūdū. Twasisyā mawīanī maitū, mīsyīnī yitū, kīmbesanī, ūīmanī wa mwī, motūinī... mathīna me kīla vandū. Nī twīlikasyā mīkalīlenī īte mbee kana ītina īla yīthīawa ītena ūeti o na ūmwe mathayūnī maitū. “O kwa mītūkī, nī twīthīaa twīlikīlye syovonī na tūyenda ūthasyo. Īndī yu nītūkaa kūlewa nī kana eethīwa nītūkwenda twambīie thayū mweū, no nginya tume maūdūnī asu. Mavinda amwe nītūmanthaa mosūngīo, ona mavinda angī tūilea kūmamantha. Twesa ūkwata ūtethyo, wīthīawa wī o wa īvinda īkuvī na mathīna asu maitūsyokea – kaingī matūsyokeaa me mathūku kūte ūndū mailyī yīla twaendie kūmantha ūtethyo. Kaingī tūyīthīawa twīsī vala tūūmantha ū ūunīko na kwoou tūyīvīndīīsyā. O tūende, maūdū aya onthe maumbīkawa ngoonī na mayīkala meteetele īvinda yīla yaīle mokīlany’e. Mavinda maingī ithyī o na tūyīthīawa twīsī kana twīna thīna (ītau sya kī-nthīnī). Mavinda amwe iyīthīawa ne ithyī twīnasyo; syīthīawa syī mūdūnī ūngī tūmwīsī – o ta mūnyanyae witū, mūdū tūileny’e ūndū nake, kana o mūdū tūthūkūmaa īmwe. Mavinda angī nītūminūkīlīlasyā kana ūu nī wīthīwe na vai ūndū ūngī w’īkwa. Nītūendeeaa na thayū witū twīona mathīna asu tūyīsilya kana vai ūndū ūtonya kw’īkwa. Īndī o tūende na mbee, kīndū kīkooka kyūkīly’e itau isu twoonaa ta syavoie na kyeva nī kana ūu no ūete ūmīsyo mūnene mūno – na o mūno kethīwa nī tūkw’ie ngoo na tūyasya, “Ngai o nake nūndekete!”

KŪTŪNGĪA MŪANDĪKI MŪVEA

Nīw’o? Ngai nūtūleaa kana nithyī tūleaa Ngai? Yīla twakwatwa nī mathīna ma kīmbesa na o kwa mītūkī tūyīthiūūīa vengi na ala angī makovethanasya; yīla twawaa na tūyīatīanīsyā ndakītalī tūimantha ūla wī na ūmanyi wa yīlūlū vyū, o na tūkwatanīsyē na kūthi kwa awe; yīla syana syatūthīny’ā mīsyīnī na tūimamanthia ūtao kuma kwa andū mena ūtūika wa kūmatethya, me kīvathūkany’o ala; yīla twīna mathīna ma kīveva natūyanganga kūū na kūya tūtakakinya Kanisanī! Tūineena ū’woī, kw’o kūleana kwī ngalīko yīva?

Ndwīmūlee nī īvuku yī kūtata kūtwny’ā ūndū twaīlītwe nī kwīka yīla twakwatwa nī mathīna ma mīthemba īno. Īvukunī yīī Muthembi. Antony atūmīite ngelekany’o syaw’o sya andū ala ūtethetye na ūtao e ūthūkūminī wake ta mūthembi. Nūneenete īlūlū wa maūndū mekīvathūkany’o, maingī mamō maumanīte na makūlyo ala ūkūlaw’ā īla ūkūnengana ūtao ūsu. Mūsomi wa īvuku yīī nūkūvuanīw’ā īlūlū wa ūndū mathīna ma kī-mwīī, kīlīko na kīveva matūtaanasya na Ngai. Tweetaanīsyā na Ngai tūsyokaa tūketaanīsyā na atūī, o na tūketaanīsyā ithyī ene, na kīī nīkyo kīthīawa kī kītina kya mathīna. Ūendee na kūsoma ilungu syī kīvathūkany’o sya īvuku yīī, nūkūka kūlelewa nī kana thīna o na wa mūthemba wīva mathayūnī maitū, ndwīthīawa ūtetwe nī Ngai. Wīthīawa umanīte na thavu yambēe –mūmbīle ūla ithyonthe twatīīwe nī asyai maītū ma mbee Atamu na Awa. Nūkūka kūmanya kana naī situ syīthīawa nesyo kyambīīī kya mathīna onthe ala twīthīawa namo, na twaendee kwīkala ī naīnī – o twīśī kana o tūtesī - nīw’o wīśaa kwīyīthīīla wī vala we yu ūī. Nūkūvundīw’ā ūndū Kumbūla naī isu kwīthīawa kwī ītambya īnene nzīanī ya ūthasyo na ūndū waīle kwīka umbūli wīanīīe. Nūūvuanīw’ā vata wa kūekea (kūekea ala angī kuma ngoonī, kwīyīekea we mwene, o na kūekea Ngai) na kūmanya mūyo ūla wūkanasya nakw’o (kūekewa nī Ngai, nī ala angī na kwīyīekea we mwene!). Nūkūmanya vata wa kwīlīla, ūyambīīa mwīkalīle mweū. Nūūkwata ūtangīīo kwa nzīa ya mwanya na ūyosa ītambya ya kūsyokea Wendo ūtaolekaa wa Ngai na ūthasyo wa w’o thayūnī waku.

Ndwīmūlee kwa w’o nī īvuku ya kūkiita ngoo. Nthīnī wayo nītūkūlw’ā tūmūsyokee Ngai nī kana atūsūsyē na wendo na tei wake ūtaolekaa. Īvukunī yīī, Muthembi. Antony nūkūtūlīlikany’ā kana, twī nthīnī wa Yesu Klisto, ithyonthe twīna ūkūmbau wa kūsinda syīndū syonthe ila itūthīnasya kwondū wa mūmbīle witū, na tūyīthīwa na ngwatanīo na Ngai tene na tene. Mūthembi. Antony atūmīite maandīko (ūvyū wa Veva) yīla ūkūelesya na kūnengane mosūngīo maūndūnī me kīvathūkany’o. Nthīnī wa maandīko, nītūkwona kana naī o na yīva no īvetangwe vyū – ti naī ila nini weekīte īvinda īvītūku tu, īndī o na naī syonthe nene ila wīkaa ūmūnthī yīla ūtendaa o na vanini kūthengeea mūmo wa Ngai. Nītūkūtavwa ivukunī yīī Ndwīmūlee kana kyama kīu kya kīNgai kīitukīāa nūndū wa meko maitū maseo kana o mathūku, īndī

NDWĪMŪLEE

kyumanaa na mūikīio witū. Mūthembi. Antony etūmanyīsyā īlūlū wa vata wa mboya thayūnī witū ethīwa nītūkwenḁa twīthīawe na mūuo wa ngoo, ūla kīla ūmwe witū wīthīawa aimantha. Īngī nūtūnengete syīndū tūtunya kwambīā kwīka ethīwa nītūkwenḁa kūete ūtanu wa ītunī mīkalīlenī yitū twīvaa nthī. Kīndū kīla kya vata mūno ūtutethetye tūkamanya nī kana o namo andū ma tene Maandīkonī Matheu no meethīawa na mathīna o taa maitu, na mathīna nī nzīa īmwe ya kwonany’a ūseo wa Ngai kwitū. Nītukwona a Maandīkonī kana ila ngumbaū syeethīawa iyīsilya Ngai ndevamwe namo, now’o vinya woo wa kiveva waingīvaa mūno vyū.

Motao na momanyīsyō īvukunī yīi Ndwīmūlee maandīkītwe kwa kīla kikundi na kwa andū onthe o na kau makonanītye mūno na mūikīio wa Kanisa Katholeki. Yīandīkītwe mūno mūno yīatītīe ndeto ya Ngai (Mbivilia Ntheu) na kwīanana na mīendele na mīkalīle īla yaīlīte thayūnī wa Mūklisto. Yīivathukanītye aūme na aka, athūi na ngya, asomu na mate asomu, aiū na eū, athūkūmi ma Ngai na aīkīi. Īvuku yīi yīneenete naitū ithyonthe; andū ma mūsyī onthe. Yītūthoketye ithyonthe mūsyīnī wa syana sya Ngai. Wīkwatyō wakwa nī kana ūyambīā kwīka kīla ūkwona kīkwaīle, nūkwata ūthasyō mweu na nūkwīthīwa na mea ma kūtavya andū angī īlūlū wa ūthasyō ūsu.

Tūmūkathe Yesū Klisto!

Dr. Pamela Mandela Idenya

(M.D. MMed (ENT), (MPH)

NDETO SYA MBEE

Ītunī ti kwa andū ala aseō; ĩndī nī kwa andū ala atheu na alaīka tū meoka. Tūtetīkīlīte tūtūwīke atheu tūyīsa kūlīka ĩtunī nūndū “Mūsyī ūsu ndūkalīka kīndū o na kīmwe kīvuku, kana mūndū o na wīva ūla wīkaa maūndū ala me nthoni kana ūkenganaa. Andū ala makalīka vo no ala maandīkītwe yīla ĩvukunī ya thayū ya Kalondū.” (Ūvu. 21:27) Mūandīki wa valūa wa Aevelania atūthuthasyaī, “Tatai mwīkale na mūuo na andū onthe na mūyīkala na ūtheu wa ngoo nūndū vai mūndū ūkamwona Mwīai ate na w’o.” (Aevl 12:14) Nake mūtūme Vetelo atwolootasya atīi:

Īndī nūndū Ngai ūla wamwītīe nī mūtheu, o nenyu ĩthīwai mwī atheu. O tondū Maandiko Matheu maītye, “Īthīwai mwī atheu nūndū nyie nī mūtheu.”
-1Vet. 1:15-16

Mūthenya ūmwe ĩtina wa kūtavanya ndeto ya Ngai, nīnaumie kītaanī na kīveti kīmwe kyooka vala naī na kya ndavya atīi, “Mūthembi, ūtavany’a waku wīi mūseo mūno na wa kūkiita ngoo. Endeea kwīka nesa o ūu. Nīkūlasya mwa takethwa mūūme wakwa eīvaa akakwīthūkīīsyā,” kīveti kīu nīkyaendeeie na kwasya, “Nīwīsī kīla kyonthē ūtavanīsyē kīī yīūlu wa mūūme wakwa. Kyeva nīkwīthīwa ndēīvaa ĩndī ti ūndū, ĩvīnda yīla yīngī ngamūete. Na yu mūthembi, namūete ūkatūngīlīīla kīla kyonthē ūtavanīsyē ūmūnthī kwondū wake?” Nakwa nīnamūsūngīīe atīi, “Nyie ndyīīvangīte nīneene kīndū o na kīmwe yīūlu wa mūūme wakū, ĩndī kīla kyonthē nīneenie kīī kyaku nī kana ūtwīke kīveti kyāīlū”, Kīu Nīkyo kītumi kīla Mwīai Ngai ūtūtavasya atīi: “Ūla wī kūtū nīew’e kīla Veva

*Ītunī ti kwa andū ala aseō; ĩndī nī kwa
andū ala atheu na alaīka tū meoka.*

Mūtheu ūkūtavaya makanīsa” (Ūvu: 2:11). Ūtavany’a wa ndeto ya Ngai wīthīwa wīna ūalyūli wa ngoo ta kethīwa ethukīīsyā nī mosaa ndeto ĩsu taīkūneena na mo ene, namīkalīle yoo ĩyīthīwa ĩtongow’e nī ndeto ĩsu. Kūya kwītū Kerala nthī ya India, twī kīthīo kya kwīna mbathi sya mathīko na kūvoya ĩla mwīi wa mūtūtīa ūthūmūīte mbee wa ūtanatwawa kanīsanī. Mbathi ĩsu syīthīawa sya kūtūlīlīkany’a ūndū kavīnda ka mūndū ka kwīkala vaa ĩūlu wa nthī ne kanīni, na ĩngī syīthīawa ĩtūthokya ĩthyonthē twīlīle.

Īndī kyeva kīla kīnene nīkwīthīwa kana andū ala methīawa mombanīte vau mesīlasya kana mbathi ĩsu syīthīawa ĩyīnīwa kīmba kīu nī kana kīlīle mathavu makyo. Kavīnda kaingī o naitū nītwīthīawa na thīna o ta ūū kwona ndeto ĩla ĩkūtavanaw’a yīī yīūlū wa mwendya, mwendwau wakwa ūla mūkūū, nyīnyīa wa mūūme wakwa, kana o yīūlū wa mūndū ūngī.

Mūtheu Paulo asyaa atīi;

“Īsūvīei īndī mūkalee kūmwīthukīīsyā ūla ūkūneena nenyu. Ethīwa andū mayaaonoka yīla maleile kūmwīthūkīīsyā ūlawa wamakanasya kūū īlūlū wa nthī, ithyī tūkavonoka ata twalea kūmwīthukīīsyā ūla ūtūkanasya kūma ītūnī?”
-Aevl. 12: 25

Etūtavya kana tūyāīle kūmūlea ūla ūneena naitū ūmwe kwa ūmwe. Kakelwa ka kīveti kīmwe kītawa Dorothy R Jones nī kangusīasya mūno īla nakosoma: “*Wīa waku nīkūseūvyā mwīkalīle mweū īlūlū wa nthī,*” Ngai nīwandavisye. Nakwa namūsūngīa, “*Kwa nzīa yīva? Nūndū nthī īno nī nene mūno na yī maūndū maingī mataaleeka! Nyie nakwa nī kamūndū kaninī mūno na kate maana na nyie vai ūndū ndonya kwīka! Īndī nake Ngai ūnī wake, nīwandavisyeī,* “*Vīndūa tū mwīkalīle waku!*”

Andū aingī ala methukīīasya ūtavanya wakwa nīmandavasya ndeto mbingī o ta ithi yīla namina kūtavany’a. Ve vinya kwakwa kūtūngīlīla ūndū ndavanisye ndeto kwa ndeto kīla īvīnda naūngama alūtalīnī, nūndū maūndū maingī ala nītavanasya methīawa me ala nīvevetwe nī Veva Mūtheu. O na īngī, mavīnda ala maingī, namina kūma alūtalīnī kūtavanya, ndyīthīawa ndonya kūlīlikana maūndū maingī ala nīneenie. Kīla īvīnda naūngama kūneena na andū, kīelelo kyakwa kīthīawa nī matavye ūvoo īlūlū wa Yesū; na kīla kyonthē nīneena kīthīawa ne kya kūmathengeanīsyā na Mwīai Ngai. Mavīnda ma lītīlītī, nīnīkwataa mwanya wa kūneena na andū aingī ala methīawa mokīte. Īndī andū ala aingī kwa kītumi kīmwe kana o kīngī mayīthīawa matonya kūka o na kau nīmethīawa me na mea manene ma kūka na kwīthukīīsyā na kwīka kīla kyonthē kīthīawa kīendee. Aingī ma ala mokaa, ītina nīmasyokaa kwakwa na maīndavya kana syīndū imwe itavaniw’e īlūlū wa syo mayīthīawa mesī kana nī nthūku methonī ma Ngai waitū. Kwa ngelekany’o, kwīthīwa wī kīveti kya kelī nī naī, ateo nyie nīnīmīnīte kwona kana kwīthīwa wī kīveti kya keli, kya katatu, kana o kya īkumi na kīmwe tī ūndū ūtonekanaa kaingī nthīnī wa mīkalīlenī ya andū ma Avīlīka. Aingī mayīśī kana aya nī mavītyo mbee wa metho ma Ngai. Mathayū maitū nī masūmbīkītwe nī mīkalīle na syīthīo ūkethīa syīndū mbingī twīkaa tūteūmanya kana nī mavītyo nūndū tweanie o tūsyīka. Kwondū wa itumi ithi, na kwīśīla kūveveewa nī Veva Mūtheu, nonie ve vata wa kūandīka īvuku yīī nī kana yīthīwe na masomo amwe ala nīvūndīasya lītīlītīnī na mavīndanī o ala angī nīūngamaa nītavany’e ndeto ya Ngai. Kwa Kwīśīla nzīanī īno nīngwīthīwa nītonya kūmavīkīa ala aingī methīawa na wendī wa kūmūmanya Yesū Klīsto mūnango na kwa nzīa ndiku. Wīkwatyō witū nī kana nīyīkūtetheesyā kūete ndeto syake vakuvangī na andū. Twīvoya kūma ngoonī, kana Yesū nūkūneena kwa nzīa ya mwanya na kīla ūmwe ūla wīśoma īvuku yīī. Nawe Yesū mwene amūsūngīe makūlyo onthe ma mathīna ma mathayū menyu ala mwīthīawa namo, na mūmanthaa mosūngīo mamo na mūyaaīsa kūmakwata.

Ūandīki wa īvuku yīī nī ūtetheetwe nī momanyīsyō na maandīko ma kuma kūndū na kūndū. Imwe nī nīwetete ene na īngī ndiwetete. Kīelelelo kīnene kya kūandīka īvuku yīī nī kūtetheesyā andū ma Avīlīka matonye kūmanya naī imwe mekaa na isīīī īla syīthīawa ītesīwe nī kana methīwe matonya kwīkalaa mwīkalīle musūu mūnango wa Mūklīsto. Īvuku yīī o īngī nīyīandīkītwe yumanīte na maūndū ala nyie mwene nīmonete nī ūthūkūmīnī wakwa wa ūthembi. O īngī nīnīkīite mīsoa ya Maandīko Matheu, nūndū Yesū aneena na kīla ūmwe witū kwa nzīa ya mwanya na yaw’o kwīśīla maandīkonī matheu.

KĪLUNGU KYA MBEE

ĨVIA YĨLA YALEILWE

MŪVANGO WA NGAI KWITŪ

Nündũ nyie Mwĩai Ngai nĩnĩsĩ maũndũ ala nĩmũvangĩe. Nĩmũvangĩe kũmwĩka nesa na ti ũthũku, nĩmũnenge wĩkwatyo ĩvĩndanĩ yĩla yũkĩte. Nĩvo ĩndĩ nyeny mwĩmbĩkaĩla na kũka kũmboya, nakwa ngeewa mboya syenyu. Mwamantha mũkambona, ethĩwa mũkamantha na ngoo yenyu yonthe

-Yel.29:11-13

Ngai ti mũndũ, ũndũ ũneena ũvũngũ; Ngai tita mũndũ, ũla ũtonya kũvĩndũa mosũanĩo make. Kyonthe kĩla wathana nĩwĩanĩasya; nũneenaa na ayĩanĩsya ?

- Hes. 23-19

WANA WAKWA

Nyie mŭsyĩ kwitu twĩ syana ikũmi. Syana itatũ sya aũme ila nĩsyaanĩw'e nasyo nĩ athembi ma kanisa katholeki ovamwe nakwa. Aũme ala angĩ ana nĩsyaanĩw'e namo na eĩtu elĩ, onthe nĩmatwaanĩte na makatwawa na mena syana. Nyie nĩ wa keenda kũsyawa. Ndyĩana, asyai makwa nĩ mathĩnaa mũno maitũea. Mayaĩ na mbesa mbingĩ na kwondũ wa ũu, mŭsyĩ witũ nĩ waĩ na mathĩna maingĩ. Maũndũ maĩ vinya mũno. Nyie nĩ kana nĩnesĩlile mathĩnanĩ maingĩ ma ngoo, kyeva na maũndũ maingĩ me vinya ala ũkya ũetae. Mŭsyĩ witũ waĩ vakuvĩ na valisi yitũ. Kanisa ĩno nĩyaũngamĩtwe nĩ Mũathime Mbikĩla Malia na mwĩkalo wakwa wonthe yĩla naĩ kana wakonanĩtwe na valisĩ ĩno. Yu nyie ta nĩ mũthembi wa Yesũ wakwa ũla nĩmwendete mũno vyũ, kwĩsĩla ndeto ya Ngai nĩnĩmanyĩte mosengy'o ma nzĩa syake.

Nĩtwĩsĩ kana nthĩnĩ wa maũndũ onthe Ngai atethasya wĩa nĩ kana ameke nesa ala mamwendete, namo nĩ ala wĩĩte kwĩanana na mũvango wake - (Alo.8:28).

Nĩnesie kũvũanĩw'a kana mawoo na kyeva kyonthe kĩla neew'ie syaĩ mũvango wa Mwĩai Ngai, na nĩ kana nĩthĩwe nĩ mũthũkũmĩ Wake kwa andũ ala nya. Kĩnĩ notakyo kĩtumi kĩla kyatumie Mwĩai Ngai ambĩta kwa nzĩa ya mwanya nĩthwe nĩ ũmwe wa kĩkundi kya athembi ma AVinisendi ala kĩnengo kyoo nĩ kũtavanya ndeto ya Ngai kwa ala nya. Yĩla naĩ sukulu ya ũthembi (Seminali) nĩnakwatiwe nĩ thĩna mũnene na namba kũma, ĩndĩ ĩtina nĩnasyokie o kũu Seminalĩ. Yĩla nasyokie ũla waĩ mũũngamĩ wakwa nĩwangũliliye nĩkĩ ndaneethi kũlika kĩkundinĩ kĩngĩ kya ũthembi. Nyie nakwa nĩnamũtavisye kana Mwĩai Ngai ambĩtie kwa nzĩa yĩ mwanya nĩlike kĩkundinĩ kya ũthembi kya Avinisendi. Yũyũ nĩ na mũĩkĩĩo kana maũndũ aa onthe mayeekĩkaa vatena kĩtumi. Kĩnĩ nokyo kĩtumi kĩla nyũmba ya mboya ya Athembi ma Vinisendi ĩla yĩ Ilovi vala yu nĩthũkũmaa wĩa wa Mwĩai, tũendeesya litiliti sya mũthemba mingĩ vate kũĩvĩthya kĩndũ o na kĩnini; nĩ kana andũ ala nya matonye kũmũmanya na kũmwosa Yesũ matekũĩva kĩndũ o na kĩmwe. Nĩtũtonya kwĩsĩla nzĩanĩ mbingĩ sya mathĩna mewoo, ĩndĩ nthĩnĩ wa mo onthe Ngai ethĩawa e na mũvango, mũvango mũseo kwitũ. Ethĩwa nĩtũkwĩkala twĩna wũmĩsyo mwĩanu, ĩvinda ya Ngai yavika We nũkatũvuanĩsya mũvango na mũvango yake ya ũseng'yo kwitũ (Sisya Yel.29:11)

Mũvango ũũ na kwenda kwa Ngai mathayũnĩ maitũ vai ũmwe o na wĩva ũtonya kũsiĩĩa iikeanie - ti asyai maitũ, ti anene maitũ wĩtonĩ witũ, kana o na alimũ maitũ. O tondũ ndeto ya Ngai ĩneenete ĩvũkuni ya Yovu "Nĩnĩsĩ kana we Mwĩai Ngai nũtonya kwĩka maũndũ onthe, na vai mũvango waku ũtonya kũsiĩĩwa nĩ mũndũ (Yovu.42:1-2.

ĨVIA YĨLA YALEILWE

Mũthenya ũmwe mwĩtu ũmwe nĩwookie kwakwa akĩia nũndũ kĩmwana kĩla waĩ e ndũũ nakyo nĩkyaikĩmũtiie na kyoosa mwĩtu ũngĩ. Nĩnamũkũlilyeĩ, “Wĩw’a nĩ kyaũ? Wailĩte kwĩthĩwa ũitũngĩa Ngai mũvea na ngatho nũndũ nũkũvuanĩsyie ũw’o ĩũlũ wa mũnyanyau ũsu ũkũtiie. Nũnavũthĩtye mũvango wa Ngai kwaku nũndũ ũneesilasya kana ndũkesa kwĩthĩwa na mwendwa ũngĩ.” Nĩvo ĩndĩ mwĩtu ũsu waisye, “Ũu nĩw’o Mũthembi, kwaw’o nyie ndinoonaa kana nĩnĩsa kwĩthĩwa na mwendwa ũngĩ take.”

***Mavinda amwĩ nĩtũtataa kũleana na mũvango
ya Ngai mathayũnĩ maitũ na tũyĩatĩia ũndũ
tũvangĩte na ũndũ tũkwĩsilya.***

Yĩla twĩsilĩte maũndũnĩ maingĩ me vinya, no nginya twĩkwatye tei wa Mwĩai Ngai nũndũ we ndesa kũtũeka

Mwĩai nĩ mũseo kwa ala mamwĩkwatasya, nĩmũseo kwa ũla ũmũmathaa.
- ĩio.3:25

Nĩkwĩthĩwa Mwĩai ndakekya andũ ũtee tene na tene. ĩndĩ o na aete kyeva akeew’a tei ĩngĩ, kwĩanana na wingĩ wa wendo wake ũtaolekaa. Nĩkwĩthĩw’a ndendeeaw’a nĩ kũthiny’a andũ, kana kũmaetee kyeva
-ĩio.3:31-33

We Mwĩai nĩwandeteie na watangĩia thayũ wakwa.
-ĩio. 3:58

KUMA KŪTHITA NA KŪTWĨKA MŪTAVANY’A

Yĩla naĩ kana kanini nasomeea sukulu waĩ vakuvĩ na mũsyĩ kwitũ. Sukulu ũsu weetawa wa St Mary’s Lower Primary School na waũngamĩwe nĩ kĩkundi kya masisita. Waĩ na ilasi kuma kya mbee kũvika kya kana. ĩvinda yĩmwe sukulu ũyũ nĩweethĩwe ũililikana mũthenya ũla wambĩw’e. O tondũ kwĩthĩawa, aeni na asyai nĩ mathokaw’a nasyo syana iimatanĩthya kwĩsĩla nzĩa syĩ kĩvathũkanyo. Sisita ũla waũngamĩite sukulu ũsu nĩwendaa kana

kamwe kaneene yīlū wa ĩsukulu mūthenyanī ūsu. Mūthenya ūmwe ĩ ya wīyoo nīwakūlilye syana syonthe ineene na wasya mūnene kīla kyonthe mekwenda nī kana ethwe atonya kūnyuva kana kamwe kala kena wasya mūseo vyū. Ilasi sitū syaī inya syakītwe na mbwau na syaanītwe'e kūdū kūna kuma kīlasinī kīmwe kyaī kīnene. Yu nyie naī kīlasi kya kana. O yīla syana syambīlīlye kūneena, nyie o nakwa nīnakwatanie nasyo na nambīa kūneena na wasya mūnene ta ūū, "Aeni maitū ma ndaia athokye, alimū, asyai na syana. Tumbanīte vaa nī kana tūtanie kwīthīwa kwa St. Mary's ..." na naendee a o ūū nīneenete na wasya mūnene ūndū naī ndonya. O kavindanī kau, sisita ūla waūngamīte sukulu eethīawa aitembea atūthy' ūlūlūkīte ethukīsyē mawasya asu onthe. Īndī o kwa mītukī, nīwookie kīlasinī kīla naī. Yīla twamwonie, ithyonthe nītwakīlilye vyū nūdū nītwamūkīte mūno. Nīwakūlilye kīlasi kyonthe nūū ūla eīnenete na wasya mūnene aithita. Nīweesi nīneethīawa na thīna ūyū wa kūthita na nīkwatya kī nīkyo kītumi kīla weekalatile mūno kūka kīlasinī kyakwa na ti ilasinī ĩla ingī! Syana imwe ĩla twaī kīlasinī kīmwe nīsyambolotile na sya mūtavya kana ninyie. "We kamwana kaa ke kūlukūlu mwingī! Ndūtonya kūneena sukulu witū ūithita ūū," Nīwaisye. Ūkambīa kūneena kīndū na wī kati kati wakyo ūyīeka, na kī kīkanenga sukulu witū ĩsyītwa ĩthūku. Syana isu nasomaa nasyo nīsyathekie. Īndī nyie nīnaīe nūdū wa kwīw'a nīmūnyivye mūno. Vau ĩtina, Mwīai Ngai nīwangiakisyē aindavya atī, "Anitoni, ninyie ūkaneeneaa na ti sukulu ūyū."

Ūmūnthī nyie nī mūthembi wa Yesū, na nī nīūngamaa mbee wa andū aingī ndimatavya ūvoo mūseo wa Yesū wakwa. Kwa woni wakwa, ūū nīw'o ūndū ūla mūnene vyū mūdū ūtonya kwīthīwa ayīka; Kūūngama na kūtavya andū ūvoo mūseo wa Yesū Klīsto. Kīla ĩvinda yonthe nīūngamaa nītavanye ūvoo mūseo wa Mwīai Ngai, nyie ndīthitaa. O na yīla nathita vanini ngīneena ndeūtavany'a, ūū ndūmbīwīthasya nthoni. ĩtina wa kīko ta kīu, nūū ūla waī atonya kwīsilya kana ngeethīwa ndonya kūkīlyā wasya wakwa ingī na kūneena mbee wa andū aingī? Ethīwa Mwīai Ngai nūtonya kūtūmīa mūdū ūthitaa kūtavanya Ndeto yake Nzeo, kwa w'o nīwe El Shaddai-Ngai Ūla Mwene Ūtonyi W'onthe. Ī, nīwoona, Mwīai Ngai ndesa kūtūlea. Wendi Wake nītūke Kwake ovamwe na maw'onzu maitū, mathavu maitū, ūvūthu witū, o ūndū tū tūilyī. O na kethīwa andū angī monaa ithyī tūte vata o na mūnini, Mwīai Ngai akatūtūmīa.

Īvia yīla aki ma myako maleile, nīyītwikīte ĩvia yīla ya vata mūno mwakonī,

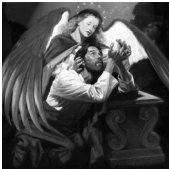
Mwīai Ngai nīwe wikīte ūndū ūsu naw'o nī wa kūsens'ya methonī maitū.

- Sav. 118:22-23

ĨVIA YĨLA YALEILWE

Nĩw’o vyũ, wamwĩtikĩlya Mwĩai Ngai, akakũtũmĩa nginya andũ masengw’e nĩ wĩa ũla ũkũtethya thayũnĩ waku.

Asyai makwa mayendaa nĩthi seminalĩ kũsomea ũthembi nũndũ kwĩanana na kĩthĩo kitũ, mwana ũla ĩlumaita wa kĩmwana nĩwe ũtiawa mũsyĩ asũvĩe asyai yĩla maendee na kũkũa. Akũũwa makwa atatũ aũme nĩmaendee na kũsoma matw’ike athembi. Kwoou nyie ta kĩmwana kĩla kya mũthya, ninyie nailĩte kwosa wĩa ũsu. Nyie o nakwa nĩnendeeaw’a nĩ kwĩkala mũsyĩ nĩmasuvĩae asyai makwa nũndũ nĩmambendete mũno, na nĩnoonete ũndũ mathĩnie maitũea. Kwa woni wakwa, asyai makwa nĩmo maĩ asyai ala aseoo vyũ ĩũlũ wa nthĩ. Nyie nĩnendete ĩthe wakwa mũno vyũ; nũndũ o na neeka mavĩtyo ndangũnaa. ĩndĩ inyia wakwa, ĩvĩtyo o na ĩnini neeka naĩ nĩkũnwe, nanĩkũnwe o mũno. Kaingĩ nĩ wambũaa mũno, aingũna na wendo na ayenda kũndũngalya - aikũna ũ waanu ũsu ũmbume vyũ.

***Wendi Wake nĩtũke Kwake ovamwe
na maw’onzu maitũ, mathavu maitũ,
ũvũthu witũ, o ũndũ tũ tũilyĩ.***

THAMOSI NGW’Ũ NA NGOO NGW’Ũ

Ĩla nalikile Seminalĩ ĩla nini, naĩna ũthĩngaaũ wa ngoo mwingĩ mũno ũkethĩa vai kĩndũ ona kĩva ndaĩ ndatonya kũtetheesya mũndũ. ĩndĩ Mwĩai Ngai ndendaa twĩke kĩla kĩndũ, ateo kĩla we mwene watũkũlya twĩke.

Nĩkwĩthĩwa Ngai nĩwe ũtumĩte twĩthĩwa tũilyĩ ũndũ tũilyĩ, na nthĩnĩ wa KlĩstoYesũ nĩwatũmbie twĩthĩwe na mwĩkalo wĩna meko maseo ala watũvangĩe twĩkae. -Aev. 2:10

Nyie nĩ naĩna mũnyanyawa wakwa ũla namũvĩtĩtye mbee vyũ, na nĩtwatethanasya o mũno nyie na nake. Twĩ seminali ĩno twaĩ nginya tũĩve viisi wa masomo maitũ. Mawĩa onthe ma vau ta kũua, kũthambya kila vandu na kũvũa syindũ, nithyĩ twatethasya. Mũthenya ũmwe mũnyanyawa ũyũ wakwa aithambya ndĩlĩsya nĩwoowaie kĩoo kĩmwe. Nĩwamakĩe mũno nũndu nĩweethĩitwe ekĩte mavĩtyo angĩ vau mbeenĩ. Akwatiwe nĩ wia mwingĩ

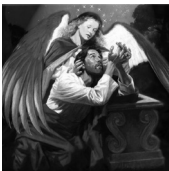
mūno nūndū niweesī kana mūnene waitū amanya kīko kīi yu nūtonya kūmūlūngya enūke mūsyi kana o amūnenge ūīvi mūito mūno. Nīwookie vala naī na ambīaī; “Anitoni, mwa no nginya ūndetheesye. Nīnowaa kīoo kya ndīlīsyā, na nditonya kūtavya mūnene witū kana ninyie na kyūwaa. Nūndū kwa w’o yū nūkūndūngya nīnīnūke. Mwa nīūkūlya ta wī mūnyanyawa, ūende ūmūtavye kana nūe ūaie ndīlīsyā īsu.” Nyi’e nīnendete mūnyanyawa ūyū wakwa vyū, nanoona ūndu wakwatiwe ni kyeva kingī, na nīnoonie kana akalungua ūū wīthīwa ne ūndū mūthūku mūno. Kwoou nyi’e nīneetkīlile nose mavītyo asu ma kūaa kīoo kya ndīlīsyā ta makwa. O īngī naī na wendi ūsu mwingī wakwīthīa naī ndonya kutethya mūndū kwa kīndū kyonthe ona kīva. Nīnamūtavisye kana nīngwīfīkīla kwosa makosa asu ma ndīlīsyā īsu ngw’u ta makwa. Nīnaendie kwa munene witu na na mwiaī, “Muthembi, ndekee nīnowaa kīoo kya ndīlīsyā”. Mūnene ūsu waitū nīwathatie mūno na aneeny’a na wasya mūnene na andavya syindū mbingī. “Nīnonete kana wī na īveva ya wanangi. Ndina mūīkīio vala ūī o na nīngwīliwa wītoni Waku!” nī wandavisye. Īla neewi’e ndeto ithi, ngoo yakwa nī yakwie. Nīnakwatiwe nī w’ia mwingī mūno. “Īndī nīnesilīlye, no kwīthīwa yīteēsūanīo īseo kwosa makosa make.” “Ūmūnthī nī woowaa ndīlīsyā. Naw’o ūnī ūkoaa kyaū? No nginya wīnūke ūkaete mbesa kūma kwa asyai maku sya kūseūvyā ī ndīlīsyā,” nīwandavisye. Īla neew’ie ndeto ithi, ngoo īī yakwa yaī ngw’u nīyakwīīe. “Asi.” Nīneesilīlyeī, “Nathi mūsyī na natavya asyai makwa kana no nginya maīve ndīlīsyā yūwaiwe nī mūnyanyawa, mekīta kūndūla a maaū eli!” “Vai ūndū, yīī nīyo īvītyo ya mwisō ngūkūkeka, ūmaaluka.” Nīnookīlile mītukī vyū na nasemba nza atanamba kūvīndūa ūtwīo kwake.

Nīnaendie kwa mūnyanyawa nī vakuvī kūīa nanamūelesya o ūndū mūnene waitū ūkyosie nathi. Nīnamūtavisye kana no kwīthīwa wī ūseo we mwene aketavanya, nūndū ndyaī ndonya kūśūanīa nīendete mūsyī na kūtavya asyai makwa thīna ūyu. Īndī mūnyanyawa nīwambūmīīsyē, “Mwa Anitoni, nditonya kwītavya nūndū yu ngewa īno nīmanyīkie. Mūnene witū ovamwe na kīla mūndū ūngī w’onthē nīmesī kana nūe; yu ndūtonya kūalyula ndeto īsu. Anitoni, ndukatinde ūīthīnīka, nūe mūnyanyawa ūla wakwa mūnene vyu. O naku īla ūkethīwa thīnanī, nakwa ngakwony’a ūndū twīany’a ndūū na ndīkwīkīa ota ūū”

O tondū nīīwetete vau mbee, aseminalī metetheasya kīla kīndū kyonthe. Mūthenya ūmwe o tūendee na kūtethya mawīa, naī ikonī ndithambya mīo. O nīendee na kūthambya, thamosi ya īia ya athembi nīyambonokie na ya valūka nthī. O ūndū thamosi īsu ya kīmanie na nthī na yavalīka, now’o ngoo yakwa yeekie. Thamosi īsu ya valuka yaumisye wasya waī mūnene mūno nginya noona ta īseminalī yonthe nīyathingīthwa. O kwa mītukī, ngewa nī yaendie seminalīnī

ĨVIA YĨLA YALEILWE

yontho kana Mbulatha. Anitoni nĩwoowaa ĩla thamosi ya ĩia ya athembĩ. Nĩvo ĩndĩ nalilikanile ũla mũnyanyawa weevĩtie kana akaũngama nakwa yĩla nĩkethĩa nĩthĩnanĩ. Nĩnasembie mĩtũkĩ nathi kũmũmantha ngewa ĩno ya mbanga ĩtambĩte kũmũvikĩa mũnene witũ. Yĩla nesie kũmwona nĩnamwĩeĩ, “Mũnyanyawa wakwa wa mwanya, nĩwambĩie kana yĩla ngethĩwa nĩ thĩnanĩ ũkaũngama nakwa. ĩvinda nĩyavika. Nĩnoowaa thamosi ya athembĩ. Mwa enda ũtavye mũnene witũ kana nue wamyũwaa.” Nake mũnyanyawa ũyũ wakwa wa mwanya nĩwanzũngĩie ambĩa atĩĩ, “Anitoni, ndũkolwe kana nyie noowaie o kĩoo kya ndĩlĩsya. Kĩla weeka kĩnakĩvathũkan’yo mũno. We woowaa thamosi ya ĩia ya athembĩ, na thooa wayo wĩ yĩũlũ mũno.” “Ĩndĩ we ndwandavisye kana ũkandetheesya yĩla ngethĩwa nĩ thĩnanĩ nayu, ĩvinda tiyo yĩ!” “Yu nyie ndithĩnanĩ.” Nĩnaendeeie kũmũtavya nĩiyĩte. “Nyie ndikwona ve ũndũ ũngĩ, ateo we mwene ũthi ũkamũtavye. Vai ndei namũtavya nũkũndũngya. O na ĩngĩ kĩla mũndũ nĩwĩsĩ kana nũe wũwaie thamosi ĩsu,” Mũnyanyawa nake nĩwanzũngĩie. Nĩneewi’e kyeve na kĩmako na ndena mũndũ o na ũmwe wa kũndethya. Kavindanĩ o kau, nĩnalilikanile kana naĩ na kavuku kaseo mũno ka mboya ya Nzĩa ya Ngelany’o. Nĩnoosie kavuku kau, na nathi kanisanĩ ka ũthaiithi (Chapel) na navoya mboya ĩsu ya nzĩa ya ngelany’o na ngoo yakwa yontho. Yĩ nĩyo yaĩ ĩvinda yakwa yambee kũvoya kũma vyũ ngoonĩ. Natulasya ndu na kĩkĩo kingĩ mũno kĩla kĩthũmũonĩ, nũkĩlĩtye moko makwa yĩũlũ, nĩthĩlĩite na nĩneenete. Mũnene wakwa nĩ weethĩtwe ambonete na ĩveva ya wanangi, akanganya ya mũthya, o na nĩ weeliawa kana wĩto wakwa nĩ waw’o. Yĩla naminie kũvoya mboya ĩsu ya nzĩa ya ngelany’o, nĩnaendie kũmwona mũnene witũ. Nĩnatulilye ndu ĩngĩ mbee wake nanamũtavya atĩĩ, “Mũthembĩ, ndekeke o ĩngĩ nũndũ nĩnowaa thamosi ĩla ya ĩia. Mwa ndekeka.” Nake mũnene nĩ wambĩeĩ, “Anitoni, ndũkethĩwe na kĩũyũ. O na thamosi ĩsu yĩ ngũũ na twĩsilasya kũthooa ĩngĩ. Vai ũndũ.” Nyie neew’a ndeto isu nĩ neewie ngoo yakwa yaleela. Nĩnĩsĩ ki, kana naekeiwe nũndũ wa vinya wa mboya ĩno ya nzĩa ya ngelany’o.

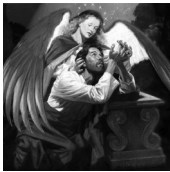
“Anitoni ndũkolwe kana nyie noowaie o kĩoo kya ndĩlĩsya. Kĩla weeka kĩna kĩvathũkan’yo mũno. We w’oowaa thamosi ya ĩia ya athembĩ na thooa wayo wĩ yĩũlũ mũno”

Mwĩai Ngai engalĩkonĩ ĩla yakwa ndikakĩa kĩndu; mũndũ atonya kũmbika ata? Mwĩai Ngai e ngalĩkonĩ ĩla yakwa andetheesye; nakwa ngasyaĩsya amaiitha makwa maisindwa. Nĩ kavaa kwĩvitha nthĩnĩ wa Mwĩai Ngai, kũte kwĩkwatya mũndũ. -Sav. 118:6-8

Ithyĩ nĩtwĩthĩawa na andũ aingĩ tutonya kũĩkĩĩa, ĩndĩ andũ kĩmũmbĩle nĩ meyendete mo ene. Kĩla ũmwe ethĩawa avĩtĩtye maũndũ ala make mbee. Na kĩĩ nĩ kyo kĩtumi o kaingĩ twĩw’aa twĩaũmĩsyee ngoonĩ na twĩalee. Nĩtwĩkĩaa mũĩkĩĩo witũ andũnĩ o ĩ la mo methĩawa matena ũseo witũ ngoonĩ syoo. Kĩtumi kĩmwe kĩla kĩtumaa andũ mew’a mealee na mena woo ngooni nĩkwĩthĩwa mekĩaa wĩkwatyo woo andũnĩ.

Īthyonthe tũmbĩtwe twĩthĩawe twĩna ala angĩ o vakuvĩ naitũ, na nĩtũmendaa methĩawe matũtwĩkĩte. Īndĩĩ, o na kau nĩtwĩthĩawa tũyenda ala angĩ vakuvĩ naitu, nĩtwaĩle kũmanya kana inthyoonthe tũmbĩtwe twĩyendete ĩthyĩ ene. Twĩthĩawa tũvĩtĩtye moseo maitũ mbee natuyĩsuania ĩthyĩ ene. Ũla mũseo vyũ twaĩle kũmwĩkwatya nĩ Ngai mwene; ũla ũtakatũsonokya, ũtũnengae kĩla ĩvĩnda mwanya wambee ngoonĩ ĩsu Yake nene vyũ. Avĩtasya mbee kĩla kĩseo kwĩtũ. Aingĩ maitũ mayĩeleawa nĩ ũ’wo ũũ. No ĩla twavĩtw’a kĩatĩanĩsyo na twaumĩw’a ngoo nĩ ala angĩ now’o twĩsaa kũmanya o kavola kwa kavola kana vaiĩ mũndũ ũngĩ waĩle kwendwa na kwĩkwatwa ateo Ngai mwene e o weka.

Nyie nĩnĩsĩ ũvoo wa kĩveti kĩmwe kyaĩ na kana kamwe na kĩaĩ kĩtwae. Kĩveti kĩĩ nĩkyatethasya wĩa na kĩthito nĩ kana kĩsomethye na kũea mwĩitu ũyũ wakyoo. Kwĩsĩla kĩthitonĩ kyake kya wĩa, nĩweethĩiwe atonya kũsomethya mwĩitu ũyũ wake o na nginya asomea kĩsomo kya ĩlũ kũu

***Kĩtumi kĩmwe kĩla kĩtumaa andũ
 mew’a mealee na mena woo ngooni
 nĩkwĩthĩwa ĩmekĩaa wĩkwatyo woo
 andũnĩ.***

mũingo. Nĩkyawaie, ateo mwĩitu ũyũ wake waĩ mũingo ndaamũkũnĩa o na simũ kũsisya ũndũ wailyĩ. Nĩwaĩ oolilwe vyũ nĩ nyinyia wake o ĩvĩndanĩ yĩla nyinyia ũyũ wake wamwendaa vyũ. Kwa inyia ũyũ, ngoo yaĩ ĩkw’ĩte vyũ. Mwĩai Ngai nĩwaneenie nake kwĩsĩla Aevl.6:7, “Ngai nũathimaa nthĩ ĩla ĩnyũsaa kĩw’ũ kya mbua ĩla yũaa, na ĩimesya mũmea ĩla ĩtonya kũw’a nĩ andũ ala maĩmĩwe nthĩ ĩsu.”

Mũĩmi nũvandaa mbeũ mũthanganĩ. Mbeũ ĩsu nĩ ĩmeaa kwondũ wa mbũa ĩla yĩendee na kuĩa mũthanga ũsu. Ngai nĩwe uasya ĩ mbũa, ikavaluka mũthangani na ĩng’ithya ũ mũthanga. Kumana na ũu, mũthanga ũsu nũsyaa

Ĩlu kuma ĩla mbeũ yavandiwe nĩ mũĩmi. O na kau mũĩmi nũkethaa kuma mũthanganĩ ũsu, ndesaa kũutungĩa mũvea kana o na akaũnenga mũthĩnzĩo. Ũathimo ũsu wa ngetha ndwĩthĩawa umanĩte na mũĩmi, ateo wĩthĩawa wumanĩte na Mwĩai Ngai. Ũathimo wa ngetha wĩthĩawa wumanĩte na Mwĩai Ngai na ti kwa mũĩmi. Moathimo onthe ala tũkwataa methĩawa maumanĩte na Mwĩai Ngai na ti kuma kwa andũ. O na syana sitũ nĩ ũathimo kuma kwa Mwĩai

“Syana nĩ mũthĩnzĩo kuma kwa Ngai; ũsyao wa ĩvu nĩ ĩtuvi.”

- Sav. 127:3

KŪMANTHA KWONA ŨTONYĨ WA NGAI

Nĩ mwakanĩ wa ĩkũmi seminalĩnĩ, nĩtialĩtye myaka o ta ĩlĩ nĩtwĩkĩthw’e mũthembi, nĩnethĩe kana nyie ndyaĩ naaĩthĩwa nĩmwote Ngai kwa nzĩa ya mwanya. Ngeethĩwa ndonya kũnengana thayũ wakwa wonthe ata kwa ũla naĩ ndaaĩsa kũmwona kana o na ngew’a nĩmwendete? Kĩndũ kĩ nĩkyanthĩnise mũno. Nĩnatavisye Yesũ wakwa atĩ, “Yesũ, we nĩnĩw’aa wĩ Ngai wa wendo, o na ĩngĩ ngew’a kĩ na kũu yĩũlũ waku. ĩndĩ nyie ndyaa kwona, kana o na ngew’a wendo waku ngoonĩ, kana kwĩw’a wasya waku tondũ andũ angĩ maasyaa mawĩw’ite. Nyie ndina kĩndũ nonany’a kana we nue Mũnene Ũla wĩ thayũ. We tyowene nyie nĩ o na thayũ o ũmwe tũ. Na ndikwenda kũwananga ndiũthũkũma ũla we ndaamba ũkwona. Kwoou ethĩwa we nũkwenda nĩkũthũkũme, ndwĩyonanye kũla nĩ.” Kĩndũ kĩmwe kwakwa kyaĩ kĩtheu vyũ, ethĩwa nĩ naĩ nĩtwĩke mũthembi, no nginya mbee nĩmwone Yesũ kana nĩmwĩw’e ngoonĩ yakwa kwa nzĩa yĩ mwanya. Kwondũ wa kwĩthĩwa nĩmũsaanĩsyee, nĩnavoyie mũno ndimũkũlya Yesũ aneene nakwa kana o eyonany’e kwakwa. ĩvĩndanĩ yĩ yonthe Yesũ avĩndĩtye ki. Nĩnavangie nume seminalĩ. Ateo ndambĩte kuma, yaĩ no nginya nĩmanye vyũ kana ũthembi ti w’o wĩto ũla Ngai wambendee. Kwoou nĩnaendie litiliti mbingĩ nĩ na kĩtumi kĩmwe tũ - kwĩw’a kana Mwĩai Ngai ndambĩtaa. Nĩ litilitinĩ ithi syonthe nĩnaendaa kũtetheew’a kĩ-veva. Nĩnoonie andũ makũndetheesya mekĩvathũkany’o ĩkũmi na mũonza (17), amwe maindavya kana naĩmwĩte na angĩ kana ndyaĩmwĩte. Kĩ kyakĩtie kũmbongeleela kũsaanĩw’a. Kĩveti kĩmwe kya ala mandetheesya nĩkyandavisyeĩ, “Ĩthĩwa wĩsĩ ĩla wĩtwaana ndũkakũna kana kũthĩny’a kĩveti kyaku. Ndũkaakĩnenevesye, wĩthwa wĩ wa tei kwakyo na wĩnyivĩtye.” ĩtina nĩnesie kũmanya kana kĩveti kĩ kyatwaitwe nĩ mũndũ waĩ seminalĩ na auma na nĩwakĩthĩnasya na kũkika maũndũ angĩ mathũku! Yu nĩw’o namanyie kana kwaw’o, kwĩ andũ makũtetheesya angĩ mate maw’o. ĩvĩnda nĩ ya vĩtũkie vate ũsũngĩo kũma kwa Yesũ. Nĩ litilitinĩ ĩmwe, ndeto ĩmwe ya Ngai kuma Aevelania 13:8 nĩyangiitie ngoo , “Yesu Kĩlĩsto ndaalyũkaa; nĩ ũndũ ũmwe ĩoo, ũmũnthĩ na tene

***“Mbulatha. Anitoni, nyie no inyie ūla
 ūmwe. Nūkwīliwa wītonī waku, īndī nyie
 ndyalyūkīte. Ethīwa nīnakwītīe īoo, ūmūnthī,
 ūnī o na tene na tene ngeethīwa nīkwītīte.”***

na tene.” Nīneewi’e wasya waneena kūtunī kwakwa, “Mbulatha. Anitoni, nyie no
 inyie ūla ūmwe. Nūkwīliwa wītonī waku, īndī nyie ndyalyūkīte. Ethīwa nīnakwītīe
 īoo, ūmūnthī, ūnī o na tene na tene ngeethīwa nīkwītīte.

NDAKWONETE ŪTHYŪ KWA ŪTHYŪ...

O na kau nīnewi’e wasya wa Yesū, nīnavangie kūma seminalī nūndū ndyaī
 nīmwonete ūthyū kwa ūthyū. Vaī itumi itatū sya kuma:

- (i) Nyie nīnendete īthe wakwa mūno na nīnendaa kūthi mūsyī nīkamūtetheesyie.
- (ii) Nyie ndyaī naakomana na Ngai kwa nzīa ya mwanya ta kwīthīwa nī na woni.
 Naī na wendo mūnene mūno wa kūmwona Mwīai Ngai wakwa, o na ethīwa
 no īmwe tu, ndikethīwe ndikīta kwīw’a ngewa sya angī.
- (iii) Nyie o īngī nīnoonete athembi aingī mayīkala mīendelenī mīthūku na ya
 kwasya aīkīī. Nīvo īndī neesililiye, ethīwa athembi angī nīmeūlulutīkaī, o
 nakwa tyonīke o ūu.

Kwondū wa itumi ithi, nīnavangie nume seminalī. Īvinda yīmwe nīneew’ite kana
 mūdū amīna kūma seminalī ndatūngawa na ndesaa kwona nesa thayūnī wake. ūu
 nīw’o vyū kana mūdū amina kūma seminalī kana ūsisita vethīawa ve vinya mūno
 kūtūngwa. Kwīsa kūtūngwa kwīthīawa ne kyama kīnene ; Mwīai Ngai alikīlīle
 nthīnī kwa nzīa ya vinya mūno. Woni wa andū wīthīawa kana mūdū amīna kuma,
 ethīawa ayonanya kana o na we mwene nūkwīliwa nī wīto wake wa kūmūthūkūma
 Ngai, kana o we ti mwīte, na makūlyo maingī nīmethīawa yīlūlū wa mūdū ūsu.
 O nīsī maūdū aya onthe, ndyaa vīndūa mūvango wakwa wa kūma seminalī.
 Nīnaandīkie valua kwa ūla mūnene vyū wa kīkundi kitū nīmwīte atīī, “Kwa Mūtaīe
 Mūthembi, ītina wa myaka keenda na nyusu ndisomethwa seminalīnī ya kīkundi
 kya Avinisendi, nyie nīnonie nī nume. Nyie nīngūtūnga mūvea kwa kīkundi kīī kya
 Avinisendi kwa kīla kyonthe mananzomethisyie na kwa kūndwīkīthya ūla nyie yu
 nīī. Kwaw’o nī nīnasomie syīndū mbingī na nīūkūlyā ūathimo waku nīkale mwīkalo
 mūseo na nīthīwe nī mūdū mūīkīku nthīnī wa nthī īno yitū. Nīūkūlyā ūmbītīkīlye
 nūme kīkudinī kīī.” Nīneekīie valūa ūsu saiī na natūma kovi īmwe kwa mūnene

ũla mŭnene kwĩ onthe na ĩngĩ kwa mŭnene wakwa. Ũla waĩ mŭnene wa kĩkundi ĩvinda yĩu Rev. Fr. Varghese Parappuram VC nĩwangathimie nũme kĩkundiĩ kũu. Nĩnaumie kĩkundiĩ kũu ndakasyoka ĩngĩ. Nĩnenũkie nĩ na wonanyo na mavalua makuma, na navunga nzĩa syonthe sya kwĩsa kũsyoka ĩngĩ.

NĨNEEW'IE WASYA WA MWĨAI NGAI

Namina kũtũma valũa ũsu, Yesũ nĩwaneenie nakwa ayasyaĩ, “Nye nĩnakwĩtie Anitoni, woosa ĩtambya ya kuma nĩkĩ?” Nĩnathatie mũno vyũ nanamũtavya Yesũ atĩĩ, “Wesa kũneena wĩ mũselee mũno vyũ! ĩvinda yĩu yonthe nĩnakwĩtaa ndĩũkũlya, “Neena nakwa, neena nakwa,” ũnaĩ va? Nye yu ndĩkwenda kwĩw'a wasya waku nũndũ we yu wĩ mũselee mũno.” Nĩnatatie kũvinga matũ makwa; ĩndĩ ũwasya wakĩtie kwongeleka nũndũ wasya wa Mwĩai Ngai ndwĩsĩlaa matũnĩ, ateo wĩthĩawa wumĩte ngoonĩ. Kuma vau, nĩnaaisye too. Nĩnathĩnikie mũno. Nĩnaendeeie kwĩw'a wasya ũsu ũyasya atĩĩ, “Wĩmwĩte, wĩmwĩte, wĩmwĩte.” Nĩnambĩtie kũvoya Ngai mũno ĩũlu wa kĩndũ kĩĩ. Kwaw'o mũthenya o ũla naumie seminalĩ now'o too wakwa waaie vyũ. Kĩĩ kyaĩ kĩndũ kya ũsengy'o nũndũ nyie naĩ ũmwe wa andũ ala makĩlasya moona kĩtanda kyoo mailika kwombosya, na nakoma, nakomaa mbu ndekũvindũka.

Kĩla kĩthĩwe nĩ kĩthĩwe. Nĩnoonie kana andũ onthe yu nĩmamanyie ũndũ nĩkie na ndyaaĩsilya kũsenzya mũvango wakwa. Nisenzye? Nanditw'ĩka mũndũ wa kũthekeew'a nĩ ala twalikĩte nĩnamo? Vaitonyeka! Nĩnoombanisye mĩño yakwa na nauma seminalĩ. Nĩneenengie vinya ngoonĩ kana naendete kũtetheesya na kwĩthwa nĩ na ĩthe wakwa ũla namwendete mũno.

WENDO WAW'O NĨ MWAŨ?

Yĩla navikie mũsyĩ, nĩnaeleisye ĩthe wakwa ũndũ kwĩthĩwe. Nĩnamũkũlilye ambĩkie kaũndũ o kamwe; ũndũ aa mwendya makwa, andũ ala angĩ ma mũkonyo wakwa, kana o atũĩ makũlya nĩsyokie mũsyĩ nĩkĩ, amaeleasye newe vandũ vakwa. ĩthe ũũ wakwa wĩ wendo, na ũla nakwa nĩmwendete mũno vyũ, na ũtumie numa seminalĩ nĩwanzũngĩie ambĩa atĩĩ, “Anitoni, nue wĩyĩetie mũsyĩ na kwoou no ue ũkamaeleasya ũsyokie nĩkĩ.” Ngoo yakwa nĩyakwie ĩla neewi'e ndeto ithi, ateo ndyaaonany'a. Nĩkilitye nĩnaendie lumũnĩ kwakwa, nekalĩla kĩtanda kyakwa na naĩa vyũ kuma ngoonĩ. Nĩvo ĩndĩ Yesũ nake wangũlilyeĩ, “Anitoni, ũyũ nĩwe ĩthe ũla ũtumie ũsyoka kũũ mũsyĩ?” Nĩw'o ĩndĩ namanyie ũndũ ĩthe wakwa wĩyendete. Noonie eyendete nũndũ nyie nĩneeyumisye natia myaka yakwa ĩkũmi ya seminalĩ ĩla nekalĩte ndisoma nĩ kana nũke kũmũsũvĩaa. Neew'ie naũmĩw'a ngoo vyũ nanakĩta kũmwĩthiũa Ngai kwĩsĩla mboyanĩ.

ĪKOMANI NA NGAI YA ŪSENYO

Ūtukū ūla ĩthe wakwa wandeile, ĩthe ūla wakwa waw’o, Yesū nĭwambumĭlile kwa woni. Yesū nĭwaneenisye ayasya, “Anitoni ndūkethwe na kĭūyū’ū. Nĭnĭkwĭtite na nĭngūūtunga.” Nĭnakwatie ūthalĭku ngoonĭ, neew’a nĭmūsesee na nĭmūsūvie. Naĭ nĭkwatiwe nĭ kĭmako na ndesĭ ĩtambya ya kwosa, ĩndĭ ĩtina wa woni ūsu, nĭneewi’e mūuo wambusūa. O na kau nĭneesĭ vyū ndyĭsa kūtūngwa, ndyaaĭw’a nĭnyoka nūndū Mwĭai Ngai aĭ vamwe nakwa. Nĭnausūiwe ni wendo mwingi mūno kwa Yesū. Nĭvo ĩndĭ navangie kūnenga Yesū thayū wakwa wonthe, na kwĭkalaa kwondū wake e weka, o na kethĭwa nĭ kŭkw’a kwondū wake. Nĭnawĭkwatyo ūū, nĭnoombanisye mĭio yakwa nanasyoka seminalĭ.

YESŪ NĭWANEENIE, NA ANENE MEEW’A!

Navika seminalĭ, nĭnaendie ĩmwe kwa ĩmwe kwa mūnene wakwa na namūtavya kana nĭnĭmūite seminalĭ, na yu nĭnasyoka nūndū Yesū andavisye nĭnĭsyoke. Nĭwandavisye kana o na kethĭwa nĭ ngwĭthĭwa na vaati na nditūngwa, no nginya nambĭlĭlye ĩngĭ kuma seminalĭ ĩla nini. Nĭnamūtavisye kana ūsu ndwai thĭna kwakwa. Naĭnĭyumĭsye nĭtw’ike mŭthŭkūmi wake ndeŭkŭlya ūndū andū mekwasya, kana o na kŭilyĭ ata. Nĭwangŭlilye nambe kūma ovisinĭ wake kavinda kala waendee na kūneena na athembi ala angĭ ĩlū wakwa. Nĭnoosie mwanya ūsu na nathi kanisanĭ ka ūthaiithi (chapel) na navoya atĭ, “Mwĭai Ngai nĭnĭsyokie nūndū nūe ūmbĭtie nĭsyoke. Nyie yu nĭnooka.” Nĭendee na kŭvoya, mūnene wakwa nĭwookie vau kanisanĭ na andavya kana nĭmeefĭkĭla mandūnge kethĭwa nĭngūandĭka valūa nĭleetye kĭla kyonthe kĭneethĭiwe. Nĭwongeleleile kūndavya kana neeka ĩkosa o na yĭmwe ngalungwa. Mŭthyanĭ, nĭnesie kūtūngwa nĭendee kuma o vala natiĭlĭte o na kau mūnene wakwa ndendeeaw’a nĭ ūu.

NĭNAKWATIE THAYŪ WA KELĪ

Yĭla mūndū weeyumya thayū, nde thayū ūngĭ ūnengawe. Nyie nĭneeyūwaie na ĩtina nakwata thayū ūngĭ. Ūū nĭ thayū wakwa wa kelĭ. Thayū ūtūngĭtwe nĭ Yesū, na wa Yesū e weka. Kwondū wa ūu, nyie nĭnamanyie kana mūndū ūla waĭlĭtwe nĭ kwendwa na kūnengwa thayū witū wonthe nĭ Yesū Klĭsto e weka. Ūseo ana-aia na eĭtu-aia makwa, nĭkūmanya ūw’o ūyū o mĭtŭkĭ ūndū vatonyeka. Nyie ūmŭnthĭ nĭw’aa ne inyie mūndū ūla ūvĭtĭtwe mbee vyū kŭū ĩlū wa nthĭ - kwĭthĭwa nĭ mŭthŭkūmi wa Klĭsto - Mŭthembi. Mŭsumbĭ Ndeviti nthĭnĭ wa Savulĭ 16:2, aasyaa, “Nĭnĭneenetē na Mwĭai Ngai ngamwĭa, “Nue Mwĭai wakwa, na ūtevo ndina kĭndū kĭseo.”

ĨTHUKĨSYE ŨNDŪ ŨKWASYA!

Thĩna ũla wĩvo nĩ kwĩthĩwa kana aingĩ maitũ nĩmew’aa me aũmĩsye ngoonĩ, makoseetwe, maitye wĩkwatyo, o na maleete kwĩyĩkĩĩa nũndũ wa kĩla andũ matũtavasya kana maneena ĩlũlũ waitũ. “Kwoou nĩtũtonya kũneena na ũkũmbaũ tũkasya, “Mwĩai nĩwe ũtethyo wakwa ndĩkakĩa kĩndũ; mũndũ atonya kũmbĩka ata?” (Aevl: 13:6). Kĩla andũ maneena ĩlũlũ waitũ ti kĩndũ kya vata. Kĩla kya vata nĩ kĩla Mwĩai Ngai ũkũtũtavya. Mũthenya ũmwe, kamwana kamwe nĩ kookie kaĩyĩte kayasya kana ve mũndũ ũketie nguũ. Kaisye kana kwĩtwa nguũ tiw’o waĩ thĩna wako, thĩna waĩ ĩla kesie kũthi vala nyamũ ivingĩawa na kooni ĩ nguũ, kayaĩ katonya kũikĩĩa kana ko kai nthuka ta nguũ ĩsu! Kĩu nĩkyo kyakekĩie kyeve ngoonĩ nginya kaĩa. Andũ matonya kũtwĩta masyĩtwa mataile ma kĩla mũthemba, ĩndĩ tũyĩsa kũtwĩka syĩndũ isu matwĩta. Ithyĩ twĩ syũmbe sya Ngai, tũmbĩtwe na mũv’wano na kĩtutya kyake.

“Mbĩthukĩsyeyi inyw’ĩ ala mwĩsĩ ũw’o, ala mũao yakwa yĩ ngoonĩ syenyu. Mũikakĩe yĩla andũ mekũmũvũthya, na mũikasaanĩw’e yĩla mekũmũumanga.”
-*Ĩsa.51:7*

Namina kũnewa ũthembi, nĩnatũmiwe kũthũkũma vandũ va kũendesya litiliti kũu mũsyĩ wa Mumbai, India. Yĩla andũ mooka kwĩyĩandĩkĩthya nĩmaĩvaa mbesa sya kũũngamĩa ũkomo, ĩlu, tũvuku twa kũandĩkĩa, tũlamu na mavuku ma mbathi sya Ngai. Litiliti ithi syũkawa nĩ andũ ma kĩla mũthemba; asomũ-mateasomũ, nya-athwii, aklĩsto na avakani na kũendeeo o ũu. Mũthenya wa mbee wa ilitiliti, ninyie nasomethĩsye ĩsomo yambee. ĩtina wa ĩsomo yĩu, mũndũ-ũme ũmwe nĩwookie kwakwa. Aĩ mũndũ mũthũthye kwa ithyomo, e na kĩsomo kya ĩlũlũ, na nĩweesĩ kũneena nesa vyũ ĩthyomo mũonza syĩ kĩvathũkany’o. Nĩwangũlilye nĩ mũnenge kavuku kangĩ ka kũandĩkĩa. Nĩnatanie mũno nũndũ noonie ve mũndũ ũmwe wusũisye kavuku kake na masomo ma kĩlasi o kĩmwe. Mavinda maingĩ nyusu ya tũvuku tũũ o na tũivikaa katĩ mũthenyanĩ ĩsu yonthe yĩ ĩtano. Nĩnamũkũlilye endaa kavuku kangĩ kakĩ. Nake nĩwanzũngĩieĩ, “Mũthembi ndũkew’e w’oo, kĩsũngũ kyaku nĩkyo kĩthũku mũno. ũtamũki waku wa ndeto o na ũndũ ũikwatanya ndwailĩte o na vanini! Kwasisya vaa.” Yĩla nasyaisye kavuku kau kake, kausũite mavĩtyo onthe ala neekĩte ĩla natavanasya. Mũndũ ũme ũyũ aĩ amaandĩkie onthe. Mavĩtyo asu no nginya methwe maĩ maingĩ mũno nginya aketya kavuku kangĩ. Nĩvo ĩndĩ nĩwanĩũmũĩsyeĩ, “Ndũkethwe na kyeve, nĩngũũvundĩsya kĩsũngũ kĩla kyailĩe.” Nĩnamũtavisyeyi kana nyie nĩneesĩ kĩsũngũ kyakwa nĩ kĩthũku na kĩla ĩvinda nĩnimũkũlasya Yesũ, “Mwĩai Ngai ĩndĩ, wanyuvie ata nĩthĩwe nĩ mũtavanya wa ndeto yaku, o wĩsĩ ũndũ kĩsũngũ

NDWĪMŪLEE

kyakwa kithūkīte?” Ngai ambītie nītw’ike mūthūkūmi wake, nītavye andū make ndeto yake, nīmanenge Yesū. Yesū ndaambīta nītw’ike mūsomethya wa kīsūngū; ta kethīwa ambīfīe ū, nīthīwa nī mwalimū mūnene wa kīsūngū, na ti mūthembi wa Yesū ūla nī mwendwa wakwa mūnene.

Nūdū maandīko matheu maītye: “Ngaananga ūi wa ala oī, ngaveta ūmanyi wa ala menaūmanyi.” Kwoou aīva yu ūla mūdū mūi? Aīva yu ūla mūmanyīsyā wa mīao? Aīva yu ūla mūdū ūtasindīka maūdūnī ma ngananīo īvīdanī yī tūi? Ngai nūtwīkīthītye ūi wa nthī īno kwīthīwa ūtumanu.”

-1 Ako.1:19-20

Nītūmūtūngīe Ngai mūvea na tūimūkumya kwondū wa mawonzū maitū. O na kūthīta kwakwa nyie ndikwoona ta kīema, īndī nīndūngaa mūvea na ngamūkumya Ngai nūdū wakw’o. Tondū nī nthīnī wa wonzu o vala vinya wa Ngai wīanīaw’a vyū.

***Kīla andū maneena īlū waitū ti kīndū
kya vata. Kīla kya vata nī kīla Mwīai Ngai
ūkūtūtavya.***

Mavinda atatū nīnamūvoyie Mwīai īlū wa kīndū kīu kyume kwakwa, īndī anzūngīa ambīa atī, “mūmo wakwa nūkwīanīe, nīkwīthīwa vinya wakwa ūtethasya wīa vala ve wonzu.” Kwoou nīngwīkathīa na ūtanu mūnene mawonzunī makwa, nī kana vinya wa Klīsto wīthīawe vamwe nakwa. Kwa kītumi kīu nīnītanaa kwīthīwa nī mwonzu, kana kūtavw’a syuo nthūku, kana kwīthīwa na īvīnda yūmū, kana kūthīnw’a, kana kwīthīwa monyamaonī kwondū wa Klīsto. Nīkwīthīwa yīla nī mwonzu nīw’o nīthīawa na vinya.

-2Ako.12:8-10

KĪLUNGU KYA KELĪ

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Yĭla malea kŭvĭtĭsya Ngai woo, nĭmaendeeaa nesa, nĭkwĭthĭwa Ngai ūla ūmenete naĭ eethĭawa vamwe namo. Īndĭ ĭla malea kwĭka kwĭanana na kwenda kwake, nĭ masindawa mathi kaŭnĭ, ngĭnya mŭminŭkĭlyo makwatwa matwawa me ove nthĭ ya ūeninĭ. Īkalŭ ya Ngai woo nĭyaanangĭwe, na amaitha moo matŭa ndŭanĭ syoo.

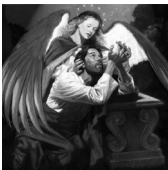
Yund. -5:17-18

Syana syakwa, nīmūandīkīa maūndū aa nī kana mūikeke naī, īndī ūndū mūndū wīka naī, twīna ūla ūtwīsūvanīīaa kūla kwī Asa, nake nī Yesū Klīsto ūla wīkaa kwenda kwa Ngai. Klīsto nīwe nthembo ya kūveta naī sitū, na ti sitū syoka, īndī o vamwe na naī sya andū onthe ma nthī. *1Yoa. 2:1-2*

Thavu nī thīna mūnene vyū ona kau andū aingī mayīeleawa nī ūu. Nīyanangaa wīkalany’o witū na Ngai na andū ala angī. Ītuvi ya naī nīyīetae wanangīku mūnene mūno mathayūnī maitū o na kwananga ūtanu ngoonī sitū. Kwoou thavu nī thīna mūnene nūndū “Vate ūtethyo wakwa mūitonya kwīka ūndū” (Yoa.15:5). Thavū nī kwīyenda we mwene na kūnyuva kwīka naī. Ndeto ya Ngai nītūvūndīasya atī, “Ethīwa nūkwenda, nūtonya kwīanīsyā mīao, kwīkala wī mūīkīku kana ūtemūīkīku nī ūnyūvi waku”(Sil.15:15). Thavu nīetae isiīīi mathayūnī maitū o na īkatwanangīa maendeo, o tondū tūkwona īvukunī ya Īsaia. 59:1 “Kwa w’o kw’oko kwa Mwīai Ngai ti kūkuvī ūndū kūtatonya kūtangīīa, na matū make ti malīndīku, ūndū matatonya kwīw’a.” Thavu sitū nīsyō itumaa Mwīai Ngai ūtasūngīa mboya sitū. Thavu ndūmīasya o ūla we eweka ūmīkaa, īndī nī yīthīawa īyūmīsyā angī aingī. Thavu nīkwīthīwa tūtena mūvea, kūlea kwona ūseo ūla Ngai ūtwīkaa.

O na kau nīmamwīsī Ngai, maimūnengae ndaīa īla īmwaiīlīte ta Ngai, kana kūmūtūngīa mūvea. Mosūanīo moo matwīkīte ma mana, na ilīko syoo īte na ūmanyi syusīe mbindu. *-Alo. 1:21*

Yīla twalea kūmūnenga Ngai ndaīa mathayūnī maitū, thavu na waanu wa kīla mūthemba nīsyīkusīīasya mathayūnī maitū.

***Yīla twalea kūmūnenga Ngai ndaīa
 mathayūnī maitū, thavu na waanu wa kīla
 mūthemba nīsyīkusīīasya mathayūnī maitū.***

NĪŪKĪTE KŪŪ NTHĪ KWONGELA SOKAA!

Īthyonthe twī eki ma naī na vai o na ūmwe ūtena thavu na vai o na ūmwe waasyawa ta mūndū mūtheu.

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Twĩasya ata ĩndĩ? Ithyĩ Ayuti twĩ aseo kwĩ Andũ–ma-mbaĩ-ingĩ?
Aiee, ūu ti w’o o na vanini, nũndũ Ayuti o vamwe na Andũ ma-
mbaĩ-ingĩ onthe masumbĩkĩtwe nĩ naĩ, o tondũ naweta!”

- Alo. 3:9-10

Mũndũ ūme ūmwe eota e mũangonĩ wa ĩtunĩ. Nĩwanewa kĩlungu kya sokaa nĩ kana asole mũsitalĩ ūkũtanĩ wa kĩla naĩ weekie, na ayĩelesya kwa ūkuvĩ nĩkĩ weekie naĩ ĩsu. Aendee na kũsola mũsitalĩ o ĩsu, nĩwoona kana ĩmĩsitalĩ yiendee na kũseũvya ngasi. Ūũ nĩ mumo wa Ngai wa kũtetheesya ūyũ mwene naĩ wĩlilile atonye kwambata ĩtunĩ na ngasi ĩno. Kũĩkĩthya ūu, nĩwoona ngũta syonthe syusũitw’e nĩ ngasi ingĩ o ta ĩno. ĩndĩ kũtuma ethĩwa e na ūtanu mwingĩ mũno na e mwĩanĩe, nĩ woona mũndũ ūme ūmwe atheete na ngasi ĩmwe. Mbee nĩ vaumĩla sokisi sya langi mũtune, na ĩndĩ ūla ūtune wĩkĩawa nĩ asikavu na mũthya vyũ mũtwe wĩna kakovila. Ausũitwe nĩ mũyo mwingĩ nĩwamũkũlya kana okĩte kũmwosa amwambatye ĩtunĩ, o na amũkũlya ūndũ kũu ĩũlũ kũilyĩ. “Īlũlũ va?” Ū Asikavu nĩ wakũlilye. “Kũu ĩũlũ ĩtunĩ,” nake asũngĩa.

“Nyie ndyĩ ĩtunĩ,” Asikavu nĩ waisye, “Nũkĩte kwongela sokaa!”

Ithyonthe twĩ wonzu o ūla witũ. O tondũ Mũtheu Vaũlo ūwetete kwa w’o vyũ “Andũ ala angĩ mathĩnikĩaa maũndũ moo ene, na ti ala ma Yesũ Klĩsto” (Avi.2:21). O na vailĩ o ta ūu ithyonthe twĩ syana sya Ngai. Ateo ethĩwa tũimũikĩaa Klĩsto tũitwĩka syana syake. Na ĩndĩ ethĩwa tũi syana syake, tũitwĩkaa syana sya ūla mũthũku na aitũlulutĩkya. Ndeto ya Ngai yaasyaa:

Nĩtwĩsĩ kana vai ūmwe wa syana sya Ngai wĩ kĩmanyĩo kya kwĩkaa
naĩ, nũndũ Mwana wa Ngai nũmasũvĩaa, na Ūla Mũthũku ndatonya
kũmeka naĩ.

-1Yoa. 5:18

O tondũ twoona vau mbee, thavu nĩ thĩna wa nthĩ yonthe na ūkwataa andũ ma kĩla mũthemba. Ndeviti nĩwambũlile ate kwĩvithanya yĩũlu wa naĩ, ayasyaĩ: “kwa w’o nasyaĩw’e ūthũkunĩ, na mwaitũ angĩtavĩe o naĩnĩ” (Sav. 51:5).

Īndĩ mũvea nĩ kwa Ngai, kwondũ wa tei wake nĩwamũtũmie Mwana Wake nĩ kana atwovosye kuma naĩnĩ na kũtũnenga thayũ mweũ. “Nũndũ Ngai nĩwendete nthĩ mũno, nĩwanenganie Mwana wake e ūmwe, nĩ kana o ūla ūmũikĩaa ndakakw’e ĩndĩ ethĩwe na thayũ ūtathela” (Yoa3:16). O ĩngĩ kwĩsĩla mathĩnanĩ, kĩkw’u na kũthayũũka kwa Yesũ, twĩanenge thayũ mweũ nthĩnĩ wa Veva na nĩ kana twĩyumany’e vyũ na

NDWĪMŪLEE

mīkalīle mīthūku na tūyīvetana vyū na mītūile ya naī.
Mūtheu Paūlo atūmanyāasya atīi:

Īkalaai mūtongoew'e nī Veva, na mūikeanīsye mawendi ma mwīi.
Nūdū kīla mwīi wendaa tikyo Veva wendaa; na kīla Veva wendaa
tikyo mwīi wendaa. Syī syeli īyīw'anaa, na ūū nī kwasya kana inyw'ī
mūitonya kwīka ūndū mūkwenda. Īndī ethīwa mūtongoew'e nī Veva,
mūi ungu wa mīao. Meko ma mwīi nīmesīkīe nesa, nīmo aa: ūlaalai,
ūvuku, mīmeo mīthūku, kūthaita mīvw'anano, ūoi, ūmaitha, īteta,
kīw'īu, mothatu, kwīyenda mūdū we mwene, motilīkangano, ithokoo,
mawendi, ūthengi, ūyi na maūdū angī mailyī ta asu. Nīnamūtavisye
īngī, nayu nīngūtūngīlīla: Andū ala mekaa maūdū asu maikalika
ūsumbīnī wa Ngai. -Aka. 5:16-21

Nī kana twīthesye vyū kūmana na mītūile ya naī ya kī-mwīi, no nginya tūsyawe īngī
kīveva. (Sisya. Jn: 3:3)

MĪAO ĪKŪMI YA NGAI

Mīao īkūmi ya Ngai nī walany'o wa mwīkalīle ūla Mwīai Ngai wendeeaw'a
tūwīkale nī kana twīthīwe twī na ūtanu vaa īūlu wa nthī ithyī ene, na twī vamwe
na andū ala angī. Mīao īla ītatu yambee ītwonasya ūndū twaīlwe nī kwīkalanya na
Ngai. Nayo īla īngī mūonza ya mūthya ītūtavasya ūndū twaīlwe nī kwīkalanya na
andū ala angī. Yesū nīwakuvīsise mīao īno īkūmi ta ūū:

“Mwende Mwīai Ngai waku na ngoo yaku yonthe, na thayū waku
w'onthe, na kīlīko kyaku kyonthe.” Ūū nīw'o mwīao ūla mūnene na wa
vata mūno. Ūla wa kelī naw'o ūilyī o ta ūsu: “Mwende mūtūi waku o
tondū wīyendete we mwene. -Mat: 22:37-39

MWĪAO WA MBEE

Ninyie Mwĭai Ngai Waku; Nthaithe nyie nĩ nyoka. (Kut.5:7)

Ninyie Mwĭai Ngai wakũ, ndũkethĩwe na Ngai ingĩ ate o Nyie (Kut. 5:7)

Nthĩnĩ wa mwĭao ũũ wa mbee, tũtavĩtwe tũmũthaithe o Ūla Ūmwe, Waw’o, na Ngai Ūla wĩ Thayũ.

“Inyw’ĩ andũ ma Īsilaeli ĩthũkĩsyei! Mwĭai Ngai, Ngai waitũ nĩwe Mwĭai Ngai e weka. Mwendei Mwĭai Ngai, Ngai wenyu na ngoo yenyu yonthe, na thayũ wenyu w’onthe na vinya wenyu w’onthe.

-Kut. 6:4-5

Ūu nĩkwasya kana twaĩle kũeka Ngai waitũ mũmbi, akethĩwa nowe e weka ũsumbĩkĩte mathayũ maitũ, na ti kũeka kĩndũ kĩngĩ o na kĩva, kana mũndũ ũngĩ o na wĩva atũsumbĩke, nũndũ ithi syonthe no syũmbe tũ. Kĩndũ kya mbee kĩla kītũtonyethasya tũmwende Ngai nĩkwĩthĩwa twĩna mũĩkĩo mũlũmu mũno nthĩnĩ wake. Naĩ ila itumaa tũtethĩwa na mũĩkĩo kwa Ngai nĩ kĩndũ kyonthe kĩla kĩtumaa twĩkĩa mũĩkĩo witũ syĩndũnĩ, vandũ va kũwĩkĩa nthĩnĩ wa Ngai. Mũĩkĩo nĩ kĩnengo na kĩnengo o kĩnene mũno. Īndĩ mũĩkĩo nĩ kĩnengo kĩtonya kwaw’a tweeketana na maũndũ ala ma kĩveva twaĩlwe nĩ kũmeka, ta twasoma mavuku mathũku, twethĩwa tũisenzya makanisa ala tũũthi, na twathi mothaitthinĩ kana mboyanĩ sya ndĩni ingĩ ila itaĩkĩaa Ngai ũmwe ũla wa w’o.

Andũ ala angĩ matialile, ala mataaũawa nĩ syĩndũ isu, mayaaĩlila kwondũ wa meko moo mathũku. O ta ũu mayaaeka kũthaitha maimũ na mĩvw’anano ĩseũvĩtwe na thaavu, sĩliva, kyũma kĩtawa mbulonzi, mavĩa na mĩfĩ; mĩvw’anano ĩla ĩtesa kwona, kwĩw’a, kana kũthi.

-Uvu. 9:20

Nĩ thavu nene mũno ya kũtũla mwĭao wa mbee kũthaitha ngai ingĩ kana mĩvw’anano, na kũnenge kyũmbe o na kĩva ndaĩa ĩla yaĩle Ngai e weka.

O na kau nĩmamwĩsĩ Ngai, maimũnengae ndaĩa ĩla ĩmwailĩte ta Ngai, kana kũmũtũngĩa mũvea. Mosũanio moo matwĩkĩte ma mana, na ĩlĩko syoo ĩte na ũmanyi syusĩe mbindu. Maasya nĩ oĩ, ĩndĩ nĩ atumanu; vandũ va kũthaitha Ngai ũla wĩkalaa tene na tene, mathaithaa mĩvw’anano yĩna

wũmbo wa mũndũ ũla ũkusaa, kana wũmbo wa nyũnyi kana nyamũ, ila itambũkaa. -Alo. 1:21-23

Mbesa, ũlaalai, ũnene, ivĩla sya ĩũlũ, ĩsyĩtwa, nguma, kĩsomo, ndikilii, nitonya kũtw’ika ngai sitũ nini. Kĩĩ nĩkyo kĩtumi kĩla Yesũ ũla nĩwe wonany’o wa w’o vyũ wa ũla ũmwe Ngai wa waw’o wavinyĩlĩlye atĩĩ: “Mũthaithae Mwĩai Ngai waku, na ũimũthũkũmaa we e weka!” (Lk. 4:8).

***Mbesa, ũlaalai, ũnene, ivĩla sya ĩũlũ,
 ĩsyĩtwa, nguma, kĩsomo, ndikilii, nitonya
 kũtw’ika ngai sitũ nini.***

“NĪKALA NĪ THAYŪ NĪKĪ? MŪKA WAKWA NĪWANDIIE!”

Īvinda yĩmwe nĩnaendeesye litiliti ila tũtwaiaa andũ kwoo kũya Kerala, India. Īla litiliti ithi syĩthĩawa siendee, Athembi nĩ maanaw’a kwa ĩkundi na mũthembi ũla mũnene nĩ waĩle kũthi kĩla mũsyĩ wĩ kĩsionĩ kyake kũvoya na andu onthe ma mũsyĩ ĩsu na kũmaathimĩa mũsyĩ yoo. Mũthenya wa mũthya wa litiliti, mũthembi ũsu aĩle kwĩthĩwa akomanĩtye kũthi kĩla mũsyĩ ũla wĩ kĩsionĩ kyake na ayukany’a na andũ ma mũsyĩ ĩla yonthe ũnaendie maatĩanĩe kwĩthukĩsya misa vau litiliti yĩthĩawa ĩendeew’e.

Nĩnaendie mũsyĩ ĩla yonthe yaĩ kĩsionĩ kyakwa na mũthenya wa mũthya nĩna andũ onthe ma mũsyĩ ĩsu namĩthokete nĩtwaatianĩe twĩ ithyonthe twathi vala litiliti yaĩ. Tũendete, mũndũ ũmwe nĩwangwatie kwoko. Nĩnasyaisye ĩtina na nĩnoonie mũndũ ũme ũmwe ũla waisyeĩ, “Ve nyũmba ĩmwe ũtanathi.” Yĩla nakũlĩlye o mũnango ĩũlũ wa nyũmba ĩsu naĩ nĩmĩvĩfĩte, nĩneethĩie kana ndyaĩ kĩsionĩ kĩla naĩ nĩnengetwe. Kwoou nĩnamũtavisye mũndũ ũme ũsu atĩĩ, “Ndinathi nyũmbanĩ ĩsu nũndũ ndĩkĩsionĩ kĩla nĩĩalĩte kũthi.” Īndĩ mũndũ ũme ũsu nĩwaendeie na kwasya kana nĩnaĩle kũthi mũsyĩ ũsu o na ambĩia kũthata. “Aaya nĩngũthi,” nĩnamũtavisye, “Nĩtũkũthi mũsyĩ ũsu nĩnaku.” Nĩnamatavisye andũ ma kĩkundĩ kyakwa nĩmaendee na kũafĩanĩa nanĩngũmethĩila vau mbee. Ethĩwa nĩmeũvika ndambĩte kũvika, athembi no maendee na kwĩka Misa. Nĩnaendanisye na mũndũ ũme ũsu mũsyĩnĩ ũsu, na twavika nĩnoonie mũndũ ũme ũmwe avindĩtye na aendee na kũnoa kavyũ. O kwa mũtũkĩ nĩnamanyie kana we ndaĩ litilitinĩ. Nĩnamũkethisye nake amũmũta ũsũngĩo.

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Nĩnamũkũlilye kana no nĩkale nthĩ, nake nĩwambolooteile kĩvĩla na kavyũ kau kake. Nĩnamũtavisye kana nyie nĩ mũthembi wa Katholeki, na naĩ ũmwe wa ala maendee na kũtavany'a ndeto ya Ngai litiliniĩ ĩsu tweethĩitwe tũtwaĩe na neethĩwa nooka kũkethany'a kũu kwake. O na nĩendee na kũmũneeny'a, ndaa nzisya, ĩndĩ akĩĩte tũ kũendee na kũnoa tũvyũ. Mũthya nĩwesie kũeka kũnoa tũvyũ tũu twake, anzisya na asya atĩĩ, "Nyie nĩmenete kĩla mũndũ, na mũno mũno athembi. Ndĩkwenda kwona mũndũ o na wĩva. Vai mũndũ o na ũmwe ũmbeleawa!" Nakwa nĩnamũtavisyeĩ "No vethĩwe vate mũndũ o na ũmwe ũkũeleawa, ĩndĩ Yesũ nĩ ũeleawa nue." "Ū Yesũ nĩwe ũũ?" nake nĩwakũlilye.

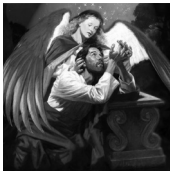
Mũndũ ũme ũyũ aĩ mũtetheesya wa kũtwa nathi. Nĩwatwaanĩte na aĩ na syana itatũ. Mũka wake nĩwamũtiite nũndũ wa mwĩkalile wake wa ũnyw'i na mũumangano na nĩwaendete na syana isu syoo itatũ. Kũtiwa kũũ nĩkwatumĩte ethĩwa na woo mwingĩ na thĩna mwingĩ wa ngoo. ĩndĩ kũthũkĩĩsya maũndũ vyũ, mũthembi ũla ũũngamĩte valisi nĩwamũtũlaa mũtĩ aimũtavya kana takethĩwa ti ũndũ wa ũnyw'i wake, andũ make methĩwa mataamũtia. Mũthembi ũsu mũnene wa valisi ndaĩ aathi mũsyĩ ũsu wake kũmũkethya. Kwa w'o vayaaĩthĩwa mũthembi o na ũmwe waathi kũmũkethya. Ndaĩ na mũndũ o na ũmwe wa kũmũtavya mathĩna make. Mesilyanĩ make onaa kana mũthembi ũsu mũnene wa valisi nĩwe watumaa athembi ala angĩ matathi kwake. Nĩ kana aeke kwĩw'a e weka anooaa tũvyũ tũu twake vakuvĩ ũtukũ w'onthe.

Yĩla namũkũlilye kana no nĩ mũvoyee nĩwanzũngĩe, "Ĩĩ no ũvoye na ũyĩekana nakwa." O yĩla nambĩie kũvoya, nake nĩwambĩie kũĩa. Nĩwe waĩ mwana wa mbee wa kũũme wa asyai make. Aumie sukulu e kĩlasi kya katano na kũsoma na kũandĩka kwake kwaĩ na vinya. Nĩwambonisey kavuku kanini kena matukũ ala mũka wake wamũtiie. Ethĩitwe eteelete amũsyokee. "Nĩ ũthũku kwĩthĩwa nyie nĩnendete mũka wakwa mũno vyũ? ĩĩ nĩnĩsĩ nĩnamũvũaa na ngamũthĩny'a, ĩndĩ ũu w'onthe waĩ nũndũ wa wendo wakwa kwake!" Mũndũ ũme ũyũ wa kwĩwĩw'a tei, nĩwendete mũka wake mũno, na eesilasya kana o nake mũka nũwendete. Kyaĩ kĩndũ kya kũtelemya mũno ĩla mũka wake wamũtiie nũndũ wa mũndũ ũngĩ. We ndeesi kana yaĩ thavu kwenda mũka wake mũno mbee wa ũndũ wendete Ngai. Nĩnamũtavisye atĩĩ, "O na kwĩthĩwa nĩwendete mũka waku mũno, ũu ti kwasya kana o nake akwendete o ta ũu." Nĩvo ĩndĩ waisyeĩ, "Mũthembi nyie yũyũ nĩnĩsĩ kana nĩ mavĩtyo kũmwenda mũka wakwa mbee wa ũndũ nĩmwendete Yesũ." Na ĩndĩ nĩwandwaie lumunĩ yake. Mũthenya ũsu o yĩla twaendee na kũminũkĩlya litiliti, we aendee na kũvanga eyũwae wĩyoo ũsu. Nĩweethĩitwe ayĩkwatya kana litiliti ĩsu nĩkũvĩndũa thayũ wake. ĩndĩ kwĩthĩwa kana vayaĩ mũthembi o na ũmwe waathi kwake, eethĩwe akwie ngoo na aĩ avangie anywe sumũ eyũwae.

Nīnatulilye ndu mbee wake nanamwītya ūkeo kwondū wa athembi ala onthe mataamūnenga o na kavinda. Kwa mītūkī nī wasūngīe, “Ayiee, ndūkatulye ndu; “Mūthembi ūsu mūnene wa Valisi nīwe waīle kūtulya ndu na kwītya ūkeo!” Nakwa nīnamūtavisyeī, “Vai mūthembi o na ūmwe waakūkwīa, īndī Yesū nīwe wakūkwīe, na nīwatulilye ndu mbee wa ūla wa mūvūthanīe na amūthambya maūū make.” Yutasi nīwe waīle kūtulya ndu mbee wa mūnene wake Yesū na aimūthambya maūū make. Īndī Yesū nīwe watulilye ndu.

Inyw’ī mūmbītaa, ‘Mūmanyisya,’ na ‘Mwīai,’ na nīmwīkaa nesa nūndū kwa w’o ninyie we. Ethīwa nyie īndī nī Mwīai na Mūmanyīsyā wenyu nīnathambya maūū menyū, inyw’ī o nenyu nīmwaīlīte kūthambanasya maūū ūmwe kwa kwa ūla ungī.
-Yoa.13.13-14

Nīnoosie sumu ūla waī avūlanītye na ūki na nawīta kyoonī. Waī mwingī mūno. Mūndū ūme ūyū nīwaisyeī, “Takethīwa nī nīnyw’ie, nīthīwa nīkw’ie.” Namina kwīta sumu ūsu nthī, nītwaendanisye nīnake vala waī litiliti kwīthukīsyā Misa. Mūndū ūme ūyū nīwasenzisye thayū wake vyū na yūyū nī mūtavany’ a mūseo mūno kūya kwitū India.

*Mūthembi, nyie yūyū nīnīsī kana waī
mavītyo kūmwenda mūka wakwa mbee
wa ūndū nīmwendete Yesū*

KŪTW’A MAŪNDŪ NA MWĪAO WA MBEE.

Yīla tūūtwa maūndū manene makonanītye na mathayū maitū, kwa ngelekany’o ta kūtwa tūtwīke asyai, kana tūtwīke athembi kana masīsita, nītwambaa kūnengana vata ūsu kwa Mwīai Ngai? Nītwīthīawa tūnengete Mwīai Ngai mwanya wa mbee?

Īvinda yīmwe mwītu ūmwe nīwandavisyeī, “Mūthembi nyie no nginya nītw’ike sisita. Nīnīnesie kūmānya kana imwana tī nzeo. Nīkenganaa na tī sya kūkīrwa.” Nakwa nīnamūtavisyeī, “Kethīwa imwana tī nzeo, o namo eītu tī mo aseō. Ethīwa imwana īkūmi nīsīkenga eītu, o namo eītu īkūmi nīmeūkenga imwana.” Nīnaendeeie na kūmūtavya, “We kīla waīlwe nī kwīka nī kwīkala mwīkalo ūkethīa ndūkesa kūlīka itindonī itembaīlu na mūndū o na wīva. Mwīkalo waku we yu, waīle

kwonany'a kana we ūkeethĩwa wĩ kĩveti kĩkĩĩku.”

Kwĩ andũ amwe maũmaa mĩsyĩ kwoo maikĩa mawalany'o na mawĩa ala me mĩsyĩnĩ ĩsu, na maithi makatwĩke athembi kana masisita. Ūu ndwaile, nũndũ o na kũu masembete maendete, nĩmatonya kũthi kwĩthĩa o nakw'o kwĩ mathĩna me mbeange wa ala meĩkĩite. Ethĩwa maitonya kũmĩĩsya, makauma na maitiĩa kĩkundi kũu meĩnakyo mathĩna. Mwĩai Ngai no nginya akosaa mwanya wa mbee kwa kĩla kyonthe tũkwĩka, na tũimweteela We mwene atũtongoesye kwa kĩla kĩndũ.

WASYO MŪNENE VIASALANĨ WAMŪNENGIE ĨVINDA YA KŪVOYA

Sisita ūmwe nĩwookie kũmbona nĩ kana tũvoye. Aĩ na mathĩna maingĩ mũno ma mũsyĩ woo. ĩthe wake aĩ mũthwii mũnene, na aĩ na viasala yaĩ na ūeti mũnene mũno. Nũndũ aĩ mũtandĩthya mũnene, ndeethĩawa na ĩvinda ya kũthi kanisanĩ, kana o na ya kũvoya na andũ ala angĩ ma mũsyĩ. Mũinae wake wa kĩmwana kaingi nĩ waĩ atafĩte akwate ūtethyo wa akasomaa atekũĩva (Scholarship) atekũtetheka, na mũkũũwe wake o wa kĩmwana nake aĩ mũwau. Nĩnanengie Sisita ūyũ mĩsoa ya ndeto ya Ngai amĩsome, na aivoya nayo kwa ĩvinda ya mwei ūmwe. ĩtina wa mwei ūmwe, nĩwasyokie na andavya kana viasala ya ĩthe wake nĩ yaĩ ĩvalũkile vyũ, o na va yaĩ ūeti o na ūmyĩ wa kĩmbesa. ĩndĩ ĩthe wake nĩ waĩ ambĩite kũthi kanisanĩ, o na kũvoyaa vamwe na andũ ala angĩ ma mũsyĩ. Nĩnamũtavisyie kana Mwĩai Ngai, nĩwe watumie viasala ya ĩthe wake ĩvaluka nĩ kana ethĩwe na ĩvinda ya kũmũmánya Yesũ. Yĩla wa mũvoya Mwai Ngai, we nũlikaa katĩ, katĩ wa mũsyi waku, mathayũnĩ ma syana syaku o na nthĩnĩ wa ūsyao waku w'onthe. Nĩnamwĩie aĩlĩtwe nĩ kũvoyea ĩthe wake akwate wĩa ūla ūteethĩwa ūimũsiĩna kũthi Misa wakyumwa, na ĩndĩ akeethĩwa na wĩkwatyo wa ūthwii wa tene na tene. Ndeto ya Ngai nĩ yĩkĩasya ūthwii, kwa ala manyuvaa kũsinda mĩsyo ya thavu.

Ūla weethĩwe na ūtonyi wa kũvĩtya na alea kũvĩtya nũũ, na eethĩwa na ūtonyi wa kwĩka naĩ na alea kũmĩka? Mũndũ wa mũthemba ūsu akaendee nesa, na kĩla mũndũ akaneena ĩlũ wa ūlau wake.

-Sil. 31:10-11

Kwondũ wa ūu, Ngai nĩwailwe nĩkũvĩtw'a mbee wa viasala sitũ, na mawĩa maitũ; aa mũũme na aka maitũ, syana, aa inyia na aa ĩthe maitũ, anyanyae maitũ ma eĩtu kana ma imwana, mwĩtu-a-ia na mwana-a-ia maitũ, o na anene maitũ; tũkamũvĩtya mbee wa kĩndũ kyonthe kĩva, kana mũndũ w'onthe o na wĩva.

NGALAMA YA KŪTW'ĪKA MŪNDŪ MŪTHWII

Mūthenya ūmwe litiliti yathela, mwanake ūmwe na mūka wake nīmookie Kwītya mboya. Mwanake ūsu aī akwīte ngoo vyū. Maī matwaanite kwa īvinda ya myaka ītano. Ena mūka wake maī awau ūwau wa mūthelo, mayaī na syana, na maī amosu mūno. “Mūndū ūme ūyū aī na makūlyo maingī, “Nīkī Mwīai Ngai ūtena tei naitū? Atūnengie ūwau ūyu nīkī? Mwīai Ngai ena mūvango mwaū īlūlū wa mūtwaano witū? Aleete kūtūnenga mwana nīkī? Ngai aendee kūtūnenga ūīvi nīkī?”

“Wīna thīna mūnene wa mbesa?” nīyo īkūlyo yīla Mwīai Ngai wamūkūlilye aisūngīa makūlyo asu make maingī wakūlītye. Nake nīwaisyeī, “Nyie nī mbesa mbingī mūno, īndī nūū ūla ūkwenda i mbesa? Nyie nīenda ūlumu wa mwīi.” Īndī nīwakūlilw'e īlūlū wa mūtwaano wake na mūsyī wake. Nake nīwasūngīe ta ūū, “Nyie ndyaatwanīa kanisanī. Tūkītaa kwīkalany'a nūndū mūka wakwa ti mūklīsto. Aī mūtwaē nī mūndū ūngī na ndaī mwīanīe mūtwaanonī ūsu, kwoou nīnonie nīmūtwaē tondū twathūkūmaa kambūnīnī īmwe.” Mwananake ūyū asyaītwe mūsyī mūlumu wa akatoleki, īndī nīwanyūvie kūtiana na movundīsyo onthe ma kanisa ala wanengetwe, yīla walikile mwīkalīlenī ūū mūthūku mūno. Nīwaanangie mūsyī wa mūndū ūngī, aumanw'a na asyai make, na auma mūsyī kwoō nūndū asyai make mayeetīkīlanaa na mūvango ūsu wake. Nīwatiie mūtkīno wake, akwatwa nī ūwau wa mūthelo, na eethīwa atemūathime na mwana. Ndeto ya Ngai īla wanengiwe yaī kuma *1Tim.6:9-10*.

Īndī ala mendaa kwīthīwa me athwii, nīmalikaa motatonī na mailika mawendinī maingī ma kī- ūtumanu na mathūku, ala malikasya andū thīnanī na wanangīkonī. Nīkwīthīwa wendi wa mbesa nī wūmo wa mīthemba yonthe ya mothūku. Kwondū wa kwīthīwa na wendi mwingī mūno wa mbesa, andū amwe nīmaekete kwīthīwa me aīkīi, na makalikya mathayū moo mathīnanī maingī.

Nīweetīkīlanile na ūu ayasyaī, “Wendi wa mbesa nī w'o waanangie thayū wakwa.” Asyaītwe mūsyī wa syana nyanya, na we aī e mwana wa mūonza. O īla endwau make na ala angī onthe ma mūsyī woo maī athwii mūno, mūsyī woo waī na ūkyā mwingī mūno nūndū īthe wake aī mūnyw'i mūnene mūno. We ayaīwa nī viisi, andū ala ma mūkonyo wake maī atūi moo maendaa sukulu na ngalī. Nyinyia wake ekalaa aimūtavya, “Īthyī tūthīnaa nūndū wa kwaīwa nī mbesa. No ngīnya tūtūwīke athwii kwa nzīa o na yīva.” Kwondū wa kūtinda ayīw'a ndeto ithi sya nyinyia wake, nīwavangie eīthīwa e mūndū mūthwii. Nīwaumie mūsyī, aseūvya valūa sya ūvūngū sya kwonany'a kana aī na ndikilii, na athi kūthūkūma. Kūu wīanī nīwakomanie na

THAVU: THĪNA ŪLA MŪNENE VYŪ

kīveti kīī kyaī kīthwii mūno, ateo kīkītwaē nī mūndū ūme ūngī. Kyaī neokyo mwītu wa asyai makyō, na kyaī na nyūmba sya ngolova itatū syī īsyītwanī yakyo. Mūndū ūme ūyū weethīawa kīla īvinda aīmantha ūndū ūkathua, nī waī yu onie mwītu ūyū mūthwii mūno. Nīwatumie aumanw’a na mūume wake nīkana amūtwaē. Nīmatwaanīe ovisini sya silikalī. Nīwatūmie ūseleke wake kūandīkīthya mūtwaano woo, no ndaasūanīa ngalama ya kūtwīka mūthwii. Nīwatianie na asyai make, aasya mūīkīto wake, na ūima wa mwī wake. Eemanthīe kyeva, eethīwa atena mwana, na akwatwa nī ūwau wa mūthelo.

ĪTOMO – WENDI WA MBESA

Ītomo o na yo yīthīawa ne wīa wa Ūla Mūthūku. Ūmūnthī andū me ītomo mūno. Īvinda yīmwe, mūndū mūka ūmwe nī wookie kūvoya vau nyūmbanī yitū ya mboya. Nīweethīitwe atena wīa vandū va myaka īkūmi na aī na thīna mūnene mūno wa kīmbesa. Nīwandavisye kana nī wamanthaa wīa o na eethīwa no kawīla kanini tu, nīkana ethīwa atonya kwītethya. Nīnamūnengie mīsoa ya ndeto ya Ngai asome kwa īvinda ya mwei ūmwe. Ītina wa mwei ūmwe, nīwasyokie na namūkūlya kana nīwoonete ūalyuko. Nake nīwanzūngīe, “O mūnini, nīnīnakwatīe wīa ūla nīvawa silingī ngili īkūmi (Kshs.10,000) kwa mwei.” Nakwa nīnamūkūlilyeī, “Na nīkī ūkwasya kana ve ūalyūku mūnini?” Nake nīwanzūngīeī, “Wīa ūū wīanene na kwīthīwa tū nī mūthūkūmi wa mūsyī, kwa w’o nyie nīnethīawa kyenda wīa ūkūīva ta silingī ngili mīongo īna (Kshs.40,000) iinyiva”

Mūndū ūme ūngī nīwookaa o kīla īvinda vau nyūmbanī yitū ya mboya. Ndaī na wīa na nīwavoyaa akwate wīa. Ngai nīwamūathimie na wīa waīvawa silingī ngili mīongo īlī (Kshs.20,000) kwa mwei. Ītina wa kavinda, mūndū ūme ūyū nīwookie kwakwa ayasya kana o īngī ndena wīa. Nīnamūkūlilye nengī kūneethīwe ata. Nake nīwanzūngīe kana mūsaala ūla ūnaīvawa ndūnaī mwīanu kūīva nyūmba īla wakomboete ya silingī ngili mīongo ītatū (Kshs.30,000) kwa mwei. O kavinda kala wa kwatie wīa, nīwathamīe nyūmbanī īngi nene mūno vyū īla ūtaī atonya kūmīva na ūkwati ūsu wake mūnini. Atindaa aikūlya mūnene wake amwongele mūsaala ateo ndaaītīkīla. Mūthyani mūnene wake nīwoosie ītambya ya kūmūvuta.

Mūndū mūka ūngī nī wookaa nyūmbanī īsu yitū ya mboya e na vata o ūmwe tu: anenevw’e wīanī na īndī ayongelwa mūsaala. Mūsaala wake waī silingī ngili maana atatū (Kshs.300,000) kwa mwei. “Nīwandavisyeī, “Mūthembi no nginya nīnevwe kīvīla wīanī nīkana nītonye kūīta syana syakwa kīndū kya kwītethya īvindani yūkīte. Nditonya kwīka ūu na mūsaala ūla yuyu ngūkwata. Nīenda ta silingī ngili maana thanthatu (Kshs.600,000) kwa mwei.” Nakwa nīnamwīe kana ūnene ūla

NDWĪMŪLEE

yu waiḷite kwīthīwa aivoyea nī ‘ambatw’e kūya itunī.’ Ndeto ya Ngai nthīnī wa lAko.15:19 yaasyaai, “Ethīwa ithyī twīkwafītye Klīsto kwondū wa thayū ūū w’oka, twī makwīwīw’a teī mūno mbee wa andū ala angī onthe.” Kwī andū matena mawīa, kana o na līu wa kīla mūthenya, na we wīw’a nīkwīthīwa na syīndū mbingī sya kwītanīthya. Kūlya Mwīai Ngai akwīw’ie tei na aikūekea.

Mūikethīwe na itomo ya mbesa, īanīwai nī kīla mwī nakyō. Ngai nīwaiḷtye atīī, “Ndikamūtia kana nīmūeke mwī inyw’oka o na īndīī.” Kwoou nītūtōnya kūneena na ūkūmbaū tūkasya, “Mwīai nīwe ūtethyō wakwa, ndikakīa kīndū; mūdū atōnya kūmbīka ata?”

-Aevl. 13:5-6

Ethīwa twīna mbesa, kaingī nītūkoḥaa kwīka syīndū ite sya vata na i mbesa. Mavinda amwe nūtōnya kwona andū maivoya makwate wīa, manenev’w’e mawīanī, kana o makwate kīndū kīngī kya mavata ma kūū nthī matekwīsa kūikwata. Kītumi nī kwīthīwa methīawa mena wendi mwingī wa mbesa. Ve vata mwaū tūkethīwa na mbesa mbingī mūno, namo mathayū maitū mayīthīwa me makw’ū

Thīnīkīai īndī maūdū ma ūsumbī wa Ngai, na mūimanḥa kwīkaa ūla waiḷu methonī make, nake akamūnenga syīndū isu ingī syonthe.

-Mat. 6:33

Yīla tweethīwa twī thīnanī mūnene, now’o tūmwīkwatasya Mwīai Ngai na ngoo sitū syonthe.

Ndikwasya ūu nūdū wakwīthīwa nī na thīna; nyie nīneemanyīsyie kwīanīwa nī kīla nī nakyō.

-Avi. 4:11

Kwīanana na movundīsyo kuma Mbivilianī, nyie īla ngūvōya, nīnīvōyaa ta ūū, “Mwīai Ngai, nenga thīna mūnene nī kana nīthīwe ndōnya kwīkwatya vyū we wī weka.” Takethīwa nīthīawa na mbesa syonthe īla ngwenda, nyie ndyīsa kūmwīkwatya Ngai. Yīla nenda kīndū, nīthīwa ndyosa mbesa isu na ndīkīthōoa, o na ndithōoa syīndū ingī itena vata kwakwa-nūdū i mbesa syīvo.

Ndūkaseng’we nī mawīa ma mwīki wa naī, īndī mwīkwatye Mwīai na ūitethya wīa waku. Nīkwīthīwa kwa Mwīai ti ūndū wī vinya, kūtw’īkīthya ngya mūthwīi mītūkī na kwa kīthūlūmūko.

-Sil 11:21

Nĩ thavu kŭvitya mbesa mbee na kŭinenga mwanya mŭnene mathayŭnĩ maitŭ. O na ing'ei syĩthĩawa iyenda kŭthua, na kŭu nĩkyo kĩtumi kĩla syŭyaa.

WE WĨ NGYA? MŪVOYE YESŪ

Yĩla twĩna ūthwii, nĩvethĩawa ve vinya mŭno kwitŭ kŭmwĩkwatya Ngai. Mwanake ūmwe wa ala matŭtetheesaya kŭeendesya wĩa wa Mwĩai, na mwanake mŭthangaau mŭno, amina sekondalĩ, ndaĩ atonya kŭkwata valŭa wake wa kuma sukulu. Mŭnene wa ĩ sukulu nĩwamŭtavisyey kana no nginya ambe kŭĩva silingi ngili mĩongo ĩna (Shs.40,000) nĩ kana akwate valŭa ūsu. Mavinda maingĩ nĩwookaa kwakwa akambĩa nĩmŭvoyee akwate ū valŭa nŭndŭ atenaw' o ndaĩ atonya kŭkwata wĩa kana kŭeendee mbee na masomo. Kaingĩ yĩsilya ya nĩmŭtetheesyey nĩ yokaa akilinĩ, ateo Mwĩai Ngai nake ndaaĩsa kŭmbĩtikĩly. Nĩnamŭmĩsye kana Mwĩai Ngai akamŭnenga valŭa ūsu. "O Ilovi yĩ, ata?" nake nĩwasŭngĩie. Ītina wa myaka ĩlĩ, nĩ wambĩie o ĩla savalĩ ya kŭthi sukulu akataĩthye vinya wa Ngai na wa mboya. Īvindaĩ yĩ, kyama nĩ kyekĩkie na anewa valŭa ūsu vate kŭĩva kĩndŭ o na kĩmwe, o na ate kŭkŭlwa makŭlyo o na amwe.

Mavinda amwe nŭtonya kwona andŭ maivoya makwate wĩa, manenew'e mawĩanĩ, kana o makwate kĩndŭ kĩngĩ kya mavata ma kŭũ nthĩ, matekwĩsa kŭikwata. Kĩtumi nĩ kwĩthĩwa methĩawa mena wendi mwingĩ wa mbesa.

Mavinda maingĩ, mbesa nĩtŭvungaa metho. Īvinda yĩmwe wakili ūmwe nĩwookie kwakwa kwondŭ wa mboya. Nĩweethĩitwe e na mbesa mbingĩ mŭno na ūthwii mwingĩ, ĩndĩ yu nĩ waĩ atheleIwe nĩ kĩla kĩndŭ nginya o na akathoosya kĩtheka kyake; kwaw' o aĩ athelelwe vyũ. Nĩnamŭkŭlilye kana nĩwĩthĩwa aosa mbesa kana ĩtuyi yĩtamwailite. Wakili ūyũ nĩ waĩ aũngamĩite kĩveti ndiwa ĩkoaninĩ ya malĩ ya mŭũme amina kwĩtwa, ĩla yoosetwe nĩ andŭ ma mŭsyĩ wa mŭũme, na kĩkatiwa kĩtena kĩndŭ. Kĩveti kĩ ndiwa nĩ kyaĩ kyangwaie ĩkoani kotinĩ na kyaungamĩitwe nĩ wakili ūyũ. Kwa vaati nzeo, wakili ūyũ nĩ wasindĩie kĩveti kĩ ndiwa yĩkoani, ateo nĩ weenengie ĩtuyi ya kĩlungu mĩongo thanthatŭ ĩlŭlũ wa yĩana yĩmwe(60%) kya kĩtheka kyu kya kyo na akĩtũia tũ kĩlungu kya mĩongo ĩna(40%) ĩlŭlũ wa yĩana yĩmwe. Wakili ūyũ nĩwatavisye kĩveti kĩ atĩ "Kwa w' o, ĩkoani yĩ yĩnaĩ yĩtonya kŭsindwa; tana nŭndŭ nĩnĩyĩsindie na wakwata kĩlungu kĩ kya mĩongo ĩna(40%) ĩlŭlũ wa yĩana yĩmwe. Takethwa ndĩneethŭkũma na vinya mŭno kŭkũngamĩiaa, wĩthĩwa ūnatiwe ūtena kĩndŭ." Ndaaona ve thĩna o na ūmwe we ayosa kĩlungu kya mĩongo thanthatŭ ĩlŭlũ wa yĩana yĩmwe ta ĩtuyi ya wĩa ūũ wake mŭseo mŭno. Nĩwalilikanile kana no kuma ĩvindaĩ yũ yĩla viasala wake wambĩie kŭvalũka.

“Ndūkeke naĩ kīveti ndiwa kana mwana ndiwa. Wamathĩny’a na maimbĩkaĩla, vate nzika ngeewa kĩĩo kyoo. -Kuma. 22:22-23

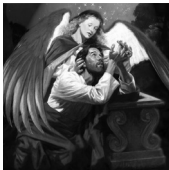
O na kethĩwa wĩa waku nĩ kũnengane motethyo ala mavata kwa andũ, ta ndakĩtalĩ, nasi, wakili kana alimũ na kũendea o ũu, Mwĩai Ngai endeeawa nĩtũmeke ala ngya ũla waĩle. Litilitinĩ ĩmwe, Mwĩai Ngai nĩwakũlilye wakili ũmwe waĩ vo atĩĩ; “Nũũ ũla wakũtavisyey kana kũseũvywa mbesa na kũkengana nĩw’o wĩa ũla waku?” Mwathani Mika aneenaĩ,

We mũndũ, Mwĩai Ngai nũkwonetye kĩla kĩseo, na kĩla ũkũandũaa nĩ: Kwĩkaa ũla ũlũngalu na kwendaa ũseo, na kwĩkalanasya na Ngai waku wĩ na wĩnyivyo. -Mika 6:8

Nasi na matakĩtalĩ no nginya mevundĩsyey kũitaa andũ, na mũno mũno ala ngya, vatonyekana mate kũmaĩvĩthya. Yesũ akatũkũlyya o tondũ wa kũlilye nthĩnĩ wa Mathayo 25; “Nyie nĩ naĩ mũwau, nĩ ngya, na nĩnavata wa ndawa, ĩndĩ ndwaa ndethya nũndũ ndyaĩ na mbesa. Nĩnawaie ndetema nĩ Avĩlĩka, ĩndĩ nĩwaũlũkile wathi Ũlaya na wandia nũndũ wa mĩsaala mĩseo, mbesa sya Ũlaya na sya Amelĩka ĩla sya nenganaawe kwa wingĩ waiita andũ ala athwii kũu.

MASŪVĪE ALA NGYA MBEE

Mũthenya ũmwe ndakĩtalĩ ũmwe mũndũ-mũka nĩ wookie nĩmũvoyey nĩkana akwate valũa wa kũmwĩtkĩlyya kũthũkũma kana o kwĩkalaa Amelĩka ya yĩlũlũ. Nyie nĩnamũtavisyey, “Mwĩai Ngai eendew’a nĩ wĩkale kũũ, na ũmathũkũme akenya menyu, ala aingĩ moo me thĩnanĩ mũnene nũndũ wa ũkya.”

*Ndaaona ve thĩna o na ũmwe, we ayosa kĩlungu
 kya mĩongo thanthatũ ĩlũlũ wa yĩana yĩmwe ta ĩtuvi
 ya wĩa ũũ wake mũseo mũno. Nĩwalikanile kana
 no kuma ĩvindanĩ yĩu yĩla viasala wake wambĩtie
 kũvalũka.*

Mũthenya ũngĩ, mwalimũ wa mũndũ-mũka nĩ wookie mboyanĩ ĩtina wa kũvutwa wĩa ũla waĩ o akwatie sukulunĩ ĩngĩ. Endaa amanye nĩkĩ Mwĩai Ngai ũtaĩ na tei nake. Kwa myaka mingĩ nĩ weethĩitwe asomethetye syana mbingĩ, akainenga wĩkwatyo, o na ũmanyi ũla waĩ naw’o. ĩndĩ nũndũ ndanenevaw’a sukulunĩ ũsu wa mbee, nĩwoonie asenzye ĩ sukulu, na athi sukulunĩ ũngĩ wamũĩvaa mũsaala mũnenenge. “Nĩkĩ Mwĩai Ngai ũtekwenda nĩnenevw’e? Nĩnĩvutiwe wĩa sukulunĩ

THAVU: THĪNA ŪLA MŪNENE VYŪ

ũũ mweũ o na vate kītumi kīanīu. Nyie yu ndina wīa, nī na mathīna maingī mūno o na nginya kwaīw’a nī viisi wa syana syakwa.” “Ūnatie syana syakwa syetele kwīka mūtianī nūndũ nūnaīviwe mbesa mbingī nīkī?” Yī nīyo ikūlyo yīla Mwīai Ngai wamūkūlilye aimūsungīa makūlyo asu make. Mwalimū ūyũ aī atīe sukulu ūla wasomethasya mbee na athi sukulu ūngī ūla waīvawa mbesa syaī iūlangū. Nowe e weka wasomethasya īsomo ya īsavu sukulunī ūsu waī wa mbee; yīla watiie sukulu ūsu, syana ila wavundīasya ovamwe na ī sukulu, matiie thīnanī mūnene mūno. Kūthi kwake nī kwaīsiye syana isu wīkwatyo woo wa īvandanī yūkīte. Mwalimū ūyũ nī waī olilwe nī kana syana ithi syī mwalimū ūngī mūnene na mūī mūno ūla ūsūngīa mboya syoo syonthe.

***Litilitinī īmwe, Mwīai Ngai nīwakūlilye
wakili ūmwe waī vo atī; “Nūũ ūla
wakūtavisye kana kūseūvya mbesa na
kūkengana nīw’o wīa ūla waku?”***

Mūndũ ngya nīweekaīlile Mwīai Ngai, nake amūsungīa, nīwamūtangīie kuma mathīnanī make onthe. -Sav. 34:6

Mūthenya nīwūkīte ūla nyie Mwīai Ngai ngasilīla mbaī syonthe. Inyw’ī Aetomu, o ūndũ mweekie andũ ala angī now’o o nenyu mūkekwa; maūndũ ala mweekie nomo mūkekwa. -Ova. 1:15

ŪKAA O WAMINA KŪATHIMWA?

Mūndũ ūme ūmwe nī wookaa mboyanī. Ndaī na wīa. Ngai nīwamūathimie na wīa mūseo mūno. Amina kūkwata wīa ūsu, ndaonekana īngī nūndũ eethīawa e na “Mīvangīo mingī mūno.” Ītina wa īvinda o īnini, nīwookie na andavya kana nūvutiwe ūla wīa. Īla namūkūlilye ūndũ kwīthīwe, nīwandavisye kana kwa myeī īla ya mbee īlī, amina kūkwata wīa nī wanengae Mwīai Ngai īvinda, o na kūīva kīlungu kya īkūmi kya ūkwati wake vate kūselewa. Īndī, mwei wa katatū wavika ve kīndũ kya vata kyaumīlile na īndī akūīsiya kūīva kīlungu kya īkūmi kya mwei ūsu. Naw’o Mwei wa kana wavika, nīweethīwe na makoani ma kūīva kwa mītūkī, na īngī akūīsiya kūīva kīlungu kya īkūmi kya mwei ūsu. Nīkwaendeie o ūu nginya aeka kūīva kīlungu kīu kya īkūmi. Kwondũ wa kūtia Mwīai Ngai nūndũ wa kwīthīwa akwatene mūno, nīwaaisye ūsūvīo wake.

NDWĪMŪLEE

Mwana wakwa, ndūkekwatany'e na maūndū maingī, weeyongelela kwīka maūndū maingī, ndūkalea kūtūlwa mūtī. O na weekalaata mūno, ndūkavika, na o na wakīa, ndūkavonoka. *-Sil. 11: 10*

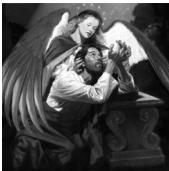
Kumya kīlungu kya ikūmi nī kwonany'a kana we vyū kuma ngoonī nī wīthīawa ūmwīkwatītye Ngai, na ūu nīwīthīawa wī wonany'o wa mūikīto ūla mūndū wī naw'o kwa Ngai. Nī kwonany'a vyū kana Ngai nīwe Mwīai na Mūsumbī wa ūkwati witū w'onthē na no we ūnenganaa ūkwati ūsu w'onthē

Nūndū Mwīai nīwe ūivaa, nake akakūiva mavinda mūonza mbee wa ūndū ūmūnengete. *-Sil. 35-13*

Īvinda yīmwe, mwīitu ūmwe nī wookie kwakwa na andavyai; "Mūthembi mboyyee nīnenevwe wīanī." Mwīitu ūyū athūkūmaa vengi na aī na wīa mūlūmu. Nīnamūnengie mīsoa ya Ndeto ya Ngai asome kwa ĩvinda ya mwei ūmwe. Ateo we nīwaendeeie na kūmīsoma kwa ĩvinda ya myei īlī. Nīwasyokie kwakwa ĩvinda ya myei īsu īlī yathela. Nīnamwīe aendee na kūsoma mīsoa īsu kwa mwei ūngī ūmwe. O kwa kavinda kakuvī, nīwanoiw'e nī kūsoma mīsoa na asyoka ayasya atīī, "Mūthembi, vai kīndū ngwona kīyuma kūsomanī kūu kwa mīsoa īno. Kaingī nyie ndyīthīawa na ĩvinda ya kūvoya, o na yīla nesa kūvoya vai kīndū kīkīkaa." Mwīai Ngai nīwamūneenisye kwīsīla ndetoni īno:

Mbaitū, yīla mwakwatwa nī matatwa ma kīla mūthemba, osaai ūndū ūsu na ūtanu, nīkwīthīwa nīmwīsī yīla mwatatwa mūikīonī na mwaema kūvalūka, ūu ūtumaa mwīthīwa na wūmīsyo. Ūmīasyai tū vate kūleela, nī kana mwīthīwe mwī ethīanu na eanīu mūte kīndū mūtialītye.

-Yak. 1:2-4

***Kūmya kīlungu kya ikūmi nī kwonany'a
vyū kana Ngai nīwe Mwīai na Mūsumbī
wa ūkwati witū w'onthē na no we
ūnenganaa ūkwati ūsu w'onthē***

Nīnamūkūlīlye kana nīvethīwa ve ĩvinda thayūnī wake waaīthīwa aitye mūikīto wake kwa Ngai. Nake nīwandavisye kana aisoma Unīvasīfī, nī walulutīkītwē nī anyanyae make kuma ndīninī ingī. Kwa ĩvinda ya myaka nyanya, nī wai atīite Ngai vyū na akasya mūikīto wake. O na nī wai aendete kūvoyea mūsikitinī. Nīnamūtavisyeī, "Mwīai nīwe ūkwītīkīlītye wīsīle matatwanī aya onthe. Walīlikana ĩvinda yīla yonthe wambīte kūtīa mūikīto waku, nūkūmīsya motatwa aya onthe ūmūkūsīe Mwīai na ūimūsinda ūla mūthūku satanī?"

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Kwoou inyivyei mbee wa Ngai Mwene Ūtonyi W’onthe, nĩ kana emũnenevya ewe ĩvinda yake yĩla yailĩte ya vika. Ekeai Ngai kwĩmakĩa kwenyu kw’onthe nũndũ nĩwe ũmũsuvĩaa. *-1Vet. 5:6-7*

KŪVĪTYA MBEE ŪTHWII NA SYĪNDŪ SYANTHĪ

Yĩla twavĩtya mbee syĩndũ sya kũũ nthĩ, twĩthĩawa twasyĩtkĩlya syose mwanya ũla wa mbee wa Ngai mathayũnĩ maitũ, na iitwĩka tũngai twitũ tũnini. No nginya twĩkũnikĩle ngoonĩ sitũ nĩ kana twone kana nĩ ntheu vyũ na iina wendi wa syĩndũ sya kũũ nthĩ

Kwoou endwa makwa, ethĩwa ngoo sitũ iitũsilĩla tũkeethĩwa na ũkũmbaũ kũka mbee wa Ngai, na tũkakwata kuma kwake kyonthe kĩla twĩvoya, nũndũ nĩtwĩkaa ũndũ mĩao yake ĩkwasya na kwĩkaa kĩla kĩmwendeasya. *-1Yoa. 3:21-22*

Mũndũ ũme ũmwe ĩvinda yĩmwe nĩwandavisyeĩ, “Mũthembi, no nginya ũke kũathima ngalĩ yakwa.” Nĩnasyaisye kĩla ngalĩko na ĩndĩ namũkũlya, “Na ĩngalĩ yĩĩva?” “Mũthembi nyie ndinayo vaa, no nginya ngũtwae ngelesi vala yĩ.” Mũndũ ũme ũyũ nĩ waĩ aũite ngalĩ ya ndoto yake. ĩndĩ ĩngalĩ yeethĩawa ĩkwata mbanga kĩla ĩvinda. “Mũthenya ũla wa mbee nathooie ĩngalĩ, nĩmĩtwaĩte mũsyĩ kuma ndũkanĩ ĩla na mĩthooie, nĩnakwatie mbanga na ĩloli. Kuma o ĩvinda yĩu nĩthĩawa ndikwatwa nĩ mbanga. Yuyu ĩngalĩ nĩneethĩiwe na mbanga o ĩngĩ na nyie nĩngũkĩa kũmyumya ngelesi ĩtengathime.” Nĩnamũkũlilye kana we thayũnĩ wake nĩwaaĩlĩla kũmesya ngalĩ ta ĩsu waĩ nayo. Nake nĩwaisyeĩ, “Mũthembi kwaw’o, o na o ĩla naĩ sukulu nĩnaotaa nĩkethĩwa nĩna ngalĩ o ta ĩsu yuyu nĩnayo. Kĩla ĩvinda nĩneesilasya ũndũ kuma mũsaalanĩ wakwa wa mbee nĩkaiaa mbesa nĩ kana nĩthooe ngalĩ ta ĩsu.” ĩndĩ nĩnamwĩie atĩi, “Ve syĩndũ ilĩ tũ ila waĩle kwĩka nĩ kana umanw’e na mbanga ithi. Thoosya ngalĩ ĩsu ĩtanĩthasya ngoo yaku mũno, na ũyambĩia kũnenga Mwĩai Ngai mwanya wa mbee ngoonĩ yaku.” Angeteeie aseng’ete mũno vyũ ta na valũka mbee wake kuma yayayanĩ. “Nĩthoosye ngalĩ ĩno?” Nĩwatatie kũngũlya na kĩwe atena vinya o na mũnini wa kũneena. “Mwĩai Ngai nowe ũtonya kũkũsũvĩa, kwoou mũnenge mwanya mwewu vyũ ngoonĩ yaku. Nĩnamwĩie avoyae Savulĩ 86:11,

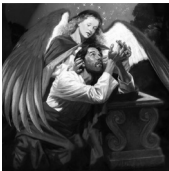
Ame Mwĩai Ngai manyĩsye ũndũ ũkwenda nĩke, nĩ kana nĩatĩie ũw’o waku, Nenge ngoo ĩte na ũaanĩku, nĩ kana nĩkĩae ĩsyĩtwa yaku.

-Sav. 86:11

NĪ ĪSANDŪKŪ YA SATANI?

Twīna litiliti ĩmwe kūya Mūmbai, India, kĭveti kĭmwe nĭkyaetiwe. Kĭyeemanyaa na kyai na woo mwingĭ ngoonĭ. Yĭla tūendeesyē litiliti, nĭtūtavasya andū onthe ala mevo nĭmavosyē simū syoo sya kw’oko na maikasisyē televisyeni kĭlungunĭ kĭu kyonthe me litiliti. No nginya methĭwe mavindĭtye vyū. Kĭveti kĭi kyookite litilitinĭ ĩno na nyinyia wakyō. Ītina wa kūtwwa, nĭkyeethĭawa kĭteĭw’ana na mūūme nūndū kyasiyasya televisyeni kĭla ĩvinda. Ūtukū ndakomaa lumunĭ imwe na mūūme nūndū aĭ na lumu yake ya mwanya vala wekalaa aisisyā televisyeni ūtukū mūūma. Yĭla kyaĭ kwa asyai makyō, nyinyia wake nĭwe wamūvūūāa ngūa na aimūthambĭsya mĭno. Atwawa, nyinyia wa mūūme nĭwe waendeeie na kūmūtetheasya mawĭa asu. Mūūme wake nĭwasindiwe nĭ kūmūsiyā mwĭkalĭle ūsu wake na mataanĭsya. Īndĭ nĭ w’o nyinyia wake wamūetie litilitinĭ ĩno.

E litilitinĭ ĩno ethĭawa na mūtwe mūvalaanĭku. Yĭla masomo meethĭawa maendee ndekalaa vandū vamwe na atindaa atembeete vaa na vaya. Vau nthĭnĭ wa nyūmba ya ūtavanĭsya, masisita nĭmo manengetwe wĭa wa kūsiasya kana vai andū meūtinda mokĭlangĭte. Sisita ūmwe nĭ woonie ūndū kĭveti kĭi kyeekanasya. Nĭwaendie vala kyaĭ na amūkūlya kana ve kĭndū wamanthaa. Kĭveti kĭi nĭkyakūlilye ū sisitaĭ, “Televisyeni yĭva?” Sisita ūyū nĭwaseng’iw’e nĭ ĩkūlyo yū na amūtavya tondū vau vaĭ vandū va litiliti, kūsiasya televisyeni kūyeetĭkĭlĭtw’e na ethĭwa endaa kūsiasya televisyeni no nginya athi vandū vangĭ. Ūsūngō ūsu kwa nzĭa ĩmwe kana ĩngĭ nĭ wathatisyē kĭveti kĭu. Nĭkyakwatie kĭtambaa kya sisista ūyū na kyakĭkusya kyauma. Īndĭ Kĭveti kĭu nĭkyakwatiwe nĭ mbūsū na kyambĭāa kūkūna ūsisita. Nĭkyamūkalilye ūthyū na wambĭāa kūua. Ū sisita nĭwambĭē kua mbu atetheew’e. Aendee na kua mbu, kĭveti kĭi nĭkyamūkanisyē avindyē vyū. Yĭla kyoonie kana sisita ūyū no waendee na kua mbu, nĭ kyoosie kĭvĭla kĭmūkūne. Andū nĭ maĭ meew’a mbu ĩsu na mooka kūsiasya nĭ kyaū kyaendee. Mavikie tū kavindanĭ kala kaāĭlĭte kūtaany’a sisita ūyū atanamba kūkūnw’a na kĭvĭla. O kwa mĭtūkĭ asikalĭ nĭmeetwe. Litilitini ĩsu yitū ya Mūmbai iandĭkaa asikalĭ ma kuma Nepal, nthĭ ĩvakanĭte na India. Andū ma kuma

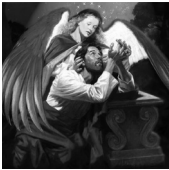

*Ītina wa kūtwwa, nĭkyeethĭawa
kĭteĭw’ana na mūūme nūndū kyasiyasya
televisyeni kĭla ĩvinda.*

Nepal methĭawa me anene mūno. Nĭmookie kūtata kūtūnga mūuo, ateo kĭveti kĭi kya myaka mĭongo ĩlĭ na thanthatū nĭkyasindie vinya aūme aa ana anene ma kuma kūu Nepal. Nĭmesie kūkyova moko na maūū. Nĭmamwĭkie ngalĭnĭ e na nyinyia wake

na mamwĩnũkya. O na tũyaĩtũtonya kũmumya maveva mathũku ala mamũthĩnasya. Mũthenya ũsu nĩw’o nyie namanyie kana ĩimũ yĩla yumaa televisyeniĩ yĩ vinya mũno. Kĩla wasisya nokyo ũtwĩkaa. Ethĩwa waendee kũsisya ivĩndĩ sya kĩko na sya wanangĩku, thayũ waku nĩwanangawa, ũkavukwa na ũkatwĩka wa kĩko na wa wanangĩku. Yĩla wamina kũsumbĩkwa nĩ kũsisya televisyeni, kwĩsa kũeka kana o kũtuma mũndũ ũngĩ amĩeke kwĩthĩawa kwĩ vinya mũno. Kwoou asyai no nginya masunge vyũ kĩla syana syoo syĩkũsisya televisyeniĩ.

Ĩvinda yĩmwe tũendeesyie litiliti ya mũika, nĩwatavisye ũmũika maikasisyie televisyeni. Ūmwe woo nĩwakũlilye mayaile kũsisya telesyeni ata na we Ngai nĩwamanengie metho. “Ūu nĩ w’o,” nĩnaisye, nanasyoka namatavya atĩ, “Ngai nũkũnengete metho, ĩndĩ akasyoka akaũnenga ngove nĩ kana ũtonye kũlalaya ndũkone syĩndũ na mavisa ala ũtaile kwona.”

Kĩla wasisya nokyo ũtw’ĩkaa. Ethĩwa waendee kũsisya ivĩndĩ sya kĩko na sya wanangĩku, thayũ waku nĩwanangawa, ũkavukwa na ũkatw’ĩka wa kĩko na wa wanangĩku

KŪVĪTYA WANAKE MBEE

Kũvĩtya wanake mbee kwa nzĩa ĩtaile no kũtũsiĩne kũnenga Ngai mwanya wa mbee mathayũnĩ maitũ. Kwonekana wĩ mwaĩlu na wĩ mwanake ti thavu, ateo tũyaĩlitwe nĩ kwĩyanakavya na tũyũlwa nĩ kwĩkalya mathayũ maitũ mailyĩ o ta ũu. Twaĩlwe nĩ kwĩmanyĩsya kwanakavya kĩla kĩkatũa na kĩtwelekelya thayũnĩ wa tene na tene - mathayũ maitũ. Mũthenya ũmwe nĩnatembeete o vau ndũanĩ yitũ nĩendete kũkomana na mũndũ ũmwe. Ndũanĩ ĩno yitũ ve ndũnyũ yĩ nduka mbingĩ sya kĩvathũkany’o. ĩmwe mbingĩ sya nduka ithi nĩ sya wanake. Vau nza wa ĩmwe ya nduka ithi sya wanake, nĩ vaĩ mũndũ-mũka ũmwe ekalĩle kavĩla aisukwa nzwii. Wũmbano ũla naĩ naw’o wakuie masaa atatũ, na wathela nambĩna kũsyoka mũsyĩ. Nĩnasyokeile o ĩla ndukanĩ ya wanake na nĩnaseng’ie mũno kwona o ũla mũndũ-mũka ekalĩle o kala kavĩla aendee na kũsukwa nzwii. Nĩnasaanĩw’e nĩ ũndũ aka matonya kwĩkala kavĩlanĩ kwa masaa maingĩ ũu mateũkũlya kĩndũ. Ithyĩ no twĩke ũu na ngoo sitũ syonthe, ateo yĩla tũtũmĩa ĩvinda yitũ na Mwĩai Ngai, kana kũmũnenga o ndakĩka ilĩ Kanisanĩ, nĩ twambĩna kũnyungunĩka ũndũ ũtavanya ũendee na ũkua ĩvinda yĩasa, kana o ũndũ tũkwĩw’a tũnoie. Nĩtwaĩlitwe nĩ kũtata vyũ ũndũ vatonyeka tũkaiaia ngoo sitũ syĩ nthew kwĩsĩla ĩla mboyanĩ ya mũsumbĩ Ndeviti,

Ame Ngai mbũmbĩe ngoo ntheu nthĩnĩ wakwa, na ũimbĩkĩa thayũ mweũ wĩ na ũw’o. Ndũkambĩkye kũasa kũma vala ũĩ, na ndũkambetee Veva waku mũtheu. Ndũngĩe ũtanu ũla wũmanaa na ũtangĩĩo waku, na ũindonyethya kwĩthĩwa ndikwĩw’a. -Sav. 51:10-12

Ĩvinda yĩmwe kelĩtu kamwe nĩ kookie kwa mũthembi na kamwĩaĩ, “Mũthembi, nyie o kĩla ĩvinda neesisya kĩoonĩ nonaa ne inyie mũndũ-mũka ũla mwanake vyũ ĩlũlũ wa nthĩ yonthe! Kĩla ĩvinda nĩ nĩw’aa nĩ mwanake mũno na nĩonaa nĩnaile kumbũla.” Nake mũthembi nĩ wakasyaisye o mũno na akasũngĩa akea atĩĩ, “Ndũkaũũyĩke, kũlea kũmanya ũla ũw’o ti thavu.”

ŪOI NA MAŪNDŪ ANGĨ MA ŪWE

Ūandĩki ũmwe wananganiwe ũbanonĩ waĩ ĩlũlũ wa Ūvosyo na Maũndũ ma Kĩveva, “Ūndũ Aklĩsto mosaa Ūoi, Lipoti yĩandĩkitwe nĩ Clement Majawa (Ūoi na Ūvosyo Avĩlĩka: Ūsisya wa kĩnthĩnĩ wa ũtangaasĩ wa ndeto na ũendeesya wayo) Vau Ūnivasĩtĩ ya Katolĩki Avĩlĩka ya Ūmĩlonĩ wa Syũa, ĩlovi, yoonanisye kana ũoi na maũndũ ma ũoi na ũwe kwa Andũ ma Avĩlĩka nĩ kĩndũ kĩthĩawa kĩ kya mwĩkalile woo wa kĩla mũthenya.

Mũandĩki ũyũ Majawa nĩwookie na mũthemba yakĩvathũkanya ũndũ ũoi wĩyonanasya. Nĩwaumĩlĩlye ũtheinĩ mesĩlya ma andũ ĩlũlũ wa ũoi Avĩlĩka:

1. Ūthũku w’onthe woneekaa wumanĩte na kĩmũndũ: vaĩ kĩndũ kĩthĩawa tũ kwa mbanga. Ve mũndũ ũla ũtumaa ũthũku wĩthĩwa.
2. Mesĩlya mathũku methĩawa mena ũtonyi nza wa ũla ũkũmesĩlya. Nĩmethĩawa matonya kũendee kwananga na kũthũkya ũlũmu wa mwĩ wa mũndũ na thayũ wake ethĩwa maikumĩnwa na maivetangwa.
3. Ūthũku ũũngamaw’a na ũivetangwa kwa kwĩka syĩndũ sya kĩthĩo ĩla syaĩle, mbĩngo na ndawa ĩla inenganawe nĩ akimi ma mĩtĩ na andũ awe.
4. Ūoi ũtũmĩawa tũ kwa andũ ala mesene. Kũmana na mawoni aya, ũthũku ũetawe kwa ala angĩ kwĩsĩla meko ma syĩthĩo, mbĩngo, ndawa na kwathĩsya.
5. Ūoi wũmanaa na kũete wia mathayũnĩ ma andũ kwĩsĩla kũthũkya mesĩlya moo, kũete kũlea kwĩw’ana, mathĩna na kĩkw’ũ mũndũnĩ kana mbaĩnĩ.
6. Ūthũku nĩ wanangĩku wa akili na kwĩthĩwa mũndũ aithĩnĩka kũnyuva kafi wa ũla ũseo na ũla ũthũku, vala ũthũku nĩw’o ũnyuvawa na ũyananga ũla ũseo andũnĩ.

MATHĪNA ALA MAETAWE NĪ ŪOI

Aoi mosawa ta maumanĭte na satani na maendeesya mawĭa moo kwĭsĭla mavinya make mathŭku. Aoi nĭ maĭkĭtawaa kana nĭmo maetae ikw'ŭ na mawanangĭku angĭ maingĭ andŭnĭ.

Kĭng'ei kyŭkaa nĭ kana kyŭye, na kĭyŭaa o vamwe na kwananga.

-Yoa. 10:10

Aoi kaingĭ nĭ mekaa naĭ andŭ ala angĭ. Yĭla mŭndŭ wamina kŭĭkĭĭa kana nĭ mŭoe, o na akaiitĭthw'a na ūiiti wa ala masomeete ūiiti (ndakĭtalĭ sya ūmŭnthĭ) akekala tŭ e o mŭwau nginya o yĭla ūkaiitwa nĭ mŭndŭ mŭe. Yĭla maŭndŭ maendee naĭ thayŭnĭ wa mŭndŭ, ambĭĭa kwĭkŭlya nŭ ūla ūtonya kwĭthĭwa newe wumanĭte na ūthŭku ūsu na ayĭliwa nĭ ūoi. Kwoou nĭkŭtonya kŭwetwa kana ūoi:

1. Ūetae kŭsaanĭw'a, kwĭliwa, na kĭmena nthĭnĭ wa andŭ ma mŭsyĭ ūmwe, o na kwa andŭ onthe ala mekalanasya vamwe.
2. Andŭ aingĭ methĭawa matatonya kwambĭĭa maŭndŭ ma maendeeo nŭndŭ nĭ methĭawa maikĭa kŭowa.
3. Nĭ ūetae kŭlea kwĭw'ana kwa andŭ kĭ-mbaĭ na kĭ-ndŭa.
4. Mavinya ma ūoi nĭ matalawa ta mathŭku na maanŭ.
5. Andŭ meethĭwa matena maendeeo matŭlāa ūoi mŭtĭ.
6. Nĭ wĭthĭawa wĭ mŭisyo thayŭnĭ wa mŭndŭ.
7. Wĭthĭawa wĭ kĭsĭnĭ kĭnene wĭanunĭ wa kĭveva o na maendeeonĭ ma kĭmŭndŭ.

Andŭ aingĭ ala mekwatasya ūwe na andŭ awe ta ūsŭngĭo mathĭnanĭ moo monaa nĭ nzĭa ya mĭtŭkĭ na ĭtŭmĭaa mbesa nini. ĭndĭ mo maimanyaa kana ĭno nĭ nzĭa ya kŭŭmĭsya vyŭ na kŭeta mothŭku maingĭ.

Litilitinĭ ĭmwe ila sitŭ, nyinyia ūmwe nĭ waetie mwĭitu wake. Mwĭitu ūyŭ nĭ waĭ akŭiwe sukulu nŭndŭ eethĭawa ayenda kwĭyŭwaa na nĭwaetae kĭthokoo syananĭ ila ingĭ. Nĭnasyaisye kyaa kyake na namŭkŭlya ūndŭ kĭneekie. Nĭvaĭ na ĭlānga yĭ ū kyaanĭ kyu kyake. Nĭwaeleisye kana myakanĭ mĭvĭtŭku, mwanaa-ĭthe nĭwamŭtwaie e na kamwana kalinae kŭthaita satani. Mwana-a-ĭthe aĭ mŭkŭni wa viasala na ūvaita waendee na kŭvalŭka. Nĭwaendie kwona mŭthaiti wa satani na amwĭa kana no nginya athembe nthakame ya andŭ ma mŭsyĭ wake nĭ kana ĭvĭasala yŭkĭle. Nĭwanyŭvie mwĭitu ūyŭ na mŭinae ūsu wake wa kĭmwana. Nĭwa mŭtwaie kĭatĭanĭsyo kŭthaita satani na nĭwaumaw'a nthakame kyaanĭ e ona mŭinae na ĭithembwa. Ūu

nĩ wekĩkie o kwa ĩvinda. Īndĩ viasala wa mwana-a-ĩthe ndwaa ũkĩla. Īvinda yĩmwe amina kũmwa nthakame ena mũinae, nĩweewi'e ũmwe woo aitavya mwana-a-ĩthe kana nthakame ĩno ndyaĩ mbĩanu na yu maĩle kũmũthĩnza e na mũinae. Īla weewi'e ũu nĩ wasembie auma vau. Ītina nĩ wambĩĩe kũtavĩkaa ĩvinda kwa ĩvinda kwondũ wa wia. O na ndaĩ atonya kũkwata kalamu-kwoko kwake kwathĩliaa mũno nũndũ wa wia ũla weew'aa. Ekalanga nĩ wambĩĩe kwĩw'a ateũveva nesa na akwatwa nĩ mathĩna angĩ maingĩ. Tondũ nĩ waĩ anenganĩte nthakame yake kwa satani, aĩ anenganĩte thayũ wake.

Thayũ wa syũmbe syonthe ila syĩ thayũ wĩ nthakamenĩ, na kũu nĩkyo kĩtumi nĩaite ngasya nthakame yaĩĩte kũtulũlawa kĩthembeonĩ nĩ kana andũ maekewe naĩ syoo. Nthakame nĩ thayũ na kwoou nĩvetangĩaa andũ naĩ.

-*Ali. 17:11*

Ūla satani, kĩng'ei, okaa kũya, kwananga na kũw'aa. Satani ndesa kũka mathayũnĩ maitũ ate mũthokye. Alikaa nũndũ ithyĩ ene nĩtwambie kũmũthokya. Ūthaiithi wa satani, kũikĩĩa, ovamwe na kũatĩia syĩthĩo ĩteũendanan'ya na ndeto ya Ngai nĩ maũndũ maendee mũno nthĩ ya Avĩlĩka, o na kau andũ mĩongo mũonza na atano yĩũlũ wa yĩana yĩmwe ma andũ onthe ma Avĩlĩka nĩ Aklĩsto.

Keethĩwa mũndũ o ũmwe tũ wa mũsyĩ kana ũko wenyu nĩwathi kwa mũndũ mũe, ũla mũthũku ethĩawa athokw'a mũsyĩnĩ ũsu w'onthe, kwa syana na kwa nzyawa ila syũkĩte syonthe. Maũndũ methĩawa matekũmanyĩka nĩ mokĩaa mũsyĩ ũsu ta mowau matesĩwe, ikw'ũ itekũmanyĩkana, syana sya mũsyĩ ũsu ũkethĩa iyĩũtwaana kana kũtwawa, kũkethĩwa andũ maikwataa mawĩa, mowau matesĩwe matatonya kũvoa, mbanga sya kĩatĩanĩo ĩte kumya mũthya, na maũndũ angĩ ta asu methĩawa ne wonany'o kana ũla mũthũku nĩ wathokiw'e mũsyĩnĩ ũsu kwĩsĩla nzĩa ithi nthũku.

Nũndũ andũ makwa nĩmekĩte mothũku elĩ: Mbee nĩmandĩite nyie, ũla nĩnyie mbuluti ya kĩw'ũ kĩetae thayũ. Kelĩ nĩmeyakĩe ithima, ithima mbatũkangu italũmya kĩw'ũ.

-*Yel. 2:13*

O ta ũu nĩkwĩthĩawa kwa ala mekaa maũndũ ma kĩvindu ma kũthaiitha satani. Andũ ala maendaa kũthaiitha satani mekaa ũu nĩ kana makwate syĩndũ sya vaa nthĩ. Maũkwati aa methĩawa meo kwa ĩvinda ĩkuvĩ na maetae wanangĩku mũnene mũno o vau ĩtina.

Kĩmako kya ala mamanthanaa na ngai ingĩ kĩkaingĩva. -*Sav. 16:4*

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Katikĩsũmũ ya Kanisa Katholeki ĩtũvundĩasya kana maũndũ ma mowe makĩla mũthemba no nginya tũmalee vyũ na tũyumanw'a namo vyũ.

Maũndũ onthe ma mowe ala mũndũ ũtataa kũtũmĩa nĩ kana ose mavinya ma satani, na ethĩwe e na vinya wa kĩvindu yĩũlũ wa andũ ala angĩ - ona ethĩwa nĩ kwondũ wa kũsiĩa mĩi yoo ndĩkawae - nĩmaleanĩte vyũ na ũndũ ndeto ya Ngai ĩkũneena. Kwoou maũndũ aa o na nĩmaĩlwe kũlewa mũno mbee, ethĩwa meĩkwa nĩ kana meke mũndũ ũngĩ naĩ, kana mayĩkwa mamanthe ũtethyo wa mavinya ma maimũ.

Mwakanĩ wa 1994, wũmbanonĩ wa maasikavu onthe ma Avĩlĩka, maasikavu asu nĩ maisye atĩ, “Mĩtũĩlenĩ ya andũ maitũ, ũoi nĩ mũisyo mũnene wa kĩla ĩvinda na wanangaa mũuo, wĩw'ano na maendeeo andũnĩ.”

*Maũndũ matekũmanyĩka nĩ mokĩaa
mũsyĩ ũsu ta mowau matesĩwe, ikw'ũ
iteũmanyĩkana, syana sya mũsyĩ ũsu
ũkethĩa iyĩũtwaana kana kũtwawa,
kũkethĩwa andũ maikwataa mawĩa,
mowau matesĩwe matatonya kũvoa, mbanga sya kiatĩanĩo
ĩte kyumya kya mũthya, na maũndũ angĩ ta asu methĩawa
ne wonany'o kana ũla mũthũku nĩ wathokiw'e mũsyĩnĩ
ũsu kwĩsĩla nzĩa ithi nthũku.*

MWĪAO WA KELĪ

Ndūkevīte mana na Syītwa ya Ngai waku. (Kūt.5::11)

VAI ĪSYĪTWA YĪNGĪ

Ndūkevīte mana na Syītwa ya Ngai waku. -*Kūt. 5:11*

Mwīao wa kelī ūtūtavasya kwa vinya kana no nginya tūneene na kīkīo kīnene iūlū wa Ngai, iūlū wa andū atheu na syīndū syonthe ntheu na tūikwatīia kwa vinya maūndū ala maw’o tūminīte kwīvīta kūatīia.

Ndūkawete īsyītwa yakwa mana, nūndū nyie Mwīai Ngai ndīkalea kūkany’a mūndū ūla ūwetaa īsyītwa yakwa mana. -*Kūt. 20:7*

Mwīao ūū wa Kelī nūvatanaa ūvūngū, ūneeni wa mītūkī ūtemwīsilīlye, kūlea kūatīia ūla ūwo, na kūya ithitū itena vata; ōta ūū nūvatanīte kūweta īsyītwa ya Ngai vatena kīkīo, kūumanīa na ndeto ona ndeto ingī ila ineenea tu ūthūku. Kwītīkīlītwe twīvīte kana tūye kīthitū tū o ĩla tūkwīka ūū tūnenge Ngai ndaīa, twīnenge ndaīa kana tūnenge andū ala angī ndaīa.

Mwana nūtaīaa ĩthe, na mūthūkūmi nūtaīaa mūnene wake. Ethīwa ĩndī nyie nī ĩthe wenyu, mwīlea kūndaīa nīkī? Na ethīwa nyie nī mūnene wenyu, mwīlea kūnenge ndaīa nīkī? Mūnena mūkasya, “Tūvūthītye īsyītwa yaku ata? -*Mal. 1:6*

Īsyītwa ya Ngai nīyo īsyītwa yīla ĩnene vyū naya vata vyū kwī masyītwa ala angī onthe. Tūyāīlīte o na ĩndī kūtūmīa īsyītwa yake twīna woo kana nī kana tūvāitike ithyī ene tūtena ndaīa iūlū wayo. Mboya ĩla yesu watuvūndīsīye “Īsyītwa yaku nīyīthīwe,” ĩtwonasya kana īsyītwa ya Ngai no nginya yīkumwe mavinda onthe.

Vai mūndū ūngī ūtonya kūtangīia andū, nūndū iūlū wa nthī yonthe vai mūndū ūngī waanenganwe nī Ngai ūtonya kūtutangīia. -*Mat 4:12*

Mūndū o na wīva ūla ūkekaīla īsyītwa ya Mwīai akatangīiwa. -*Alo 10:13*

THAVU: THĪNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Kwīvīta kana kūya kīthitū īsyītwanī yake nī mavītyo kwīanana na mwīao ūyū:

Ndūkethīwe na kīmanyōo kya kwīvīta, kana ūtindīae kūweta īsyītwa ya Ūla Mūtheu. O tondū mūthūkūmi ūla ūthīnaw'a aikūlw'a ūndū, ūtaa malanga, now'o mūndū ūla ūtindīaa kwīvīta na kūweta īsyītwa yīu ūtaekaa kwīthīwa na naī.
-Sil. 23:9-10

Kūweta īsyītwa ya Ngai vatena ndaīa, kana kūyītūmīa na ngūī, kūumanīa andū ūitūmīa īsyītwa Yake, kūkengana īsyītwanī Yake, aa onthe nīmavītyo kwīsilanī mwīaonī ūū.

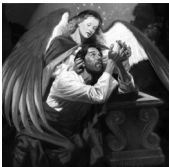
Ngūsī ya ūvūngū ndīkalea kūkanw'a, na ūla ūkenganaa akaa.
-Nthi. 19:9

O ta ūū no w'o o nayo īsyītwa ya Mwīai Yesū yaīlīte kūnēwa ndaīa, nūndū īsyītwa ya Yesū nī īsyītwa ya wovosyo. Īsyītwa Yesū yīthīawa īyasya Mwovosya. Nī kīndū kya vata mūno mavinda onthe kūneena na kwīthukīīsyā Ngai twīna kīkīo na ndaīa. Īla twatavya Mwīai nītūūmwīkīa kīndū na īndī tūilea kūkīka, īla tūneeneaa naī athūkūmi atheu make kwa ngelekanyo ta athembi, masisita kana o na wīa wake ta kūnyāīkya ndeto sya ūvūngū īlūlū woo, twīthīawa tweeka thavu nthīnī wa mwīao ūū.

Kwīthīwa tūtena kīkīo kwa athūkūmi ma Klīsto ta kwa athembi na andū ala anyuve kūthūkūma wīa wa Ngai nī thavu nūndū andū aa methīawa makuīte īsyītwa ya Klīsto na nīmo mamūūngamīaa kūū īlūlū wa nthī ūmūnthī.

Mūikeke naī athūkūmi makwa ala nīnyuvīte, mūikaūmīsyē athani makwa.
-Sav. 105:15

Mūthembi nī mūndū wa mwanya mūno-mūnyuve, akoswa na akathew'a nī Mwīai. Ndūkaamūthatye mūthembi kana mūndū wa Ngai kana mūndū mūnyuve athūkūme wīa wa Ngai, kana ona kūneena kīndū kītaīlīte īlūlū woo.

***Kwīthīwa tūtena kīkīo kwa athūkūmi ma Klīsto
ta kwa athembi na andū ala anyuve kūthūkūma
wīa wa Ngai nī thavu nūndū andū aa methīawa
makuīte īsyītwa ya Klīsto na nīmo mamūūngamīaa
kūū īlūlū wa nthī ūmūnthī.***

MEVĪTO NO NGINYA MAKEANĪW’A

Mwaitū ūmwe nī wookie na asyaī, “Mūthembi, ndekee nūndū ve kīndū nathie Mwīai Ngai na ndyaakīaniisya. Yīla mwana wakwa wa mwanake waī mūnini, nīwawaie kītau mūtwe. Nīnamwathie Mwīai Ngai kana amūvosya, ngamūkua tūthi kīmanī īlūlū vyū vala Mūtheu Tomasi watembeie. Mwīai Ngai nīwavoisye mwana ūyū wakwa no ndyaaīanīsya ūndū namwathīte. Yuyu mwana ūsu nī wa ūkūū wa myaka mīongo īlī na nyanya. Naīlwe yu nīkwīka ata?

Kīla kyonthe twathana no nginya kīkeanīw’a na ethīwa ti ūu no nginya tūketya ūtethyo wa mumbūlīthya. Mumbūlīthya no anengane ūtetheesyo waw’o wa īkīndū. Nī kīndū kya vata mūno tūkethīwa tūte kūlika motianīonī ma mūthemba o na wīva, kwathana kīndū kana kūya kīthitū īlūlū wa mūndū ūngī kana o na īlūlū wa syana sitū.

Mūikethīwe mwīna thiī na mūndū o na wīva; thiī ūla mwaīlīte kwīthīwa naw’o no wa kwendana. Nūndū mūndū ūla wendaa mūndū ūla ūngī ethīawa eanīsya mīao. *-Alo. 13:8*

***Kīla kyonthe twathana no nginya
kīkeanīw’a na ethīwa ti ūu no nginya
tūketya ūtethyo wa mumbūlīthya.***

SISITA ŪMWE NĪWAVOIW’E W’IMBU

Mūthenya ūmwe wa nthanthatū tūdeesye mboya andū nīmaendee na kūmūkatha na kūmūkumya Ngai na metanīte īsyītwa ya Yesū. Mboya ithi syathela īvīndanī ya kumya mokusī, sisita ūmwe nī wookie mbee kūnengane ūkūsī wake, Nīwatavanisye kana ethītwe e na w’imbu īvunī yake. Ndakītalī iyaītonya kūmūtema na kūmumya ūw’imbu nūndū waī mūnene na nīwaītonya kūkwatwa nī mathīna angī manenange. Kwoou aī tū ekalae na ūw’imbu. W’imbu ūū watumaa akekalaa ayīw’a ate mwīanie?

Ndaīatonya kūya līu mwīanīu nūndū akilasya aya akaimba īvu. Īla andū maendee na kūmūkatha na kūmūkumya Ngai na wasya mūnene na metanīte īsyītwa ya Yesū, we o nake nīweetanie īsyītwa ya Yesū na mūikīno mwingī mūno. Īndī nīweewi’e kīndū kyaīna vinya, ta kwoko kyalika īvunī kwake na kyaumya ūla w’imbu. Yīla wakwatie īvu yu yake, ūw’imbu nī waī wauma. Yu nīweewi’e nzaa mbingī mūno na athi vala vanenganīawa līu na aya ilungu nyaanya sya mūkate! Mbeenī ndaīatonya kūya līu wīana ūu. “Ndyāī naaīsilya kana kyama ta kīī no kīkīke kwakwa. Nyie nīngūtungīa

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

mũvea andũ ala meĩ vakuvĩ nakwa ala meeĩtanĩte ĩsyĩtwa ya Yesũ matena nthoni o na imwe. Nyie nĩ sisita na nĩneenenganie kwa Yesũ vyũ, nakwa nĩvĩndya nĩkĩ? Nĩnĩmũĩie nake ambiw’a. Nĩmũnenga ũkũmyo na ndaĩa syonthe.”

Kethĩwa ũmũnthĩ nthĩ yonthe nĩ ĩsumbĩkĩtwe nĩ satani, kĩtumi nũndũ tũimanyĩte vinya wa ĩsyĩtwa ya Yesũ. “Nĩtwĩsĩ kana ithyĩ twĩ ma Ngai, o na kau nthĩ yonthe nĩsumbĩkĩtwe nĩ ũla mũthũku” (1 Yoa.5:19). Ũu nĩ kwasya kana nĩw’o kwĩ mothũku maingĩ ta umya wa mavu o na “Mĩtwaano” ya aũme kwa aũme kana aka kwa aka yĩtĩkĩlĩtw’e. Kwĩthĩwa tũmanyĩte ĩsyĩtwa ya Yesũ no ũndũ ũmwe na kwĩthĩwa tũmanyĩte vinya wake. Yesũ witũ ũla ũtwendete mũno nĩwoovoisye nthĩ yonthe kuma mokonĩ ma ũla mũthũku satani, na kwoou nĩ ũseo na ũw’o kũyĩtĩkĩla ĩsyĩtwa yake o na twĩ katĩ katĩ wa ala maleaa kwĩtĩkĩla Ũnene wake mathayũnĩ moo. Tweeta ĩsyĩtwa ya Yesũ, akooka kwitũ na aitũthasya nũndũ, ‘Ethĩwa Mwana akamũthasya, mũkeethĩwa kwa w’o mwĩathasye.’ (Yoa.8:36).

Yĩla litiliti siendee, andũ mayĩtĩkĩlaw’a kũka na ũkĩ. O na tũyĩtĩkĩlasya anyw’i ma ũkĩ moke ĩlitilitinĩ me amile matena mũndũ ũngĩ ũla ũtanywĩte ũkĩ. Tũendeesye litiliti kũũya Mũmbai, ve mũndũ-ũme ũmwe wavithie sũva wa ũkĩ na ooka nawo ĩlitilitinĩ. Aũvithĩte mũvukonĩ ũmwe wa mũvũũto wake na aendee o kũnywa ũkĩ ũsu wake. Tũendee na kũtavanya ndeto ya Ngai, Veva Mũtheu nĩwatũmanyĩthisye kana vaĩ mũny’wi ĩkomanonĩ yũ no tũyaĩ tũtonya kũmwonany’a. Kĩlungu kya ũtavany’a kĩmwe kĩendee Athembi ala maendeesye ĩlitiliti nĩmatavisye andũ nĩmamwĩte Yesũ matũngĩlĩle ĩsyĩtwa yake. Yĩla andũ maendee na kwĩta ĩsyĩtwa ya Yesũ, mũndũ-ũme ũyũ nĩwavalũkile nthĩ. Vau ĩtina yĩla wesie kwĩyĩw’a, nĩwanenganie ũkũsĩ ũndũ wavithie ũkĩ na ooka naw’o ateũmanyĩka na ũndũ Mwĩai Ngai woonie na amũvosya. Ndeto ya Ngai yaasyaai,

Nũmanyaa maũndũ ala me kũndũ kũla kũliku na ala me ngoonĩ sya andũ, na nĩwĩsĩ mũvango yoo mũthũku; nũndũ Ũla wĩ ĩlũlũ mũno nĩwĩsĩ maũndũ onthe ala matonya kũmanyĩka, na nĩwĩsĩ mawonany’o ma mavinda. Nũtavanasya maũndũ ala meethĩwe na ala makethĩwa, na nũvũanasya maũndũ ala mavithe. Vai ũndũ andũ masũania akalea kũmanya, vai ndeto o na imwe mbithany’e kwake. -Sil. 42:18-20

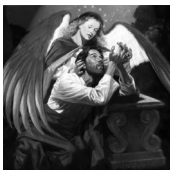

***Kethĩwa ũmũnthĩ nthĩ yonthe nĩ
ĩsumbĩkĩtwe nĩ satani, kĩtumi nũndũ
tũimanyĩte vinya wa ĩsyĩtwa ya Yesũ.***

Īsyītwa ya Yesū yī vinya mūno na ĩyaĩlĩte kūtūmĩwa mana o na vanini. Nthĩnĩ wa ĩsyītwa yake vai kĩndũ o na kĩva kĩvithe methonĩ make. “Vai kĩndũ nthĩnĩ wa syũmbe syonthē kĩvithĩte methonĩ ma Ngai. Kĩla kĩndũ nĩkĩvuan’y’e na kĩ ũtheinĩ methonĩ make, nake nĩwe kwake tũkaumya ũtalo wa maũndũ ala tweekie.” (Aevl.4:13).

KŪVĪTUKW’A MBEE VATE KĪTUMI KŪETAE MATHĪNA MATEEĪSĪWE

Mũthenya ũmwe nĩtwaendie kwona mũyumbe waĩ mũwau mūno na akakoma sivitalĩ. Nĩwaĩakwatiwe nĩ mbanga nthũku mūno ya lelũnĩ na nĩwatũlĩkile maaũ make elĩ. Īndĩ kwongeleela thĩna wake, nĩwawaĩte ũwau wa sukali ũla watumaa kũvoa kwake kũthi kavola. Nĩwakwatiwe nĩ ũleelu wa ngoo na aasya wĩkwatyo vyũ. Atambĩte kũkwatwa nĩ mbanga ĩno aĩ mũndũ mũthangaau mūno na wa andũnĩ; ĩndĩ yu ndaĩetonya. Nĩwatũkũlilye tũmũvoyee avoe. Mwĩai Ngai nĩwamũkũlilye etye ũkeke kwa mũndũ ũmwe weenenganĩte kũmũthũkũma Ngai. Īndĩ nĩwalilikanile kana ĩvinda yĩmwe nĩ wakenganie ĩlũlũ wa sisita ũmwe kwa kũmumya makosa mataĩ vo. Kaingĩ eethĩĩtwe asindĩtwe nĩ kũĩva viisi wa mwĩitu wake ũla wa somaa sukulunĩ wa masisita. Sisita ũla waũngamĩite sukulu ũsu, nĩwamũtavisyē kana alea kũiva viisi ũsu wa mwĩitu wake, ũmwĩitu ndeĩtikĩlw’a kwĩka mĩtiani yake. Īndĩ mũyumbe ũyũ nĩwaendie kũu sukulu kũkũlya sisita amwĩtikĩlye mwĩitu ũsu wake eke mũtiani, no ndaaitikĩlwa nongĩ, viisi ũsu waĩ nginya ũĩvwe. Nĩwakindĩlĩlye kana ta mũyumbe wa kĩsio kũu nĩwatetheeasya ala matetonya na kwondũ wa ũu mwĩitu wake nĩwaĩlĩte kũnewa kĩsomo kya mana. Īndĩ sisita ũũ nĩ wamũtavisyē, “Sukulu ũũ wĩ Mwĩao wa kũkua kĩla kana o ũndũ ũmwe; ithyĩ nĩtwĩsĩ kana we wĩna mbesa ũtonya kũĩvĩa mwĩitu waku viisi, kwondũ wa ũu ndiĩtikĩlye mwĩitu waku asome mana.” Ndaĩna ndeto ya kũneena. Vau ĩtina nĩ wakũnĩie sisita ũyũ simũ na amũumanga kwondũ wa kũlea kũmwĩtikĩlye mwĩitu wake eke mũtiani. Nĩwaendie kwa mũthembi ũla ũũngamĩite valisi na amũtavya ngewa mbingĩ nthũku sya ũvũngũ ĩlũlũ wa sisita ũyũ. Kumana na kĩko kũu, sisita ũyũ nĩwaumiw’e sukulunĩ ũsu. Mũndũ-ũme ũyũ nĩ woolilwe nĩ ndeto ya Ngai ĩla yaĩtyeĩ, “Mũikasilĩle andũ ala angĩ, nĩ kana o nenyu mũikasilĩlwe nĩ Ngai (Mat. 7:1). Mũndũ-ũme ũyũ athĩnaw’a nĩ itau itavoaa ĩla wa kwatĩie ĩla mbanganĩ ya ngalĩ. Amina kũvutĩwa sivitalĩ na ooka mboya vau kwitũ vala vethĩawa litĩliti iyĩendeew’a, nĩwamũtavisyē kana no nginya mbee athi kwĩtya ũkeke kwa sisita ũsu amũkwafite maũũ.

*Nĩwakindĩlĩlye kana ta mũyumbe wa kĩsio kũu
 nĩwatetheeasya ala matetonya na kwondũ wa ũu,
 mwĩitu wake nĩwaĩlĩte kũnewa kĩsomo kya mana.*

NDŪKOSE MBESA KUMA KWA ATHEMBI

Mündū-mūka ūmwe nī wookie kūmbona. Vau mbeenī nīweethīitwe emūthwii mūno īndī yuyu ndaīna o na ndululu. Nīwaī ekīite mbesa nthīnī wa vengi mbingī syī kīvathūkanyo, īndī yu nī waī aītye kīla kīndū. Nīwangūlīlye nī kītumi kyaū wathīnīkaa ta ūu. Nīnamūkūlīlye kana nī waaīthīwa aakolany’a mbesa kuma kwa mūthembi. Nīwandavisye kana aī na mūnyanyae Dubai ūla weethīawa ayumya syīndū kūu. Mūthembi wa valisi yake nī wendaa kūthooa kīnanda kya Kanisa. Nīwaendie kwona mūthembi ūyū na amwīa kana noamūetee kīnanda kīseo kītena thooa wa īūlu kuma Dubai. Nīwatavisye mūthembi ūsu amūnenge silingī ngili mīongo īlī na akongeleela we mwene kuma mūvūkonī wake ila syatīalīte. Mūthembi nīwamūnengie silingī 20,000. Īndī nake, kavindanī kaa wanengīwe imbesa aī na vata mūnene wa silingī 20,000. Kwoou nīwatūmīie mbesa ithi syaaīlīte kūthooa kīnanda. Kavinda kavītūka mūthembi nīwamwītīsyē kīnanda. Nīwaendeeie na kūnengane itumi itevala īī ayasya kana nīkweethīitwe na mathīna maingī makonanītye na kūete kīnanda kīu kuma Dubai nginya Kenya, kīnanda kīu nī kyaaīie nzīanī, na maundū maingī ta asu. Nīwaendeeie na kwīyumya na ngewa mbingī sya ūvūngū. Īndī mūthembi ūyū nīwamwīie kana ethīwa ndaīatonya kūete ikīnanda aīlīte nongi kūtūnga imbesa, “Nūndū mbesa isu nī sya andū; sya Īkanisa. Īndī nī watavisye mūthembi kana ūu ndwaītūonyekana o na vanini nūndū mūthoosya nīwaīataviw’e na imbesa nī syaī syanenganiwe kwake, na veīthīwa ve vinya mūno kūitūngīwa. Nīnamūnengie mūsoa ūū,

Mūthenya nīwūkīte ūla nyie Mwīai Ngai ngasilīla mbaī syonthe. Inyw’ī Aetomu, o ūndū mwēkie andū ala angī now’o o neny’u mūkekwa; maūndū ala mwēkie nomo mūkekwa. *-Ova. 1:15*

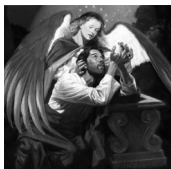
NDŪKATUME NDŪŪ NA ATHEMBI

Kwīthīwa wīkwatīisye mūthembi kwa nzīa ītaīle no ūndū ūmwe na kūmwānangīa kavinda kake ka vata ka kwīthīwa aikatumīa e mbee wa Mwīai Ngai. Wīthīwa ūisīīīa mūthembi kwīkwatīisya Mwīai Ngai, na īndī aikwīkwatīisya we mwene. Mūthembi kwa nzīa ya mwanya na kwa kīla kīndū nī wa Mūnene Yesū. Ūyū witū, nī Ngai wī kīw’īu. E wendo mūnene mūno vyū vala ve mūthembi, na ethīawa aī mwenda ethīwe e nake kīla īvinda.

Yesū nīwambatie kīīmanī na eeta andū ala wendaa. Nīmaendie vala ūī. *-Mk. 3:13*

Kūtuma ndūū ītaīle na ūla mūvake mauta ma Mwīai Ngai nīkūtunya kūetee mūndū isīīīi thayūnī wake. Kwīthīwa ūtumīte ndūū ya mwanya wī weka na mūthembi,

kana o mündũ ũngĩ w’onthē weenenganie kũmũthũkũma Ngai nĩ mavĩtyo. Ũthembi nĩ sakalamendi. Nũndũ we nĩ sakalamendi, mumo wa Mwĩai Ngai wĩsĩlaa nthĩnĩ wake, na Yesũ mwene ekalaa nthĩnĩ wake. Nũndũ ethĩawa na Yesũ nthĩnĩ wake, nĩ thavu mündũ-mũka kwĩthĩwa e na wendo ũtailĩte kwa mũthembi, akethĩwa ayĩw’a ayendeew’a nĩ mũthembi, kana o kũtuma ndũũ ya kũtindanasya na mũthembi. Mündũ-mũka ũla wĩkaa ta ũu ethĩawa ayananga vyũ thayũ wake.

*Nũndũ ethĩawa na Yesũ nthĩnĩ wake, nĩ thavu
 mündũ-mũka kwĩthĩwa e na wendo ũtailĩte
 kwa mũthembi, kwĩthĩwa ayĩw’a ayendeew’a
 nĩ mũthembi, kana o kũtuma ndũũ ya
 kũtindanasya na mũthembi.*

NDŪKASILĪLE MĪVĪA YA MAWĪA MA MWĪAI NGAI

Kwĩ mĩthĩnzĩo yĩ kĩvathũkanyo, ĩndĩ ĩnenganawe no Veva ũmwe; na kwĩ mothũkũmi me kĩvathũkany’o, ĩndĩ no Mwĩai ũmwe ũla wĩthĩawa aithũkũmwa. O ta ũu kwĩ mĩtethelye yĩ kĩvathũkany’o ya wĩa, ĩndĩ no Ngai ũmwe wĩthĩawa aitethya wĩa ũsu nthĩnĩ wa kĩla ũmwe. Kĩla mündũ nũnengetwe wonany’o wa Veva, nĩ kana andũ onthe matonye kũunĩka.
 -Iako. 12: 4-7

Mĩvĩa ya mawĩa ma Ngai yĩthĩawa yĩ kĩvathũkany’o. Litilitinĩ ĩmwe tũendeē na kũmũtaĩĩa Ngai na ĩthyomo syĩ kĩvathũkany’o, mündũ-mũka ũmwe nĩwambĩĩe ũkũna kelele na kumya wasya ũtaeleekea na wa kwĩwĩthya andũ ala angĩ mate eanĩe. Yĩla wa kũlilw’e nĩ waisye kana mawasya asu maumaa na vinya mũno kanywanĩ wake. Eew’aa ta ve mündũ wa mwitaa. Kwĩsĩla mboyanĩ, Veva Mũtheu nĩwamũkũlilye elile naĩ ya kũtheekeea kĩnengo kya kũneena na ĩthyomo. Kwa thĩna Mwingĩ nĩwalilikanile kana e ĩkundinĩ ya mboya, nĩwathekeēie mũtongoi woo yĩla waendeē na kũmũtaĩĩa Ngai na ĩthyomo. Nĩwatũlile mũnene ũsu woo wa mündũ-mũka mũtĩ ayasya kana eĩkĩfĩte kwĩkwatĩthya, o na ambĩĩa kweekeea kĩnengo kũu kya ĩthyomo kwa nzĩa ya kũthekeya andũ.

Nĩ thavu kũneenee naĩ mawĩa ma Ngai kwĩanana na mwĩao wa kelĩ wa Ngai. Mavinda maingĩ andũ nĩmookaa vau tũvoyeaa makusĩtw’e nĩkwenda kũmanya o mũno, kwona, na kũthima nĩ kyaũ kĩthĩawa kĩendeē vau. Kũthi kũndũ ta kũu ti thĩna ateo nĩtwaiĩle kwĩthĩw’a twĩsĩ nĩ kyaũ kĩla tũũneena ĩũlu wa kĩla kĩendeē vo. Tũyaĩle kũsilĩlaa kĩla kyonthe twoona na mũno mũno kĩla kyumanĩte na mawĩa ma Veva Mũtheu.

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Ndakasilĩlaa kwĩanana na ũndũ ũkwona, kana aumye ũtw’io kwĩanana na ũndũ ũkwĩw’a, ĩndĩ akasilĩlaa ngya na ũlũngalu, na aitumĩa sila wa katĩ akaumya ũtw’io kwondũ wa ala auu ĩlũlũ wa nthĩ.

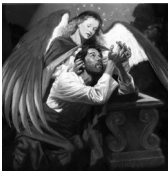
-*Īsa. 11:3-4*

Ve syĩndũ mbingĩ ila tũtaeleawa nĩsyo ikonanĩtye na Mwĩai Ngai, syĩndũ sya kĩveva ila nĩsyo syĩ ĩlũlũ na nene kwĩ syĩndũ sya kũũ nthĩ. Īla Mũtheu Vaũlo na atũme ma Yesũ mambĩie wĩa wa Ngai, Ngamalieli aisye kana takwĩthĩwa mawĩa ala mekaa mayaumanĩte na Mwĩai Ngai, me oka makĩta kũkw’a. No nginya tũvoye tũnewe kĩnengo kya ũĩ nĩ kana tũtonye kũmanya ũndũ Mwĩai Ngai ũkwenda. Yesũ aisye atĩ, “Nĩmũtavya w’o, mũndũ ũla ũndĩkĩaa o nake akeeka maũndũ ala nĩthĩtwe ngĩka, o na akeeka maũndũ manenange kwĩ asu”(Yoa.14:12). Ūĩ wa Mwĩai Ngai ũvuanĩaw’a andũ ala atumanu. Twalea kũtw’ika andũ matongoew’e nĩ ngoo sitũ, tũikethĩwa tũtonya kwona kana kwĩw’a wasya wa Mwĩai Ngai, nũndũ We ndaneena na akili sitũ, ĩndĩ aneena na ngoo sitũ. Twalea kwĩkala ta syana tũikethĩwa tũtonya kwona ĩsumbĩ wa ĩtunĩ.

Īvindanĩ yĩu Yesũ nĩwaisye atĩ, “Asa, Mwĩai wa ĩtu na nthĩ, nĩngũtũngĩa mũvea nĩkwĩthĩwa nĩwavanĩisye andũ mate asomu maũndũ ũtaavuanĩsya andũ oĩ na asomu.

-*Mt. 11:25*

Nthĩnĩ wa wĩanĩ wa Yesũ, kĩlungu kĩmwe ĩlũlũ wa itatũ kyaĩ kya kũvosya. Īvinda o yĩla yĩmwe tũkwona Yesũ aitana nĩ yĩla atũme make me kumya andũ maimũ na maithukũma wĩa wake. Kwondũ wa ũu, nĩtwailwe nĩ kũtana yĩla, kana vala twoona wĩa wa Yesũ ũitethw’a.

Ve syĩndũ mbingĩ ila tũtaeleawa nĩsyo ikonanĩtye na Mwĩai Ngai, syĩndũ sya kĩveva ila nĩsyo syĩ ĩlũlũ na nene kwĩ syĩndũ sya kũũ nthĩ.

MWĪAO WA KATATŪ

Īkalya Mũthenya wa Savato wĩ Mũtheu (Kũt.5.12-14)

ŪŪ NĪW’O MŪTHENYA

Lilikana mũthenya wa Savato ũwĩkalye wĩ mũtheu, o tondũ nyie Mwĩai Ngai, Ngai waku nakwĩaĩie. Wĩna mũthenya thanthatũ ya kũtethya wĩa

NDWĪMŪLEE

waku, ĩndĩ mũthenya wa mũonza nĩ mũthenya wa kũthũmũa ũvathĩtwe kwondũ wakwa nyie Mwĩai Ngai. Mũthenyanĩ ũsu, ndũkatethye wĩa o na ũmwe, we mwene, mwana waku, mwĩtu waku, mũthũkũmi waku wa mũndũ-ũme kana wa mũndũ-mũka, ng'ombe yaku, ĩng'oi yaku, kana indo syaku o na syĩva, kana mũeni ũla wĩ kwaku. Athũkũmi maku no nginya mathũmũe o ũndũ we ũthũmũite. *-Kũt. 5:12-14*

Mwĩao wa katatũ ũtwathĩte twĩkalye mũthenya wa savato wĩ mũtheu. Kwa ithyĩ aklĩsto twosaa mũthenya wa kyumwa taw' o mũthenya wa Mwĩai Ngai, mũthenya ũla Yesũ wathayũkie nĩw' o Savato yitũ, nĩw' o mũthenya wĩtu wa ũthaihi. Mũthenya wa kyumwa kwitũ nĩw' o mũthenya ũla mũtheu. Mũandĩki wa valũa kwa Aevalania atũlilikanasyaĩ.

Tũikaekane na kĩmanyĩo kitũ kya kũmbanaa ũndũ andũ amwe mekwĩka. Vandũ va ũu nĩtũthangaany' e mũno, nĩkwĩthĩwa mũthenya wa kũka ĩngĩ kwa Mwĩai wĩ vakuvĩ. *-Aevl. 10:25*

Twĩkalasya mũthenya wa kyumwa wĩ mũtheu kwa kũthũmũĩa kũtethya wĩa mũito, kũthi Misa Ntheu na kwĩka mawĩa makũtetheesya ala nya.

Tethasya wĩa mũthenya thanthatũ kwa kyumwa, ĩndĩ ndũkatethye wĩa mũthenyanĩ wa mũonza nĩ kana ng'ombe syaku, na mang'oi maku mathũmũe, na syana sya ngombo yaku mũndũ mũka, na aeni mathũmũe. *-Kuma. 23:12*

Kĩleelo kya kũia mũthenya wa kyumwa wĩ mwanya ta mũthenya ũnenganĩtwe kwa Ngai, nĩ kana tũmũthaihe Mwĩai Ngai Mũmbi wa syĩndũ syonthe na ũla wĩkalasya kĩla kyumbe kĩ thayũ. Yĩla twathũmũa wakyumwa nĩ kana tũmũthaihe Ngai, twĩthĩawa tuikindĩlĩla kana Ngai nĩwe ũtũtonyethasya kwĩka mawĩa maitũ nũndũ nĩwe ũtũsũvĩaa. Twĩtkĩlaa kana ũsindi witũ ndũkaa nũndũ nĩtũthũkũmaa na kĩthĩto. Mwĩai Ngai atũlilikanasya atĩ, "Nyie ninyie mũsavivũ, nenyu mwĩtũvonge...vate ũtethyo wakwa mũitonya kwĩka ũndũ" (Yoa.15:5). Kũlea kwĩka mavata maitũ ma kĩla mũthenya nĩ kana tũtaĩie mũthenya wa Ngai nĩ kwonany' a kana ithyĩ nthĩnĩ witũ vyũ nĩtũmwĩkwatĩtwe Ngai tawe ũtũnengae kĩla kĩndũ kyonthe (Sisya.Mwa.22:14)

Kwoou ekai kwĩmakĩa mũyasya atĩ, 'Twĩumya lĩu va?' Kana, 'Twĩumya kĩndũ tũnyw' a va?' Kana, 'Twĩumya ngũa va?' Andũ-ma- mbaĩ-ingĩ nĩmo mathĩnaw' a nĩ syĩndũ isu. ĩthe wenyu ũla wĩ ĩtunĩ nĩwĩsĩ kana inyw'ĩ mwĩ na vata wa syĩndũ isu syonthe. Thĩnikĩai ĩndĩ maũndũ ma ũsumbĩ wa Ngai, na mũimantha kwĩkaa ũla wailu methonĩ make, nake akamũnenga syĩndũ isu ingĩ syonthe. *-Mat. 6:31-33*

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Kwĩanana na masomo ma Kanisa Ntheu Katholiki (Katĩkĩsumũ), nĩ thavu nene kũlea kũthi Misa Ntheu wa kyumwa, nũndũ mũthenya ũũ nĩwaumiw'e na waiwa ũtee wĩthĩwe wĩ wa kũthaita Mwĩai Ngai. Nzĩa imwe ĩtuma twasya ũsũvĩo wa Ngai nĩ kũlea kũthi Misa wa kyumwa. Thayũ witũ nĩwa mathĩna mathei kuma mũthenya ũla twasyaiwe kũvikĩia kũkw'a kwitũ. Nĩ kana tũtonye kwĩkala twĩ aima kũũ ĩlũlu wa nthĩ, no nginya tũkatũmĩa ĩvinda na Mwĩai Ngai; tũkathi Misa, tũkasoma ndeto ya Ngai, na tũkavoya.

*Kieleelo kya kũia mũthenya wa kyumwa
wĩ mwanya ta mũthenya ũnenganĩtwe kwa
Ngai nĩ kana tũmũthaithe Mwĩai Ngai
Mũmbi wa syĩndũ syonthe na ũla wĩkalasya
kĩla kyumbe kĩ thayũ.*

ALA ASIKALĨ MATAĨ TEI MATUMIE SIMIONI WA KŪLENE ATW'ĨKA MŪNDŪ MŪATHIME

Mwanake ũmwe nĩ wakũlilye ĩkũlyoĩ, “Mũthembi ve ũseo wĩwo nathi Misa wakyumwa nũndũ wa mwaitũ? Nyie ndina mũĩkĩio o na mũnini, kwoou mũthembi mwa tavya mwaitũ ndakanzũkume mũno nĩthĩwe nĩkwatĩte maũndũ ma kanisanĩ.” Nakwa nĩnamũtavisyeĩ, “Nũndũ yu we wĩ mũnini nĩ vatonyekana kana ve vĩnya kwaku kũmanya waĩle kũthi Misa wa kyumwa nĩkĩ. Kwa sisya Simioni wa kulene (ũla watetheesye Yesũ kũkua ngelany'o yake). Īndĩ ĩla asikalĩ mamũkũlilye akue ĩngelany'o, aisyee kana we ndatonya kũkua ngelany'o ya mwĩki wa nai. Asikalĩ makĩtie kũmũlasĩmĩthya atetheesye Yesu. Takethĩwa ũmũnthĩ nũtonya kũmũkũlya Simioni wa Kulene, ethĩwa ona ayenda kũnengane movundisyo ma syĩndũ ĩla syeethĩwe ĩvindanĩ yũ ĩnene naya mwanya ĩla wakuĩsye Yesũ ngelanyo. Ambĩia kwĩkathĩia ayasya kana ona kau vai andũ aingĩ, we nĩwe wanyũviwe kwa nzĩa ya mwanya. Ninyi'e nĩ ny'oka na nyuviwe kũtetheesya Mũsumbĩ wa asumbĩ. Īndĩ uw'o nĩ, ona nĩwaumie Yesũ akĩmwĩta mũndũmũsilile. Eetwĩkĩthĩsye ta mũndũ mũtheu. Aĩle kũtungĩa mũvea asikalĩ asu mamũlasĩmĩthĩsye kũkua ĩ ngelany'o; 'kũkua ũathimo wa thayu wake wa matukũ mokĩte.' Nĩtũtonya kwĩthĩwa tũtwaiwe kanisanĩ kwa lasima kana o litilitinĩ, tũkatwawa mĩsa wa kyumwa kwa vinya, ĩndĩ mũthenya o ũmwe nĩtukasisya ĩtina na tũkeew'a twĩ aathĩme mũno nĩ kwĩthĩwa nĩ tweekie maũndũ asũ twa lasĩmĩthiw'e kwĩka. Sil.30:11 ĩvundĩasya kana syana no ngĩnya ikalasiĩmĩthwa kũvoya, na ikalũngwa- “Ndũkamũnenge mwanya wa kwĩka ũndũ ũkwenda ĩvindanĩ ya wana wake, na ndũkalee kũmũlũnga yĩla wavĩtya.

*Aile kūtungīa mūvea asikalī asu
 mamūlasimīthisye kūkua īngelany’o;
 ‘kūkua ūathimo wa thayū wake wa
 matukū mokīte.’*

MBOYA YA ENE MŪSYĪ NĪYO WĪO WOO

Nthīnī wa mūsyī ūla nūmīte, ala anini nīmo matongoeasya mboya īla ithyī ene mūsyī twavoyaa. Mboya sya ene mūsyī syaī no nginya syambīe saa ūmwe na nūsu sya wīoo nginya saa ilī na nusu. No waī ūselewe nī kwīka kīndū kīngī kyonthē, īndī tī ūselewe mūvanganō ūyū. Nyie nīna ūkūū wa myaka īna, nīnatulasya ndu vaū mbee lumunī īla twavoyeaa na nditongoesya mboya. Kīlungu kīu kyonthē kya mboya nīneethīawa nītulītye ndu, na keethīwa nīnesa kwombosya mboya siendee, īthe wakwa nīwa ngusasya kūtū. Īndī nasisyā andu ala angī meītina, inyia wakwa eethīawa akomete o na aing’ulya kīng’oo, akūūa ma aūme o namo meethīawa meyaīsyē ūkūta me eanīe na īndī mo mayakusawa matū. Neew’aa ndyenda nīane nīneneve mītūkī nī kana o nakwa nambīee kūvoyaa nīyaīsyē ūkūtānī. Nyie ndyaīna wendi wa mboya o na vanini. No īndī yūyū, nīlīlikanaa maūndū asu onthe na wendo, ūndū īthe wakwa wambundīsyē kūmwenda Yesū, na nīnīeleawa na ngendeew’a nī ūndū navūnyawa kūtū, na kūtulya ndu kūu kwaī na woo. Nīnīsengaa o kīla īvinda ūndū asyai makwa mamanyīte ndeto ya Ngai īla yaasya atīī,

Ndūkamūnenge mwanya wa kwīka ūndū ūkwenda īvīdanī ya wana wake, na ndūkalee kūmūlūnga yīla wavītya. Īvīdanī ya wana wake, mūmanyīsyē kwīthīawa e mwīw’ī, na ūimūvūaa īvīnda ya wana wake. Walea kwīka ūu, akeethīwa na ngūlū na aieka ūkwīw’a, na kūtuma wīthīwa na kyeva nūndū wake. Manyīsyā mwana waku mwīkalo mūseo na kwīthīwa na wūmīsyō, nī kana ndakaakūthatyē na meko make me nthoni. -Sil. 30:11-13

Ndakītalī ūmwe mūitalia īvīnda yīmwe nī wookie kūmbona, nīweethīitwe akwatītwe nī mathīna maingī. Nīna mūkūlīlyeī, “Nūvoyaa?,” Kīla mūthenya nīnīvoyaa.” “Nūvoyaa ndasivīī kīla mūthenya kwa Mwaitū Malia?” Nīnamūkūlīlye īngī. “Aiee ndīvoyaa ndasivīī īmwe nīma kwa Mwaitū Malia, īndī nīvoyaa Ngethī ya mūlaīka īmwe o kīla mūthenya. Ndakītalī ūyū onaa kana Ngethī ya Mūlaīka īsu īmwe nīyeañītye o na īkavītūkya kūvoyea ūsūvīo w’onthē ūla wendaa. Nī kyeva kīnene kana nītūwīthīawa na īvīnda ya syīndū īla īngī syonthē ateo kwīthīwa na īvīnda ya kūmūnenga Yesū. Mwīai Ngai wītū atonya kūka kwītū na mathīnanī maitū ata ethīwa Ngethī ya Mūlaīka īmwe noyo mboya yaitū ya kīla mūthenya?

*Ndakĩtalĩ ũyũ onaa kana Ngethi ya Mũlaĩka
ĩsu ĩmwe nĩyeanyĩye o na ikavĩtũkyā kũvōyēa
ũsũvĩo w’onthē ũla wendaa.*

EKALISTIA NTHEU NĨ YA ANDŪ ALA ATHEU

Yĩla twathi Misa, nĩwaĩlu tũkavokeya komunio, ĩndĩ tũmĩvokeye twĩna waĩlu wa kũmĩvokeya.

Kwoou mũndũ ũla wĩya mũkate ũsu kana kũnyw’ a kuma kĩkombenĩ kũ kya Mwĩai ũndũ ũtaĩlĩte, akeethĩwa na naĩ ya kũvũthya mwĩĩ na nthakame ya Mwĩai. -1 Aka 11:27

Andũ aingĩ mai kĩndũ makwataa, o na mew’aa ngoo syoo syĩ ndeelu ĩvinda ya Misa nũndũ mamũvokeya Mwĩai matena waĩlu wa kũmũvokeya. Nthĩnĩ wa Misa ithyonthe nĩtumbũlaa, ĩndĩ kanisa ĩtũvundĩasya kana twaĩle kumbũla thavu sitũ kwa mũthembi. Ethĩwa nĩvatonyekā twaĩle kumbũlaa kaingĩ na o kwa mĩtũkĩ ũndũ vatonyekana yĩla twavĩtya. Sakalamendi ya kumbũla (wĩw’anĩthyo) nĩ yĩthĩawa ĩyendekana mbee wa mũndũ kũvokeya Komunio Ntheu. Sisita ũmwe nĩwookie nĩ kana tũvōye nake. Aĩ na thĩna mũnene mũno. Nĩwaĩ aũngamĩtw’e ũsisita nĩ kĩkundi kyake nũndũ nĩwakwatĩkanĩte na makosa. Tũendee na kũvōya nĩ kana tũmanyē ũndũ waaisye kwĩthĩwa e ũsuvĩonĩ wa Mwĩai, nĩtwamanyie kana eethĩawa aivokeya ekalistia ena thavu, atena wĩlilo ũla waĩle. Aisye kana we oonaa kana naĩ syake nĩ syaekeawa oou tũ ĩla wathi Misa na kĩĩ nĩkyo kĩtumi kĩla ũtaendaa kumbũla. Na ĩndĩ nĩtwamũnengie mĩsoa ya Ndeto ya Ngai asome kwa kĩlungu kya mwei ũmwe, no nĩtwamũkũlilye o kĩlungunĩ kũ ũkwĩthĩwa aisoma ĩmĩsoa, ethĩwe aendee na kwĩyũmbanĩsya kwĩka umbũli mwaĩlu. Nĩtwamũtavĩsye kana aendee na kũsoma ndeto ya Ngai, Mwĩai Ngai nũkũmũvũanĩsya naĩ syake syonthe ĩla weekĩte. Kĩlungunĩ kũ kyonthe ndakavokeye ekalistia ntheu. ĩtina wa mwei ũmwe nĩ eũka eke umbũli wake. ĩndĩ ĩtina wa kyumwa kĩmwe nĩwasyokie e mũthatu mũno ayasya kana we ndaĩatonya kwĩkala ateũvokeya Ekalistia Ntheu nũndũ andũ meethĩawa maimũsyaĩsya ateũvokeya. Nĩtwamũtavĩsyeĩ, “We, ndũtonya kũmĩsya andũ maikũsisya? nake Yesũ ũla ũtwendete mũno, ũla ĩvinda kwa ĩvinda ũnakũsyaĩsya ũendete kũmũvokeya wĩna naĩ kwake nĩ ta ata? We ũtumĩte ew’a woo wĩana ata, ũkamũũmĩsya ngoo ata, na ũkamũumanga ata ĩvindanĩ yũ yonthe?” O ta ũndũ Mũtheu Paũlo waasyaa:

Kwa kũneena ũu, nyie ndiũmantha kweendeesya andũ; nĩenda kwendeesya Ngai. Kana ko mũkwona ta ngwendaa kweendeesya andũ? Kethĩwa nĩendeesya andũ, ndyĩthĩwa nĩ mũthũkumi wa Klĩsto. -Aka. 1:10

Kūmūvokea Mwīai waitū ūtemwaīlu kūmūvokea, no ūndū ūmwe na kūvūthya kwīthīwa kūtheu kwa Yesū Klīsto nthīnī wa Ekalistia Ntheu. ĩtina wa syūmwa ilī, sisita ūyū nīwaumbūlile aīyīte mūno. Nīwookie kumya ūkūsī ayasyaī, “Yuyu nīw’o nīeleiwe nī vata wa Ekalistia Ntheu ĩtina wa Mwei ūsu ūmwe namūvokeaa nī mwīkalilenī wa mumo. Kwa myaka mingī nīthītwe ndivoya nīkomane na Ngai kwa w’o nthīnī wa Misa, o na nīneethīawa ndekūīkīia vyū kwīthīwa kwake nthīnī wa Ekalistia Ntheu. ĩla nīmūvokeie nī na waīlu nīnīmwiwī’e Ngai kwa w’o ngoonī yakwa. O ndatīkanī ĩla tū nīvokeie Mwīī wa Yesū, nīwi’e mwaki wa kwata ūīmī wakwa na wambīvya mwīī w’onthē vandū va ndatīka. Nīithīlīite kūthīlīa yīla kwīthīwa kwake kūūmbīvasya.” Nīkwīthīwa kwa w’o, Ngai waitu nī ta mwaki ūla ūvīvasya vyū (Aevl.12:29). Kwīthīwa na Mwīai Ngai no ūndū ūmwe nakwīthīawa na mwaki ūla ūvīvasya vyū. Kyama kīngī kīla kyeethīwe amina kūvokea Komūnio Ntheu ena waīlu wa kūmūvokea, nī kwīthīwa nīwatūngiwe kīkundinī kyake kya masisita na moolwa nī mavītyo onthe ala weekīte. ĩndī nīwaisyeī, “Ndikaasyoka ĩngī kūmūvokea Mwīai nde mwīkalilenī wa mumo.” Kwoou nī ĩndī tūtaīlīte kūvokea Komūnio Ntheu? Nthīnī wa Kanisa Katholiki, Ekalistia Ntheu nī ya ala tū maatīāa ndeto syonthe ila ivundīaw’a nī kanisa ĩno, nūndū ithyī nītūīkīāa kana Yesū evo vyū nthīnī wa Ekalistia Ntheu. Mūndū-mūka ūmwe mūkatoliki nīwookie kwakwa na angūlya kana mūūme wake ūla ūtemūkatoliki nūtonya kūvokea Komunio Ntheu nūndū we nī mūkatoliki. Nīnamūtavisye kana ndatonya nūndū kīko ta kīu kīmūtee isīīī na syovo thayūnī wake ovamwe na mūsyīnī wake. Ala onthe matatwaanīite kana makatwaīwa kanisanī mayāīlītwe nī kūvokea Ekalistia Ntheu nūndū maendeeaa na kwīkala mwīkalilenī Kanisa yonaa ne o wa kwīkalany’a. O na ĩngī maitonya kwosa sakalamendi ya kumbūla nūndū nīmaminīte kwasya ngwatanīo ya sakalamendi. Aūme ala matwaīte iveti mbee wa kīmwe na aka ala matwaītw’e kīveti kya kelī na kūendeeaa o ūu, o namo mayītikīlītw’e kūvokea Ekalistia nūndū methīawa me mwīkalilenī ūte wa ūklīsto.

“O Ndakīkanī ĩla tū nīvokeie Mwīī wa Yesū, nīwi’e mwaki wakwata ūīmī wakwa na wambīvya mwīī w’onthē o vandū va ndakīka. Nīithīlīite kūthīlīa yīla kwīthīwa kwake kūūmbīvasya..

MWĪAO WA KANA
Nenga ĩthe waku na inyia waku ndaīa (Kūt.5:16)
NDŪKOLWE NĪMO

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Nenga ĩthe waku na inyia waku ndaġa, ũndũ nyie Mwĩai Ngai, Ngai waku nĩkwĩaiĩite, nĩ kana wĩkale thayũ ĩvinda ġasa na kwona ũseo wĩ nthĩ ĩla nyie ngũũnenga. *-Kũt. 5:16*

Nenga ĩthe waku na inyia waku ndaġa, nĩ kana wĩkale thayũ ĩvinda ġasa wĩ nthĩ ĩla nyie Mwĩai Ngai waku ngũũnenga. *-Kuma. 20:12*

Mwĩao ũla wa mbee Ngai wathanĩte kĩndũ waĩtƳe, “Nenga ĩthe waku na inyia waku ndaġa, nĩ kana maũndũ maku methĩwe me maseo, na ũyĩkala ĩvinda ġasa ĩlũlũ wa nthĩ. *-Aev. 6:2-3*

Mwĩao ũũ ũtƳathĩte tũmew’e, tũmasonoke na tũmende asyai maitũ na anene maitũ, alimũ, ala akũũ kwĩ ithyĩ, aaũmau na aaũsũe maitũ, ala matƳaitƳe nĩ aa ĩthe maitũ kana makatwaa aa inyia maitũ, aa mwendwau na mama maitũ, ũkũlu na aa inyia ala angĩ maitũ na atongoi. Valũa kwa Aevelania ũtũlilikanasya atĩ, “Lilikanai atongoi menu ala mamũtavasya ndeto ya Ngai; Sũanĩai ũndũ mwĩkalo woo wesie kwĩthĩwa na mũminũkĩlyo ũilyĩ, na mũiatĩa ngelekany’o ya mũĩkĩo woo” (Aevl.13:7). Mwĩao ũũ o ĩngĩ wĩtũvundĩsya tũkanenganaa mũvoyi wa kũtetheesya athembi maitũ na ala angĩ mathũkũmĩaa Kanisa. Mũtheu Paũlo aasyaa atĩ, “Ūu now’o Mwĩai wĩate kana andũ ala matavanasya Ūvo Mũseo, nĩ maĩlĩte kũkwataa syĩndũ sya kwĩtethya nasyo kumana na kũtavany’a Ūvo Mũseo” (1Ako.9:14). Naw’o o ta ũu asyai o namo nĩmaĩlĩtƳe nĩ kũsonoka, kũnenga ndaġa, na kũmanthĩaa syana syoo; athembi namo nĩmaĩlĩtƳe nĩ kũthya ndĩthya ya Mwĩai, ĩla nĩ aklĩsto. No nginya mamanyĩsye aklĩsto ndeto ya Mwĩai Ngai, maimalunga na maimanenga kĩsomo kĩseo kya Kĩkatoliki

NĩnĩyũmbanĩtƳe kũmũthokea ĩngĩ ĩvinda ya katatũ, na ndĩkamũthĩny’a na kĩndũ nĩkwĩthĩwa nĩnyw’i ngwenda, na ti syĩndũ syenyu. Kwa w’o syana tisyoo syaĩlĩte kũtethya asyai, asyai nĩmo maĩlĩte kũtethya syana. *-2Akol. 12:14*

Nenyu asyai mũikeke ũndũ ũtuma syana syenyu ithata, ĩndĩ ieei kwa kwimanyĩsya na kũitaa na momanyĩsyo ma ndeto ya Mwĩai. *-Aev. 6:4*

Aka na aũme onthe ala manengetƳe ũkũmũ, na anene ala angĩ onthe, no nginya mamasũvĩae nesa vyũ onthe ala maĩtƳw’e ungu woo, na maimanenga ũkũmũ methĩwe matonya kwĩka mawĩa ala ma kĩ-mũĩkĩo manengetƳe. Syĩndũ syonthe sya kĩvũthya, ngũlũ, kwĩthĩwa na mũtƳe mũnene, kwĩthĩwa tũtekwĩw’a asyai maitũ na ala maĩtƳe ĩlũlũ waitũ nĩ thavu nthĩnĩ wa mwĩao ũũ wa kana.

Syana mew’ei asyai menu mavinda onthe, nĩkwĩthĩwa ũu nĩw’o ũmwendeesya Mwĩai. *-Ako. 3:20*

Nūū ūla wa vata mūnango, nī mūsuyai kana nī mwana ūla wake? Kwīanana na Ndeto ya Ngai, Ngai avititye asyai; inyia na ĩthe mbee wa mwana woo. Mwīai anengete asyai ndaīa mbee wa syana syoo. Nīkwīthīwa Mwīai nūnengete aa ĩthe ūkūmū ĩlūlū wa syana syoo, na kūlūlūmīlīya ūtonyi wa nyinyia ĩlūlū wa syana syake (Sil.3:2). Ethīwa mwana nūthatasya asyai make, ūu wīthīawa ne kīsīīi kīnene mūno thayūnī wake. Mūsuyai nūtonya kwonekana e na mavītyo methonī ma mwana, ateo mavītyo ma mwana mayīsa kwananga mwīkalīle wa asyai make nake. Nthīnī wa Īvuku ya Mwambīlīlyo 49:26, Yakovo ūla ūmae witū alilikanasya Yosevu mwana wake vata wa ūathimo wa asyai ta ūū:

Moathimo aa ngūūnenga nyie ĩthe waku, nī manene makavītūka moathimo ma ĩma sya tene na tene, o na kūvītūka ūthwii w’onthē wa ĩma isu. Moathimo asu onthe nīmethīwe ĩlūlū wa Yosevu, ūla wavathiwe ethīwe mūtongoi wa ana-a-ĩthe.

Ndeto ĩno ya Ngai yaaliūlwa yīasyaī, “Moathimo ma asyai nīmo manene mbee wa moathimo ma aa ūmae maitū,” ala nīmo aa Avalaamu, Isaka na Yakovo. Nī atheu na me thayū. Asyai maitū nī asyai o na eethīwa matwīkanasya ata; kethīwa nīmaleile kūtūsūvīa, matūlungya, kana matūtīa ĩla twaī syana; kana o na eethīwa nīmatūvūaa na makatūumanga, mayaātūsūvīa na mayaātūtwaā sukulu. Nī kwaū ūla naīlītwe nī kūkumany’a mūtwe wakwa nīkwate ūathimo; nī kwa aa-ūmae asu ma tene, kana nī kwa asyai o asu makwa akūū na onzu? Naīlītwe nī kūinama mbee wa asyai makwa, nūndū Mwīai Ngai nūmanengete vinya ĩlūlū wakwa, nyie mwana woo. No tūtonye kwīthīwa na inyungunīsyoo mbingī ĩlūlū wa asyai maitū, ĩndī Mwīai Ngai akamasīīa mbee wa ithyī syana.

*Mwīai Ngai anengae asyai ndaīa
 mūno mbee wa syana syoo.*

NYINYIA WAKWA ENDETE MWANAKE ŪLA TŪSYAANĪW’E MŪNO MBEE WAKWA

Īvinda yīmwe, litiliti ya andū ala mena mathī, mate mawīanī na matatwaanīte kana makatwawa ĩendee, mūndū mūka ūmwe wa mūika nī wookie mbee na asya atī, “Nyie namūmenete nyinyia wakwa mūno. Ndyendaa kwīw’a kīndū o na kyaū ĩlūlū

wake nūndū aī ambītīitye mūno. Īndī kwondū wa litiliti ĩno nīnamūekeka na nīngūthi kūmwītya ūkeko nūndū nīthītwe ndīmūkua naī. Yū nīnīmanyie kana ĩla myei kenda wanguie ĩvunī kwake nī yānītye nyie nī mwende. Ndeto ya Ngai kuma Silaki 7:27-28 yaasyaā: Ndūkolve nī woo ūla nyinyia waku weew’ie aikūsyaa. Lilikana kana asyai maku nīmo makūsyāie. Ūtonya kūmaīva kyau kīla kīanene na mūthīnzīo ūla makūnengie?

MWĪAI NGAI E NGOO TA YA NYINYIA (ĪSA.49:15)

Mūūngamī ūmwe wa kīkundi kya mboya nīwookie nyūmbanī yitū ya mboya nī kana tūvoye nake. Aī na mathīna maingī thayūnī wake o na kau andū ala angī ma ĩkundi yīu mayeesilasya ta ūu. Ndaīaatavya mūdū o na ūmwe mathīna make nūndū nīwakīaa ūndū matonya kūmwīsilīlyā amina kūmatavya. Nīnamūkūlilyeī, “Mwīkalany’o waku na nyinyia waku ūilyī ata?” “Nīnendete inyia wakwa,” nake nīwanzūngīe, “Ateo ti mūno. Endete mwanake ūla tūsyāanīw’e nake o na amūnengie malī mbingī kwī ĩla wanengie. Aisye kana nyie ngatwawa na ndimūtia e weka o ĩla mwanake ūsu tūsyāanīwe nīwe wītiwa aimūsūvīa. Kwondū wa kītumi kīu nīwaaīlītwe nī kūnēwa kīlungu kīnenange kya malī ya mūsyī witū.” Ndaīatonya kwītīkīlana na ūu nūndū oonaa nyinyia wake ethīwe na kyende na ataneka ūla waīle. Nītwamūkūlilyeī, “Nīwaaīthīwa ve kīndū ūtenakyo kwondū wa nyinyia waku kūtūmīa kyende kīu?” Nake nīwanzūngīe asya atī, “Aiee, ndyaaīthīwa. Yesū wakwa nīwangathimie mūno anenga mūūme mūseo na syana itatū mbanake. Nyie nditonya kūnungunīka nūndū wa Ngai wakwa.” Nītwamūkūlilye asome Silaki 18:2 ĩla yaasyaa, “Mwīai e weka nowe mūlungalu.” Mwīai akūathimīte nī kana naku ūathime nyinyia waku. Mūekeke na ūimwosa Yesū tawe nyinyia waku wa w’o.

Mwīai Ngai ekūlya atī, “Mūdū mūka nūtonya kūlwa nī kana kake kala kekwonga, na ailea kwīw’īa tei kana kake kala ūsyāite? Mūdū mūka nūtonya kūlwa nī kana kake, ĩndī nyie ndīkolwa ninyw’ī. Nīnīandīkīte ĩsyītwa yaku itaanī sya moko makwa. *-Īsa 49:15-16*

O ĩngī Mwīai Ngai easya kana nīwe watusyaie:

Mbīthukīisyei inyw’ī nzyawa sya Yakovo, inyw’ī ūtialo wa andū makwa Īsilaeli. Nyie nīnīmūsūvīite kūma mwī ĩvunī ya inyia weny’u, na ngamūtongoesya kuma mwasyawa. Ninyie Ngai wenyu, kūvika o na mwakua na kūmesya mbuī. Nīnamūmbie na ngamūsūvīa; ngamūtetheesya na kūmūtangīa. *-Isa. 46:3-4*

Kwoou ĩla twamew'ĩthya asyai maitũ woo twĩthĩawa tũyĩyĩwĩthya woo mbee wa Mwĩai Ngai. Tũitonya kwĩw'ĩthya asyai maitũ woo na tũyĩthĩwa tũyona ta vate ũndũ weethĩwa.

KĪUMO KYA NYINYIA KYAETIE KĪSĪĨ THAYUNĪ WA MŪNDŪ-ŪME ŪMWE

Nĩnĩsĩ mũndũ ũme ũmwe waĩ litiliti kũya Mumbai. Thĩna wake waĩ kana ndakwataa wĩa mũlũmu. Athũkũmĩte kambunĩ mbee wa mĩongo ĩĩ syĩ kĩvathũkany'o na vala waĩ aaĩkala mũno wĩanĩ yaĩ myei thanthatu. Aĩ mũndũ mũsomu mũno ena ndikilii itatũ na ndikilii ĩngĩ ĩla sya ĩũlũ mũno. ĩngĩ aĩ mũndũ ũtonya kũneena ithyomo mbingĩ, nĩwasyĩsĩ na nĩwaineena. Mũnyanyae ũmwe wake nĩwe wamũtavisye vata wa kũthi kũu litilitini Mũmbai ethĩwe e ũmwe wa ala matetheeasya kũu litilitinĩ kwa kĩlungu kya mwaka ũmwe, na ĩndĩ ĩtina wa ũu, Ngai akamũathima na wĩa mũseo. Nĩweethukĩsye ũtao wa mũnyanyae wake na athi litiliti.

Ĩtina wa litiliti yathela nĩwookie na andavya kana nũkwendeew'a nĩ kwĩthĩwa e mũmamba ũmwe wa ala matetheeasya kũu litilini. Nĩwaisye kana nũsyaĩsye ũndũ amemba asu meũthũkũmaa na nĩũmanyie syĩndũ mbingĩ na ethĩwa na muĩkiĩo kana no atw'ĩke mũmamba kwa kĩlungu kya mwaka o ta ũmwe. Nĩnamũtavisye kana ũu nĩ ũseo na noatw'ĩke mũmamba. ĩndĩ mbee no nginya ambĩlĩlye kũtetheesya ta ũmwe wa mũvea wa ala avoyi. Nĩweetikĩlile na akwatana na avoyi ala angĩ. Vau kakanisanĩ kanini ka kũvoyea, avoyi onthe mayĩkalĩlaa ivĩla, ĩndĩ mekalaa nthĩ. Mũthenya ũmwe nĩsĩlĩte vakuvĩ na kakanisa kau nĩnoonie kana mũndũ ũme ũyũ we nĩwekalĩle kĩvĩla. Ndyamanya nesa vala waumĩtye ĩkĩvĩla. ĩla andũ ala angĩ maendee na kũvoya, we aendee kũsisya ngalĩko ĩĩ na ngalĩko ĩsu na ndavoyaa na avoyi asu angĩ o na vanini. Nĩnamwĩtie oke vau nza na nĩwaũngamie o kwa mĩtũkĩ na ooka nza. Nĩnamũkũlilye elea kwĩthĩwa aivoya na ala angĩ nĩkĩ. Nake nĩwandavisyeĩ, “Kwa w'o Mũthembi, nyie nĩthĩĩtwe neteelete nĩkwate kamwanya nĩneene naku. Wĩka ata kũu nza ũithi vaa na vau? Waĩlĩtwe nĩ kwĩthĩwa wĩ kakanisanĩ ũivoya na avoyi ala angĩ vandũ wa kũmaeka makavoyaa meoka na we ũyiendee na kũtembeaa kũu na kũu! Mboya ti kua mbu na kũvoya na wasya mũnene tu, tondũ avoyi aa meũvoya. Mũthembi, we o na ndwaangũlya kana nyie nĩndonya kũvoya vaa. Nyie nditonya kũvoya ũndũ avoyi aa meũvoya, nĩw'a ndyalĩkw'a matũ. Nyie nĩ mũthemba wa mũvoyi ũla ũvoyaa na ngoo na kĩlĩko atekumya wasya. Nyie nditonya kũmĩsya kelele ũũ mwingĩ ũu; no nginya ũbumye vaa.” ĩndĩ nĩwakusisye mathangũ atatũ manene, ala moonanasya ũndũ ũsomete o na kĩla wakwataa ĩkĩsomonĩ. “Kwata vaa. Masisye nesa nĩ kana ũmanyie wĩ ũla ũmbaĩlĩte vaa kwĩanana na kĩla nĩsomeete. Nĩw'aa ve ĩkanzeti mũseũvĩasya vaa, no kwĩthĩwa ndonya kũtetheesya vau. No ũamũi nĩ waku.” ĩndĩ nĩwangwaĩthĩsye mathangũ asu kwa mĩtũkĩ mũno. Nakwa nĩnamũtavisyeĩ, “We tyowĩsi kana ndũtonya kuma mũvĩanĩ ũmwe wa kũtetheesya ũkathi ũngĩ ouu.

Ūyĩthĩwa wĩ mũthũkũmi wa Mwĩai Ngai ũtonyete ũ wĩa nesa, mbee no nginya wambe kũvow’ a itau syaku sya nthĩnĩ.” Nĩnamũkũlilye kana ve mũndũ wĩw’aa ngoonĩ yake amũkoseie na ndaamba kũmũekeka. “Wakũlya ũu nĩkĩ Mũthembi? Ve onekana kana o naku no wĩthĩawa wĩna thĩna ũu wa kũlea kũekeka nanĩkyo kĩtumi ũĩngwetea ũu,” nake nĩwanzũngĩie. Nakwa nĩnamũtavisyeĩ, “O na vailyĩ ata, no nginya tũmanyie ũla ũw’o nũndũ no ũw’o tũ wĩ w’oka wĩtũthasya, na nyie nĩ vaa nĩ kwondũ wa kũteetheesya. Nyinyia waku aĩwa na ũvoo wake nĩata?” “Nyie ndyĩsĩ,” nĩwanzũngĩie kwa mĩtũkĩ. Mũndũ ũme ũyũ mũsomu mũno wa ũkũũ wa myaka mĩongo ĩtano, na ũtekaa makosa ndeesĩ vala nyinyia wake ũĩ! Nĩnamũkũlilyeĩ, “Vatonyekana ata ũkethĩwa ndwĩsĩ vala nyinyia waku ũĩ?”

*Nĩnamũkũlilyeĩ, “Vatonyekana ata
ũkethĩwa ndwĩsĩ vala nyinyia waku ũĩ?”*

Nĩwandavisye kana nowe e weka waĩ mwana wa mũndũ ũme wa asyai make. ĩla waĩ na ũkũũ wa myaka ĩkũmi na ĩtatu, nĩwendete mũvĩla wa kũkũnwa na maũũ kwa nzĩa ya mwanya. Mũthenya ũmwe ĩthe wake nĩwaĩ mũwau akomete sivitalĩ na nyinyia wake nĩwamũtumie akamũthoe ndawa na aimũtwaĩa vau sivitalĩ. Mũthenya o ũsu kwaĩ na mathau ma mũvĩla wa ũkũnwa na maũũ na ndendaa atĩwe nĩ mo. Nĩwaendie kũu sivitalĩ na athooa ndawa na amĩnenga ĩthe wake na asema athi kwĩloela mathaũ asu ma mũvĩla. Kwa vaati nthũku, o mũthenya ũsu ĩthe wake nĩweetiwe. Ninyia wake nĩwakwatiwe nĩ kĩũũyu na mũno mũno ĩla wesie kũmánya kana mwana ũyũ wake ndaĩ sivitalĩ kavinda kala mũũme wake weetiwe. Kwondũ wa kyeva kũu kingĩ nyinyia wake waĩ nakyo, nĩwatavisye mwana ũyũ wake mbee wa andũ kana nĩwe ũwaie ĩthe wake nawe nĩ kũumo mũsyĩnĩ ũsu. ĩngĩ nĩwamũtavisye kana ve ndeenda kũmwona na nĩ ombany’e mũio yake na ayuma nyũmbanĩ ĩsu yake. Kĩmwana kĩ nĩ kyatelemile mũno vyũ. Nĩkyoombanise mũio yakyo na kyathi kĩtakasyoka ĩngĩ. Kĩko kĩ kyatumie amena andũ-aka mũno kũvikĩia kwĩthĩwa o na atatwaanĩte ena ũkũũ wa myaka mĩongo ĩtano. Nĩnamũtavisyeĩ, “Kũumo kya nyinyia wa syana nĩkĩkũaa myambĩlĩlyo ya mĩsyĩ yasyo” (Sil.3:9). Iumo sya nyinyia waku nĩsyo ĩtumĩte wĩthĩwa ũtaendee nesa. No nginya ũthi ũketye ũekeo wa inyia waku.” Mũndũ-ũme ũyũ nake nĩwangũlilyeĩ, “Ninyie naĩlĩte kwĩtya ũekeo kana nĩ nyinyia wakwa? Nyinyia wa mwana atonya ata kũumanĩa mwana wake mbee wa andũ ala angĩ? Nĩwe waanangie thayũ wakwa na wĩkwatyo wakwa wa ũnĩ. O na ndyaatwaana nũndũ wake. Nyie ndina makosa naaĩka na ngũlũ. Naĩ o kamwana ka myaka ĩkũmi na ĩtatũ. Nĩ kyaũ nĩthĩwa neesĩ ĩvandanĩ yũ? Nyinyia wakwa nũndũ nĩwe waĩ mũndũ mũima nĩwaaĩlĩte kwĩthĩwa aeleiwe nĩ ũu”

***Kwondū wa kyeva kīu kingī nyinyia wake wāi
 nakyō, nīwatavisye mwana ūyū wake mbee
 wa andū kana nīwe ūwaie ĩthe wake nawe nī
 kūmo mūsyĩnī ūsu.***

Ūkeo nī kīndū kīvītūkīte kūsūanīa kwitū. Kwa ngelekany’oī, ĩla Yesū wathambīsye nyaĩ sya aatĩi make, o aatĩi asu nīmo maĩlitwe nī kūmūthambya Yesū nyaĩ syake. Īndī We nīwatulilye ndu na athambya nyaĩ sya atume make ĩkūmi na eĩ o na nginya ma Yutasi Isikalioti ūla wamūvūthanīe. Ūkeo ndwīthīawa na ūsūanīo wa kī-mūndū kana o na ūw’o wa kūū ĩlū wa nthī. Mūndū-ūme ūyū wa kwīw’īwa tei mūno eethīawa aitata kwonany’a kana we aĩ mūathime, nī kana akaananīsye ndeto ĩla inyia wake wamūtavisye kana we nī kūmo. Kīī nīkyo kītumi kīla wasomie mūno na akwata ndikīlii isu syonthe ovamwe na ndiploma. Īndī kwondū ndaīaakwata wīa mūlūmu ndaīatonya kwonany’a kana we nī wāi mūathime o na kau nī waīna kīsomo kya ĩlū mūno. Ndaeleawa kana eethītwe ena isīīi thayūni wake nūndū nīwāite woo ĩlū wa nyinyia wake. Nīwangūlilyeī, “Ūtonya kwasya ata kana no nginya nīmwītye nyinyia wakwa ūkeo?”

Nakwa nīnamūtavisye asome Sil.7:27-28; “Nenga ĩthe waku ndaīa na ngoo yaku yonthe, na ndūkolwe nī woo ūla nyinyia waku weew’ie aikūsyaa. Lilikana kana asyai maku nīmo makūsyāie. Ūtonya kūmaīva kyaū kīla kīanene na mūthīnzīo ūla makūnengie?” Inyia ma syana nīmamakuaa mavunī moo. Īndī Ngai endaa syana ikakuaa asyai moo ngoonī syoo. Kwoou syana nī syaĩlitwe nī kūnenga asyai kīkīo na ndaīa na ikamenda. Kwondū wa ūu syana nī syaĩlīte kūkwata ūathimo wa nyinya na ĩthe woo mbee wa kwīka kīndū o na kīva kana kūthi vandū o na va.

Nītwamūtavisye mūndū-ūme ūyu kana atefītye nyinyia wake ūkeo, thayū wake na maūndū make onthe makeethīawa maendee o naī. Mūndū ūyū nīweenyivisye na athi eetya nyinyia wake ūkeo na meew’ana. Vau ĩtina mūndū ūyū nīwakwatīe wīa mūseo.

***“Nyie ninyie naĩlīte kwītya ūkeo kana
 nī nyinyia wakwa?”***

NDYAAĪSA KŪKŪNĪA ĪTHE WAKWA SIMŪ

Litiliti yathela, Sisita ūmwe nīwaūngamie anengane ūkūsī wake. Na īndī nīwaisyeī:

“Kaingī, nītwaasyaa kana asyai maitū maitūsūvīaa kwa nzīa īmwe kana o īngī. Īndī nyie ndyaīnaaīsilya kana no kwīthīwa no ūu ūngī. Kana nī naī mwana akethīwa ateūmasisyaa asyai make. Nīnīthīitwe ndeūsūvīa īthe wakwa kwa myaka mingī. Nīnamūmenete nūndū ndaatīanīaa nakwa, ndaandwaa sukulu, kana o na akasūvīa nyinyīa wakwa na aūme na eītu ala tūsyaanīw’e, nūndū mbesa syake syonthe atūmīaa kwa kūnywa ūkī. Nyie nīnoonie aīthīny’a nyinyīa wakwa kaingī na nīnamūmenete mūno. Twavunga sukulu na nathi mūsūyī, nasūvīaa o inyīa wakwa na ndyakūlanasya na īthe wakwa. Nī kūu masisita mekalaa, na kūna simū naneenaa na nyinyīa wakwa tu na ndyaakūlya nīneene na īthe wakwa. Ītina wa kūka litilinī īno nīnīmānyie kana īno nī naī kwīanana na mwīao wa kana wa Ngai. O na kethīwa īthe wakwa wa kūnzīyaa nīwandeile, Ngai wakwa ndaāīsakūngāīa. Ndyāīnaaīsa kwīw’a Ngai e nakwa, kana kwīw’a muutīa wake o na ītina wakūvoya masaa maingī. Īndī nūneenie nakwa kwīsīla Īsa.63:16 “Nīkwīthīwa nue Asa waitū, o na kau Avalaamū ndatwīsī, na Īsilaeli ndekūtwtīkīla, we Mwīai Ngai nue Asa waitū, kuma tene we wītawa Mwovosya waitū.” O na īngī nīnīkwatie ūsūngīo ūngī kuma mwathani Yelemia andavya kītumi kīla kyatumaa ndew’a wendo wa īthe wakwa. “Nīnasūanīie kūkwosa ta mwana wakwa, na ngīūnenga nthī nzeo, nthī mbanake kwī ūtīīwa wa mbaī īngī o na yīva. Nasūanīaa kana ūkambītaa īthe waku, na ndūkaeka kūngatīīa (Yel.3:19).” Kwa w’o nyie nīnīmūkwatie ūla wa w’o na wī thayū, Asa wa ītunī. Kwoou nyie yu nīngūthi kwa īthe wakwa kūmwītya ūekeo.”

MŪŪME WAKU NĪWE WA VATA KWĪ SYANA SYAKU

Iveti syonthe nīsyaīlītwe nī kwīthīwa syīna kīkīo kwa aa mūūme moo. Iveti mbingī syīna mathīna maingī mathayūnī moo nūndū syīthīawa ivītītye syana syoo mbee wa aa mūūme moo. Kwīthīwa syana ivītītwe mbee wa mūūme nī kīndū kīte kya ūīma na kīte kyaīlu.

Nīkwīthīwa Mwīai nūnengete aa īthe ūkūmū īlūlū wa syana syoo, na kūlūlūmīīlyā ūtonyi wa nyinyīa īlūlū wa syana syake. Ūla ūnengae īthe wake ndaīa nūkwataa ūekeo wa naī syake, na ūla ūnengae nyinyīa wake ndaīa, ailyī ta mūndū ūla wīyīīaa ūthwīi mwingī. Ūla ūnengae īthe wake ndaīa akatanīthw’a nī syana syake mwene, na yīla wīvoya Mwīai akamwīthukīīsyā. -Sil. 3:2-5

Nĩ watho kwa iveti syonthe kwĩthĩwa na kĩkĩo kwa aa mũũme moo, ovamwe na kũmavĩtasya mbee wa syana syoo.

ĨTHĨWA NA NDAĨA KWA NTHĨ YAKU NA ŪYĨANĨSYA MĪAO YA ĪNTHĨ.

Ūtongoi wa nthĩ wĩ ungu wa ūtonyi wa Mwĩai, we nĩwĩkĩaa
mũsumbĩ ūla wailĩte ĩvinda yĩla yailĩte. -Sil. 10:4

Mwĩai Ngai endeeaw’a nĩ tũkanenga Ngai kĩla kya Ngai na tũinenga Kaisalĩ kĩla kyake. Klĩsto nĩwĩaiie kwondũ wa Yelusalemu. Aitũmũwa mĩao ĩla ĩtailĩte nĩwaisyeĩ; “Ndwĩthĩwa na ūkũmũ ĩlũlũ wakwa ūtaunengetwe nĩ Ngai.” “Ūsumbĩ wakwa ti wa nthĩ ĩno.” Nake Mũtheu Vetelo eendee kũneena ta ũũ ĩlũlũ wa wĩw’i, na kwa asumbĩ ala mataĩlĩte ayasyaĩ:

Athũkũmi ĩnyivĩsyei anene menyu na kũmanenga ndaĩa
ĩla ĩmailĩte, na tyo ala me tei na auu me oka, ĩndĩ o na ala
mamũthĩnasya. -1Vet 2:18

Nake mũtheu Vaũlo ongeleelaai:

Kĩla mũndũ ailĩte kwĩthĩwa e mwĩw’i kwa ala me na ūkũmũ nthĩnĩ wa Silikalĩ. Nũndũ ūkũmũ w’ontho wumaa kwa Ngai na ala me na ūkũmũ methĩawa manengetwe nĩ Ngai. Kwoou ūla ūleanaa na ūkũmũ wa atongoi, ethĩawa aileana na kĩla Ngai ūtwĩte, na ala mekaa ūu makasilĩlwa. Nĩkwĩthĩwa atongoi maitelemasya andũ ala mekaa ūla wailũ, ĩndĩ matelemasya ala mekaa ūla ūthũku. Kwoou nũkwenda wĩkale ūteũkĩa mũndũ ūla wĩna ūkũmũ? Īka ūla wailũ, nake akakũkathĩĩ. Nũndũ nĩ mũthũkũmi wa Ngai wĩ vo nĩ kana akũtethye. ĩndĩ weeka ūla ūthũku, kwatwa nĩ w’ia, nũndũ ndakuaa ūvyũ wa mana; nĩ mũthũkũmi wa Ngai wa kwonany’a ūthatu wa Ngai kwa kũsilĩla ala mekaa naĩ. Kwondũ wa ūu no nginya mwĩthĩwe mwĩ ewi kwa atongoi ma silikalĩ, ti kwondũ wa kwĩvetana na ūthatu wa Ngai kwĩ kw’oka, ĩndĩ o ta ūu nũndũ wasya wa ngoo wĩkwĩa ouu. Kĩu nĩkyo kĩtumi mũĩvaa kotĩ, nĩkwĩthĩwa atongoi nĩ athũkũmi ma Ngai manenganĩte ĩvinda yoo yonthe ūndũnĩ ūsu. Kwoou ĩndĩ nengai kĩla ūmwe woo kĩla kĩmwailĩte: Ethĩwa nĩ kotĩ, mũĩvei kotĩ, ethĩwa nĩ mũvothi, mũmĩsyei mũvothi; ethĩwa nĩ kĩkĩo, mwony’ei kĩkĩo; ethĩwa nĩ ndaĩa, mũnengei ndaĩa. -Alo. 13:1-7

KANISA NA ŪKŪMŪ WA SILIKALĪ

Kuma o ĩvinda yĩla Aklĩsto mathĩnaw’a kũvikĩĩa ūmũnthĩ, Kanisa nĩ yĩthĩawa yĩna mũtuo wa kĩkĩo kwa Silikalĩ. Mũtheu Akũstino nake nũkũtwĩĩaa atĩĩ

THAVU: THĪNA ŪLA MŪNENE VYŪ

“Nĩ kana vai kethĩwe ūmwe usũtwe nĩ ūng’endu nũndũ nĩ ūtw’ĩkie mũkilisto, na aika kwona kana ndaĩlitwe nĩ kũĩva koti; kethĩwa ve ūmwe ūkũsũanĩa ta ūu, we eĩsilya mavĩtyo manene.”

Nake Mũtheu Bernard eongelelaĩ; Ūla wamũmbie Kaisalĩ ndaathatw’a nĩ ūĩvĩ wa koti. Nũtwonetye ngelekany’o nĩ kana o naitũ twĩke o ta ūu”

Ūla mũsomi mũnene wa Kanisa, Mũtheu Thomasi Aquinas eongelela vinya akasyaĩ, “Nthĩnĩ wa syĩndũ isu, ila syĩthĩawa iyiete moseo ma Kĩsilikalĩ, mũndũ nĩwailĩte kũsiatĩĩa o na mbee wa ila sya kĩveva... Mwĩao wa Ngai ūla nĩ kwĩanana na mumo ūla Ngai ūneganĩte, ndũvetangaa mwĩao wa andũ ūla wĩthĩawa ne kwĩanana na myũmbĩle yoo” Asa Mũtheu Yoana Paũlo 11 nake avũndĩsyeĩ ta ūũ:

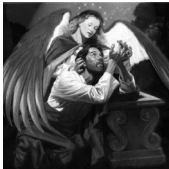
Kwĩthĩwa na wĩw’i kwa ala masumbĩkĩte ti ūkombo wa mũndũ kwa mũndũ, ĩndĩ wĩthĩawa ne ndaĩa nene kwa Ngai, Mũmbi na Mũnengani, ūla woolotile kana mĩtũile ya kĩ-mũndũ no nginya ĩkethĩwa yĩatĩanĩe na mĩao ĩla ĩseũvĩtw’e nĩ ūmũndũ mwene.

Nthĩnĩ wa ūandĩki ūmwe, *Kanisa yĩ Nthĩnĩ wa Nthĩ*, Vaticanĩ ya Kelĩ ĩeleasya kana, “Ene Nthĩnĩ maĩlitwe nĩ kwĩthĩwa me na ūlau na wendi mũnene kwa nthĩ yoo, ateo matekũnyivywa woni woo ĩũlũ wa ĩnthĩ.” Nthĩnĩ wa Misa Ntheu, atongoĩ ma isio nĩ mekĩitwe nthĩnĩ wa “mboya sya aĩkĩĩ” na nĩ malilikanawa nthĩnĩ wasyo. Maasikavu nĩ mendekaa methĩwe makwatanĩte na atongoĩ ma kĩsilikalĩ na maikindĩlĩla wĩw’i wa mĩao ĩla ya ūw’o o vamwe na kwĩthĩwa na kĩkĩo na wĩw’i kwa atongoĩ ala many’uvĩtwe kwĩanana na mĩao ya ĩnthĩ. O na nthĩnĩ wa nthĩ ĩla itataĩaa Ngai, o na ĩla atongoĩ matany’uvawa nĩ andũ ma ĩnthĩ, mĩao ĩla ĩtwĩtwe kwondũ wa ūseo wa kĩla ūmwe no nginya yĩanĩw’e.

Mĩtuo mĩseo ya kĩ-mũndũ nĩyo thayũ wa ene nthĩ. Vai kĩndũ o na kĩva kĩthũku wonĩnĩ wa andũ kĩthĩawa kĩ kyaĩlu kĩsiasa. Kĩla kĩthĩawa kĩ kyaĩlu kwĩanana na mĩao, kĩyonanasya kana no kyaĩlu wonĩnĩ wa andũ. Ithyĩ ta athembi na andũ ala angĩ matethasya mawĩa ma Ngai, nĩtũtetheeasya o ta ūndũ mawakili na ndakĩtalĩ itetheeasya mawĩanĩ moo o na ĩla kwĩ kaũ. Ithyĩ no twonany’e na tũikũsĩia vata wa mboya, mwĩkalo wa kwĩlea, wa kwĩyumannya’a na syĩndũ itaĩlĩte, ūlau, kwĩnyivywa, kwendeew’a nĩ syĩndũ ĩla kĩveva syosawa ta sya vata, ūmanyi wa syĩndũ ntheu, na kwĩthĩwa twĩ akũsĩia masyo.

MWĪAO WA KATANO
Ndũkoe mũndũ (Kũt 5 :17)
IA ŪVYŪ NTHĪ.

O kavinda kala tweew’a mwĭao ũũ, kwa mĩtũkĩ tũsũanĩaa mũndũ ayosa ĩvuti na ayĩatha mũndũ ũngĩ, kana mũndũ aitonya ũngĩ na kavyũ. O ĩla ũu nĩ ũw’o, kũaa kũyĩthĩawa tú no kũaa mũndũ kĩ-mwĩ, ĩndĩ kwĩthĩawa o ĩngĩ no kũaa mũndũ kĩ-thayũ. Kĩĩ nĩ kyo kĩtumi kĩla wĩthĩaa kana thavu sya nzukũ, kwananga ĩsyĩtwa ya mũndũ ũngĩ, kũlea kũekeka, kĩmena, kũĩvanĩthya ũthũku, kwĩw’a woo, syĩthĩawa sianene na kũaa mũndũ kĩ-thayũ. Kumya ĩvu, kũnyw’a ndawa sya kũmila, kana o syĩndũ ĩngĩ ĩla syanangaa mwĩ, kwĩthĩwa na mĩtuo mĩthũku ta kũsisya ĩvĩndĩ nthũku ĩtaĩlĩte televisyenĩ, kwĩthĩwa wĩ ũmwe wa ndĩni ĩtaĩlĩte na wĩ maũndũnĩ ma

Ūtw’io no nginya wĩkwe mbee wa kũitava na ti ĩtina wa kũitava. Wumya wa mavu nĩ thĩna nũndũ asyai mayĩthĩawa na walany’o wa ũndũ me ũsyaa syana.

kĩsatani, syonthe syĩthĩawa siendee na kũaa thayũ wa mũndũ. Maũndũ ma nthoni ala methĩawa methonĩ ma kĩla ũmwe, ala manenganae ngelekany’o nthũku andunĩ ala angĩ, nĩmaleanĩtwe namo nũndũ nĩ maũmĩasya na kũaa thayũ wa mũtũĩ wĩtũ.

Ethĩwa ve mũndũ ũkatuma ũmwe wa aa anini mambĩtikĩlaa aluluutĩka, aĩlĩtwe nĩ kwoveewa ĩvia ĩnene ngingo na ayĩkw’a ũkanganĩ vala valiku mũno. Nĩ kyevea kũũ nthĩ kwĩthĩwa kwĩ syĩndũ ĩtuma andũ maluluutĩka .

-Mt 18:6-7

UMYA WA MAVU

Nĩwoombie mamutha makwa onthe, nĩwambũmbĩie ĩvunĩ ya mwaitũ. Nĩngũũtaĩa nũndũ nũmbĩtwe kwa nzĩa ya ũkĩwa na ya kũseng’ya ; mawĩa maku nĩ ma kũseng’ya, nĩnĩsĩ ũu nesa. Yĩla mavĩndĩ makwa moombawa, makwataniw’e nesa ĩvunĩ kwa mwaitũ, yĩla neanĩaa vau kĩmbithĩnĩ, we nĩweesĩ kana nĩvo. Nĩwambonie ndanamba kũmbwa,

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

mĩthenya ĩla nĩnengetwe yonthe yaandĩkĩtwe ivukunĩ yaku, o na vate
ũmwe ũnamba kwĩthĩwa. -Sav. 139:13-16

Ĩvinda yĩmwe mũndũ ũmwe wĩtawa Norman St. John-Stevas nĩwatavanisye ngewa ĩno: Ndakĩtalĩ ũmwe nĩwakũlĩlye ndakĩtalĩ ũngĩ ũndũ we weesilasya ĩlũlũ wa ũndũ ũũ ũatĩĩ; ĩthe aĩ na ũwau wa sivilisi nake inya aĩ mũwau Tiivii (TB). Syana inya nĩ syeethĩtwe isyaĩtwe. Kala ka mbee kaĩ kĩlalinda; kala ka kelĩ nĩkeetiwe, ka katatu kaĩ vuvu na ke ndia; nako ka kana kaĩ na ũwau wa tiivii. Ndakĩtalĩ aĩ na wĩkwatyo mũnini mũno kwa kana ka katano kasyawe ke kaima. “We wĩthĩwa weekie ata?” Ndakĩtalĩ ũyũ ũngĩ nake nĩwamũsũngĩeĩ, “Nĩthĩwa namumisye yĩvu.” “Ĩndĩ wĩthĩwa woowaie Beethoven” (ũla waĩ mwini mũnene mũno wĩsĩwe nthĩ yonthe). Syana no syĩthĩwe ne syo ũuni wasyo ũtanamba kwonekana, na syĩthĩawa itetonya o na vanini ĩlũlũ wa nthĩ, ĩndĩ kĩla kana kethĩawa ne wonany’o wa wĩkatyo mũnene mũno wa ĩvinda yũkĩte.

Ūla Mũathime Mother Theresa aisyeĩ, “Tũikaseng’e o na vanini yĩla tweew’a andũ mayũwaa angĩ, makaũ kana o kĩmena. Ethĩwa nyinyia no akowae kana kakeĩ, kwa w’o ve vinya kũwaana ithyĩ ene kwa ene? Kwĩanana na woni wakwa, thayũ nĩw’o mũthĩnzĩo ũla mũnene mũno vyũ wa Ngai kwa andũ. Kwoou, andũ na nthĩ ĩla syanangaa thayũ na wumy’a wa mavu na kũaa andũ ala awau mũno vatena wĩkwatyo wa kũvoa kwoo, nĩsyo nthĩ ĩla sya ũkya ũla mũnene vyũ. Nyie ndikwasya nĩ waĩlu, kana ti waĩlu kwĩanana na mũao ya nthĩ, ateo kwa kwĩsilya kwakwa, vai mũndũ o na ũmwe waĩlĩtwe nĩ kumya thayũ wa ũngĩ. Thayũ nĩ thayũ wa Ngai kwitũ, o na kwa kana kala katambĩte kũsyawa.

Ūtw’io no nginya wĩkwe mbee wa kũitava na ti ĩtina wa kũitava. Wumya wa mavu nĩ thĩna nũndũ asyai mayĩthĩawa na walany’o wa ũndũ me ũsyaa syana. Kĩla kana nĩ kaĩlĩtwe kwĩthĩawa kambĩte kũsyawa ngoonĩ sya asyai mako, nĩ kana kethĩwe keketikĩle ĩla kamina kũitavwa. Mũathime Mother Theresa aneenie ũw’o vyũ ĩla waisyeĩ, “Kĩla kana kombĩtwe keanĩsye maũndũ manene mũno, kendane na kayendwa, kĩla andũ maĩlĩtwe nĩ kwamba kũmanya vyũ ngoonĩ syoo nĩ kana kwa w’o nĩ mekwenda masyae kana. Yĩla kana kamina kũitavwa, vethĩawa ve thayũ-thayũ wa Ngai. Kana kau kethĩawa kaĩlĩtwe nĩ kũendee kwĩkala ke thayũ na kekasũvie. Wumya wa mavu wanangaa mathayũ elĩ, thayũ wa a kana, na kwananga kĩlĩko kya nyinyia wako. Nĩ kana ka Ngai, kombĩtwe keanĩsye maũndũ manene, o tondũ nyie naku twoombiwe.”

O ĩngĩ Mũathime Mother Theresa aasyaaĩ, “Andũ angĩ nĩmethĩawa mayenda

kūmanya ĩlũ wa syana sya Avĩlĩka ila ikusaa kwondũ wa nzaa. Nĩwĩthĩawa wĩ ũseo kwenda kūmanya ĩlũ wasyo. Īndĩ mavinda maingĩ o andũ aya mayĩthĩawa maafĩanĩe, kana mayenda kūmanya ĩlũ wa milioni ya syana ila siendeaa na kūawa nĩ aa inyia moo ene. Kĩĩ nĩkyo kĩndũ kĩla kĩnene vyũ kyanangaa mumo wa ũmũnthĩ-wumya wa mavu ũla ũtwĩkĩthasya andũ ta ilalinda.”

Ūla mwĩao mũthũku wĩtkĩlasya wumya wa mavu

Nthĩ o na yĩva ĩla ĩtaũngamĩaa na kũseseea thayũ wa mũndũ kuma o kavinda kala thayũ ũsu woombwa, yĩthĩawa kwa w’o yambĩta kwĩyĩteea wanangĩko mũnene. Īla ĩvu yaumwa, ũ nyinyia owaa kana kau kake nĩ kana amine mathĩna make we mwene. Īla ĩvu yaumwa, ĩthe wa akana ethĩawa aitavw’a kana we ndaĩlĩte kwosa watho wake wa kũsũvia kana kau ũetie kũũ ĩlũ wa nthĩ. Īthe ũsu kwondũ wa ũu ethĩawa atonya kwĩkĩa aka angĩ mavu, namo aka mai maumya. Kwoou wumya wa mavu ũendeaa na kũete wumya wa mavu. Nthĩ yonthĩ ĩla yĩtkĩlaa wumya wa mavu ndĩthĩawa ĩvundĩsya andũ mayo mendane, ateo yĩthĩawa ĩmony’a kũkitana nĩ kana makwate kĩla mekwenda. Kĩĩ nĩkyo kĩtumi kĩla wĩthĩaa wumya wa mavu nĩw’o kĩndũ kĩla kĩnene vyũ kyanangaa wendo na mũuo.

Ūũ ũatĩĩe nĩ ũndũ weethĩwe nasomie ĩvukunĩ yĩmwe yĩtawa, “Kyalo Kyakwa Kya Kũthi Sivitalĩ ya Andũ ala me Mĩtwe Mĩthũku”:

“O na kau mavinda amwe nĩneew’aa mũyo kwondũ wa kũitava kwakwa, na mavinda angĩ ngĩw’a ndekwendeew’a nĩkwo (naitavie vate mũvango), nyie nĩnendeeaw’a nĩ kũkua mwana ũsu nginya nĩmũsya. Mũũme wakwa nake nĩwamenaa vyũ wonĩ ũsu wakwa. Nĩnakwatiwe nĩ w’ia mwingĩ mũno na nawaa nũndũ ndyaĩ ndonya kũmĩsya woo ũla mwingĩ mũno mũũme wakwa waĩnaw’o ĩlũ wa syana syakwa o nakwa. Īvinda yĩu, kwĩtkĩlana na kwenda kwake kwa kumya yĩvũ kwonekanaa ta kwo tũ kwaĩ nzĩa ya kũmina thĩna ũsu. Myei ĩla yambee ĩna, ĩtina wa kumya ĩvu yĩu, nyie nĩ naĩaa o vakuvĩ kĩla ũtukũ na mũthenya. Nĩnaamũkaa ũtukũ ngethĩa nĩũkĩvaa ngomete na nĩna ndoto nthũku sya syana iikwa. Mũthenya nĩ mũsyĩ, nĩneekanasya maũndũ ta kũthyũũkaa vau nyũmba ndyona nĩna kana nĩkakwatĩte na nĩkakiakiĩtye, kana o ĩngĩ ndĩnyaĩkya malaa mũũndanĩ witũ wa malaa. Nĩnathĩnĩkaa ngoo nũndũ mwana wakwa ndaaĩthĩwa na mathiko. Nainĩthasya nĩtũngĩlĩle na nĩyĩte wathi o ũmwe wa kyeve, na neethĩawa nĩendee na kũmũthika mwana ũsu wakwa mesilyanĩ makwa. Yĩĩ yaĩ ĩvindanĩ ya mwaka, yĩla malaa ma mĩtĩ methĩawa malaũkĩte, na mũnyungo wamo na kũmona kwongeleelaa kyeve na kĩmako kyakwa. Ndyai na mũndũ naĩndonya kũneena nake ĩlũ wa thĩna ũũ naĩ naw’o, kana o na kwĩthĩwa ndyĩka kĩndũ kĩngĩ kĩtuma nũlya nĩ ũthĩna. Ītina wa mwei ũmwe naumya yĩvu, nzwĩĩ yakwa nĩyambĩsye kũmesya mbuĩ. Naĩ vakuvĩ kũvutwa wĩanĩ wakwa ũla nathũkũmaa masaa matale kwa mũthenya nũndũ o na kũu wĩanĩ neethĩawa

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

ndiĩa mavinda maingĩ. Kaingĩ nĩtwaĩte ngalĩ, methoi nĩmabungaa metho na nĩneethĩtwe na mbanga na ĩngalĩ kaingĩ ; ĩmwe ya mbanga ithi no yaĩ yĩthĩwe yĩ nthũku mũno. Mavinda maingĩ nĩneesilasya nĩyũwae vamwe na syana syakwa. Īndĩ o nĩendee, nĩnakwatiwe nĩ woo mwingĩ mũno ūla waendeeie na kũndya vandũ va myei mingĩ, na ĩndĩ mũthyanĩ nĩnakwatiwe nĩ kyeva na kĩmako kĩnene mũno kĩla kyatumie nĩthĩwa ndikoma kĩtandanĩ mũthenya w’ontho. Nĩneethĩwe ndekũmanya nĩ kyau kyaendeeaa, ndena wendi na vinya wa kwĩka kĩndũ o na kĩva na kwĩthĩwa ndekwenda kwĩkala na andũ. Ūmũnthĩ, myei ĩkumi na mũonza ĩtina wa kumya ĩvu yĩu, ĩ kyeva, ũwoo na kĩmako o na kwĩthĩwa nĩ syathelangile, nĩthĩawa nĩ o nasyo. Nĩw’aa ndithĩnĩka noona twana tunini kana aka ala aito. Nyie yuyu nĩthĩawa nĩ na mathĩna maingĩ ĩlũlũ wa ũmanyaninĩ wa kĩ-mwĩ na wa kwĩyĩlelewa, ũũsĩano wakwa na syana syakwa ĩla ĩngĩ syĩ thayũ nĩwaanangĩkie, mũtwaano wakwa nĩwathũkie vyũ, nyie nakwa nĩkalaa nĩsyaĩw’e nĩ ndakĩtalĩ wa ala matethĩawa na ĩlĩko nzeo.”

Mũtheu Yoana Vaũlo wa Kelĩ aneenie ũũ ĩlũlũ wa wumya wa mavu:

Ti kĩndũ kyonthe kĩla kĩthĩawa kĩtonya kwĩkwa kĩthĩawa kĩ kyaĩlu na kĩtĩkĩlĩw’e. Wĩa wa saeĩnzi ūla wĩthĩawa na kieleelo kya kũete mikalile myailu mathayũni ma andũ kwĩanana na waĩlu ūla ũmeanĩte nĩ wa kwendeesya, ĩndĩ tũyailwe nĩ kwĩsa kũlwa nĩ kana thayũ wa mũndũ nĩ mũthĩnzĩo, na wĩkalaa wĩ wa vata mũno o na yĩla w’o weethĩwa usũtwe nĩ mathĩna na ũnyivu. Thayũ nĩ mũthĩnzĩo wa kwĩtĩkĩlwa na kwendwa mavinda onthe: wakwatiwe vate thooa o na ũmwe, na nĩ wakũtũmĩwa ũthũkũminĩ kwondũ wa ala angĩ. Kwa kũtwony’a ngelekany’o ya ũndũ Klĩsto weenenganie kwondũ witũ Kaivalĩ, Lenti ĩtuma tũmanya kwa nzĩa ya mwanya kana thayũ nĩ woovoiw’e kwĩsĩla Klĩsto Mwene.

–Tũsyoke kwa Mwĩai Ngai ūla nĩ we Mũthĩnzĩo wa Thayũ:

–Ivinda ya Lenti 2002- Asa Mũtheu Yoana Vaũlo wa Kelĩ

Nyie nĩnĩsĩ mũndũ mũka ũmwe waumisye mavu atano maatĩanĩe. Ūu weethĩwe nũndũ o kĩla ĩvinda eethĩa nĩ ũitavie na aitavya mũũme, ũmũũme amwĩaa no nginya aumye kana kau katanamba kwĩana mũno. Īvinda ya katano aitava, mũũme wake amũtavisye o ūla ũndũ ũmũtavya nginya amũlasimĩthya aumya yĩvu. Ateo kana kaa yu nĩ kaĩ kekalĩte ĩvunĩ mũno mbee wa tũla tũngĩ - nginya mwei wa thanthatu – o na nĩ waĩ akũnĩtwe visa ya yĩ yĩvu na akona kana kaa kake. Amina kumya yĩvu nĩ weethĩawa na woni wa kana kaa kaumiw’e kayũka kũmwĩtĩkĩasya nthakame. Kĩko kĩ nĩ kyatumie mũndũ mũka ũyũ asya kĩlĩko kyake, na akoma sivitalĩ ya andũ ala mathũkĩte akili. Aisye ndaĩatonya kũlwa nĩ kana kau kake. Mwĩai Ngai mwene nĩ wakũlĩlyeĩ, “Mũndũ mũka nũtonya nĩkũlwa nĩ kana kake kala kekwonga? Īndĩ we

NDWĪMŪLEE

o na oolwa nīko nyie ndikolwa ninyw’ī’ (Isa.49:15). Nyinyia wa kana no akalee na akakatia, īndī ndesa kŭlwa nī ūsyao wa īvu yake. Ethīwa kana nīkasyawa no nginya kakasŭvīwa ūndū vatonyekana. O tondū maandīko maneenete;

Vonokya ala matwaītwe makoawe; Siīa ala makilīlye kŭawa. Yīla wīasya, “Ithyī tŭyaamanya maŭndū asu,” ūla ūsiasya kīleelo kya mŭndū akamanya, ūla ūsŭvīaa thayŭ waku nīwīsī na akamŭīva kīla mŭndū kwīanana na wīa wake”
-Nth. 24:11-12

Wumya wa mavu nī wŭaani. Nī thavu nene yaīlwe nī kwīlilwa, īkaumbŭlwa, (īkevetanwa nayo) o na īkaīvīwa.

Mŭndū-ŭme ūmwe na kīveti kyake nīmookie kwakwa kwondū wa mboya nī kana maathimwe na kana. Meethītwe matwaanīte kwa īvinda ya myaka ītano no mayaī masyaīte kana. Nīmambīeī, “Myaka īla ītano yambee ya twatwaana, twavangīte tŭīkethīwe na syana nŭndū twī ithyelī nītwathŭkŭmaa na twaī tŭkwatanīte mŭno na mothŭkumi maitū ūkethīa tŭyaī na īvinda ya kŭea syana.” Yuyu maī matafīte kīla kīndū kyonthē matena ūunīki. Nītwamaeleisye kana mŭvango wa Ngai nthīnī wa kīla mŭtwaano nī:

- Vata wa kŭmanyana kī-mwīī kwa mŭŭme na mŭka
- Syana īla syumanaa na vata ūsu wa kŭmanyana kī-mwīī, ovamwe na
- Kŭea syana na kŭimanyīsyā kīkīo kya Mwīai Ngai

Kwoou īla walea wīthīwe na syana mŭtwaanonī, wīthīawa ūisiīa mŭvango wa Ngai thayŭnī waku.

ŪWAU WA MŪTHELO

Amwe nīmatwīkie ndia nŭndū wa ūng’endu woo, na mathīna mŭno nŭndū wa mavītyo moo. Nīmatiikīiwe nī līu wa kīla mŭthemba, na maī vakuvī kŭkwa. Nīvo īndī me thīnanī meekailile Mwīai Ngai, nake amatangīia kuma thīnanī woo. Nīwamavoisye na ndeto īla waneenie, na amatangīia kuma kīkw’unī.
-Sav. 107:17-20

Ndŭkanywe sumu nŭndū wīna waŭnī

īvinda yīmwe nī veethīiwe wŭmbano wa mŭika nī kana mamanyīwe ūndū ūwau wa mŭthelo ūnyaīkkaa. Ūla waendeesya wŭmbano ūū nī wamanengie ngelekany’o

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

ĩmwe. Nĩwaumisye sũva itatũ sya soda, asilĩla mbee wake mesanĩ na amakũlya nũũ ūla wendaa kũnyw'a soda ūsu. Kĩla mũndũ nĩ wookĩlilye kw'oko. Kwoou ūyũ waendee kũtongoesya ū wũmbano nĩwameieĩ, "Inywonthe nĩ mwookĩlya moko ateo vai soda o itatũ. Nyie nĩenda o atatũ menyũ." Nĩvo ĩndĩ syana itatũ sya mũika syeeyumĩlilye na syooka vau mbee. Nĩwakũlilye ūla wa mbeeĩ, "Nĩkĩ ūkwenda soda ūyũ?" Nake nĩwamũsungĩieĩ, "Nũndũ nĩngwĩw'a waũni." Ūla waendesye ū wũmbano nĩwamũkũlilyeĩ, "Ethĩwa kwa w'o ki wĩna waũni wĩlea ūkĩta kũnywa kĩw'ũ nĩkĩ? Nĩ nginya ūnywe soda?" "Aiee, ateo nyie nĩenda ū soda," Nĩwasũngĩie kwa ūkũmbaũ. Mwanake wa kelĩ nake nĩwasũngĩieĩ, "Nũndũ nyie nĩnendete soda." Ūla wa katatũ ane asyaĩ, "Tondũ wĩnenganwe manaĩ, nĩlea kũũnywa nĩkĩ!" Ūla watongoesye ĩsomo yĩ nĩwaisyeĩ, "Aaya, ūu nĩ ūseo vyũ, nĩngũmũnenga ū soda ĩndĩ mbee no nginya mwĩanĩsye kĩndũ kĩmwe - umaalũkai nza o vandũ va ndakĩka ilĩ na syathela nĩ ngũmwĩta mũlike. Yĩla aa atatũ maumaalũkĩle, nĩwakunũie i soda vau mbee wa ala angĩ onthe maĩ ū ūmbanonĩ, akunda ū soda atekũmelya aĩkita kũũtwĩla o ĩngĩ i sũvanĩ. Eekie ūu kwa i soda syonthe syĩ itatũ. Amina kwĩka ūu, nĩ watũngĩie ingunĩko nesa vyũ isũvanĩ na ĩndĩ nĩ weetie anake asu atatũ masyoka nthĩnĩ. Nivo ĩndĩ wamatavisyeyĩ, "Kwĩthĩwa nĩ ūkwĩw'a waũni, kũu ti kĩtumi wĩthĩwa no ūnywe kĩndũ o na kĩva. We no ūnywe sumũ nũndũ wĩna waũni mwingĩ? Ve kĩtumi kyaũ kya kũikĩthya kana soda ūũ nĩ mũseo, na wĩna waĩlu mwĩnĩ waku?" "Yĩ tiyo ĩvinda yitũ ya mbee ya kũnywa soda, kwoou twĩna mũikĩio naw'o," namo nĩ masũngĩie. "Aaya, kwatai." Nĩwanengie kĩla ūmwe woo sũva. Mevakuvĩ kũnywa, andũ ala angĩ onthe maĩ vau nĩ mauwi'e mbu mamwea, "Ekai!" Nũndũ mo nĩ meethĩitwe moonã ūndũ ū mũtongoesya weekie i soda. ĩndĩ anake aya meew'aa me oĩ mũno nĩmaĩmaũkundie na maũmelya na mayĩw'a matanĩte mũno. Andũ nĩ mauw'ie mbu, na ĩndĩ ū mũtongoesya amasiĩa na amaelesya kĩtumi kya kũmasiĩa. "Ĩla wamanyana kĩ-mwĩ na mũndũ-ũme kana mũndũ-mũka, ndwĩthĩawa wĩsĩ kana mũndũ ūsu nĩ mũwau ūwau wa mũthelo. Ndũtonya kũmanyana na mũndũ kĩ-mwĩ nũndũ nũkwenda wendo, kana nũndũ we wĩ mũndũ wa ūthaa. Weeka ūu ūetae mowau na syovo thayũnĩ na mũsyĩnĩ waku"

ŪNYW'I WA ŪKĨ

Ūnyw'i ūetae ūkya na ūkombo

Kyeva nĩ kwa ala maamũkaa kĩoko tene, makamanthe kĩla kĩmilaa, ala mekalaa kũkatuka mũno, nginya makamilwa nĩ ūkĩ! Mbokanĩ syoo kwĩthĩawa ngitaa nene na nini, ndambulĩnĩ, mĩtũlilũ na ūkĩ. ĩndĩ maikũlasya maũndũ ala Mwĩai Ngai wĩkĩte, kana kwona mawĩa make. Kwoou andũ makwa makatwawa nthĩ ya ūeninĩ, nũndũ wa kwĩthĩwa mate na ūmanyi; andũ moo me ndaĩa makooawa nĩ nzaa, na andũ moo

aingĩ makooawa nĩ waũni.

-Isa. 5:11-13

Nũndũ mũnywi na mũyi matw'ĩkaa ngya, na kwombosya kũtumaa mũndũ ekĩa matani.

-Nth. 23:21

Nũkwenda Veva Mũtheu na Ũĩ ?

Kwa ala aingĩ mekwenda makwate Veva Mũtheu, somai iũlũ wa Mwathani ũmwe waĩ na ũvako mũnene mũno wa Veva Mũtheu, Yoana Mũvatĩhya. Nĩtũsoma iũlũ wake kana, “Yoana akeethĩwa e mũndũ mũnene methonĩ ma Ngai. Ndakanyw'a ndivai kana mũthemba o na wĩwa wa ũkĩ, na akeethĩawa ausũtwe nĩ Veva Mũtheu o na kuma kũsyawanĩ kwake” (Lk.1:15). O ĩngĩ nthĩnĩ wa Aeveso 5:18, Mũtheu Vaũlo etwolootela atĩĩ:

Mũikeyanange kwa kũnywa ndivai mũkamilwa, ĩndĩ usũwai nĩ Veva Mũtheu.

Ũnywi wa ndivai nĩ kĩsĩĩi kũkwatanĩ kwa vinya wa Veva Mũtheu na inengo Syake. Kwĩ andũ aingĩ me kũvoya nĩ kana makwate ũĩ na ũmanyi. Ndeto ya Ngai ĩneena iũlũ wa Mwathani Ndanieli ũla waĩ ausũtwe nĩ ũĩ na ũmanyi atĩĩ:

Ũnywi wa ndivai nĩ kĩsĩĩi kũkwatanĩ kwa vinya wa Veva Mũtheu na inengo Syake.

Ndanieli nĩweetw'ĩie ngoonĩ yake kana ndakaaĩvukya kwa kũya lĩu na kũnyw'a ndivai kũma kwa mũsumbĩ. Kwoou nĩwakũlilye Asivenasi amwĩtikĩlye ndakaye syĩndũ isu nĩ kana ndakevukye. Ngai nĩwatumie Ndanieli ekwa nesa na kwĩw'ĩwa tei nĩ Asivenasi. -Nda. 1:8-9

Ngai nĩwanengie ĩmwana isu syĩ inya ũĩ na ũmanyi wa ũvoo o na wĩwa mũandĩke kana wa kwĩmanyĩsya, na o ta ũu Ndanieli eethĩwa na ũmanyi wa kũalyũla mawoni na ndoto sya kĩa mũthemba. -Nda 1:17

Yĩla mũsumbĩ waneenie namo iũlu wa maũndũ ma ũĩ na ũmanyi, nĩweethĩie me aseo mavinda ĩkũmi mbee wa eki ma syama na awe ala maĩ ũsumbĩnĩ wake w'ontho -Nda 1:20

Nomwĩsi kana andũ ala mate alũngalu maikalika ũsumbĩnĩ wa Ngai? Mũikakengeke; andũ ala mekalaa mwĩkalo mũthũku wa ũlaalai,

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

kana mathaithaa ngai sya mĩvw'anano, kana ilaalai, kana aũme ala mamanyanaa kĩ-mwĩĩ na aũme angĩ, kana ing'ei, kana andũ me ĩtomo, kana athengi, kana andũ ala maneeneaa ala angĩ naĩ, kana avutani; asu onthe vai ũmwe ũkalika ũsumbĩnĩ wa Ngai. -*Lako. 6:9-10*

Mũthenya ũmwe kĩveti kĩmwe nĩkyatie mũũme wakyo litiliti. Mũũme ũyũ wakyo aĩ na thĩna wa ũnywi. “No nginya ũmũsunge; kĩla kwakya no nginya ambĩĩe mũthenya wake na kũnywa. Kethĩwa ti ũu akambĩĩa kũthĩĩla na ayĩvitha aume masomoni aya na aithi kũkoma,” kĩveti kĩĩ nĩ kyandavisye. Nakwa nĩnakũlilye mũndũ ũme ũyũ, “Ũnyusaa ũkĩ nĩkĩ?” nake nĩwanzungĩĩe, “Nyie ndyĩthĩawa ndyenda kũnywa. ĩndĩ ĩla anyanyawa makwa mekũnywa, neew'a mũuke ũsu wa ũkĩ nĩ ũmbendeeasya, ĩndĩ o nakwa ndyambĩĩa kũnywa namo. Woonaa nalea kwĩanĩsya mũmeo ũsu wa kũnywa, nambĩĩaa Kũthĩĩla mũno.” Mũsyĩ woo maĩ syana kenda. We nĩwe waĩ ĩlumaita. ĩthe wake aĩ mũnywi mũnene mũno. We ta ĩlumaita, ĩthe wake nĩwamwĩtaa akamũtũma kũmũthooea ũkĩ ũsu wake na aimũetee. Kavinda kwa kavinda nĩwakundaa ũkĩ ũsu wa ĩthe wake na ayusũĩsya ũ sũva kana kĩkombe na kĩw'ũ. ĩthe wake o na andũ ala angĩ ma mũsyĩ mayaamanyaa ũndũ weekaa. Nĩweekaa ũu o kĩla ĩvinda ĩthe wake wamũtũmaa. Kavola kwa kavola nĩwambĩĩe kũnywa nginya atw'ĩka mũthengi mũnene. O tondũ ndeto ya Ngai yaasya, “Mũndũ ũla ũvũthasya maũndũ ala manini akavalũka kavola kwa kavola” (Sil.19:1).

Ũnywi wa ũkĩ nĩ ũwau na mwĩkalĩle mũthũku wa thavu na nĩwĩthĩawa ũyenda ũvosyo na ũthasyo. Ũnywi nĩ mũimũ ũendee na kũnyaĩka kwa nzĩa yĩ ĩũlũ mũno na ũetae wanangĩku mũnene mũno kwa aũme, aka, mũika o na kwa syana. Ũnyw'ĩ ũtumaa mũndũ asya kĩlĩko kyake, ũkethĩa ndekũmanya kĩla kyaĩle na ĩndĩ ayambĩĩa kwĩthĩwa na mwĩkalo wa kĩ-nyamũ.

Ndũkew'ĩe ndivai ĩtomo mũndũ wa ũtune wayo, yĩla ĩkũtisatisa yĩ kĩkombenĩ, yĩla ĩkũmeleka nesa! Mũminũkĩlyo yĩsaa kũũmana ta nzoka, na kũtonyana ta kĩmbũva. Metho maku makoona syĩndũ ngeni, na ngoo yaku ĩkaneena maũndũ ma ngũlũ. ĩĩ, ũkeethĩwa ũilyĩ ta mũndũ ũla ũkomaa ũkanganĩ katĩ, kana ta mũndũ ũla ũkomaa mũthyanĩ wa mũtĩ wa kũtwaa meli. ũkaneena wasye atĩĩ, “Nĩmangũnie ĩndĩ ndyaaũmĩa; nĩmangũnie ĩndĩ ndyaaĩw'a ũndũ. Ngaamũka ĩndĩ nĩ kana nĩmanthe ũkĩ ĩngĩ!

-*Nth. 23: 31-35*

Mĩsyĩ mingĩ nĩyaanangĩkie mũndũ wa ũnywi wa ũkĩ. Mwanake ũmwe mũseminalĩ nĩwookie kwakwa ayasya kana anene make nĩmamũlungĩlye kũma kũu Seminalĩ. Aĩna thĩna wa kũnywa, na kwĩanana na woni wake, ũũ ndwaĩ ũndũ mũnene. Ūla

mūmaitha nī mūseleke mūno nūtūvungaa metho na nīkana tūikone ūthūku wa ūkī. Mūseminālī ūyū eethīawa na masuva ma ūkī lumunī yake na ayīāāa Aseminālī ala angī ū ūkī. Mūndū ūsumbīkītwe nī ūkī ndesa kwonia andū angī mwolooto mūseo. Nī vata wa mūklisto kūtetheesya ala angī oonthe meūluluutika.

Īndī inyw’ī endwa makwa, endeeai na kwongeleka vinya nthīnī wa mūīkīō wenyu ūla mūtheu mūno, na kūvoyaa mūtongoew’e nī Veva Mūtheu. Īkalaai mwī na wendo wa Ngai, mweteetele Mwīai waitū Yesū Klīsto, ūla teinī wake wīmūnenga thayū wa tene na tene. Mew’tei tei ala me na nzika. Tangīāi amwe kwa kūmavulya kuma mwakinī, na angī mew’tei tei mwīsūvīite na kūmena kūvukw’a nī mothūku moo.

-Yuta 1:20-23

Naī sya ītina wa ūnywi

Makaya, na maikavūna; makeekaa ūmalwaya, na maikongeleka, nūndū nīmandekete nyie Mwīai Ngai, nī kana matanīe kwīka ūmalwaya. Ndivai na ndivai nzaū, ītumaa mūndū asya ūmanyi.”

-Osea. 4:10-11

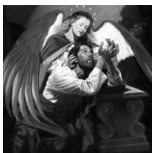
Ūkī nūetae kīvūthya na kīla kīmīlaa kīetae kīthokoo, ūla ūvītasya nūndū wa kūnyw’a ūkī ti mūī.

-Nth. 20:1

Ūla wendaa motanu akatw’īka nya, ūla wendaa ūkī na mauta ndakathua.

-Nth 21:17

Anywi nīmalikaa naīnī sya kīla mūthemba na mūno mūno naīnī ya ūlaalai na ya kūthaiitha mīvw’anano. Otondū Ndanieli 5:4 ītūvūndīasya, “Nīmānyw’ie ndivai na mataīāa ngai iseūvīt’w’e na thaavu, silīva, mbulonzi, kyūma, mbwaū na mavia.” Ūkī nī ūthūkasya akili na naavu sya mūndū, na mūnyw’i ndesa kūtūnga mūtwe wake vamwe. Ūkī ndwī kīndū wongeleelaa, ateo ūkītaa kūete mathīna ma mbesa, ūkananga mīī ya andū, ukamanaga kī-veva, akili

Mīsyī mingī nīyaanangīkie nūndū wa ūnywi wa ūkī

ovamwe na mīendele yoo. Nīwanangaa ĩtema, ngoo, mbio na syīndū ingī o ta isu. Ndeleva ala manyw’ite methīawa me mūisyo mūnene, na nīmatonya kūwaa o andū ala makuīte.

Ūnywi wa ūkī Kenya

Ūnywi wa ūkī ūtw’ikīte ta kīndū kya kwīyonany’a andūnī amwe. Ethīwa we ndūnyusaa ūkī, andū makwosaa ta ve kīndū kīthūku naku. Wakūlya andū manyusaa ūkī nīkī, kana manyusaa ndawa sya kūmila nīkī, maūnengae itumi mbingī mūno ta matananīe na ala angī, mew’e mūyo, molwe nī mathīna, mathūmūe, masame ūndū wīkaa mūndū, meyonany’e kwa ala angī, mekale ta ala angī ma ĩvandanī yī, makomane na andū angī, metindany’e na andū ala angī kana o nūndū wa viasala syoo.

Viasala wa kūkīwa

Mūndū-mūka ūmwe inyia wa syana inyā nī waī na wīa wamūivaa nesa mūno, ateo imbesa syonthe syalikaa ūivīnī wa makoani. Kaingī nī watwaa syana syake sivitalī. Weethīaa kana kamwe kayuma sivitalī kangī nī kawaa. Kīu nīkyo kīndū kīla kyaendeeaa mūsyīnī ūsu wake. Nīweeyumbūlile kana we eethīawa ayīua ūkī na ai ūta. Viasala ĩno yake nīyaetie wanangīko kwa syana mbingī, nūndū yaī vakuvī na sukulu wa sekondalī. Nīwaendeeie na kūkūna viasala ĩno nūndū nīyamūeteae mbesa mbingī, na nī waī aleanile na ūtao wa mūthembi wa valisi yoo kana nīwaīlītwe nī kūsenzya ūviasala. Mbesa syake syonthe aanangīaa masivitalīnī ayīiitūthya syana syake. Ala onthe mathooasya ūkī methīawa maīthoosya wanangīko, kīkw’ū, kūlea kwīw’ana na motilikangano. Mīsyī, syana, mwīwano na andū ala angī, o na ūlūmū wa mwī, syonthe nīsyangawa nī ūnywi wa ūkī. Nūndū mūndū-mūka ūyū atesaa ūkī, eethīawa alikīlīle kwananga mīsyī mingī e o vaasa. Syana sitū ūmūnthī iyīthīawa ve kīndū o na kīva makīaa. Mwanake ūmwe mūthenya ūmwe nīwakwatie mbanga nthūku mūno ya lelūnī nūndū atwaite ngalī e mūmile. O tondū kwīthīawa, o kwa kavinda kakuvī andū aingī nī moombīlīle vau mbanga isū yeethīwe. Mwanake ūyū nīwaisye, “Vai mūndū o na ūmwe ūūnganaa nakwa: Īthe wakwa kana o inyia wakwa. Nyie o nakwa ndiūnganaa na mūndū o na ūmwe.”

Yīla twalea kwenda syana sitū ūndū vaīle, kūmethukīisya ūndū vaīlīte, nīmaasya mwoloto na ĩndī mayīmanthīa kīndū kya kwīkwatīlīlyā. Nīmalikaa syīndūnī nthūku ta ūnywinī wa ndawa sya kūmila na ūkī. Ūmūnthī, asyai ovamwe na alimū nīmakīaa kūtaa na kūtūngīa syana mīendelenī ĩla yaīle, nīkwīthīwa mo ene methīawa o mainywa ūkī na malikīte miendelenī ĩte myaīlu. Kwoou ithyī tūitonya kūūtūla mūika mūfī, tūkamakūlya ūndū o na wīva, kana tūkamony’a mavītyo moo. Asyai na alimu matonya ata kūtaa mūika, namo ene nī ngelekany’o nthūku kwoo? Syana syendaa

wendo na ūsŭvĩo ūla wailĩte kuma kwa asyai moo. Asyai nĩmaĩlĩte kŭtwaa syana syoo kanisanĩ, makavoya nasyo mĩsyĩnĩ kwoo na maimavundĩsya ūlũ wa Yesũ.

Mwanake ūyũ nĩwaisye, “Vai mũndũ o na ūmwe ūũnganaa nakwa: Īthe wakwa kana o inyia wakwa. Nyie o nakwa ndiũnganaa na mũndũ o na ūmwe.”

Mboya Nĩtonya Kũsenzya Mũnywi

Nyinyia ūmwe nĩwookie kwakwa e na thĩna ūmwe: mwanake wake aĩ mũthengi mũnene. Nĩwatiĩte kĩveti kyake na we aĩ kĩlaalai. Nĩwaetae andũ-awe mũsyĩ kwake. Ndaendaa kyumwa o na nĩ waĩ aaisye mũĩkĩĩo. We aĩ kĩmako kĩnene kwa nyinyia wake. Nĩnamũnengie ndeto ya Ngai asome kwa ĩvinda ya mwei ūmwe. Nĩnasyokie namũtavya nĩ elile na ayĩtya Ngai ūkeo na tei wa naĩ syake ila we mwene weekĩte mwana ūsu wake. Ītina wa mboya vandũ va mwei ūmwe, mwana ūsu wake nĩwaekie kũnywa ūkĩ. Nĩwasyokeie kĩveti kyake na thayũ wake wa seũva. Mwanake ūyũ we mwene nĩwandavisyeĩ, ‘Nyie ndyaĩnaamanya kana Yesũ nĩ Ngai ūtwendete ūu!’

Kumbatũ na Ūnywi wa Sikala

Ūtũmĩ na kumbatũ na ūnywi wa sikala nĩ syĩndũ itonya kũtũetee ūthũku. Sikala syĩthĩawa na sumu wanangaa ĩkalu ya Veva Mũtheu.

Andũ amwe nĩmaasyaa kana ūnywi wa sikala nĩ ūetae moseo atatũ - Ngitiĩ iikakũatĩĩa, ing’ei iikakũvithũkĩĩa, na ndũkathĩnwa nĩ mbuĩ. Ateo nĩkwĩawa kana andũ ala manyusaa sikala mũno makuaa ndata ya kwĩlumĩla, na kwondũ wa ūu, ngitiĩ syamona iyĩsaa kũmanthengeea. Ūtukũ makooaa kĩatĩanĩsyo ing’ei ikonaa ta maamũkĩte; maĩkamesya mbuĩ nũndũ makeethĩwa makw’ie nzwĩĩ ĩtavikĩte kũvĩndũa langi!

Kwĩ andũ amwe mesilasya kana Ndeto ya Ngai ndĩ ūndũ ĩneenete ūlũ wa ūnywi wa sikala. Mwĩai Ngai kwĩsĩla mwathani Īsaĩa easyaĩ,

Īndĩ inyw’onthē ala mũkwatasya mwaki na kwakany’a isinga, endai mũtongoew’e nĩ kyenĩ kya isinga isu syeny’u, na mũĩ sya mwaki ūla mũkwatĩye inyw’ĩ ene. Mwĩai Ngai akatuma mũkwatwa nĩ woo

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

mŭnene mŭno.

-*Īsa 50:11*

Ūnywi wa sikala nĩ ūthŭkasya ngoo, mavŭi o na no ūthŭkasya kililikano kya syĩndŭ. Nĩŭtumaa nthakame yambata, ūkaete w'ia, nthiŭa, na kĩmako mŭndŭnĩ. Ūtumaa mŭndŭ akeyĩw'iaa tei, o na akasya ndaia iŭlŭ wa ūndŭ andŭ ala angĩ mekwĩw'a. Ūnywi wa sikala kwa nzia nene na nthŭku mŭno nĩ wanangaa kana ke ĩvunĩ ya nyinyia. Nĩwanangia wa mbesa ūetae mŭisyo waĩlunĩ wa mĩi yitũ.

KWĪSOLA MĪSOLO MWĪI NĪ KŪETAE MATHĨNA.

Kwĩsola mĩsola ya kĩsatani mĩnĩ yitũ nĩkŭthokasya mavinya ma satani mathayũnĩ maitũ.

Mũikatemange mĩi yenyu kana kwĩtemanga nthoo nĩ kana mwonany'e kana nĩmŭkũia andŭ akw'ũ. Ninyie Mwĩai Ngai. *-Ali. 19:28*

Mũtheu Vaũlo nake aendeeaa kŭtũmanyĩsyaĩ;

Īsŭvĩei ĩndĩ mŭndŭ o na wĩva ndakamŭkwatye na ũi wa kĩ-mŭndŭ wa ũkengani, ūla wũmanĩte na momanyĩsyo ma syĩthĩo sya andŭ na angĩ maumanĩte na maveva ala masumbĩkĩte nthĩ ĩno, na ti kuma kwa Klĩsto!

-Akol 2:8

O ĩngĩ, nthĩnĩ wa 1Ako.4:16-18 ongelelelaaĩ,

Kwoou nĩ ngŭmwĩsŭva mŭatĩie ngelekany'o yakwa. Kwa kĩtumi kĩu nĩ ngŭmŭtũmĩa Timotheo mwana wakwa nthĩnĩ wa Mwĩai nĩmwendete na wa kwĩkwatw'a, nĩ kana amŭlilikany'e maŭndŭ ala nyie nĩatĩaa nthĩnĩ wa Klĩsto, namo nĩ ala nĩmanyĩasya kĩla vandũ nthĩnĩ wa kĩla ĩkanisa. Amwe menyu nĩmakwatĩtwe nĩ kwĩkathĩia mayona ta ndakoka ĩngĩ kwenyu.

MWĪAO WA THANTHATŪ

Ndũkalaalae (Kŭt.5:18)

MWĪI WAKU NĪ ĪKALŪ YA NGAI

No mwĩsĩ kana mĩi yenyu nĩ mamũtha ma mwĩi wa Klĩsto! Kwoou nose ĩmũtha ya mwĩi wa Klĩsto nĩyĩtw'ĩkĩthye ĩmutha ya mwĩi wa ĩlwaya? Aiee! ũu ndũtonyeka! Kana no mwĩsĩ mŭndŭ akwatana na ĩlwaya atw'ikaa mwĩi ũmwe nayo? Nĩkwĩthĩwa o tondũ Maandĩko Matheu maĩtwe, "Me

elī makatw’ika kīndū kīmwe.” Īndī ūla wakwatanw’a na Mwīai atw’ikaa kīndū kīmwe nake kī-veva. Mūikethīwe na mwīkalo wa ūlaalai o na vanini. Naī ila ingī mūdū wīkaa iyīkaa mwīi wake ūndū, īndī mūdū ūla wīkaa ūlaalai ethīawa aivītīsyā mwīi wake. No mwīsī kana mīi yenyu nī īkalū ya Veva Mūtheu, ūla ūtwīe nthīnī wenyu na mwamūnengiwe nī Ngai? Mūi menyu ene; nīmwathooiwe na thooa mūnene, kwoou kumyai Ngai na mīi yenyu. -Iako 6:15-20

Mwīao wa thanthatū ūvūdīasya ūlū wa thavu sya ūthaa na kīveti kana na mūūme wa ūngī, kwa kūsiany’a, kwa ndeto, kana o kwa kwīka. Mathaū matemaīlu, mīsūngīle na mbathi itembaīlu, mwīkīile wa ngūa mūthūku, ndeto sya ngūi sya ūlaalai, mavuku na mavisa mate maīlu, ithi syonthe nī ivatanītwe nī mwīao ūū.

Ndūkaketee mwīitu ūtaamanyana kī-mwīi na mūdū-ūme, ndūkese kūluluufīka na ūyīvīa naī yaku. -Sil. 9:5

***Mathaū matemaīlu, mīsūngīle na mbathi itembaīlu,
 mwīkīile wa ngūa mūthūku, ndeto sya ngūi sya
 ūlaalai, mavuku na mavisa mate maīlu, ithi syonthe
 nī ivatanītwe nī mwīao ūū***

Thavu sya ūthaa nīsyō imwe sya thavu ila nthūku mūno sya kwīsūvīana nasyo, nī syanangaa thayū wa mūdū na syelekelasya mūdū kwīka thavu ila nene. Mwīao wa thanthatū ūtwhāte twīthīwe twīnengete ndaīa ithyī ene, tūnengete ala angī ndaīa, na twīkalīte twī na atheu mesilyanī na mīnī yaitū, tūkekalaa na wīting’o kwa kīla kyonthe tūkwīka, (tūkesianīa na motato; tūkekua na tūkekīa ngūa kwa nzīa ila syaile), ndetonī sitū, kūsiany’anī na kwīsīlyanī kwitū, ūkwataninī wa moko witū na andū ala angī, kīla tūūsoma, mīw’īlenī yaitū o ila twīithyoka kana twī ona andū angī.

Nīmwaīlwe nīkūmanya kwa w’o kana vai mūdū o na wīva wīkaa ūlaalai, kana maūdū mavuku, kana wī ītomo, nūdū ītomo nī mūthemba wa kūthaiθα mīvw’anano, ūkethīwa na mwanya wa kūlika ūsumbīnī wa Klīsto na wa Ngai. -Aev. 5:5

Kītumi kīla kīnene vyū kwa mūdū kūmanyanā kī-mwīi na ūngī nī kana thayū ūngī ūmbwe, we ūtwīke mūtetheesyā wa Ngai kwa wīa wake wa kūmba. O ingī ūu nūtumaa andū ala matwaanīte monany’a wendo woo ūmwe kwa ūla ūngī: Nī thavu kwīka maūdū aa maatīe

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

1. Kwĩkwatanga ithyĩ ene mamũtha maitũ ma mwĩ ma kĩmbithĩ kana o ma andũ angĩ vate kĩtumi kĩaĩne, tũyenda kũmanya o mũnango, kana tũyenda twĩanĩsya mesilya maitũ ma ũthaa.
2. Kũneena na andũ angĩ ndeto ite nthu sya ũthaa kana syĩna mwolooto mũthũku.
3. Kwĩthĩwa wĩ ũmwe wa ala meũvũa ngũĩ na ndeto sya waanũ, kũsoma, kana kũnyaĩkya visa sya andũ mekwĩka mĩkanĩlye ya ũthaa o na kũsisya mavisa ma andũ athei.

Ūlaalai: Kũmanyana kĩ-mwĩ kwa andũ, mate mũndũ na mũka, ũmwe woo emũtwae kana akatwaana na mũndũ ũngĩ, kana o ĩngĩ kũmanyana kĩ-mwĩ na mũndũ ũte mũtwae kana akatwaana we wĩ mũtwae kana ũkatwaana.

Kũmanyana kĩ-mwĩ kwa andũ matatwaanĩte elĩ mateatwae kana makatwaana.

Kũmanyana kĩmwĩ aũme kwa aũme kana aka kwa aka ene: ĩno nĩ thavu nene mũno mũndũ kũmanyana kĩ-mwĩ kũla kwaĩlĩte nĩ kwa mũndũ-ũme na mũndũ-mũka otondũ Yesũ ũleetye, “Inyw’ĩ no mwaasoma Maandĩko Matheu kana mwambĩlĩlyonĩ Ngai ayũmba andũ, oombie mũndũ-ũme na mũndũ mũka?” (Mat. 19:4).

Ūmalwaya: Kũmayana kĩ-mwĩ na mũndũ ũngĩ kwondũ wa kũkwata mbesa. Ūu no ũndũ ũmwe na kũthoosya mwĩ; ũla nĩ ĩkalũ ya Veva Mũtheu.

Kwĩkwatanga kwa mũndũ we mwene mamutha make ma kĩmbithĩ nĩ kana eanĩsye vata wake wa ũthaa: ĩno nĩ thavu mũndũ twĩthĩawa kwondũ wa wĩyendi witũ ithyĩ ene, tũtekwosa nesa mũthĩnzĩo ũla Ngai ũtũnengete.

Kũmanyana kĩ-mwĩ kwa kũtũmĩa nzĩa itaĩlĩte: Meko maingĩ mataĩlĩte ma ũthaa, ta kũmanyana kĩ-mwĩ na nyamũ, kũkoma na andũ aingĩ savali ũmwe, ũlaalai na syĩndũ ingĩ o ta isu.

Maandĩko Matheu nĩ meũtwony’a movundĩsyo angĩ ĩlũ wa mwĩao ũũ wa thanthatũ:

Mũndũ-ũme kana mũndũ mũka ndakamanyane kĩ-mwĩ na nyamũ;
ĩsu nĩ naĩ nthũku. -Ali. 18:23

Ethĩwa mũndũ-ũme nĩwamanyana kĩ-mwĩ na nyamũ, nĩoaw’e na o
ta ũu nyamũ ĩsu nayo ĩyũawa. -Ali. 20:15

Kwĩkala kwa mana mũndũ atena wĩa ũkũtethya, kwendaa kũmanya o mũnango, kwĩthĩwa ũtena wĩting’o, itindo nthũku, ũnywi, kwĩkĩa ngũa syĩ nthoni, kũsoma mavuku mawetete syĩndũ nthũku sya nthoni, kũsisya ivĩndĩ sya televisiyeni syĩ nthoni, kusisya tũseti tũthuku twĩ nthoni, mavisa mambe, mathangũ, kana o na kũsoma syĩndũ nthũku syĩ nthoni, syonthe no itume mũndũ atũla mwĩao ũũ wa thanthatũ wa Ngai.

Naĩ ingĩ sya mũthemba o ũyũ nĩ kwonanasya mwĩkalĩle mũthũku, kwa ngelekany’o ta kũtũmĩaa andũ na simũ sya moko ũvo wĩ kĩko, kũkũnaa ngũĩ sya waanũ, kũtamũkaa, na kũneena syĩndũ mbaanũ ovamwe na kũneena syĩndũ sya kũumangana.

Kwĩw’a vata wa kĩ-mwĩĩ kana kũtatwa kwa nzĩa ithi tũ ti thavu, ateo itwĩkaa thavu ĩla ithyĩ ene twainenga vinya na twa syĩtikĩla.

Mũndũ ũngĩ o nake nũtonya kwasya, “Lũu wĩvo kwondũ wa ĩvu, na ĩvu yĩvo kwondũ wa lĩu,” ĩndĩ Ngai akaimina syonthe vamwe. Mwĩĩ ndwĩ vo kwondũ wa kwĩka ũlaalai, ĩndĩ kwondũ wa ũthũkũmi wa Mwĩai; nake Mwĩai nĩwe ũnengae mwĩĩ kĩla kĩwailĩte. *Iako. 6:13*

Nyie nĩnĩsĩ mwĩĩtu ũmwe walikĩtwe vyũ nĩ ũla mũthũku satani nũndũ amanyanaa kĩ-mwĩĩ na mũndũ-ũme watwaanĩte ũla ũtaĩ mũĩkĩĩ. O na ve mũndũ-ũme ũngĩ wa thũkũmaa wĩa wa kũnyaaĩkya ũvo na komputa kwa ĩvinda ya myaka ĩkũmi na ĩtano (15), ũtaĩ aaĩsa kũnenevw’a wĩanĩ ũsu wake nũndũ aĩ na kĩmanyĩo kĩthũku kya kũsiasya mavisa mathũku na mĩkanĩlye mĩthũku ya kũmanyana kĩ-mwĩĩ vau komputani ĩsu. Nĩweesililyeĩ, “Ithi syonthe itonya kũmbĩw’ĩthasya mũyo nĩ nyoka ata?” Nĩvo ĩndĩ nĩwambĩte kũtũmĩaa anyanyae make syĩndũ ithi syonthe sya ũthaa syĩ kĩko mũno. Mwĩai Ngai nĩwaneenie nake kwĩsĩla ndetonĩ ĩno Yake,

Yĩla malea kũvĩĩsya Ngai woo, nĩmaendeeaa nesa, nĩkwĩthĩwa Ngai ũla ũmenete naĩ eethĩawa vamwe namo. *-Yund. 5:17*

WENDI WA KĨ-MWĨĨ NĨ MŪTHĨNZIŌ WAĪLE KUSUVIWA

Mũndũ w’ontho ombĩtwe e na wendi wa kĩ-mwĩĩ. Kuma kũsyawa kwitũ kũvika kũkw’a, twĩkalaa twĩ andũ me wendi wa kĩ-mwĩĩ. Tũitonya kũsũanĩa thayũ ũte wendi wa kĩ-mwĩĩ. ĩndĩ o na vailĩ o ũu, tũyailĩtwe nĩ kwĩkaa o ũndũ mwĩĩ witũ ũtũtavya nĩtwĩke. No nginya tũsumbĩke mĩĩ yitũ ithyĩ e ne, na tũyũwaa vyũ mosũanĩo mayo mathũku na mawendi mayo mataĩlĩte.

Andũ onthe ala ma Klĩsto Yesũ nĩmoaĩte mĩĩ yoo, vamwe na mosũanĩo mayo mathũku na mawendi mayo. *-Aka. 5:24*

Mwĩai Ngai ndesa kwĩtikĩlya kũmanyana kĩ-mwĩĩ kwa kamwana na kelĩtu, mũndũ-ũme na mũndũ mũka, mũnyanyae wa kĩmwana na mũnyanyae wa mwĩĩtu, ateo etĩkĩlasya kũmanyana kĩ-mwĩĩ kwa mũũme na mũka wake ala makwatanĩtwe nĩ

THAVU: THĪNA ŪLA MŪNENE VYŪ

sakalamendi ya mūtwaano na me elī nīmatūaa thayū wa kīsakalamendi.

Mūtwaano nūnengwe ndaīa nī kīla mūdū. Kīveti na mūūme nīmethīwe me aīkīku ūmwe kwa ūla ūngī, nīkwithīwa Ngai nūkasilīla ilaalai na andū onthe ala mekalaa mwīkalo mūthūku wa ūlaalai.

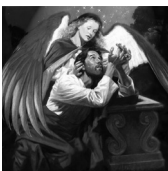
-Aevl. 13:4

KANA KE KĪEMA KEKAVITHE

Kūya India, athembi īvinda kwa īvinda nīmaendaa makīathīma mīsyī na maivoya na andū ma mīsyī īsu. Īvinda yīmwe ta yī nīnaendie mīsyī ūmwe na mwene wa ūmūsyī nī wanthokisye. Nīwandavisye mathīna make aimbīa kana o na kau nī waī mūthwii mūno, nīweethīawa aithīnw’a nī mowau maingī mūno matamanyīkaa, na athūkūmi make nīmeethīawa maimūkenga. Mamūvithaa ūla w’o. Nīwaisyeī, “Nyie o na kau nī mūthwii, ndyīthīawa na ūtanu ngoonī. Nīw’aa nī mūlee na nī mūvathe nūdū andū mayendaa kūka vakuvī nakwa. Nyie nīw’aa nī nyoka mūno. Nonaa amaita makwa ta mekwenda kūmbūaa.” Mūdū ūyū nī waī mūathime na ūthwii mwingī mūno. Ndambīite kūathima mūsyī ūsu, nīnamwīie nī aete andū make ma mūsyī onthe. Nīwametie me onthe. O kaīlī twambīa kūvoya, nīneewi’e kīō. Nīnavungūie metho īndī ndyaaona ūmwe wa ala naī namo ma mūsyī ūū akīā. Nīnakūlilye mūdū-ūme ūyū ūsu waīaa nūū, nake nīwandavisye kana ndyaīle kūthīnīka nūdū wa ūu. Nīvo īndī nakwa namūtavisye kana tūtanamba kūvoya, no nginya nambe kūathima īnyūmba yonthe. Īndī yu nīnaendie nīathīmīte kīla lumu na lumu īmwe nīyaīmbunge na kīvulī. Nīnamūlasimīthīsyie amīvingūie na nīneethīie kana kamwe ke kīema na kataīna akilī mbīanīu. Mūdū ūyū asyaīte kana kaa na mūthūkūmi ūmwe wake na nīwakavithaa. Nūdū nīwaleaa kana kaa, we o nake eew’aa e o mūlee. Ndeto īno ya Ngai nīyaneenie nake:

Īndī syana sya ilaalai iyīsaa kwīana, na syana sya ūmalwaya ikathela.

-Ūr. 3:16

*Nīnamūlasimīthīsyie amīvingūie na
nīneethīie kana kamwe ke kīema na
kataīna akilī mbīanīu.*

NDŪKOLWE NĪ MWANA WAKU ŪLA WATIIE

Mündū-ūme ūmwe nī wookie kwakwa e na thīna wa ngoo mwingī; aī na mathīna maingī mūno thayūnī wake. Nīwatwaanīte kanisanī, ateo aī na mathīna maingī. Nīweetīawa indaviu sya mawīa mbingī akathi, no ndesaa kwītwa ingī. Kwīsīla mboyanī nīwalilikanile kana aī na kana kangī na kīveti kīngī vandū kala ūtakatethasya. O na kau atindaa aimatavya akamatethasya, ndathīnīkaa na ūu. Nīnamūtavisyeī, “O na kau we no kwīthīwa woolilwe nī mwana ūsu wasyaie, Mwīai Ngai ndaaūlwa nīwe. Nue īthe wake na no nginya ūmūsūvīe na ūimwīanīsyā mavata make onthe, na kūleana na ūu kīō kyake kīkavikīaa Mwīai Ngai kwondū wa ūthūku waku. Yu no nginya ūkamūmanthe na ūyambīa kūmūtethya.” Mündū-ūme ūyū aī wa ngoo nzeo mūno. Nīwaendie kūmantha mwana wake na amwona. Mwana ūsu ndaendaa sukulu nūndū wa kwaīwa nī viisi, o na ndeethīawa na līu wīanītye na aī na mathīna angī maingī. O na kau mündū ūyū ndaī na wīa, nīwatwaie mwana wake sukulu na ambīa kūmūsūvīa. O kwa kavinda kakuvī, Ngai nīwamūathimie na wīa.

ĪTHUKĪISYE KĪŌ KYA SYANA ILA SYAEKIWE ITEASŪVĪ

Mündū-ūme ūmwe mūkūū aī na syana thanthatū, na vyaī ūmwe woo mūtwaie kana akatwaana o na kau nīmavikītye ūkūū wa kūtwawa kana kūtwaana. Nīwandavisyeī, “Mūthembi, nyie nī ngūthīnīka mūno. Ndyonaa ūseo o na ūmwe thayūnī wakwa. Syana syakwa iyīūtwawa kana ikatwaana. O na ūmwe wa syana syake e thīnīa kūya mūingo nūndū valūa wake wa kūmwītkīlya kūendee kwīkala kūu (Visa) nī mūthelu. Nasyo syana ila ingī iimawīanī. Nyie nī mboyya kīla mūthenya, īndī veonekana kana mboyya syakwa iyīw’īkaa. Nyie ngoo na kīlīko syakwa nī ntheu; nī naī myaū nī mūkoseete Mwīai Ngai nayo ikatuma nīkwatwa nī mathīna aa onthe?” We nīwaendeeie na kūnyungūnīka. Tūendee na kūvoya nītwavungūie Mbivilia na Mwīai Ngai oonany’a ndeto īno Yake yumīte Mal.2:13-16:

O na īngī nīmwīkaa maūndū aa: Nīmūsūasya kīthembeo kya Mwīai Ngai na methoi. Nīmūāa na kūluma nūndū ndetīkīlaa kana akosa na ūtanu nthembo syenyu ila mumasya. Inyw’ī mūkūlasya, “Elea kūsyītkīla nīkī?” Mwīai Ngai aleaa nūndū nīwīsī kana nīwaanangie ūtianīō ūla waseūvisye wī na mūka waku ūla watwaie wī wa mūka. Aī mūka waku naku nūleete kwīanīsyā ūtianīō waku nake, o na kau nīwatianīie nake mbee wa Ngai kana ūkeethīawa wī mūkīku. Nīkūlya, nūndū Ngai ūtaamūmba mūt’ke mwī ūmwe na thayū ūmwe? Avangīte ata yīla weekie ūu? Eekie ūu nī kana tūsyae syana syīthīawe na kīkīo kyake. Kwoou nūndū ndakethīwe ate mūkīku kwa mūka wake ūla watwaie e wa mūka. Mwīai Ngai Mwene Ūtonyi W’onthe, Ngai wa Īsīraeli easya afī, “Nyie nīnīmenete mündū aītanīsyā na mūka wake. Ndyendeeaw’a yīla ūmwe wenyu weeka mūka wake ūndū ūthūkīte ta ūsu. Mūikanange ūtianīō wa kwīthīwa mwī aīkīku kwa iveti syenyu”.

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Nĩnamũkũlilye kana aĩ na kĩveti kĩngĩ vandũ. Nake nĩwanzũngĩie kana atatwaĩte kĩveti kĩla waĩ nakyo yu, aĩ na mũka ũngĩ na e nake maĩ na syana itano. Nĩmaemaniwe na mataanĩsya na kĩla ũmwe athi nzĩa syake. Nĩ waĩ ooliwe nĩ mo vyũ. Nĩnamũtavisyeyĩ, “Nĩkwĩthĩwa mwaĩ na syana na kĩveti kĩu kyaku kya mbee, ndũtonya yu kwĩyũlĩthya kana mai vo na ũimaumya vyũ ngoonĩ na kĩlĩkonĩ kyaku. Mwĩai Ngai nĩwe mũkũsĩi waku. No nginya ũtethasya syana syaku syonthe syĩ ĩkũmi na ũmwe o ũndũ ũmwe, ũteũtethya tũ o ithi thanthatũ wĩ na syo yuyu syĩ syoka. Yĩla syana ithi itano syamũyĩa Ngai nĩ kwaĩwa nĩ viisi, kana nĩ lĩu, kana nũndũ nĩmatiwe nĩ ĩthe woo, kĩio kyoo kĩmũvikĩaa Mwĩai Ngai kwa mĩtũkĩ mũno na aikũtũla mũtĩ.”

Mũndũ-ũme ũngĩ wa mũika nĩwookie kwakwa. Eethĩtwe atena wĩa kwa ĩvinda yĩasa na vayoonekanaa ve wĩkwatyo wa wake akwate wĩa o na atata ata. Mwanake ũyũ nĩ waĩ amanyanie kĩ-mwĩ na mwĩtu na amwĩkĩa ĩvu. Nĩ waĩ amũtiie kũu mũsyĩ kwoo lisaavu na oolwa nĩwe. Mwĩtu ũyũ nĩweewi’e avĩtĩw’a mũno nĩwe. Myaka mingĩ nĩyavĩtie na mwanake ũyũ aka kũvanga kũtwaa mwĩtu ũngĩ. Kĩko kũu kyake kya mbee nĩ kyeethĩwe kĩ kĩsĩĩĩ kĩnene thayũnĩ wake. Ithyĩ tũitonya kwĩkaa andũ ala angĩ naĩ na tũyĩkalaa ta vate ũndũ tũneeka. Kĩla kyonthe tweeka andũ nĩkĩtũsyokeaa o ithyĩ ene.

Kũmanyana kĩ-mwĩ kwĩthĩwa o na kũaana thavu (1Ako. 6:16)

ũmwe waĩ kĩveti kya kelĩ nĩwatavanisye ũndũ waĩ na mathĩna maingĩ. Syana syake ĩyaĩ itonya kũthi sukulu nũndũ wa kwaĩwa nĩ viisi. Mũũme wake aĩ atwaanĩte, na aĩ na syana mũonza na kĩveti kũu kya mbee. Mũndũ-mũka ũyũ nĩwe waeaa syana isu mũonza sya kuma mũtwaanonĩ ũsu wa mbee. Yĩla watuma ndũũ na mũndũ ũthaithaa maimũ, we o naku ota ũu ũkuua naĩ syake na mathĩna make onthe. Kũu nĩkyo kĩtumi ndeto ya Ngai ĩtũtavasya atĩ, “Kwoou vai mũndũ wĩw”ĩaa tei mũndũ ũla ũtindanasya na mwĩki wa naĩ, na ayĩsa kũlĩka naĩnĩ ĩsu” (Sil.12:14).

Mũsee ũmwe wa myaka mũongo thanthatũ na keenda (69) nĩ wendaa kũtwaana na nĩwookie kwakwa na andavyaĩ, “Mũthembi, nyie nĩ na aka elĩ ala neendew’a nĩtwae, ateo nĩnĩsĩndĩtwe nĩ kũtw’a nĩtwaa wĩva kaĩ woo. Elĩ nĩ ase. Nĩnĩmendete me elĩ, o na mo nĩmambendete. Yuyu nĩ ĩka ata?” Nĩnamũkũlilyeyĩ, “Aka aa mena ũkũũ wa myaka yĩana?” “Ūmwe e na myaka mũongo ĩlĩ na ĩtatũ nake ũla ũngĩ e na ũkũũ wa myaka mũongo ĩlĩ na thanthatũ,” nake nĩwanzũngĩie. Mũsee ũyũ aĩ mũndũ mũthwii na aĩ na mwanake wa ũkũũ wa myaka mũongo ĩlĩ na mũonza. Nĩnamũkũlilyeyĩ, “We wĩ na myaka yĩana?” “Mũongo thanthatũ na kenda. Nĩtwataanĩsye na kĩveti kyakwa o na mwana ũsu wakwa tũyĩkalaa ĩmwe, na yuyu nyie nĩtw’a nĩ na ũkywa wa ngoo mũno. Nyie nĩenda mũndũ wa kũnzũvĩaa.” ĩndĩ nakwa nĩnamũtavisyeyĩ, “Yu

we kĭla ūkwenda ti kĭveti ūtwae, ĩndĭ waĭle kũandĭka mũthũkũmi wa kũsũvĭaa.” Nĭnamũnengie mĭsoa ya ndeto ya Ngai asome na aimĭsilĭlya vandũ va mwei ūmwe. “O yĭla ūkwĩthĭwa ũendee na kũsoma mĭsoa ĩno, kũlya Mwĭai Ngai kĭeleelo kya iveti ithi kwenda kũtwawa nũe nĭ kyaũ. Kana kwa w’o meenda kwĩthĭwa me kĭveti kyaku kana nĭ mbesa syaku me kwenda? We yuyu wĭ na myaka mĭongo thanthatũ na kenda. Yĭi yu nĭ ĩvinda ĩseo yaku ya kũseũvya na kũthesya thayũ waku weteetele kũthi ĩtunĭ, na ti ĩvinda ya kwĩyongeleela mathĭna ma mĭio mĭito.

*Nĭnamũtavisyeyĭ, “Yu we kĭla
 ūkwenda ti kĭveti ūtwae, ĩndĭ waĭle
 kũandĭka mũthũkũmi wa kũsũvĭaa”*

AKA ALA MENA SYANA MBĪANU NA TIATWAE

Kwĭsĭla mboyanĭ, nĭtũkaa kũmanya kana aka amwe ala mena syana nene na ti atwae nĭ makũlitw’e maikalike mĭtwaanonĭ ĩngĭ kana kũtuma ndũũ ĩngĭ. Mayaĭlĭte kũtwawa kana kũtwawa ĩngĭ, ĩndĭ maĭlĭtwe nĭ kũnengane thayũ woo kwa ūthũkũmi wa Mwĭai Ngai kwa kĭla nzĭa ĩndĭ matekũlya nĭ kũsũvĭa syana syoo. Nyie nĭnonete aũme aingĭ ala matwaie aka mena syana, na mũno mũno syana sya eĭtu, na mambĭĭa kũvukasya syana isu kĭ-mwĭ. Aũme aa matwĭkĩthasya syana ithi sya eĭtu ta “tũveti twoo twa katarũ.” Kĩtumi nĭ kwĩthĭwa kana syana ithi iyĩthĭawa syĭ vata ngoonĭ syoo, na makĩtaa kũitũmĭa tũ ta syĩndũ sya kwĩanĭsya mawendi moo mausĭe naĭ. Vai vata o na ūmwe wa kũtuma mwana waku athĩnĭka ta ũu. Kethĭwa syana isu syĭna ūkũũ wa myaka ĩkũmi na ĩlĭ na kwambata, wĩthĭwa no’wo waĭlu kũlea kũtwawa ĩngĭ, nĭ kana syana ithi syĩthĭwe syĭ nzũvĩku.

KŪMANYANA KĪ-MWĪI KWA ANDŪ MA NTHAKAME ĪMWE

Ūu nĭw’o ala athũku masũanĭaa, ĩndĭ nĭmekengaa ene, nĭkwĩthĭwa
 ūthũku woo nũtumĭte methĭwa ta ilalinda. -Ūĭ. 2:21

Mũndũ-mũka ūmwe wa mũika nĭwookie kũmbona. Asyai make maĭ meetiwe, aĭ na kyeva kingĭ, na nĭ wathĭnaw’a nĭ kwaĭwa nĭ too. Nĭnamũkũlilye kana we aĭmũtwae. Nake nĭwambĭie kana ndaĭ mũtwae na we ndaĭatonya ūtwae. Nĭweeyumbũlile kana we nĭ waĭ amanyanĭte kĭ-mwĭ na mwana-a-inya. Kelĭtu kangĭ ka ūkũũ wa myaka ĩkũmi na ĩtatũ nako nĭ katũmĭawa naĭ kĭ-mwĭ nĭ mwendw’au wako. Mũthya nĭ

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

keethiwe na wendi wa kī-mwĩ mũthũku mũno, na kĩ nĩ kyaanangie thayũ wako.

Kũmanyana kī-mwĩ na andũ ma mũsyĩ ala twĩ ma nthakame ĩmwe nĩ thavu nene mũno. Kũtũmĩwa naĩ kī-mwĩ nĩ ũmwe wa ala maitũ nĩ kũetae mathĩna maingĩ na isiĩ mbingĩ mũsyĩnĩ ũsu. O na vailyĩ o ta ũu, kũmanyana kī-mwĩ kwa andũ ma nthakame ĩmwe nĩkũendee kwongeleka nthĩnĩ wa nthĩ ĩno yitũ. Nye nĩnĩsĩ mũsyĩ ũmwe ũla syana syaw’o sya syaawa na mathĩna ma mwĩkalĩle. Ndakĩtalĩ ila iitaa mowau ma ala matena mĩtwe mĩseo nĩ maisye kana thĩna ũyũ ndwaĩ ũtonya kũitwa kwĩsĩla nzĩa ila matũmĩaa sya kwĩthukĩsya andũ na kũea ngewa namo kana o na nĩ ndawa, na kwa ũu ũwau ũsu ndwaĩ ũitĩka. Tũendee kũvoya mũsyĩ ũyũ, nĩtwamanyie kana nĩ vaĩ ũmanyani mwingĩ wa kī-mwĩ wa andũ ma nthakame ĩmwe, na kĩ nĩkyo kyaĩ kĩtumi kya syana kũsyaawa siilyĩ ũu, na itailyĩ ta ila ingĩ. Syĩndũ ithi itaĩlĩte siendee na kwongeleka nĩkĩ? Televisyeni, mĩtambo ya kũnyaĩkya ũvoo ya kompũta, kũsisya mavisa ma waanũ mavũkunĩ, simũnĩ, kana kompũtani, kwĩthukĩsya mbathi syĩũweta ndeto sya wanangĩku, ithi syonthe nĩ siendee kũsangĩa ũeti wa mĩkalĩle ya mĩthemba ĩno. Andũ ma mũsyĩ ũmwe ala masiasya me vamwe, na maitaniĩthwa nĩ ivĩndĩ sya wanangĩko sya televisyeni o namo ene kwa ene mambĩaa kwĩka o maũndũ asu mathũku. Ethĩwa televisyeni nĩkũete motato, nĩtwailĩtwe nĩ kwosa ũkambaũ na tũimĩvetanga vyũ kuma mĩsyĩnĩ yitũ. Ethĩwa mĩtambo ya kũeta movoo ya kompũta nĩkũtuma wĩka thavu, nĩtwose ũkũmbaũ na tũimyumya kompũtani sitũ. Ethĩwa kũsisya kwa mavisa ma wanangĩko kuma CD, mavukunĩ, kana kuma o syĩndũnĩ ingĩ nĩ kũtuma wĩthĩwa

*Andũ ma mũsyĩ ũmwe ala masiasya me vamwe,
na maitaniĩthwa nĩ ivĩndĩ sya wanangĩko sya
televisyeni, o namo ene kwa ene mambĩaa
kwĩka o maũndũ asu mathũku.*

na mesilya mathũku na itindo nthũku, no nginya tũkosa veva wa kwĩnyima na tũivĩvya syĩndũ isu syonthe. Nĩtũtavĩtwe ĩvukunĩ ya Sil.15:15, “Ethĩwa nũkwenda, nũtonya kwĩanĩsya mĩao, kwĩkala wĩ mũĩkĩku kana ũte mũĩkĩku nĩ ũnyuvi waku.”

MWĨKĨLE MŪTHŪKU WA NGŪA

Meko maitũ kwa nzĩa ĩmwe kana o ĩngĩ, nĩ matumaa kwĩthĩwa na mĩkalĩle ĩno ĩtaĩle. Andũ nĩmaĩlĩte kwendeew’a nĩ mwĩkalo witũ, ĩndĩ ti mendeew’e nĩ mwĩkĩle witũ wa ngũa.

Mwĩtu ũmwe mũvoyi mũno nowookie ayenda mboya nũndũ we ndakwataa mũndũ

wa kŭmŭtwaa. Tŭendee na kŭvoya, Veva Mŭtheu nŭwamŭkŭlilye kana nŭwaaithŭwa engelekany’o nthŭku kwa andŭ ala angŭ. Nake nŭwanzŭngŭieŭ? “Aiyee, nyie ndikwona naaithŭwa.” Nŭw’o indŭ twamŭelesyaŭ, “Kwa ngelekany’o, o ŭndŭ we wŭkŭaa ngŭa; we nŭwendeeaw’a nŭ kwŭkŭa ngŭa ila syŭ kwŭkŭwa ŭvandanŭ?” Nŭvo indŭ nŭwatŭtavisye kana kuma e mŭnini, nyinyia wake nŭwendeeaw’a nŭ kŭmwŭkŭa ngŭa ila syaŭ syŭ sya ŭvinda yŭ na itaŭ syŭ mbaŭlu na syatumaa andŭ aingŭ maineenea na mailulutŭka. Kŭu nŭkyeethŭwe ki kŭsiŭi kŭnene mŭno thayŭnŭ wake. Mwŭkŭile witŭ wa ngŭa, o ŭndŭ tŭneena na tŭkekua, iyailŭte kwŭsa kŭtuma mŭndŭ ŭngŭ eka thavu. Aka angŭ nŭ mekŭaa ngŭa kwa mwŭkŭile ŭla ŭtumaa makathŭwa nŭ andŭ ala angŭ, na ingŭ nŭ kana makwate wendo wa vaa nthŭ. Kŭko kŭu kŭtumaa aŭme mambŭaa kŭmasisya na ŭitho ya ŭthaa, na kŭi nŭ kŭeteae aka asu kŭŭyŭ kingŭ ngoonŭ syoo.

MŪSYĪ NĪ WENDAA ŪKĪĪKU

Kelŭtu kamwe kaŭ na anyanyae aingŭ ma imwana nŭkookie kŭmbona. Nŭnakakŭlilyeŭ, “We no ŭkŭaa kŭkwatwa nŭ ŭwau wa mŭthelo?” Nako nŭkanzŭngŭieŭ, “Mŭthenya ŭmwe tyo wŭvika na ndŭkw’a. Nyie natiŭwe nŭny’oka nŭ nyinyia wakwa nŭ wa mwei o ŭmwe tŭ. Nyie ndyaakwata wendo na nyinyia wakwa na kŭu nŭkyo kŭtumi nŭthŭawa nŭ na thŭna wa wendi wa kŭ-mwŭi. Nŭndŭ vai mŭndŭ o na ŭmwe ŭŭnganaa nakwaŭ, nyie o nakwa vai mŭndŭ nŭŭnganaa nake.” Nakwa nŭnakeieŭ, “We yuyu ŭendee kŭthokya ŭla mŭthŭku satani thayŭnŭ waku, ovamwe na kŭmŭnyaŭkŭya kwa andŭ angŭ na mŭendele yaku.” Nŭndŭ ŭtovi ya naŭ nŭ kŭkw’ŭ, indŭ mŭthŭnzŭo wa Ngai nŭ thayŭ ŭtathela kwŭsŭla kwa Mwŭai waitŭ Yesŭ Klŭsto (Alo.6:23); nŭndŭ ithyŭ Ngai ndesa kŭtŭlea. Tŭyaŭlŭtwe nŭ kŭeka mŭw’ile ya ngoo sitŭ itŭtongoesye. Keethŭwa mŭŭme waku, kana o kŭveti kyaku ti aŭkŭku, kŭu ti kŭtumi o naku wŭthŭwe ŭte mŭkŭku. Tŭyaŭlŭtwe kwonw’a nzŭa nŭ eki ma naŭ; twaŭlŭtwe nŭ kwŭsianŭya vyŭ na naŭ syoo.

Semba ŭkŭe naŭ ta ŭkŭite nzoka, nŭndŭ wathengeea naŭ nŭkŭkŭuma.
Maeo mayo mailyŭ ta ma mŭnyambŭ, na nŭminaa mathayŭ ma
andŭ. -Sil. 21:2

ASYAI NA MAVISA MA ANDŪ ATHEI

Mŭi yaitŭ nŭ ikalŭ ya Veva Mŭtheu. Veva wa Ngai ŭtŭaa mŭnŭ Yitŭ. Yŭla twasisya mavisya ma wanangŭku twŭthŭawa tŭyita Yesŭ, ŭla wŭthŭawa e nthŭnŭ witŭ. Ngombo ndŭsaa kwŭthŭwa yŭ nthasye. Yŭla wasisya mavisya asu mathŭku, we ŭtwŭkaa ngombo ya kŭla wasisya.

Mŭtongoi ŭmwe wa kŭkundi kya mboya wa ŭkŭŭ wa myaka mŭongo ŭna na kenda ŭvinda

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

yĩmwe nĩwandavisyeĩ, ‘‘Mũthembi, nyie nĩnĩw’aa nthoni mũno. Mavinda maingĩ nyie nĩnĩthĩawa na mesilya na masuanio mathũku ma mawendi ma kĩ-mwĩ nĩndee na kũvoya, kana o na yĩla nĩ nthĩnĩ wa Nthembo Ntheu ya Misa.’’ Nĩnamũkũlilye kana nĩwĩthĩwa aakwatwa na akatũmĩwa naĩ kĩ-mwĩ. Nake nĩwanzũngĩe kana we, e na ũkũũ wa myaka ikũmi na itatũ, mwendw’au wake wa mũndũ-ũme nĩ wa mũkwataa kaingĩ na aimũvukya. Itina nĩwesie kũtwawa na mũũme wake eetwa. Nĩnamũeleisye kana eethĩawa na mesilya asu mathũku nũndũ we ndaĩaaumĩsya Mwĩai Ngai maũndũ aya onthe, na o ingĩ nũndũ ndaĩaaekea mwendw’au ũsu wake. Eethĩawa akuĩte kĩmena na woo mwĩngĩ iũlũ wa mwendw’au ũsu wake. Nũndũ ndaĩaaamũekea, ũla mũthũku satani nĩwaĩakwatie nzĩa ya kũmũnyamasya nayo kwĩsĩla mesilyanĩ asu make mathũku.

Yesũ Mwĩai Ngai Mwovosya waitũ nĩwakuie naĩ sitũ syonthe sya kĩ-mwĩ nthĩnĩ wa itau syake. Andũ aingĩ ma mũika nĩmokaa na makambĩa atĩ, ‘‘Mũthembi, nyie nĩnĩkaa thavu mbingĩ sya kĩ-mwĩ nũndũ mũnyanyawa wakwa andavisye kana nalea kwĩka ũu, ndĩkethĩwa na mũtwaano mũseo.’’ Mũika nĩ ũnengawa motao mataĩle na mate maw’o ngalĩkonĩ ĩno. Yesũ atũtavasya w’o kana vai mũndũ ũtonya kwona ũsumbĩ wa Ngai atasyaĩtwe ingĩ nĩ Veva (Yoa.3 :3). Wendi wa kĩ-mwĩ nĩ mũthĩnzĩo wa vata kuma kwa Ngai na ndwaĩlitwe kũtũmĩwa naĩ. No nginya kĩla mũthenya tũkavoyaa mboya sya kwĩthesya, o vamwe na sya kwĩthesya wendi witũ wa kĩ-mwĩ.

‘‘Nĩneethĩtwe na anyanyawa aingĩ ma imwana, na ũmwe woo mũthenya ũmwe nĩwandwaie lumunĩ kwake ovamwe na anyanyae angĩ make aingĩ, na atwony’ a tũseti tnoonanasya wanangĩku wĩ kĩko wa kĩ-mwĩ. Vau itina nĩnambũe kũkomwa nakwa kĩ-mwĩ ndyĩka ũndũ noonie tũsetinĩ tũu’’

ITINDO NTHŪKU NA WANANGĨKO

Asyai amwe me elĩ nĩ maetie mwĩitu woo tũmũneeny’e. Aĩ mwĩitu mũĩ mũno. Kuma alika sukulu ooka namba o ĩmwe o na nginya kĩlasi kya kana kya Sekondalĩ. Īndĩ avika kĩlasi kya katano kya sekondalĩ, nĩwavalũkile vyũ masomo make me onthe. Asyai make ovamwe na alimũ nĩmaseng’iwe mũno nĩ ũndũ ũsu na ĩndĩ nĩw’o mamũetie mboyanĩ. Nĩnakũlilye asyai make kana nĩ naĩ ndonya kũneena na ũmwĩtu twĩthyoka.

Mwĩtu ũyũ ndaĩatonya kũnzisya metho ndĩneena nake. ‘‘Mũthembi, nyie nĩ mwene

naĩ. Nĩneethĩtwe na anyanyawa aingĩ ma imwana, na ũmwe woo mũthenya ũmwe nĩwandwaie lumunĩ kwake ovamwe na anyanyae angĩ make aingĩ, na atwony’ a tũseti (CD) ttoonanasya wanangĩku wĩ kĩko mũno wa mawendi ma kĩ-mwĩ. Vau ĩtina nĩnambĩie kũkomwa nakwa kĩ-mwĩ ndyĩka ũndũ noonie tũsetinĩ tũu.” Kĩlĩko kyake nĩkyaanangiwe vyũ o na oolwa nĩ kũlilikanaa syĩndũ, nũndũ kĩla ĩvinda ethĩawa ayona akilinĩ kwake ala mothũku onthe woonie tũla tũsetinĩ.

Kamwana kamwe kanini nĩ kaetiwe nĩ nyinyia wako nĩ kana tũkavoyee. “Mũthembi, mwa voyea mwana ũyũ wakwa. Kĩla ĩvinda ndĩthamba kana ndĩsenzya ngũa angeteeaa mũno o na ndavĩndũkaa. Yĩla ngũkũna mawĩa ma nyũmba ndesaa kwĩthĩwa e vakuvĩ, ateo yĩla nambĩia kũsenzya ngũa, ndyĩsĩ vala wumaa, nĩsaa kũmwĩthĩa angetee mũno.” Nĩnamũkũlilye kana we mavinda maingĩ nĩwasiasya mavisa ma andũ athei. “Ndanamba kũtwawa mũemewa nĩ waĩ na mũtuo mũthũku wa kũsisya sinema sya andũ athei. Twamina kũtwaana nĩwanthũthasya o nakwa nĩsisye. Kwoou twaisiasya ĩmwe-o na yĩla naĩ mũito na mwana ũyũ no naisiasya, nyie ndyeesĩ nĩ naĩ nũndũ mũũme wakwa nĩwe wambĩaa tũsisye.” Nĩnamũtavisyeyĩ, “Mwana waku nĩwakwatiwe nĩ syĩndu isu na kũu nĩkyo kĩtumi wĩthĩawa na mwĩkalĩle ũsu.” Ũsisya wa mavisa asu ma andũ athei nĩ mũisyo mũnene mũno andũnĩ ma ĩvinda yĩ.

MWĪAO WA MŪONZA

Ndũkoye (Kũt.5:19)

NINGA NDAĨA ŨTHWII WA ALA ANGĨ

Mwĩao wa mũonza wa Ngai nũtũvataa kũya kana kũia syĩndũ ite sitũ. Ũvenani wa kĩla mũthemba ũtandĩthyonĩ wa syĩndũ nĩ mũvatane nthĩnĩ wa Mwĩao ũu wa mũonza, o vamwe na wĩki w’onthe wa naĩ kwa mũtũĩ waitũ.

Tũmĩaaĩ ithimi syaw’o, mavĩa mawo ala matũmĩawa kwa kũthima, na ithimi syaw’o ila ingĩ itũmĩawa kwa kũthima. Ninyie Mwĩai Ngai, Ngai wenyu ũla wamumisye nthĩ ya Misili. *-Ali. 19:36*

Nĩtwailĩtwe nĩ kũtũnga kyonthe kĩla tũyĩte vala vatonyekana, nĩ kana thavu itonye kũekewa, na o ĩngĩ no nginya tũkaĩva makoani maitũ onthe.

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

Īndĩ Sakayo nĩwaũngamie na eea Mwĩai atĩ, ‘Īthukĩsye Mwĩai, nyie nĩngũnenga ngya nyusu ya ūthwii wakwa, na ethĩwa ve mũndũ naavena kĩndĩ, nĩngũmũtũngĩa mavinda ana ma kĩndũ kũ’

-Lk. 19:8

Mwĩao ūũ o ĩngĩ nĩwĩthĩawa ūitũtavya ĩlũ wa ūndũ twaĩlĩtwe nĩ kũtũmĩa ĩvinda yitũ; ĩvinda yitũ ya kũthũmũa na ĩvinda ya kũtethya wĩa. Athũkũmi methĩawa mate aikĩku ĩla mekwananga masaa na syĩndũ sya ūla ūmaandĩkĩte, nũndũ methĩawa mayananga kĩla kĩte kyoo. Nĩ kĩndũ kya vata mũno kũtũmĩa na ūĩkĩku ĩvinda yitũ ene yonthe yĩla twĩnayo, o vamwe na yonthe ya wĩa ūla tũtethya, ‘tũkatũmĩaa nesa kamwanya kala twakwata, nũndũ yĩ nĩ ĩvinda ya mothũku’ (Aev.5:16). Mwĩao ūũ o ĩngĩ nĩ ūendeeaa na kũtavany’a kwa vinya kana tũyaĩlĩtwe nĩ kũkengana ūtandĩthyonĩ witũ, kana aandĩkana makalea kũmaĩva aandĩkwa mũsaala ūmeanĩe. Ndũkoye nĩ kwasya kana no nginya tũkathũkũma wĩa ūndũ vaĩlĩte, ĩvindanĩ o yĩla yaĩlĩte, na kwĩanana na mũvango ūla wĩvo. Wolootete kana no nginya tũkeanĩasya ūtianĩo ūla tweethĩwa naw’o na andũ ala angĩ, na o ūndũ tweew’ana namo. Mwĩao ūũ wa mũonza o ĩngĩ nĩ ūtũvundĩasya tũkatũngaa syĩndũ ĩla twavoya kana twoosa syaĩtw’e. Ndũkoye na kwosa kĩndũ kĩte kyaku vate lũusa wa mwene kĩndũ kũ, kana we mwene atetikĩlĩte. O na ĩngĩ ūtũtavasya nĩ tũeke kwananga syĩndũ syeene, tũeke kũkua syĩndũ syeene vate lũusa, kwananga syĩndũ o ĩla sitũ, tũeke kũtũmĩa ithimi na mavia ma ūvũngũ, kũĩva mĩsaala ĩteanĩe, tũeke kũvĩndũa sativiketi o na tũyĩeka kwosa ūandĩki wa andũ angĩ nakũtũwĩkĩthya ta witũ. Tũyaĩlĩtwe nĩ kũkengaa kambunĩ ĩla tũngamĩaa syĩndũ sitũ (Insurance companies) kwĩsĩla kũvĩvya nyũmba sitũ, syĩndũ sitũ, ngalĩ sitũ, na syĩndũ o ĩngĩ ta isu. Tũyaĩlĩtwe nĩ kũĩvĩthya andũ mũno mbee wa syĩndũ ĩla matũmĩa, kũthoosya syĩndũ mũno mbee wa ūndũ syaĩlĩtwe nĩ kũthoow’a kana kũĩvĩw’a, kwongelelea lĩunĩ syĩndũ ĩngĩ itaĩlĩte nĩ kana ū lĩu wongeleke, kwongela kĩw’ũ ĩianĩ, kana o kwĩkĩa syĩndũ ĩngĩ sya kũtuma ĩyĩia yĩkanangĩke.

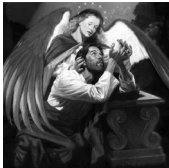
Mwĩao ūũ wa mũonza ūtũkanasya kwa vinya mwingĩ tũeke kwananga syĩndũ syeene, itheka syeene, kũongwa, kana kũongana.

Mavia ma kũthima mate ma w’o na ithimi ĩte syaw’o, syonthe nithatasya Mwĩai Ngai. -Nth. 20:10

Īthukĩsyei inyw’ĩ ala mwendaa kũkinyangĩa athĩni nthĩ, na kũmina ngya. Mũneena mũkasya atĩ, ‘Mboka ya Kũtisa kwa Mwei ĩkathela ĩndĩ nĩ kana tũthoosye lĩu wa ngetha ya mbaa mbeke; Savato nayo ĩkathela ĩndĩ nĩ kana twambĩe kũthoosya nganũ? Nĩvo ĩndĩ twĩthĩwa

tūtonya kũthoosya na thooa wĩ ãlũlũ, tũtũmĩe ithimi nthũku na tũikenga ala matũthooeaa. Tũkeethĩwa tũtonya kũthooa ngya na mbesa, na kũthooa athĩni na thooa wa iatũ, na o ta ũu tũithoosya nganũ ãla ãte nzeo.” Mwĩai Ngai, Ngai wa Īsilaeli nĩwĩwĩtĩte ayasya atĩĩ, ‘Ndikolwa nongi nĩ ũmwe wa meko moo mathũku. Kwoou nthĩ ĩkathingĩtha na kĩla mũndũ ãlũlũ wa nthĩ akeethĩwa na kyeve. Nthĩ yonthe ĩkaulanw’a ta ũsĩ wa Naeli. ĩkathokoana na kũusya ĩngĩ ta ũsĩ ũsu wa nthĩ ya Misili. Mũthenya ũsu, ngatuma syũa yĩthũa mũthenya kafĩ, na ngĩete kĩvindu ãlũlũ wa nthĩ mũthenya. Nyie Mwĩai Ngai mũsumbĩ ngatuma mboka syenyu sya ũtanũ itwĩka sya kĩĩo, na mbathi syeny’u sya ũtanu itw’ĩka sya kĩmakoo. Ngatuma mwĩkĩa ngũa ngaamu sya makunia na mũyenza mĩtwe yenyu, na ngatuma mũthenya ũsu wĩkala ta wa mũndũ ũkũũa nũndũ wa kĩkw’ũ kya mwana wake e o ũmwe. Mũthenya ũsu w’onthe ũkeethĩwa wĩ wa woo.

-Amosi 8:4-10

Tũyaãlĩtwe nĩ kũĩvũthya andũ mũno mbee wa syĩndũ ãla matũmĩa, kũthoosya syĩndũ mũno mbee wa ũndũ syaĩlĩtwe nĩ kũthoo’w’a kana kũĩw’w’a, kwongeleela lĩunĩ syĩndũ ĩngĩ itaĩlĩte nĩ kana ũ lĩu wongeleke, kwongela kĩw’ũ ũanĩ kana o kwĩkĩa syĩndũ ĩngĩ sya kũtuma ĩyũia yũkanangĩke

ĪVUNDĪSYE KWĪTHĨWA WĨ MŪNEENI WA ŨW’O

Kũkengana, ũvũngũ wa kĩla mũthemba, kana o kumĩsya mũtiani, syonthe syĩthĩawa itaatĩie ũla ũw’o. Mũsomi ũmwe wa mwĩitu waĩ kĩlasi kya kana sekondalĩ nĩweethĩawa na thĩna wa kũvĩta mũtiani yake. Mayĩka mũtiani, kaingĩ nĩwakumanĩaa nthĩ. Mwalimũ wake nĩwamũkũlasya kana nĩ wĩthĩawa e mũwau, kana aĩwa nĩ mũtwe, ateo nĩwamũsũngĩaa kana we ndaĩ na vandũ vai ũndũ. Mũthenya ũsu ũngĩ waatĩie, o ĩngĩ nĩwambĩie kũkumanĩa nthĩ. Mũũngamĩ wa ũmũtiani nĩwakundũie kana aumĩasya mũtiani kuma maandĩko maĩ matakonĩ make, na eethĩitwe ekaa o ũu mũtianiĩ yonthe. “Ūseo na ũthũku, thayũ na kĩkw’ũ, ũthwii na ũkya, syonthe syumaa kwa Mwĩai.” Moseo onthe maumaa kwa Mwĩai Ngai (Sil.11:14-16). No ũkengane mũtianiĩ ũmwe na ũvĩta, ĩndĩ naw’o ũla ũngĩ ũkeeka ata? Kumĩsya na kũkengana mũtianiĩ nĩ naĩ. Kũseũvya sativiketi ya ũvũngũ nĩ kana ũkwate wĩa kana o kĩndu kyonthe kĩva onakwo nĩ naĩ. O na ũtena sativiketi, Mwĩai Ngai nũtonya kũkũathima na moseo manene. Andũ angĩ nĩ makwatawa nĩ kwĩyĩwĩa tei mũno nũndũ mayaasoma ũndũ vaĩlĩte. ĩndĩ Mwĩai Ngai e wendo wa mwanya kwo. Aneenaa kwĩsĩla Silaki 51 :23-25 ta ũũ:

Ūkai kwakwa inyw’i ala mūte amanyīsyē; likai na mūyīkala nyūmbanī yakwa ya ūmanyīsyō. Nīkī mūūnyungunyīsyā na kwasya mūi na maūndū aa, na nīkī mathayū menu me na waūni wingīvīte ūu? Nīnaathamisyē nasya atī, “Īyoseei ūi mūte kūīva kīndū.”

Mwīitu ūmwe ūla wasomete akavika kīlasi kya nyanya nīwookie atena wīkwatyo o na mūnini ayasyaī, “Nyie ndi mūndū wa vata o na vanini. Ndyasoma. Ndina valūa o na ūmwe, na nditonya kūkwata wīa.” We eesilasya kana aīatonya kūathimwa o kwīsīla kīsomonī, īndī amina kūsoma na kwītya kīla Mwīai Ngai wathanīte kwīsīla Silaki 51:23-25, yuyu athūkūmaa kambuninī nzeo mūno.

Mwanake ūmwe wasomeaa ūtakītalī ethīītwe aivalūka īsomo o yū yīmwe kīla īvinda. Yaī nginya avīte īsomo yū ayīthīwa aminīte masomo ma ūtakītalī. Vandū va myaka īna eethīawa aivalūka īsomo o yū yīmwe. Nītwamūkūlilye kana īvinda yīmwe nī vethīwa ve kīndū waaūya. Nīwalilikanile kana yīla waī sukulu sekondalī, nīwooyie kīndū kyaī kya thooa mwingī mūno na kya vata kuma lambunī (vala syana ivundīfaw’a syīndū sya saīyenzi) ya sukulu na akīvitha. Mwalimū nīwoonie kīndū kīu kītevo na akūlya syana syonthe kana nīvethīwa ve ūmwe woo weesī vala kyaī. Syana syonthe ovamwe na mwanake ūyū nīmaisye kana mayaakyosa na mayeesī vala kīndū kīu kyaī. Mwalimū ūyū kaingī nīweesūvaa ūla wīthīwa akyosete akītunge, ateo mwanake ūyū ndaīyūmīlya. Ekalanga nīwaanangie ī kīndū. Yīla mūnene wa sukulu wamanyie kana kīndū kīu nī kyaaie na kīyaī kyonekete, nīwambie kūvetanga mwalimū ūyū wa kemesitili sūkulunī ūsu. Mwanake ūyū vau ītina nīwoonie kana vakeethīwa nthoni mbingī kwake kūtavany’a mavītyo aya make. Yu avikīte vandū thayūnī wake akew’aa akosie mūno. Nīwasyokie sūkulunī ūsu wa someaa wa sekondalī, na mbee wa mūnene wa ū sukulu, mwalimū ūsu wa kemesitili, na syana syonthe eetīkīla mavītyo make. O kavinda kakuvī ītina wa kīko kīī, nīwāvītie mūtiani na ūmūnthī nī ndakītalī mūnenge ndaīa mūno nthīnī wa maūndūnī ma ūtakītalī. Nīvo īndī waisyeī, “Mīendele yakwa nīyambundīisyē kana alimū nī maīlītwe nī kūnēwa ndaīa, na neevīta kana ndikakenga mūndū o na wīva, kana kūvītha ūla ūw’o.”

WĪLILA NŪNDŪ WA MAVĪTYO KANA NŪNDŪ NŪKWATIWE ŪIMEKA

Mūthenya ūmwe, īthe wa kamwana kamwe nīwakaetie kwakwa nūndū nī kaī kambīīe kwosaa syīndū syeene. Īthe wako atene, nīkaendaa mūvukonī wake wa sati kana wa mūvūito na kayosa mbesa vau. Mūthenya ūmwe īthe wako nīwakakwatie kailikya

kw’oko mūvukonī wa mūvuuto wake. Kamwana kaa nī keetisyē ìthe wako ūekeo, ìndī no kaendeeie na kūya. “Mūthembi, nyie nīnakakwatie kayūya na nakakany’a, ìndī ndikwona kayīlila kana kakavīndūa mwīkalīle wako. Nyie nī na kīūyū nūndū nī ngūkīa kayīsa kūt’wīka kīng’ei kīnene na kīthūku mūno.” Īla neewi’e ūndū ìthe wako waneenie ìlūlū wa kana kaa, nīt’wamūtavisyeī, “Kamwana kaa kaikwīlila nūndū nīkooyaa, ìndī nūndū nī kakwatiwe kayūya.” Nīt’wailītwe nī kwīthīwa na wīlilo wa w’o wa thavu ila tweeka.

Nīngūlīlikana kīveti kīmwe ngya kyookie kwakwa na kya ngūlyaī, “Mūthembi, nī ūthūku kumya mbesa mūvukonī wa mūemewa ĩla ūkomete ndamūtavītye?” Nakwa nīnakīkūlīlyeī, “Nīkī?” Nakyo nīkyandavisye kana mūūme wa wakyo nī mūnywi mūno na ndakītethasya kīna syana. Mbese syake syonthe ĩla wathūkūmīaa anaangīaa ūkīnī. Mūūme ooka mūsyī, nīkyeetelaa akakoma na alīkwa kīyūmya mbese mūvūkonī wake na mūthenya ūsu ūatīe kīithi kūthooa līu wa mūsyī na ĩmbesa. Nīnakītavisyeī, “Mūemeu nīwe wīna naī nenange kwī ue nūndū ndeūtethya mūsyī wake. Mbese sya mūemeu no syaku, ateo nīt’wailītwe nī kūsyosya akwītīkīlya.” Kwī aūme aingī ala matasūvīaa iveti ovamwe na syana syoo. Kwī aūme matwaanīte mendete mbese mūno mbee wa andū moo ma mūsyī. O ĩngī kwī iveti ndwae syosaa mawīa moo tamo me vata mūno kwī mīsyī yoo. Syīndū ĩthi syonthe nīsyīthīawa ĩt’wailīsya kūya na mbee kwa nzīa yīvithanītye.

KŪONGANA (ĪTUVI YA WENDEESYO)

Ndūketīkīle kwosa ĩt’uvi ya wendeesyō, nūndū ūu ūtumaa andū matamanya maūndū ala maīlu na kwananga mwīkalo wa ala alūngalu.

-Kuma. 23:8

Kītina kya kūongana nī kwīthīwa na wīyendi, ĩtomo na kūlea kwona ona vanini vata wa mūndū ūla ūngī. Mūongano nī kūnengane ĩt’uvi nī kana vethīwe na wendeesyō ūtwīonī waku. Īno nī nzīa ĩmwe ya ūlūsani.

Mūndū ūla wī ĩtomo ya ūtandīthyo ūtailīte nūeteae mūsyī wake thīna, ìndī ūla ūmenaa kūtuvwa nī kana endeesyē akekala thayū.

-Nth. 15:27

Myakanī, kūū ĩlūlū wa nthī nīkwīthīit’we na maūndū maingī ma kwonany’o kana nīkwīthīawa na ūīvi wa ĩt’uvi ya wendeesyō. Ūla ūkūta mūnene mūno waakītwe kūya nthī ya China nī wīsīwe taw’o kīndū kīla kyaa seūvywa nī mūndū kyonekanaa kuma mweīnī. Mbese mbingī mūno sya ūseng’yo nīsyatūmīkie kūwaka. Wamīnw’a kwakwa, andū nī mathūmūie na mausyā ngoo. Meesīlasya kana yu vayaī nthū o

THAVU: THĪNA ŪLA MŪNENE VYŪ

na ĩmwe yaĩtonya kŭmavikĳa, ĩndĩ watŭlawa o kwa laisi mŭno nĩ amaitha moo. Watŭlawa ata? Maongie ũmwe wa asikalĩ ala masungaa mŭvĳa. Kŭnengana ĩtvi ya wendeesyoo nĩ thavu na nĩ naĩ ya kĳ-mŭndŭ. Ūũ nĩ thĳna mŭnene ūla wĳkw'oo ĩvandanĩ yĳĩ ya ũmŭnthĩ. Syana ĩla syĳĩ kĳsomonĩ nĩ ĩvĳtĳhaw'a mĳtiani na ĩnengwa namba sya mbee nŭndŭ anene ma kĳsomonĩ nĩ maĩ maongiwe. ĩtvi ya wendeesyoo ĩleaa kwona ūla ũw'oo na vata wa kŭtethya wĳa kwa ũw'oo. Ūeti wa ĩtvi ya wendeesyoo nĩ waũkĳwa mŭno nŭndŭ mŭthyanĩ ũetae ũlŭsani, atongoi matena ũthŭkŭmi ūla waĩlĳte maovisinĩ, ovamwe na alimŭ, ndakĳtalĩ itena ũmanyi wa ũtakĳtalĩ, na kwĳthĳwa na ũtongoi wa nthĩ ũte na ũlŭngalu na ũte mwaĩlu.

MWĳAO WA NYANYA

Ndŭkanengane Ūkŭsĩ wa ũvŭngŭ ĩlŭ wa Mŭtŭi Waku (Kŭt.5:20)

Vai Kŭkengana ĩngĩ Kana Kumya Ūkŭsĩ Wa ũvŭngŭ

Ngŭsĩ ya ũvŭngŭ ndĳkalea kŭkanw'a, na ūla ũkenganaa akaa.

-Nth. 19:9

Mwĳao wa nyanya nŭvatanĩte ũkŭsĩ wa ũvŭngŭ, ũtw'oo wa mĳtŭkĩ na ũkengani. Kwĳlĳla mŭndŭ ũndŭ ũtekĳte, kŭmŭkŭsĳia mŭndŭ ũvŭngŭ, syonthe nĩ thavu: twaĩlĳtwe nĩ tŭineena ūla ũw'oo, tŭkaũneena na ĩnee; 'ĳĩndĩ twaneena ūla w'oo nthĩnĩ wa wendo, nĩ nginya twĳane maũndŭnĩ onthe tŭvike wĳanŭ wa mwĳkalo wa Klĳsto ūla nĳwe mŭtwe wa ĩkanisa'' (Aev.4:15). Kĳla mŭndŭ nĳwaĩlĳtwe nĩ kwĳthĳwa ĩsyĳtwa yake ĩseo yĳinewa ndaĩa nŭndŭ, 'Nĩ kavaa kwĳthĳwa na ĩsyĳtwa ĩseo kwĳ ũthwii mwingĩ, na kŭnengwa ndaĩa nĩ kŭseo kwĳ siliva kana thaavu'' (Nth.22.1). Kethĳwa nĳnamŭvĳtĳsya mŭtŭi wakwa kwĳsĳla kŭmŭneenea naĩ, no nginya ngatŭngĳia ĩsyĳtwa yake ĩseo ũndŭ vatonyekana. Silaki 41:13 ĩtŭvundĳsyaĩ, 'Mĳthenya ĩla mŭndŭ wĳthĳawa na ũtanu nĩ mĳvuthu, ĩndĩ ĩsyĳtwa ĩseo nĩ yĳkalaa tene na tene.'

Mwĳao ũũ ũtwathaa twĳthĳwe twĳ andŭ ma ũw'oo kwa kĳla kĳndŭ na kwa kĳla ũndŭ, twĳthĳwe na ndaĩa na kĳkĳo ĩlŭ wa ĩsyĳtwa ya ūla ũngĩ. Twendekaa tŭkaneena ūla w'oo wĳ w'oka na tŭyĳanĳsya mawathani maitŭ onthe. Kŭkengana nĩ thavu na kĳko kya kŭlea kŭatĳia ūla w'oo na kwĳthĳwa na wĳw'i mwĳaoni wa Mwĳai Ngai, na tŭtana ũw'oo kwa ala angĩ. ũvŭngŭ nĩ wanangĳaa mŭndŭ ūla ũngĩ ndaĩa ĩla we mwene wĳyosaa nayo. Kwĳ andŭ ala o ĩla mesa kwathamya kanyua maneena tŭ ũvŭngŭ. Kĳtina kya kŭneena ũvŭngŭ nĩ kwĳthĳwa we wĳyonaa wĳ mŭndŭ ũtekaa mavĳtyo o na meva. Vai mŭndŭ o na ũmwe ũte ĩvĳtyo.

*Kītina kya kũneenaa ũvũngũ nĩ
 kwĩthĩwa kana we wĩyonaa wĩ mũndũ
 ũtekaa mavĩtyo o na meva*

NZUKŪ

Nzukũ iitaĩaa ũla ũw’o. Syũwaa ngoo na iyananga mathayũ. Syĩthĩawa na ũseleke na kwendea ala angĩ ũthũku. Nĩsyĩmĩasya ala matetonya. Nĩ vinya mũno kũmanya kītina kya nzukũ nũndũ ii mwene. Nĩ ivukasya ĩsyĩtwa ĩseo ya mũndũ, ikavalũkya silikalĩ, nĩ syanangaa mĩtwaano, ikananga mawĩa ma andũ, ikatuma andũ matena ĩvĩtyo o na yĩmwe maĩa, ikaũmĩsya ngoo, na ikatuma mũndũ aĩwa nĩ too. Yĩla ĩngĩ wĩthĩwa ũisukana wĩkũlya atĩĩ.

- Nĩ ũw’o?
- Nĩna tei na wĩnyivyo?
- Ũndũ ũũ nĩ waile? Nĩngũnyaĩĩkya kĩndũ ngĩtie tũ kũkĩw’a ndakĩsĩ?
- Nyie nĩ nĩneenaa syĩndũ sya kwaka ĩlũ wa ala angĩ?
- Nĩnĩtanĩthaw’a nĩ ngewa itena ũw’o na ndĩthũthya angĩ manyaĩĩkye ngewa isu tũ sya kwĩw’a ?
- Kũneena kwakwa nĩ kwambĩaa na, “Ndũkatate kũtavya mũndũ?”
- Kũneena kwakwa nĩ kwambĩaa na, “Ndũkatate kũtavya mũndũ?”

Nzukũ syĩthĩawa kĩla vandũ, maovisinĩ, ndukanĩ, mbokanĩ, kanisanĩ yaku, na simũnĩ syenyu. Niseũvasya ũvoo ũla mũnene wa mũthenya ũsu, o na ikatuma andũ malw’a nĩ mĩtwe.

MWĪAO WA KENDA

Ndũkew’ie Kĩveti kya mũtũi waku ĩtomo (Kũt.5:21)

NDŪKANANGE MŪSYĪ WA ŪLA ŨNGĪ.

Naĩ ĩla ĩtuma mwĩao ũũ wa kenda ũtũlwa nĩ ĩtomo, ũthengi, kwĩthĩwa ũtena wĩting’o, wĩkali wa mana, itindo nthũku, na kũlea kũvoya (*1 Ako. 6:9-10*).

Nĩ ũseo mũndũ kũlea kũtwaana. Īndĩ nĩ kana mũndũ ndakalike ũtatonĩ wa ũlaalai, kĩla mũndũ-ũme nĩwaiĩlĩte kwĩthĩwa na kĩveti

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

kyake mwene, kĭla mŭndũ mŭka nĭwailĭte kwĩthĩwa na mŭũme wake mwene. *-1Ako. 7:1-2*

Kuma ĩvinda ya ũtianiŵo mŭkũũ kũendee na mbee, ũtavanya ĩlũ wa andũ ala matwaanĭte kwĩthĩwa matena aikĩku ũmwe kwa ũla ũngĩ nĭwatavanaw’ a kwa ũkany’ o mŭnene mŭno. Ngai Asa nĭwatavanasya ĩlũ wa ũikĩku thayũnĭ wa mŭtwaano: “Nthĩnĭ waku mŭndũ-ũme nĭwĩkaa ũlaalai na kĭveti kya mŭtũ wake, ũngĩ nŭvukasya kĭveti kya mwana wake, na ũngĩ nŭvukasya mwĩtu-a-ĩthe (Esek.22:11). Mwĩao ũũ wa kenda ũthuthasya andũ mekalasye maũndũ onthe makonanĩte na mŭtwaano yoo me ũtheunĭ. Kwĩanana na ũmanyĩsyo wa Yesũ, tũthuthaw’ a tũikew’ ĩe mŭsyĩ kana kĭveti kya mŭndũ ũngĩ ĩtomo o na ĩnini, o na kethĩwa nĭ mesilyanĭ maitũ. Kũsisya mŭndũ ũngĩ na ĩtho ya ũthaa no kũtume mŭndũ eka thavu ya ũlaalai na naĩ ingĩ sya mawendi mathũku ma kĭ-mwĩ.

Ĩndĩ nakwa nĭmŭtavya kana mŭndũ o na wĩva ũla ũmũsiasya mŭndũ mŭka na kũmwĩw’ ĩa mŭmeo, ngoonĭ ethĩawa alaalaa nake. *-Mt. 5:28*

MWĪAO WA ĪKŪMI

Ndũkew’ ĩe syĩndũ sya Mŭtũ waku Ītomo (Kũt.5:21) ĪSĪANĪEI NA ŪTHWII ŪTAĪLĪTE

Mwĩao ũũ wa ĩkũmi nĭ ũvatanĩte kwĩlĩla na ngoo kũya, kwĩw’ ĩa itomo syĩndũ sya mŭtũ waku, kana o ũkwati wake (Kuma.20:17).

Wĩthĩwa ũitũla mwĩao wa ĩkũmi wa Ngai ethĩwa nũkwĩka maũndũ aya maatĩe:

- Kwosa syĩndũ syeene (1Asu.21:1-29)
- Kũkũĩsya mŭvaka kuma tene wĩsĩwe, kana o na kũlika ithekanĭ syeene (Nth.23:10)
- Kwĩyũlĩthya kana ithyonthe twĩthĩawa twĩ ungu wa ũsilĩlo wa Ngai
- Kũkwata ũthwii kwa nzĩa ila ĩtaĩlĩte, kũongwa kana kũongana na ũisiĩa ũla ũw’ o ndũkethĩwe (1Sam.8:3; Sav.16:10)

NDŪKAVUKYE MAWĪKALO MA NTHĪ

Nĩvo ĩndĩ waisye atĩ, “Nĭkwĩthĩwe na mĩthemba yonthe ya mĩmea ĩlũ wa nthĩ, mĩmea ĩla ĩsyaa mĩthemba yĩ kĭvathũkanny’ o ya mbeke, na mĩtĩ ĩsyaa matunda me ngii syĩ kĭvathũkanny’ o,” na ũu weethĩwa. Nthĩ nĭyeethĩwe na mĩmea; mĩmea ĩsyaa mbeke syĩ kĭvathũkanny’ o, na mĩtĩ ĩsyaa matunda me ngii syĩ kĭvathũkanny’ o. Ngai nĭwasaysye

wīa ūsu wake na endeew’ a nīw’o. Nīkwatukie na kwakya; ūsu waī mūthenya wa katatū.

-Mwa. 1:11-13

Kūtilanga mītī īvīvwe makaa, kwananga mītī īla mīvande mītītūnī, kūtūwīkīthya mbūsī na maia ta kūdū kwa kwīkya kyoo kya andū na kīko kya mīthemba īngī mingī, kūtūmīa ngalī ngūū mūno, kūkua andū kana mīno ivītūkite ūndū vaīle ngalīnī, kwīthīwa na nyumba mbomboku itekalika, ineene sya kīla mūthemba, ithi syonthe syīthīawa syī naī itaendanītye na mūvango wa Ngai. Kaingī tūyīsīlasya o na vanini tūlū wa mawīkalo maitū. Mawīkalo maitū matw’īkie kīmwe kya syīndū īla Ngai woombie na kyalekw’ a kītekūsūvīwa. Andū ma nthī imwe īla iathimītwe na mītī, mbūsī, kūdū kwonekaa kwī kwanake mūno, nzeve nthu na nzeo, na syīndū īngī o ta isu, nī methīawa mayūlwa nī kana īno yonthe nī mīthīnzīo na mai mwosaa o ta ū. Matūmīaa mawīkalo aya naī mayīsīlya kana mawīkalo nī makwītethya namo. Andū amwe yīla masīsyā mūtī monaa o tū mbesa. Ītomo ya mbesa nīyītumīte andū mananga mawīkalo kwa nzīa nthūku mūno, kwīsīla kūtilanga mītī ya kūseūvya mbwaū, kwīnza mavīa ma myako, kūtava kīthangathī mbūsīnī, kūtūkyā kīw’ū, nzeve na mūthanga. Andū mevīthanītye na kwasya mekūna vīasala metata kūvīndūa kīla īvīa yītw’īke mūkate. Kyeva na kīmako nī kwīthīwa nīmōlawa kana ūu nī ūseleke wa ūla mūthūku satani ūla wa tatie Yesū aimwīa atīī, “Ethīwa we wī Mwana wa Ngai, īaīe īvīa yīī yītw’īke mūkate.” Ūsūngīo ūla Yesū wasūngīe nīwailīte kūtuma twīsīlya īngī ya kelī: “Maandīko Matheu maītye, ‘Mūndū ndatūaw’ a thayū nī līu w’oka.’ (Lk. 4:4)

*Andū amwe yīla masīsyā mūtī,
 monaa o tū mbesa.*

THAVU YA KŪLEA KWĪKA ŪLA NAĪLWE NĪ KWĪKA

Thavu sya kūtīā ūndū twailītwe nī kwīka, kaingī nī syīthīawa nesyo mbingī kwī thavu īla twīkaa. Ūseo ūla mūvalīsī Simionī waleile kwīka nī weekīwe nī Malīa Makītālena. Tūeleawa nī ūu nūndū Yesū nūmūvūanīasya ūndū wavalūkīle yīla waleile kwīka ūndū wailītwe nī kwīka. Ūtw’īo wa ūsīlīlo wītū wa mūthenya wa mūmīnūkīlyo ūkeethīwa kwīanana na kīla mūndū weekīe kana alea kwīka. Mwīai Ngai waitū nīwāumanīe ūla mūtī ūtasyā matunda o na kau yaī īvīnda īteyakūsyaā ta īsomo kwītū, nī kana twīthīawe tūyīka ūla ūseo mavīnda onthe, ovamwe na kūsyaā matunda kīla īvīnda. Yesū nīwatūlīle amanyīw’ a make mūtī malea kūmwīkalya

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

mate ūkoma yĩla waĩ mũũndanĩ wa kĩmako na kĩũũyũ. Nthĩnĩ wa ngelekany’o ya talendi, ūla wavithie talendi yake nĩwekiw’e nza kĩvindunĩ. Ala aka atumanu vandũ va kwĩkala me metho na matakomete nĩmatũlilwe nĩ too. Vilato o na kau nĩ weesĩ Mwĩai Ngai waitũ ndaĩ na mavĩtyo o na manini, ndaamũtetheesya nũndũ endaa kwĩyendethya kũla kwĩ Ayuti. Nĩ mavĩtyo kũlea kwĩka ūseo ūla ūtonya kwĩka, nũndũ ūseo ūsu ūtonya kwĩkwa no ue. Nthĩnĩ wa Aeveso.2:10 nĩtũsomaai, “Nĩkwĩthĩwa Ngai nĩwe ūtumĩte twĩthĩwa tũilyĩ ūndũ tũilyĩ, na nthĩnĩ wa Klĩsto Yesũ nĩwatũmbie twĩthĩwe na mwĩkalo wĩna meko maseo, ala watũvangĩe twĩkae.” Henry Newman nake nĩwaisye, “Kũlea kwĩka nesa nĩ kwĩka naĩ.” Maandĩko namo

***Nĩ mavĩtyo kũlea kwĩka ūseo ūla ūtonya
kwĩka, nũndũ ūseo ūsu ūtonya kwĩkwa
no ue.***

nthĩnĩ wa Nthĩmo.31:8-9 maĩtye ta ūũ, “Neeneaa ala matatonya kwĩneenea, neena nĩ kana ala matatonya manengwe kĩla kĩmaĩlĩte. Neena ūsilĩle na sila wa katĩ, ūnenge ngya na athĩni kĩla kĩmaĩlĩte.”

MĨKALĨLE ĨNGĨ YA NAĨ KĨTHĨONĨ KYA AVĨLĨKA

KWAĨKWA KWA AKA

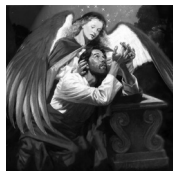
Ūũ nĩw’o ūtianĩo katĩ wakwa naku na nzyawa syaku syonthe ūla mũkeanĩasya: Aũme onthe nzyawanĩ syaku no nginya maĩkwe.

-Mwa. 17:10

Kwaĩkwa nĩ ūtianĩo nthĩnĩ wa Ūtianĩo Mũkũũ Mbivilianĩ. Ĩthyĩ ūmũnthĩ twĩ andũ ma Ūtianĩo Mweũ ūla ūtũthuthasya nĩtwaĩkwe ngoonĩ (waĩkwa wa kĩ-veva). Mũtheu Yoana asyaaĩ, “Kwa kwĩthĩwa mwĩ nthĩnĩ wa Klĩsto nĩmwaĩkĩwe, ĩndĩ ti nzaĩko ĩla yaĩkawa nĩ andũ, nĩ nzaĩko ĩla yaĩkawa nĩ Klĩsto” (Akol.2:11) Nthĩnĩ wa Ūtianĩo Mweũ kwaĩkwa nĩ kwĩthĩwa tũtw’ikĩthĩtw’e andũ eũ kĩ-veva. Nĩ kĩndũ kya vata mũno kwona kana Mbivilia ndĩneena ūlũ wa kwaĩkwa kwa aka. Kĩko kĩĩ kiyĩtĩkĩlĩtw’e kĩ-mĩao, nĩ kĩthĩku na nĩ kya ūmĩsyo mũnene kwa aka.

Mwĩ wa mũndũ nĩ kyũmbe kyanake kya Mwĩai Ngai. Mũvango wa Mwĩai Ngai kwa mũndũ nĩ ethĩwe e mũima kĩ-mũndũ na kĩ-veva. Vai mũndũ o na wĩwa waĩlĩtw’e nĩ

kumya, kana kũtila kĩlungu o na kĩva kya mwĩ wa mũndũ vate kĩtumi kĩanĩu. Kĩko ta kũ nĩ kyanangaa mũvango wa mbee wa Ngai. Kwaĩkwa kwa aka no kũete ũwau wa kwĩmba kĩnena, o na kutw’ĩkĩthya mũndũ mũka ngũngũ. Mũtheu Vaũlo aasyai, “Mũikavindĩthye Veva Mũtheu; mũikavũthye maũndũ ala mathanĩtwe kuma kwa Ngai. Oasyai maũndũ onthe; ĩkaai ala maseo, na mũyĩvetana na kĩla ũndũ mũthũku” (1Ath.5:19-22). Mwĩai Ngai atwathaa twĩvetane vyũ na kĩndũ kyonthe kĩthũku.

*Vai mũndũ o na wĩva wailĩtw’e nĩ kumya
 kana kũtila kilungu o na kĩva kya mwĩ wa
 mũndũ vate kĩtumi kĩanĩu. Kĩko ta kũ nĩ
 kyanangaa mũvango wa mbee wa Ngai.*

KŪTIANĪA IVETI NDIWA

Ndiwa ĩla ĩtĩtw’e yĩ yoka, ĩtena mũndũ wa kũmĩsũvĩa, yĩkwatasya Ngai na yĩkalaa ĩkimũvoya na kũmwĩtya ũtethyo ũtukũ na mũthenya. ĩndĩ ndiwa ĩla yĩkalaa thayũ wa kũtanĩa maũndũ ma nthĩ, nĩ ngw’ũ o na kau yĩ thayũ. *-1 Tim. 5:5-6*

Yesũ aĩ na wendo mũnene mũno kwa aka ala ndiwa nũndũ we athĩnkĩaa mavata ma andũ onthe.

Nĩvo ĩndĩ Yesũ wametrie amanyĩw’a make na amea atĩ, “Nyie nĩmũtavaya w’o kana kĩveti kĩ ndiwa na kĩte syĩndũ, nĩkyo kyaumya mbingĩ kũte andũ ala angĩ onthe.

-Mk. 12:43

Nthĩnĩ wa Ūtianĩo Mũkũũ, nĩkũtavanĩtw’e atĩ, “Ethĩwa mũndũ na mwana-a-inyia matũaa vamwe, ũmwe woo aikw’a ate kavĩsĩ, ndiwa ĩsu yake ndyailĩte kũtwawa nĩ mũndũ ũngĩ ũte wa mũsyĩ ũsu. Mwana-a-inyia wa mũũme wa kĩveti kũ ndiwa nĩ akoyose na aikĩtwaa, na kwĩka ũndũ ũla wailĩte ta we mwana-a-inyia wa mũũme waky’o” (Kũt.25:5). Asatukai nĩ meesĩ nesa ĩvundĩsy’o yĩ na nĩ mendaa makwate ũsũngĩo ĩlũ wayo kuma kwa Yesũ, Mwana wa Ngai mwonany’a wa mwĩkalĩle mweũ. Nĩmamũkũlilye ĩlũ wa ana-a-inyia mũonza ala onthe nĩ makw’ie ĩtina wa kũtanĩa kĩveti o kĩmwe kya mũkũũwe ũla waĩ woo wa mbee (Mat.22:23-28). Kwa Yesũ, kĩla kya vata mũno nĩ mũthya wa thayũ - Kwĩthĩwa twĩ vamwe na Ngai

THAVU: THĨNA ŪLA MŪNENE VYŪ

ũthayũũkonĩ wa thayũ, vala mũtwaano ũtakethĩwa ũĩtalwa. Nĩtũsoma ndetoni ya Ngai, “Kwa ngelekany’o, mũndũ-mũka mũtwaee nĩwovetwe nĩ mĩao kwa mũũme ĩvĩndanĩ yĩla mũũme wĩ thayũ. Īndĩ mũũme akakw’a, mũndũ mũka ũsu ethĩwa athaw’a kuma mĩaonĩ ĩsu (Alo.7:2).

Kũtianĩa iveti ndiwa nĩ kũetae kũlea kũleanw’a kwingĩ mũsyĩnĩ ũsu, na mathĩna manene andũnĩ ma ũmũsyĩ. Mũndũ-ũme ũmwe nĩwookie kwakwa ayasya kana we ndaĩ na mũuo mũsyĩnĩ wake. Ekala ayĩemanw’a na kĩveti kyake. Vaĩ vinya mũno kwoo kwĩtĩkĩlana kwa kĩndũ o na kĩva, na thayũ wake waĩ ũtwĩkĩte wa kyeve na kĩmako. Kĩveti kyake kya mbee, kĩla wasyaĩte nakyo syana itatũ nĩ kyaĩ kyeetiwe. Andũ make ma mũsyĩ nĩmamũthuthisyee na mamwendeesyaa atwae mwĩtu-a-inyia wa kĩveti kũ kyake kyeetiwe. Kĩveti kĩ kyeew’aa kana kyakĩtie kũlasimĩthw’a mũtwaanonĩ ũsu, na kwa ũu, kĩyamwendete mũndũ-ũme ũyũ. Yĩla vate wendo nthĩnĩ wa mũsyĩ, maũndũ nĩ mameasya ũito mũno.

KŪTWAA IVETI MBINGĪ

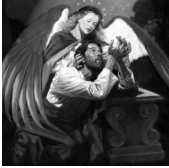
Mĩtwaano ya iveti mbingĩ ĩetae motilĩkanganano na kũtetany’a andũnĩ kwondũ wa kũsindana kwingĩ kũla kwĩthĩawa vo. Iveti ĩla syĩthĩawa mĩtwaanonĩ ĩno syĩthĩawa ĩtena wĩkwatyoo mwĩanũ mĩtwaanonĩ yoo, nũndũ mayĩthĩawa mesĩ kana ve kĩveti kĩngĩ kana o mũsyĩ ũngĩ vandũ. Ala onthe matwĩawaa kanisanĩ nĩmethĩawa na ũsũvĩo wa Ngai.

Kĩvetĩ kĩmwe kya mũika nĩkyokie kwakwa nĩkĩtae. “Mũthembi, nyie nĩngwendeew’a nĩ kũtwĩawaa kanisanĩ, ĩndĩ mũemewa ndekwĩtĩkĩlana na ũu.” Nĩwekalanĩtye na ĩthe wa syana syake kwa ĩvĩnda ya myaka mĩongo ĩlĩ matatwaanĩte kanisanĩ. Nĩnakĩkũlilyeĩ, “Wambĩe kwenda kũtwĩawaa kanisanĩ ĩndĩ?” “Kwa ĩvĩnda ya myaka ĩtano yu mĩthelu,” nakyo nĩkyanzũngĩe. Nakwa nĩnakĩtavisyee, “Wañlĩtwe nĩ kwĩthĩawa weesililye ĩlũ wa ũu ũtanamba kũsyaa syana.

ŪTŪMŪI WA SYĪNDŪ SYA ŪWE

Mũthenya ũmwe nĩndee na kũtwĩawaa mboya, mwĩtu ũmwe nĩ watwĩlaa mata nthĩ na kũtavĩka ĩvĩndanĩ yĩ yonthe. Kyaĩ kiko kĩtendeeasya metho o na vanini. Ītina nĩnesie kũmanya kana mwĩtu ũyũ nĩ waĩ aendete kwa mũndũ mũe na akanewa mũtĩ ya kũnywa. Tũndee na kũvoya, mũtĩ ĩno nĩyaumaa kwĩsĩla kũtwĩlanga mata nthĩ na kũtavĩka. Ūtũmũi wa syĩndũ sya ũwe no ũkũnenge ‘ũtethyo’ ũtekalaa; o kwa mũtũkĩ mũno, nĩwĩsaa kũmanya kana we wĩyĩeteie kyeve na kĩmako. O na kwĩthĩwa andũ nĩmesilasya kana syĩndũ sya ũwe no ĩmaetee ũsũvĩo na ũsindi, o kwa kavĩnda

kakuvĩ, nĩmesaa kwĩthĩa kana vai kyũmbe o na kĩva kĩtonya kũtũetee ũsũvĩo kana ũsindi. Syĩndũ ithi sya ũwe itũlikasya kĩvindũnĩ, na kũitũmĩa nĩ kũvungũĩa mũango ũla mũthũku satani. Mowau matesiwe andũnĩ ma mũsyĩ no methĩwe makonanĩtye na ũtũmĩi wa ũoi na ũwe.

***Mowau matesiwe andũnĩ ma mũsyĩ no
methĩwe makonanĩtye na ũtũmĩi wa ũoi
na ũwe.***

MĪTWAANO YA KŪLASIMĪTHW'A

Ĩthe ũmwe wa syana nĩwalasimĩthĩsye mwĩtu wake atwawe nĩ mwanake ũmwe, nĩ kana akwate mbesa ta ngasya ĩla asyai ma ũ mwanake manenganaa. Syana ĩla isyaawa kumana na mĩtwaano ya mĩthemba ĩsu, isyaĩawa nthĩnĩ wa kĩmena na woo mwingĩ, na ũu ũetae mathĩna maingĩ mũsyĩnĩ ũsu na nzyawanĩ ĩla ingĩ syũkĩte.

Mwĩtu ũmwe nĩwandavisye kana ĩthe wake nĩwaemiwe nĩ kumya mbesa sya ngasya (kũya India) na kwoou nĩwatwaiwe na kĩvindu. Nyie nĩnĩtavasya andũ ala mekwenda kũtwaana kana ũthwii ũla mũnene vyũ, kĩla ũmwe woo ũtonya kũkwata nĩ kwĩnengane ũmwe kwa ũla ũngĩ, na ti mbesa kana mĩthĩnzĩo ĩla menewa mũthenya wa alũsi yoo. O na veethĩwa vai mbesa mbĩanu sya kwĩkĩa mboka ya alũsi, nĩmailĩtwe nĩ kũthi tũ kwa mũthembi wa valisi yoo, makavanga mũthenya na maitwaana.

KŪEKANĪA: MWENDE MŪMAITHA WAKU

Kūekanīa nīkw’o ūvosyo ūla mūnene mūno vyū. Kūekanīa ti kwonany’a kana mūdū nī mūnini īndī nī ūndū wa vinya mūno na ūtonyekanaa nundu Ngai nūlikīlīlāa nthīnī. Kūekea nīkw’o ūīvanīthyo ūla waw’o,

Mūikaaiyīvanīsyē endwa makwa, ekai Ngai aīvanīsyē. Nīkwīthīwa Maandīkonī Matheu Mwīai nūneenete akasya: “ūīvanīsyō nī wakwa; ninyie ngaīvanīsyā.” Vandū va kwīyīvanīsyā īkai ūndū Maandīko Matheu mekwasya: “Ethīwa mūmaitha waku e na nzaa, mūathīsyē. Na ethīwa ena waūni, mwīkīe kīw’ū anyw’e. Weeka ūu ūkatuma akwatwa nī nthoni mbingī.”

-Alo. 12:19-20

Kūlea kūekanīa no ūndū ūmwe na kūaa mūdū. Ūkeo nī wa mīthemba itatū:

- Kūekea Ngai
- Kūekea andū ala angī
- Kwīyīekea we mwene

Twalea kūekea Ngai na kwīyīekea ithyī ene tūkītaa kwīyūmīsyā mīī na thayū witū. Tweethīwa tūtekūekea ala matūvīfīasya twīthīawa tūimowaa tūvīndītye na kwīyūwaa o ithyī ene. Aingī maitū methīawa matonya kūekea andū ala mamavīfīasya. Ateo kūekea Ngai na kwīyīekea ithyī ene kūyonekaa ta kīndū kyaīle kwoswa na ūito ūla wailīte.

WE ŪTUTĪTYE KĪVETI KYA YOVU?

Andū ala kwa ngelekany’o mataekea Ngai, methīawa mena kīndū ngoonī iūlū wa Ngai. Yovu nīwesilile īvīndanī yaī ya vīnya mūno thayūnī wake. Nīwaaīsyē ūthwīī wake, syīndū syake ona andū make ma mūsyī. Nīwawaīe mūno na aasya anyanyae make aingī, ona aī atwīkie‘ngelekany’o ya kūkany’a ala makosea Ngai’. Aī atw’īkie mūlūngw’a ndūani. Kīveti kyake kyamwīkīīa vīnya aumanīe Ngai. O na anyanyae ala atatū tū watiītwe namo, o namo mamwīkīīa vīnya aumanīe Ngai. Īndī we nūdū nīwathīnīte mūno akītie kūumanīa mūthenya ūla we wasyaiwe. Ona kau we nīweeyūmanīe, ndaasya mūkīīo wake kwa Ngai. Nake Ngai ngalīkonī īla īngī nīwe weetīkīlītye mīisyō īno yonthē īmūkīe mūthūkūmi wake Yovu. Mūthyanī vyū, Yovu nīwaneenie asyaī, “Nīnīsī kana we Mwīai Ngai nūtonya kwīka maūdū onthe, na vai mūvango waku ūtonya kūsiīīwa nī mūdū.” (Yovu.42:2).

Kūtūla Ngai mūtī kwondū wa mīisyō īla itūkīaa no ūndū ūmwe na kūmūumanīa. Īla twaumanīa Ngai nītūleaa kwona ūseo wake; twīthīawa tūtekūmanya īsomo yīla wīnayo kwīsīla mathīnanī asu na nīw’o twīyīīvanīasya. Nītwaasya mūkīīo na tūyīeka kūmūkīīa, tūyīeka kūvoya ona kūthi kanisanī na ūyīthīa tūikwenda ūndū ona wīva Wake. Kwīthīwa tūtena ūkeo kwa Ngai nī kwīthīwa tūtena wīnyivyō mīvanganī īla Ngai wīnayo kwitū.

Nūdū nyie Mwīai Ngai nīnīsī maūdū ala nīmūvangīe. Nīvangīte kūmwīka nesa na tī ūthūku, nīmūnenge wīkwatyo īvīndanī yīla yūkīte.

-Yel. 29:11

***Kūtūla Ngai mūtī kwondū wa mūisyo ūla
ūtūkīaa no ūndū ūmwe na kūmūumanīa.***

KŪEKEA ALA ANĪ

Mūdū-ūme ūmwe nīwookie kwītya mboya nūdū ethīitwe atena wīa kwa īvinda ya myaka īkūmi na ītano. Nīwaisye kana we aī mūatīi wa Yesū na nīwaendaa kanisanī mavinda maingī īndī ndaakwata wīa. Endaa kūmanya nī kītumi kyaū Mwīai Ngai ūtamwīw’īaa tei. Nīwangūlilye nīvoye na ndīmūtetheesya. O īngī nī wāi na ūoleku mūnene wa mūīkīo ayasyaī, “Nyie o na kau nī nīmūatīīaa Yesū, nī īthe wa syana ūla ūtethīitwe aianīsyā mavata moo, nī na īkoani ya mbesa milioni mīongo ītatū na ndina wīa. Nīnaaisye nyūmba na nī mūthelele vyu.” Tūndee na kūvoya , nīnoonie woni wa Yesū aūngamīte mbee wa Vonsio Vilato. Nanīnakwatīe ndeto ya Ngai kuma 1 Ako.6:7 : “Kūtwaanaa kotinī mūkasilanw’e nī kwonany’a kana mwī avalūku vyū.”

Nīnamūeīsyē īlū wa woni ūsu ndimwīa atīi : “Veonekana kana we mwene nīwamwovīe Yesū wamūtūwīkīthya kana we nde ūndū ūtonya kūtūthya naw’o.” Īndī we ndaa elewa nī ndeto na nīwandavīsyēī, “Nyie nīenda Yesū alikīlīlīle thayū wakwa. Nyie ndyaamwova.” “Nīva vala ūkūlītye wīa?” Nīnamūkūlilye. “O kambūnīnī ūla nyie navutiwe.” “Nīkī ūkwenda ūkwate wīa o ūsu?” Nūdū navutiwe wīa ūsu vate kītumi kīanīu nī kana maandīke mūdū wa kuma mūsyī wa ū mūnene wa īkambunī o ūla ūtaī na valūa mbīanīu sya wīa ūsu.” “Wī na īkoani kotinī?” “Īī, kwa myaka īkūmi na ītano nīthīitwe nīendeesyē īkoani yīu, na kīu nīkyo kyandeteīe makoani aya manene mūno nīnamo.” O na kau nīweētīawa mawīa angī kūdū kūngī, ndamosaa nūdū endaa tū atūngīwe wīa o ūla wavutiwe ona kethīwa tū nī kwa īvinda ya myei thanthatū nī kana mamanye kana nīmo maīna mavītyo. Kwoouī, kwa myaka īkūmi na ītano ndaendee na kūkīta akwate o wīa ūsu. Aī aaisye nyumba na yuyu aī na īkoani ya milioni mīongo ītatū. Wakīli umwe wake asīndwa nīwaendaa akamantha ūngī. Nī wāi oolīlwe nī movundīsyo ma Yesū Klīsto: “Eka ngūtavye, ndūkauma vau ūtaīvīte kīla ūtwīwe kyonthē” (Lk.12:59).

Nīwataīwe amūekeē mūnene ūsu wamūvutīe wīa vate kītumi kīanīu na ayumya īkoani yīu kotinī. Nake nīwaisyēī, “Ethīwa nīngumya īkoani yīī kotinī nīthīwa nīndee na kūsīndwa o īngī na ndīsīīa ūla wāīlu ūyīthīwa. Ndkwīsīlya kana ūyū nīw’o mūvango wa Ngai numye īkoanī yīī kotinī yuyu.” Nīwāvīngīe wumya wa yīkoani ayasya kana ndonaa ūu now’o wāīle. Mwīai Ngai nīwaneenie nake amwīa atīi, “Ngakūtongoesya na ngītīndīmalya īīma. Ngaananga mīomo ya kyūma kītawa mbulonzi, na kwananga itūī syasyo sya kyūma. Ngakūnenga ūthwīī ūla ūvīthīitwe

kĩvindunĩ na mothwii me kũndũ kũtesĩkĩe, nĩ kana ũmanyeye kana ninyie Mwĩai Ngai, Ngai wa Īsilaeli, ũla ũkwĩtĩte na ĩsyĩtwa yaku'' (Īsa.45:2-3). Ayĩkĩĩa vinya wa ndeto ĩno ya Ngai, nĩwamĩsye ĩkoani yĩu kotinĩ na nthĩnĩ wa kyumwa kĩmwe nĩwakwatie wĩa wa kũũngamĩa kambuni ya ndeke. Ũla mũnene wa ĩla kambuni ĩngĩ wavutĩtwe vate kĩtumi kĩanĩu nĩwamũthokeie, amwĩtya ũekeo na ũsyoceanĩo. O kavinda kala waekeie na aumya ĩkoani kotinĩ now'o wamũthaisye Mwĩai Ngai, ũla o kwamĩtũkĩ walikĩĩle thayũnĩ wake mwene.

Koti syumasya ũtwĩo kwĩanana na ũkũsĩ ũla manew'a na nĩkũtonyekana ũkethĩa ũtwĩo ũsu ndwĩthĩa umanĩte na ũla ũw'o. Ala mena mbesa mbingangĩ no maumye ũkũsĩ wa kĩla mũthemba o na nginya makananga ũla ũw'o. Koti ũla wa mbee mũndũ ngya waiĩwe nĩ kũthi nĩ koti wa Mwĩai Ngai. Nĩwĩkaa ũla waiĩle kwa ala ngya, kwa syana ndiwa na kwa iveti ĩla ndiwa. Nĩtũsoma maandikonĩ ma Savuli, 'Nĩmakwĩkaiĩle na mavonoka; nĩmakwĩkwatsise na mayaasonoka'' (Sav.22:5). Ithyĩ twĩ Ngai ũtesaa kũtũsonokya

MESILYA MATHŪKU NA ŪTŪMĪANI WA KĪ-MWĪ Ī MŪTHŪKU

Kelĩtu kamwe ka myaka ĩkũmi na ĩtatũ kala kethĩawa kaivukw'a nĩ mwendw'au wako o ĩngĩ na ĩngĩ, kĩla ĩvinda keethĩawa kayĩsilya tũ ĩlũlũ wa ũmanyani wa kĩ-mwĩĩ ona ke kaĩ wa mboya. Kĩtumi nĩ kwĩthĩwa kana kayaĩ kaamumĩsya Yesũ malilikano asu ma woo mũno ovamwe na maũndũ onthe ma kũũmĩw'a ala kesĩĩte. Kaĩ na woo ngoonĩ, na nokaendee kũkua mwendw'au ũũ wako.

Kĩ-mũndũ, ve vinya mũno kũekeka mũndũ ta ũyũ. Īndĩ, Mwĩai Ngai atũtavasya kana endeeaw'a nĩtũmaekeke ala onthe matũvĩĩfasya. Kĩ-mũndũ, ũekeo nĩ kĩndũ kĩtaeleeka nũndũ umanaa na vinya wa Ngai. Kĩĩ nĩkyo kĩtumi kĩla twaiĩtwe nĩ kũvoyea kĩnengo kya kũekeka o kĩla mũthenya nginya twise kwonaa mũndũ ũla ũtũkoseie tũtena kĩnyongo ngoonĩ.

Mũndũ ũmwe wathũkũmaa vengi nĩwookie kwakwa nũndũ mũsaala ũla wakwataa vau vengi ndwamũtethasya na w'onthe walikaa tũ ũĩvinĩ wa makoani. Nĩnamũkũlilye kana we nĩ wai na amaitha. Nake nĩwandavisye kana aĩ namo ĩndĩ nĩ wai amaekeie onthe. Nakwa nĩnamũtavisyeĩ, "No nginya ũmavoyee amaitha maku onthe nginya makũekeke." Twaiĩtwe nĩkwĩkaa ũu twĩ nthĩnĩ wa Ngai tũililikana ndeto sya Mũtheu Vaũlo,

Yĩla mwaekeka mũndũ kwondũ wa ũndũ wĩkĩte, o nakwa nĩnĩekeka mũndũ ũsu. Kĩla naekeka, ethĩwa ve kĩndũ kya kũekeka, nĩekeka

KŪEKAŊĀ: MWENDE MŪMAITHA WAKU

kwondū wenyu, Klīsto e ngūsī, nī kana tūmūsīīe satani ndakakwate mwanya wa kūtūvalūkya, nūndū nītwīsī mīvango yake.

-2 Ako. 2:10-11

Tūtitya kūkwata mumo wa Ngai tūtambīte kūekea amaitha maitū nīkana tūmūthasye Mwīai Ngai waitū moko atonye kūtūathima. Yesu nīwaisyeī,

Īndī nakwa nīmūtavya kana nīmwaīlīte kūmenda amaitha menyū na kūvoyeaa ala mamūthīnasya. Kwa kwīka ūu, mūkeethīwa mwī syana sya īthe wenyu ūla wī ītunī. We aumasya syua yake kwa andū athūku na kwa andū aseō o ūndū ūmwe. O ta ūu, auasyambua yake kwa andū ala mekaa ūla waīlu o na kwa avītany’a. -Mat.5:44-45

***“No nginya ūmavoyee amaitha maku
onthe nginya makūekee.”***

MWANA MŪTUTYA ĪTHE

Mūthenya wa mbee wa litiliti ya ūkoma kūya Bombay, nī vaī mūndū-ūme ūmwe wanyw’ite ukī ūla wendaa oke īlitiliti. Tūyītkīlasya andū manyw’ite ūkī kūka litiliti nūndū mayīelewa nī movundīsyō ala meūnenganwe, na o īngī īla meūkwatwa nīkwenda kūnywa ūkī nī meūkakūthokoa andū ala angī me ī litilitini. Ethīwa mūnyw’i wa mūndū-ūme kana o wa mūndū mūka nūkwenda kūka litiliti no nginya okanye na mūndū wa kūmūsūvīa. Nīnamūkūlīlye asyoke mūsūyī na ayīsa kūka amilūkwa. Nake nīwanzūngīeī, “Mūthembi, inyw’ī mūtwaīāsya litiliti kwondū wa andū ala atheu kana nī kwondū wa ala anyw’i takwa?” Nīnamūsūngīeī kana nīw’o tūtwaīāsya litiliti kwondū wa ala mena vata mūnene wa Yesū. Ateo ethīwa nīwendaa oke ī litiliti, no nginya ethīwe atanyw’ite ūkī. Tondū ndeanītye mwīao ūsu no nginya ethīwe na mūndū wa kūmūsūvīa. Vayaī vatonyekana nīthīwe ninyie ngūmūsūvīa. “Wakwatya kūete kīthokoo nyie ndītonya kūka kūūvīndīthya.” Nake nīwanzūngīeī, “Mūthembi, ndwaīlīte nīkūnzūvīa, Yesū nīwe ūkwīthīwa aīnzīsyā!” Nakwa nīnamūtavisyeī, “Yesu eīthīwa aikūsīsyā kwīsīla vala tūī!” Nīwandavisyeī kana we ndatwaanīte na vayaī mūndū wa kūmūsūvīa. “Wanīlea, yu nyie nīthi va?” Nīwany’ungunīkie. “Aaya, nīngūkwītkīlyā ūendee na litiliti kwa kwīw’ana ūndū ūmwe tū.” Nīnamūkūlīlye aīlīle kw’oko kwake īlūlū wa kwakwa na aīkīthya kana we ndesyoka kūnywa ūkī īngī. Nīwatambūkīsyē kw’oko kwake na akilyī kūkūlīlīla īlūlū wa kūla kwakwa

natambūkītye nīwaekie na asyaī, “Amba kūthi kwa ìthe wakwa. We nī mūnyw’i mūnene mūno. Ndaīna tei nakwa, aī mūumangani na nīwe waanangie thayū wakwa. Nyie neemanyīsyie kūnyw’a kuma kwake. Enda kwake na ūineena nake ūmūesleye ūndū thayū wakwa waanangīkie nūndū wake. We aeka kūnywa ūkī o nakwa ngaeka kūnywa.” Nīnamūtavisyeī, “Ona nathi kwa ìthe wakuī, nūseo mwaū ūkuma vo? O nake no andavye ngewa otaīno yaku wandavya. Mūthyanī no twīse kwasya kana ūu waumanie na Atamu. Tondū vai mūndū wendaa kūkua ūīvi wa mavītyo make, nīw’o kweeiwe īlūlū wa Yesū, “Nūndū nīwe ūkatangīia andū kuma naīnī syoo” (Mat. 1:21). Yesū nīwakuie naī sitū, kwoou kūma ūmūnthī tūyaīlītwe nī kūtūla mūndū mūtī ona wīva ateo Yesū mwene. Īla tūkwīw’a ve vinya mūno kūkeka amaitha maitū, nūseo kūtūngīlīla maandiko aya ma Ngai, “Nīndonya kūmīanīsyia na kīla ūndū kumana na vinya ūla Klīsto ūnengae, (Avi.4:13) nīkwīthīwa veva ūla wī nthīnī wenyu e vinya kwī ūsu wī andūnī ma nthī” (1 Yoa. 4:4)

NUE MWAKI WA KŪLA KWAOMBOANGIWE

Kīla īvinda weethīa kana wī na isiīnī mbingī thayūnī waku, o na ila ūvoyete mūno na ngoo yīna mūvea, nīvatonyekana kana Ngai nūkūkwīta we ūtw’ike mūseūvyia, mūtūngīnī na mwaki wa naī syonthe sya mūsyī wenyu. Mwīai Ngai aikīītīte ūū:

Andū menyu makaaka īngī kūndū kūla kwaomboangiwe tene, mūkaaka īngī īlūlū wa myambīlīlyo ya tene mūno. Mūkeetawa andū ala makaa īngī kūndū kūla kwaomboangiwe, ala matūngīiaa nzīa ila syī kūla andū matūaa”
-Isa. 58:12

Yesū nūtonya kūsenzya mathayū maitū ithyī ene, ma andū angī ovamwe na ma andū ma mīsyī yitū. Vai vata wa kūtūla ala angī mūtī. Nītwīyose ithyī ene na tūimantha nzīa sya kwīvosya na kūvosya endwa maitū. Īla waūmwa nī nzokaī, nūū ūla waīlītwe nī kūtwawa sivitalī akaiitwe? Kwa w’o nue na ti ī nzoka! Kwoou ethīwa we nūūthīna, tyo uwe waīlītwe nī kūmantha kyumya kya mathīna, na ti ūla ūkūeteie a mathīna. Īvuku ya Silaki yaasyaaī, “Mwana wakwa, nīwīkīte naī? Ndūkeke naī īngī. Īndī itya ūkeke wa naī ila ūminīte kwīka. Semba ūkīe naī ta ūkīite nzoka, nūndū wathengeea naī nīkūkūma. Maeo mayo mailīyī ta ma mūnyambū, na nīminaa mathayū ma andū” (Sil. 21:1-2).

*Īla waūmwa nĩ nzokaĩ, nũũ ũla
waĩlĩtwe nĩ kũtwawa sivitalĩ akaitwe?*

ĪTHE WAKU NŪŪ?

Mwĩitu ūmwe waĩ litilitini kwitũ nĩ wew’aa vinya mũno kũekea ĩthe wake nũndũ nĩwaĩ amũleile. Aĩ aekie kũsomanũndũĩthe nĩwaĩ aekie kũmũvĩa viisi ĩla wokitie na inya wa ũ mwĩitu. Īla waendie kũkũlya ĩthe ũũ wake amũvĩe viisi nĩwamũumangie aimwĩai, “We nue ũũ? Nyie ndikwĩsĩ, kũlya kĩveti kĩŷya kĩkũtetheesye. Nyie ndĩ ũndũ nĩleny’e nĩ naku.” Atelemile mũno. Ona ĩthe nĩwamũatĩsye ndeto ingĩ mbingĩ sya ũumangani. Īthe wake nĩwamũleile ovamwe na kũmũumanga. We ndaĩaaĩsilya kana okwamĩtũkĩ noatwĩke mũndũ ũteĩthe, wĩweka na mũlekye. Kwa kavinda, ndaĩ ona atonya kũneena. Kũma ĩvinda yũ, eethĩawa ayĩyũkita kĩnthĩnĩ aekie ĩthe ũyũ wake. Mwĩai Ngai nĩwaneenie nake kwĩsĩla Īsaia 63:16.

Nĩkwĩthĩwa nue Asa waitũ, o na kau Avalaamu ndatwĩsĩ, na Yakovo ndekũtwĩkĩla, we Mwĩai Ngai nue Asa waitũ, kuma tene we wĩtawa Mwovosya waitũ.”

Mwĩai Ngai nĩwaneenie nake amwĩai, “Nyie nĩngwĩsĩ na nĩngwendete, Ninyie ĩthe waku”. Kwĩsĩla kwa Yesũ, Ngai nĩwamũvuanĩsye wendi wake kwa ĩthe wake na amũtavyai, “O ta ũũ ĩthe wakwa ũla wa ĩtunĩ ndendaa ũmwe wa aa anini ayaa” (Mat. 18:14). Mwĩitu ũũ yuyu nĩ waelewe no nginya amũekeke ĩthe wake na aimũvoveya nĩkana thayũ wake ndũkae. Umũnthĩ mwĩitu ũũ nĩ mũklĩsto mũsyae ya kelĩ.

MAEKKEE ANDŪ MA MŪSYĪ

Yosevu nĩwathooiw’e ta ngombo nĩ ana-a-ĩthe make nũndũ nĩmamwĩw’iaa kĩw’ũ. Īndĩ ũmũnthĩ nĩtũkũlelewa kana Yosevu aĩ na ngoo yamanyaa mosũanĩo ma Ngai na nĩw’o watavisye ana-a-ĩthe atĩ, “Iny’w’ĩ mwavangĩte kũmbika naĩ, ĩndĩ Ngai endaa kwĩka ũseo kwĩsĩla ũndũnĩ ũsu, nĩ kana andũ aingĩ mekale thayũ o tondũ kũilyĩ ũmũnthĩ” (Mwa. 50:20).

Yosevu ndaanungunĩka kana akaĩvanĩthya mathĩna ala onthe wesĩlĩte. Nĩweesĩ kana Mwĩai Ngai nũtonya kũalyũla kĩndũ ona kĩva kwondũ wa ũseo wake. Thĩna ũla

NDWĪMŪLEE

wĩthiawa vo nĩkana mũĩkĩĩo witũ nĩ mũnini na nĩkyo kītumi tũtaekea. Mwĩai Ngai nĩwe wĩtĩkĩlasya tũkethĩwa na amaitha nũndũ onamo mombĩtwe kwa mũvw'ano na mwĩkalo wake. O namo no anyanyae ma Yesũ.

Ĩla twalea kũekea, twovaa moko ma Mwĩai Ngai nginya ũkethĩa ndatonya kũtwĩka ũseo ũla eĩatonya kũtwĩka. Yĩla twamaekea amaitha maitũ, Ngai nũtũthaasya na aitwĩtĩkĩsya ũathimo wake.

*Ĩla twalea kũekea, twovaa moko ma
Mwĩai Ngai nginya ũkethĩa ndatonya
kũtwĩka ũseo ũla eĩatonya kũtwĩka.*

KWĪYĪEKEA WE MWENE

Mavinda amwe nĩtũtonya kwĩka thavu nene. Kwa mumo wa Ngai, nĩtũmanyaa nĩtwavĩtya na tũithĩ kwosa saklamendi ya kumbũla. Twamina kumbũla thavu sitũ, Ngai nũtũekea. Mavinda amwe nĩtwĩsaa kwĩthĩa tũyĩsilya iũlũ wa thavu isu tũnaumbũlile na tũikwatwa nĩ nthoni na kwĩw'a twĩasilile. Nĩtwĩwaa ve vinya mũno kũĩkĩĩa kana kwa w'o Ngai nũtũekeie naĩ ĩsu. Thavu mbingĩ sya kĩmwĩĩ ta ũlaalai, kũmanyana kĩ-mwĩĩ kwa andũ ma ũko ũmwe, kumya ĩvu na thavu ingĩ ta ithi nĩsyo ĩmwe sya thavu ila ala masyĩka mew'aa ve vinya mũno kwosa ũekea wa Mwĩai Ngai, ona ĩtina wa kũsyumbũla. Mũno mũno kītumi nĩkwĩthĩwa kana ũla ũsyĩkie ew'aa thavu isu yĩ ngito mũno na yĩ nene mũno kũekewa tũ na ndeto ithi, “Mwĩai nĩwakũvetea thavu syaku, enda na mũuo. “Nĩ kĩndũ kya vata mũno kũmanyana kana vai thavu ona ĩnenevete ata Mwĩai Ngai ũtaekea. Kĩkeethĩwa kĩ kĩndu kya kũtetheesya twatũngĩlĩla kĩmboya ndeto ĩno ya Ngai kuma ĩvuku ya ĩsaia 43:25.

Nyie ninyie Ngai ũla ũvetangaa mothũku menyu, kwondũ wa ndaĩa yakwa mwene, na ndililikanaa naĩ syenyu ĩngĩ.

Kũtũngĩlĩla ndeto ĩno ya Ngai kũtũnengae ũkũmbaũ nthĩnĩ wa tei na ũekea wa Mwĩai Ngai na ũitũthambya ũsililo ũla tũkwĩwaa ngoonĩ sitũ.

“NYIE NĪNDŪLĪTE MĪAO YONTHE YĪ ĪKŪMI!”

Mündū mūka ūmwe nīwaaław’a nī maleenyū na aīna mowau maingī mwīnī wake. Nīnamūtavisye kana no avetange mowau asu onthe kwīsīla sakalamendi ya kumbūla. Nīwandavisye kana we ndaumbūlīte kwa myaka mingī. “Mūthembi, nyie ndikwona kana Mwīai Ngai nīwīsa kūndekeka. Nīnikīte thavu ya kūlaalaa, kumya mavu nangakwatya aūme aingī ūwau wa mūthelo, nīndūlīte mīao yonthe yī Īkūmi! Mūthembi, nyie ngeeka ata na thavu ithi syakwa syonthe? Nūū ūla ūkandekeka?” Nīnamūkūlilyeī, “Ūkuīte mowau maku mwīnī waku nīkī? Nī vaī mündū mūka ūmwe wakwatiwe akīlaalaa na aetwe mbee wa Yesū. Yesū amwīeī, “O nakwa ndikūsilīla. Thi na ndūkambīle kwīka naī” (Yoa. 8:11). Nyie ndyīsī aī alaalaīte na aūme meana kana akaumya mavu meana. Īndī kīla nyie nīsī nī kana Yesū nīwamūekeie na amwīa ndakambīle kwīka naī. O īngī nītūsomaa ūvoō wa īlwaya yīmwe nthīnī wa īvuku ya Aevelania, “nūndū wa mūīkīō, Laavi ūla waī īlwaya ndaaūawa yīla andū ala maleile kūmwīw’a Ngai moowaawa, nīkwīthīwa we nīwathokisye nesa ala andū ma Īsilaeli matūmītwe kwa kīmbithī makamanye ūndū nthī īsu īilyī” (Aevl. 11:31).

Ūla mwana waī mwau eekie thavu mbingī sya kīla mūthemba kūvikīa kwīwaa we o na ate mündū na kwendaa kūya līu ūla wanengawe ngūlūe; nyamū ila ivūthītwe vyū. Īndī īthe ūla wake ūmwendete vyū nīwamūkumbatie ateūmūtūla mūtī o na wīva. Īthe ūū wa ītunī nīwamūīie īlīangū wa vala waī mbeenī, nūndū nīwoonie ngoo yake yīna ūuu na wīlilo. Yesū ūla waī vo īvīndaī yīu e o thayū ūmūnthī na evaa naitū yuyu. Nīwe ūkūkūekeka naī syaku nūndū aasyaa, “Ndikalilikana naī syoo na mothūku moo īngī” (Aevl. 10:17).

WE WĪ MŪNDŪ-MŪKA WA KYEVA?

Mwītu ūmwe nīwookie nī kana tūvōye vamwe. Nīwandavisyeī, “Mūthembi, nyie nī mündū wa kyeva kingī. Nīna ūkūū wa myaka mīongo īlī na ītatu tū, nīna kana, ndiwīaī, ndimūtuae na ndīna mūuo ngoonī o na vanini. Vai mündū ūkwenda kūmbona na ndyīsī kītumi nī kyaū. Nyie nīndataa ndīkavītīsye mündū, ateo thayū wakwa nī wa mathīna maingī”. Nīnamūkūlilye kana ve mündū we waīlītwe nī kūmūekeka. Nake nīwandavisyeī, “Nīsīlyā nīnamaekeie onthe nūndū ta kethīwa ti ūu nīthīwa namoāie tene mūno.” “Īndī ve o andū ūtaekeete.” Nakwa nīnamūtavisye na namūkūlyā, “Asu nīmo aaū?”

Nīnasyokie namwīaī, “Ndwaāyīekeka we mwene.” Nake nīwanzūngīeī, “No kwīthīwa now’o”. Īthe wake aī eetiwe we ena mwaka o ūmwe na kwoou ndaakwata wendo wa īthe wake. Ona ndaī aona ūthyū wa īthe wake. Nyinyia wake o na kau

nīwatataa atwawe īngī, ndaī aatwawa. Ū nyinyia amūmīasya mathīna aya onthe weethīawa namo. Mwītu ūū eanīte ateūkwa wendo wa īthe kana wa nyinyia wake. Akūīe make nīmamūtavasya kana īthe woo aī mūdū wamendete mūno. Īndī yu nīwambīīe kūmantha wendo ūla wīthīawa wī wa īthe wa mūdū. Aendee na kūmantha wendo ūyū esaa kwīthīa atumie ndūū na andū akūū. Īla wakwatīe wīa, nīweewie mūyo mūno nūdū mūnene wake aīna ūkūū wa myaka mīngō thanthatū na nyanya. Nīwoonie akwata īthe vala ūī. Aī mūdū mūuu na wī ūsūvīo. O kwa mītūkī, wīkalany’o woo nīwāvīndūkie na mūtūmīa ūyū amūkwa kwa vinya amūvukya. Nīwaitavīe na akwata mwana. Kwīśīla mboyanī na kwīanana ona ūndū īvīnda yathelete, nīwamūekeie ateo nī waī aemiwe nī kwīyīeke we mwene. Kuma īvīnda yīu, ambīīe kwīyona e mūdū mūsīnde, e mūtūmīe na thayū wake ūte vata. Kwīśīla ndeto ya Ngai kuma Īsa.38:17, nīwakūlīlīw’e eyīeke:

Nīwo, thīna mūnene ūla naīnaw’o waī wa kūndetee ūseo, Īndī nūdū nūmbendete nūdangīte kuma īmanī ya wanangīko, nūvetete nāī syakwa ūkaeka kūsyona.

O īngī, Mwīai Ngai nīwaneenie nake mweneī,

Ndūkakīe, nūdū nyie nīnīkwovoetye; nīnīkwītīte na īsyītwa yaku; wī wakwa. Yīla wesīla kīw’ūnī kingī, ngeethīawa vamwe naku, na yīla wesīla mbūsīnī, iikakūkuaa. Yīla wesīla mwakinī, ndūkavīsaa; mūī sya mwaki iikakūvīya. Nīkwīthīwa ninyie Mwīai Ngai; Ngai waku, ūla Mūtheu wa Īsīlaelī, Mūtangīī waku. *-Isa. 43:1-3*

Mūthyanī nīwathaiw’e kwīśīla kūtūngīlīīla kīmboya mawīanīsyō aa ma Mwīai Ngai;

Mūikalīlikane maūdū ala mavītūku, o na mūikasūanīe maūdū ala ma tene. Syaīsyai yu nūdū nīngwīka ūndū mweū; nūendee kwīkīka. Nīmūkūlya, nūdū mūtekūūmanya? Ngaseūvya nzīa weūnī, na kwīkīa mbūsī nthī nyūmū. *-Isa.43:18-19*

NĪWĪKIE THAVU O ŪIMANYA?

Ndūkethīwe na kyeva mūno ona eethīwa nīwīkie thavu ūimanya na wamūvītīsyā mūno Mwīai Ngai. Etei mwingī mūno o na kūvītūka ūndū ūtonya kwīsīlya. “Nūdū we e īnee kwa andū mate mūvea na kwa andū athūku (Lk.6:35). Nītūsomaa yīūlū wake īvukunī ya Aevelania ta ūū,

KŪEKAŊĪA: MWENDE MŪMAITHA WAKU

Mũthembi ũsu waitũ mũnene ti wa mũthemba ũla ũtatwĩw’ia tei mawonzunĩ maitũ; we nĩwatatiwe maũndũnĩ onthe o ũndũ tũtatawa, ĩndĩ ndaaĩka naĩ. Kwoou nĩtũthengee kĩvĩla kya kĩ-ũsumbĩ kya Ngai vala ve mumo tũte na w’ia, nĩ kana twĩw’iwe tei na kũnengwa mumo wa kũtũtetheesya ĩvinda ya vata. *-Aevl. 4:15-16*

*Uĩvi ũla mũnene vyũ Mũsumbĩ wa asumbĩ
ũnengae mwĩki wa naĩ nene mũno vyũ nĩ
kũtũngĩlĩla kũmbũla kana we nũmwendete tũ.*

Nĩwĩsĩ ũng’endu witũ wa kĩ-mũndũ ovamwe na wonzu witũ. Vetelo nĩwamũkaĩe Yesũ mavinda atatũ, ĩndĩ uĩvi ũla Yesũ wamũnengie nĩ kũtũngĩlĩla katatũ “Yesũ, nyie nĩngwendete”. Uĩvi ũla mũnene vyũ Mũsumbĩ wa asumbĩ ũnengae mwĩki wa naĩ nene mũno vyũ nĩ kũtũngĩlĩla kumbũla kana “we nũmwendete” tũ.

TWĪLEA KŪLWA NĪ ITAU ISU NĪKĪ?

Andũ aingĩ nĩmaasyaa kana nĩmamaekeie ala mamavĩĩsye mavinda o maingĩ ateo amesilya maitheleaa. Mew’aa ve vinya mũno kũmaumya mĩtwenĩ yoo, na kũlwa nĩkyeva. Īla mesa kũlilikana ũndũ kweethĩiwe, ngoo syoo syusũawa nĩkĩnyongo kĩngĩ mũno. Kũlea kũlwa vyũ nĩ syĩndũ ila syatũũmĩĩtye nĩ kwonany’a kana ũkeo witũ ti mwĩanũ na nũtialĩtye. Ũkeo witũwĩanĩaa tũ o ĩla twethĩwa tũtonya kwosa amaitha asũ maitũ ta anyanyae maitũ. Movundĩsyo ma Yesũ nĩmeyumĩlĩtye vyũ.

Kwoou inyw’ĩ mendei amaitha menyu, mũmekae nesa, na kũmakovethasya mũtekwĩkwatya kana makamũĩva. Nĩvo ĩndĩ ĩtupi yenyu yĩkethĩwa yĩ ĩnene, na mũkeethĩwa mwĩ syana sya ũla wĩ ĩlũ mũno. Nũndũ we e ĩnee kwa andu athũku. Īthĩwai na tei, o tondũ ĩthe wenyu wĩ tei. *-Lk. 6:35-36*

Yesu ndatũvundĩsye tũ nĩtũekeae amaitha maitũ, ĩndĩ nĩtũmaekeae natũimenda. Ũu nĩkwonany’a kana tũtesĩte kwĩw’a tũimenda na ngoo sitũ syonthe ũkeo witũ tĩ mwĩanũ. Ti kwĩanana na ũndũ tũkũmewĩa ngoonĩ ĩndĩ nĩ kũvanga na ngoo sitũ kana tũkamenda na kũmekaa ũla ũseo. Ethĩwa mũndũ nũkwasya nĩwaekeie na ndendaa kwona ũsu ũkwasya nĩwamũekeie, endaa ethĩawe e vaasa nake, ndatonya kũmũthekya kana kũmũkethya, kũu nĩ kwonany’a kana nĩwĩlĩte kũvoyea mũmaitha ũsu vyũ na ngoo yake yonthe. Mboya nĩyo ndawa yakũtuma twosa amaitha maitũ ta

anyanyae maitū. Movundīsyo ma Mūtheu Vaūlo īlūlū wa kīmanyīo kīseo kya wendo nīkītūtetheeasya tūkaelewa kana kwa w’o nītwamaekea amaitha maitū na twambīā kūmenda īngī.

Mūndū wī wendo e wūmīīsyo na e tei; mūndū wīna wendo ndekīwīu na ndekathīāa; ndethīawa e mūng’endu na nde ngūlū. Mūndū wī na wendo ndamanthaa kwīyīuna we mwene, ndathataa mītukī, na ndekalasya woo ngoonī. O ta ūu ndatanīaa ūla ūthūku, īndī atanīaa ūla waiū. Mūndū wīna wendo ndeyītūkaa, nūīkīāa maūndū onthe, nīwīthīawa na wīkwatyo maūndūnī onthe, na nīwūmīāsya maūndū onthe. -Iako. 13:4-7

***Tūtesīte kwīw’a tūimenda amaitha
maitū na ngoo sitū syonthe, ūekeo witū
tī mwīanū.***

Ethīwa twīo andū matena wūmīīsyo na tei, na twīna ūng’endu kwa ala matūvītīasya, kūu nīkwonany’a kana no nginya tūvoye tūkwate kīnengo kya wendo. Twamina kusūwa nī wendo wa Ngai tūkeethīwa twīathasye kuma īy’okinī ya kūlea kūekea. Aaīthe maitū ma mūīkīo maasya kana mūndū ūla ūkūvūaa kana akatinda aikūthīny’a kana kūetae isīnī thayūnī waku ethīawa aikwīsūva ūmūvoyee. Nthīnī wa ngoo syoo methīawa mayasyaī, “Nyie nūthīny’a nūndū nīenda mboya syaku. Nyie ndina mumo wa Ngai. Ndonya kūūvītīsyā ata ethīwa nūmboyeaa nanganewa mumo wa Mwīai Ngai?” O ūndū ūkūumangīte, now’o ūkwenda anewe mumo wa Ngai. O ūndū mūemeu ūthūkīte now’o waiīlitwe nī kūmūvoyea nī kana ausūwe nī Veva Mūtheu. Mboya īno ya Ūtatū Mūtheu, “Asa īthe waitū, thambya mūūme wakwa na nthakame nthēu ya Yesū na ūimusūsya na Veva waku Mūtheu”, yavoywa ītūngīlīlye kaingī īkavīndūa mwīkalīle wa mūemeu.

ĪVUKU YAKWA YA KŪANDĪKA MAVĪTYO

Yīla naī seminalī, natalaa mūnene wakwa ta mūmaitha wakwa. Nyie ndyoonaa ta wakulanasya na ūndū neethīawa nīendee. Vau mbee nī naīnumīte seminalī īndī Yesū nīwandūngie. Ūla wasiasya kūsoma kwakwa nīweethīawa anzyaīīsyē kwa vakuvī one kana nīngwīka mavītyo nīkana akwate kītumi kīseo kya kūnīlūngya nīsyoke mūsyī. Mūsyāīīsyā ūyū wakwa aī na matambya ta ma kavaka. Ndwaī wisa kūmwīw’a okīte, ateo wesaa kūmwīthīa o kwa mītūkī e ītina waku. Naīna kīmanyīo kya kūandīka

KŪEKANĪA: MWENDE MŪMAITHA WAKU

mavītyo onthe ma mūnene ūū wakwa īvukunī. Nīnaīnīandīkīte mavītyo mbee wa mīongo īlī ala wavīfītye, nonanītye matukū na saa īla wavīfītye ovamwe na ngusī īla syaīvo ayīka mavītyo asu.

Athembi matambīte kūnēwa ūthembi, nī veethīawa na mboka ya ala meumina seminalī. Ūmwe wa ala mami na anīwaneena ndeto sya mūthya īlūlū wa ala meumina na nīnavangīte ethīwa ninyie nīnyuvwa kūmaneena ngatavanya mothūku asu onthe naandīkīte īvukunī. O na nīnaotie īlūlū wa ūu. Ndotonī īno nīnaūngamie kītaanī na nambīia kūneena, “Anene ma ndaīa endwa, na ana-a-ia makwa endwa, ithyonthe tūmbanīte twī vamwe seminalī īno. Nīngūtūngīa mūnene witū mūvea wa kuma ngoonī ovamwe na mūsyaiīsyā witū na Mūthembi witū wa kīveva ala nīmo methīitwe maivanga mūthenya ūū wa ūmūnthī. Nīngūnēga mūnene witū mūvea wa mwanya kwondū wa maūdū ala ūtwīkīte na mūno mūno ala ūmbīkīte nyie mwene. Nīūngamīte vaa nīneene ūla ūw’o, ūw’o mūthei tū”. Namina kūneena ūū, aseminalī ala angī nīmangūnangīte moko na manthūthya nīendee nūndū onamo maīna maūdū maingī ma kwasya. Nīnaendeeie na ūneeni wakwa, “Athembi maitū endwa, kwī mwaka wa 2002, mūthenya ūyū na ūyū, saa nyanya sya mūthenya, nīneethīwe ndīsisya T.V. masaa ma kūsoma nīna ana-i-a angī. Mūthembi ūū mūnene nīwookie na matambya ta ma kavaka na angūthūkīa ambīa nīnumaalūke. Īndī numaalūkīte nīnasaysie ītina na noonā kana ndanalungya ana-i-a ala angī naīnamo. Ndyīśī kana nūtonya kūlīlikana kīko kīu, īndī ona ethīwa ndeūlīlikana, kyo tyo kyeethīwe. Nyie takethīwa ninyie naī mūnene ndyīsa kwīka kīko ta kīu. Wīkwatyo wakwa nī kana ndūkatūngīlīlīla mavītyo ta asu. Nīnaīlītwe nī kūneena ūu nūndū ūla ūw’o now’o ūkakūthasya. We woonaa kīla kīndū o kīendee nesa, īndī nyie nīenda ūkūlīlikany’a kana we nonaa wī mūndū wī kyende kingī mūno. Nītūūkūvoyea nīkana we ūsenzye kana ūsenzw’e”. Ūmūnthī nī ndūngīaa Ngai mūvea mūno nūndū īno yaī tū ndoto.

Vau ītina nī līlīlīti, mūnene wa ī līlīlīti nīwookie vala naī na andavyaī, “Mbulatha, wīna kīsiī kīnene mūno thayūnī waku. Ūkuua ngoonī mavītyo onthe ala mūnene waku ūkwīkaa”. Nakwa nīnamūtavīsyē, “Mūthembi, ateo kīla kyonthe nīandīkīte tī ūwo mūthei tū”. Nake nīwandavīsyē, “Ethīwa nūkwenda kūtwīka mūthembi mūseo wa Yesū Klīsto, no ngīnya yuyu wanange kavuku kau.” Nīnaīe mūno namina kwīw’a ūu. Ndyendaa mavītyo aya maūmīītye ngoo yakwa mūno ūu maekaw’e namo tū vate ūsilīlo ona ūmwe. Nyie noonaa kana mūnene ūū wakwa endaa kūmbanangīa thayū wakwa na ndwaī waīlu aekanwe nake tu ate ūndū wīkītw’e. Nīwambuanīisye ndeto ya Ngai kuma īvukunī ya Ūvuany’o, “Nūndū ūla ūendaa mbee wa Ngai mūthenya na ūtukū, kūneena ndeto ite sya w’o īlūlū wa ana-a-asa maitū nīwekw’a nthī (Ūvu.12:10). Īsyītwa ya ūla mūthūku satani nī ‘mūtūla makosa’. Ngai waitū ndesa kūkengana. Nake satani ndesa kūkēga Ngai. Kwoou īla satani ūkūtūtūla makosa mbee wa Ngai,

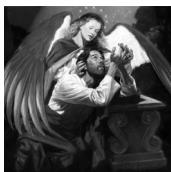
ethiawa aineena ūw’o mūthei tū, nūndū mbee wa Ngai, satani ndatonya kūkengana. Īla tūūtūla ala angī mavītyo twīthiawa tūitwīka ūmwe na ū satani. Mūtongoesya ūū wa ī litiliti nīwasomie ndeto ya Ngai ayasyaī, “Kwoou īsūvīanei na kūnyūngunyīsyā kwa mana, na īvetanei na kūneenea andū ndeto sya ūvūngū; nīkwīthiwa vai ndeto ya kīmbithī īte ūsyao, na mūkengani nīwanangaa thayū wake mwene”(Ūī. 1:11). Vau ītina o kwa mītūkī nīnavīvisye yīvuku.

Ve kīndū kīmwe nasomie, kana thayūnī wakwa ndyītītwē nīete ūla ūw’o andūnī kana nīmatwīkīthye makekaa ūla wāilu. “Vai mūndū wamanyaa kana avetiwe auma nthī ya ala me thayū” (Īsa. 53:8). Nyie nītītwē nīmūatīte Yesū, ītambya kwa ītambya.

Ngai amwītie nūndū wa kītumi kīī, nīkwīthiwa Klīsto mwene nīwathīniw’e kwondū wenyu, na amwony’a ngelekany’o īla mwaīlīte kūatīia. We ndaaīka naī na ndaaneena ndeto ya ūvūngū o na īmwe. Yīla waumangīwe nī andū ndaaīyūmīa; athīnw’a nī andū ndaamakandīa, īndī amwīkwatasya Ngai, ūla nīwe mūsili mūlūngalu.

-1Vet 2:21-23

Mwīai Ngai ndendeeaw’a nī tūyīia ngoonī mavītyo ma ala angī. Yesū ndaīaa naī sitū na mavītyo maitū. Takethiwa nīwīaa nūū ūla wīthiwa atonya kūūngama mbee wake? “Lilikana ūtianō wa ūla wī īlūlū mūno, na ndūkatalīle mūtūi waku mavītyo” (Sil. 28:7) Mwīai Ngai nīwīthiawa avithīte mavītyo maitū; twī vaa nthī twīkalae kwondū wa Yesū na tūimūtutya Yesū. Mavinda maingī nyie nīnamūtavisye Yesū atīī, “Takethiwa ninyie we, ītina wa kūthayūūka, nīthiwa naendie kwa Vonsio Vilato ngamūkīlya na īlūlū na ndīmūkūnaūthyū makovi mala itatū”.

Īla satani ūkūtūlā makosa mbee wa Ngai, ethiawa aineena ūw’o mūthei tu, nūndū mbee wa Ngai, satani ndatonya kūkengana. Īla tūūtūla ala angī mavītyo twīthiawa tūitwīka ūmwe na ū satani.

Īndī we Yesū ndaaīka ūu. We nī mūseo mūno. Akītie kūvīndya nūndū Yesū akwie mūsalavanī atangīte onake Vonsio Vilato. Nītwāilītwē nīkwosa isomo kīkonī kīī kya Mwīai Ngai waitū na mūnene witū Yesū Klīsto.

NĪMŪVOYEA ŪTHŪKU

Mūthenya ūmwe mūndū-ūme ūmwe nīwookie kūmbona ayenda mboya. Nīendee na kūmūvoyea, Mwīai Ngai nīwambonise kana kīveti kyake kyamūvoyeaa ūthūku.

KŪEKAŊĀ: MWENDE MŪMAITHA WAKU

Nīnamwīie nī oke na kīveti kyake nī kana nīneene nakyo. Īla kīveti kyake kyookie nīnakikūlilye kana nīkyavoyeaa mūūme wakyo ūthūku. Nīkyeetikīlile nīkyavoyeaa mūūme wakyo ndakavoe nīkana asome īsomo. Nīnakikūlilye kyavoyaa ūu nīkī. Nakyo nīkyanzūngīie kana mūūme wakyo nīwakīthīnasya mūno. Aī mūndū mūthwii mūno, no ndamūnengaa mbesa sya kūtūmīa mavatanī ma mūsyī. Aī mūndū mūlaalai kūvikīia ona kūetae anyanyae make ma aka mūsyī kwoo kīveti kyake kīovo. Akīkuaa ta ngombo na ndasyonasya ndaīa na kīī nīkyo kīndū kīla kyakīthīnasya mūno ngoonī. Īndī mūūme nīwawaie. Ngoonī kwakyo nīkyaisyeī, “Mwīai Ngai, mūeke ew’e woo wa kūlewa na wa kūmondwa ūla nīthīitwe ndyīw’a”. Īla wawaie anyanyae make ma aka nīmamūtiie. Kīī kwaw’o nīkyatanīthīsyē mūka na asyāī, “Tondū aa mūnyanyae nīmamūtiie, nūkūmanya vata wakwa tainy’e kīveti kyake. Kwa w’o nyie nīngwīw’a mūyo nūndū nī mūwau; yuyu nūnzūvīaa ta kīveti kyake, nīwīanīasya mavata ma syana syakwa na ndangūūthūkīaa.

Nītwīsilye kana mūmaitha waitū o nake nī mūnyanyae wa Yesū nūndū ombītwe na mūvwano wa Mwīai Ngai. Kwoou Īla twamavoyea amaitha maitū ūthūku, vai ūathīmo tūkwataa kuma kwa Mwīai Ngai.

*Nīkyeetikīlile kwa w’o nīkyamūvoyeaa
mūūme wakyo ndakavoe nīkana
asome īsomo*

MWANA WAKWA NĪWE AMBĪKIE ŪŪ

Mūathime Mother Theresa nīwalilikanile ūndū waumisye mūndū-mūka ūmwe ūla wakūsaa vandū va kwīkya mavuti. “Nīnamumisye na namūtwaā vala ithyī masīsita tweekalaa. Mūndū mūka ūū atīndaa atūngīlīīle, “Mwana wakwa nīwe ūmbīkie ūū”. Ndaaweta ona īvīnda yīmwe kana, “Nyie nīngw’īw’a nzaa, nīngūkw’a kana nīngūthīna.” Akītaa kūtūngīlīīla tu, “Mwana wakwa nīwe ūmbīkie ūū”. Mūathime Mother Theresa akuie īvīnda yīasa mūno aīthēesyā mūndū-mūka ūyū esekwasya, “Nīnaekea mwana wakwa”, atambīte kūkwīia vau mokonī make.

ETHĪWA NDĪŪKW’A Ū ŪKEO NDWĪĪTHĪWA!

Thomas na Matthew maī anyanya kuma wana woo ona nīmakwatanīe vīasala īndī yu mayaneenanasya nūndū Thomas nīwāakengīe Matthew ī vīasalanī. Ītīna wa

myaka ikūmi na itano, Matthew nīwakwatiwe nī mbanga nthūku mūno na eethīwa e vakuvī kūkw’a. Ndendaa athi wikalonī wa tene na tene ngoo yake yī ngito. Nīwakūnīie Thomas simū na amwītya ūkeko ayasyaī, “Nītūekanīe na tūyūlwa nī maūndū ala ma tene”. Thomas nīwoonie ūū wī ūseo na oona athi akamwone sivitalī. Nīmaekanīie na maea ngewa kwa masaa o maingī mayīleany’a o ūndū meethītwe maendeesyē kwa myaka īsu ikūmi na itano matoonanīte. Thomas amina kūmūsiya aumīte vala Matthew waī, Matthew nīwamūneenisye na wasya mūnene amwīaī, “Thomas, ethīwa nyie ndiūk’w’a, manya kana ūkeko ūsu ndwīthīwa uitalwa, milioni ila syonthe wambūyīie no nginya ūndīve...” Ūkeko ūnenganawa vate kīndū kīngī mūndū ūkwenda na nī kīko kyāilīte kūvuta vyū ngoonī woo ūla mūndū ūnaī naw’o. Īla mūndū ūleaa kūkeka, ethīawa aīvunga mīango itonya kwīsa kwīthīwa īyendeka īvungūwe īvinda yūkīte. Twakua kīmena na kwenda kūivanīthya, mūndū ūla twīthīawa tūyūmīasya vyū ngoonī no ithyī ene.

MAEKKE NŪNDŪ MAYĪSĪ

Mūkūūa, Mūthembi. Dr. P.D. Johny SDB nīwatavanisye ngewa īmwe ya mūtandīthya wa Taoni nini waī na mavatha ma imwana matutanitye vyū. Imwana ithi syathūkūmīaa ithe woo ndukanī yake na ĩla weetiwe nīnameisyē ī nduka. Kīla kīndū nīkyaendee nesa nginya mūthenya ūla īnoti ya ndola (mbesa sya America) yaaie. Ūmwe wa imwana ithi nīwatiie yīnoti vala maiaa mbesa na aumaalūka na mūthooi ūmwe woo. Īla wasyokie i mbesa iyaīvo. Nīwakūlilye mwana-a-inyaī, “Nīwonie īnoti ya ndola vaa tuiaa mbesa?” Nake mwana-a-inya nīwamūsūngīie amwīa ndayonete. Īndī mwanake ūū atīndie aikūlya makūlyo. Ndaekana na ūū ūthelele o vau. “Manoti ma ndola maityona kūkīla tu na maithī mayaa! Kwa w’o no nginya wīthīwe umyonie!” Wasya wake nīweew’īkaa ūimūtūla mūtī. Ngoo nīsymbīie kūlikwa nī woo. Kīmena kyaka kwīng’eleelya. O kwa kavinda kakuvī, īima īnene ya kwīwanīa woo nīyataanīisyē anake aya. Mayaī o na maneenanya. Mūthya nīmoosie itambya ya kūeka kūthūkūma īmwe na ūkūta mūnene wa kūmaanya nīwaakiwe katī wa ī nduka. Kwa īvinda ya myaka mīongo īlī kīmena nīkyaendeeie na kwingīva ona kyanyaīka andūnī moo ma mūsyī ovamwe na kwa atūi.

Nīvo īndī mūthenya ūmwe, mūndū-ūme ūmwe wookie na ngalī yaīna namba ngeni sya ngalīko īngī na aūngama nza wa nduka īsu yoo. Nīwalikile nthīnī na akūlya kalanī wa ī ndukaī, “Wīthītwe wī vaa īvinda yīana ata?” Nake kalanī ūū nīwamūsūngīie amwīa ethītwe evo kuma mwambīlīlyonī. Mūthooi ūyū nake nīwaisyēī, “Ve kīndū kīmwe ndalea kūneena naku īlū wakyō. Myaka mīongo īlī mīthelu nīnookie taoninī īno nīna thīna na nīmūthelele vyū. Ndyānīite kīndū kwa mīthenya itatū. Nīnalikile ndukanī īno nīsīlīte mūango wa itina na noona īnoti ya ndola yaī vala vaiawa mbesa. Nīnayīkīie mūvukonī na naumalūka nathi. Myakanī īno yonthe ndyaaūlwa nī kīko kīī. Nīnīsī kana ithi īyaī mbesa mbīngī ateo nīw’īe no nginya nīsyoke nūke kwītya ūkeko.

Mündũ ũme ũũ ũteesĩwe nĩwe ũũ nĩwasengi'e mũno kwona mũndũ ũyũ wa ũkũũ wa kati aĩkelemya methoi. "Nũtonya kwa ndaĩa kũthi ndũkanĩ ĩsu ĩngĩ ĩkwatene na ĩno na ũyĩelesya ngewa ĩno kwa mũndũ-ũme ũla ũũmwĩthĩa ĩ ndukanĩ?" Nake nĩwatavisye ũ mũndũ ũyũ. Vau ĩtina mũndũ ũyũ nĩwasengi'e mũno kwona aũme aya ma ũkũũ wa katĩ, ala matutanĩtye mũno maikumbatana na mayĩĩa ĩmwe vau nza wa nduka ĩsu. Ũla ũkũta wa kĩmena wamaanĩtye nĩwaombokie. Kaingĩ nĩ twĩndũ tũla tũnini tũaanasya andũ-ndeto ĩneenetwe kwa mĩtũkĩ ĩtambĩte kũtany'ũkw'a, kũmany'a mavĩtyo, kũtũla angĩ mũfĩ, kũia ũthũku ngoonĩ ĩlũlũ wa ala angĩ. Andũ mamina kũaanw'a, nĩmatonya kũlea kwĩsa kwĩw'ana ĩngĩ. Mavinda maingĩ kũlea kũekea kũetawe nĩ kũlea kũmanya kĩtina kya makosa ala meekĩwe. Nĩkwĩawa atĩ, "Utatonya kũekea ala angĩ aomboaa kĩaaoo kĩla we mwene no nginya akĩkĩlĩle," nũndũ kĩla mũndũ nĩwendaa ũkeko wa Ngai. Ithyonthe vai o na ũmwe mwĩthĩanu na nĩtũvĩtasya o kĩla ĩvinda. Kĩla ĩvinda twĩkaa kĩla kĩtaĩlĩte-naĩ. Kwoou ithyonthe twĩthĩawa tũyenda ũkeko wa Ngai na wa andũ ala angĩ

NO NGINYA ŪMANYE KWĪKALANY'A NA YŪTASI

Ītina wa natw'ĩka mũthembĩ, nĩveethĩwe na thĩna mũnene na andũ ala nekalalanasya namo. Ndyeeew'aa nĩna ũtanu ngoonĩ, naĩ na kĩũyũ, kwĩw'aa ndemũthokye na vate mũndũ o na umwe ũkũlewa ninyie nũndũ ndeto sya ũvũngũ ĩlũlũ wakwa nĩsyaendee kũnyaĩĩkwa. Nĩnaendie kanĩsani ũla mũnini ĩndĩ kwondũ wa woo ũla neewĩte, ndyaĩ nĩtonya kũvoya. Nĩnamũtavisye Yesũ kana nũndũ wa woo ũla neew'ĩte mwingĩ ndyeeew'aa ndyenda kũvoya na kwoou nĩkĩta kwĩkala nthĩ na ndĩkĩta kũmũketee. Nĩnatavisye Yesũ kana nyie neew'aa ndyenda kũthi o ndakĩka ĩsu ngakũlye andũ ala manyaĩĩkasya ndeto isu sya ũvũngũ. Nĩndee kwĩkala o vau kanisanĩ nĩ "mũkomonĩ wa mboya", Yesũ nĩwangũlilye ĩkũlyo yĩ, "We wĩasya kana andũ ala ũkwĩkala namo nĩmeũkũlea, nĩ mavinda meana ata we mwene ũnĩleete?" Na o kwa mĩtũkĩ mũno nĩnoonie ndeto ithi syavĩtũka mbee wa metho makwa, "No nginya wĩvundĩsye kwĩkalanasya na Yutasi! Nekalanasya na Yutasi o nĩsĩ nũkanthoosya, o naku no nginya ũmanyenye kwĩkalanasya nake." Kwasisya Yutasi mũtũme ũla wathooisye Yesũ na silĩva mĩongo ĩtatũ, kĩko kĩĩ kya kĩmondo mũno kwa Mũsumbĩ wa asumbĩ – silĩva mĩongo ĩtatũ tũ? (Mat. 27:3). Īvinda yĩ yonthe ya myaka ĩtatũ Yesũ waĩna Yutasi, vai ĩvinda o na yĩmwe tũkw'ona Yesũ aĩmũmena kana kũmwĩka naĩ. Amũkuua o ta atũme ala angĩ. O na wĩoo ũla Yesũ wathooiw'e, nĩwaĩ athambĩsye maũũ ma mũvũthanĩ wake o tondũ wathambĩsye ma atũme ala angĩ. Vai ũmwe o na vanini wa atũme make weesĩ nũũ ũla wĩmũthoosya Yesũ o na kau methĩawa na Yutasi Isikalioti kĩla ĩvinda. Yesũ ta we mũnene wakwa, nĩndataa nĩ mũatĩie kwa kĩla nzĩa, ona kwa kũatĩĩa ndeto ithi wandavisye. Wendo wa Yesũ kwitũ ndwĩthĩawa ũyenda twambe kwĩanĩsya kĩndũ o na kĩva. Endete kĩla ũmwe witũ o ũndũ tũilyĩ.

KĪLUNGU KYA KANA

KUMBŪLA: MŪOMO WA ĪTUNĪ

Īndī twaumbūla naī sitū kwa Ngai, we nī mūīkīīku na ekaa ūla waīlu, kwoou nūkūtūekea naī sitū na kūtūthesya mothūku onthe.

-IYoa. 1:9

Kumbūla nī sakalamendi ĩla mūthembi syītwanī ya Ngai vamwe na kanisa ūtūekea mathavu maitū ala tweekie ĩtina wa kūvatīthwa methīwa me thavu nene kana o nini.

ĪTĪKĪLA THAVU SYAKU

Mwana ūmwewa mūsumbī mūvalanza ĩvinda yĩmwe nĩwathokeiey'ela yĩmwe, valamūũngamĩ waĩ y'ela weeyumisye kũthasya mūvungwa ūmwe ūla mwana ūsu wa mūsumbī wĩoloota. Nĩ kana anyuve mūvungwa ūsu, nĩwambĩlĩlye kũkũlya kĩmbithĩnĩ kĩla ūmwe, “Nĩkĩ we wĩvaa?”

“Mūnene wakwa nyie ndina ĩvĩtyo o na yĩmwe!” Ūmwe woo nĩwaisye. “Nĩkĩtĩte kwĩlĩlwa,” nake ūla ūngĩ nĩweesũvanie. Kũkenga koti, kyende, kũlea kũatĩĩa ūw'õ, na kũvinyĩĩwa, syaĩ itumi ĩla avungwa manenganie ta syo syatumĩe mavungwa y'ela. Ateo ūmwe woo nĩwatavanisye ngewa yaĩ kĩvathũkany'õ, “Mūnene, nyie ndikũnyungunyĩsya nũndũ nĩnaĩlĩtwe nĩkwĩthĩwa nĩ vaa. Mwĩkalĩlenĩ wakwa nĩneethĩwe nĩ mūvutani, na mūwaani mūnene. Nĩ kwa tei mūnene kwa atũĩ ona kwakwa nyie mwene nĩ vaa.” “We nzeleke na mūvutani!” Mūsumbĩ nĩwamutavisye, “Nĩ kwa tei mwaũ wĩthĩĩtwe ūvinganĩw'e na ene nthĩ aa matena mavĩtyo. We mweene nĩweetĩkĩla kana we wĩ mwene ūthũku kũte onthe na no mevundĩsye ūthũku kuma kwaku. Nditonya ūkwĩtĩkĩlya wĩkale namo mũthenya ūngĩ. Mūnene, ūyũ nĩwe mũndũ-ũme ūla ngwenda alekw'e.” Ītambya yambee kũkwata ūekeo wa Ngai kwĩsĩla kumbũla nĩ kwĩtĩkĩla mathavu maitũ na ūvalũku witũ. Mũndũ no nginya akethĩwa e mw'ĩanu vyũ nginya aketĩkĩla mavĩtyo make.

SAKALAMENDI YA KUMBŪLA/ŪĪVI/ WĪW'ANĪTHYO

Sakalamendi ya wĩwanĩthyo mũno yĩtawa ya kumbũla na nĩ ĩmwe nthĩnĩ wa sakalamendi mũonza sya Kanisa Katoliki ĩla yambĩlĩl'w'e nĩ Mwĩai na Mwovosya waitũ Yesũ Klĩsto. Sakalamendi nĩngelekany'õ ĩla yonekaa ya mumo ĩtonekaa. Kwoou kumbũla nĩ nzĩa ĩmwe ĩla tũkwataa mumo kuma kwa Ngai. Nĩ kwĩsĩla sakalamendinĩ ĩno vala Yesũ ūtũekeaa mathavu maitũ aitũmĩa athũkũmi atheu makeala nĩ avake mauta matheu namo nĩmoathembi na maasikavu kwĩsĩla sakalamendinĩ Ntheu ya Ūthembi. Ūekeo wa mathavu ūnenganawe nĩ Mwĩai Ngai weka. Ona o ūu wĩvo Yesũ mweene nĩwanenganie ūtonyi wa kũekeka mathavu kwa Atũme make ayasya atĩ. “Ethĩwa mũkaekeka mũndũ naĩ syake, nake Ngai akaekeka mũndũ ūsu; ethĩwa mũikũekeka mũndũ, nake Ngai ndakaekeka mũndũ ūsu” (Yoana 20:23). Ītina waYesũ athayũũka, nĩwanengie ūkũmũ ūsu kwa atũme make naw'okwakanisa. Īno nĩ Sakalamendi ya wĩnyivyo na twamyosa satani ethĩawa anyiva na Ngai aitwĩtĩkĩla ta syana syake ĩngĩ. Yĩla tweethĩwa tũtekũthi kumbũla, tũsakũaa kũlea kwosa mumo waũekeo kuma kwa Ngai.

Mündũ ũmwe nĩwookie kũmbona, ndatwaanĩte, ndathũkũmaa na aĩ na mathĩna maingĩ. Yĩla naendee na kũmũvoyea nĩneethĩwe nawoni. Noonie Yesũ aũngye vakuvĩ mũno na mũndũ ũyũ. Moko ma Yesũnĩmavĩtũkene makũnzĩte ngundina mwĩ wake nĩwauĩtenaĩmũno. ‘Ĩvinda yaku ya mũthya kumbũla nĩ ĩndĩ?’ Nĩnamũkũlilye, nake nĩwandavisye kana aĩna myaka mingĩ kuma aumbũla. Nĩnamũkũlilye, ‘Nĩkĩ wovete Yesũ? Aũngyĩe vakuvĩ mũno naku, ĩndĩ ndatonya kũtethya. Nĩwovete moko make akethĩwa atatonya kũkwĩka ũndũ. Kwa kũtia Sakalemendi ya kumbũla wĩthĩtwe ũyĩa Yesũ ‘Aiee’ vala ve mumo wake!’ Nĩnonete andũ aingĩ maivow’ a na kũthaw’ a kwĩsĩla Sakalamendinĩ ya kumbũla. Kwoouĩ, ĩnyivyete ũtanamba kũwaa, na weeka naĩ, umbũla (Sil. 18:21).

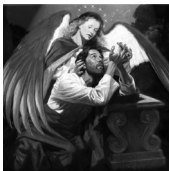
KŪVOW’A KWĪSĨLA KUMBŪLA

Kĩveti kĩmwe nĩkyookie nyũmbanĩ yitũ ya mboya ilovi kumbũla, kyumĩte o kũya Nyeri nthĩ ya Kĩkũyũ. O ndakĩka ĩla kyaveteiwe mathavu nĩkyambĩlilye kua mbu na wasya mũnene kĩyasya kana nĩ kyeew’aa mwaki mũongonĩ wakyoye. Vandũ wa myaka mũongo ĩtatũ na ĩtano nĩ kyaalaw’ a nĩ mũongo. ĩndĩ kwĩsĩla kumbũla Ngai nĩwakĩnengie ũvosyo wa mwĩ na wakyalya. Kumbũla kwaw’o nĩ sakalamendi ya ũvosyo wa mwĩ na wa thayũ. Nĩkyo mũsumbĩ Ndeviti wavoyieĩ:

Nĩvo ĩndĩ nakumbũlĩle naĩ syakwa na ndyaavitha ũthũku wakwa. Nĩnanenie nasya atĩ, ‘Nĩngumbũlĩla Mwĩai Ngai mavĩtyo makwa’, naku wandekea ũthũku na naĩ yakwa. -Sav. 32:5

Nayo ĩvuku ya Silaki yĩtũvundĩasyaĩ:

Mwana wakwa, yĩla waw’aa ndũkavũthĩĩsyete ũwau ũsu, ĩndĩ mũvoye Mwĩai nake nũkũũvosya. Umbũla naĩ syaku na ũyĩkaa ũla ũlũngalu, thesya ngoo ndĩkethĩwe na naĩ o na ĩmwe. -Sil. 38:9-10

*O ndakĩka ĩlakyaveteiwe mathavu
 nĩkyambĩlilye kua mbu na wasya
 mũnene kĩyasya kana nĩ kyeew’aa mwaki
 mũongonĩ wakyoye.*

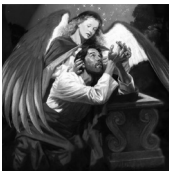
NZĪKA ILA SYĪTHĪTWE NA ANDŪ YĪŪLŪ WA SAKALAMENDI YA KUMBŪLA

Andū aingī nīmakūlasya nīkī akatolikī matavanasya mathavu moo kūla kwī mūdū ūngī. Nīkī mataumbūlaa ĩmwe kwa ĩmwe kūla kwī Ngai? Yesū Klīsto e weka nīwe wīna ūtonyi wa kūkeka thavu. Yīla mūdū ūla wawaite ūwau wa kwonza mamutha waetiwe vala ve Yesū nī anyanyae kwīsīla kīalanī; Ndeto sya mbee ila Yesū wamwīe nī, “Mwana wakwa, nīwaekewa naī syaku” (Mk.2:1-10). Amanyīsyā ma mīaoala mekalīte vau mayaaelewa nī ūndū Yesū ūtonya kūkeka mūdū thavu syake. Yesū nīwameie kana we ena ūtonyi wa kūkeka mathavu. Yesū mwene nīwanenganie ūtonyi ūyūwa kūkeka mathavu kwa atūme make ayasyaī, “Ethīwa mūkaekē mūdū naī syake, nake Ngai akaekē mūdū ūsu; ethīwa mūkūekē mūdū, nake Ngai ndakēkē mūdū ūsu” (Yoa.20:23). Atūme namo nīmatīīe Kanisa ūkūmū ūū. Kwīanana naūtavany’a wa Mūtheu Vaūlo maasikavu na mavatili nīmo maūngamīeKlīstovaa nthi, “Kwoou nītūtūmītwe kūneena vandū va Klīsto, o ta Ngai mwene ūkwīsūvana kwīsīla vala tūī. Nītūtūmwīsūva vandū va Klīsto: Īw’anīthw’ai na Ngai (2 Ako. 5:20). Takethīwa Yesū nīweendaa tumbūlae naī sitūīmwe kwaīmwe kwake, ndethīwa aanenga atūme ūtonyi wa kūkeka thavū. Nīwaītye, “Manyai kana ngeethīwa vamwe nenyu kīla ĩvinda kūvika mūminūkīlyo wa nthī” (Mat. 28:20).

Nūdū Mwīai Ngai nīwaminie kūtīīa atūmeūtonyi ūsu, nī mūvango wake ĩthyītūmanthae kūekewa kwīsīla kwa ala make avake mauta na akamanyuva mamūthūkūme, namo nīmo athembi. Andū aingī ma Yelūsalemū, Yutia na Yolotani nīmaendie kwa Yoana Mūvatisi, ‘mayumbūla naī syoo’, nake amavatisīa Ūsīnī wa Yolotani” (Mat.3:6)

“Ethīwa mūkaekē mūdū naī syake, nake Ngai akaekē mūdū ūsu;
ethīwa mūkūekē mūdū, nake Ngai ndakēkē mūdū ūsu.

-Yoana 20:23

***Takethīwa Yesū nīweendaa tumbūlae
naī sitūīmwe kwa ĩmwe kwake, ndethīwa
aanenga atūme ūtonyi wa kūkeka thavu.***

Thavu nīyanangaa ngwatanīo yaitū na Ngai, na andū ala angī ona kwa mūdū mweene. No kwīsīla tu kwa mūkwatanīthya vala ngwatanīo ĩno ĩtonya kūtūngīwa.

Nūndū thavu nīyūmīasya andū aingī, mūthembi nūtūtetheasya kūtwīw’anīthya ngalīkonī ithi syī itatū kwīšīla sakalamendinī ya wīw’anīthyo, kwīka ūīvi ūtonyeka na wānīsyo. Veethīwa vate kūleanwa andūnī mwolooto wa Ngai nī “Aema kwīthukīīsyā asu, enda ūtavye īkanisa ūndū ūsu. Īndī aema kwīthukīīsyā īkanisa, mwose ta mūndū wa-mbaī-ingī, kana ta mumīthya wa koti” (Mat.18:17).

Īw’anīthw’ai na Ngai (2 Ako. 5:20), na “Tia nthembo yaku vau kīthembeonī na ūithi ūkambe kwīw’ana na mūndū ūsu. Wamina kwīka ūu, syoka īndī ūkaumye nthembo yaku (Mat.5:24) nīsyo kītina kya wumbūli witū kwa mūthembi, ūla nīwe mūūngamīni wa Klīsto. Yesū nīwatūvundīīsyē kūvoyaa kwa Ngai “atūeke mathavu maitū” na kūsyokeanīaa o kīla īvinda, kwīšīla Kanisa. Mūtheu Vaūlo aasyaa, “Ūndū ūsu wīkawa nī Ngai mwene, ūla kwīšīla kwa Klīsto ūtwīw’anīthītye nake mwene, na akatūnenga ūthūkūmi wa kwīw’anīthya andū make” (2Ako.5:18). Naī nī īnyaaīkasya ūthūku andūnī angī ma vakuvī. Kīī nīkyo kītumi kīla Mwīai Ngai wamwīe Vetelo, “Ngakūnenga Mbungūo sya ūsumbī wa ītu. Ūndū ona wīva ūla ūkova kūū īlūlu wa nthī, ūkoowa ītunī. Na mūndū o na wīva ūla ūkathasya kūū īlūlu wa nthī, akathaw’a ītunī” (Mat.16:19).

Nī kana mwīlila ethīwe atonya kūkwata ūekeo, no nginya eanīsyē maūndū aa atatū: elile, aumbūle, na eke ūīvi. Kwīlila nī kwīw’a kyeva ngoonī nūndū wa mathavu maitū, “Nīngumbūla ūthūku wakwa, na naī syakwa niūnthīny’a” (Sav.38:18). Kumbūla nīkūtavany’a naī sitūsyonthe kwī mūthembi. Kwīka ūīvi nī kwathana kūtia, kwa mumo wa Ngai, mothūku ala maetae thavu. “Kwoou ethīwa itho yaku yīkatūma wīka naī, yīthongolye ūyīkye ītheka! Nī kavaa kwaku kwasya īmutha yīmwe ya mwīī, kūte mwīī waku w’onthē kwīkw’a īianī ya mwaki” (Mat.5:29).

Andū onthe mena syīndūila itumaa twīthīwa mīwīle. Tūtambīte kūkwata kana tukona kīndū, nīvethīawa ve vinya kwitū kūīkīīa kana kīndū kīu kīvo na mūno, mūno maūndūnī ala tūtatonya kūmasūanīa, kana tūkamaelewa. No andū avūthū mūno matonya kūīkīīa matonete kana makakwata makew’a. Ūu nī ūndū wa kīmūndū. Mūthembi nīwe mūvw’ano ūla twonaa wa sakalamendī ya wīw’anīthyo na mumo wayo na kwoou nīvethīawa vatonyekanaandū makathengeanīa na Ngai. Kwīšīla sakalamendinī ya wīwanīthyo, Mūthembi, ūla ūūngyī vandū va Klīsto avoyaa mboya ya ūekeo wa mathavu īla ūminaa na ndeto īi. “Mwīai nīwakūekeka thavu syaku, enda na mūuo” – kīīkīīsyā kya w’o kana thavu sitū nīsyakewa. Īngī Yesū kwīšīla ve mūthembi nūnēnaa naitū, akatūtaa, na akatwoneleelya nzīa īla yaīlīte maūndūnī o

KUMBŪLA: MŪOMO WA ĪTUNĪ

na tūtatonya kūmaneena na endwa ma vakuvī, na ūū nī ūndū tūtesa kwīthīwa naw’o twaumbūla ĩmwe kwa ĩmwe kūla kwī Ngai.

Mūthembi ndesa kūtavany’a kīmbithī kya kyumbūlilonī; kwoou vai vata wa kūmasilīla kana kūmathima. Thavu syonthe syumbūlīlwe wumbūloni nīsiekewa kwondū wa useo wa thayū, kīkw’ū na kūthayūka kwa Yesū. Kwoou yīla tūūthi kwosa sakalemendi ĩno, twaīle kwīthīwa tūūthi kwosa ūkeo na ūthasyo wa Yesū. Mwīai Ngai waitū ambīlīlye sakalamendi ya kumbūla yīla wavevee Veva wake kwa atūme make na amanenga ūtonyi wa kūkeka thavu aimea, “Ethīwa mūkaekē mūndū nā syake, nake Ngai akaekē mūndū ūsu”(Yoa.20:23).

NĪKĪ TŪTAVĪNDŪKAA TŪKEKALA TWĪ ŪTHEUNI ĪTINA WA KUMBŪLA?

Mūthenya ūmwe kamwana kamwe nīkookie vala nī na kandavya kana mavinda kwa mavinda nīkaumbūlaa, ĩndī kayīendēaa kwīkala ūtheunī. Nīkaendete litiliti thantatū ĩndī kayaīna ūalyūku. Īvinda yonthe enthīnī wa nyūmba ya mboya eethīawa emūseo. Īndīo kwa mītukī mboya syathela na enūka, eethīawa aisyokea thavu o ĩmwe. Kamwana kaa kaī ungu wa thavu ya ūthaa ya kwīvukya ko mwene kī-mwī ĩla katindaa kaimītūngīlīla. Nūndū kayoonaūalyūku ona ūmwe, nī kaī kaekē kūthi kumbūla nūndū kaumbūlaa thavu oīmwe. Nīnakatavisye kana, “Twīkaa thavu yīla twaasya mumo wa Ngai.” Mūtheu Vaūlo aasyaa, “Mavinda atatū nīnamūvoyie Mwīai tūlū wa kīndū kīu kyume kwakwa”, (2Ako.12:8). Īndī Mwīai Ngai nīwamūsūngīe amwīa, “Mumo wakwa nūkwīanīe”. Etavya onthe ala methīawa maitata mekale ūtheunī ĩtina wa kumbūla atī, “Mumo wakwa (Sakalamendi ya kumbūla) nūkwīanīe ūtonye kūtia kīmanyīo kī kīthūku”. Kuma vau na kūendēaa na mbee, ĩvinda yonthe yīla kamwana kaa kalikaa thavunī ĩno ya ūthaa nīkasembaa o kwa mītukī kumbūla katekwīw’a nthoni ona nini. Kīko kī nīkya mūtetheeisyē kūendēaa kwīkala e mūtheu na akwata mumo na moathimo ma Ngai. Twīūmūnthī mwanake ūū nī mūseminalī. Nīwandavisyeī, “Umūnthī, nyie nīw’aa nthoni neeka thavu na nalea kūmyumbūla”. Mwīai Ngai nīwathanīte kana, “Vai ūtato waamūkwa ūtaakwata andū ala angī. Īndī Ngai nī wa kūkīwa, na ndakaeka mūtatewē kūthonoka vala mūtatonya kūmīsyā; yīla mwī ūtatonī akamūmanthīa nzīa ya kūmīlīla nī kana mūtonye kūmīsyā.” (1Ako.10:13).

Thavu ila tweemanyīisyē kwīkaa o kaingī nīsyō isīīi nene kwītū kwīkala thayū wa

ũtheu. Naĩ imwe nĩtwaimesye syatwĩka sitũ ene. Twĩkaa thavu nũndũ wa kwasya mumo wa Ngai. Mumo ũyũ tũkwataa kwĩsĩla sakalamendi syĩ kĩvathũkany’o, sakalamendi ya kumbũla ne imwe ya syo. Kwoou ĩla tũkumbũla ve vata wa kũweta naĩsuona kwongeleela imanyĩo nthũku ĩla itũvalũkasya kĩla ĩvinda ta; ũthatu, ũng’endu (mĩyono), ĩtomo, ũtulu, kĩmena, kũkua ngoonĩ ala matũkoseie na ingĩ mbingĩ ota isu ĩla itonya kũtũlikya mwĩkalĩlenĩ wa thavu. Ve vata wa kwĩkalaa nthĩnĩ wa mumo wa Ngai, nĩ kana tũtonye kũkĩlya vinya thavu, na tũyĩana kũtheunĩ kya ngoo na kya mwĩ. Kĩtumi kĩngĩ kĩla kĩtumaa tũtekala twĩ ũtheunĩ wa ngoo ĩtina wa kumbũla no kĩthĩwe ne kũlea kũmantha nesa ngoonĩ mathavu ala twĩkĩte mbee wa kũthi kumbũla na kwoou tũilea kũmanya thavu syonthe ĩla twĩkaa. Kumana na ũutwĩkaa wumbũli ũte mwĩanũ.

***Ve vata wa kwĩkalaa nthĩnĩ wa mumo
 wa Ngai nĩ kana tũtonye kũkĩlya vinya
 thavu na tũyĩana kũtheunĩkya ngoo na
 kya mwĩ.***

WUMBŪLI WA KAINGĪ

Pius XII (wa ĩkũmi na ĩlĩ) aineena ĩlũ wa kumbũla kaingĩ nĩwasyaa, “Katĩ wa ala metĩtwe kũmũthũkũma Ngai methĩtwe matekwosa kwa wingĩ sakalamendi ya kumbũla, mamanye kana veva wa Klĩsto ũendeeye kũoleka nthĩnĩ woo na ũalyũlonĩ wa mwĩ wa Mwĩai waitũ. Asa mũtheu aendeeie kwasya:

“O tondũ mwĩsĩ anaايا, nĩw’o thavu nini nĩtonya kũekewa kwa nzĩa mbingĩ ĩla twĩsĩ. ĩndĩ nĩ kana tũtonye kwĩthĩwa twĩ atheu mũthenya kũthi ũla ũngĩ, ithyĩ wendi witũ nĩ kĩko kĩ kĩtheu kya kumbũlaa kĩla ĩvinda, kĩla kwambĩw’e nĩ Kanisa kwĩsĩla ũveveo wa Veva Mũtheu, nĩ kwaĩle kũlũlũmĩlw’a. Umbũli wa kaingĩ nĩ ũtumaa mũndũ emanya o mũno, wĩnyivyo wa mũklĩsto nĩwongelekaa, imanyĩo nthũku ikaoleka, ũtulu syĩndunĩ sya kĩveva nĩ wũkitawa, ngoo nĩ ĩtheaw’a, wendi witũ wa kwĩkaa ũla ũseo ũkongeleelwa vinya, kwĩting’a kwitũ naĩnĩ kũkongeleka, na mumo ũkongeleka kwondũ wa kĩmanyĩo kĩ kĩseo kya ĩ sakalamendi. Kwoou athũkũmi ma wĩ wa Ngai ma mũika ala mekwona vate vata wa kumbũlaa kĩla ĩvinda, nĩmamanye kana kĩla mekwĩka kiyĩendanĩtye na Veva wa Klĩsto na kĩna wanangi mũnene Kanisanĩ ya mwovosya waitũ.”

-Pius XII in *Mystical Body of Christ*, 1943

KUMBŪLA: MŪOMO WA ĪTUNĪ

O yīlū wa ūu, nake Yoana Vaūlo II (wa keli) nīwatavanisye:

Nīkwīthīwa kumbūla nī sukulu wa kīveva ūtakūanw’a na ūngī na wakūalyūlaa mathayū kwa nzīa īla yaīle...Tūyīelewa nī ūu, kumbūla nī nzīa īmwe ya yīlū mūno ya kīveva ya kwoneleelya andū mīendele īla yaīlīte kīthayū. Sakalamendi ya wīw’anīthyo ndīitwe kwondū wa ala mekaa thavu nene meoka. Yambīlīlw’e kwondū wa kūekeka naī syonthe, na mumo ūla ūkwatawa kūmīsīla wīthīawa na ūthesyo na ūlūlūmīlyo wa mwanya. Kwa kūendee na mbee Kīkanisa, īno nī sakalamendi ītatonya kūkūanw’a na kīndū kīngī mwīkalīlenī wa thayū wa mūklīsto, ndītonya kwīkw’a īthekaka na īkaekwa, kethīwa mūdū nūkwenda mbeū ya thayū ūtathela yīane...na kwīthīawa aisyaa matunda ala maīlīte.”

-Wumbanoni wa Andu Onthe, 1983

NDĪKĪAA ATHEMBI KWOOU NDYUMBŪLAA!

Ūla ūekaa kumbūla, na ayīekanw’a nake, akalika mūno mīendelenī ya thavu; O ta mūtī mwīū ūeketwe kīsevenī kīnene, akavalūka na kīlītūko kīnene kwa nzīa ītaīlīte. Kumbūla na kwosa komunio nīkwo itambya ya mbee ya kwīthīwa wīna kīsomo kīla kyaīle.

-Don Bosco

Mūdū ūmwe wekalīte atena wīa vandū va myaka īkūmi nīwookie mboyanī. Nīnamūkūlīlye īvinda yake ya mūthya kumbūla yaī īndī: na ambīa yaī tene mūno! “Nīkīkīaa athembi na kwoou ndīkathi kumbūla īngī”, nīwanzūngīe. Nīnamūkūlīlye, “Nīkī ūtaīkīāa athembi, na vai mūthembi waakw’a kwondū wa naī syaku? Yesū nīwe waūkw’īie na athembi makītaa kūtūmīwa nī Ngai”. Īndī nīwandavisye ūndū ūyū ūmwe weekīkie. Nīwaendaa kaingī kumbūla. Kīla īvinda wathi kumbūla, nīwekalaa ta nusu saa ayumbūla. Mūthenya ūmwe amina kumbūla ndaaīthīa mūthembi kyumbūlīlonī na aūya esilya kana mūthembi nūtonya kwīthīwa atevo ngalīko īla īngī. Nīwookīlīle akasisye kana mūthembi aī o vo, na nīwasengi’e kwīthīa kana mūthembi aī aumie kyumbūlīlonī na aendee kūmūsīsyā.

Kīko kī nīkyathatisye mumbūli ūyū mūno, “Mūthembi atonya ata kūnzyaīsyā ndyumbūla na kūnzīlīla?” Nīwakūlīlye. Īndī nīwaendeeie, “Kūu nī kūmbīfīsyā mūno. Naīndonya kumbūla īngī ata ītina wa kwona ūndū mūthembi ūū wambīkie?” Nakwa nīnamūtavisyeī, “We wīasya mūthembi nīwakūvītīisyē? Mūthembi nī mwīki wa naī, na wa kūkīta kūtūmīwa nī Yesū, na vai mūthembi o na ūmwe waakūkw’īia. Yesū eweka nowe waūkw’īie. Īndī ūtanamba kūtw’īiaa mūthembi ūsu, nīna īkūlyo

yī laisi ngūūkūlya. Nīmavinda meana ata waavoyea mūthembi ethukī̄sye kana aithi kwīthukī̄sya wumbūli waku? Athembi matonya kwīka wīa woo ūndū vaīlite o twamavoyea!” Mūthembi akeea naī kwa vinya wa Ngai yīla ūtamūkaa ndeto sya ūkeo wa naī. Mūvea ūū wa Yesū wa ūkeo na ūvosya, ūmūnthī nī ūendeeaw’a nthīnī wa Kanisa.

KUMBŪLA TI NZĪA YA KŪSYOKEAA NAĪ!

Ve vata wa kūlilikana kana kī-mūndū, ithyonthe twī onzu na kwīthīwa tutonya kūvalūka o mūno kwīvo. Īndī o ūū wīvo, Kumbūla kūitūnengae mwanya wa kwīkaa naī. Nītūsomaa, “Ndūkeke naī mavinda elī, o na wīkīte naī īvinda yīmwe ndūkalea kūkanw’a” (Sil.7:8). Ona īngī Mwīai Ngai nūnenganīte ūkany’o kwa ala onthe matosaa kwa vinya kuvīndūa mīkalīle yoo na kwīkala vaasa na naī ītina wa kumbūla.

Ndūkaneene wasye, “Nīnīkīte naī, na vai ūndū waangwata”. Ūū wīthīitwe nūndū Mwīai ndathataa mītūkī. Ndūkekwatye mūno kūekewa nī Mwīai, nginya woongelelele naī naīnī īngī. Ndūkaneene wasye, “Tei wa Mwīai nī mūnene, akandekaa naī syakwa mbingī!” Lilikana kana we e tei, na o ta ūū nīwīthīawa na ūthatu mwingī na ūthatu wake nūmakwataa eki ma naī. Ndūkaselewe kūmūsyokea Mwīai, kana kūtīsyā kwīka ūū mūthenya kūthi ūla ūngī, nūndū kwa kīthūlūmūko ūthatu wa Mwīai ūkakūkīa, na īvīndanī ya kūkanw’a ūkaminwa.

-Sil. 5:4-7

Yīla o twīsī tūsyokeaa kwīka o īla thavu, twīthīawa tūimwamba Mwīai Yesū o īngī.

Kūtonyeka ata kwa andū maumie mūikī̄onī woo kūtūngwa nthīnī waw’o īngī? Maī nthīnī wa kyeni kya Ngai, nīmasamie mīthīnzio ya ītunī, na kūkwata veva mūtheu. O ta ūū nīmasamie ūseo wa ndeto ya Ngai, na mavinya ma nthī nzaū īla yūkīte. Ethīwa īndī nīmaumīte mūikī̄onī woo, ūkeethīwa wī ūndū ūtatonyeka kūmatūnga mūikī̄onī, nīkwīthīwa me mwamba o īngī Mwana wa Ngai na kūmwīkī̄ithya nthoni andūnī.

-Aevl. 6: 4-6

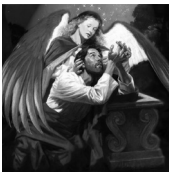
NATWIKIE TA MŪLAĪKA ĪTINA WA KUMBŪLA

Nīendeesyē litiliti īmwe ya masisita, nīnamakūlilile maandīke thavu syoo syonthe

KUMBŪLA: MŪOMO WA ĪTUNĪ

ila meekĭte ĭthangũnĭ na maikua ĭthangũ yĭu maithi kumbũla. Mũthenya wa mũthya wa ĭ litiliti, sisita ũmwe nĭwookie mbee kũnengane ũkũsĭ wake. Nĭwaisye ta ũũ. “Yĭla nĭnookie mboyanĭ ithi, ndyasũanĭaa kũthi kumbũla nũndũ kyumwa kĭthelu nĭnaendete kumbũla na ndyooona naĭ o na ĭmwe nthĭnĭ wakwa nĭtonya kumbũla. O na ĭngĭ ndyeethĭtwe ndyona kumbũla kũyiete ũalyũku thayũnĭ wakwa mavinda ala naumbũlaa, na nĭnavoyaa none kyama kĭyĭkĭka kyongelelee mũikĭo wakwa nthĭnĭ wa kumbũla.

Kwoou yĭla Mũthembi wasomaa na kũelesya naĭ syĭ kĭvathũkany’o nĭkana twĭyĭosye mavĭtyo asu ngoonĭ sitũ, nĭnoosie ĭthangũ na kalamu tondũ twatavĭtw’e. Ũsengy’o kwakwa nĭ kana neethĭie vakuvĭ naĭ syonthe ila syawetawa nĭnasyĭkĭte na nĭnasiandĭkie nausũsya mathangũ ana ma naĭ syakwa! Īndĭ nĭnaendie kumbũla. Ītina wa kumbũla nĭsyokete nyũmbanĭ ya mboya, ũsengy’o ũla noonie nĭkana nĭendete ndyakinyĭle nthĭ, ĭndĭ nesĭlĭte nzevenĭ. Nĭw’o! Kwa w’o nesĭlĭte yayayani. Nĭkĭĭa kana Yesũ nĭwoosie ũito wa naĭ syakwa na neeyĭw’a navũtha vyũ. Nĭkw’o kwaĭ kumbũla kwakwa kwa mbee kwa kuma ngoonĭ vyũ, na nĭkw’o kwatumie nĭtw’ĭka mũlaĭka tondũ nĭnavoyeaa kyama kya mwanya.

*Nĭkw’o kwaĭ kumbũla kwakwa kwa mbee kwa
kuma ngoonĭ vyũ, na nĭkw’o kwatumie nĭtw’ĭka
mũlaĭka tondũ nĭnavoyeaa kyama kya mwanya.*

KŪTŪNGA MŪVEA KWĪ VATA ŪMĪISYONĪ

Nĭ ũndũ wa vata mũno kũtũngĭaa Mwĭai Ngai mũvea kwondũ wa mũthĭnzĭo wa ũekeo. Nyie nĭ nĭlĭlikanaa ĭvinda yĭla ĭvĭtũku nakũtũngĭa Ngai mũvea kwa maũndũ ala ũmbĭkĭte.

We thayũ wakwa taĭa Mwĭai Ngai, na ndũkolwe nĭ moseo make onthe. Nĭ we ũndekeaa mothũku makwa onthe, na kũvosya mowau makwa onthe.
-Sav. 103:2-3

Nītwaile kūikīaa Ngai witū wa wendo na ũekeo. Īsyītwa yake nī Ngai wī tei mwingī.

Mwīai Ngai nīwavitīle mbee wa Mose na asya atīi; ‘Nye Mwīai Ngai nī Ngai wī tei na nī mūseo, ndīthataa mītūkī, nī wendo mwingī ũtaolekaa na nī wa kūikīwa.

-Kuma. 34:6

Nye nīnkīā ndeto sya Yesū sya ũekeo; “Yesū oona ūndū mena mūikīo ūnenevete, nīweeie mūdū ūsu wā na mamutha monzu atīi, “Mwana wakwa, nīwaekewa naī syaku” (Mk.2:5). Yesū ndambendete nūdū nī mūseo, īndī wendo Wake Ūtaolekaa nūdūwīkīthīye mūseo, na nthīnī Wake ngatwīka “kyūmbe kyeū” (2Akolintho 5:17). Nīngūlasya Ngai ũekeo na aindekea nūdū nūmbendete. Nīndavasya andū ala angī tūlūwa ũekeo wa Yesū, “Nīvo īndī nīmanyīsyā eki ma naī mīao yaku, namo avītany’ a makakūsyokea (Sav.51:13).

MŪTHĪNZĪO WA KWĪLILA

Yīla tūūthi kumbūla ve vata mūnene wa twīthīwe twīna melilo meanīu. Kwīsīla naīnī sitū, nītūvīfīasya Ngai ūla tene na tene nī mūseo na wī wendo.

Nīngūvītīsyē, we wī weka nīngūvītīsyē, na ngeka kīla ūtalaa kwīthīwa nīūthūku, kwoou ūsilīlo waku nī wa w’o, na ndūtūlawa mūtī nūdū wa ūtw’io waku.

-Sav. 51:4

Nī kana tūkwate ũekeo kuma kwa Ngai ve vata mūnene mūno wa kwīlila na melilo meanīu īla tūūthi kumbūla. Kwīlila nī kwīw’a woo na kīmena ngoonī sitū nūdū nitūmwīw’īthīye woo Ngai na naī sitū, na tūkīlea mathavu asu yīla tūūthi kumbūla. “Nīkwīthīwa kwīw’a woo kūla Ngai wendete kūtumaa mūdū elila kwondū wa naī syake akavīkīa kūtangīwa, (2Ako.7:10). Wīlilo mwīanīu nī kwīw’a woo kwondū wa naī sitū na uetawe nī wendo witū kwa Ngai. Tweethīwa na melilo meanīu naī sitū siekeawa o vau kwa vau, ona mbee wa tūtaendete kumbūla. Īndī ona ūu wī o vo, ve vata wa kūthi kumbūla nīkana tūkomane na Mwīai Ngai na tūikwata ũekeo wake na mumo wa ūvosyo wake kwīsīla nzīanī īsu ūtūnengete. Kwongela ūu, ethīwa naī sitū nī īla nene, no ngīnya tūkasyumbūla kwa mūthembi.

Melilo mate meanīu methīawa yīla tūkumbūla nūdū nītūūkīa maīvīthyo ma Ngai. “Vala ve wendo vai w’ia; wendo mwīanīu nūlūngasya w’ia vyū. Kwoou mūdū ūla wīthīawa na w’ia ethīawa ate mwīanīu nthīnī wa wendo, nūdū w’ia ūkonanītye na maūdū ma ūsilīlo” (1 Yoa.4:18). Melilo mate meanīu mayīanīasya kumbūla.

KUMBŪLA NAĪ SITŪ NĪ KWĪKA ATA ?

Kumbūla naī sitū nī kūthi mbee wa mūthembi na tūimūwetea mathavu ala twīkīte. No nginya tūkaumbūla naī nene sitū syonthe ila tweekie ĩtina wa kūvatīthwa kwitū. Ndeto ya Ngai yasyaa, ‘ūla ūvithaa mavītyo make ndakaendee nesa, ĩndī ūla ūmaumbūlaa na kūekana namo akeew’īwa tei ‘ (Nth.8:13).

Nī kana nīke umbūli mūseo, ndyaīlwe nī:

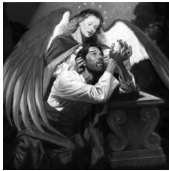
- a) Kwīwa nthoni nūndū wa naī syakwa: ‘Ndūkew’e nthoni kumbūla naī syaku, na ndūkatate kūsiāa kīw’ū kīvītīte ūsīnī’ (Sil.4:26).
- b) Kūvitha naī ona syīva syakwa nūndū, ‘ūla ūvithaa mavītyo make ndakaendee nesa, ĩndī ūla ūmaumbūlaa na kūekana namo akeewīw’a tei’ (Nthimo 28:13).
- c) Kūtīsyā mūthenya wa kūthi kumbūla: ‘Ndūkaselewe kūmūsyokea Mwīai, kana kūtīsyā kwīka ūu mūthenya kūthi ūla ūngī, nūndū kwa kīthūlūmūko ūthatu wa Mwīai ūkakūkīa, na ĩvīdanī ya kūkanw’a ūkaminwa’ (Sil.5:7).
- d) Kūlea kūthīnw’a ngoonī nī naī syakwa. ‘Ndūkaneenewasye, ‘nīnkīte naī, na vai ūndū waangwata.’ Ūu wīthīitwe nūndū Mwīai ndathataa mītūkī. Ndūkekwaye mūno kūekewa nī Mwīai, nginya wongelele naī naīnī ingī. Ndūkaneene wasye. ‘Tei wa Mwīai nī mūnene akandeeke naī syakwa mbingī’. Lilikana kana we etei na o ta ūu nīwīthīawa na ūthatu mwingī, na ūthatu wake nūmakwataa eki ma naī’ (Sil.5:4-6).
- e) Kūtūla Ngai mūtī kana kūmūtwa’ia nūndū wa naī syakwa. ‘Mwīai ndaaīa mūndū ethīwe e mūthūku, o na ndaanenga mūndū mwanya eke naī’. (Sil.15:20).

Naī sitū syonthe syīthīawa syaekewa yīla mūthembi ūnēnaa ndeto ithi sya ūkeo, ‘Ngai, Asa wa tei w’onthē, ūla weew’anīthisye kwake andū onthe ma nthī, nthīnī wa kīkw’ū na kūthayūka kwa Mwana wake, na kūtūma Veva Mūtheu atesye mathayū moo kuma thavunī. Nthīnī wa ūthūkūmi wa Kanisa yake naūnenge ūkeo na mūuo. Nakwa nīngūkūkeke we mathavu maku. Kwa syītwa ya Asa, na ya Mwana, na ya Veva Mūtheu. Ūtw’īke ūu’.

NDŪKEKE WUMBŪLI WOVŪNGŪ

Wumbŭli wa ūvŭngŭ ūtetea mŭndŭ ūthŭku mŭnene kŭte ūseo ūla waile. Kŭkenga Ngai nŭ kindŭ kya kwananga mŭno. Twŭkaa wumbŭli ūteanŭe mŭno mŭno yŭla tŭtanethŭwa na melilo meanŭu na tŭtanavoyea mŭthembi ūla tŭŭthi kumbŭla kwake. Keethŭwa mŭndŭ o esŭ akavitha na ngŭlŭ thavu nene ila ūkumbŭla, akeethŭwa na ūvŭthyo ūnene mŭno ya kŭvŭthya nŭndŭ akengaa Veva Mŭtheu. Ūu no ta ūndŭ Anania na Savila meekie Maandŭkonŭ ma Meko ma Atŭmwa 5:3:

“Ūndŭ Vetelo nŭwamŭkŭlilye atŭi, “Anania, nŭkŭ weetŭkŭlya satani alike ngoonŭ yaku ūmŭkenge Veva Mŭtheu, na kŭvitha mbesa imwe sya ila ūnakwatie wathoosya kŭtheka?”

*Twŭkaa wumbŭli ūteanŭe mŭno mŭno yŭla
 tŭtanethŭwa na melilo meanŭu na tŭtanavoyea
 mŭthembi ūla tŭŭthi kumbŭla kwake.*

Myaka mŭvŭtŭku nthŭnŭ wa kathendulo (Cathedral) ūmwe mbanake mŭno kŭya Mŭsyi Mŭnene wa Paris, Ūvalanza, mŭthembi nŭwanenganae molesyo kwa andŭ yŭlŭ wa nzŭa nzaŭ ya ūvŭvi, yŭla Asikavu mŭnene wa Paris walikŭlile mŭomonŭ wa ūtina wa kathendulo ūsu. Asikavu ūyŭ nŭwookie mbee na akŭlw’a aneene o ndeto mbŭthŭ kwa andŭ ala maŭ vau. Nŭwaisye kana nŭweewŭte ūlŭ wa nzŭa ūsu nzaŭ ya kumbŭla yambŭlŭlwe, na nŭwookŭte kwona ūndŭ andŭ moosaa nzŭa isu ya kumbŭla mŭndŭ we mwene. Mŭnene ūyŭ wa maasikavu nŭwameie kana eenda kŭmatavya ngewa yaw’o yeekŭkie nthŭnŭ wa kathendulo ūsu myaka mŭvŭtŭku.

Nŭ vaŭ mŭthembi kyumbŭlŭlonŭ vakuvŭ na mŭomo wa ūtina wa kanisa ūsu vala mŭthŭa wa andŭ wa kumbŭla waŭ ūnathela. Mŭthembi ūsu ekalŭte nthŭ aisoma ūvuku ya mboya yŭla weewŭ’e nguthu ya imwana vau nza wa kyumbŭlŭlonŭ maineena na kwŭvŭta ndeto sya kŭvŭthya na kŭkananŭa, masya kana vai ūmwe woo waŭ mŭŭmŭu ūkethŭa no athi kyumbŭlŭlonŭ na kwŭka wŭmbŭli wa ūvŭngŭ. Ūmwe wa anake asu nŭwaisye nŭkŭnengane mbesa sya Ūvalanza mŭongo ilŭ, ūla nŭndŭ ūmwe na ndola sya Amelika itano (\$5.00) kwa mwanake ūla wŭyŭmbanŭtye kwŭka ūu. Mwanake ūmwe nŭwaisye nŭkwŭka ūu na aenda kyumbŭlŭlonŭ vala mŭthembi wekalŭte. Nŭwatavanisye

KUMBŪLA: MŪOMO WA ĪTUNĪ

naĩ ila wekaa mavinda kwa mavinda na atavanya naĩ ingĩ kīvathūkany’o sya ūvūngū na akilya. Mūthembi nīwamūkūlilye kana nīwamina kumbūla naĩ syake syonthe. Nīwasūngīie kana maūndū asu onthe nīmo eĩ atonya kūlilikana. Kwīka ūīvi, mūthembi nīwanengie mwanake ūū ūelesyo wa kūthi mbee wa kanisa ĩsu vala vaĩ ngelany’o ĩūngyĩ, na kwīsīla vo ayasya atīī, “Yesū nīweekie maūndū aa onthe kwondū wakwa na nīika ūndū ūū nīkana nīvosye itau syaku.” Mūthembi nīwamwīie amina atwīle mata ūthyū wa Yesū.

Kīmwana kīī nīkyaumie kyumbūlīlonī na kyalikana na imwana ila ingĩ syaūngeme mūomonī wa ĩtina. Nīyakūlilye kīnewe ila mbesa sya Ūvalanza mīongo ĩlī ĩndī ūmwe woo nīwamwīie, “Eteela, nakw’o kwīka ūīvi? Ūendanasya vamwe na kumbūla.” Mwanake ūsu nīwaendie mbee wa kathendulo vala ngelany’o yaūngyi, na asya. “Yesū, nīwekie aa onthe kwondū wa kūmbosya, na kīī nīkyo ngūkwīka.” Nīwasyaisye metho na wūmbe wa Yesū, na avīndūka aumaalūka kanisanī. Asikavu ūyū Mūnene wa maasikavu nīwatavisye ĩkomano yīu atīī, “Nīnīsī ngewa ĩno nī yaw’o nūndū ninyie mwanake ūla waendie kyumbūlīlonī kīu wīoo ūsu

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

Andũ mena ūtũika (ũĩ wa mwanya) measya kĭlungu kya mĩongo thanthatũ na itano ūlũ wa yĩana kya mowau maitũ maetawe nĩ mesilya kana nũndũ wa itau sya ngoo ila syĩ nthĩnĩ witũ. Mĩtũo na mĩkalĩle yaitũ ndĩanaa o kwa mĩtũkĩ; ĩendeaa kwĩana o ūndũ myaka yĩendee. Mĩkalĩle ĩno nĩtonya kwĩthĩwa mĩseo, kwoou ikailya mĩtũo yaitũ, kana ĩkethĩwa ĩtaĩlĩte na ĩndĩ ĩyananga mũmbĩle witũ. Yĩla mĩkalĩle yaitũ yeethĩwa ĩtaĩlĩte, wĩthĩawa wĩ wonanyo wa maũmĩsyo, kĩtau ngoonĩ kana o kĩlĩkonĩ kitũ, ila tũtonya kwĩthĩwa twĩsĩ kana tũtesĩ twĩ nasyo. Mawũũmĩsyo aya na itau ithi syũkaa ata? Nĩ ūndũ ūtonyeka ūkethĩa ngoo sitũ nĩ syakwatie ūmĩsyo nginya ĩkeyumĩlasya mwĩkalĩlenĩ witũ? Ngeethĩwa ndonya kũmanya ata kana mwĩkalĩle ūla ngwonany'a kĩtina kyaw'o nĩ ūũmĩsyo ūla wĩ kĩlĩko kana wĩ ngoonĩ? Ndongya kwĩka ata kũvĩndũa ūndũ ūyũ?

Aya nīmo makūlyo ala tūkwīthīwa tūitata kūsūngīa nthīnī wa kīlungu kīī kya īvuku yīī. Kīndū kīla kya vata kūmānya nīkana “īvinda yītu īvītuku nīyo ūmūnthī kwa Yesū” na, “Yesū Klīsto ndaalyūkaa; nī ūndū ūmwe īoo, ūmūnthī na tene na tene” (Aevl.13:8). Tūitonya kūvitha itau ila syī nthīnī witū, kīla kya vata nīkūkwata ūvosyo. Ūvosyo naw’o nūtonyeka nūndū ithyī twī ma Yesū.

ITAU SYA KĪ-NTHĪNĪ NĪ SYĪVA?

Itau sya kī-nthīnī nī ila ikwataa ngoo na ilīko sitū. Yīla naī kana, vandū va myaka ītatu naī īlumaita na kīla ūmwe, asyai makwa na ala twasyaanīw’e nīmambonasya wendo mwingī mūno. Yīla anaemewa na aa mwendwau mooka kūtūthokea, maetae ngelemende, kyokoleti na syīndū nzeo ila nanengawe watho wa kūaīa anaia na eītu ma ia.

Nūndū ninyie neethīawa ndiaany’a, nīneethīawa na mwanya wa kūmesya ila syatīala. Yīla kelītu kala kandatīīe kasyaiwe, nīkoosie moseo aa onthe. Nīnoolīle na meesīlya onthe matūngwa vala ve kwīni (queen) ūyū mweū wa mūsyī. Kū nīkyambīwīthasya woo na kaingī nīnakakūnaa, ngakakalya na ngakakusya nzwīī. Īnaemewa na aa mwendwau yu matūthokea, manengae kalinawa syīndū isu nzeo katūaīye. Tondū neethīawa ndikathīny’a kayandaīa syīndū isu na kū nīkyanthatasya mūno. O kwa w’o, yīla namūkūna, nīwauaa mbu na ayīā nake inya wakwa ayūka asembete kūsisya nī kyaū.

Yīla weethīa ninyie ngūthīnasya kalinawa, inya wakwa nīwandūmaa ndata, na aindūma nīthi nyūmbanī yītū ya mboya kūvoya. Vau nthīnī wa nyūmba īsu ya mboya, natulasya ndu nīsyāītye visa wa Mwīai na nīkwatanītye moko makwa ndivoya. Inyia wakwa nīwookaa na aimbūa mūno na ndata īla namūeteete. Nauaa mbu na kūā na wasya mūnene nīw’īte woo, na īndī nīwambīaa, “vīndya ki, atūī nīmatonya ūkwīw’a.”

Woo wakwa ndwaī kīndū kwake, īndī atūī kwīw’a ndīā nīw’o waī thīna wake. Mavīnda maingī new’aa ndyenda kūkwata ndata īsu na kūmūkūna nayo, īndī ndyaī ndonya nūndū aī mūnene tūisianīw’a. Amina kūngūna, nūndū wa mawīa maingī tondū aī na syana īkūmi sya kūsūvīa nīwaendaa ikonī. Nīnaendaa lumunī yakwa, ngekala konanī na ndyikīa mūtwe wakwa katīkatī wa maaū makwa na ndīā. Yīla līu wavya, inya wakwa nīwambītaa, ‘Antony!’

Mītūkī nīnaekaa kūā na ndyūkīla na ndithi kūya. Naī kana kataemwa nī līu kwoou nookīlaa ngathi kūya na o kwa mītūkī ndyūlwā nī kūkūnwa kūu. Ītīna, nīnesie

kūmanya kana liu ndwai ūtonya kūnenga ūvosyo wa kī-nthīnī nūndū nakītaa kūvinyānīsyā woo ūsu w'onthē nthīnī wakwa. Kīla īvinda navītya, ūū nīw'o ūsilīlo ūla nakwataa, ona mavinda amwe neethīawa ate inyie nīvītītye. Kīu nīkyatūmie nīia woo mwingī mūno ngoonī yakwa (woo mūvinyānīsyē).

Tūitonya kūmīw'a na tūivanga tūkīte kūlwa nī wūmīsyo ūsu. Kwa ngelekany'o, liu ndwai ūtonya kūmbumya mīwīle īla ya kūmīw'a neethīawa nayo; yeethīawa yīovandū yīumbīkītwe kīlikonī kana o ngoonī yakwa. Ūu nīwaikīthaw'a nī mwīkalīle wakwa īla nathata. Mwīkalīlenī wakwa, nyie ndi mūndū wa kūthata mītūkī, īndī īla nesaa kūthata, vai mūndū wendaa kūka vakuvī nakwa. Nīlīlikana yīla naī sukulu, nīnendete kūthaūka mūvīla wa maaū.

Twīna mathaū kūu sukulu, tūyeethīawa na akūnīthya ma mūvīla na kwoou kyende na ūkengani syeethīawa kwa wingī. Noona timū īkūkengana mathaūnī, nosaa mūvīla ūsu na ndithi naw'o nginya mathaū asu makaūngama. Vai ūmwe wai atonya kūngūlya, nūndū kīla ūmwe nīweesī ūndū neethīawa na woo mwingī ngoonī. Kwoou timū iithaūka ethīwa ve īmwe yīna ūkengani kwa īla īngī na maimbona ndīlīka kīwanzanī, mītūkī nīmosaa mūvīla na maithi vaasa nakwa.

Ūndū w'onthē ūla wavinganīw'a, ūvithawa ilīkonī na ngoonī sitū. Mīw'īle o ta ūu, o nayo nītonya kūvinganīw'a. Ndīthīwa īyīyonany'a mūndūnī, īndī īla mūndū ūsu wathatw'a nūtonya kūmīsya andū ala angī kana o akeyīūmīsya we mwene. Kwa ngelekany'o mūndū wīna woo mūvinyānīsyē nūtonya kūlea kwonany'a woo ūsu kīla īvinda, īndī yīla wathata, vai mūndū wūmīsya kwīkala vakuvī nake nūndū andū ma mūthemba ūū mambīīaa kūlonza na kua mbu o na no maūkūne. Woo mūvinyānīsyē nī ngelekany'o ya kītau kya kī-nthīnī. Ngelekany'o ingī sya itau sya kī-nthīnī nī kūlewa, nthoni, kūsonoka, milīlo, kwīw'a mūndū atemwāīlu e andūnī na ingī mbingī.

Ngelekany'o ya mīkalīle īmwe īla yumanaa na itau sya kī-nthīnī nī:-

1. Kwenda kwīkala weka, wīthīaa andū asu me oka, ona yīla mekalīte vala ve wingī.
2. Angī mekalaa mwīkalīle wa kūlea kūatīanīa na kīndū ona kīva; andū kana o syīndū
3. Yīla ūūneena na andū aa, maikūsiasya ūthyū, masiasya vandū vangī vonthe ateo ti ūthyū waku.
4. Kwīnīa kīthambōnī.
5. Kūvūa ngūī na kūtheke na wasya mūnene mūno.

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

6. Kūlea kūtheke kana kwonany'a ūtanu ona yīla vawetwa ūndū wa mathekany'a.
7. Kūia o kwa mītūkī iūlū wa maūndū manini.
8. Kūkīa kīvindu.
9. Kūlea kwīka ūndū andū ala angī maūtavya wīke
10. Kūmena kīla mūndū
11. Kīla īvinda kumya andū ala angī makosa
12. Kūthata mītūkī.
13. Mawendi maingī mataīle ma kī-mwī.
14. Kwīw'aa nthoni mbingī ūndū vataīlīte.
15. Kūlea kwīthīwa mena ūuu wa kwīthukīīsyā kīla meūsoma.
16. Kwendaa andū ala angī metīkīlae tu wendi waku
17. kūkananīa kīla īvinda
18. Kūneena kwingī
19. Kūkīa tūsamū tūla tūetaa mowau
20. Wī'a wa kūneena mbee wa andū
21. Wī'a wa kwasya anyanya
22. Mīwīle mīvinyīanīsyē
23. Kūtūlīka ngoo na kwasya wīkwatyō
24. Ūnyw'i mūvītūku wa ūkī kana sikala
25. Ūnyw'i mūvītūku wa ndawa sya kūmila mūndū
26. Kūya līu mbee wa kīthimo
27. Kwīw'a too kīla īvinda.
28. Andū ala mavukasya kana kūmīsyā andū angī
29. Kwīthwa mūndū atekwenda kūtethya wīa ona ūmwe
30. Kwīyosa ta mūndū ūtaīle
31. Kūmena ūkūmū wa mīthemba yonthe
32. Kūlea kūkīīa mūndū ona wīva
33. Kūleana na kīla ūndū kana mūndū ona wīva

Aya twoona vaa iūlū nī amwe ma mawonany'o me kīvathūkany'o ma itau sya kī-nthīnī.

Mīkalīle yitū īmwe kwa īmwe kana kwa kīmbithīnī yumanaa na itau īla syī nthīnī witū. Vaiī mūndū iūlū wa nthī utavītw'a, akaūmīa kīlīko kana ngoo, kana akalewa. Itau sya kī-nthīnī itūlikaa ite nthokye; kwīsīla aaūmaeni maitū, asyainī maitū, wananī witū, īvindanī yitū ya mūika, twī andū aima kana o twī akūū. Nīkwīthwa itūkīaa tūtatonya kūisiīā, iwwananaw'a na ūthūku ūla ūvithūkīaa mūndū. Nīkyo

kītūmi ve vata mūnene wa kūmantha ūndū o kwa mītūkī, tūtunya kūimina, ona ethīwa sionekana ininivīte ata. Itau sya kī-nthīnī itūkwataa kavola kavola, o ūndū ĩvinda yīendete.

Thayū witū wīthīawa wī wa mathīna na yīla twīsīlīte maūndūnī me kīvathūkany’o nītūtunya kuūmīw’a.

***Mīkalīle yitū ĩmwe kwa ĩmwe kana kwa
 kīmbithīnī yumanaa na itau ĩla syī nthīnī
 witū. Vaiī mūndū ūlū wa nthī ūtaavītīw’a,
 akaūmīa kīlīko kana ngoo, kana akalewa.***

Kīla mūndū anengetwe wīa mūito atethye, na nzyawa sya Atamu nisilīlītwe mūio mūito, kuma mūthenya ūla mūndū wasyaiwe, nginya yīla ūkasyoka mūthanganī ūla nīw’o nyinyia wa andū onthe. Ngoo sya andū syūsūite kūsaanīw’a, wī’a na kīūyū nūndū wa mūthenya wa kīkw’ū, kuma mūsumbī ūla wīkalīle kīvīla kya kī-ūsumbī kya ndaīa, kūvika ngya ĩla yīkalaa kītoonī na mūunī, na kuma mūndū ūla wīkīaa ngūa iilyī ta ndune na ngovia ya kī-ūsumbī, kūvika mūndū ūla wīkīite ngūa ngaamū sya makunia. Onthe mena ūthatu na kīw’ū, kīthokoo na kūsaanīw’a, kūkīa kīkw’ū, ūmaitha na ĩteta. O na ūtukū mūndū akomete kītandanī kyake, too wake nūvūavūanasya mesilya make. -Sil. 40:1-5

Īndī Mwīai na Mūtangīnī witū Yesū Klīsto, nīwookie kūū nthī na esīla mawetunī asu onthe, kwoou nīwīsī nesa na nīūeleawa vyū nī maūndū onthe ala twīsīlaa ĩla tūūthīna. Yesū ndaaīsīla mawetunī asu onaitū twīsīlaa memoka, ĩndī nīwathīnie mūno nūndū witū nī kana atwovosye.

Mūthembi ūsu waitū mūnene ti wa mūthemba ūla ūtatw’īwīa tei mawonzunī maitū; we nīwatatiwe maūndūnī onthe o ūndū tūtatawa, ĩndī ndaaīka naī. -Aevl. 4:15

Mūandīki wa valūa kwa Aevelania ĩngī etūlīlikany’a kana o na kau Yesū ndaaīka naī, athīnīkie o taitū o na mbeange mūvaka eta nthakame yake ngelany’onī nūndū wa naī sitū. Yīla tukwīsīla mathīnanī na tūikwata itau nī ūthuthyo kūmanya kana

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

“Vai ūmwe wenyu waamba kŭvikīa kŭawa ayŭkitana na naĩ (Aevl.2:4). Kwĩsĩla kŭthĩna, kŭkw'a na kŭthayũũka kwake, Yesũ nĩwakĩlilye nthĩ vinya. “Mwĩ kũũ nthĩ mŭkathĩnaw'a ĩndĩ ĩthĩwai na ũkũmbaũ, nĩnĩkĩlitye nthĩ vinya!” (Yoa 16:33).

MWĪITU WA WĪA WA MWAITŪ

Twĩna litiliti ya mboya sya mwanya sya ũvosyo, mũndũ mũka ūmwe wa mũika nĩwookie kumya ũkũsĩ wake. Nĩwaisye, “Mwanzisya nĩmũtonya kwona ta nĩ kelĩtu, ĩndĩ w'o ki, nĩna myaka mĩongo ĩtatũ na ĩna. Nĩneemenete mũno o na ũkethĩa ndĩtonya kũsũanĩa ũvoo wa kŭtwawa. Nye nasyaiwe nyinyia wakwa o aendee na kĩsomo ũnĩvasĩfĩ. Nũndũ ndaĩ atonya kũnzũvĩa aisoma, nĩwandwaie kwa inya wake; sũsũ wakwa, ũla wandeie.

Sũsũ wakwa kĩla ĩvinda nĩwanumangaa na kũndavya nĩnĩsyoke kwa nyinyia wakwa ũla wandeile. Ndyaaĩnaakwata wendo wa nyinyia ona vanini. O na ndyaĩ naaongw'a. O vau tũendee, nyinyia wakwa nĩwakomanie na mũndũ-ũme ūmwe, amwenda na endaa matwaane. Mũndũ-ũme ũsu nĩwakũlilye nyinyia wakwa kana aĩ na syana; “Nye Nďũkũtwaa ethĩwa wĩna kana,” nĩwamũtavisye.

Tondũ nyinyia wakwa ndendaa aekwe nĩ mũndũ-ũme ũyũ, nĩwamwĩie kana we ndaĩ na kana, ateo aina mwĩtu wa kũmũtetheeasya na wĩa wa nyumba na ũsu aĩ nyie. Mũndũ-ũme ũyũ nĩweetĩkilile kũtwaa nyinyia wakwa na eethĩwa e ĩthe wakwa o na kau kwake naĩ mwĩtu wa wĩa. Nyinyia wakwa nĩwasyaie syana inya na ĩthe ũyũ wakwa. Mawĩa makwa maĩ kũua, kũthambya, kũnenga syana lĩu na kũvũa ngũa sya syana ĩla twasyaanĩwe.

Naĩsaa matialyo ma lĩu ũla maya. ĩthe ũyũ wakwa nĩwambĩie kũmbukya, na yĩla natavisye nyinyia wakwa, niwambĩie nĩvindyie na ndikatate kũweta ũthũku o na ūmwe wa mũũme wake. Nĩwambĩie “Ūyũ yu nĩ tata waku na nĩwailwe nĩ kũmanya na kwĩtikĩla ũu. Ndyaaĩthĩwa na ũtanu thayũnĩ wakwa nũndũ waku, nayu wĩenda kũmbanangĩa ũseo ũla ngwatie. Nĩ kana we wone ũseo, vindyia! Nďikwenda o na vanini nĩkew'a ũineena ũthũku wake. Kethĩwa ndũkwenda kwĩkala vaa, wĩmũthasye kũthi.”

Naendeie kũtwĩka mũthũkũmi wake wa nyumba; Kũvũa ngũa, kũua, kũthambĩsya nyinyia wakwa syana syake (ana aia na eĩtu aia makwa) na mũũme. Ndyaaakwata mwanya wa kũenda sukulu, o na mavinda angĩ ndyakwataa lĩu wa kũya. Maĩndũ asu nĩmeethĩwe me maito mũno kwakwa o na mavinda atatũ nĩnatanie kwĩyũwaa. Mũthenya ūmwe nĩnoombanisye syĩndũ syakwa syonthe nasyĩkĩa mũvukonĩ na

nauma mūsyī ūsu. Ītina wa kwīthīwa nī lilitinī ĩno ya mboya sya mwanya sya ūvosyo, naneethukīsyā ndeto sya Mwathani Īsaia 46:3-4:

Mbīthukīsyeyi inyw’ī nzyawa sya Yakovo, inyw’ī ūtialo wa andū makwa Īsilaeli. Nyie nīnīmūsūvīte kuma mwī ĩvunī ya inyia wenyu, na ngamūtongoesya kuma mwasyawa. Ninyie Ngai wenyu kūvika o mwakūa na kūmesya mbuī. Nīnamūmbie na ngamūsūvīa; ngamūtetheesya na kūmūtangīa.

“Nīnīkomanie na Yesū thayūnī wakwa, nīnusūiwe nī wendo wa Ngai na nīnīsī nūkūnzūvīa kuma ūmūnthī. Nīngūsyoka kwa inyā wakwa ngamwītye ūkeo nūndū wa kwīvitha na kuma mūsyī. Yuyu nīnīmanyie kana nīna ĩthe na nyinyia wa w’o ūla ūmbendete nīlyī o ūndū nīlyī; nī mūnini, nī mūmosu na nī nthūka na ūla ūtakesa kūndeka; nake nīwe Yesū Klīsto! Kwoou nyie yuyu ndikanungunīkaa kana nī ndonya kūlea kwīsa kūtawawa nūndū Yesū e vamwe nakwa,” nīwaendeeie na kwasya. Yesū Klīsto e weka, nowe ūtwendete tūlyī ūndū tūlyī, o na twī na mawonzu maitū. Kwoou tūyaīle kūkīa kūthi kwake nūndū wa wīngī wa naī na mavītyo maitū nūndū Yesū nīwathanīte kana, mūndū o na wīva ūla ūendaa kwakwe, We ndakamūlūngya, (Yoa.6:37).

*Naendeeie kūtw’īka mūthūkūmi wake wa
nyumba; Kūvūa ngūa, kūua, kūthambīsyā
nyinyia wakwa syana syake na mūūme.*

ITAU SYA KĪ-NTHĪNĪ KWĪSĪLA KŪLEA KWONGA

Aka aingī mavindanī aa maikwīsilya kwongya syana ta ūndū wa vata. Īvukunī ya Īfo 4:3 twīsoma, “O na mbīwa nīsyoungasya tūswīi twasyo, nitūnengae nondo tūkonga; ĩndī andū makwa maina tei, mailyī ta nyaa ĩla syī weūnī”. Nyamū sya kīthekanī ta mbīwa nīsyoungasya syana syoo, andū nīmavataa syana syoo nondo. Andū yuyu matwīkie ta nyaa ĩla itonganasya. Īia ya nondo yī malīu onthe ala mendekaa nī mwī na kīlīko kya kana nīkana syīane. Nīyīthīawa na syīndū sya vata sya kwongela mwī vinya na kūsiīta mowau. Īla mwana ūkwonga, ena nyinyia methīawaa maendee na ūkwatanw’a na wendo mūnene mūno ūmwe kwa ūla ūngī. Mwana ūla ūtongaw’a nī nyinyia, nīwīthīawa aasya vandū vanene mūno.

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

Thayūnī witū nītwīthīawa na kītau kya mūthemba ūmwe kana o ūngī. Kītumi nūndū kī-mūndū, twoombiwe twīkalanasye na andū ala angī; andū maitū ma mūsyī, atūi, mbaitū, anyanya, ala tūsomaa īmwe na angī aingī. Nīmatonya kūtūvītīsyā, o mesī, kana o matesī na īndī tūyūmīw'a ngoo. Kwoou ve vata wa kūvoyaa kīla mūthenya kwa Mwīai Ngai, tūkāmūnenga maūūmīsyo ala onthe tūkwatīe, nī kana maikese kūtūetee itau sya kī-nthīnī.

KŪLEWA

Kūlewa nī kītau kīthīawa kī andūnī kaingī nūndū, kwa nzīa īmwe kana o īngī, mūndū nīwīthīawa atemwītīkīlīku kwa ala angī. Yīla mūndū ūtemwītīkīlīku, akavūthw'a na akonekaa ate vata ūete nī andū ala mavakuvī nake, mūndū ūsu nī ūūmīaa ngoonī na ayīw'aa e mūlee. Kūleana nīkūtonya kwīthīwa nthīnī wa mūūme na mūka, asyai na syana, alimū na amanyīw'a, ala masomaa īmwe kana vamwe, andū ma ndūa kana o nthīnī wa mūndū-mūka mūito na kana kala ke īvunī yake. Kūlewa nī ūndū wīthīawa wīna woo mwingī mūno. Mūndū ūla ūthīnaw'a nī mīwīle ya kūlewa, nūtonya kumīasya woo ūsu ala methīawa nake na o mūno kwa ala ma vakuvī nake. Syana imwe nīleawa nī asyai masyo kuma yīla syasyawa. Syana ithi nīmeasya ngūlū na kūlikana na syana īngī sya mīkalīle ītaīle otasyo, iimantha mūndū ūmenda na kūmosaa ta andū.

Kūlewa nī kwīyonanasya ta mītūlyo

Nīlīlikana ūmwe wa amemba maitū ala matetheanīasya wīa nyumbanī īmwe yitū ya litiliti watethasya wīa wake na kīthīto na kwa nzīa mbaīlu. O na ūu wīo vo ve thīna ūmwe waī naw'o. Ndeetīkīlīasya mūndū o na ūmwe amūtetheesyē wīanī wake. Kīu nīkyeewīthisyē amemba ala angī woo na kūnyungunyīsyā mayasya kana aī mūng'endu na ndaīle kwīthīwa ē ūmwe wa kūtetheanīasya namo nūndū ndoonanasya ngwatanīo na amemba asu angī. Nīmanthing'īīasya mūno nīmūkūe ūthūkūminī, īndī nyie nambīīa kūmūvoyea.

Mūthenya ūmwe nīnamūsyāīsyē e wīanī wake, na namanya kana thīna wake ndwaī mītūlyo. Mūndū-mūka ūsu aleetwe nī asyai make na amantha kwītīkīlīka nī andū. Asyaītwe e wa mūonza katī wa syana nyanya na ndaakwata wendo ūla waīlīte kuma kwa asyai. Asyai make mayamūkūlīasya woni wake maūndūnī ma mūsyī nūndū meethīawa makūlīlye akūūe make ala maī aingī. Ūtwae wake naw'o waī wa kyeva kīthei. Mūūme aī mūsikalī na mūndū wa kumya mīao. Īla walīkīle ūthūkūminī ūyū nīwo wakwatīe mwanya wa kwīyīelesya. Inengo syake nīsyambīe

kwīyonany’a. Īndī andū malea kūmūelewa nūndū maī o na thīna ūilyī ta wake. Keka nīnamūlūngilye, kītau kīu kya kūlewa kīkīta ūneneveea na kīimwalya mūno kūte vau mbee. Nīnamūnengie ūtao ūla waīlīte kwīsīla wolooto wa Veva Mutheu na namūmīīsyā kana o tūendee, kīla kīndū kīkīsaūva. Kwa mwīkalīle ūsu wake, endaa kwony’a andū kana nīwaīlwe kwendwa na kwītīkīlwa. Ala onthe mena thīna wa kūlewa maīlīt’w’e nī kusūw’a nī wendo wa Ngai.

Mūndū mūka ūsu aleetwe nī asyai make

na amantha kwītīkīlīka nī andū.

Kūlewa kūetae ūthatu na ngoo ite tei

Mūndū ūmwe nthīnī wa aūme ala maaīthīwa ngūlū nthī yonthe nī Hitler. Hitler nīwatiwe nī nyinyia wake ena ūkūū mūnini na aewa nī mwendwau wake ūla wamūthīnisye mūno. Mavinda kwa mavinda nīwamūkusasya nzwīī syake, akamūkūna na kūmūmanga. Īthe nake kīla īvinda amwītaa ‘ngitī īno’ nakūmūkūna. Yīla watwīkie Mūsumbī wa Nzilimani (Germany), ūndū wake wa mbee kwīka waī kūomboā īthīī ya īthe wake aītūmīa ītinga īnene. Nītwew’ie maūndū angī maingī mathūku, ala weekie īvinda ya ūsumbī wake.

Ndīvoyea kīmwana kīmwe kīla kyakwatawa nī kwīmākīa na kūthata kwamītūkī, nītwamanyie kana inya wake amūtiie e mūnini mūno, na aeiwe nī inya wake mūnini ūla waī mūtoon na wathataa. Nīweekūlasya nīkī Ngai wamūtaanīisye na nyinyia wake wa w’o. Asyai maitū maitonya kūtūtūngīa wendo ūla twaaisye twī syana (myaka 2-3). No Yesū e weka ūtonya kūtūtūngīa wendo ūsu twaaisye na nīkyo kītumi twaīle kūmwosa mathayūnī maitū.

Mwakanī wa 1960, nīkweethīwe na kūthīnw’a kwa aklīsto nthī ya Sūndanī ya Avīlīka. Ūmwe wa amanyīwa muklīsto mwiū aī Paride Taban ūla wakīie na athi kwīvitha nthī ya Ūkanda. Kūu Ūkanda nīwasomeie seminalī na atw’īka Mūthembi. Yīla maūndū maseūvie Sūndanī, Mūthembi Taban nīwasyokie kwoo. Nīwatw’īkīthiw’e mūthembi mūnene wa valīsī ya Palotaka. Īndī aklīsto mayaaīkīīa

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

kana we aĩ mŭthembi. Mŭthembi Taban nĩwasyaa. “Andũ manziasya na maikũlya, “Wĩenda kwasya, mũndũ mwiũ, we wĩ mŭthembi? O na tũikũkĩĩa.” Andũ asu mayaĩmaaĩthĩwa na mŭthembi mwiũ o na ĩmwe. Methĩawa na athembi ma asungũ ala mamanengae ngũa na ndawa. Mŭthembi Taban aĩ wa mbaĩ ya Madi na ndaĩ na kĩndũ kya kũmanenga. Aĩ o ngya tamo. Kũthũkĩĩsya ũvoo, Mŭthembi Taban nĩwanengiwe wĩa wa kũmatavya maũalyũku ala methĩitwe Kanisanĩ nũndũ wa ĩkomano ya Vatikanĩ ya Kelĩ. Maũalyũku asu nĩmathĩnisye andũ mũno. Nĩmeyanaaĩ, “Mwanake ũyũ mũnini mwiũ, evĩndũa alũtalĩ na ayĩka misa na kĩthyomo kitũ. Ndatonya kwĩthĩwa e mŭthembi wa w’o.” Nĩ vaĩ vinya mũno Mŭthembi Taban kwĩtikĩlwa nĩ andũ ma Palotaka ateo ĩtina nĩmesie kũmwĩtikĩla.

*No Yesũ e weka ũtonya kũtũtũngĩa wen-
do ũsu twaisye na nĩkyo kĩtumi twaĩle
kũmwosa mathayũnĩ maitũ*

YESŪ NĪWALEILW’E NĪ ALA MAKE

“Mũndũ ũũ aumĩtye maũndũ aa onthe va? Ũmanyi ũũ ũnengetwe nĩ wa mŭthemba mwaũ, na eĩkanga ata syama ii ĩnenevete ũu? Ũũ we tyo ũla vundi wa mbwaũ, mwana wa Meli na mwana-a-inyia wa Yakovo na Yosevu na Yutasi wa Simioni? O na eĩtu-a-inyia make tũyĩkalaa o namo kũũ?” Kwondũ wa ũu nĩmamũleile Yesũ. Yesũ nĩwameie atĩĩ, “Mwathanĩ nũnengawe ndaĩa kĩla vandũ, ate o ndũanĩ yake na andũnĩ ma mũsyĩ na ala ma nyũmba yake.”

-Marko 6:2-4.

Mesilya ala andũ maĩ namo ilikonĩ syoo ĩlũlũ wa Yesũ, nĩmamasĩĩe kwĩtikĩla Yesũ ta we Mwovosya, kana tawe ũla watũmĩtwe nĩ Ngai. Kwĩanana na woni woo, ndavikĩĩe ũmanthinĩ, ndaĩ nguma, o na ndaĩ wa kũtaĩĩwa ũndũ matonya kũmũkĩĩa. Kwoou nĩmamũleile. Vandũ vala mũtavany’a wĩw’aa ve vinya mũno kũtavanĩsya nĩ kanisanĩ ĩla weanĩe. Nũndũ andũ nĩmaleile Yesũ e vaa ĩlũlũ wa nthĩ, o ta ũũ aatĩĩ make o namo makeethĩawa na mavinda ma ũlewa. Kwa aingĩ maitũ, twĩkuaa ata ĩla twalewa?

Nītwīkasya ngoo, tūkakw’a ngoo, na tūyīeka ūndū ūla twīkwetye. Ithyī twītītwe twende ala angī, natūyiendeeā na kūmenda o na yīla meūtūlea.

Kīveti kīmwe kyonekaa kīna kīmako nīkyookie kūmbona na kyambīa, “Syana syakwa iyēndaa sukulu nūndū wa kwaīwa nī viisi. Ndithūkūmaa, ndiūwīkya lū, nditonya kwīanīsyā mavata ala angī moo kana o na kūīvīa nyūmba īla twīkalaa. Nīnakīkūlilye mūūme wakyō aī va. Nīkyandavisye kana kyaī kītwaē vandū va myaka īkūmi na ītatū na kyesa kwīthīa kana mūūme aī na mūka ūngī na kana kamwe. Kyaīna syana itatū na mūndū-ūme ūyū. Mūūme nī waī akītiie na syana isu itatū na athi kwīkalaa na kīveti kīu kīngī na ndeethīawa aimatethya kwa nzīa o na yīva.

Kūū Avīlīka andū aingī ala mokaa mayenda ūtao wa mwanya methīawa na thīna wa kūlewa. Aūme nīmaleaa iveti syoo, imwana ikatia eītu ala mee ndūū namo mamekīa mavu, nyinyia ma syana makalea syana syoo, na maūndū angī maingī o ta asu, na ūyū nī ūndū ūendeeā ūteūthela.

KOYO ĪVINDA YAKU YA MBEE KWONEKA WEEKA ŪSEO?

Mūthenya ūmwe mūndū-mūka wa mūika nīwookie motaonī. Nīwaisye kana nīwoonete mūndū wakūmūtwaā. Aī mūndū-ūme wī kīvathūkany’o na ala angī waī aakomana namo nūndū aī mūseo na nīwamwonasya tei. Nīnamūkūlilye nīkyaū kyatūmīte ethīwa aī mwona e mūndū mūseo, na ambīa kana nīmekalaa nesa na nīwamūtavasya tūteto tūseo tūla twatūmaa ew’a e mūndū wa mwanya mūno. Mūndū-mūka ūyū kuma kūsyawa kwake, ndaī aatavw’a kīndū o na kīva kīseo īlūlū wake nī asyai make.

Yu nīwaīonie mūndū ūkwona na akendeew’a nī wūmbe wake, mwīkīle wake wa ngūa, ndeto syake na kīndū o na kīva kyake. Īndī nī vaī na thīna ūmwe; kīla īvinda mambīa kūvanga mūtwaano woo, nīvokaa īsīi mbingī. Nī maī matafīte vandū va myei īna vateūtonyeka. Nīnamūkūlilye kana we aī na ūw’o ngoonī kana mūndū ūsu nīwe Mwīai Ngai wendaa amūtwaē. Nake nīwanzūngīe atīī, “Mūthembi, nyie nīna myaka mīongo ītatū na īlī na yu nīnonie mūndū ūkūmbenda na wīyūmbanītye kūndwaa. Ethīwa nīngūmūtīa, ngaumya va mūndū ūngī andwae ūkūūnī ūla yu nīnaw’o? Yīlūlū wa ūu, ūyū nīona nīwe mūndū ūla Ngai wanzakūie kuma īla wambūmbie nīkekalany’a nīnake.”

Nīngwītīkīla kana kūmantha mūndū wa kwīkalany’a nake thayūnī wa mūndū w’onthē

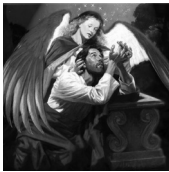
KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

nĩ ūndũ wĩ vinya na o ĩngĩ ūsũanĩawa kwa ĩvinda yĩasa. Mũtwaano ti kũsisya mũndũ ũla wailĩte o vaa na yuyu, ĩndĩ nĩ kũsisya mũndũ mũtonya kwĩkalany'a thayũnĩ wenyu w'ontho. Kwoou kũmantha na kũmanya ũvoo ĩũlũ wa mũndũ ũla ũkũũtwaa nĩ ūndũ wailĩte na wa vata mũno. Nĩnamũtavisye aendee kũkũlĩlya mũno yĩũlũ wake na namũnenga mĩsoa akasome vandũ va mwei ũmwe.

Mbumye mũteonĩ ũla nĩteetwe naw'o, nũndũ nue wĩvitho wakwa.
-Sav. 31:4.

Manyĩsye kwĩka kwenda kwaku, nũndũ nue Ngai wakwa, Veva waku mũseo nũndongoesye nzĩanĩ ite mĩsyo.
-Sav. 143:10.

ĩtina wa kũvoya vandũ va mwei ũmwe, mũndũ-mũka ũyũ nĩwookie vala nĩ na ambĩa kana ũseo wa mũndũ ũsu ũnaĩ tu wa mũnyuka. Aendee na kũvoyea ūndũ ũsu, nĩwakundũie kana nĩwatwaanĩte, ti aĩ akatwaa kĩveti kĩmwe, ĩndĩ aĩ na iveti ilĩ! Kĩveti kĩmwe kyaĩ muingo, na kĩla kĩngĩ kyekalaa kũu na syelĩ syaĩ na syana. Kwoou nĩwaekana na ndũũ ĩsu.

*Mũtwaano ti kũsisya mũndũ ũla wailĩte o
vaa na yuyu, ĩndĩ nĩ kũsisya mũndũ mũtonya
kwĩkalany'a thayũnĩ wenyu w'ontho.*

AKA MENA SYANA NA TIATWAE NA MĪW'ĪLE YA KŪLEWA

Kwĩ aũme aingĩ anake na atumia, methĩawa na ndũũ na eĩtu anini, makamaitavya na maimatia. Mayĩthĩawa meyũmbanĩtye kwĩanĩsya watho wa kwĩtwa ĩthe wa syana ĩla masyaie. Eĩtu asu matiĩawa mũio wakũea syana isu me oka. O aũme matwaanĩte nĩ matiaa iveti syoo vamwe na syana makaenda kwa aka angĩ na mayambĩia mĩsyĩ ĩngĩ kũndũ kũngĩ.

Nĩendeesye litiliti ĩmwe kũyaTanzania, mũndũ-ũme ũmwe wĩ ũkũũ wa myaka mĩongo ĩtatũ na thanthatũ nĩwookie kũmbona kwondũ wa mũtwaano wake ũte kwĩthĩwa. Nĩnamũkũlilye kana nĩ waaĩthĩwa amanyanĩte na mũndũ mũka kĩ-mwĩ. Nĩwambĩie e masomonĩ ma yĩũlũ, unĩvasĩtĩ aĩ na ndũũ na eĩtu aingĩ ala amwe moo weekĩie mavu na amatia. Nĩnamũtavisye kana yĩla weekie maũndũ asu mathũku,

n̄waeteie mathayū ma eītu asu isiīi ovamwe na kwīyītee we mwene nginya weethā ndatonya kwīthīwa na maendeeo.

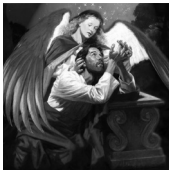
Maandīko maasyaa.

“Andū ma Yuta n̄methīitwe mate aikīku, na n̄mekīte maūdū makūthatya nthīnī wa Īsilaeli na Yesalemū. N̄mavukītye Īkalū ya Mwīai Ngai yīla wendete. Aūme ma Yuta n̄imatwaīe aka mathaithaa ngai ngeni. Mwīai Ngai navetange andū ala mekīte ūu kuma andūnī ala angī ma Īsilaeli. Ndakaaeke īngī andū asu methīwe ngwatanīo na nthembo īla mbaī yaitū īthembeaa Mwīai Ngai Mwene Ūtonyi W’onthē.
-Mal. 2:11-12

Ve aka aingī mena syana na mateatwae na mathīnaa mūno nūdū wa kwīw’aa me alee. Yīla mūdū weew’a e mūlee, nūtonya kumīisya mīw’īle īsu ya kūlewa kwa andū ala ūkomanaa namo, na mūno mūno kwa ala ma vakuvī nake. Kwa aka ala mena syana na ti atwae, maumīiasya mīw’īle īsu ya kūlewa syananī syoo. Kīī nīkyonekaa yīla masiw’a ūndū mekalanasya na syana isu syoo.

No maitetye kana o makaikūnaa syeeka mavītyo manini mūno; nīmatonya kīla īvinda kūlonzelaa na kūumangaa isyana. Mavinda angī nīmatonya kwilekya mate kūkūlany’a na kīndū o na kīva īlū woo ene (nūdū kaingī mew’aa mate mavata) o na īlū wa syana syoo na nīmatonya kwambīā mītūo mīthūku ta kūnyw’a ūkī na ndawa sya kūmila ta nzīa ya kwīnenga ūkiakisyo wa ngoo.

Yīla kana mavinda maingī kalea kwonw’a wendo ūla waīle, yīla kalea kūkuwa ūndū ūla waīle, o nako kambīāa kwīw’a katekende; kakew’aa kasyaiwe nī asyai ala mataīle, na īvinda yīla yītailīte. Mīw’īle īno nīyanangaa mwīkalīle wa kana kau. Ethīwa kana kaikwonw’a wendo mūsyīnī, nīkaendaa kūūmantha kūdū kūngī na maūdūnī angī mathūku ta ma ūnyw’i na ūlaalai.

*Ethīwa kana kaikwonw’a wendo mūsyīnī,
nīkaendaa kūūmantha kūdū kūngī na
maūdūnī angī mathūku ta ma ūnyw’i na
ūlaalai*

NGEWA ĪMWE YA MŪTHEMBI

Mūthembi ūmwe nīwew'aa woo nakūthata yīla mūdū wamūtūngīa mūvea kana amwīa ve ūndū wīkie nesa. Ndeetīkīlaa akathīwe nī andū. Athembi ala wekalaa namo nīmamwīaa kana andū mamūtavasya ūseo ūla weethīawa ekie kuma ngoonī syoo, īndī we aendea na kūthata o na kūmaūmīsyā ngoo. Nīwakūlilw'e aende litilitinī ya ūvosya wa kī-nthīnī nī kana atonye kūvīndūa mwīkalīle ūyū wake mūthūku. Nītwamūkūlilye evoyee we mwene na aimūkūlya Veva Mūtheu amwony'e kītina kya mwīkalīle ūsu waī naw'o nī kana atonye kūwūeka. Aendee na kūvoya, Mwīai Ngai nīwamūvuanīsyē ūndū ūmwe weekīkie thayūnī wake e kamwana kanini.

E sekondalī kīlasi kya katarū, nīwakwatie makisi yīana yīmwe īlū wa yīana īsomonī ya Kīsūngū. Ala wasomaa namo onthe nīmaseng'ie mūno nūdū ndwaī ūndū ūvūthū kūkwata makisi yīana yīmwe īsomonī ya kīthyomo. Alimū na anyanyae make nīmamūkathīie kwondū wa kw'ika nesa ūu. Enūka na avika mūsyī nīweethīie asyai make maīneenany'a naī; īthe wake aī mūnywi nake nyinyia wake aī mūneenu mūno.

Īa wīoo ūsu, īthe wake ookīte mūsyī e mūmile. Nyinyia wake nīwawetie kīndū kyeewīthya īthe woo na īndī mambīa kūneenany'a. Kīmwana kū nīkyalikile nyūmba kīkwete yīla īthangū yī ala makisi yīana yīmwe. "Tata! Mami! Nīkwatie makisi yīana yīmwe mūtianinī wa Kīsūngū!"

Asyai make makwatanīw'e mūno nī kūneenany'a naī kwoo, ūkethīa mayaītonya kūmwīw'a kana o na kūmwīthukīīsyā. Kwoou nīwaneenie na wasya mūnene na īthe wake na ūthatu wake, nīwamūvīndūkīie na oosa īthangū yīu yaī na a makisi na aītembūanga. Inyia o nake e mūthatu nīwamūneenisyē na wasya mūnene amwīa, "Enda wose īthangū yīu ya makisi ūītheūkye na ūīiya."

Kīmwana kīi kyoosaa kūkathīiwa kwa asyai makyo na vata mūno kūte kwa andū ala angī. Kwake, īthangū yīu yaī ūkūśī mūnene thayūnī wake. Alimu onthe vamwe na syana īla wasomaa nasyo nīmamūkathīie ateo vai musyai wake waamūkathīia. Ūndū asyai make meekie na ndeto syoo nīsyamūumīisyē mūno. Kuma mūthenya ūsu, mūdū amūkathīia kana amūtūngīa mūvea, akītaa kūthata nūdū asūanīaa andū mayekaa ūu kuma ngoonī syoo na meethīawa maimūvūthya. Īndī Mwīai nīwaneenie nakeī.

"Mbīthūkīīsyēi inyw'ī ala mwīśī ūw'o, ala mīao yakwa yī ngoonī syenyu. Mūikakīe yīla andū mekūmūvūthya, na mūikasaanīw'e yīla mekūmūmanga.
-Īsa. 51:7.

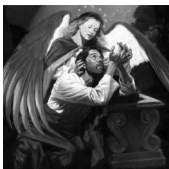
Kwa sūanīai ĩlũ wa nzyawa ıla syavĩtũkie na mũyĩkũlya atĩĩ: Nũũ ũla waamwĩkwatya Mwĩai na akamũsonokya? Nũũ ũla waaĩkala ena kĩkĩo kya Mwĩai na Mwĩai akamũeka? Kana nũũ ũla waamũvoya Mwĩai na akalea kũmwĩthukĩĩsya? Nĩ kwĩthĩwa Mwĩai e tei na ĩnee, nũekeaa naĩ nakũtangĩia ĩvandanĩ ya thĩna?
-Sil. 2:10-11

Kwondũ wakũneenw’a nĩ Mwĩai Ngai, Mũthembi ũyũ nĩwaaalyũkile. Mwovosya waitũ Yesũ Klĩsto ndesa kũtũlea; o na ethĩwa nĩ twamũvĩĩĩsye na maũndũ manene mũno, twamũsyokea, akatwosa na moko make elĩ.

MUMO NĨ ŪIMASYA MAWONZU

Ūmwe wa ala masomaa mũvĩanĩ wa kĩkundi kya masisita nĩwookie kũmbona ayasya kana we ndeeyĩeleawa. Nĩwambĩie we eanie e mũndũ mũneenu na e wa andũnĩ. Ambeleilye thĩna wake ayasya, “Nyie nĩ mũneenu mũno. Yĩla nekala nĩvĩndĩtye mũnene wakwa asũanĩaa nĩnthafĩte, na yĩla naneena o ainzisyaa mũno. Kwoou nyie ndyĩsĩ ũndũ ndonya kwĩkuuaa nĩkana mũnene wakwa ndakose mwĩkalo wakwa ta kītũmi kyakũndũngya nĩnũke mũsyũ! Nĩnamũtavisyee, “Yesũ nĩwe mũndũ ũla mũĩ vyũ kũũ ĩlũ wa nthĩ; vai mũndũ waaneena ũndũ we waneena. Yĩla Yesũ wakwĩtie, nĩweesĩ mawonzu maku na ũlũmu waku. Akwĩtie ũilyĩ ũu ũilyĩ na akakũtũmĩa kwa nzĩa ĩla ũkwona neyo mbaĩlu.” Ndeto ya Ngai yasyaa, “Mũndũ ethĩawa na mĩvango mingĩ ngoonĩ yake, ĩndĩ kwenda kwa Mwĩai Ngai nĩkw’o kwĩkĩkaa (Nth.19:21).

Nyie yĩla naĩ mũnini, o nakwa nĩ naĩ na thĩna wa kũneenaa mũno. Nĩnaneenaa vate kũvĩndya masaa mĩongo ĩlĩ na ana. Inyia wakwa nĩwanganasya akambĩa kana kũneena mũno kĩla ĩvinda na mũno mũno kwa kĩmwana ti mwĩkalĩle mwaĩlu, na eĩtu na andũ aka nĩmo manenaa ũu. Ndeendeew’a nĩ kũthi nakwa vandũ nũndũ wa kĩmanyĩo kĩĩ kyakwa kĩthũku. Kwoou mũthenya ũmwe nĩnamũvoyie Yesũ ũũ, “Yesũ, nĩkĩ nĩnenaa mũno ũu? Mbene kĩnengo kya kũneena nĩeke kũlewa nĩ nyinyia wakwa?” ĩndĩ Mwĩai Ngai ndaasũngĩa mboya yakwa nũndũ ambĩtĩte nĩtw’ike mũtavany’a wa Ndeto Yake na kũmũneenaa kĩla ĩvinda. Mwĩai Ngai nĩwandilikaniilye, “Nĩtwĩsĩ kana nthĩnĩ wa maũndũ onthe Ngai atethasya wĩa nĩ kana ameke nesa ala mamwendete, namo nĩ ala wĩtĩte kwĩanana na mũvango wake (Alo. 8:28).

***Mwĩai ndaasũngĩa mboya yakwa nũndũ
 ambĩtĩte nĩtw’ike mũtavany’a wa Ndeto
 Yake na kũmũneenaa kĩla ĩvinda.***

MŪTHEU TOMASI ŪLA WAĪ NA ŪMŪ WA NGOO

Mūtheu Tomasi ūmwe wa atūmwa ma Yesū, nīwekaa mosūanīo kwa mītūkī, na aī na ūmū mwingī wa ngoo. Nīwaisye, “Nye ndonete matonya ma mīsumaa mokonī make, na ngalikya kyaa maimanī asu, na o ta ūu ngalikya kw’oko kwakwa mbaunī syake, ndyīsa kwītīkīla ndeto isu” (Yoa.20:25). Nītūkwna Yesū, ūla nīwe Mūnene vyū ndaī na thīna kumīla īngī kwondū wa Mūtheu Tomasi e weka. Mūnene Yesū nīwāvīndūie wonzu wa Tomasi na aūt’kīthya vinya mūnene. Mūtheu Tomasi nītūkīāwa ta mūmisionālī mūnene ūla waendie kūdū kūasa kūya India, nthī ngeni na ya syīthīo syī kīvathūkany’o, ithyomo na mīkalīle nī kana atavany’e ūvo wa Yesū Klīsto Mūthayūku. Aklīsto ala ma Silia me India maumanie na Mūtheu Tomasi. Ngai nūtonya kūtūmīa wonzu witū kūtūtee ūseo ithyī ene ovamwe na kūtee andū ala angī

Mwīai Ngai ūla wakūmbie we Yakovo, ūla wakūmbie we Īsilaeli easya atī, “Ndūkakīe, nūdū nyie nīnikwoetye; nīnikwītīte na īsyīwa yaku; wī wakwa. Yīla wesīla kīw’ūnī kingī, ngeethīawa vamwe naku, na yīla wesīla mbūsīnī, iikakūkuaa. Yīla wesīla mwakinī, ndūkavīsaa; mūī sya mwaki iikakūvīvya. Nīkwīthīwa ninyie Mwīai Ngai, Ngai waku, Ūla Mūtheu wa Īsilaeli, Mūtangīi waku. Nīngūnengane nthī ya Misili, ya Ethiopia na ya Seva, nī kana ūthaw’e. Nūdū kwakwa wī wa vata na wa kūtaīwa, na nūdū nīngwendete, nīngūnengane andū angī nūdū waku, na kūnengane andū ma mbaī ingī, kwondū wathayū waku. *-Isa. 43:1-4*

Tondū nītwamina kwona kana Mwīai Ngai eendeeaw’a nī tūende kwake tūilyī o ūndū tūilyī, na ndetūtūngīthya o na tweethīwa twīna mawonzu, nītwāile kwosa ūvo ūū ta ūkiakisyo mūnene na o mūno, mūno kwa ala methīawa mayīw’a me ale. Ūū nūthokyo kwitū twīyītīkīlae tūilyī o ūndū tūilyī, na kwīthīwa na wendo mwingī kwitū ene. No nginya twīyende ithyī ene na tūivoya kwa Mwīai Ngai atūnenge kīnengo kīi kya kwīyenda ithyī ene. Tweeka ūu tūikethīwa īngī na kītūmi kya kwīw’aa twīthyoka, twīalee kana twīavathe.

WIA

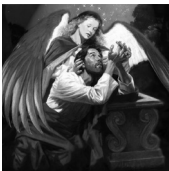
Mūdū-mūka ūmwe nīwaetie mwītu wake ula weethīawa na wia vau nyūmbanī yitū ya mboya. Mwīai nīwoonanisye kana ū nyinyia nīwe waī na w’ia mwingī kwī mwītu ūyū wake. Nīnamūkūlīlye ūndū ūkomaa kwake mūsīyī. Nīwambīie akomaa lumu īmwe na mwītu wake. Kītanda kya mwītu wake kīvakuvī na ndīlīsyā na kyo kya inyia kī vakuvī na kya mwītu wake. Ūtukū, inyia ūyū nīwatavasya mwītu wake

ndakakomele vakuvī na ndīlīsyā nūndū kwī syīndū mbingī syumaa nza nanitonya kūmūvalūkīla. Kīu nīkyeekiē mwana ūyū wia mwingī. Me elī nīnāmanengie mūsoa kuma Savulī.34:4.

Nīnavoyie Mwīai Ngai nake anzūngīa; nīwambonokisye kuma wianī wakwa w’onthē.

Mūmanyīsyā ūmwe wa ala metw’īka masisita nīwaetie mūmanyīw’a ūmwe wake ayasya kana ekalaa aiwaa mavinda kwa mavinda. Nīwatwaawa sīvitalī na ainewa ndawa. Īndī o kwa mītūkī amina kūnywa ndawa ila wanengawe asyokaa akawaa īngī! Kīla īvinda, kyalya kyaumaa vandū vamwe mwīnī wake kīkai vangī. Mūmanyīsyā ūyū endaa tūvoye vamwe nī kana tūmanyē kana mūmanyīw’a ūsu aī na wīto wa kūthūkūma Ngai nūndū ūwau wa kīla īvinda nūtonya kwīthīwa wī nzīa īmwe ya kwonany’a kana ndaī mwīte. Ndivoya, nīnamanyie mwītu ūyū eethīawa na wia ūtathelaa. O nake nīweetikīlile nīweethīawa na wia mwingī nūndū kīla īvinda wa waaa, mūnene wake akwatawa nī nzika īlū wa wīto wake. Kwa kītūmi kīu nīwaemawa nī liu, aasya too, eethīwa ate vandū ūlūma, na akwatwa nī kīūyū aikīa kūlūngw’a enūke. Nūndū ndaīsaa na kūkoma nesa, o na īngī nūndū wa kīūyū kingī ngoonī, nīwatindaa aiwaa. Ethīaawa aikīa kūlūngw’a nūndū īthe wake nīweekīie atūi na andū ma mūsyī mboka nene mūthenya ūla walikaa konivendi na amea, “Mwītu wakwa nīwathi kūtw’īka sisita.” Na kīu nīkyo kītūmi weethīawa aiwaa kīla īvinda.

O na ūu wī o vo, nīnamūthuthisye na kūmwīa kana ūtonyi w’onthē ītunī na nthī wīthīawa mokonī ma Yesū Klīsto, na mūnene wake nī mūio tu wa kūtūmīwa nīwe.

***O nake nīweetikīlile nīweethīawa na wia mwingī
nūndū kīla īvinda wa waaa, mūnene wake
akwatawa nī nzika īlū wa wīto wake.***

Mūnene waku ndatonya kūvetanga mūvango wa Mwīai Ngai kwaku. Mwīai Ngai nīwaasya, “Ti iny’ī mwanuyuvie, īndī ninyie namūnyuvie na namūtūma mūthi mūkasyae ūsyao, ūsyao ūla wītūa tene na tene. Nīvo īndī nake Asa wīmūnengae kyonthē kīla mwamūvoya īsyītwanī yakwa” (Yoa.15:16). Yīla namūkūlilye kana we nīweew’aa ena wīto wa kūmūthūkūma Ngai nīwandavisye, “Mūthembi, nyie nīvoyaa kīla mūthenya nīthīwe Mwīai Ngai nūmbītīte nīkamūthūkūme. Nīna mūkīto kuma

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

nthĩnĩ ngoonĩ kana Mwĩai Ngai nũmbĩtĩte kũtw'ĩka mũthũkũmi wake. Īndĩ mũnene wakwa aikĩĩaa kana Mwĩai ndambĩtĩte". Nĩnamũkũlile asome Yelemia 1:5:

“Ndanamba ũkũmbĩa ĩvunĩ ya inyia waku nĩnakwĩsĩ, ũtanamba kũsyawa nĩnakũvathie; nĩnakũnyuvie ũtw'ĩke mwathani kwa mbaĩ mbingĩ.”

Na o ĩngĩ aisoma Īsaia 49:6,

Mwĩai Ngai ambĩie atĩĩ, “Nĩ ũndũ mũnini kwaku kwĩthĩwa wĩ mũthũkũmi wakwa, nĩ kana ũtũngĩie mbaĩ sya Yakovo, na kũtũnga andũ ma Īsilaeli ala matialĩte. O na nĩngũũtw'ĩkĩthya kyeni kwa andũ ma mbaĩ ĩngĩ, nĩ kana ũete ũtangĩio wakwa ĩlũlũ wa nthĩ yonthē.

Vau ĩtina nĩnesie kũneena na mũnene wa mũmanyĩw'a ũyũ na andavya kana kuma mũthenya ũsu, mwĩtu ũyũ ndeethĩawa na wia na ndathĩnaw'a nĩ ũwau o na ũmwe.

ŪTHATU

Thataai, ĩndĩ mũikekae naĩ, na mũiketĩkĩlae syũa yĩthũe mũthafĩte.

-Aev. 4:26

Maũndũ ala andũ angĩ maneena na makeka nĩ matonya kũtũthatya. Īndĩ no nginya twĩthĩwe na ũĩ wa kũlea kũtũngĩthya kwa mĩtũkĩ, na tũyiemwa nĩ kwĩka ũla wailũ. Mũtheu Vaulo easya, “O na kau twĩkalaa nthĩ ĩno, tũyũkĩtaa kaũ wa nthĩ ĩno, nĩkwĩthĩwa mĩio ya kaũ ĩla tũtũmĩaa kũkĩta ti ya nthĩ ĩno; nĩ mĩio kuma kwa Ngai ĩla yĩna ũtonyi wa kwananga mavinya ma mũmaitha. Nĩtũvalaanasya ngananĩo sya mana” (2Ako.10:3-4). Aklĩsto nĩmailĩte kũthata? Nĩmailĩte. Īndĩ tũiketĩkĩlye kũthata kwitũ kũtũlikye naĩnĩ. “Mavĩtyo elĩ maitonya kũete ũla ũw'o,” Richard De Haan nĩwatavanisye. Nthimo ĩmwe nĩ yasyaaĩ, “Ve mavinda elĩ waĩle kũkunĩka kanyw'a waku-yĩla ũũthambĩa na yĩla wathata.” Kĩtumi nũndũ, “Mũndũ ũla ũtathataa mĩtũkĩ

*Ve mavinda elĩ waĩle ũkunĩka
kanyw'a waku-yĩla ũũthambĩa na
yĩla wathata.”*

ethĩawa na ũmanyi mwingĩ, ĩndĩ ũla ũthataa mĩtũkĩ onanasya ũtumanu”(Nth.14:9). Na “Mũndũ wĩ ngoo ailyĩ ndũa mbithũkĩe, na ikaomboangwa ngũta syayo” (Nth.25:28).

MŪNENE, NONĪŪKŪNĪAE ONI!

Ingini ya ngalī ya mūdū-mūka ūmwe nīyavoie o yīla mataa ma lelūnī matwīkie ngilinī. Nīwatatie ūkwatya ī ngalī na yaema ūkwata. Mūdū-ūme ūtaīna wūmīsyoo e ītina wake na e ngalīnī yake nīwambīīe ūmūkūnīa oni. Mūdū-ūme ūyū yu nīwamūkūnīīte oni atekūeka. Mūdū-mūka ūsu nake yu ndaī amūmīīsyaa kūvītūka vau. Nīwaumie ngalīnī yake na athi ītina vala vaī mūdū-ūme ūsu na amwīa atīī, “Mūnene, nonendeew’e nī nīūkūnīae oni ya ngalī yaku kethīwa nūkwītīkīla kūngwatīsyaa ngalī yakwa.” Ūthatu nūvungaa andū metho. Andū ma Kyaina me nzīa ya kwendeesya ya kūmina īteta. Ngaliīko ila ilī syīkūtetany’a nīsyailītwe nī kūsiany’a na siineenanīsyaa ūndū ūla siemanīītwe. Asyaīīsyaa ma ūndū ūsu nīmekalaa ūtee nakwītīhukīīsyaa maineenany’a. Maendee na kūneenany’a, ūla wīthīawa e wa mbee kūkīlyaa wasyaa kana kwīkyaa ngoo nīwe ūtalawa ta wasindwa. Ūla wīthīawa e mūuu īvīdanī yīu yonthē nīwe wīthīawa asinda. Ūthatu nī kīndū kīsaanītye-ndūtōnyaa kwasyaa nūkūw’umyaa nūdū nīwaūkwata! Nyinyīaa wakwa nīwaasyaa kana yīla wathata nīwailītwe nī kūtala kuma īmwe kūvīka īkūmī ūtanamba kūneena.

*Ūthatu nī kīndū kīsaanītye-ndūtōnyaa
 kwasyaa nūkūw’umyaa nūdū nīwaūkwata!*

NDŪKAWETE KĪNDŪ

Mūdū-ūme ūmwe mūasa mūuu nīwaendete ekalaatīte Lelūnī īla mūdū-ūme ūngī waumaalūkīlīle mūomonī o nake ekalaatīte na elī makoma, makimana na vīnyaa mwingī. Mūdū-ūme ūyū wa kelī nīwausūīwe nī woo mwingī na akūthūkīā ūsu ūngī na ndeto mbingī syaa kūmūmanga. Mūdū-ūme ūsu mūasa e mūvoo mūno nīwamūthekīsyee na kwa nzīa ya kwendeesya amwīa atīī, “Mūnyanyawa, nyīe ndyīīī twīthyeelī nūū ūla wailīwe nī kūtūlwa mūtī ūndūnī ūū, īndī nīnīkalaatīte mūno ngīnyaa ūkethīā ndītōnyaa kwambīīā kwenda kūmanya nūū. Kethīwa nīnyīe naūkīma, nīūkūlyaa ūndekee, na kethīwa nuwe wangīma, ndūkawete kīndū.” Na ūthyū wake wīna ūtanu, nīwaendīe.

Kwī mīthemba ītatū ya andū īlū wa nthī. Andū ma mūthemba wa mbee maīlyī ta ndeto syasūvītw’e īvīanī – mathataa mītūkī na mayīa woo ūsu ngoonī syoo kwa īvīnda yīasa. Andū ma mūthemba wa kelī maīlyī ta ndeto siandīkītwe kīthangathīnī – o namo nīmathataa ateo nīmolawa nī ūwoo mītūkī. Andū ma mūthemba wa katatū maīlye ta ndeto syī kīw’ūnī kīvītīte-mayīīaa mesīlyaa ala mavītīte. Nīmaekaa kūmangwa na nzukū ikavīta matekūīmānyaa. Akīlī syoo kīla īvīnda syīkalaa syī nthēu naitēna kīūyūyū.

VATA WA ŪVOSYO WA KĪ-NTHĪNĪ

Ūvosyo wa kĭ-nthĭnĭ tũkwataa twamba kũmanya kĭtina kya mwĭkalĭle ūla twĭ naw'o, twamũthokya Mwĭai Ngai mwĭkalĭlenĭ ūsu witũ, na ĩndĭ tũimũkũlya Ngai atũnenge mumo wa kũeka mwĭkalĭle ūsu. Vai kĭndũ o na kĭva kĭ vinya kwa Mwĭai Ngai, na eethĭwa twĭnake, vai kĭndu kĭtũema. No Nginya tũmũthokye Yesũ itaunĭ sitũ sya kĭ-nthĭnĭ nĭ kana atũnenge ūkũmũ wa kũikĩlya vinya. Twalea kũthokya Yesũ, itau isu nitũkĩlasya vinya na tũyĩthĭwa tũtatonya kwĩkua na mwĭkalĭle ūla wailite. Andũ amwe nĩmethĭawa matekwenda kũvĩtĩsya mũndũ o na ūmwe, ateo mayĩsakwĩthĭa mamavĩtĩsye. Syana imwe sya sukulu iyĩthĭawa iyenda kũkengana, ateo mũtianĭ wavika, maĩtonya kũkĩlya vinya wendi wa kũkengana.

Ndieleawa nĩ kĭla nĩkaa, nũndũ kĭla nendaa kwĩka tikyo nĩkaa, na kĭla nĩmenaa kwĩka nĩkyo nĩkaa. Yu ethĭwa nĩkaa kĭla ndekwenda kwĩka, nĩngwĩtkĩla kana Mĭao nĩ mĩseo. Kwoou ti inyie nĩkaa maũndũ asũ mathũku; naĩ ĩla yĩkalaa nthĭnĭ wakwa nĩyo yĩkaa maũndũ asu. Nĩnĩsĩ kana vai ūndũ ūseo ūtũaa nthĭnĭ wakwa, kana kwa nzĭa ĩngĩ, ūtũaa ūmũndũnĭ wakwa. Nĩnĩthĭawa na wendi wa kwĩka ūla ūseo, ĩndĭ nditonya kũwĩka. Nũndũ ūndũ ūla ūseo nendaa kwĩka ndiwĩkaa, ĩndĭ ūndũ ūla mũthũku ndendaa kwĩka nĩw'o nĩkaa. Ethĭwa ĩndĭ nĩkaa kĭla ndekwendaa kwĩka, kũu nĩkwonany'a kana ti inyie nĩkaa ūndũ ūsu, ĩndĭ nĩ naĩ ĩla ĩtũaa nthĭnĭ wakwa. Kwoou nĩnĩmanyĩte ūũ nĩ ta mwĩao kana yĭla ngwenda kwĩka ūla ūseo, nĩthĭaa nĩnyuvie ūla ūthũku. Nthĭnĭ ngoonĭ yakwa, nitanĭaa Mĭao ya Ngai, ĩndĭ nĩngwona mwĩao wa mũthemba ūngĩ ūtethya wĭa mamuthanĭ makwa, naw'o wĩukita mwĩao ūla wĩtikĩlitwe nĩ kĭlĩko kyakwa. Mwĩao ūsu ūndwĩkĩthĩtye ngombo ya mwĩao wa naĩ ūla wĩ mamuthanĭ makwa. Nyie ko ndethĭnanĭ! Nũũ ūla ūkũndaany'a na mwĩĩ ūũ ūtũma nĩkw'a? Nĩmũtũngĭa Ngai mũvea, ūla ūkwĩka ūu kwĩsĭla kwa Mwĭai waitũ Yesũ Klĩsto. Kwoou ĩndĭ, nyie nĩ ngombo ya mĩao ya Ngai kĭlĩkonĭ, ĩndĭ mwĩnĭ nĩ ngombo ya mĩao ya naĩ.

-Alo. 7:15-25

Mũthenya ūmwe nĩnatembeete o ndũani yaitu. Nĩtembeete nĩnakomanĭ na kĩmwana kĩmwe kyanyw'ite ūkĩ nginya ūkethĭa kĭyaĩ kĭtonya kũũngama nesa o na ndatĩka ĩmwe. Nĩnamũkũlilye, “Ūnyusaa nĩkĩ?” Nakyo nĩkyanzũngĩe, “Mũthembi, nyie ndyĩsĩ ĩthe wakwa nũũ kana vala nyinyia wakwa ūĩ nũndũ nĩwandĭie tene mũno. Nyie nĩ nyoka vyũ, ndena mũndũ wa kũmbenda kana wa kũnzũvĭa. Ndina mũndũ wa kũndivĭa viisi wa sukulu na ndisomaa. Kwoou ndyambĩie kũnywa!” Nakwa nĩnatavisye kĩmwana kĭĩ atĩĩ, “Ndwaile kwasya kana ndwĭna mũndũ wa ūkwenda na wa kũsũvĭa. Yesũ e vo na nĩwe ūkũsũvĭaa.” Nyie nĩ mũthembi wa mũindi kũũ Avĩlĩka. Inyia wakwa, ĩthe wakwa na andũ ma mũsyĩ wakwa onthe me vaasa mũno. Kethĭwa ki ndyendete Yesũ

na ngamwĭkwatya, ndyĭsa kŭtonya kwĭkala nthĭ ĩno. Mŭtŭtia Mŭthembi Joseph K. Bill, nŭwaneena akasya, “Nyinyia waku kana ĩthe waku mayaakŭkwĭia, Yesŭ nŭwe wakwie kwondŭ waku.” Yĭla twĭsĭlĭte maŭndŭnĭ me vinya mŭno, tŭyailĭte kŭnyungunyĭsya kana kŭtŭla mŭndŭ o na wĭva mŭtĭ nŭndŭ wa mathĭna maitŭ. Yesŭ nŭtwendete na nŭtŭsŭvĭaa. E weka nŭwe ŭtonya kŭtŭlŭlŭmĭilya. Kĭla ŭmwe witŭ nŭwĭthĭawa na na itau sya kĭ-nthĭnĭ sya mŭthemba ŭmwe kana o ŭngĭ; ĩndĭ ŭndŭ ŭla wa vata kŭmanya nŭ kana ŭvosyo wĭvo nthĭnĭ wa Yesŭ. Kwĭanana na ŭndŭ twamina kwona, nzĭa ĩmwe ĭla itau sya kĭ-nthĭnĭ syĭyonanasya nasyo nŭ ithi siatfĭe;

- Nthoni, wia, kwĭw’aa wĭ weka, kyeva, kwĭw’aa ŭteanĭe wĭ andŭnĭ: ithi nŭ itŭsiĭaa kwĭka ŭla ŭseo.
- Woo, kĭmena, kĭw’ĭu, kŭvŭthya, mĭtŭlyo: ithi nŭtŭelekelasya naĭnĭ.
- Mesilya na mĭtuo mĭthŭku ya ŭlaalai, ŭnyw’i wa ŭkĭ, sikala na ndawa sya kŭmila: ithi itŭmaa tŭkwatwa nŭ imanyĭo nthŭku sya naĭ.

Yuyu nŭtŭkwambĭa kŭsisya ngelekany’o sya ŭndŭ itau sya kĭ-nthĭnĭ itŭsiĭaa kwĭka ŭla ŭseo.

NTHONI

Nthoni nŭkwĭw’a ŭtemwĭanĭe wĭ andŭnĭ ŭtamesĭ, wĭ anenenĭ, wĭ aŭmenĭ kethĭwa wĭ mŭndŭ-mŭka kana wĭ akanĭ kethĭwa wĭ mŭndŭ-ŭme, kana o wĭ andŭnĭ mwĭ yĭika. Nthoni ilikaa kĭ-nthĭnĭ kya mŭndŭ vyŭ na iimŭkwata kwa nzĭa syĭ kĭvathŭkany’o: andŭ amwe makumanĭaa nthĭ ngoo ĩkŭnĭte mŭno, na ŭyĭthĭa maitonya kŭneena. Angĭ nĭmaasya mŭuo na mayambĭa kŭneena mate kŭeka. O na angĭ nĭmew’aa ve vinya kŭneena na kŭtavany’a woni kana wendi woo. Nthoni nŭsyĭyonanasya mwĭkalĭleni wa mŭndŭ, ŭndŭ mŭndŭ wosaa maŭndŭ maumĭla, o na ĩngĭ, kĭla mŭndŭ ŭsomethetw’e nŭ maŭndŭ ala me kĭvathŭkany’o wĭsĭlĭte e andŭnĭ ala angĭ. Wĭsilasya kana andŭ ala angĭ maikŭsŭanĭaa nesa kana maikwendete. Wĭthĭawa ŭsŭanĭaa andŭ ala angĭ nĭmo asew kwĭ ue na mĭtuo yoo nŭyo mĭseo kwĭ yaku. Wona maŭndŭ matethi nesa ethĭwa nŭkwĭkalany’a na andŭ ala angĭ. Wĭthĭawa wetele maŭndŭ mathŭke, na kaingĭ nĭmathŭkaa – nŭndŭ kwa mĭtŭkĭ nŭtelemaa na ŭyĭka maŭndŭ kwĭanana na mŭĭkĭo waku.

Tweevatha andŭnĭ, twalea kŭneena kĭla kĭ mŭtwe, kana twaatĭanĭa tŭ na maŭndŭ o ala maitŭ na tŭilea kwenda kŭmanya ma ala angĭ, twosawa ta twĭna kĭmondo, ta tŭteathalĭku, ta tŭenda tume vala tŭi, ta tŭteŭkŭlya ŭvoo wa ala angĭ, kana ta tŭteaelee nŭ maŭndŭ. Yĭla mesilya ma mŭndŭ onthe methĭwa

me yīlū wake mwene, vethīawa ve vinya kūtūnga mūtwe wake kwa kīla waīlītwe nīkwīthīwa ayīka. Ndwīthukīāsya vyū kīla mūdū ūkūūtavya. Na īndī kīla wīthīawa ūikīa mūno vyū nī kīkīkaa na yu ūyonekana wī mūtumanu.

Ūw'o nī kana wīthīawa weevungīa nthīnī wa Yela ya nthoni na ūyīkya ūvungūo wayo. Ūekaa moseo makakūvītūkaa. Wītīkīlaa syīndū kana maūdū ūtendete – kītūmi tondū ūkīaa kūneena na kūtavany'a woni waku. Waasya mūyo wa kūmanyana na andū angī, wa kūtuma ndūū na anyanyae eū, kana wa kwīka maūdū ma kwaīlya thayū waku. Ala angī o namo ve o kīndū maasya. Mayīsaa kūkwata mwanya wa kūūmanya kī-nthīnī.

Mwanake ūmwe weethīawa e nthoni na aekakūsyīw'a asyaā: “Nīnakundūie Savuli 34:5 īla yasyaa, “Ala mamwīkwatasya Mwīai Ngai nī atanu; maīkaasonoka o na īndī.” Yuyu nyie nīnthāitw'e kuma maūdūnī elī. Wa mbee, naī mūdū wīyendete mūno. Neesūanīaa kīla īvinda nīna kīūyūyū īlū wa ūndū andū masūanīaa. Wa kelī, nasūanīaa andū ala angī maūdū mathūku–ndyamaīkīaa na noonaa nīmekwīsa kunīmonda.

NTHONI SIETAE KWĪVŪTHYA

Ūmūdū witū wī ūvūthū na ndwendaa maūdū maingī. Mwītu ūmwe wookīte nīmūtāe ndāī anzisya ūthyū. Asiasya ngalīko īla ingi syonthe ateo ūthyū wakwa. Kītūmi kyaī nūdū īthe wake nīwamūvukītye na aī akwatiwe nī nthoni na kwīw'aa avīfītye. Mwītu ūngī ndāīatonya kwosa sakalamendi ya komunio nūdū maeo make ma īlū mameete maumīlīte nza. Ūmwe wa anyanyae make aī amūthekeeie aimwīa kana akathi kwosa komunio ūīmīnī wake, maeo make makīta kūmīsya syaa sya mūthembī. Ndeto isu nīsyamūmīisye mūno ngoonī nginya eethīawa atonya kūmwosa Mūsombī wa asumbī thayūnī wake. Itau sya kī-nthīnī o īngī nitūmaa tūtaūngama nakūmūkumya Mwīai Ngai kana kūneena īlū wake. Mūdū-mūka ūmwe ūtaī mūtwe nīwaetie kelītu kake kala kaī na nthoni mūno na angūlya nīkavoyee. Kayaī katonya kūthi kūkethya aeni mooka mūsyī kwoo. Kasembaa kakathi kwīkala lumunī kwako kateenda kūmona. Nīnakūlīlye nyinyia wako nī kyaū kyeekīkie yīla waī mūito na kelītu kau. Nīwandavisye kana aisoma ūnīvasītī nīwatumie ndūū na mwanake ūmwe na aitava. Nīwakwatiwe nī wia na nthoni nūdū wa īvu yīu. Yīla mwana waendee kwīana na īvu yake yīendee kūneneva, eekīanīasya ngūa mbingī na kūvītha yīikoneke. O na nīwavīndūie mūkinyīle wake nī kana īvu yīikonekae. Ndaamwītīkīla mwana ūsu waī īvunī yake, na mwīw'īle wa kūlewa nīwalīkīle ū mwananī. Mwana ūsu eanie eesī, “Nyie ndyaīle kwoneka. Ndyāīle kumīla andūnī ala angī. Naīle kwīthīwa nīvīthītwe kīla īvinda.” Īndī Mwīai Ngai nīwaneenie nake

ta ūū, “Sisyai mūikavūthye ūmwe wa aa anini, nūndū nyie nīmūtavya kana alaika ala mamasūvīaa nīmamūvikīaa īthe wakwa ūla wī ītunī”(Mat.18:10). Ndeto īno yītūtavya kana tūyaīlwe nī kwīmena nūndū kwa Mūmbi waitū twī andū ma thooa mūnene mūno. Thayū wa kelītu kaa nīwāvīndūkie yīla keew’ie kana alaika methīawa makasyaīisye ūthyū.

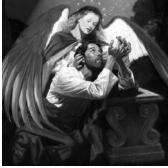
Twamina kūmanya itau sitū sya kī-nthīnī, tūyaīlītwē nī kūtūla mūndū o na wīva mūtī nūndū kwīka ūu kūkākīta kūendēea kūtūmīsya ngoo. Ūndu ūla twaīlītwē nī kwīka nī o kwa mītūkī kūmantha ūvosyo wa Mwīai Ngai. Kītumi nūndū, “Kwa w’o nīwoosie mawoo maitū, na akua mathīna maitū, īndī twasūanīaa akanīt’w’e, akakūnw’a na kūthīnw’a nī Ngai” (Īsa.53:4).

NGEWA YA INYIA ŪTAĪ MŪTWAE

Nyinyia ūmwe wa ūkūū wa myaka mīongo īna na ūtaī mūtwaē, nīwandavisye kana we ndeesī thīna ūla mwīitu wake waī naw’o. Mwīitu ūsu aī ngūlū, ndaī mwīwī na ndeethukīāsya ūndū nyinyia wake ūkūmūtavya. “Nūmenete na ndanengae ndaīa,”nyinyia wake nīwambīie. Nakwa nīnamūkūlīlyeī, “We nīwendete mwīitu ūsu waku?” Nake nīwanzūngīe atī, “Nīnīmwendete, nīlea kwenda mwīitu wakwa ata. Takethīwa ndimwendete nīthīwa natwaiwe tene mūno nī mūndū ūngī. Īndī ndyaaīka ūu nūndū mwīitu wakwa nīwe navītisye mbee. O īngī takethīwa ndimwendete ndyīthīwa nīmūsūvīite ūndū nīkīte myaka īsu yonthe.” Nīnamūkūlīlyeī, “Nīvethīwa ve īvinda ūtendete mwīitu ūsu waku?” Nake nīwanzūngīe ambīa kana thīna ndwaī nake, ateo waī na īthe wa mwana ūsu. Nakwa nīnamūkūlīlye nūndū wakī. Nīwandavisye kana e unīvasītī nīwatumie ndūū na mūndū-ūme ūmwe na e mwakanī wa mwīso wa masomo akilyī kwīka mītiani ya mūthya, nīmeetīkīlanile ena mūndū-ūme ūsu ndūū yoo yu ītw’īke ya kūmanyanaa kī-mwī. Vau ītina nīweethīie nūitavie. Nīwaendie na atavya mūndū-ūme ūsu kana nī waī mūito na mwana wake. Mūndū-ūme ūyū nīwamwīie kana ūu ndūtonya kwīthīwa nūndū we ndaīaaīsilya kana we nūtonya kūtava. Nīwaisye kana we ndeeyūmbanītye kūsūvīa mwana ūsu nūndū we nīwaendaa kūendēea na masomo ma yīlū nthī sya mūingo. Nīwamūnengie ūtao wa aumye īvu yīu. Ngoo yake nīyakw’ie. Asyai make nīmamakīw’e mūno nī ūndū ūsu. Mayaakīā kana kīndū ta kīu nīkītonya kūkwata mwīitu woo. Inyia wake nīwaisye we ndatonya kūeya mwana ūsu, kwoou nīwathamie mūsūyī na athi kwīkala e weka. Nīwaendeiee na masomo make na yu ūmūnthī nī mūsili wa makoanī. Nīwasyaie mwana ūsu na amūea e weka. Nīwakomanie na mūndū-ūme ūngī na mendana. Nīwamūkūliye amūtwaē. Yīla wamūtavisye kana e mwana, nīwamwīie vailyī ūu ndatonya kūmwītikīla. Īndī nīwamūnengie woni wa kūtwaē mwana ūsu akaeewe

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

nyūmbanī ila īsūvīaa syana. Ndaiatonya kūsūanīa ayīkya mwana wake ītheke na kwoou nīwatilile ndūū īsu. Mūthenya ūmwe mwīitu wake nīwaetie mūsyī mūtiani wavalūkīte. Nyinyia wake nīwathatie mūno na īndī akūthūkīa mwana ūyū aimwīa, “Nyie nīthūkūmaa na kīthito mūno nī kana wīthīwe na kyonthe kīla kīseo, we naku

Mwīitu ūyū wake nīwamūsūngīe atī,

“Ti īvītyo yakwa kwīthīwa nīwanzyaie.

Nūū ūla wakwīie ūnzyae wī ūnīvasītī?”

wīkīta kūthaūka na masomo o na ndūvīta mītianī. Nanenganie thayū wakwa kwondū waku. Nūndū waku nditonya kūtawawa nī mūdū o na ūmwe. Nūndū waku thayū wakwa waanangīkie.” Mwīitu ūyū wake nīwamūsūngīe atī, “Ti īvītyo yakwa kwīthīwa nīwanzyaie. Nūū ūla wakwīie ūnzyae wī ūnīvasītī? Kethīwa nūmbendete mūno ūu, nīkī ūtaambony’a īthe wakwa? Ethīwa ninyie naanangie thayū waku, ndikwenda kwīkala naku īngī?” Īndī yu elī mena woo mwingī nīmatetanisye mūno. Inyia nīwaasyaa kana mwīitu wake ndamwendete nake ū mwīitu ayasya kana o nake nyinyia ndamwendete nūndū “Mami asūanīaa ninyie kīsīīi kya mūtwaano wake.

KWĪYĪW'ĪA TEI

Mwīitu ūmwe waī na kyevea kingī nīwookie vala naī na ambīa kana ve mūdū ūmwe ūnamwīie kana we nī mwiū mūno na nī mūtuku. Īndī Veva Mūtheu nīwambuanīisye ndeto ya Ngai kuma īvukunī ya Wathi wa Solomoni 1:5,

Inyw'ī eītu ma Yelusalemu, nyie nī mwiū īndī nī mūmbe nesa ta maeema ma Ketali, ta vasia ila syī kwa Solomoni”

Nīwasūngīe aseng'ete asya, Nyie ndyaī naasūanīa kana mesilya makwa nīmatonya kwonanw'a Ndetonī ya Ngai kwa Nzīa īseūvīte ūu. Nyie yu nīna ūtanu nūndū Ngai nūmbendete mūno. Ndeto ila itembaīlu ineenawa īlūlū waitū nitonya kūtūmīsya ngoo na iitwīkīa itau sya kī-nthīnī. Twī Seminali, kweethīwa na thīna wa kīw'ū, twaendaa na kūthambīa kīthimanī kīmwe ithyonthe. Mūseminali ūmwe athambaa na ngūa na aitwīa nūndū we akatw'īka mūthembi ndatonya kwonany'a mwīi wake ūla mūathime. Ītina nītwesie kūmanya kana e mūnini anyanyae amwe make mamūthekeeeaa maimwīa kana we nīmūmosu mūno ta īvīndī yīla yīkwateny'e mwīi. Kwoou eethīawa aikīa kwoneka 'īvinda yīu' andū maikakwatye kūmūvūia ngūi maimwīta masyītwa.

KYEVA

Kyeva na kīmako nīthīnasya andū aingī mathayūnī moo. Ndeto ya Ngai nīyasyaa afī:

Ndūketīkīle ūkwatwe nīkyeva, na ndūkethīny'e we mwene kwa ngenda. Ūtanu wa ngoo nīw'o thayū wa mūdū, na mūdū kwīthīwa na ūtanu nīkūtumaa ekala thayū mūasa. Itanīthye na ūithūmūsyā ngoo yaku, ndūketīkīle wīkale na kyeva, nūdū kyeva nīkīminīte andū aingī. Na vai ūtethyo kyeva kīetae o na vanini. *-Sil. 30:21-23*

Kyeva mathayūnī ma andū kīetawe nī syīndū syī kīvathūkany'o na kīyonanasya kwa nzīa ivathūkanīte. Kyeva nīkītonya kwonzethya andū na nzīa mbingī o na kītūma masya wīkwatyo na mūelekeo thayūnī woo. Ngai ūla tūīkīāa e tei mwingī na nūtwendea ūseo. Ethīawa naitū kīla īvinda, o na ethīwa ithyī tūyīkīāa ūu. Nī Ūthe na Nyinyia witū na no tūmuīyie kwa Ngai ta mūsyai waitū.

Ame Mwīai Ngai lilikana maūdū ala matūkwatīte; tūsisye wone ūndū tūvūthītw'e. Nthī yaitū nīnengetwe aeni; andū ma nthī ingī nīmanengetwe mīsyī yaitū. Tūt'w'īkīte syana ndiwa, andū makw'īwe nī aaīthe; aainyia maitū no ta ndiwa. *-Ito. 5:1-3*

Nīt'wīsī na nītūīkīāa kana, "Nūvoasya ala akw'ū ngoo, na kwova kūla maūmīt'w'e (Sav.147:3), Nūkiakiasya ala mena kīmeto:

Andū makwa makasyoka maīte, makamboya nīndee kūmatūnga. Ngamesīlya ūtee wa tūlūsī twī kīw'ū, nzīanī ndūngalu īla matakaluluutīka. Nūdū ninyie īthe wa Ūsīraeli, na Evalaimu nī we mwana wakwa wa mbee. *-Yel. 31:9*

KYEVA NŪNDŪ WA KĪKW'Ū

Mathayū ma andū amwe nīmaūngamaa nūdū wa kīkw'ū kya endwa moo. Kūtiwa kwīsīla kīkw'ū nīkūetae woo mwingī mūno ngoonī, na no kūendee kwīthīwa twalea kūkūlyā ūtethyo wa Ngai nī kana twone maūdū na itho ya mūīkīō. O na twī o katī wa maūdū asu tukw'ona maetie wanangīku mūnene, Mwīai Ngai ethīawa na itumī syake sya kūmaeka methīwe. Kīla īvinda andū ala maitavīwe nī kīkw'ū kya endwa moo mooka kūmbona, nīnīmakūlasya masome ndeto īno ya Ngai yumīte Samūeli wa Keli:

Mwīai Ngai nīwatūmie kana kala kīveti kya Ūlia kyasyaīe Ndeviti kethīwa ke kawau mūno. Ndeviti nīwavyie Ngai kana kau kavoe. Nīwaleile kūya kīndū, na kīla wīoo nīwaendaa nyūmba kwake na

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

kūkoma nthĩ nginya kŭkakya. Anini make ala mekalaa nyũmba kwake nĩmaũngamie vakuvĩ nake nĩkana mamŭkĩlye, ĩndĩ nĩwaleile, na ndaaĩsanĩa kĩndũ namo. Ītina wa kyumwa kĩmwe kana kau nĩkakwie. Anini ma Ndeviti nĩmakĩaa kŭmŭtavya kana kavĩsĩ kau nĩkakwie. Nĩmaneenaa makasya atĩĩ, “Īvindanĩ yĩla kana kau kanaĩ thayũ, Ndeviti ndanatwĩthŭkĩĩasya twaneena nake. Tŭtonya ata kŭmwĩa kavĩsĩ kake nĩ kakw’ũ? Nŭtonya kwĩyĩka nai!” Ndeviti nĩwoonie athŭkŭmi make maineenany’a na kĩwe, na amanya kana kavĩsĩ kau nĩkakwie na kwoou amakũlya, “Kana nĩkakwie?” Namu mamŭsũngĩa, “Īĩ nĩkakwie.” Ndeviti nĩwookĩlile kuma nthĩ, athamba, eevaka mauta na akũany’a ngũa ĩla weekĩite. Nĩwaendie nyũmbanĩ ya Mwĩai Ngai kũthaiitha. Yĩla wasyokie nyũmbanĩ yake ya kĩũsumbĩ, niweetisye ĩlu, na aũnengwa aya. Anini make nĩmamwĩe. “Tũikũelewa nĩ mwĩkalĩle waku. Yĩla kana kanaĩ thayũ nũnaĩaa nũndũ wako na ndũnaĩsaa. Īndĩ kamina kŭkw’a oou, nĩwookĩla na waya!” Ndeviti nĩwasũngĩe atĩĩ, “Nĩw’o nĩnĩnatĩie kũya na naĩa yĩla kana kanaĩ thayũ. Nĩnasũanĩaa kana Mwĩai Ngai nũtonya kũmbĩw’ia tei, na kũekana nako kekale thayũ. Īndĩ nũndũ nĩkanakwie, yu nĩtĩia kũya nĩkĩ? Nĩndonya kũkathayũkya? Mũthenya ũmwe ngathi kũla kaĩ, ĩndĩ ko kaikasyoka kũla nĩ.” -2Sam. 12:15-23

Mũsoa ũngĩ kuma Alomi wĩna ũkiakisyo wa kana, kyonthe kĩla twĩnakyo vamwe na mathayũ maitũ nĩ kya Mwĩai Ngai.

Vai ũmwe waitũ wĩkalaa thayũ kwondũ wake mwene, na vai ũmwe waitũ ũkusaa kwondũ wake mwene. Ethĩwa nĩtũkwĩkala thayũ, twĩkala kwondũ wa Mwĩai, na eethĩwa nĩtũũkw’a, twĩkw’a kwondũ wa Mwĩai. Kwoou ethĩwa nĩtũkwĩkala thayũ kana nĩtũũkw’a, twĩ ma Mwĩai. Kwa kĩtũmi kũu, Klĩsto nĩwakwie na athayũka nĩ kana ethĩwe Mwĩai wa ala methayũ na ala akw’ũ. -Alo. 14:7-9

Ūĩ ũla tũũkwata ĩvukunĩ ya Silaki nĩ ũtũvundĩsya ũndũ twaĩlĩte kwĩkua yĩla kĩkw’ũ kyooka:

Mwana wakwa, ĩia mũndũ mŭkw’ũ, ũkĩlya wasya ũie wonany’e kana wĩna kyeva. Thika mwĩi wake na ndaĩa ĩla yaĩlĩte, ndũkalee kũthi mathikonĩ make. Īa kĩĩo kĩ woo wĩyumĩtye vyũ, ĩa kĩĩo kĩmwĩanĩe ũla mŭkw’ũ, mũĩie mũthenya ũmwe kana ĩlĩ ndũkese kũneenewa nĩ andũ, na ĩndĩ itĩna wa ũu kiakiw’a nũndũ wa kyeva kyaku. Nũndũ kyeva nĩkĩtonya kũtũma mũndũ akw’a, ngoo yĩna kyeva nĩtũmaa mũndũ athela vinya. Andũ nĩmaendeeaa kwĩthĩwa na kyeva makw’ĩwa nĩ mwendwa woo, ĩndĩ mayaĩlĩte kũeka kyeva kũu kĩmatwĩkĩthye nya. Ndũkaeke ngoo yaku yĩkale na kyeva, vetanga kyeva naũililikana

mūminūkīlyo wa thayū waku. Ndūkolwe kana mūdū akw'a ndatonya kūsyoika; ndūtonya kūmūtethya ūla mūkw'ū, ūkeeyīka naī we mwene. Lilikana kīkw'ū kyake, nūdū o naku ūkakw'a o ūu, ūmūnthī nīwe na ūnī nue. Mūdū amina kūthikwa, mumye mosūanīonī maku, na uyānīwa thayūnī amina kūthi. *-Sil. 38:16-23*

KWĪYŪWAA

Sisita ūmwe mūmisionālī nīwookie kūdñā ãlū wa mathīna ala wīsīlīte mboyanī na wīanī wake wa ūsisita. Nīwāñkwatīe ūvo kuma mūsūyī kwoo kana mwana-a inyia aī eeyūwaie. Ndaīkīaa nūdū nīweesī mwana-a-inyia ta mūdū mūuu mūno na wa kwīkwatw'a kuma wananī wake. Aī mūdū wī ngoo ya kūtethya na wa kūīkīwa. Aī mūvoyi na mwīnyivu. Waī ūndū wa kūtelemya mūno kwa mwītu-a-inyia nūdū ataviw'e kwīyūwaa kwake e mūselee. Andū ma mūsūyī maī mamūtavītye kana mwana-a-inyia aī oowaiwe nī thīna wa ngoo ūla yakūnie kūteūdū yaīle. Mamūvithie ūla ūw'o nūdū aī vaasa mūno na mūsūyī.

Ītina wa akwata ūvo ūyū wa kūtelemya mūno, nīwaekie kūvoya na ambīaa kūkūlyā Yesū makūlyo, “Ūneetīkīlisye mwana-a-mwaitū eyūwae nīkī? Ūnaī va yīla mwana-a-mwaitū ūneeyūaa? We wī Ngai ūla wī thayū? Nyie ta nī mūthūkūmi waku, ndūneesūvīa mwana-a-mwaitū? Nīkī wītīkīlisye kīumo kīlike mūsūyīnī witū kwīsīla kwīyūwaa kū? Ve vata mwaū ūthūkūminī wakwa wa wīa waku? Ūeteie andū ma mūsūyī wakwa ūkūno ūū ūnēnevete ūu nīkī? O na nyie ndinaī nīsīā kwīyūwaa kwa mwana-a-mwaitū? Ve vata o na mūnini ūthūkūminī wakwa kwa Mwīai Ngai? Yu ngeethīwa ndonya kūthi mūsūyī ata na kwoneka nī andū? Kīndū ta kīī ndonya ūkītavya mūdū ata? Nyie nīw'a mūtwe wakwa w'onthe wakanīte mwaki na nusūitwe nī woo na kīmako kingī ngoonī.” Aī na makūlyo maingī nūdū ndamanyaa nīkī mwana-a-inyia weeyūwaie. Kwa woni wake aī mūdū mūuu mūno ūndū ūtaīatonya kwīsa kwīsīlyā eyūwae kana ew'īthye Mwīai Ngai woo. Mwīai Ngai nīwaneenie nake kwīsīla ĩvuku ya Ūī:

Mathayū ma ala alūngalu me mokonī ma Ngai, maīkakwatwa nī thīna nongī. Methonī ma andū atūmanu, andū asu monekaa ta makwie, na kīkw'ū kyoo kyatalilwe ta ūthīny'o. Kūthi kwoo kuma vala tūī kwoneekaa ta wanangīko, ĩndī ūw'o nī kana andū asu me mūuoñī.

-Ūī. 3:1-3

Nīwasengiw'e mūno nī maandīko asu na eetīkīla kana Ngai nīwaneena nake mwene.

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

Īvindanī ĭvītūku, Kanisa nīyaleaa kūthika ala meyūwaa. Īndī ūmūnthī Kanisa nīyoonie kana ala meyūwaa o namo nīmaīlwe kūthikwa nūndū mūndū ndesīkīe ūndū eeilanītye na Ngai ndatīkanī yake ya mūthya, o tondū kīng'ei kīla kīseo kyavikie ĭtunī ndatīka ya mūthya. Nīkyeelilile o kyambītwe vau ngelany'onī.

Mūndū-mūka ūmwe o mītūkī nūnatiwe nī ĭthe wake na eethīwa aitavīwe mūno nī kyeva. ĭthe wake ayītwa ndaī vakuvī na kwoou ndaakwata kamwanya kakūneena nake atambīte kwītwa. Nīwathīnikie mūno ngoonī nūndū wa ūu. Kuma vau thayū wake nīwavīndūkie. “Neew'aa ve mwanya mūnene mūno thayūnī wakwa ūla ūtaī ve mūndū ūsusya. Nīthīitwe na kyeva na kīmako kingī mūno ngoonī. Ndyāindonya kūmīsya kwītwa kwa ĭthe wakwa, na o ĭngī nūndū ndyaī vakuvī ayītwa.” Mwīai Ngai nīwaneenie nake kwīsīla ndetonī sya Silaki:

Andū maīaa nūndū wa mūndū mūkw'ū vandū va mīthenya mūonza, Īndī maīaa nūndū wa ndia kana nūndū wa ūla ūtesī Ngai mīthenya yonthe ya thayū woo.
-Sil. 22:12

Ala maitū twamendete matūtīie me na Ngai. Me vakuvī mūno na Mwīai Ngai kūte ĭla maī kūū nthī, na kwoou yu nī ma ūtethyo mūnene kwaku kūte yīla maī thayū. Methīawa maitūvoyea kwanzīa yī mwanya me vamwe na Ngai. Ethīwa twīsikwa maī vamwe na Ngai, kīla kya vata kwīka nīkūendee kūmavoyea tūtekūeka vandū va kwīw'aa kyeva. Na ĭndī mavika mbee wa Ngai, makambīia kūtūvoyeaa kwake.

KWĪW'AA WĪ WEKA

Yīla kwakūlilw'e, “Nī mūio mwaū mūito mūno thayūnī wa mūndū?” Mūtumīa ūmwe mūkūū weew'aa e weka nīwasūngīe ta ūū, “Kwīthīwa ūtena kīndū kya ūkua.” Mūiito wa kwīw'aa wī weka nī kūkua mūio wa mūndū ūngī; kūmanyaa mathīna ma andū, na kūthokeaa ala mew'aa me oka. Ūkethukīsya mathīna ma mūndū ūla ūngī. Ūkamanya andū ala mekwenda ūtethyo na ūimatethya kwīanana na ūndū ūtonya. Kūkua mūio wa mūndū ūla ūngī nī kūtūvūthīasya mūio witū wakwīw'aa twī ithyoka. Nīnīsī mūndū-mūka ūmwe wanengie kīla ūmwe wa mūsyaī wake vini wa thaavu waī visa wa mūlaīka mūsūvīi ĭvindanī ya sikūkū ya kūsyawa kwa Mwovosya na amea, “Mīvungīie kolanī ya ngūa kana kītuoī,” Na amaelesya, “Īkaūlīlikanasya kana mūlaīka mūsūvīi waku ethīawa kīla ĭvinda e yūlū wa kītuo kyaku akūseseeye.” Mwana-a-inyia nīwoonie kana ūthwau ūmwe wa mūlaīka vinini wake waīmūtūlīku. Nīwookīlilye mūlaika ūsu wake mwanangīku na amathekyā ayasya, “Nīyeanīia. Mūlaīka mūsūvīi wakwa ndena ūthwau ūmwe. O na ndatonya kwīsūvīa we mwene!”

Ītina wa myaka ĩlĩ mwana-a-inyia ūsu nĩwoowaiwe nĩ ūwau wa kanza. Nĩendee kũsũanĩa kyeva kĩla andũ ma mũsyĩ wake mew'aa, nĩnaeleiwe ūndũ mũlaĩka ūsu wake waĩ mũtũlĩku ūthwau ūilyĩ o ta kĩla ūmwe witũ. Ithyonthe nĩtũũmiaa ngoo. Nĩtwaasya mũndũ kana kĩndũ. Mavinda amwe nĩtwĩw'aa twĩ ithyoka. Ta mũlaĩka ūsu, kĩla ūmwe witũ nĩ mũtũlĩku kwa nzĩa ĩmwe kana ĩngĩ o na kethĩwa ūtũlĩku ūsu nĩwa kĩ-nthĩnĩ ūte mũndũ ūwene. O tondũ kũwetetwe kwa nzĩa nzeo mũno, "Ithyonthe tũilyĩ ta alaĩka mena ūthwau o ūmwe. Tũtonya kũũlũka tweekwatĩla ūla ūngĩ." Tũkwataa ūvosyo ūla waĩle tweethĩwa vamwe na andũ ala angĩ. Tũsindaa vyũ kwĩw'a twĩ ithyoka twailĩla kwoko kwitũ kĩtuonĩ kya ūla ūngĩ na tũyĩsilany'a matatwanĩ ma thayũ ūyũ vamwe. Andũ ma mũsyĩ ūyũ nĩmakwatanĩte vamwe. Makuĩte mathĩna moo vamwe na mũio wa kĩla ūmwe woo nĩ waĩ mũvũthũ. Ūyũ nĩw' o ūsũngĩo wa kũeka kwĩw'aa wĩ weka, na nzĩa nzeo ya kũatĩĩa nĩ kana wĩkalae wĩ mũtanu. Mũathime Mother Theresa ĩvinda yĩmwe nĩwaisye, "Nĩtũtonya kũvosya mowau ma mwĩ na ndawa, ĩndĩ ndawa ya mũndũ ūkwĩw'a e weka, na ya ala makw'ie ngoo na maasya wĩkwatyo nĩ wendo. Kwĩ andũ aingĩ ĩlũlũ wa nthĩ meũkw'a nĩ kwaĩwa nĩ kĩlungu kya mũkate, ĩndĩ ve angĩ aingĩ meũkw'a nũndũ wa kwaĩwa nĩ wendo o mũniini."

TŪKWATAA ITAU SYA KĪ-NTHĪNĪ ATA?

Tũkwataa itau sya kĩ-nthĩnĩ kwĩsĩla nzĩa syĩ kĩvathũkany'o na mavindanĩ me kĩvathũkany'o ma thayũ witũ: kwĩsĩla aaũmaenĩ na asyainĩ maitũ, ĩvindanĩ ya wana witũ, mũikanĩ witũ, ūkũũnĩ wa kafĩ witũ na ūkũũnĩ witũ.

(1) Aaũmae maitũ/Ūko witũ

- Kethĩwa aaũmae maitũ nĩmeethĩawa na maũndũ ma ūwenĩ, ūoi, ūthaihi wa ūimũnĩ ma maũndũ angĩ ma syĩthĩo ila itataĩĩa Mwĩai Ngai
- Kethĩwa aaũmae maitũ nĩmalikanaa na molaalai ta ma kũmanyana kĩ-mwĩ na kĩveti kana mũũme wa ūngĩ na kwa ala matatwaanĩte, kũvukya angĩ, kũtwaa iveti mbingĩ, kũmanyana kĩ-mwĩ kafĩ kwa andũ ma mũkonyo ūmwe na maũndũ angĩ makonetye asu.
- Kethĩwa aaũmae maitũ maĩ ma mokengani kana nĩmavutanie malĩ yeene.
- Kethĩwa nĩmaneena ndeto nthũku itatethya andũ ala angĩ, ndeto sya kũumo ovamwe nakũlea kũekea andũ ala angĩ na kwĩyĩvanĩsya.
- Kethĩwa maĩ anywi na nĩmatũmĩaa naĩ ndawa sya kũmila .
- Kethĩwa nĩmoosaa sakalamendi ya Mwĩ na Nthakame ya Yesũ Klĩsto mũndũ atena waĩlu.

O na ūu wĩ ovo tũyailwe nĩ kũtũla aaũmae maitũ mũtĩ nũndũ wa itau sya kĩ-nthĩnĩ ila

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

tũmanyĩte kana nĩmo matũmĩte twĩthĩwa nasyo. Twĩna ũsũngĩo na ũiiti nthĩnĩ wa Yesũ;

Nĩmwĩsĩ kĩla kyaĩviwe nĩ kana mwovow'e kuma mwĩkalonĩ ũtaĩlĩte, ũla wumanĩte na aaũmae menyu. Wovosyo ũsu ndumanĩte na kĩndũ kĩtonya kwanangĩka ta silĩva kana thaavu, ĩndĩ wumanĩte na nthembo ya thooa mũnene mũno ya Klĩsto, ũla wailĩyĩ ta katena ka ĩlondu kate kĩema kana ĩlanga. -1Vet. 1:18-19

Ūu nĩ kwasya kana Yesũ Klĩsto nũĩvĩte thooa wa maũndũ ala mataĩlĩte aaũmae maitũ meekie kwĩsĩla kũkw'a na kũthaayũka Kwake. Kĩla twaĩlwe nĩ kwĩka yu nĩ kũmwĩtikĩla Yesũ ta we Mũtangĩĩ waitũ na tũyĩtya nthakame Yake yĩ ũtonyi mũsyĩnĩ na ũkoni witũ w'onthe. O ĩngĩ "Vai ũsilĩlo yu kwa ala me nthĩnĩ wa Klĩsto Yesũ" (Alo.8:1). Vala Yesũ ũĩ vayĩthĩawa ũthũku, na vala ve kyenĩ vai kĩvĩndu. Ūndũ ũla wa vata mũno twaĩlwe nĩ kũmanya nĩ kana nĩtwamwosie Yesũ. "Īndĩ onthe ala mamũthokisye, ala mamũikĩĩe, nĩwamanengie ũkũmũ wa kũtw'ĩka syana sya Ngai" (Yoa.1:12). Yesũ nĩwe mũtangĩĩ witũ. Ithyĩ twĩ syana sya Yesũ na tũi ma aaũmae maitũ, na ũu nĩ kwonany'a kana mothũku ala mo meekie maĩtonya kũtũkwata.

Nthĩnĩ wa ũvoo mũseo wa Lũka na Mathayo, nĩtũkwona umo na kũsyawa kwa Yesũ. Nthĩnĩ wa ũko na mũsyĩ woo, nĩkwaĩ eki ma naĩ, o na ilaalai sya aka. Īndĩ yĩla Yesũ wasyayiwe, ũko woo na mũsyĩ woo nĩwatwĩkie mũsyĩ mũtheu. Kethĩwa tũkathokya Yesũ vandũ va andũ ala maitũ, kĩsyaonĩ kya mĩsyĩ yitũ, kĩsyao kĩu kyonthe kĩkethĩwa kĩkĩthesye. Kuma kĩla ũko na mũsyĩ, nĩ w'o, Mwĩai Ngai nũkũmantha mũndũ o ũmwe wa ũ mũsyĩ na ũko ũsu ũla ũtonya kwĩyũmya kwondũ wa andũ ala angĩ ma mũsyĩ na ũko wake.

Sembai kũu na kũu nzĩanĩ syonthe sya Yelusalemũ, sisyai nesa mũmanye! Manthai kũla andũ mombanĩaa ndũanĩ, mwone kana nĩmũtonya kwĩthĩa mũndũ o na ũmwe, ũla wĩkaa ũlũngalu na ũtaĩĩaa ũla w'o. Mwamwĩthĩa, nyie Mwĩai Ngai nĩngũekeka Yelusalemũ. -Yel. 5:1

***Ithyĩ twĩ syana sya Yesũ na tũi ma aaũmae
maitũ, na ũu nĩkwonany'a kana mothũku
ala mo meekie maĩtonya kũtũkwata.***

(II) Asyayi maitũ (Wendi wa mwĩ).

Syana syaĩlĩtwe nĩkũsyaĩwa nthĩnĩ wa wendo na ti kumana na wendi ũla ũtaĩlĩte wa kĩ-mwĩ. Īlũlũ wa nthĩ, thavu ila mbingĩ syĩkawa nĩ andũ nĩ ila sya ũthaa. Ūthaa ulikaa

mündūnī kwīsīla nzīa syī kīvathūkany’o na mūno mūno kūsoma na kwīloela mavisa ma andū athei, kwīthukīisya mbathi mbathe na kūneena wathavu. Mündū aūsūtwe nī ūthaa ethīawa na mawendi maingī mathūku ma kī-mwī na nīmeyonanasya kwīsīla maūdūnī ma ūlaalai ta kūmanyana kī-mwī kwa andū matatwaanīte kana na kīveti na mūume wa ūngī, kwītānīthasya kī-mwī we mwene, kana kūmanyana kī-mwī aūme kwa aūme kana aka kwa aka.

(III) Mūsyai ūte mūtwaē kana ūtatwaanīte

Ūndū wa aka aingī masyaite kwīkala me oka nīwīngīvie mūno nthīnī wa nthī yitū. Itumi imwe sya ūndū ūū kwingīva nī kwondū wa ūwau wa mūthelo, andū kwīthīwa na wendi mwingī wa syīndū sya vaa nthī o na īngī kwīthīwa aingī mayenda ūthasyo na ūw’o ūtāilīte wa mündū we mwene. Wendi wa Mwīai Ngai nī syana siewe nī asyai me elī na mekalanītye vamwe. Ndendeeaw’a nī mūsyai ūmwe aeye syana e weka; īndī o na ūu wī o vo, e tei mwingī kwa aka ala maeaa syana me oka. Kwī aka me syana namasieaa me oka kwondū waitūmi ite syoo na kwī angī manyuvie kūsyaa mateatwae nūndū wakwenda ūthasyo ūla mataaeleawa nīw’o. Mūsomi ūmwe nīwaandīkie maandīko īlūlū wa aka ala mate atwae. Nīwoonie kana aka aingī ala manyuvie kūsyaa na kwiyīkalya na angī matia aa mūume nī ala maī na ūkwati mūseo, nī mathūkūmaa na maī eanīe matanamba kūtaaanīsyā. Mew’aa ve vinya kwīkalany’a na mūume ūte kūthūkūma, mūnywi o na ūtūmīaa ndawa sya kūmila. Īndī kūtia mūume nūndū wa mathīna asu vatekūsisya mūno ūtheu wa sakalemendī ya mūtwaano ti ūndū wa kwosa ta ūvūthū. Nī ītambya īnene ya kwamba kwīsīlīlyā na yītonya kūete mathīna maingī o na kwa syana īla syīkwīanīa ūeinī wa mūsyai ūmwe. Īngī nītūkwīwa kwī aka angī matendaa kūtwawa, mendaa o kwīthīwa na kana keo koka. Asyai asu nī meeka mavītyo manene kwa nzyawa syūkīte na nī mavītasya mūno kwondū wa kūvata syana syoo kwīthīwa na aa īthe. Amwe ma aka asu methīawa mavītītye mavata moo mbee na mayūlyā nī watho na vata wa syana syoo kwīthīwa na īthe.

Mündū-mūka ūmwe nīwookie kūmbona na ambīa aī na mathīna maingī thayūnī wake. Ndaī wīanī, ndaī na mbesa sya kūīva nyūmba na sya kūīva viisi wa syana, o na ndaī atonya kūūwa līu. Nīnamūkūlīlye īthe wa syana isu aī va. Nake nīwanzūngīe kana nīmatanīisye nake eethīwa ate kūmūtethya na kūsūvia syana syoo. Nīnamūtavisye kana kwīka ūu, we aatīīe wendi wake ūla nī mūthūku na ūte mwaiīlu. Mwīai Ngai ndetīkīlītye kūtaanīsyā kwa mūume na mūka ala makwatanītw’e nī sakalamendī ntheu ya mūtwaano. O na ethīwa thīna ūsu weana ata, we nue waiīlīte kūtūnga mūume waku kwa Mwīai Ngai. Maandīko nthīnī wa 1Ako. 7:16 measya atīī, “Wīsī ata we

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

kīveti kana ūkatangīia mūūme waku? Kana we mūdū-ūme, wīsī ata kana ūkatangīia mūka waku?" Yīla kīveti kyeethīwa kī ūtee wa ndeto, nī wīa wa mūūme kūkītūnga īngī kwa Mwīai Ngai na ti kūkīeka, na o ta ūu now'o kwaīlītwe kwa mūka wake.

Mūdū-mūka ūngī wāī na syana ilī na nī wāī anataanīsye na mūūme nīweendaa kūtswana īngī. Ookīte kwakwa nī kana nīmwtīkīlye kwīka ūu na ndimūathima. Nīnamūtavisye kana ethīwa nūkwenda kūtswana īngī, no nginya asyokee mūūme ūla nīwe īthe wa syana syake amūtwaee īngī. Kuma mwambīllyonī wāī mūvango wa Mwīai Ngai ekalany'e thayūnī wake w'onthe vamwe na mūūme, nake mūūme ekale nake thayūnī wake w'onthe. Ūndū w'onthe ūla ūtaendanītye na ūu ndwāī nthīnī wa mūvango wa Mwīai Ngai. Nītwonete kana asyai aingī ma aka ala mate atwae, menengae wūmīsyo wa kwīthīwa kana nīmeūthūkūma na kwoou nīmatonyakwīthethya na kūtethya syana syoo vate ūtethyo wa aūme moo. Kwa kwīka ūu, nīmethīawa meevītīsyā mūno o vamwe na syana syoo ila thayūnī woo yu syīanaa itena wendo wa īthe woo. Wasīsyā ūndū nyūnyī yīlūkaa, yīlūkaa ītūmīa nthwau syī syelī na iimītetheeasya īlūke nesa kīsevenī ītekūthyoeke. Kwasūanīa ta kethīwa ūthwau ūmwe wāī wīmūtīlīku, nyūnyī īsu ndītonya kūlūka īngī. Īkeethīwa ītonya kūthi tu īkinyīte kūū nthī, īndī ndīthīwa ītonya kūlūka. Mūtwaano ūilyī o ta ūu; mūūme na mūka me elī nīmo nthwau sya mūtwaano, na me elī nīmo matumaa mūtwaano woo wīkala ūndū wāīlīte na mayīendeeā na mbee. Yīla ūmwe woo weethīwa ate mūtwaanonī, mūtwaano ūsu woo kwa nzīa īmwe kana o īngī, wīthīwa wonza na walea kūtūngīwa, nūtonya kūlea kwīanīsya mūvango ūla Ngai wawendeeā.

Syana ila isyaawa na iyiewa nī nyinyia e weka vala mūdū-ūme waendie na atianīsya kūewa kwasya na nyinyia ūsu e weka, syana ila isyaawa nza wa mūtwaano, ila isyaawa nī nyinyia e o sukulu kana kolengyi, ila isyaawa vatena wendo ūla wīanīe nthīnī wa mūtwaano; ithi syonthe nīsyo syana ila isyaītwe kumana na wendi wa kī-mwīī;

Īndī syana sya ilaalai iyīsaa kwīana, na syana sya ūmalwaya ikathela. Ona syekala thayū mūasa iitalwa ta kīndū, na mūminūkīlyonī ūkūū woo ndūkanengwa ndaīa. Syakw'a syī sya mūka iikethīwa na wīkwatyo, o na iikakiakiw'a mūthenya wa ūsilīlo wavika. Nīkwīthīwa mūminūkīlyo wa andū mate alūngalu nī thīna mūthei. *-Ūī. 3:16-19*

Ing'ei ila syīkw'o ūmūnthī, ti andū angī īndī nī syana sitū, ana-ia, na eītu-aia maitū, o na angī maitū. Aingī moo matw'īkaa ing'ei nūdū wakwasya wendo ūla wāīlīte wa mūsyaī.

Nyinyia ūmwe wa syana nīwangūlīlye nīvoyee mūūme wake atonye kūīvīa syana syake viisi wa sūkulu wa syana syake itatū. Nīnamūkūlīlye nīkyaū kyeekīkīte.

Nīwambīie no kana kamwe ka syana isū itatū kaī ka mūdū-ūme ūsu, na isu ingī ilī syaī na aa īthe mekīvathūkany’o. Nīnamūkūlilye kana ena mūūme ūsu maī īmwe yu nīmatwaanīte na mūtwaanō mūtheu Kanisanī. Nīwambīie aiee. “Ateo” Nīwasyokie ambīa “O na vailī o ta ūu, no ndonya kūnenga syana isu syakwa syī itatū wendo wa īthe, nūdū nīndethasya mawīa ala maīlīte kwa ithyī ithyeli nī o weka.” Tūineena ūla w’o, kīveti kīī nīkyavataa syana isu wendo wa īthe woo. Nīkītonya kwīthīwa kyaī inyia na īthe kwa syana isu, īndī kīitonya kūmanenga wendo wa īthe woo, na kīī nī kīndū kīetae mathīna maingī mathayūnī ma syana.

Mūsūyī wīna ndaīa waīlīte nīkwīthīwa na mīthemba itatū ya ndūū:

- (i) Ndūū ya Kīveva - mathayūnī moo, mūūme na mūka matw’īkaa kīndū kīmwe. Ūu wīthīawa yīla mekūvoya vamwe.
- (ii) Ndūū ya kīngoonī - īngī ndūū īno nīyītawa ndūū ya ngoo kwa ngoo. Mesilya ala me ngoonī ya mūūme na ya mūka methīawa me amwe. Ūu wīthīawa yīla me elī mekūeanīa ngewa
- (iii) Ndūū ya Kūmanyana kī-mwīī - ītunda ya kūmanyana kī-mwīī nī kana, kana syana. Mwīī wa mūūme na mūka ūtw’īkaa kīndū kīmwe. Ūu wīthīawa yīla mekalanya me vamwe.

Mwīai Ngai ndefīkīlītye kūmanyana kī-mwīī kwa andū matatwaanīte; methīwe mūdū ūme na mūdū-mūka, kana kīmwana na mwīitu. Etīkīlītye ūu tu kwa ala matwaanīte. Nthīnī wa ndūū ya mwīitu na kīmwana, kūmanyana kī-mwīī nī ūlaalai o tondu vethīawa yīla mūūme na mūka wa ūngī mamanyana kī-mwīī. Maūdūnī mathūku ma mūthemba ta ūū, ndūū ya kīveva na ya kīngoonī iyīthīawa vo īla yīthīawa yīvo no ya kī-mwīī na ītaīlīte.

ŪNDŪ TŪTONYA KŪKWATA ŪVOSYO WA KĪ-NTHĪNĪ

Kwīanana na ūndū twamanya īlūl wa itau sya kī-nthīnī, nīvekwonekana nesa kana vaiī ndakītalī o na ala maiītaa maūdū ma mīkalīle ya andū, ūtonya kūiita kana kūvosya itau sya kī-nthīnī. Ngai e weka nowe ūtonya kūivosya. Eenda tūkwate ūvosyo wa kī-nthīnī twasoma ndeto īno yake, “Ngai mwene ūla ūnenganae mūuo nī amūthesye vyū nthīnī wa kīla kīndū, na aisūvīa ngoo syenyu, na thayū na mīī yenyu syīthīwe itaweteka ūthūku īvīdanī ya kūka īngī kwa Mwīai waitū Yesū Klīsto. We ūla ūmwītaa inyw’ī nīwakūīkīwa na nūkwīka ūu” (1Ath.5:23-24).

Nzīa īla tūtataa kumya na kūvetanga itau īla syī nthīnī witū yītawa uvosyo wa kī-nthīnī.

Matambya ma kūkwata ūvosyo wa kī-nthīnī

1. Mūthokye Yesū thīnanī ūla yu wīsīlīte
2. Kūlya Veva Mūtheu akwony'e kītina kya thīna ūsu.
3. Mūkumye na ūitūngīa Ngai mūvea kwondū wa moathimo onthe ala ūkwaŋite
4. Ekea andū onthe ala makonanītye na kwīthīwa na kītau kīu.
5. Kūlya Yesū athambye kītau kīu na Nthakame Yake Ntheu mūno
6. Kūlya Asa waitū akusūsye na wendo Wake wa Kī-īthe
7. Kūlya Veva Mūtheu oselelele maūndū onthe ala wīsīlīte.

ŪNDŪ NYĪE NAKWATIE ŪVOSYO WA KĪ-NTHĪNĪ

Mūthembi ūngī nīwambuanīsye kana nyie nīneethīawa na woo mūvinyīanīsye, na ambīa vai vata wa nūmye na ndivetanga kītau kīu kya kī-nthīnī, nūndū woo ūsu waekwa ūkeethīwe wī kīsīnī kīnene thayūnī wakwa wa ūthembi. Nīwambelesye matambya asu twoona ma kūatīia mūndū akwate ūvosyo wa kī-nthīnī. Yīla nathokisye Yesū woonī ūsu mūvinyīanīsye neethīawa nawo, nīwandūngie wananī wakwa yīla inyia wakwa wangūnaa mūno o na īngī nūndū wa mavītyo o maniini. Tondū naī mwana wa kenda kūsyawa, nīnoonetw'e wendo na ūsūvīi mwingī mwītu ūla yu ūndatīe atambīte kūsyawa, īndī yīla mwītu ūyū mūinawa ūla wa īkūmi na īlumaita wasyaiwe, nīwoosie wendo wakwa w'onthe. Nīnamūkūnaa, ngamūvūnya na ndimūthokoa nūndū wa tūmaūndū tūnini. Nake nīwaīaa mūno nī kana nyinyia witū oke kūmbūa. Mavinda angī o na ndamwīkīte ūndū nīwakayaa. Nūndū inyia wakwa ethīawa akwatanīte mūno nakūtūuw'īa twī īkūmi na elī, ndeethīawa na īvinda ya kūmbīthukīīsyā, kwoou nīwokaa mītūkī akangūna na aisyoika ikonī kūua. New'aa woo mwingī mūno na ndyenda kūkūna inyia wakwa na mūinawa. Īndī ndyaīndonya kūkūna inyia wakwa nūndū aī mūnene. Ndyāīndonya kūkūna mūinawa nūndū nake inyia wakwa nūkūngūna. Ndambītūkīlasya nīie na wasya mūnene nūndū ambīaa, "Atūi nīmekwīw'a." Kīla naīlītwe nī kwīka nī kūtulya ndu mbika yīla nyinyia wakwa ūkanenga mwanya wa kūkīla na īndī ndithi. Mūinawa nīwooka kūnzyaīīsyā ndulītye ndu nī kana ambīwīthye woo mūno. Ūu nīwo nameisye woo ūsu mūvinyīanīsye. Ītina wa īvinda īvūthū, inyia wakwa nīwambītaa kuma ikonī akambīa, "Ūka ūye, īlu nīwavya." O kwa mītūkī nīnoolawa nī ūndū kwīthīitwe na ndīthaanyūka ndithi kūya. Īndī nītwīsī kana vai īlu ūtonya kūtūvosya itau sya kī-nthīnī.

Kwoou nīnathokisye Yesū nthīnī wa woo wakwa mūvinyīanīsye. Nīnavungie metho makwa na nambīia kūlīlikana īvinda yīla īvītūku ovamwe na wana wakwa ndimantha kītina kya woo ūsu. Veva Mūtheu nīwambonīsye maūndū aa onthe.

Nĩnoonie woninĩ, yila nĩendee kũĩa, Yesũ (E ũkũunĩ ũla naĩ ĩvindanĩ yũu) ookĩte vala nĩ. Nĩwekaĩle nthĩ o ũndũ nekalĩte, ailĩĩla kw’oko kwake kĩtuonĩ kyakwa na ambĩa, “Ninyie neetĩkĩlasya inyia waku aũkũne.” O nake aĩite o ũndũ nyie naĩite. Noona Yesũ ayĩĩa, nĩnamũkũlilye “Wĩĩa nĩkĩ?” Yesũ nĩwanzũngĩie, “Ndonya ata kũeka kũĩa ethĩwa we nũkũĩa? Kethĩwa wĩendee kũĩa, o nakwa nĩnguĩa nũndũ we wĩ kana kakwa.” “Ekea inyia waku na uimũvoyea, na ndũkolwe nĩ moseo ma inyia waku,” Na ĩndĩ naeka kũĩa.

Ĩĩna, nĩnakwatiwe nĩ kĩmako kingĩ nasũanĩa ĩvinda yĩla yakwa yaĩ ivĩtũku-kĩla mũndũ wamenete o vamwe na nyinyia wakwa. ĩndĩ Mwĩai Ngai nĩwambumbũyie ũndũ mũthenya ũmwe nyinyia wakwa aendee na kũmbũa neevalũkĩthisyie nthĩ nanalea kũkĩla. Inyia wakwa nĩwangũnie ĩngĩ aimbĩa nĩnũkĩle. Yĩla naleile kũkĩla, nĩwangusisye nthĩ vandũ vangĩ ayasya, “Vau ve tũsamũ tũkũlĩka matũ na tuikũmĩsya.” ĩla nalilikanile ũndũ nyinyia wakwa waisye, wasya mũvoo mũnini nĩwandavisye na kĩwe atĩ, “Kwa sisya, inyia waku ndetĩkĩlya o na tũsamũ tũkũũme. O na yĩla ũkũũkũna, ethĩawa na wendo na akũsũvĩite.” Mũthenya ũsu, Yesũ nĩwamboisye woo ũla naĩ naw’o mũvinyĩanĩsye.

Yuyu nyie nĩ wa ĩvusyo na nĩ mũathime kwĩthĩwa nĩ mwana wa inyia wakwa ũla wa ndetheesye kwĩthĩwa nĩ ũ nĩ ũmũnthĩ - mũthũkũmi wa Klĩsto. Nyinyia wakwa ndaekanaa na mavĩtyo makwa; nĩwangũnaa na aindũngalya vau kwa vau. O na ũmũnthĩ nonzeng’aa ũndũ asyai makwa meesĩ ndeto ĩno ya Ngai yĩ ivukunĩ ya Silaki 30:11 ĩla yasyaa, “Ndũkamũnenge mwanya wa kwĩka ũndũ ũkwenda ĩvindanĩ ya wana wake, na ndũkalee kũmũlũnga yĩla wavĩtya.” ũmũnthĩ nyie nĩ mũthembi, na nĩndũngĩaa inyia wakwa ũla nĩ wa kũsenya mũvea. Kũekeanĩa nĩkw’o ũvungũo wa kũkwata ũvosyo wa kĩ-nthĩnĩ. ĩtambya yambee kũkwata ũvosyo ũsu nĩ kũmanya, “Nũndũ kwakwa wĩ wa vata na wa kũtaĩwa, na nũndũ nĩngwendete, nĩngũnengane andũ angĩ nũndũ waku, na kũnengane andũ ma mbaĩ ingĩ kwondũ wa thayũ waku” (Īsa.43:4).

MBOYA SYAKWA MWENE SYA ŪVOSYO WA KĪ-NTHĪNĪ

Wĩkwatyo wakwa nĩ kana mboya ithi siatĩie ikeethĩwa itonya kũutetheesya nthĩnĩ wa kyeve na mathĩnanĩ maku. Nyie mweene nĩnaekie kwĩthĩwa na kyeve na kwĩw’aa andũ mavĩtĩtye kwĩsĩla kũtũngĩlĩĩla mboya o ithi. Nĩnatũngĩlĩĩlaa kĩla ĩmwe ya mboya ithi mavinda mĩongo itano kwa mũthenya na nĩsyandetheesye wendonĩ wakwa kwa Ngai. ĩngĩ mboya ithi nitonya kũutetheesya we mwene ĩla ũũvoya mboya syaku sya kuma ngoonĩ. ũndũ ngoonĩ yaku yĩilyi ũivoya, nĩw’o wa vata kũte

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

ndeto ila ūtamūkaa wī mbee wa Mwāi Ngai. O tondū Mūtheu Yoana ūtūvundīasya:

“Īndī mūdū ūla ūatīaa ūw’o nīwumīlaa kyeninī, nī kana meko make moneke kwa w’o kana mekītwe kwīanana na kwenda kwa Ngai” (Yoa.3:21).

1. Yesū wakwa, nūū ūngī nīnake eka we?
2. Yesū wakwa, no ue weka wīvo kwondū wakwa.
3. Yesū wakwa, ndūkaandeke.
4. Asa wakwa, tata wakwa ūla wa w’o, mbūsūsye na wendo wa ĩthe wa mūdū.
5. Yesū wakwa, nthambya na mumo waku
6. Mūtheu Anthony, alaīka na atheu onthe mboyeai na mūindwīka.
7. Yesū wakwa, ndūkaeke nīsūanīe, nīneene kana nīke ūndū o na wīva ūte wa ūkūkumya
8. Yesū wakwa, ndūkaeke nīsūanīe, nīneene kana nīke ūndū o na wīva ūte wendi waku kana ndaūkūlīte na ūkawītkīlya.
9. Asa waitū, syītwanī ya Yesū, mbūsūsye na Veva Mūtheu, Ndeto ya Ngai na ūī.
10. Yesū wakwa, mumunye kītulyanī kyakwa na ūimbusūsya na wendo waku.
11. Yesū wakwa, nenga vinya wakūūkumasya na kūūkūlasya kīla kyaīle ndatīka yonthe ya thayū wakwa.
12. Yesū wakwa, ndetheesye nīnengane thayū wakwa w’onthe kwondū waku wī weka.
13. Yesū wakwa, ndetheesye nīthīwe mūīkīku kwaku kūvika mūminūkīlyo wa thayū wakwa.
14. Yesū wakwa, nī mūthūkūmi waku, ndavasye ngekaa kwenda kwaku.
15. Asa wakwa, syītwanī ya Yesū, neena nakwa kwīsīla Veva Mūtheu.
16. Yesū wakwa, nenge kīnengo kya wendo o vamwe na wendi mūnene wakūūthūkūma nī nyaaīnī syaku, kūvika kūveva kwakwa kwa mūthya.
17. Yesū wakwa, mesya na ūitongoeasya mesilya makwa onthe.
18. Yesū wakwa, osa na ūilūngaa ndeto syakwa syonthe.
19. Yesū wakwa, mbonasye ūndu naīle kwīka.
20. Ūtatū Mūtheu, Ngai ūmwe, sumbīka mesilya makwa, ndeto na meko makwa tene na tene.
21. Yesū wakwa, nūdū nyie nonīvalūke ĩvinda yonthe, mbove maūūnī maku kīla ĩvinda.
22. Yesū wakwa, nīngwendete na ngoo yakwa yonthe.
23. Asa ĩthe, tata wakwa waw’o, nīngwendete na ngoo yakwa yonthe.
24. Veva Mūtheu, ūla wī nthīnī wakwa, nīngwendete na ngoo yakwa yonthe.
25. Yesū wakwa nīnīnenganīte thayū wakwa mokonī maku.
26. Yesū wakwa, mūīkīo na wīkwatyo wakwa w’onthe wī kwaku.

27. Yesū wakwa, neena nakwa kīla ĩvinda.
28. Asa wa ĩtunĩ syĩtwanĩ ya Yesū na kwĩsĩla kwa Veva Mũtheu, nĩngũũtũngĩa mũvea kwondũ wa kĩnengo kya ũmanyi, ũĩ, kũmanya, ũtao, ũtavanya, ũmĩsyo, kũneena na ithyomo, tei, kũvoya, kũvundĩsya, kũsakũa ũla waĩĩte, kĩkĩo kya Ngai na matunda ma wendo, ũtanu, mũuo, ũmĩsyo, tei, ũuu, mũĩkĩĩo, ũlau, wĩting'ona na kũneena ndeto sya ũĩ, ndeto sya ũmanyi, wathani, kũnyuva ũla ũw'ona, kĩnengo kya ũvosyo, syama, mũĩkĩĩo, kumya maimũ, kũalyũla ithyomo, woni, kwĩthukĩsya Veva.
29. Ngai Mũtheu, nthambye ngoo yakwa, kĩlĩko, mwĩĩ, thayũ, wendi wakwa wa kĩmwĩĩ, itau sya kĩ-nthĩnĩ ĩla ietetwe nĩ maũndũ ala mavĩtũku, ala ma mayũyũ na ala makoka na Nthakame Ntheu ya Yesũ.
30. Yesũ wakwa, osa itaunĩ syaku sya moko, ĩtumbĩ na mbeũ ya inyia na ĩthe wakwa ĩla syanzyaie na ũĩthambya na nthakame yaku ya thooa mũnene.
31. Yesũ wakwa, kwa ũtonyi wa Nthakame yaku ya thooa mũnene, vamwe na Veva Mũtheu, nĩngwova na ndyananga veva mũthũku wa ũthaa ũla walikile nthĩnĩ wakwa ĩvindanĩ ya mbee kwĩsĩla methonĩ (voya mamũtha ma mwĩĩ atano).
32. Yesũ wakwa, kwondũ wa vinya wa mathĩna, kĩkw'ũ na kũthayũũka kwaku, nĩngwova veva mũthũku wa ũthaa ũla wĩthĩĩtwe ũsumbĩkĩte kĩlĩko kyakwa kwa myaka mingĩ, kwĩsĩla mesilyanĩ, ndetonĩ, mekonĩ, mosũanaĩonĩ na malilikanoni makwa, maaũnĩ ma ngelany'ona yaku.
33. Yesũ wakwa, vosya mawoo onthe ala nanengie nyinyia wakwa na ũimusũsya na wendo waku.
34. Yesũ wakwa, vosya mawoo onthe ma ngoo ala inyia wakwa wanengie, na ũĩmbusũsya na wendo wa nyinyia wa Mwaitũ waku mũtheu.
35. Yesũ wakwa, vosya mawoo onthe ma ngoo ala nanengie ĩthe wakwa, na ũĩmbusũsya na wendo waku Mũtheu.
36. Asa ĩthe waitũ, vosya mawoo onthe ma ngoo ala ĩthe wakwa wanengie na ũĩmbusũsya na wendo waku wa ĩthe wa mũndũ.
37. Yesũ wakwa, vosya itau syonthe na kũmalea kũla nanengie ana-ia na eĩtu-aia makwa na ũĩmausũsya na wendo waku.
38. Yesũ wakwa vosya itau syonthe na kũlewa kũla nanengiwe nĩ ana-ia na eĩtu-aia makwa na Nthakame yaku ya thooa mũnene na ũĩmbusũsya na wendo wa Veva Mũtheu.
39. Yesũ wakwa, kethĩwa ve ĩvinda naavĩĩsya mũndũ na akakwatwa nĩ itau sya nthĩnĩ o na wĩva kwĩsĩla mekonĩ makwa, kana nũndũ wa wendo ũtaĩĩte, nyie nĩngwĩtya ũekeo ũtekĩthimo na nĩũkũlya ũndekee na ũyusũsya kĩla ũmwe woo na wendo waku ũtaolekaa.
40. Yesũ wakwa, nĩũkũlya ũnthambye na ũĩnthesya na Nthakame Yaku ya thooa

KŪVOW'A MALILIKANO ME WOO MAVĪTU

mūnene, itau sya kūlewa ila syalikile kīlīkonī kyakwa kwīsīla metho, matū, ūīmī, manyūū, kūkwata kana kūkwatwa na sya nzumbika mūno kwa myaka mingī.

41. Yesū wakwa, kwondū wa mathīna, kūkw'a na kūthayūūka kwaku, nthasye kuma kyovonī kya nthoni, kuneenanī na mīkīleni yakwa ya kīla īvinda.
42. Yesū wakwa, kethīwa mūndū akambītya kīndū o na kīva, nenga mumo wakūmūsūngīa īla wamina kūmbīfīkīlya.
43. Yesū wakwa, nenga mumo waku ngaūmanthaa na nganeenaa naku kīla īvinda.
44. Yesū wakwa, nenga mumo waku nī kana andū ala angī makwonaē nthīnī wakwa na maikumasya īsyītwa yaku.
45. Yesū wakwa, ndulītye ndu nīngūūkathīa, nīngūūthaitha, nīngūūkumya na nīngūūkatha.
46. Asa Īthe wakwa, nthakamenī ya thooa munene yaMwana waku Mwendwa, nthambye metho makwa na ūimausūsyā na Veva Mūtheu.
47. Yesū wakwa, kwondū wa ūseo wa thayū waku, nthasye kuma wendo ūte mwaīlu andūnī.
48. Ngai wa ūw'o, nthasye kuma kūkathīwa nī andū.
49. Yesū wakwa, kwa vinya wa Ndeto ya Ngai, nthasye kuma kīūūyū o na kīva.
50. Yesū wakwa, ngwate na kwo'ko kwaku kwī vinya kwa ūlūngalu na ūimbunya wia wa kīla mūthemba.
51. Yesū wakwa, nenga mumo waku nīkamanyaa kwenda kwaku na ndikwīkaa.
52. Malia Mwaitū Mūathime vyū, nenga mumo waku wa wīnyivyo, wīwi na kwīnengane kwa Ngai vyū o tondū weefīkīlile kwenda kwa Ngai ūyasya, "Nyie nī mūthūkūmi wa Mwīai, nikwīthīwe kwakwa kwīanana na ūndū wasya."
53. Yesū wakwa, mbove maaūnī maku ndīkaaīse kūthi vaasa naku.
54. Yesū wakwa, ndūketīkīlye mūndū o na wīva engwatīsyē, na o nakwa ndūkaaeke nīkwatīsyē mūndū o na wīva ate ue wī weka.
55. Yesū wakwa, kethīwa ve mūndū o na wīva akambītya kīndū īvinda o na yīva; nengae mumo waku ngamasūngīa ītina wa twaneenany'a nī naku ūkandavya ūndū naīlītwe nī kwīka.
56. Asa Īthe wakwa, Yesū Mūtangīī na Veva Mūtheu, nenga mūkīnō mūnene kwaku.
57. Yesū wakwa, ndūkaeke mūndū atume nīke ūndū o na wīva kwīanana na wendī wake, ateo nīwīke nūndū wa wendī waku wī weka.
58. Yesū wakwa, ndūkaaeke nīkwate ūtanu kuma mūndūnī ūngī, ateo kuma kwaku.
59. Mwīai Yesū, ndūkaeke naw'e nī mūndū o na wīva, o nakwa ndūkaeke nasye mūndū o na wīva.
60. Yesū wakwa, ndūkaaeke nīkwīwīthye woo

KĪLUNGU KYA THANTHATŪ

KŪMANTHA NA KWĪKALANY'A NA MWENDWA ŪLA WAĪLE

Mũndũ ūla wĩ kīveti kīseo ethīawa e mũtanu. Nīkītumaa mīthenya ya thayũ wake yongeleka kũndũ kwĩlĩ. Kīveti kīkĩĩku nīkītumaa mũũme atana; mũũme akekala myaka yonthe ya thayũ wake e na mũuo. Kīveti kīseo nĩ ũathimo mũnene; kīkanenganwe ta ũmwe wa moathimo ala manengawe mũndũ-ũme ūla ũkĩaa Mwĩai. Mũndũ-ũme ũsu, o na ethīwa nĩ mũthwii kana गया, ngoo yake nĩmbĩanĩe, na onekaa e mũtanu ĩvinda yonthe.

-Sil. 6:1-4

KŪTHIMA MWENDWA WAKU

Vaī mündū-ūme ūmwe wa mūika wa manthaa mündū mūka mūseo matwaane. Nīwakwatie ūmwe na asema mītukī kwa mūthembi ūla mūnene wa valisi yake, waī mūkūū na meew'anaa mūno. “Mūthembi, nyie nī nīkwatie mwīitu wa ndoto yakwa....Ū mwīitu aumīte mūsyī mūthūi.” Mūthembi akilītye ki aandīka vathei (0) nene na kalamu kanene ka langi ithangūnī na ndaaneena ndeto o na īmwe. “Nī mwīitu mwanake mūno.” Aandīka (0) īngī. “Ū mwīitu aumīte mūsyī mūnene.” Mūthembi aandīka '0' īngī! “Ū mwīitu e wīanī mūseo na ena mūsaala mūnene.” Mūthembi aandīka '0' īngī. “Nī mwīitu wīkalaa na andū nesa.” Mūthembi aandīka '0'. “Nī mwīitu mūsomu mūno.” Mūthembi aandīka '0'. “Mūsyī woo wīna athembi atatū.” Mūthembi aandīka '0'. Kūvika vau mwanake ūū eethīwa ate mwīanīe nūndū mūthembi akilītye ki na ndekwonany'a ūtanu ūthyūnī wake. Mwanake ūū ndoona kīla mūthembi waandīkaa akilītye. Ayenda yu mūthembi amwīthukīisye nī waneenie īngī ya mūthya. “Mūthembi, ū mwīitu nī mūkatoleki.” Mūthembi aandīka īngī '0'. Mwanake yu e mūk'ū ngoo, aūngama na asya, “Mūthembi, nyie ndikwona kītumi kyaku kūlea kwīw'a mūyo nīkyau, nīkwatie mwīitu mūtheu na ūmūkīite Ngai ūla ngwenda ethīwa e kīveti kyakwa. Eew'a ūū, mūthembi ūū mūkūū, kwa mītukī aandīka namba īmwe nene (1) ītina wa ila vathei syonthe na īndī yatwīka milioni yīana yīmwe (100,000,000) na ookīla mītukī kīvilanī na oony'a kīmwana. “Nūseo, enda, mwose ūmūnthī na ūmūtwa...mwīitu ūū nī wa milioni o na mbingī mūno.” Nīw'o īndī mwanake ūū waelewe nī ūndū mūthembi ūū ūkūwetaa. Ūtheu wa mūtwaano na kīkīo kya Ngai nīsyo syī ūlū wa maūndū onthe na sya vata vyū kūete mūuo na ūtanu mūtwaanonī.

KWA SISYA MAVUKU MAKU MA VENGI!

Mwanaa mwaitū nīwandavisye ngewa ūlū wa andū amwe ma mūika matwaanīte; Paulo na Paulina, ala mūtwaano woo waī vakuvī kwanangīka. Mekalanītye myaka īkūmi na ītano na makona īsu yaī mīanu. Mūthya vyū nīmavangie mataanīsyē. Paulo aendee kūtata kūaany'a ūkwati woo nīkana mathaany'e kwa ūseo, nīwoonie mavuku moo ma tene ma vengi. Yīla wavingūie ithangū yambee....ndaī aendee na kūvingūa ala angī....nīwoosie simū...ithyī nītwīthīitwe twī vamwe kwa īvinda yīasa yītailite kwaa mana....“Nītūtonya kūkwatana moko na tūyambīa īngī? Īvinda o yū yīendee, Paulina nake nī waī ve ūndū watw'a. Aī anavoya one kyenī na kūmanya vala ūvītasya na aikwata mumo na vinya wa kūsinda mawonzu make. Nīwaandīkie mūūme kavalūa kaa:

“Kwa Mwendwa wakwa Paulo, nyie n̄ngũkwatha kana:

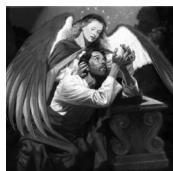
1. Ndikakwĩwĩthya nthoni
2. Ngakwĩthũkĩĩsya ĩla ũneena nakwa
3. Ndikambĩla kũvingũa kameme wasya mũnene ĩla ũũsoma ĩkanzeti
4. Nganeena na simũ ĩvinda yĩtavĩtũkĩte ndatĩka itano
5. Ndikambĩla kũoany’a anyanyae maku na ala makwa
6. N̄ngũeka vyũ kũsyokeaa ũndũ ũla twaminana naw’o
7. Ndikaambĩla ĩngĩ ũkweteelya.

KOOMANTHA KĪLA KYAĪLU VYŪ?

“Kũtonyeka ata ndwaa ĩsa kũtwaana?” “Eh..., kweethĩwe kũilyĩ ta ũũ, nyie namanthaa mũndũ-mũka ũla mwaĩlu vyũ.” “Kwethĩwe ata kwa mũndũ-mũka ũsu?” “Nake amanthaa mũndũ ũme o ũla mwaĩlu vyũ...” Kĩla kyaĩlu vyũ kiyĩsa kwĩthĩwa. Kwoou taanĩsya na kĩveti kĩĩ kyaku kyaĩlu vyũ...kuma akilinĩ yakũ.

Ndũkatwawe kana ũtwaane nũndũ wa mbesa, kĩwango, ĩsyĩtwa, nguma, vinya, kĩvĩla na kwondũ wa syĩndũ ingĩ o ta isu. Kĩla kyendekaa ti kũvĩndũany’a endwa ĩndĩ a endwa kũvĩndũka na ti kũtaanĩsya. Kũendee nesa kwa mũtwaano ti kũkwata mũtindany’a mwaĩlu, ĩndĩ nĩ kwĩthĩwa we wĩ mũtindany’a ũla mwaĩlu.

Mũndũ kũthũkũma wĩ wa mũsyĩ kyũmwa kĩmwe kwa ndola ĩkũmi, ũsu nĩ ũthũkũmi wa nyũmba, ĩndĩ mũndũ kũthũkũma atekũĩvw’a, ũsu nĩ mũtwaano. Kwa aka onthe ala mate atwae: ĩthũkĩĩsyei wasya wa ũtao ũũ wa ũkũũ. Mũndũ-mũka mwanake nũkũsĩĩsya mũndũ ũme, ũla mũĩ nũmwendeeasya, ũla mũseo nũmũthuthasya, ĩndĩ ũla wĩ tei nũmũkwataa. Ateo, ethĩwa ve kĩndũ kĩmwe mũndũ-mũka ũtaaelewa nĩkyo ĩlũlũ wa mũtwaano wake, nĩ mũũme wake. Mbee wamũtwaano mũndũ ũme nũneena na mũka aimwĩthũkĩĩsya. Ītina wa mũtwaano mũka nũneena na mũũme aimwĩthũkĩĩsya. Mamina kwĩkalany’a mũtwaanonĩ me elĩ nĩmaneena na atũĩ maĩmethũkĩĩsya.

*Ateo ethĩwa ve kĩndũ kĩmwe mũndũ
mũka ũtaaelewa nĩkyo ĩlũlũ wa
mũtwaano wake, nĩ mũũme wake.*

ĪVUKU YA TOVITI ĪŪLŪ WA MŪTWAANO

Īvuku ya Toviti yĭla yĭthĭawa mbivilianĭ syonthe sya kikatoleki yĭnenganae ūtao mŭseo mŭno ĭlŭ wa ĭsomo yĭ. Mwambĭlĭlyo wa ĭvuku yĭ nĭ usĭwe nĭ kyeva, ĭndĭ mŭminŭkĭlyo wayo nĭ wa ūtanu mwingĭ. Īvuku yĭ ya Toviti nĭ ngewa ya mŭndŭ ūme wĭtawa Toviti. Toviti mwene nĭwe ūtavanĭtye ngewa ĩsu yake aveveewe nĭ Veva Mŭtheu. Toviti aĭ mŭndŭ ngya mŭno ĭndĭ aĭite Ngai mbee maŭndŭnĭ onthe ala weekaa. Aĭ mŭndŭ mŭseo, mŭlŭngalu na ūmŭkĭite Ngai. Nĭwekaa meko ma tei kwa andŭ ma mbaĭ yake. Nĭwatwaie mŭndŭ mŭka weetawa Ana na masyaa mwana mamwĭta Toviasi.

Yĭla mŭsumbĭ wathĭnasya andŭ make nŭndŭ wa mŭĭkĭio woo kwa Ngai na aimoa, Toviti aendaa kwa kĭmbithĭ na ayosa simba syoo na aĭithika nesa. Andŭ amwe mayew'aa mŭyo nŭndŭ wa ūu na nĭmamŭtavanisye kwa mŭsumbĭ, nake asya Toviti nĭ amanthwe na ayŭawa. Kĭĭ nĭkyatelemilye Toviti na ĭndĭ avanga aume kŭu evithe. Kwondŭ wa ūu mŭsumbĭ nake nĭwoosie malĭ yake yonthe na atiwa e ngya. Mŭsumbĭ ndaathĭny'a mŭka wake na mwana woo. ĪtinaToviti nĭ weethĭiwe atonya kŭsyoka nthĭ yake ya Nineva na mekalany'a ĭngĭ na mŭka wake na mwana. Ītina wakŭsyoka kuma wĭvithonĭ, Toviti aĭ o na ngoo nzeo na nĭwatethasya andŭ make o ūndŭ waĭ atonya. Aendee na kwĭyŭmbany'a kŭya lĭu wa wĭyoo ūla wauw'itwe wa kŭtanĭa kwĭnŭka kwake, mwanae nĭwookie kuma nza na amŭtavya kana mŭndŭ ūmwe wa mbaĭ yoo nĭuwaiwe na kimba kyake kyekw'a vau ndŭnyŭ.

Toviti kwa mĭtŭkĭ nĭwookĭlile mesanĭ, atia lĭu o na atanamba kŭŭsama na athĭ oosa i kimba ndŭnyŭ. Nĭwakĭetie kĭsŭmbanĭ kĭmwe kya nyŭmba yake, na ĭndĭ akĭthika ĭtina wa syŭa kŭthŭa. Aendee kŭthika ĭkimba atŭi maendee kŭmŭthekeea mayasya atĭi, "Kwoonai ūu! O na ndeŭkĭa! Īvinda yĭla yĭngĭ anesaa kŭawa nŭndŭ wa kwĭka maŭndŭ aya. Anaĭ vaati nŭnavonokie, ĭndĭ yu eĭka maŭndŭ o asu" (Tov.2:8). Ītina wa mathiko nĭ waendie kŭkoma vau nza kwake. Ndeevw'ĭkĭte kĭndŭ ūthyŭ na kasŭni nĭkookie na kamŭmĭa metho na aeka kwona nthĭ nesa. Nĭwaendie kŭmantha ūiti, ĭndĭ ndawa ĭla wanengiwe ekĭa metho yakĭtie kŭmathŭkĭisya na atw'ĭka kĭlalinda. Toviti aĭ kĭlalinda vandŭ va myaka ĭna.

Īvandanĭ yĭ ya myaka ĭna, Toviti ndaĭatonya kŭtethya andŭ make, kwoou mŭka wake Ana nĭwe wooselele na akakŭmatethya. Aĭ no nginya atethye mŭme wake Toviti na mwana woo Toviasi.

KWĪ ŪTHWII KANA ŪKYA, ŪWAUNĪ KANA VATE ŪWAU...

Yĭla andũ matwaanĭa kanisanĭ, nĭmewĭtaa mbee wa Ngai. Nĭmaasyaa kwĭ thĭna na kwĭ ūseo, kwĭ ūwau kana vate ūwau, nginya yĭla kĭkw’u kĭkamataany’a, nĭmekwĭkalany’a. Mũndũ ūme kaingĭ nĭwe ūtethasya mũsyĭ wake, ĩndĭ yĭla nũndũ wa kĭtumi kĭmwe kana kĭngĭ eethĭwa atatonya, mũka wake kwa wendo na wĭnyivyoye nĭwaĭlĭte kwoseleela nginya yĭla mũũme wĭkwata vinya. Mũka ndaĭle kũmũvũthya, kũmũeka kana kũmũmena nũndũ yu ndatonya kũtethya mũsyĭ wake. Iveti mbingĭ syaasyaai, “Mũthembi mbooyee nũndũ ninyie nĭ nyioka ngũtethya mũsyĭ!” Atwaani aingĭ nĭ molawa kana kĭla kyonthe menakyo nĭmaĭlĭte kũkĭaanaa kwa ūlau.

Mũthenya ūmwe, Ana o aendee na kũsũvĭa mũũme, nĭwookie mũsyĭ ĩa mawĭoo aumĭte wĭanĭ ena mbũi. Yĭla mũũme wa mĭw’ie ĩyany’a nĭwamũkũlilye vala yaumĭte. Eesilasya ta ūmyũyie na amũtavya amĭtũngĭe ene. Ana nĭwamũtavisyee kana amĭnengiwe nĭ mũnene wake ta mũthĭnzĭo ĩũlũ wa ĩtuvi yake. ĩndĭ Toviti nĭwaendeeye na kũmwĭaĭa amĭtũngĭe ene.

Ana yu nĭ woonanisyee ūthatu wake na amwĭa atĭi, “We nĭwĭsĭwe kwondũ wa kũtetheesya ngya na wĭki wa maũndũ angĭ maseo, a maũndũ asu maĭva yuyu? Wakwatie kyaũ kumana na meko asu maku maseo? Kĭla mũndũ nĭwĭsĭ kĭla wakwatie kuma vo.” Ūsũngĭo ūũ wa mũka nĭ wamũmakisyee mũno na wamũtetee kyeva ngoonĭ. Kuma kĭthĭnĭ kya ngoo yake nĭwavoyie kwa Mwĭai Ngai ayĭa na ausĭwe nĭ kũũyũ ayasya atĭi,

“Ame Ngai, we nue mwene ūlungũalu, meko maku onthe nĭ malũngalu. Nzĭa syaku syonthe syusĭe mũmo na ūw’o; nue mũsili wa nthĭ yonthe. Yu ĩndĭ Ngai, ndilikane naũinzisya. Ndũkangany’e nũndũ wa naĭ syakwa, kana nũndũ wa mavĭtyo makwa, kana mavĭtyo ma aaũmae makwa. Yu ĩkana nakwa ūndũ ūkwenda; ndwae ūthũmũonĭ wakwa wa tene na tene. Ndũkandie. Ni kava ngakw’a kũte kwĭkala thayũ wa thĭna, na kwĭw’a ngũmangwa ūũ.”

-*Tov.3:1-6*

Kĭi yu kĭete kĭndũ kĭla kĭngĭ kya kelĭ kya vata kya kwĭsililya kwĭanana na ngewa ĩno tweew’a. O na keethĭwa kĭveti nĭ kyooseleela kũtethya mũsyĭ, ūũ ti kwasya kana mũũme nĭwaeka kwĭthĭwa nowe ūũngamĭte mũsyĭ ūsu. No nginya kĭveti kyake

KŪMANTHA NA KWĪKALANY'A NA MWENDWA ŪLA WAĪLE

kĩendee na kŭmŭnenga ndaġa o ĩla kĭnamŭnengae ĩla nĭwe watethasya ũ mŭsyĩ.

ŪNEENAA ATA NA MWENDWA WAKU?

Mŭthenya ũmwe kŭya India, twĩ vala twĩthĭawa na litiliti, andŭ amwe matwaanĩte nĭmookie vala nĭĩ na syana syoo. Kĭveti nĭ kyaisyeĩ, “Mŭthembi, nĭ na mŭũme wakwa twooka ũtŭvoyee nŭndŭ twĩenda kŭtaanĩsya.” Nĭkyaeleisye kana mŭũme wake nĭ mŭnyw’i na ndasŭvĭaa mŭsyĩ wake ũndŭ vaĩlĭte. Nyie naĩna andŭ aingĩ ala mendaa kŭndwaa, ĩndĩ me onthe, nesie kŭtwawa nĭ ĩlaĩ yĩĩ!” Mŭũme nĭweewie nthoni mbingĩ mŭno na eewa anyivwa. Nĭtwaiĩwe nĭkŭsakŭaa ndeto nesa o tondŭ Mŭtheu Vaũlo waĩtye, “*Yĩla mŭũneena ndeto syenyu syĩthĭawe syĩ nzeo na sya kwendeesya mavinda onthe, na kŭsŭngĩaa kĭla ũmwe na ndeto ĩla syaiĩlĭte: (Akol.4:6).*

O tondŭ Ana woonanisye ũw’o wake yĩla mŭũme wamwĩie atŭnge mbŭi; “Īvinda yĩĩ yonthe nĭthĩitwe ndimŭĩthya we na mwana witŭ. Yĩla naete mŭthĩnzĭo kuma wĩanĩ, ndwaĩle kŭneena kĭndŭ. Waĩlĭtwe nĭ kŭkilya na ũiya na mŭyo.” Aka aingĩ ala nĭmo matethasya mŭsyĩ yoo mekaa ũu; kŭnyivya aũme moo.

WE NA MWENDWA WAKU WA THAYŪ

Kŭmantha na kŭkwata kĭveti kyaĩlu nĭ kĭndŭ kĭthĭawa kĭ vinya mŭno. Kwĭkalany’a thayŭnĩ w’ontha na mŭndŭ o ũsu o nakw’o nĭ ũndŭ wĩ vinya mŭno. Mwanake ũmwe nĭwookie kŭmbona na andavyaĩ, “Mŭthembi, mbooyee. Nyie nĭ ngomanĩte na eĩtu mĩongo ĩna ndimantha mwendwa wakwa wa thayŭ, ateo vai ũmwe waambendeesya. Veethĭawa ve o kĭndŭ kĭte kĭseo kwa kĭla mwĩtu nakomanaa nake. O na kau nĭnoonaa ta inyie mwanake ũla waĩ mwaĩlu vyŭ, nĭnĩsie kŭmanya kana kŭmantha mwendwa ũyŭ ti kĭndŭ kĭlaisi. Mwĩtu wa mbee ũla na komanie nake ndaĩatonya kŭneena; nyie namŭneenisye na ndaanzŭngĩa. Ītina nesie kwĩthĭa aĩ vuvu. Mŭndŭ-mŭka wa kelĩ ũla nakomanie nake eeyaĩsye ũkŭtanĩ, nyie namwĩtie oke aũngame nakwa, ĩndĩ ndaĩ atonya. Aĩna kĭema.

Ūla ũngĩ nyie nakomanie nake Mŭthembi, aĩ mwiŭ mŭno kŭmbendeesya. Ūngĩ aĩ mŭkuvĩ na mŭnou na aithi atembeaa ailyĩ ta “mŭvĭla ũvĩngilĭtĭe.” Mwanake ũũ aĩna iosyo mbingĩ na kŭneenea naĩ aka aa onthe wakomanĩte namo. Nakwa nĭnamŭtavisyeĩ, “Yĩla ũkŭthi kŭkomana na eeĩtu aa ũkwĩvaasya, ndŭkaleae kŭkua kĭoo. “Kĭla ĩvinda woona kĭndŭ kĭte ũkwendeesya ĩlŭ wa mwĩtu ũla mwakomana, ũmasya kĭoo kŭu na ũyĩsisya mŭno kwa ĩvinda yĩasa.” Thĭna witŭ nĭ kwĩthĭwa twĩ

asakūi mūno, na nītūlawa kana kūū ĩlūlū wa nthī kūi mūndū o na ūmwe mūlūngalu kwa kīla nzīa. Ithyonthe twīthīawa na mawonzu, na nīkyo kītumi twīthīawa tūikīta kūng’ang’ana kūū ĩlūlū wa nthī, nūndū ithyī tūi ta alaīka kūya ĩlūlū ĩtunī.

KŪTHOKYA KWĪKALANYA NA YESŪ MŪTWAANONĪ WENYU

Ūndū mūkwīkalany’a ĩtina wa mūtwaano nīkw’o kwī vata mūno kūte ūndū mūnekalanasya mbee wa mūtwaano. Mūndū-mūka ūmwe nīwambīe, “Mūthembi, ve kwīyūmya mūno vyū mūtwaanonī yīla ūtwaītwe nī mūnwy’i. Mūūme wakwa anyusaa masaa mīongo ĩlī na ana. Aūmasya mūuke mūthūku ūtomīw’a. Na ĩndī no nginya nīmwendē na ndimūsūvīa ta mūūme wakwa.” ĩtina wa mūtwaano nīw’o wendo, ūmīsyō na kweeteela kwambīīaw’a kūtatawa. Ūu no wīthīwe wī vinya na ūtomīka kī-mūndū, ĩndī Yesū atūtavasya afī, “Kwa andū, ūndū ūsu ndūtonyeka, ĩndī kwa Ngai tī ūu, nūndū kwa Ngai vai ūndū ūtatonyeka” (Mk.10:27). Atwaani mamina kūtwaanīa kanīsanī kwīsīla sakalamendi ya mūtwaano, nīmethīawa na ūsūvīo na mumo wa Ngai. Mathīna makeethīawa vo, ĩndī nūndū nīmamūthokisyē Ngai mūtwaanonī woo, Ngai akamanengae ūtethyō wake wa ki-Ngai makasinda mathīna asu. Yīla nyie nanengiwe ūthembi, mūthenya o ūsu now’o asyai makwa matanīaa myaka mīongo ĩtano ya mūtwaano woo. Mavinda maingī nyie nīnoonaa asyai makwa maitetany’a na kūlea kūleanwa, ĩndī o ūu wī ovo, mendanīte mūno, na kūvika ūmūnthī mekalanasya o ĩmwe.

KĪŌ KYA MŪNDŪ-MŪKA WĪNA THĪNA WA NGOO

Na kweethīwe kana mūthenya o ūsu, ĩvinda yīla Toviti waīīaa na kūmwīta Ngai mboyanī, Sala, mwītu wa Lakueli nī waūmangawa nī ūmwe wa athūkūmi ētu ma ĩthe wake. Aī atwaītwe mavinda mūonza ĩndī Asimotiūsi, ĩmu ĩthūku nīyowaa a mūūme matanamba kūmanyana kī-mwī ĩtina wa kūtwaana. Mūthūkūmi ūyū wa mūndū mūka nīweeie Sala kana nīwe woowaa aūme asu make, na nī athi amaatiīe (nthī ĩsu ya ala akw’ū) na aisūvīa athūkūmi asu kwīsa kūea syana syake. Kwa ūw’o ndeto ithi na nūmangano isu nīsyeewīthisyē Sala woo mūno na ookīla athi kasūmbanī kamwe ka ĩthe wake e na kīeleelo kya kwīyita. ĩndī yīla wavikie vau nīweesililye ūndū ūngī nūndū ndendaa kūtee ĩthe wake nthoni na ntheko. Nīweesililye kūmūīa Ngai mboyanī. ĩvinda yīla wavoyaa o nake Toviti nīwavoyaa. Mboya syoo me elī

KŪMANTHA NA KWĪKALANY'A NA MWENDWA ŪLA WAĪLE

n̄syeewīkie n̄ Ngai na Mūlaika Mūnene Lavaeli n̄watūmiwe n̄ Ngai Mwene Ūtonyi aete ūvosyo na ūthasyo kwoō elī. Mūlaika Lavaeli aetee Toviti kwona nthī, nake Sala aitwika mūka wa Toviasi, mwana wa Toviti na aimūvetea Asimotiūsi ūmu yīla ithūku vyū kwī ala angī. “Nūndū Toviasi nīwe wāi mwītikīlye kūmūtwaā mbee wa ala onthe mendaa kūmūtwaā (Toviti 3:17). “Na ūndī kūma kūmbwa kwa nthī Sala avangītwe ethīwe e waku”(Toviti 6:18).

MWĪAI NGAI NĪWĪSĪ MWENDWA WAKU

Ngai Mwene Ūtonyi nīwīsī kīla ūmwe na mavata maitū. Īvinda yīla tūtatawanīte na tūūmantha endwa maitū, Ngai nīwīthiawa o esī. Ti mūvango wake twīkale tūtatawanīte kana tūkatwawa na tūtena ūtanu ngoonī. Ethīwa mūvango wake nī tūtwaane kana tūtwaawe kwa w’o nīwāūvangīie mwendwa ūsu kuma ĩvinda yīla woombiwe. Kīla kya vata nīkwīkalaa tūivoya na We Mwene akatūma alaika Make makwatany’a ala maīle kūtwaana kwīsīla mboyanī. O tondū tūsomaa Mbivilianī, Sala kwa w’o na mbee wa asu angī, amwīanie Toviasi. Ngai nī waminie kūmavanga endwa maitū ma w’o; kīla twaīlītwe nī kwīka no kūmwītasya mo kwīsīla mboyanī ya kīthetheesyo, na tūi mūekeā maūndū ala angī. Nītwīthīwe twī oī tūikevangīe mīvango. “Manyīsya kwīka kwenda kwaku nūndū nūe Ngai wakwa, Veva waku mūseo nūndongoeasya nzīanī ite mīsyo” (Sav.143:10).

*Ti mūvango wake twīkale tūtatawanīte
kana tūkatwawa na tūtena ūtanu ngoonī*

MWENDWA WAKWA AKOOKA ĪNDĪĪ?

Mavinda amwe no twīkūlyeī: “Nīkī nyie ndekwona mwendwa wa kūtwaā kana wa kūndwaa na ūkūū wakwa ūendee na kwongeleka? Nīkī nīseleetwe ūū?” Andū amwe matwaanīte nīmookie kūmbona mena mwīītu woo. Thīna woo wāi kana mwīītu ūū ndakwataa mwendwa wake na nīw’o ūndī asyai make mookie kūvoya nīkana mwīītu ūū one mūūme. Tūendee na kūvoya Veva wa Ngai nī wambonīsyē kana mwīītu ūū aī wa ngoo yī vakuvī na nī wathokoanaa na asyai make o na mavinda angī ena

ngŭlŭ ūkethĭa o na nŭtonya kŭmaŭmĭsya. Nĭnamŭtavisyē kana ti kwenda kwa Ngai e kale ate mŭtwae. Ngai nĭ weendaa atwawe. Īndĭ mavinda amwe Ngai nĭwambaa kŭtwaanga mŭtwaano mbeange nĭkana atŭnenge ĭvinda ya kwamba kŭeka kwĭthĭawa na ngoo syusŭwe nĭ woo na mesilya ma kwĭw’aa twĭ akosee. Kĭtumi nĭtŭalyŭle mĭkalĭle yaitŭ nĭ kana tŭikathi nayo mĭtwaanonĭ yitŭ tondŭ ti ūndŭ wĭ laisi kwĭkala na mŭndŭ mŭtaaeewa vamwe.

ĪTHE AINEENY’A MWANA

Nŭndŭ Toviti nĭwawangĭte kwĭyŭaa, nĭwendaa mbesa evangĭe mathiko make. Vā mŭndŭ ūmwe wa nthĭ ya vaasa wā na mbesa syake. Nĭwasŭaniē atŭme mwana wake, Toviasi, athi akose i mbesa vandŭ vake. Mbee wa atanamba kŭthi, Toviti nĭwanengie mwana wake ūtao, nŭndŭ Toviasi nĭwafatonya kwĭkala mŭno atasyokete na akethĭa ĭthe wake akw’ie. Nĭwamŭtavisyē amŭnengae inyia wake ndaĭa na ndakaamŭeke atekŭmŭtethya ĭvinda yonthē ya thayŭ wake. Toviti aĭ wa ngoo nzeo mŭno. Ona vala mŭka wake nĭwamŭneenisye naĭ na aweta syĭndŭ ingĭ mbingĭ we ndaaĭyĭvanisya ĭndĭ nĭwakŭlilye Toviasi amŭnengae ndaĭa na kŭmŭsŭvĭaa eethĭwa (Toviti) atevo. Ūtao ū mŭseo wananganiwe nĭ Toviti kwĭ mwana wake wĭ Kĭlungu kya 4 o ĭvukunĭ yŭu ya Toviti. Mŭsoa wa ĭkŭmi na ĭlĭ (12), Toviti nĭweeie Toviasi, “Mwana wakwa ĭsŭvĭane na malwaya.” Kwa ala onthe mekwenda kŭtwaana, ū ū nĭ ūndŭ wa vata kwiaa kĭlĭkonĭ; kwĭvetana na ūndŭ w’onthē ūla ūtonya kŭvukya ūkomo wa mŭtwaano. “Mŭtwaano nŭnengwe ndaĭa nĭ kĭla mŭndŭ. Kĭveti na mŭŭme nĭmethĭwe me aĭkĭku ūmwe kwa ūla ūngĭ, nĭkwĭthĭwa Ngai nŭkasilĭla ilaalai na andŭ onthe ala mekalaa mwĭkalo mŭthŭkŭ wa ūlaalai” (Aevl.13:4). Ngai ndefĭkĭlĭtye kŭmanyana kĭ-mwĭ kwa mwĭitu na kĭmwana, mŭndŭ ūme na mŭndŭ mŭka mbee wa kŭtwaana. Kŭmanyana kwa kĭ-mwĭ kŭla kwĭtikĭlye nĭ Ngai nĭ kwa mŭŭme na mŭka ala matwanĭte kanisanĭ kwĭsĭla sakalamendi ntheu ya mŭtwaano. Kŭmanyana kwa kĭ-mwĭ nza wa mŭtwaano nĭkŭvukya mwĭ ūla nĭ ĭkalŭ ya Veva Mŭtheu. Kŭlĭka mŭtwaanonĭ mŭtheu ūmĭnĭte kŭvukya mwĭ nĭkŭtŭmaa atwaani masya ūathimo mwingĭ ūla ūkwatawa nĭ ala matwaana kwĭsĭla sakalemendi ĭno. Toviti mŭthyanĭ nĭwatavisyē Toviasi kana Ngai aka mŭathima mŭno na ūthwĭi wa kĭla nzĭa ethĭwa akamŭkĭa Ngai na kŭmena naĭ yonthē – na ū ū nĭ ūtao wa vata mŭno kwa ala matwaanĭte kana kwa ala mavangĭte kŭtwaana.

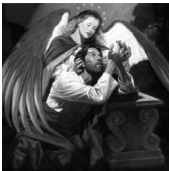
KŪVĪVYA NA KŪLWA VYŪ

Nŭseo ala mavangĭte kŭtwaana kŭlwa vyŭ nĭ maŭndŭ ma tene mamina kŭtwaana, na ala matwaanĭte kwĭvundĭsya kwĭw’anaa yĭla meethĭwa matekŭeleanwa, kŭekania

KŪMANTHA NA KWĪKALANY'A NA MWENDWA ŪLA WAĪLE

ene kwa ene na kŭlwa nĩ maũndũ mavĩtũkie. Mũlaĩka Lavaeli nĩwamũtaie Toviasi ta ũũ. Nĩwakŭlilye Toviasi avĩvisye ĩtema na ngoo ya ĩkũyũ yĩla wakwatĩtye vau ũvaninĩ. Mũuke ũla ũuma vo nũkalũngya ĩmũ yĩende vyũ yĩtakasyoka ĩngĩ. Andũ onthe ala matwaanĩte onamo maĩlitwe nĩkũvĩvya maũndũ ala mavĩtũkie, namo ala mavangĩte kũtwaana maĩlitwe nĩ kwĩka umbũli wa w'ona na mwĩanũ mbee wa kwosa Sakalamendi ĩno Ntheu ya Mũtwaano. Mũndũ-mũka ũmwe ĩvinda yĩmwe nĩwangũlilye nĩmũvoyee nũndũ atanamba kũtwawa, ndaĩ mũĩkĩku na aĩ na anyanyae aingĩ wamanyanaa namo kĩ-mwĩ. Ndaĩ aa mũtavya mũũme wake ũu. Thĩna ũla mũnene waĩ naw'ona nĩ kwĩthĩwa mũũme wake aĩ mũndũ mũseo, wĩ tei mwingĩ na mũĩkĩku kwake. Ūseo ũũ wake nĩw'ona watumaa ew'a nthoni na kwĩmena na eesilasya aĩle kũmumbũlila mũũme naĩ isu. Nĩnamũtavisye kana nũseo kwona ve vata wa kumbũla maũndũ make ma tene, ateo aĩlitwe nĩ kwĩka ũu kwa mũndũ mũvake mauta nĩ Mwĩai Ngai (Mũthembi). Ndwaĩlitwe nĩ kumbũla naĩ syakũ sya tene kũla kwĩ mũemeu ateo kwa mũthembi e weka.

Andũ matwaanĩte mayaĩle kumbũlanĩla naĩ syoo sya tene nũndũ ũu no wĩthĩwe ũndũ mũnene mũno wakũtuma mũtwaano woo wanangĩka. “Mũikalilikane maũndũ ala mavĩtũku, o na mũikasũanĩe maũndũ ala ma tene (Īsa.43:18) nĩw'ona ũtao na watho ũla Mwĩai Ngai ũkũnenga ala meyũmbanĩtye kũtwawa kana kũtwaana. Ndakĩka o ĩla masyaa ‘ĩĩ’ vau alũtalĩnĩ, atwaanĩ nĩmaĩlitwe nĩ kũlwa vyũ nĩ maũndũ ala mavĩtũkie. Kĩu nĩkyo kĩtumi kĩla ala onthe meyũmbanĩtye kũtwawa kana kũtwaana maĩlitwe mbee nĩ kwĩyũmbany'a, ti kwa syĩndũ sya nza wa mwĩ kwoka, ĩndĩ kwĩyũmbany'a o ĩngĩ kĩthayũ kwa kũthi kwĩka umbũli wa w'ona na mwĩanũ. Ūu weekĩka, maũndũ matene onthe makoola.

*Ndwaĩlitwe nĩ kumbũla naĩ syakũ sya tene kũla
kwĩ mũemeu ateo kwa mũthembi e weka. Andũ
matwaanĩte mayaĩle kumbũlanĩla naĩ syoo sya
tene nũndũ ũu no wĩthĩwe ũndũ mũnene mũno
wakũtuma mũtwaano woo wanangĩka*

VAI WENDO KWA MŪŪME WAKWA

“Mũthembi, nyie nĩnĩmenete mũũme wakwa mũno,” mũndũ mũka ũmwe wookie kũmbona nĩwaiasye. “Nyie ndyĩthĩawa na thĩna na aũme ala angĩ, ĩndĩ mũũme wakwa, nyie ndimũmĩsya! Nyie ndina wendo o na mũnini kwake na yu vate wendoĩ, mũtwaano witũ ũkaendee ata? Mũthembi, nyie nĩenda tũtaanĩsye nĩnake.” Nakwa nĩnamũtavisyeĩ, “Thĩna ndwĩna mũũme waku ĩndĩ nue wĩnaw'ona. Nĩwĩthĩwa

waaithiwa na anyanya ma kī-mwī mbee wa kūtawawa?” Nake nīwandavisye kana aī namo o na mavu nīwaūmītye mbee wa kūtawawa. Ndeto ya Ngai yaitye nesa atī, “Mūtwaano nūnengwe ndaī nī kīla mūdū. Kīveti na mūume nīmethīwe me aikīku ūmwe kwa ūla ūngī, nīkwīthiwa Ngai nūkasilīla ilaalai na andū onthe ala mekalaa mwīkalo mūthūku wa ūlaalai” (Aevl.13:4). Mūtwaano nī Sakalamendi ntheu mūno na waūlika wīna naī, nīwaasya mumo na ūsūvīo wa Ngai na ūitwīka wa kūtatawa kīla īvinda nī satani. Kwoou waīlītwe nī kūtia vyū maūdū matene ma naī mbee wa ūtanalika mūtwaanonī kwa nzīa ya kumbūla thavu syaku vyū kwa ūw’o na kwa wīanū.

NDŪKASISYE MBAĪ

Toviasi ndeesī nesa nzīa ya kūthi kūla īthe wake wamūtūmīte amūlatīlye mbesa syake. Kwoou Toviti nīwamūkūlilye amanthe mūdū ūtonya kūmūtongoesya. Toviasi nīwoonie Lavaeli na amūkūlyā maendany’e. Mūlaīka Mūnene Lavaeli ena mūyo nīweetīkīlile aendany’e na Toviasi. Toviasi nī waī ambe kūtavya īthe wake ūla wonie wa kūendany’a nake.

Toviti nīweendaa mūno kūmanya mbaī ya atindany’a na anyanyae ma mwana wake. O na yīla ūkūnenga mwana wake ūtao mbee wa atanambīa kyalo kyake, nīwamūlilikanisye ndakaaūmye kīveti kūma nza ya mbaī yaa īthe. Kwoou Toviti nīwataie mwana wake ta ūū:

“Mwana wakwa īsūvīane na malwaya. Mbee wa maūdū asu twaa mūdū mūka wa andū ma mbaī yaitū nūdū twī nzyawa sya athanī. Ndūkaatwae mūdū tūtaileny’e ūndū nake. Lilikana kana aaūmae maitū ma tene: Noa, Avalaamū, Īsaka na Yakovo, onthe matwaīte andū maīleny’e ūndū namo. Ngai nīwamaathimie na syana, na kwoou nzyawa syoo nīsyo ikatīiwa nthī ya Īsilaeli.

-Tov. 4:12

Yīla Toviasi watavisye Toviti īlū wa Mūlaīka Mūnene Lavaeli (Mūlaīka ūū wa Ngai aī osie mūvw’ano wa mūdū, kwoou onthe mayeesī kana aī mūlaīka matūmīwe nī Ngai), Toviti nīwamūtavisyeī, “Mūndetee, nī ngwenda kūmanya īlū wa mūsyī na mbaī yake.” Yīla Lavaeli walikile nthīnī, Toviti nīwamūkūlilye īlū wa mūsyī ūla wūmīte na mbaī yake, īndī Lavaeli nīwamūsūngīe ta ūū; ūsūngīo wa vata mūno kwitū ithyonthe, “Ve vata mwaū mbaīnī yakwa?” (Tov.5:12). Aingī maitū nīmalingilwe nī syīthīo na mītūīle ya andū maitū ma tene na nītūsīīaa kwona moseo ma andū ma mbaī ila ingī. Ithyī akilisto twī ma mbaī īmwe, mbaī ya Yesū na ithyonthe twī kīndū kīmwe. Mūtheu Vaūlo atūtavasya kana “Ūndūnī ūsu vai

kŭvathŭkany'a Mŭkiliki na Mŭyuti, mŭndŭ mwaĭke na ūte mwaĭke; mŭndŭ wĭ na ūmanyi na ūte na ūmanyi, ngombo na mŭndŭ ūte ngombo. Īndĭ Klĭsto nĭwe kĭla kĭndŭ na e nthĭnĭ wa onthe (Akol.3:11).

KŪTWAANA NA MŪNDŪ ŪTE MWĪTĪKĪLI

Mŭklĭsto akomana na mŭndŭ ūte mwĭtikĭli kana mŭklĭsto mŭvalŭku, na we ayenda matwaane, ūla mwĭtikĭli aĭle kŭvoya Ngai na aimŭkŭlya ūtetheesyo nĭ kana atunge ūla ūte mwĭtikĭli kana mŭklĭsto ūla mŭvalŭku mŭikŭionĭ. Ethĭwa kĭu nĭkĭkŭema, ūla mwĭtikĭli nĭ aekane na ndŭ ūsu.

Mŭndŭ-mŭka ūmwe waĭ na mwana ate mŭtwae nĭwookie kŭmbona nŭndŭ wa mwĭtu wake, ūla wakayaa na kua mbu ūtŭku. Īthe wa mwĭtu ūsu wake ndaĭ mwĭtikĭli. Mŭndŭ ūsu ndaĭkĭĭa Ngai kana o na kŭneena kĭndŭ o na kĭva kĭkonanĭtŭye na Ngai. Akilasya aneena ūndŭ ūlŭ wa Ngai kana ūndŭ ūilenye na Ngai, mayambĭĭa ūtetanya. Ndeendaa ūndŭ o na ūmwe wa Ngai. Nĭnamŭtavisye kana yĭla watumie ndŭ na mŭndŭ ūme ūsu nĭweelikilye naĭnĭ sya mŭndŭ ūsu ūtaĭ mwĭtikĭli. “Kwoou vai mŭndŭ wĭw'ĭaa tei mŭndŭ ūla ūtindanasya na mwĭkĭ wa naĭ, na ayĭsa kŭlika naĭnĭ ĭsu” (Sil.12:14).

Mwĭtu ūmwe nĭwangŭlilye, “Ethĭwa tŭkasakŭaa ala etĭkĭli na ala ase me oka, nŭ ūla ūkatetheesya ala au?” Yesŭ nĭwamendete ene naĭ na ala mate alŭngalŭ, twaĭle kŭmŭafĭĭa we na twĭna watho wa kŭtetheesya ala aluluutĭku. Ūsŭngĭo nĭ kana ethĭwa we wĭ nthĭnĭ wa Yesŭ, no ūmatetheesye. Ndeto ya Ngai yĭtŭthuthya ta ū, “Īkalaai mwĭna wendo wa Ngai, mweteetele Mwĭai waitŭ Yesŭ Klĭsto, ūla teinĭ wake wĭmŭnenga thayŭ wa tene na tene. Mew'ĭei tei ala mena nzika (Yŭta 1:21-22). Īndĭ we wĭ mŭndŭ, wĭna mawonzu onthe ma ki- mŭndŭ. No ūtate kŭtetheesya andŭ asu, ĭndĭ vavika vala ūtatonya ūyieka. “Nĭkwĭthĭwa Ngai nĭwe ūtumĭte twĭthĭwa tŭilyĭ ūndŭ tŭilyĭ, na nthĭnĭ wa Klĭsto Yesŭ nĭwatŭmbie twĭthĭwe na mwĭkalo wĭ na meko maseo, ala watŭvangĭĭe twĭkae” (Aev.2:10). We wĭtĭtwe wĭke maŭndŭ ala Ngai wakŭvangĭĭe. Kwa ngelekany'o, yĭla tŭŭkŭsany'a na ĭkanda, vethĭawa nguthu ĭlĭ: nguthu ĭmwe kw'oko kwa aŭme, na ĭla ĭngĭ kw'oko kwa aka. Kwoou ethĭwa mŭndŭ ūme aŭngeme kw'oko kwa aŭme na mŭndŭ-mŭka kw'oko kwa aka, mŭndŭ mŭka ū ūwe mwĭtikĭli na mŭndŭ ūme ūsu nowe ate mwĭtikĭli, mŭndŭ mŭka ū nĭwaĭle kŭkusĭsya mŭndŭ ūme ū ngalĭkonĭ ĭla yake. Ethĭwa kwa vaati nthŭku ū mŭndŭ ūme ena vinya, na aikusĭsya mŭndŭ-mŭka ū ngalĭkonĭ yake, mŭndŭ-mŭka ūyŭ aĭle kŭlekya ĭkanda yĭ na mĭtŭkĭ mŭno, na aisemba vyŭ; na ota ūu no w'o o nake mŭndŭ ūme waĭlĭtwe nĭ kwĭka. Lilikana, “Mŭikakengeke: ‘Kĭtindo kĭthŭku

kyanangaa mwīkalo mūseo” (1 Ako.15:33).

Ītina wa ūathimo wa ĩthe wake, Toviasi nīwaendie na mūtindany’ a wake Mūlaika Lavaeli. Ana, nyinyia wake mayambīia kyalo, nīwambīie kūia na amūtavya Toviti afī, “No nginya mwana ūyū witū athi? Mbesa isu nīsyo syī vata kwaku ūkethīa no ūlekye mwana waku mūisonī nī kana ūikwate?”

Toviti nīwasūngīe mūka afī.

“Ndūkethīwe na kyeva. Mwana waitū nūkūthi na aīsyoka e mūima. We ūkamwona ĩngī na metho maku. Mwendwa wakwa, ndūkaneene kana kūthīnika nīmo. Nīmekūendany’ a na mūlaika mūseo. Mwana waitū ethi kyalo kū na aīsyoka e na ūima wa mwī.” Nīvo ĩndī Ana waekie kūia. Toviasi na ūla mūlaīuka nīmambīie kyalo. Toviasi aendete na ngitī yake. Mūthenya wa mbee wa kyalo ĩa mawīoo, nīmavikie ūtee wa Ūsī wa Tingilisi.

-Tov.5:21-22; 6:1

Nīvavikaa ĩvinda yīmwe thayūnī wa syana, yīla asyai moo maīlīte kūmaeka makathi kwondū wa kūendee na mbee kwa isyana.

Asyai nī maīlītwe nī kūsūvīa syana maisyaīsyē o kwa vakuvī, ĩndī mayaīle kūkīa kūtūma syana syoo kūndū kūasya kūmantha endwa ma kūmatwaa, kana o kūtwaa andū meīkala kūasa. Maīlīte kwosa na kūatīia ngelekany’ o ya Toviti kana; mūlaika mūseo akaendaa namo na makasyokaa me aima na me atanu. Takethīwa Toviasi ekalile o kūu mūsyī, ndethīwa aakomana na Sala (ūla wesie kūtw’ika mūka wake). Waī mūvango wa Mwīai Ngai aume mūsyī.

WĪA WA ĪTHE WA MŪŪME

Yīla mavikie kūla maendete (Mūsyī kwa Sala), Toviasi na Mūlaika Lavaeli nī mathokiw’ e nesa nī ĩthe wake (Lakueli). Nīwamekīie mboka nene, ĩtina wa kūya, Toviasi nī wakūlīlye amūtuae Sala. Lakueli nīwaīsyē kana we ndaīna na thīna na ūu. Nīweekie kīndū kya vata mūno na kyaīlu kūtavya Toviasi ūw’ o ĩlū wa Sala na maūndū mathūkū ala woonete. Nake Toviasi ndaekana na Sala o na eew’ a ūw’ o ūsu. Aingī maitū, takethīwa nīmo maī iatūnī isu sya Toviasi, metya kamwanya ka ndakīka ilī na maisemba vyū mayaa matakoneka kana kwīw’ika ĩngī. ĩndī nūndū aī na Mūlaika Lavaeli, Toviasi we ndaakīa. Kīla ĩvinda nītwāīlītwe nī kūneena ūla ūw’ o ĩlū wa thayū witū, kwa andū ala tūvangīte tūkekalany’ a namo. Ethīwa vena nzika

KŪMANTHA NA KWĪKALANY'A NA MWENDWA ŪLA WAĪLE

ĩlũ wa kĭla twaĩlĩte kũtavanya, nĩtũkũlye ũtethyo wa alaĩka asũvĩ na makatũneenea. Ngai Mwene Ūtonyi W'ontho nũnengete kĭla ũmwe witũ mũlaĩka mũsũvĩ nĩ kana matũthengeaniĩsye na Ngai. “Taĩai Mwĩai Ngai inyw'ĩ alaĩka make me vinya na me ũtonyi, inyw'ĩ ala mwĩ ũtonyi mwĩkaa ũndũ ũkwasya, na mwĩthũkĩĩsya wasya wa ndeto yake!” (Sav.103:20).

Ĩtina wakũtwaanaToviasi nĩwasũvĩie athoni make kwa nzĩa ya mwanya na aimanenga ndaĩa nene. “Toviasi nĩwamasũvĩie Etina na Lakueli (athoni make) ũkũũnĩ woo na amanenga ndaĩa mbingĩ. Yĩla makw'ie nĩwamathikie Ekivatana nthĩ ya Metia. Toviasi nĩwatiĩwe ũthwii wa Lakueli o tondũ watiĩwe wa ĩthe wake Toviti!” (Tov.14:13) na kwa w'o nĩwaathimiwe mũno. Ngai endeew'a nĩ tũmakuaa athoni maitũ na ndaĩa ĩla ĩmaĩlĩte o tondũ Toviasi weekie, na ĩndĩ o naitũ tũkaathimwa.

NDŪKATWAWE NĨ MŪNDŪ-ŪME MŪKŪŪ

Mwĩai Ngai ndefĩkĩlĩte mũndũ-mũka kũtwawa nĩ mũndũ wĩna mũka; ti ũndũ wailũ mwĩitu kũtwawa nĩ mũtumĩa mũkũũ. Mwĩitu ũmwe wa ũkũũ wa myaka mũongo ĩtatũ na ĩtatũ atataa kũtwawa nĩ mũndũ ũmwe wa myaka mũogo thanthatũ na nyaanya. Ūmwĩtu nĩwandavisyeĩ, “Nyie nĩnamwĩthĩie e mũwau na e mwonzu na ayenda ũtethyo, kwoou neesilya no andwae. Ve ũthũku wĩvo?” Nũthũku nũndũ mũtwaano ndwĩthĩawa wĩ wa ngalĩko ĩmwe. Nĩtwendaa tũkatetheaniĩsya. Ndũtonya kũtwawa nĩ mũndũ mũwau; mũtwaano wailĩtwe kwĩthĩwa na mũndũ wĩna ũlũmu wa mwĩ, mũndũ mwĩ ma yĩika, wĩ wa iwango sianene na mĩkalĩle ya mũthemba ũmwe. Mwĩitu ũũ endaa mũndũ ũsu amũtwae nũndũ aĩ mũthwii. Eesĩlasya kana mũndũ ũyũ akw'a akatwĩka mũthwii na ĩndĩ aisyoka atwawe ĩngĩ. Mũtwaano ti kĩndũ kya kwĩtanĩthya nakyo, nĩ wĩvĩto thayũnĩ waku w'ontho. Vai mũndũ ũtonya kwĩthĩwa na mũtwaano mwailũ vate mumo wa Ngai. “Yesũ amasũngĩa atĩ, “Ti andũ onthe matonya kũatĩia ũmanyĩsyo ũũ, ĩndĩ no ala Ngai ũmatonyethetye kũwũatĩia (Mt.19:11). Tũtena Ngai vai ũndũ o na ũmwe tũtonya kwĩka.

“Nyie nĩnamwĩthĩie e mũwau na e mwonzu na ayenda ũtethyo, kwoou neesilya no andwae. Ve ũthũku wĩvo?”

ONAYU NDWAAĪSA KŪTWAANA?

Mavinda amwe, andū ma mūika nīmethiawa na isiīi ĩla itūmaa matatwaana kana makatwawa. No vethiwe itumi mbingi syi kīvathūkany’o ĩla itumaa ūu wīthiwa, na ĩla syaīlītwe kūmanyīka kwīsīla mboyanī nī kana ivetangwe na mboya. Mavinda angī, ĩsiīi no syīthiwe syūmanīte na mūsyī woo. Vaa, nīngūweta syīndū imwe sya syo, na ethiwa ndwaatwaana kana ūkatwawa na nūkomanaa na ĩsiīi ii maūndūnī ma mūtwaano waku, voya ĩlū wasyo na ūivwīka asyai maku na andū onthe ma mūsyī wenyu na nthakame yī vinya ya Yesū Klīsto na ĩsiīi ii ikavetangwa. Ithi siatīte no syīthiwe itesyo ĩsiīi syakū, ĩndī nī ngūkwony’a ĩmwe syasyo. ĩsiīi ii syonthe ikavetwa nī vinya wa mboya.

- Ethīwa asyai maku methiītwe me mītwaanonī ĩngī mingī
- Ethīwa ūsyaītwe nī mūndū ūtemūtuae, yaanī nza wa mūtwaano
- Ethīwa asyai maku nīmataanīsyē ĩtina wa kūtwaana
- Ethīwa we ta mwana, nīwatetheeisyē kūtaanīsyā kwa asyai maku
- Ethīwa inyia waku o esī nīwatwaiwe nī mūndū wī kīveti kīngī
- Ethīwa ĩthe waku nīweethiītwe na iveti ĩngī nza wa mūtwaano
- Ethīwa andū ma mūsyī wenyu nīmamanyanaa kī-mwī mo ene kwa ene
- Ethīwa mūsyai ūmwe waku nīwethiīwe atevo kuma wī kana kanini
- Ethīwa ndwī mūvatithye na ndwosaa sakalamendi sya Kanisa
- Ethīwa wosaa sakalamendi ya Mwī na Nthakame ya Yesu ūtena waīlu

VOYA KWĪSĪLA KWA MBIKĪLA MALIA, MŪSUMBĪ WA MĪSYĪ YONTHE

Mūndū ūmwe ūla wīthiawa ekīte ngoonī yake useo na mavata ma mīsyī yitū nī Mūathime Mbikīla Malia. “Yīla ndivai yathelile, inyia wa Yesū nīwamwīe atī, “Nīmathelelwa nī ndivai.” Yesū amūkūlya atī, “Mwaitū wīnthīnīsyā kī ūndūnī ūū? Saa wakwa ndūnamba kūvika!” Nīvo ĩndī inyia wa Yesū wameie andū ala mathūkūmaa atī, “Ūndū ūla ūkūmwīa mwīke, wīkei.” (Yoa.2:1-11). Mbikīla Malia nīwīthiawa ayendeew’a mūno nī ūseo witū, na ethiawa eyūmbanītye kūtūvoyeaa kwa Ngai o tondū weekie mūtwaanonī ūsu wa Kena. Nī kana ūtetheke kuma mboyanī yake, voyaa kīla mūthenya na mūno mūno ūkavoya ndasivīi yonthe. Weeka ūu ūkamanya o kwa mītūkī kana Mbikīla Malia nūkūkūlya Mwana wake Mūtheu ethūkīsyē kīo kyaku na ĩndī aīkūtetheesya ūkwate mwendwa ūla wavangīwe.

THĪNA WA MAKOANI MA MBESA

Kaingĩ ithyĩ nītũneena iũlũ wa makoani ma mbesa, ĩndĩ nītũlawa nĩ ũw’o wa kana ve o makoani ma kī-veva. Nũndũ, “Mũndũ ũla ũatĩĩaa mĩao yonthe, ĩndĩ aĩtũla ũmwe wayo ethĩawa atũla yonthe (Yak. 2:10). O ũndũ tũendea kũĩva makoani maitũ ma kī-veva, no’wo Mwĩai Ngai waitũ ũla nĩwe mwene ũthwii w’ontho wambĩĩaa kũtũvingũĩa mothwii ma ĩtunĩ. “Mũthĩnzio wa Mwĩĩ kwa ala mamũkĩaa nĩwikalaa, ũseo wake wĩthĩawa vo kĩla ĩvinda kũmatongoesya” (Sil. 11:17). Makoanĩ aya ma kī-veva tũmombanasya kwĩsĩla nzĩa syĩ kĩvathũkany’o sya kũlea kwĩlila mathavu maitũ, kumbũla na kũekañĩa.

Kwī andū matesaa kūkwata wīa thayūnī woo, mamanthaa ū wīa kwa myaka mingī mate kūkwata na mesa kūkwata, ūithela o na matanamba kūwambīa. Angī nīmethīawa na mawīa, ateo mayīsaa kūtanīa mīsaala yoo. Makwata mūsaala, wīthīaa mūthenya ūla ūatīe mūsala vakuvī w’onthē nūtheleile kūivanī kwa makoanī, syīndū ila meekovete na syīndū ingī ota isu. Kwoou wīthīa mailea kūkova īngī mbesa sya kūtūmīa mwei ūsu ūatīe nginya makwate mūsaala na mayambīa kuīva o īngī makoani. Malikaa kīthyūlūlūnī kya makoani kīte mwambīlīlyo kana mūminūkīlyo. Wīthīaa mūsaala woo nī ta wīkīawa mūvukonī wīna maima manene mūno. “Yu īndī Mwīai Ngai Mwene Ūtonyi W’onthē easya atīi, “Kwa sūanīai kana nīmūendee nesa!”(Akai. 1:5).

Mbingī sya isiīi na syovo ithi syīthīawa ikonanītye kwa nzīa īmwe kana o īngī na mavītyo maitū ithyī ene o na īngī na makoani ma kīveva ma ūko wa mūsyī witū. Andū aingī nīmethīawa mekalīte mathayū malūngalu, īndī ūyīthīa mayīthīawa na ūtanu na kwīanīwa mathayūnī moo. Nīvo īndī ūseng’aa nī kyaū kīthīawa kī thīna woo. Methonī maitū vai kīndū kyonekaa ta kīthūku, īndī ūw’o nī kana syīndū mbingī syīthīawa syī mbithanye. Nīvethīawa ve īkoani twaīlītwe nī kūīva kwīsīla kwīlila na kwīka ūīvi.

NŪŪ ŪTONYA KŪLINDA ŪKŪTA?

Mavinda amwe no wone ta mathīna asu onthe ma mūsyī ta maafīe mūndū o ūmwe wa ū mūsyī. Mwīai Ngai kīla īvinda nīwīthīawa anyuvīte ūmwe kana o andū avūthū makaūngamīa ū mūsyī vandū va ala angī. Andū aa methīawa me anyuve nīmethīawa maithīna mūno mathayūnī moo o na kau wasisya, mwīkalo woo wīthīawa wī mwaīlu na mayīthīawa ve mavītyo mekīte matūma methīwa maithīna ta ūu.

Vai ūtato waamūkwata ūtakwataa andū ala angī. Īndī Ngai nī wa kūkīiwa, na ndakaeka mūtate kūthonoka vala mūtatonya kūmīisya; yīla mwī ūtatōnī akamūmanthīa nzīa ya kūmīlīla, nī kana mūtōnye kūmīisya .
-1 Aka. 10:13

Kūūngama mwanyanī wa ala angī nī īvuso īnene, yīla matunda mayo matethīawa menewe yuyu, īndī monekaa īvandanī ya nzyawa ila syūkīte na twamina kuma vaa nthī twathi wīkalonī witū itunī; vala matuvi maitū ma w’o ma kūūngamīa ī mīsyī tūkamakwata. Nītūūsoma kuma īvukunī ya mwathanī Esekieli kana Mwīai Ngai ethīawa aimantha andū makūūngama mwanyanī, vala ūkūta wīthīawa ūombokete.

Nīnamanthie mūndū kafī woo ūtonya kwaka ūkūta, na kūūngama

THĨNA WA MAKUANI MA MBESA

mbee wakwa mwanyanĩ vala vaomboku kwondũ wa nthĩ nĩ kana ndikamyanange, ĩndĩ ndyaakwata ũmwe. *-Esek. 22:30*

MŪVANGO WA NGAI MATHAYŪNĨ MAITŪ

Mavinda amwe yĩla twĩsĩlĩte matatwanĩ na maũnyamaonĩ maito mathayũnĩ maitũ tũteũkwata ũtethyo o na ũmwe o na twavoya ata, no twĩkũlye makũlyo aya, “Kwa w’o Yesũ nĩwene mathĩna makwa? Yesũ nũmbendea moseo thayũnĩ wakwa?” Nĩlilikanwa mũndũ-mũka ũmwe wookie kũmbona ayasya “Mũthembi, ũmũnthĩ nyie na mũsyĩ wakwa nĩtũkw’a!” Nĩnamũkũlilye kĩtumi, nake anzũngĩa, “Mwene nyũmba ĩla twĩkalaa nũtwĩkisye nza nĩna syana syakwa nũndũ tũmĩĩvĩte. Nyie ndĩna mbesa, ndĩna vandũ ndonya kũthi, na nyie ndyĩsĩ ũndũ ngwĩka”. Nĩnamũnengie mĩkate na o ĩngĩ namũnenga ndeto ĩno ya Ngai;

“Ndũkaseng’we nĩ mawĩa ma mwĩki wa naĩ, ĩndĩ mwĩkwatye Mwĩai na ũtethya wĩa waku. Nĩkwĩthĩwa kwa Mwĩai ti ũndũ wĩ vinya, kũtw’ĩkĩthya ngya mũthwii mĩtũkĩ na kwa kĩthũlũmũko. *-Sil. 11:21*

“Nĩkwĩthĩwa andũ makwa nĩ aũmĩsyey, o nakwa nĩ mũũmũu, nĩna kĩĩo na nĩw’a nĩsaanĩw’e. *-Yel. 8:21*

Mwĩai Ngai endaa kĩla ũmwe waitũ ekalae thayũ wa maendeeo maseo na ausĩwe nĩ ũtanu.

“Ethĩwa mũkamwĩw’aa Mwĩai Ngai, Ngai wenyu na kwĩanĩsya na kĩthito mĩao yake ĩla ngũmũnenga ũmũnthĩ, akatũma mwĩthĩwa mwĩ nguma mbee wa andũ ma mbaĩ ĩla ĩngĩ ĩlũ wa nthĩ. Moathimo aa onthe makeethĩwa me menyu mweethĩwa mwĩ ewi kũla kwĩ Mwĩai Ngai, Ngai wenyu: Mwĩai Ngai akamũathima mwĩ ndũanĩ na mĩũndanĩ yenyu. Mwĩai Ngai akamũathima na syana, ũsyao mwingĩ wa mũũndanĩ na wa indo syaku; ng’ombe, mbũi na malondu. Mwĩai Ngai akamũathima na ngetha mbingĩ ya mbaa mbeke mwĩthĩwe na lĩu mwingĩ wa kũya. Mwĩai Ngai akaathima maũndũ onthe ala mwĩkaa. Mwĩai Ngai akasinda amaita menyu yĩla mamũvithũkĩa. Makooka na nzĩa ĩmwe kũmũkita, ĩndĩ makasembaa na nzĩa mũonza mamũkĩite. Mwĩai Ngai akaathima wĩa wenyu w’onthe na kusũsya makũmbĩ menyu na ngetha ya mbaa mbeke. Akamũathima mwĩ nthĩ ĩla ũkũmũnenga. Ethĩwa mũkeanĩsya mĩao ya Mwĩai Ngai, Ngai wenyu, na kwĩkaa maũndũ ala mamwendeeasya, akamũtw’ĩkĩthya andũ make o tondũ wathanie. Nĩvo ĩndĩ andũ onthe ĩlũ wa nthĩ memanya kana Mwĩai Ngai nũmũnyuvĩte mwĩthĩwe andũ make, na makamũkĩaa. Mwĩai Ngai akamũnenga syana mbingĩ, indo mbingĩ na ũsyao mwingĩ wa mũũndanĩ, mwĩ nthĩ ĩla wathie aaũmae

menyu akamūnenga. Akauasya mbua ĩvandanĩ ya yo kuma ũthwiinĩ wake ũla wĩaa matunĩ, na kũathima wĩa wenyu w’onthe ũla mūtethasya. Mũkakovethasya mbaĩ mbingĩ, ĩndĩ mũikakova kuma mbaĩnĩ o na ĩmwe. Mwĩai Ngai, Ngai wenyu akamūt’w’ĩkĩthya atongoi katĩ wa mbaĩ mbingĩ, na ti ala matongoew’e; mũkaendeeaa nesa na mũikona naĩ mweethĩwa na kĩthito kwĩanĩsya mũao yake yonthe ĩla ngũmūnenga ũmũnthĩ. ĩndĩ mũikalee kwĩanĩsya mũao ĩsu, kana kũthaita na kũthũkũma ngai ngĩ.

-Mũao. 28:1-14

Mwĩao ũla wa vata vyũ maendeeonĩ nĩ wĩw’i. No yĩla wĩthĩwa wĩna ũĩkĩku wa wĩw’i kwa Yeova wĩthĩwa ũtonya kũkwata maendeeaa ma ũlũngalu . Nĩ mũvango wa Mwĩai Ngai kwitũ twĩthĩwe tũendee nesa mathayũnĩ maitũ. ĩndĩ tũkaendeeaa nesa twĩ nthĩnĩ wa Mwĩai Ngai twamena thavu na twevetana na nzĩa syonthe sya naĩ.

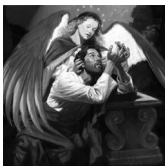

***Mwĩao ũla wa vata vyũ maendeeonĩ
nĩ wĩw’i***

“Ūla weethĩwe na ũtonyi wa kũvĩtya na alea kũvĩtya nũũ, na eethĩwa na ũtonyi wa kwĩka naĩ na alea kũmĩka? Mũndũ wa mũthemba ũsu akaendeeaa nesa, na kĩla mũndũ akaneena ĩlũl wa ũlau wake.” -Sil. 31:10-11.

Kwĩanana na ndeto Syake, ala onthe kwa kwenda kwoo, maleaanaa na myanya yonthe ya kwĩka naĩ, nĩmakwataa maendeeo kuma kwa Mwĩai Ngai. No nginya, tũtekawhũka ũtee tũkew’aa wasya Wake. Nĩ mũvango wake twĩthĩwe tũendee nesa mawĩanĩ maitũ, twambatw’e ivĩla mawĩanĩ, o na tũyongelwa mĩsaala. ĩndĩ kethĩwa tũikwambatw’a ivĩla, na nĩtũthĩnw’a kũu mawĩanĩ, ũu nĩ wonany’o mũseo kana tũyĩthĩawa twĩthukĩsye wasya wa Mwĩai Ngai. Na ĩndĩ, kethĩwa kũu nĩkyo kĩtumi, twaĩlĩtwe nĩ kwĩka ata?

Ethĩwa nĩtũkwenda kũendeeaa nesa maũndũnĩ maitũ; syĩndũnĩ sya kũu nthĩ ovamwe na sya kĩveva, kĩndũ kya mbee na kya vata mũno kwĩka, nĩ kũekana na naĩ vyũ mathayũnĩ maitũ.

***Ala onthe kwa kwenda kwoo maleaanaa na
myanya yonthe ya kwĩka naĩ nĩmakwataa
maendeeo kuma kwa Mwĩai Ngai.***

THĨNA WA MAKUANI MA MBESA

Yĩla malea kũvĩtĩsya Ngai woo, nĩmaendeeaa nesa, nĩkwĩthĩwa Ngai ũla ũmenete naĩ eethĩawa vamwe namo. Īndĩ yĩla malea kwĩka kwĩanana na kwenda kwake, nĩmasindawa mathi kaũnĩ, nginya mũminũkĩlyo makwata matwawa me ove nthĩ ya ũeninĩ. Īkalũ ya Ngai woo nĩyaanangiwe, na amaitha moo matũa ndũanĩ syoo. -*Yund 5:17-18*

O na yĩla angĩ malika naĩnĩ, tũyaĩlĩte kũmaatĩia naĩnĩ isu. Ethĩwa anyanyae maitũ nĩmekũsisya sinema sya mavisa ma andũ athei sya ũlaalai, kana nĩmasomaa mathangũ mailĩ o ta ũu, tũyaĩlĩte kwĩka tamo nũndũ ũu nĩ ũndũ mũthũku na ũtaĩlĩte kwĩkwa. O ĩngĩ kethĩwa andũ ala tũthũkũmaa namo nĩmekũthi maketanĩthye na kũthooewa ũkĩ nĩ ũmwe woo mũlau, tũyaĩle kũatĩia ĩkomano o naitũ tũthi namo. Ethĩwa mũũme kana mũka ti mũĩkĩĩku, tũyaĩle o naitũ kwambĩia mwĩkalo wa ũthaa tũyenda kwĩyĩvanĩsya. “Ethĩwa nũkwenda, nũtonya kwĩanĩsya mũao, kwĩkala wĩ mũĩkĩĩku kana ũte mũĩkĩĩku nĩ ũnyuvi waku” (Sil. 15:15).

Akauasya mbua ĩvandanĩ ya yo kuma ũthwiinĩ wake ũla wiaa matunĩ, na kũathima wĩa wenyu w’ontho ũla mũtethasya. Mũkakovethasya mbaĩ mbingĩ ĩndĩ mũĩkakova kuma mbaĩnĩ o na ĩmwe... -*Mĩao. 28:12*

Ngai akavungũa kĩnandũ kyake kya mbua na makũmbĩ make kũya ĩtunĩ. Kaingĩ tũyĩthĩawa na ũlũmu wĩanie nthĩnĩ wa ũtonyi wa Mwĩai Ngai. Mũndũ-mũka ũmwe ũteethĩitwe e wĩanĩ vandũ va mũaka ĩkũmi na ũmwe, nĩwookie mboyanĩ nyũmbanĩ yitũ ya mboya. Nĩnamũnengie ndeto ya Ngai asome vandũ va ĩvinda ya mwei ũmwe. Ītina wa mwei ũmwe, nĩwasyokie na ambia nũminie ‘ũla wĩa namũnengege akekĩe mũsyĩ.’ Nĩnamũkũlilye kana nĩvethĩitwe na ũalyũku. Nake nĩwanzũngĩe, “Yuyu nyie nĩ mũtanu vanini kũte ũndũ nailĩ mwei mũthelu. Nĩnĩkwatie wĩa, ĩndĩ nĩ wĩa wa kĩvalũa na nĩna kyeva ndyĩkũlwa ta kethĩwa wĩ o wĩa mũlũmu. Nakwa nĩnamwĩeĩ, “Vandũ va mũaka ĩkũmi na ũmwe ndũnaĩ na wĩa, na yu Ngai nũkũathimie na wĩa wa kĩvalũa. Ngai o ũsu ena vinya wa kũtwĩkĩthya ũ wĩa mũlũmu, ethĩwa wĩna mũĩkĩĩo nthĩnĩ Wake. “Nyie nakwĩa kana ethĩwa nũkũĩkĩia nũkwona ũnene wa Ngai” (Yoa. 11:40). Mũtũngĩe Mwĩai Ngai mũvea, mũkathe na ũmũthaita ũla wendeeaw’a nĩ kũendeeaa nesa kwa andũ make. “Mwĩai Ngai nĩ mũnene, nĩwendeeaw’a nĩ kũendeeaa nesa kwa mũthũkũmi wake” (Sav. 35:27). Nĩnamũkũlilye, “Nũnamũtũngĩe Ngai mũvea nũndũ wa wĩa ũũ wa kĩvalũa ũnakũnengie?” Nake nĩwanzũngĩe, “Aiee, kwa w’o nĩneesilĩtye kũmũtũngĩa Ngai mũvea nakwata wĩa mũlũmu! Ītina wa kyumwa kĩmwe nĩwasyokie o ĩngĩ e na mũyo mwingĩ, “Mũthembi yu nyie nĩ wĩanĩ mũlũmu. Mũnene wakwa nũnambĩtie na ambĩa kana nĩwĩwĩthiwe mũyo nĩ wĩa wakwa na nĩ ũkũnĩandĩka wĩa mũlũmu.”

MĪVANGO YA NGAI NDĪTONYA KŪSIĪWA

Ūtonyi na vinya w’onthē wī nthīnī wa Mwāi, na Mūnene witū Yesū Klīsto. Yīla wavanga kīndū kīthīwe, nīkīthīawa. Ūtonyi ūu wa Yesū, kītina kyaw’o nī mūkīkīo witū. Ithī nītwīthīawa twīna mūkīkīo ūsu mūlūmu nginya ūkethīa yīla tūmūvoya kīndū nītwīsī nūkūkīka? Mūndū ethīawa na mīvango mingī ngoonī yake, īndī kwenda kwa Mwāi Ngai nīkw’o kwīkīkaa (Nth. 19:21). Nayo ndeto kūma Mot. 23:19 yīongeleeaa ikasya, “Ngai ti mūndū, ūndū ūneena ūvūngū; Ngai ti ta mūndū, ūla ūtonya kūvīndūa mosūanīo make. Kyonthe kīla wathana nīwīanīasya; nūneena na ayīanīsyā.” Yovu nūkwonany’a ūlūmu wa mūkīkīo wake īla ūkūkūsīa atī, “Nīnīsī kana we Mwāi Ngai nūtonya kwīka maūndū onthe, na vai mūvango waku ūtonya kūsīīwa nī mūndū” (Yovu. 42:2). Yīla Ngai wathana kwīka kīndū, nūkīkaa.

“Ninyie Mwāi Ngai, Ngai wa andū onthe. Nīkūlya, ve ūndū wī vinya ūkethīa nyie no nīemwe nīw’o?
-Yel. 32:27

Ngai aneena ūndū, kwa w’o akawīanīsyā. Ngai ti mūndū aī akavīndūa yīsilya yake kana alee kwīanīsyā ūndū waneena. Kwoou atwatha mbua, īvinda ya yo no nginya amyusye. Kīndū kīla twaīle kwīka no kūmūvoya, “Ame Mwāi Ngai mbony’e wendo waku ūtaolekaa, na ūtangīo waku kwīanana na watho waku” (Sav. 119:41). Kūu nthī ya Kenya, twīthīawa na mavinda elī ma mwaka; īvinda ya thano na īvinda ya mbua. Mbua o nayo yīthīawa na mavinda mayo; mbua ya nthwa na mbua ya uīwa. Īndī mavinda amwe mbua ndyuaa īvīdanī yīla yīeteetwe na kwoou īvinda ya thano īyīasava kūte ūndū yīūtalīthaw’a. Mīmea īla aīmi meevandīte meteele mbua īyanangīka nayo ngetha īinyiva mūno na ū lū ūyīthīwa ūte mūviku. Ti mūvango wa Ngai mbua ikaseleawa kana ikethīawa itekua īvinda yīla yeteeletwe. Mwāi Ngai etwatha kana mbua ikauaa nesa īvinda yīla yaīlīte na yī mbīanu.

KWĪTHĪWA NA MAKOANI TI MŪVANGO WA NGAI

‘Mūkakovethasya mbaī mbingī, īndī mūkākova kuma mbaīnī o na īmwe’
-Mīao. 28:12

Mavinda ala maingī ūu ndeto ya Ngai īwetete tiwo wīthīawa. Tūkītaa kūkova mūno tūtakovethya mūndū o na ūmwe nūndū tūyīthīawa na kīndū tūnengane. Kwīthīwa twīna makoani ti mūvango wa Ngai. Nthīnī wa kīla kīndū kyonthe tūkwīka, no nginya twīthīwe twī aathime. Ūu nīw’o mūvango wa Mwāi Ngai.

Ūkai inyw’onthē ala mwīna waūni, ūkai vala ve kīw’ū: o na ūla ūte na

THĨNA WA MAKUANI MA MBESA

mbesa, n̄oke athooe na aiya! Ūkai m̄thooe ndivai na ĩia, vate mbesa na m̄utekũĩva k̄indũ. N̄ĩkĩ m̄ukwananga mbesa m̄ũthooa k̄ila nakyo ti ĩiu, na k̄ũnoa m̄ũithũkũm̄ĩa k̄ila k̄ĩtamũvũn̄ĩthya? Mb̄ĩthũk̄ĩĩsyeyi nesa, na yai k̄ila k̄ĩseo, na m̄ũyĩtan̄ĩthya na ĩiu ũla m̄ũseo vyũ. *-Īsa. 55:1-2*

“M̄ũiketh̄ĩwe m̄wĩna th̄ĩi na m̄ũndũ o na w̄ĩva; th̄ĩi ũla m̄wail̄ĩte kw̄ĩth̄ĩwa naw’o no wa kwendana” (Alo. 13:8). N̄ĩtwail̄ĩte k̄ũtataa k̄ũlea k̄ũkova kwa k̄ila nz̄ĩa. Vandũ va k̄ũkova, n̄ĩtũtate kw̄ĩvundisya kw̄ĩan̄ĩwa n̄ĩ k̄ila tw̄ĩnakyo mathayũn̄ĩ maitũ.

N̄ĩngũtana m̄ũno nth̄ĩn̄ĩ wa Mw̄ĩai n̄ĩkw̄ĩth̄ĩwa n̄ĩmwamb̄ĩie ĩngĩ k̄ũnth̄ĩn̄ĩk̄ĩa. Kwa w’o n̄ĩmũnth̄ĩn̄ĩk̄ĩaa, ĩndĩ m̄ũineeth̄ĩawa na mwanya wa kwonany’a ũu. Ndikwasya ũu n̄ũndũ wa kw̄ĩth̄ĩwa n̄ĩ na th̄ĩna; nyie n̄ĩneemanyĩsyeyi kw̄ĩan̄ĩwa n̄ĩ k̄ila n̄ĩ nakyo. *-Avi. 4:10-11*

M̄ũvango wa Ngai mathayũn̄ĩ maitũ n̄ĩtw̄ĩth̄ĩwe tũendee nesa. ĩndĩ ũu ũȳĩth̄ĩwa, ve maũndũ aya ithyĩ twail̄ĩtwe n̄ĩ kw̄ĩan̄ĩsya; tw̄ĩth̄ĩwe tũkwat̄ĩte ndeto ya Ngai, tw̄ĩthuk̄ĩĩsyeyi wasya wake, na kw̄ĩan̄ĩsya m̄ĩao yake yonthe ĩla ũtũnengete. M̄ĩao ya Ngai ĩtũtetheeasya k̄ũmanya nz̄ĩa ĩla yaĩl̄ĩte mathayũn̄ĩ maitũ na tũȳĩendee nesa ũndũ vaĩl̄ĩte. No nginya tũmwathe tũkean̄ĩsya m̄ĩao Yake. Ndeto ya Ngai yaasyaa “Eth̄ĩwa n̄ĩmũkwenda kũmb̄ĩw’a, mũkaya mosyao maseo ma nth̄ĩ ĩno” (Īsa. 1:19).

Kwa mwaka wa 2009, matukũ m̄ĩongo ĩlĩ na kenda mwei wa katatũ, silanga ĩmwe k̄ũya Indonesia n̄iyatũlile, na yooaa andũ mbee wa m̄ĩongo m̄ũonza na angĩ moo maana maingĩ maaa. O ĩngĩ ĩvinda ya k̄ĩutani k̄ĩnene (Tsunami) kila kyoaie andũ makili maingĩ, Indonesia noyo nth̄ĩ ĩla yaũm̄ĩw’e m̄ũno. Andũ aingĩ m̄ũno mayo n̄ĩmaaisyeyi mathayũ moo. Maũndũ maingĩ ma kyeve m̄ũno n̄ĩmeth̄ĩawa mayĩk̄ĩka nth̄ĩ ĩno kila ĩvinda. Yĩla twoona mbanga ithi iȳĩth̄ĩwa kila ĩvinda, ithyĩ ta andũ n̄ĩtw̄ĩkũlasya, kana tũkona Ngai ta ũkwonany’a ũthatu wake andũn̄ĩ. ĩndĩ ve vata k̄ũmanya kana Mw̄ĩai Ngai ndesaa kũvetanga kana akaeka kw̄ĩw’ĩa andũ make tei, ateo n̄ĩ kwondũ wa thavu ya m̄ũndũ mbanga ithi itũk̄ĩaa.

Nth̄ĩ n̄ĩ ndũl̄ĩkangu vyũ, nth̄ĩ n̄ĩ mbatũkangu ilungu, nth̄ĩ n̄ĩ nth̄ĩngithangye na vinya m̄ũnene. Nth̄ĩ yĩlũa ta m̄ũthengi, yĩthingithanga ta kasũmba ke k̄ũuutan̄ĩwa n̄ĩ k̄ĩseve, ĩitav̄ĩwe n̄ĩ mav̄ĩtyo mayo, n̄ĩkũvalũka na ndikok̄ĩla ĩngĩ. *-Īsa24: 19:20*

N̄IK̄I NYIE NDENA MAENDEEO?

Eth̄ĩwa wendi na m̄ũvango wa Ngai kwitũ n̄ĩtw̄ĩth̄ĩwe na maendeeo mathayũn̄ĩ maitũ, n̄ĩ k̄ĩtũmi kyaũ ithyĩ tũtonaa maendeeo asu mathayũn̄ĩ maitũ? N̄ĩk̄ĩ kw̄ĩ andũ aingĩ

mate mawīanī, mate mīsyī, na nīkī kwī ngya mbingī andūnī maitū? Nīkī mūvango wa Ngai mathayūnī maitū ūte mwīanīu? Ekai yu twone itūmi imwe ila itūmaa twīkala twī kyovonī kya ūkya mwingī wa kīthyūlūlū. Ithi nī imwe sya itūmi isu na syīthīwe ilinganīte na o ūndū mūdū ūilyī;

MATHĪNA MA MBESA

Nītūsomaa ngewa imwe ya mūdū wasyaītwe e kīlalinda na avow’a nī Yesū. Amanyīw’a nīmamūkūlilye Yesū atī, “Mūmanyīsyā, nī īvītyo yaū yīla yatūmie mūdū ūū asyawa e kīlalinda?” Yaī īvītyo yake kana nī ya asyai make?” Yesū amea atī, “Ūndū ūū ndwaaīkīka nūdū wa kwīthīwa mūdū ūū aī na īvītyo kana asyai make, īndī asyaiwe e kīlalinda nī kana vinya wa Ngai woneke ūitethya wīa nthīnī wake” (Yoa. 9:2-3). No vethīwe ve kīndū kyaendie naī mathayūnī maitū, kana o īngī ūkonī witū, ūkethīa aaūmae maitū kana o andū angī ma mūsyī nīmaeteie nzyawa ila syī yu mathīna manene mūno. “O tondū mbeenī mwatw’īte kūthi vaasa na Ngai, yu īndī mūsyokeei na mūimūmantha na mea manene mbee wa ūndū mwamūmanthaa tene. Nīvo īndī ūsu wamūeteie mathīna asu, wīmūtangīa na kūmūetee ūtanu wa tene na tene” (Mba. 4:28-29). Tūitonya kūmatūla mūtī, ala mavītisyē īvīndanī ya tene, kwondū wa mathīna ala twīnamo ūmūnthī. Īndī, o tondū Yesū waneenie, mūdū ūsu ndaasyawa e kīlalinda nūdū wa mavītyo ma asyai make, īndī asyaiwe e kīlalinda nī kana vinya wa Ngai woneke ūitethya wīa nthīnī wake kwīsīla ūvosyonī ūla Yesū wamūnengie. Kwoou, ethīwa twīna mathīna mathayūnī maitū, kīla twaīlītwe nī kwīka nī kūendee kūvīndūa mīkalīle yitū yīthīwe yī myaīlu, kwīsīla kīla ūmwe kwosa ūtangīo ūla twakwatie kuma kwa Yesū Klīsto. Yesū nīwavyoyie: “Kwondū woo nyie nīngwīyuma vyū kūla ūī, nī kana namo o ta ūu matonye kwa w’o kwīnengane vyū kūla ūī” (Yoa. 17:19). Yesū nūdū nī Ngai, aī mūtheu vyū, īndī mūsoanī ūū, “Eeyumīsye vyū we mwene nī kana amanyīw’a make onamo matonye kwenengane kwa w’o Kwake.” Yosevu ūla nī ūmwe wa aaūmae maitū ma kī-veva, aī atonya kūtūla mūtī anaa-īthe make kwondū wa mathīna ala onthe wathīnie, īndī we ndaaīka ūu. Vandū va ūu akītīe kūmea, “Inyw’ī mwavangīte kūmbīka naī, īndī Ngai endaa kwīka ūseo kumana na ūndū ūsu, nī kana andū aingī mekale thayū o tondū kūilyī ūmūnthī” (Mwa. 50:20). Yosevu nīwaekeie anaa-īthe make vyū. Vau mbee nīwaī asyaīte mwana na akamūtwa ta we itunda ya ūkeo. Nīwamūtwiē īsyītwa ya Manase, yīla ūalyūlo wayo nī “Ngai nūtūmīte nūlwa nī mathīna makwa onthe na ngolwa nī andū onthe ma nyūmba ya īthe wakwa.” Manase nīwe waī mwana wa mbee wa Yosevu. Kwoou, itambya ya mbee ya kūkwata ūathimo wa mbee wa Mwīai Ngai nī kwīthesya ithyī ene, tūthesye mīsyī yitū na nthī yitū yīthīwe yī ntheu nī kana ūkumyo wa Ngai wīthīwe, na nīvo īndī twīthīwa twī athasye kuma movithūkīo ma ūla mūthūku.

THĨNA WA MAKUANI MA MBESA

Mwĩai Ngai, Ngai wenyu akatũma mwona nesa mũno mawĩanĩ menyu onthe ala mwĩtethasya. Akatũma mwĩthĩwa na syana mbingĩ na indo mbingĩ, na mũnda yenyu ikeethĩwa na ngetha mbingĩ. Mwĩai Ngai akendeew'a nĩ inywĩ, na aitũma mũendee nesa ĩngĩ, o tondu wendeiw'e nĩ aaũmae menyu, ĩndĩ menyu no nginya mwĩthĩwe mwĩ ewi kwake na kwĩanĩsya mũao na motw'ĩo make ala maandĩkitwe ĩvukunĩ yĩ ya mũao. No nginya mũmũsyokee Mwĩai Ngai, Ngai wenyu na ngoo syenyu syonthe na thayũ wenyu w'onthe. -*Mĩao.30:9-10*

Tũitonya kũmatũla mũtĩ, ala mavĩtisyē
ĩvindanĩ ya tene, kwondũ wa mathĩna ala
twĩnamo ũmũnthĩ.

NGEWA YA NDAKĪTALĪ NASI

Kũya nyũmbanĩ ya mboya Mumbai (India), kũla nathũkũmaa mbee wa kũka Avĩlĩka, nĩ vaĩ ũmwe wa kĩkundi kĩla kya kwina mbathi sya ngatho na ũthaita. Mũndũ-mũka ũyũ ndaĩ na wĩa yĩla walikile kĩkundinĩ kũ. Kwa mumo wa Ngai, nĩwaathimiwe na wĩa ĩtina wa kwĩthĩwa kĩkundinĩ vandũ va myei thanthantũ. ĩndĩ ũwĩa aũkwatie kũya Ũalavunĩ (Saudi Arabia) kũla Ũklĩsto ũtekw'o kwa wingĩ, o na makanisa me vinya mũno kwonekana. Kwoou yu ndaĩ atonya kũthi Misa wakyumwa. Eetikĩlile kwosa wĩa ũyũ ĩtina wa athembi ma nyũmba ĩno yitũ ya mboya kũmwĩtkĩlya awose. Yĩla wavikie kũ, nĩweethĩwe na thĩna mũnene ngoonĩ nũndũ ndaĩ atonya kũthi Misa wakyumwa, kana o na kũkua Mbivilia yake. Nĩwatindaa o kĩla ĩvinda aikũnĩ athembi ala mamũtaa kĩ-veva ma nyũmba ĩno yitũ ya mboya, aimakũlya mamũvoyee. Mũndũ-mũka ũyũ aĩ ndakĩtalĩ nasi kĩ wĩa. ĩndĩ masomo make ma yĩlũ asomeete na akosea ndikilii ũnĩvasĩtĩ ĩtaĩ ĩnamba kũandĩkĩthwa na silikali ya India. Kwoou valũa sya ndikilii ila syanenganawe kuma ũnĩvasĩtĩ ĩsu iyeetikĩlawe na syeeawa ti syaw'o. Mũndũ-mũka ũyũ aithi ũnĩvasĩtĩ ĩno ndeesĩ ũu. Kĩtumi kya kũthi vo kyaĩ nũndũ viisi waĩ nthĩ mũno na asyai make nĩmaĩ matonya kũũĩva. Nũndũ ĩthe wake aĩ mũnyw'ĩ mũnene, nĩ maĩ maaisye malĩ yoo yonthe, nginya o na kĩtheke kĩla matũite. Mavinda maingĩ, we na syana ila ingĩ masyanĩtwe nĩmakomaa mataĩte liũ o na ũmwe. Vau ũtũinĩ kwoo, nĩ vaĩ mũsyĩ ũmwe waĩ wa mũndũ mũthũi mũno. Ũtukũ andũ makoma, nĩmaendaa yĩmanĩ yĩla mũthui ũyũ wekasya mavuti, na maĩkolany'a malĩu ala matĩlalilw'e na mekw'a vo. Kĩla moosany'a nĩmakuaa makenũkya na maitheũkya ĩngĩ na maiya. Ũu nĩw'o matũũa kwa ĩvinda yĩasa. Syana ila ingĩ masyaanĩw'e iyaĩ itonya kũthi sukulu nũndũ wa kwaĩwa nĩ viisi. Nowe e weka watwaiwe sukulu nĩ asyai make. Ndaĩ atonya kwĩkĩa ngũa nesa na nũndũ wa kwaĩwa nĩ liũ mwĩanĩu, kĩlĩko kyake kĩyeañite nesa na akili yake yaĩ yĩ nthĩ mũno. Ndaĩ atonya kũsũngĩa

mokūlyo mītūkī, ateo aī mwītu mūseo weeyumītye vyū kūla kwī Mwīai Ngai na ūthūkūminī wake. Mūthenya ūmwe nīkwatangaasiwe kana vaī wīa waumīlīte kūya nthī ya Kataa (Qatar) Ūalavunī. Kūu silikalī nīyeetīkīlītye ūthaihi wa Ūklīsto. Yīla mwītu ūyū wamanyie ūu, nīwakūnīe simu ala athembi make makīveva kūu India na amakūlya mamūvoyee kwa nzīa ya mwanya mūno nūndū nīwaendaa kūtatīthya kana nūkwata wīa ūsu. We oonaa īsu ne oyo nzīa īla waī atonya kwosa akethīwa aithūkūma e mwīanīe na o īngī e ūthūkūminī wa Ngai. Makūlyo yīlū wa wīa ūsu maendaa kwīkīwa kūu Mūmbai, India. Wīa ūū waī mūnene wa silikalī na wī mūseo mūno, na ūyīvwa mūsaala mūnene. Nīwasyokie Mumbai kwondū wa ū wīa, na atanamba kūthi makūlyonī mawo, ešīla vau kwitū nī kana ambe kūvoya. Athembi nīmamūvoyeie, no mayonaa ta ūtonya kūkwata wīa ūsu nūndū ndaī mūndū-mūka mūī. Vaī andū vakuvī ngili itatū kuma kīla ngalīko ya India mokīte kūmantha wīa, vala myanya īkūmi na ītatū noyo yaī vo. Mīkaawa yonthe kūu Mumbai yaī yusūie nūndū andū mookīte na anyanyae na andū moo ma mūsūyī ma kūmatetheesya makwate mawīa asu. Yīla walikile vala makūlīlaw’a makūlyo ma wīa, ūla waī mūnene wa mokūlyo amūsyaisye na amwīa, “Nyie nī vandū nakwonie. Nue Mwītu ūla nonie ūtukū ūū ndotonī yakwa. Wīa ūū nīwaku,” nīwamūkathīe na amwīa. Ndaakūlw’a makūlyo īndī nīwanengiwe wīa ūsu. Ngai nīwoonetye mūndū ūyū woni wa mwītu ūla waīlīte kūnenga wīa ūsu. “Taīai Mwīai Ngai inyw’ī alaīka make me vinya na me ūtonyi; inyw’ī ala mwī ūtonyi mwīkaa ūndū ūkwasya, na mwīthukīāsya wasya wa ndeto yake,” (Sav. 103:20). Ndeto īno ya Ngai nīyo waī ūvuanīw’e mūthenyanī ūsu. O tondu vawetwa, alaīka maitū nīmatūneeneaa ethīwa nītwamakūlya matūneenee.

*“Nyie nī vandū nakwonie. Nue Mwītu ūla
 nonie ūtukū ūū ndotonī yakwa. Wīa ūū nī
 waku,” nīwamūkathīe na amwīa*

Wendi wake wa kūkwata wīa ūū waī na ūtheu wa ngoo. Ndendaa akwate wīa wīna mūsaala mūnene kana wī nguma. Nīweesī nesa vyū ngoonī yake kana endaa akwate wīa ūteete kīsīīī kafī wa mwīkalīle wake na Mwīai Ngai. Mwītu ūū aī na kītumi o kīmwe kya kwenda kūthūkūma Kataa. Endaa ethīwe atonya kūthi Misa wakyumwa, akuae Mbivilia yake vala vonthe ūkūthi na aimīsoma yīla wenda na ethīwe na ūthasyo wa kūmūthaihaa Ngai. Yīla tūūvoya Ngai atūathime na ūkwati wa kīmbesa, kīeleelo kitū kyaiīle kwīthīawa kī kītheu, na kī kwondū wa kūmūkumya Ngai.

NDIA YENDAA NTHĪ YONTHE

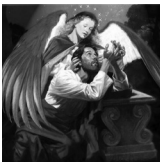
Mūndū ūmwe nīwaambīe ūtandīthya na tūvesa tūnini mūno, silingi maana atātū (Shs. 300/=), wa kūseūvya ndii sya kwova iatū. Viasala ūyū wake nīwaendeie

THĨNA WA MAKOANI MA MBESA

nesa mũno. Mwaka wa mbee wathela, nĩwakwatie vaita wa silingi ngili ĩmwe (Shs. 1,000). Mwaka ũla waatĩe nĩwaseũvisye vaita wa silingi ngili itatũ (Shs. 3,000). Vandũ va mũaka ĩtano, nĩwoombanĩye mbesa mbĩanu sya kwambĩa wĩa mũnene wa kũseũvya iatũ ateũvingĩĩsika. Kwondũ wa kwĩthĩwa e mũthũkũmi wĩ kĩthito na e mũngamĩĩ mũseo wa mawĩa make, nthĩnĩ wa myaka ĩkũmi, nĩweethĩwe nowe ũtongoetye ũseũvyanĩ wa iatũ nthĩ yoo yonthe. Kuma vau, yu kĩla waneenaa ĩũlũ wakyo nĩ ũtandĩthya wĩ yĩlũ mũno, vaita mũnene, na mbesa iendee na kwingĩva. Maũndũ ala angĩ onthe mosaa mwanya wa kelĩ. Ndaaĩanĩwa nĩ kwĩthĩwa atongoetye o nthĩ yake yĩ yoka ũseũvyanĩ ũu wa iatũ. Nĩwendaa kwĩka maũndũ manene aendee na mbee. Ndoto yake yaĩ ethĩwe e nthĩ ingĩ mbingĩ aendeese ũtandĩthya ũu wa keseũvya iatũ. ĩndĩ atambĩte kwambĩa kwĩka ũu, nĩwakwatiwe nĩ ũwau mũnene wa kĩathi. Nĩwasembiw'e sivalĩ. O ĩsaa yĩmwe tũ yĩithela, aĩ akwie. Atemwa asiw'e nĩ kyaũ kĩmũwaie, eethĩwe ngoo yake ĩnenevete mũno, na yo ĩvu yake yĩna itau sya nda mbingĩ. Kĩu nĩkyo wakwatie kuma ndotonĩ ĩla yake nene ya kwĩthĩwa e mũtandĩthya nthĩnĩ wa nthĩ mbingĩ sya nthĩ yonthe. Ve vata mwaũ wa kwĩthĩwa na mbesa mbingĩ vengi, ethĩwa thayũ waku nĩ mũthei. Mũtavany'a ũmwe waumĩte nthĩ sya nza, nĩwaeleisye ũndũ andũ amwe ma Avĩlĩka o na ũmũnthĩ maatĩa kĩthĩo kya kumya andũ akw'ũ ngũa mbee wa kũmathika. Kĩtũmi kĩmwe kĩnene kya kwĩka ũu, nĩ kwonany'a kana tumaa nthĩ ĩno, o ũndũ twamyũkie. "Nũndũ vai kĩndũ twaete kũũ ĩlũ wa nthĩ, na vai kĩndũ tũkauma kw'o naky'o" (1Tim. 6:7). Kĩla kya vata yĩla tweetwa, ti ũndũ twĩũmbanĩye ũthwii wĩana thayũnĩ witũ, ĩndĩ nĩ ũndũ twĩanĩte nthĩnĩ wa Klĩsto.

"KWA NZĨA O NA YĨVA," NĨKŪETAE ISĨĨ

Nĩtwaĩle kwĩvetana vyũ na mĩmanthĩle yonthe mĩthũku ya malĩ.

*Kĩla kya vata yĩla tweetwa, ti ũndũ
twĩũmbanĩye ũthwii wĩana thayũnĩ witũ,
ĩndĩ nĩ ũndũ twĩanĩte nthĩnĩ wa Klĩsto*

(I) NĨTWĨTHĨWA TWĨNA ŨTHWII ŨTAĨLITE?

Nyinyia ũmwe wa syana nĩwaemawa nĩ kũkoma nesa nũndũ wa syana isu syake. "Nyie nĩ na tũvuloti na myako o ĩngĩ mĩnene ya kũkomboethya kũndũ kwingĩ," nĩwookie na andavya. "Nyie nakwatie malĩ ĩno yonthe

nūndū wa kīthito kyakwa. Īndī yuyu syana syakwa ikwetye kūkitīa ī malī. “We nīwīyendete mūno na wī mūng’endu. Malī yonthe īla ūmanthaa ti yaku wī weka īndī yīthīawa yī yaku ovamwe na andū maku, na yaīlīte kūaanīlw’a katī kwa andū onthe ma mūsyī,” nakwa nīnamūtavisye. Vai mūndū wīkalaa kūū īlūlū wa nthī e weka, no nginya tūaane kīla kyonthe twīnakyo na andū ala angī ma vakuvī ma mūsyī,” nīnamwīie. Mūndū-mūka ūyū yu aī mūtwaanonī wake wa kelī na masyaite syana itatū na mūūme ūsu. Aī na syana mūonza kuma mūtwaanonī wake wa mbee. Nyie namwīie nī ose malī īsu yake na aimīaany’a ilungu īkūmi na kīmwe. “Osa kīlungu kīmwe kyaku wīna mūemeu, nūndū ti ūseo kūnengane kīla kīndū kwa syana na mūitiwa mūtena kīndū kya kwītethasya nakyo.” Malī īla īngī yatīalile, aī amīaanye ilungu īkūmi sianene kūla kwī syana syake syonthe. Yīla weew’ie ūu, nīwanzūngīie atīī “Nyie nīngūaany’a malī yakwa o tondū wandavya, īndī kuma kīlungu kīla kya kūaīa syana syakwa, nīngūaīa mwanake wakwa ūla īlumaita kīlungu kīla kīnene (kītheke eka īkūmi). Katī ka syana syakwa syonthe, nīwe ūnzūvīaa mūno.” Nyie nīnamūtavisye kana ndatonya kwonany’a kyende. Yu nīwaī e mūselee kūaany’a malī īsu, nūndū aīlīte kwīthīwa amīaanisye tene. Nīnamwīie atīī, “We yuyu wīna myaka mīongo thanthatū na nyaanya. Īvīndanī yīī waīle kwīthīwa ūendee kwīyūmbany’a kūthi īlūlū itunī, īndī ti wīthīwa ūyīaany’a malī.” Nī ūndū waīlu kūaanīsyā syana syaku malī yaku, o mītūkī syamina kūtwaana. Asyai meeka ūu, makeethīwa na mūuo, syana nasyo ikeethīwa syaathimwa. Asyai amwe nīmeteelaa o mesī, nginya matukū ma mūthya ma thayū woo, na īndī mayīta wakili kwa mītūkī ambīie kūaany’a malī. Īvīndanī yīī yonthe, syana ikeethīawa iimatulīlya ndu iyīyendeesye kwoo, nī kana mūndū enewa kīlungu kīnene ūaaninī wa ī malī.

(II) ŪVENANI WA MALĪ YA ANA-A-IA KANA YA MBAITŪ

Nthīnī wa mūsyī wa Nau, masyaītwe me atano, imwana ilī na mwītu ūmwe. Īthe wakwa aī wa katatū kūsyawa. Īthe wake, yaanī, ūmae wakwa, aī na kīthii. Īthe wakwa na aūme ala angī masyaanīw’e maumanīasya kūthūkūma vau kīthiinī na mayīaana ūkwati ūla waumaa vo. Kīla ūmwe woo nī waī na kīlungu kyake kīthiinī kīu. Mwana ūla mūkūū wa ūmau wakwa ndaanasya ūkwati ūsu ūndū vaīlīte, ateo īthe wakwa ndakūlasya kīndū o na kīmwe. Ītina nīnesie kūmanya kana mwendw’au ūsu wakwa aī na syana mūonza, na o nasyo ndaaiāa ilungu syoo sya kīthii kīu. Nūndū wa kītumi kīu, kīla īvīnda, syana isu syokitanaa syo ene kwa ene, nūndū wa kīthii kīu. Īthe wa syana isu, ūla nī mwendw’au, esie

kũlasimĩka kũthoosya kĩthii kũu kwa thooa mũnini, o mũnini mũno kũte ũndũ kyailĩte. Mũsyĩ wake ndwaakwata kĩndũ o na kĩmwe kuma kũthoosyanĩ kũu. Andũ methĩawa mene kĩla meũkwata o kwa mĩtũkĩ, ĩndĩ kĩla kya vata mũno twaĩle kwĩthwa tũyenda nĩ ũathimo ũla ũtaolekaa kuma kwa Mwĩai Ngai.

TWAILE KWIKUA ATA YILA MALI YA ASYAI IKUAAANW'A?

Mũtumĩa Avalamu nĩwe ngelekany'o nzeo ya ũndũ twaile kũaana malĩ ya mũsyĩ.

Avalaamu nĩwaumie Misili na athi ngalĩko ya ĩtheo ya Kanaanĩ ĩla yĩtawa Nengevu e na mũka, na syĩndũ syonthe ĩla waĩ nasyo, na Loto aendany'a nake. -Mwa. 13:1

Vaa nĩtũsoma ngewa ya Avalamu na mwĩvae wake Loto. Onthe nĩmaathimĩtwe nĩ Ngai mũno na malĩ mbingĩ ya indo, na ndĩthya sya indo mbingĩ. Maendee kwĩkalany'a o vamwe, ĩvinda nĩyavikie na weethĩa kĩtheke kĩla maĩ nakyo kĩyaĩ kĩanu kũĩthĩsya indo syoo syonthe.

Kwoou kũndũ kwa kũĩthya kũyaameanĩa ũndũ matonya kũendee kwĩkalany'a vamwe, nũndũ maĩ na indo mbingĩ mũno. Nĩkweethĩwe ĩteta katĩ wa aĩthi ma Avalamu na ma Loto. ĩvindanĩ yũ Akanaani na Avelisi o namo matwĩe nthĩ ĩsu. Nĩvo ĩndĩ Avalamu weeie Loto atĩ, "Ithyĩ twĩ andũ ma mũsyĩ ũmwe, na kwoou tũyaĩlĩte kũtetany'a, na aĩthi makwa na maku mayailĩte kũtetany'a. Yu nĩtũtaanĩsye. Nyuva kĩlungu kya nthĩ kĩla ũkwenda. Wathi ngalĩko ya ĩlũlũ, nakwa nĩngũthi ngalĩko ya ĩtheo; wathi ngalĩko ya ĩtheo, nakwa nĩngũthi ngalĩko ya ĩlũlũ." -Mwa. 13:6-9

Nĩtwoona kana Avalamu kwa w'o aĩ mũndũ mũlũngalu. Nĩweeie mwĩvae Loto kana vayaĩ vata matetany'e na mokite, kana aĩthi moo matetany'a na mokite. Nĩwanengaa ndaĩa nyingĩ kwĩthĩwa we na Loto maĩ andũ ma nthakame ĩmwe. Mavinda maingĩ yĩla andũ ma mũsyĩ mekũaana malĩ, nĩtũlawa nĩ kana twĩ andũ ma mũsyĩ ũmwe na ma ũko ũmwe. Nĩtũvĩtasya malĩ na kũthua kwitũ mbee wa andũ maitũ ma mũsyĩ. Kelĩ, Avalamu nĩwatavisye mwĩvae Loto kana vaĩ nthĩ nene mũno yaendanĩtye kuma vala maĩ. Nĩweeie mwĩvae Loto asakũe ngalĩko ĩla ya nthĩ ũkwenda amesye. Amũtavya atĩ, "Wanyuva ngalĩko ya kw'oko kwa aũme, nĩngũthi ngalĩko ya kw'oko kwa aka, na wanyuva ngalĩko ya kw'oko kwa aka, nĩngũthi ngalĩko ya kw'oko kwa aũme." Avalamu amũnengie mwĩvae mwanya wa kũnyuva mbee;

kilungu kya nthī kīla kyamwendeese na kīla kīūtiwa nīkyo Avalamu ūkwosa. Nūseo kwona kana o na kau Avalamu nīwe mūkūū o mūno kūte mwīvae Loto, aī mūuu na mwīnyivu kūla ūī. Kwake, malī ndyaī kīndū kya kūvītya mbee wa ūūsīano wake na andū make ma mūsūyī. Ndaosa ūkūū wake wī yīūlū ta kīndū kya kwonany’ a ūla waīle kwosa mwanya wa mbee kūnyuva, kana o wakwonany’ a kilungu kya nthī kīla waīle kwosa.

Yīla wanengiwe mwanya wa mbee wa kūnyuva, Loto asiisye ngalīko syonthe na anyuva mwanda wa Yolotani ūla waī mūng’ithye nesa, na īvīndanī yīu nīw’o waī na mūthanga ūla waī mūnou vyū. Īno yaī ngalīko ya wūmīlonī wa syūa. Avalamu nīwaendie ngalīko ya ūthūīlonī wa syūa īla mūthanga wayo waī mūmosu mūno. Avalamu oonekie nī mūka na andū ala angī make e mūtumanu nūndū wa kwosa ngalīko īsu nthīku yaī na mūthanga mūmosu. Mavinda maingī nīwīw’aa kīveti kīitavya mūūme wakyō atīī, “Mwa mwendwa wakwa, kītheke kīu kī vakuvī na kīwanza kya ndeke nīkyo kīseo. Kyūkitīe vyū. Ndūkatate kwītīkīla mūndū ūngī o na wīva akyose. We nowīsī kana syana sitū yu syī masomonī, na no syīendee na kwīana?” Vai ūthūku kwīkīa vinya ūmanthinī wa syīndū o ta ithi, īndī tūyaīlīte kūīmantha kwīsīla nzīa o na yīva, nginya tūkesa kwananga ūūsīano witū na endwa maitū, kana o na andū ala angī. Mwīaī Ngai nīweendeeiw’e nī ūnyuvī wa Avalamu, nūndū nīwoonanisye kana we ndekaa maūndū tondū andū ma kūū nthī mamekaa. Nīvo īndī Mwīai Ngai wamwathīisye ta ūū:

“Andū ma Sondomu maī athūku na nīmavītīasya Mwīai Ngai mūno. Ītina wa Loto kūtaanīsyā na Avalamu, Mwīai Ngai nīweeie Avalamu atīī, “Kūma vau ūī sisya ngalīko ya īlūlū, ya ītheo, ya wūmīlonī wa syūa na ya ūthūīlonī wayo. Ngakūnenga we na nzyawa syaku syonthe nthī īsu yonthe ūkwona na īyīthīwa yenyu tene na tene. Ngakūnenga nzyawa mbingī ta mūthanga, nī kana o ūndū mūthanga ūtatalīka, nzyawa syaku o nasyo syīthīwe itatalīka. Enda ūtembeele nthī īsu wone ūasa na ūthanthau wayo, nūndū ngakūnenga nthī īsu.”

-Mwa. 13:13-17

Ītina nītūkwona kana nthī īsu yaī nou Loto wasakūie, yaī nza na vakuvi Sondomu, taūni yaī ya naī nene mbingī. Loto aī na eītu elī ala meekie kīndū kya kyeva mūno kūvulana na andū ma Sondomu. Yīla Mwīai Ngai waanangie Sondomu na Ngomola, Loto nīwaaīsye mūka wake ūla watwīkie īvia ya mūnyū. Loto nīwatolokile na eītu make elī mathi taūni yaī vakuvī yeetawa Nzoalī. Malī na ūthwīi wake w’onthē nīwaanangiwe na atiwa ate kīndū. Vau ītina, Loto na eītu make nīmaendie kwīkalaa ngunganī. Nītūkwona eītu asu make maī mavulanile na andū ma Sondomu na

THĨNA WA MAKOANI MA MBESA

mavukw'a, na ĩndĩ mesa kwĩka thavu nene ya kũmanyana kĩ-mwĩĩ na ĩthe woo (Mwa. 19:30-38). ĩtina vyũ Loto atiiwe atena kĩndũ o na kĩmwe, ateo kwasya mũka, syana mbukye, kwasya malĩ yonthe, kwasya ndaĩa ya kĩ-mũndũ na kwĩkĩa ndono mwĩkalĩle wake.

Ĩndĩ Avalamu ngalĩkonĩ ĩla ĩngĩ, ĩtina wa kũvĩndũwa ĩsyĩtwa yatwĩka Avalaamu, nĩ waathimiwe mũno nĩ Ngai kwa kĩla nzĩa. Kwoou yĩla malĩ ya mũsyĩ ĩkũaanw'a, ndũkendeew'e nĩ kĩndũ kĩla kĩseo vyũ. Nĩ ũndũ ũseo ithyĩ ta etĩkĩli, tũkethĩawa twĩ andũ mendeew'a nĩ kũmanyana na kwĩka kwenda kwa Mwĩai Ngai kĩla ĩvinda na kwa kĩla kĩndũ. ĩlũlũ wa kĩla kĩndũ kyonthe, na kwa ũndũ ũla ũkwĩka w'onthe, kĩla kya vata kwitũ vyũ nĩ Yesũ; Yesũ akakũnenga kĩla kyonthe ũkwenda.

Mũndũ-mũka ũmwe waĩ mũthangaau nĩwookie kũmbona na ambĩa atĩĩ, "Mũthembi, no nginya ũmbooyee. Nyie nĩ nyoka ninyie nĩtethasya mũsyĩ witũ. Nĩnthũkũmaa na vitii mũno, ĩndĩ ndyĩthĩawa ndonya kũia kĩndũ o na kĩnini kya ũtethyo wa ũnĩ. Andũ ala angĩ tũsyaanĩw'e, aũme mũonza na eĩtu maĩsaa kuma yuutĩa yakwa." Nakwa nĩnamwĩe, "Yĩla ũkũtethya ana-a-ia na eĩtu-a-ia maku wĩthĩawa new'o w'ĩite kĩndũ kĩnene. Yĩla waaana na ana-a-ia na eĩtu-a-ia maku kĩla kyonthe wĩ nakyo, Mwĩai Ngai akakũathima mũno"

(III) KŪKŪĨSYA SYAMBO NA MĪVAKA YA ITHEKA .

Ndũkakũĩsyie ĩkonge ya mũvaka wa tene, o na ndũkalike ithekanĩ sya syana ndiwa, nũndũ mwovosya woo e vinya na akamatetea. *-Nth 23:10-11*

Nĩmũumanĩe mũndũ o na wĩva ũla ũkũĩsya ĩkonge ya mũvaka wa mũtũũ wake. *-Mĩao. 27:17*

Ĩvinda yĩmwe andũ elĩ matwaanĩte nĩmookie kũmbona mayenda mboya. Elĩ, mũũme na mũka maĩ aũmĩu, na maũũ moo maĩ matũlĩku. Kĩveti nĩkyambumbũie kana maĩ na mbanga ya lelũnĩ. Kĩveti nĩkyaeendeeie na kũndavya kana mavinda maingĩ nĩmeethĩawa na mbanga sya lelũnĩ. ĩndĩ mbanga ĩsu yu maĩ nayo nĩyo yaĩ nthũku vyũ. We na mũũme wake nĩmaũite kĩtheke na nzĩa ĩtaĩ ndũngalu. Mũthenya ũsu, nĩmaendete kĩthekanĩ kũ nĩkana makĩnewe kĩsilikalĩ. Masyokete nĩmeethĩwe na mbanga ĩno nthũku mũno, ĩla yamaũmĩsyie me elĩ.

Mũndũ ũngĩ nĩwookie nyũmbanĩ yitũ ya mboya, na angũlya tũvoyee 'matatũ' yake. Matatũ nĩ ngalĩ nini ya kũĩva ya kũkua andũ vaa Kenya. Nĩwaisye kana mũnyanyae wake ĩvinda yĩmwe nĩwamũkũlilye

amūtee matatū. Mūnyanyae nīwamūtavisye thooa wa mbesa niinī, na īndī mūdū ūyū o na atanamba kwīsilya īngī, nīweetīkīlile thooa ūsu. Īndī kīla īvinda matatū īno yeethīawa na mbanga. Nīwaisye akwataa ngalama nene kūte vaita. Ethīwa nītwanewa kīndū kya mana kana twakīthooew’ a laisi mūno, nītwaīle kwīkūlasya ithyī ene kana kīndū kīu tūkīnengetwe kwīanana na wendi wa Ngai.

Nduka īmwe nene ya kūu ndūanī yaī ītheeisye thooa wa syīndū mbingī syī kīvathūkany’ o sya nyūmba kwa kīlungu kya mīongo ītano (50%) īlū wa yīana yīmwe. Nduka īno nīyeesīwe kwa kūthoosya syīndū nzeo mūno, kwoou kūtheesya thooa kwa kīlungu kya mīongo ītano kwatumie kīla mūdū asema vo kūthooa isyīndū. Mūnyanyawa ūmwe nīwaendie na athooa kīndū kīmwe kuma vo. O kwa kavinda kakuvī kīndū kīu nīkyatīlīkangile tūlungu nūdū kyaī kīkūu mūno. Nyie nīnīsī kana o na eethīwa kīndū kīthooetwe nesa ata, ti lasima ūende ūkakīthooe. Thooa ūsu ūtheeaw’ a nūdū syīndū isu syīthīawa syīkalīte vau mbakalanī sya nduka vandū va īvinda yīasa na aūngamī ma nduka isu nīmethīawa mesī kana vai mūdū wīthīawa ayenda kūithooa. Maivetangaa kwa kūithoosya thooa mūnini mūno. Mūmaitha satani onake nūtonya kūmesya na kwananga syīndū sya kūu nthī. Thayū wa mūdū ndūtonya kwīthīwa nīmwanīe nūdū wa kwīthīwa ena syīndū mbingī sya kūu nthī. Īvinda yīla twakw’ a, tūitonya kūthi na ngalī yitu ītunī.

Mūnyanyawa ūmwe wandūmīe valua kwīsīla komputanī ūla waasya ūū: Mūūme ūmwe nīwatavisye kīveti kyake kana akw’ a syīndū syake syonthe syīandīkwa īsyītwanī yake. Mūka wake nīweetīkīlanile na ūu. Yīla mūūme wakw’ ie, ndeto syake sya mūthya iisomwa, mawokili make nīmakūlīlye mūka mūtiwa kana nīwīkie ūndū mūūme wamwīyīaīe. Nake nīwasūngīe kana nīwosie ūtala wa thooa wa syīndū sya mūūme syonthe na aandīka kyeki kya i mbesa syonthe, na akīkīa īsandūkūnī yake ya maiti, nīkana mūūme ethi kūmya mbesa isu vengi avika ītunī!

‘Mūthembi, nyie nīna syana itatū. Nīngwenda mbesa na malī mbingī ya kūmaea me eanīe na ūnī woo wīthīwe wī mūseo,’ nyinyia ūmwe nīwatūngīlīle. Ithyī nī twīyūmbanasya na tūivanga mīvango mīseo nūdū wa syana sitū na tūimathūkūmīa na vitii, īndi ītina isyana iyīsa kūtūlea na kūtūthīny’ a mūno ta asyai. Vandū va kūtinda tūyūkitīa ūthwii, kana syīndū sya syana sya vaa nthi, kīla twaīlīte kūkitīa nī syīndū sya thayū woo wa tene na tene, ta kwīthīawa na mboya mīsyīnī yaitū. Nīkī tūtanengaa syana sitū Yesū?

(IV) KŪKOLANY'A ŪTANDĪTHYO ŪTAĪLE KŪMA KWA NYA

Nyie nĩnĩsĩ andũ aingĩ mena nyũmba sya kũkomboethya na matũmĩaa mbesa isu tasyo ũkwati woo. Kwa ũw' o viasala wa mũthemba ũũ nĩ mũisyo mũno, nũndũ wamina kwĩtikĩla kũkomboethya mũndũ nyũmba, ndwĩthĩawa wĩsĩ kana akaĩva mbesa ila syaĩle na o ĩvindanĩ yĩla yaĩle kana ndakaĩva. Ūndũ wĩsa kwĩkya mũndũ nza nũndũ wa kũlea kũĩva ĩ nyũmba, wĩthĩawa weelikya mũisyonĩ mũnene. Kwĩthĩawa wĩ mwene nyũmba kwonanasya kana andũ ala mekalaa vau kwaku methĩawa me ungu wa ũsũvĩo waku. Yĩla wekya mũndũ wĩkalaa nyũmba yaku nza, wĩthĩawa wekya mũsyĩ mũima nza, na kũtw'ĩka me nza mbevonĩ kwĩthĩawa kwĩ yĩlũ waku mwene.

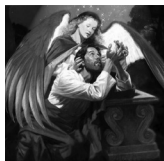
Nyie nĩnakomanie na kĩmwana kĩmwe nyinyia wakyo weethĩawa e mũwau o kĩla ĩvinda, na mbesa syonthe sya ũkwati wa mũsyĩ woo syatũmĩawa kũĩva mathĩĩ ma sivitalĩ. "Kĩla mũthenya nĩtũvoyaa, ĩndĩ o ũndũ tũvoyete mũno, nĩw' o nake ũendeeaa na kũwaĩĩa nayu tũyĩsĩ ũndũ tũkwĩka," kĩmwana kĩĩ nĩkyandavisye kĩna kyeva kingĩ. "Ĩthe waku akũnaa viasala wa mũthemba mwaũ?" Nĩnamũkũlilye. "Akũnaa viasala wa kũkomboethya mbesa. Akovethasya mbesa na ainewa ũtandĩthyo wasyo. ĩndĩ yu vavikie vandũ weethĩa tũina mbesa o na imwe syĩtũiala, nũndũ syonthe syĩthelela kũĩvianĩ mathĩĩ ma sivitalĩ ma inyia wakwa. " Nĩnamwĩieĩ, "Ningũũtetheesya, ĩndĩ no nginya wĩtikĩlane vyũ na ũndũ ngũũtavya. We no nginya ũthi ũmũtavye ĩthe waku, kuma ũmũnthĩ nĩaekane na viasala ũsu wakũkovethya mbesa na kũnewa ũtandĩthyo ũtaĩlite." "Mwa Mũthembi," nake nĩwaisye, "Nĩ ũndũ wĩ vinya mũno ĩthe wakwa kũekana na viasala ũsu, nũndũ yu ataĩte andũ mbesa milioni mbingĩ, mwa tũmanthĩe nzĩa ĩngĩ yakũtetheka." Nĩnamwĩie kana vayaĩ ũndũ ũngĩ wa kwĩka. Ndeto ya Ngai yaĩtye atĩĩ,

Ethĩwa nĩwakovethya ũmwe wa andũ makwa nya mbesa,
ndũkatinde ũkĩmũandũa na ndũkamwĩtye ũtandĩthyo wasyo.

-Kuma 22:25

Yĩla weetya ũtandĩthyo ũtaĩle, wĩthĩawa weeyosea kyeva na methoi ma andũ asu wosie ũtandĩthyo kuma kwoo. Twaĩle kwĩthĩawa twĩsĩ kana kwĩ nzĩa ĩngĩ nzeo sya kũkũna viasala ĩla itonya kũũnenga ũathimo wa Mwĩai Ngai. "Ūathimo wa Mwĩai Ngai ũetae ũthwii, na ndongelanasya ũthwii ũsu na thĩna," (Nth. 10:22). Andũ amwe ala makũĩvaa ũtandĩthyo ũsu matiawa matena kĩndũ kya kwĩyĩendeesya nakyo thayũnĩ woo na nĩmatonya o na kũũvoyea ũthũku. Mũndũ-mũka ũmwe ĩvinda yĩmwe nĩwookie kũmbona na ambĩa atĩĩ, "Mũthembi mboyye, nyie ndyĩsĩ nĩkakw'a ĩndĩĩ, ateo veonekana ta mĩtũkĩ. Kĩla ĩvinda nakomana na andũ ala nĩmataĩte mbesa, onthe makeie kũndĩsya maĩmbĩa kana yĩla ngũthi kwoo kũmetya mbesa isu syakwa

menasyo, nyie ngakw’ a o mŭthenya ũsu ũatĩĩe. Na ĩndĩ no nginya nĩthi kwĩtya mbesa syakwa kuma kwa ala nĩtaĩte.”

*Yĩla weetya ũtandĩthyo ũtaĩle, wĩthĩawa
weeyosea kyeva na methoi ma andũ asu
wosie ũtandĩthyo kuma kwoo*

Ũla wĩ na wendi wa mbesa, ndesaa kwĩanĩwa nĩsyo; ũla wendaa kwĩthĩwa na ũthwii, ndakakwata kyonthe kĩla wendaa. Ũu o naw’ o nĩ mana. -Mũta 5:10

Kyeva nĩ kwaku we mũndũ ũla wosaa syĩndũ ite syaku, na kũkua mũio wa mathĩi! Wĩendee kwĩka ũu nginya ĩndĩ? -Ava. 2:6

(V) KŪSEŪVYA MAVUKU MOVŪNGŪ

Kũya India mũndũ ũmwe ũtaĩ na wĩa nĩwookie kũmbona nĩkana tũvoye nĩnake. Aĩ e mwosi wa mbesa ngalĩnĩ ya mbasi, ĩndĩ nĩwai aĩtye wĩa ũsu wake. Nĩwatwaanĩte, na aĩ na syana ilĩ. Avutiwe nũndũ wa kũya mbesa sya kambunĩ. Mwana wake nĩwendaa mbesa sya kũĩva viisi sukulu ĩndĩ ndaĩ na nzĩa ya kũkwata i mbesa. Kwoou nĩweesililye kũmbany’ a mbesa andũnĩ ala makuawa mbasinĩ atekũmaandĩkĩa lisiti na aĩmea kana tikiti nithelile. Nĩwameasya mbesa ila woosanasya kwĩsĩla nzĩa ĩno ya ũvũngũ. Nĩweekie ũu vandũ va myei o kathaa. ĩndĩ mũndũ ũla wamũandĩkĩte nĩwamanyie na amũvuta o ndatĩka ĩsu. Nĩnamwĩie no nginya etye ũekeo kuma kwa Mwĩai Ngai.

(VI) KŪEMWA NĨ KŪĨVA MAKOANI

Mũndũ ũmwe aĩ na ĩkoani ya silingi milioni ĩkũmi na ndaĩ atonya kũsiĩva, o na kaĩ yaĩ nginya asiĩve. Nĩwookie nĩmũnenge ũtethyo na ũtao. Nĩnamũkũlilye aĩ atonya kwona mbesa sĩaana akaĩva. “Nĩtaĩte vyũ, silingi milioni itano,” nake nĩwaisye. Nĩnamwĩie nĩ amathe silingi isu milioni itano na aithi atavye mũndũ ũsu ũmũtaĩte kana ndatonya kũĩva i silingi milioni ĩkũmi syĩ syonthe savalĩ ũmwe, ĩndĩ yu nũkũĩva silingi milioni itano na ila itano syatĩala akaĩvaa o nini kwa nini.

Yĩla twakova kuma andũnĩ ala angĩ, nĩtwaĩle kũtata ũndũ vatonyeka tũkaĩva

THĨNA WA MAKOANI MA MBESA

o na kĭla kĭnini twĭnakyo. Kŭlea kŭĭva, kana kwĭvithĭlaa ala matŭkovethetye yĭla twamona kŭtwĭkĭaa kĭsĭni kĭnene ũkwatinĭ witŭ wa mbesa. No kŭtŭetee isiiĭ mathayŭnĭ maitŭ, mĭsyĭnĭ yitŭ, syananĭ sitŭ na nzyawanĭ sitŭ ikoka, na kwondŭ wa ũu iitwongeela kyeve mathayŭnĭ maitŭ. Ateo tŭeeketwe makoani maitŭ nĭ ala matŭtaite, no nginya tŭĭve silingi yonthe ĭla twakovie. Tŭitonya kŭvika ĭtunĭ tŭtŭite makoani manene kŭŭ yŭlŭ wa nthĭ. No nginya mbee tŭĭve makoani onthe, nĭ kana ĭndĭ tŭvingŭiwe mĭomo ya ĭtunĭ.

(VII) MAVAKI (KUONGANA)

Mavaki masiĭaa ũw’o ũla waĭle mŭndŭ. Kwa ngelekany’o ethĭwa nĭwanenga ndakĭtalĭ nasi ĭvaki nĭ kana wone ũ ndakĭtalĭ mwene, na mŭndŭ ũngĭ ngya mŭwau ayŭka, tondŭ we ndatonya kŭongana nŭndŭ ndena mbesa, we ndeiitwa kana ũiiti wake ũselew’e. Kĭko ta kĭ kĭkatuma awaĭa kana o na kĭmŭetee kĭkw’ŭ! Kŭongana kwongeleea ũlŭsani na kŭeteae Nthĭ nthoni. Kŭnengane na kwosa mavaki kŭsiĭaa kwongelesa kwa ũkwati witŭ o na nĭ kŭsiĭaa o ta ũu wa nzyawa sitŭ ĭla ikoka.

(VIII) KŪYA, KŪVENANA, KŪVŪLĪĪLA, KANA KUMYA ŪKŪSĪ WA ŪVŪNGŪ

Mbesa syonthe syosetwe na nzĭa ya kŭya, kŭvenana, kŭvŭlĭĭla andŭ, kana kwa kumya ũkŭsĭ wa ũvŭngŭ nitwĭkĭaa mathĭnanĭ manene ma mbesa.

(IX) KŪĪVA ATHŪKŪMI NAĪ KANA KŪLEA KŪMAĪVA

Ve ngewa ĭmwe ĭtavanaw’a ĭlŭlŭ wa mŭndŭ ũmwe waŭngamĭite sakalisti valisinĭ ĭmwe, ũla ũtakwataa lĭu wĭanĭie wa kŭya. We aĭsaa matialyo ma lĭu ũla watialaw’a nĭ mŭthembi mŭnene wa valisi ĭsu. Mŭndŭ ũŭ nĭwakw’ie, na ĭtina o nake mŭthembi mŭnene wa valisi nĭwakw’ie. Yĭla kĭla ũmwe woo wavikie ĭtunĭ, mŭŭngamĭi ũyŭ waĭ wa sakalisti nĭwoosiwe nĭ Mŭtheu Vetelo na atwawa nyŭmbanĭ yaĭ nene na mbanake mŭno, mŭsyĭ wake wa ĭtunĭ. Nayo ĭvinda ya mŭthembi mŭnene wa valisi ya kŭtwawa mŭsyĭnĭ wake nĭyavikie. Maendete nĭmavĭtĭle vakuvĭ na nyŭmba ĭla yaĭ ya mŭsakilisti na yĭla wamonie amokĭlĭlya moko amakethya me elĭ na ngoo nthu mŭno, kaĭlĭ mavĭtĭle nyŭmbanĭ ĭsu yake mbanake mŭno. Kŭ nĭ kyathŭthisye mŭthembi ũyŭ wa valisi mŭno. “Kwa w’o, ethĭwa nyŭmba ya mŭsakalisti ũyŭ wakwa nĭ nene na nĭmbanake ũŭ, nayo yakwa nĭta ata?” Nĭmaendie mavĭtĭte nyŭmba ĭla syaĭ nene na mbanake syonthe. Mŭtheu Vetelo nĭwakŭlilye mŭthembi ũyŭ mŭnene wa valisi kana kowaseng’ete “Ai aiee” nĭwamŭsŭngĭie na mĭtŭkĭ.

“Nye nī na ūw’o kana nyūmba nene na mbanake nimbetelete.” Mūthyanī vyū nīmavikie vandū vaī kanyūmba kaī kanini ka nyeki, “Yu nītwavika” Vetelo nīwamūtavisye aseng’ete, “Yuyu nīngūūnenga mūsyī waku.” Asi kyaī kīndū kyakūtīsyā ata! Mūthembi ūyū mūnene wa valisi ndaī atonya kūkīīa metho make. “Asi, atī ata?” Nīwakūlilye asengete. “Yuī,” Mūtheu Vetelo nīwasūngīe, “Īvinda yīla waī īlū wa nthī, syīndū ila wandūmīe syaī itonya kūkwakīa kasūmba o kaa. We nake mūnene ūsu wa Sakalastiī, kīla īvinda wamūkoomea, we akītaa kūvīndya ki. Ndakūkoomea o nake, eethīawa e mūdū wī tei na aī mwīw’i kwaku.

Nye kaingī nīndavanasya kana ethīwa mūthya wa mwei nīwavika na mbesa syaku syonthe iivikīte na wīna nzika syīndū ila waīle kūīva mbee, amba kūīva mūthūkūmi waku wa nyūmba mbee wa kwamba kūtila mbesa sya kūīva nyūmba ila mwīkalaa. Athūkūmi o namo nīmethīawa na mavata moo, na mweinī ūsu w’onthē methīitwe maikūthūkūmīa. Nī ūndū wa vata yīla ūkūandīka mūthūkūmi wa mūsyī, ka o mūdū wa kīvalūa mūsyīnī kwaku, mūkaeleana īlū wa mīao īla makaatīīa, mīvango ya ūthūkūmi na ūndū ūthūkūmi ūsu ūthīwa ūilyī, nī kana wīthīe nīmweleanw’a kuma mwambīlīlyonī wa wīa. Methonī ma Ngai vai ūmwe witū wī kīvathūkany’o na ūla ūngī nūdū ithyonthe tūmbītwe na mūvw’ano wake. (Cf. Aka. 3:28). Kūlea kwīanīsyā watho witū kwa ala matūtetheesyā, na kwa athūkūmi ala angī tūandīkīte nī kūtonya kūtūtee isiīī sya kī-mbesa mathayūnī maitū.

(X) KŪLEA KŪĪVA

Mwīitu ūmwe nīwathiwe nī mwend’wethe kana akamūīvīaa viisi wa sukulu. Ītina nīwamwīe kana ethīwa ndekūmanyana nake kī-mwīī nūkūeka vyū kūmūīvīa ū viisi. Ūū nūdū mūthūku mūno methonī ma kīla mūdū na meko ma mūthemba ta ūyū Mwīai Ngai ndalea kūmaīvīthya. Īvinda yīmwe nīendeesyē litiliti kūya Uganda, nīnakomanie na mūdū ūmwe ūteethīitwe na wīa o kwa īvinda. Nīweefīitwe mawīa maingī, īndī ndamakwataa. Nīwanengete andū aingī ala mamwathīte wīa mavalūa make, īndī onamo mayaaīanīsyā mawatho asu. Angī nīmamwathāa kūmūtetheesyā kī-mbesa, o namo mailea kwīanīsyā. Nīnamūkūlilye kana ve īvinda wīthīwa aaatha kwīka kīndū kwa mūthembi wa valisi yake kana o īkanisanī na akalea kwīanīsyā. Nake nīwambīei, “Īvinda yīmwe kanisa ya kyengo kyoo nī yaī na alambī yakūmbany’a mbesa sya kwaka kanisa nene ya valisi. Mūthenya ūsu vaī andū aingī na kīla ūmwe nīwathanaa mbesa kwīšīla kūandīka īthangūnī. Indī we ndaī na mbesa o na imwe.

THĨNA WA MAKUANI MA MBESA

Kwoou nĩwathanie kwĩsĩla kathangũnĩ silingi ngili yĩana yĩmwe (100,000) sya Uganda, na oosa kathangũ kau akekĩa kĩkavũnĩ kĩla kyavĩtĩlĩtw'e andũnĩ o esĩ nesa vyũ kana we ndaina mbesa sĩana ta isu. We ndaaandĩka ĩsyĩtwa yake kathangũnĩ kau ayona kana vai mũndũ wĩmanya ũndũ weeka. Nĩnamũtavisye kana we eesililye kana vai mũndũ wamanyie, ĩndĩ Mwĩai Ngai nĩwamanyie. Ethĩawa esĩ kĩla kĩndũ, na vai kĩndũ o na kĩmwe kĩvithanĩtwe methonĩ make.

Ambatai kĩĩmanĩ mũkaete mĩtĩ, na mũyaka ĩkalũ ĩngĩ. Nĩvo ĩndĩ nĩendeew'a nĩyo na ngĩtaĩwa. Nyie Mwĩai Ngai nĩasya ũu. “Mũneetelete ngetha mbingĩ, ĩndĩ mwaketha nini, na yĩla mũnenũkisyie kĩla mũnakethie, nyie Mwĩai Ngai Mwene Ūtonyi W'onthe nakĩlũkya na kĩseve. Nĩneekie ũu nĩkĩ? Nũndũ ĩkalũ yakwa nĩ ĩombokangu, nenyu kĩla mũndũ akwatene na maũndũ ma mũsyĩ wake mwene. *-Akai 1:8-9*

O ĩngĩ nĩtũsoma ĩvuku ya Nthimo:

Wĩyovete na ndeto syaku we mwene, ũkwatĩtw'e nĩ ndeto ila we mwene wathanie. *-Nth. 6:2*

Twĩyovaa na ndeto ila ithyĩ ene tũneenaa, ĩtina isyokaa kũtũandũa.

(XI) KŪTHOOSYA ŪKĪ, SIKALA, MĪVĪLA YA KŪSĪĨIA KŪSYAA, KWĪTHĪWA NA ĪLAVU KANA MBAA

Mũndũ mũka ũmwe nĩwethĩwe na ĩsiĩi mbingĩ viasalanĩ wake yĩla wathengeangĩie Mwĩai Ngai. Īvinda yĩu yaĩ ĩvĩtũku aĩ mũklĩsto mũkatoleki mũseo, ĩndĩ ndoosaa ũklĩsto wake na nzĩa ya vinya ũndũ vaĩlĩte. Yĩla watwie sila vyũ mũkĩĩonĩ wake, nĩwakwatiwe nĩ ĩsiĩi mbingĩ thayũnĩ wake. Nĩwaendeeasya viasala ya kũta ũkĩ ndukanĩ yaĩ katĩ wa taũni nene o vala wĩyoo veethĩawa na kĩlavu kya ũtukũ. Īndĩ yu andũ ala wakwatanie viasala ĩno namo nĩmamũkengie na mamũvetanga ĩ viasalanĩ. Ītina Mwĩai Ngai nĩwavuanĩsyie kana aĩlĩtwe nĩ kũekana vyũ na viasala ĩsu nthũku mũno, nũndũ viasala ta ithi nĩsyangana mĩsyĩ mingĩ ovamwe na kwananga mwĩkalany'o wa mũndũ na ala angĩ. “Ndũkaye mũno, ethĩwa wĩ ĩtomo ya lĩu” (Nth. 23:2)

(XII) KŪLEA KWĪANĪWA WĪ VALA ŪTHŪKŪMAA

Mũthembi ūmwe mũnyanyawa nĩwaendete kũya kĩwanzanĩ kya ndeke kwosa mũthembi ūngĩ mũnyanyae. E nzianĩ aendete, nĩwaũngamiw'e nĩ asikalĩ ma volisi, ala maĩ manaia ĩsiĩni lelũni. Mũsikalĩ ūmwe nĩwathyũlũlũkile ngalĩ yake aimantha mavĩtyo ĩndĩ ndaaona o na yĩmwe. Ītina vyũ nĩwookie ndĩlĩsyanĩ ya ngalĩ na akũlya mũthembi ūsu amwony'e kala kamũtũngi ke nzeve ka kũvosya mwaki, na mũthembi akaumya amwony'a. Yu nĩwasyokie amwĩtya lisenzi ya ndelewa yakũtwaa ngalĩ na eethĩa kĩla kĩndũ kyaĩ kĩseo. Mũthyanĩ vyũ nĩwamwĩe, "Nũndũ no nakũũngamyaĩ, no ūkĩta o kũnenga silingi mũongo ĩtano sya sota."

Mũsikalĩ ūngĩ wa volisi ĩvinda yĩmwe nĩwambĩieĩ, "We tyowĩsĩ mũsaala witũ nĩ mũnini mũno, o na vethĩawa ve vinya mũno kũsũvĩa mũsyĩ yitũ na kwĩsũvĩa ithyĩ ene. Nyie nĩvoyaa nĩ kana nĩthĩawe nĩ ngalĩkonĩ ya malelũ nĩ mũsikalĩ vo. Nyie yu ĩla ngũthũkũmĩla mũvĩanĩ ūsu, nĩnĩthĩawa ndonya kũmbanya tũvesa tũngĩ tũte mũsaalanĩ, kwĩsĩla kũmanthĩa andũ ma ngalĩ tũmakosa o tũnini tũla ndũmĩaa kwongeleela kamũsaala kakwa kanini.

(XIII) KUMYA KĪLUNGU KYA ĪKŪMI

Kumya kĩlungu kya ĩkũmi nĩ kũnengane kĩlungu kya ĩkũmi yĩũlũ wa yĩana yĩmwe kya ūkwati waku kũla kwĩ Mwĩai Ngai. Kumya kĩlungu kĩi kwambĩie ĩvandanĩ ya Avalaamu.

"Nĩataĩwe Ngai Ūla wĩ Īlũ Mũno, ūla ūtumie ūsinda amaitha maku!" Avalamu nĩwamũnengie Melikisendeki kĩlungu kya ĩkũmi kya syĩndũ syonthe ĩla watũngie. *-Mal. 14:20*

Kĩmanyĩo kĩi nĩkĩendeeaa ta kĩthĩo kya Īkanisa kũma o ĩla Ūklĩsto wambĩie.

Mũndũ akamũyĩa Ngai ata? Īndĩ inyw'ĩ nĩmũmbũyĩaa. Mwĩkũlya, 'Twĩkũyĩa ata?' Mwĩmbũyĩa ilungunĩ syenyu sya ĩkũmi na nthembonĩ syenyu. Mwĩ aumanĩe inyw'onthe andũ na nthĩ ĩno nũndũ nthĩ nĩmũmbũyĩaa. Etei kĩlungu kya ĩkũmi kyonthe ĩkũmbĩnĩ nĩ kana vethĩwa lĩu nyũmbanĩ yakwa. Ndatei nyie Mwĩai Ngai ūndũnĩ ūũ yu mwone navingũa ĩtu, na ngĩmũtulũla ūathimo mwingĩ mwaĩwe nĩ vandũ va kũwĩkĩa. Ndiketĩkĩla ngie syanange ūsyao wa mũũnda yenyu. Mĩsavivu yenyu ikeethĩwa na ūsyao mwingĩ. Nĩasya ūu nyie Mwĩai Ngai Mwene Ūtonyi W'onthe. Nĩvo ĩndĩ andũ ma nthĩ syonthe meweta ūndũ mũathimĩtwe, nũndũ nthĩ yenyu ikeethĩwa yĩ ya kwendeesya mũno. Nĩasya ūu nyie Mwĩai

THĨNA WA MAKOANI MA MBESA

Ngai Mwene Ūtonyi W'onthe" -Mal. 3:8-12

Misoa ĩno yĩneena ĩlũlũ wa kĩlungu kya ĩkũmi na mawathano ala Ngai ũnenganĩte ĩla twaumya kĩlungu kĩĩ. Kumya kĩlungu kya ĩkũmi nĩkwonanasya kwa ũw'ona kana ĩthyĩ twĩthĩawa tũmwĩkwaĩtye Ngai na twĩsĩ nĩwe mũnene na mũnenganĩ wa ũkwati witũ na mawĩa maitũ.

Mũndũ ũmwe nĩwookie kũmbona. Aĩ na wĩa mũseo mũno na waĩvawa mũsaala mũnene, ĩndĩ ndaĩ na kĩndũ o na kĩmwe waiĩte kya kwĩtethya nakyo ĩvĩndanĩ yũkĩte. Aĩ na akaũndi ĩlĩ kana ĩtatũ sya kũia mbesa vengi, ateo syĩ syonthe vai ĩmwe yaĩ na mbesa. Akĩlasya akwata mbesa ĩithela o kwa mĩtũkĩ atambĩte kwĩka ũndũ wĩvata nasyo. Endaa kũmánya nĩkĩ ũu waendee. Nĩndee na kũvoya nĩnamũkũlilyeĩ, "Ve mũndũ waakũkũlya ũtetheesyey wakĩnĩ wa kanisa kana o kĩndũ kya mũthemba ũsu?" Nake nĩwandavisye kana ĩvĩnda yĩla kanisa ya valisi yoo yaakawa, mũthembi ũla mũnene wa ĩ valisi nĩweesĩ kana we aĩ na mbesa mbingĩ. Mũndũ ũyũ nĩweeie mũthembi ũsu mũnene wa valisi kana akamũnenga kĩla wĩkwata. Mũndũ ũyũ ndaaĩnĩsya watho ũsu wanenganie o na ĩtina wa mũthembi ũyu kũtinda aimũlĩlikany'a ĩlũlũ wa ũndũ wathanĩte. "Ĩvĩnda yonthe mũthembi ũyũ wa valisi wookaa vala nĩ, namwĩaa kana nganengane o vau ĩtina. Kwa ĩvuso ĩthũku ndyaaĩsa kwĩanĩsya ndeto syake. Nyie noosie ũu o tondũ wa laisi, ndyaaĩsilya o na vanini kana ti ũndũ wa kwosa na ngũĩ. Yuyu mwako ũsu wa kanisa nĩwathelile, na nyũmba ĩsu yaũngama vyũ." Mwĩai nĩwambuanĩsye ndeto ĩno ya Ngai na namũsomea.

Yu ĩndĩ Mwĩai Ngai Mwene Ūtonyi W'onthe easya atĩĩ, "Kwa sũanĩai kana nĩmũndee nesa! Inyw'ĩ nĩmũvandĩte mbeũ mbingĩ, ĩndĩ mũkethĩwa na ngetha nini. Nĩmũĩsaa, ĩndĩ mũyĩsaa kũvũna. Nĩmũnyusaa, ĩndĩ mũyĩsaa kũlaũka. Nĩmwĩkĩaa ngũa, ĩndĩ mũyĩw'aa muutia. O na ũla ũthũkũmaa atuvwe, akwata ĩtũvi ayĩkĩaa ngusunĩ mbũthũkangu". Mwĩai Ngai Mwene Ūtonyi W'onthe easya atĩĩ, "Kwa sũanĩai kana nĩmũndee nesa! Ambatai kĩĩmanĩ mũkaete mĩĩĩ, na mũyaka ĩkalũ ĩngĩ. Nĩvo ĩndĩ nĩendeew'a nĩyo na ngĩtaĩwa. Nyie Mwĩai Ngai nĩsya ũu. "Mũneetelete ngetha mbingĩ, ĩndĩ mwaketha nini, na yĩla mũnenũkisye kĩla mũnakethie, nyie Mwĩai Ngai Mwene Ūtonyi W'onthe nakĩlũkya na kĩseve. Nĩneekie ũu nĩkĩ? Nũndũ ĩkalũ yakwa nĩ ĩombokangu, nenyu kĩla mũndũ akwatene na maũndũ ma mũsyĩ wake mwene. Kwa kĩtũmi kũu, nĩmũtumĩte kũtaua na vai kĩndũ kĩtonya kũmea. Nĩnatumĩe nthĩ yĩthĩwa na mũnyao o na ĩĩmanĩ, mĩũndanĩ ĩla ĩvandawa ngetha ya mbaa mbeke, mĩũndanĩ ya mĩsavivũ na ya mĩthata, kũndũ kw'onthe kũla kũvandawa syĩndũ, andũnĩ na ĩndonĩ. Wĩa wenyu

w’onthē ūla mūtethasya ūkeethīwa wī o wa mana. *-Akai. 1:5-11*

Nīvo īndī Melikisendeki mūsombī wa Salemu waetie mūkate na ndivai. Melikisendeki aī mūthembī wa Ngai Ūla wī Īlū Mūno. Nīwaathimie Avalamu na asya atī, “Ngai Ūla wī Īlū Mūno, ūla woombie ĩtu na nthī nīakūathime we Avalamu. Nīataīwe Ngai Ūla wī Īlū Mūno, ūla ūtumie ūsinda amaitha maku!” Avalamu nīwamūnengie Melikisendeki kīlungu kya ĩkūmi kya syīndū syonthē ĩla watūngie. *-Mwa. 14:18-20*

Aaūmae maitū Avalaamu, Isaka na Yakovo onthe nīmaī aīkīku kwa Ngai kūivanī kwa kīlungu kya ĩkūmi na Ngai nīwamaathimie na maūathimo manene mūno. Kīla kītūsīīaa kumya kīlungu kya ĩkūmi nī ūng’endu na ĩtomo.

Īsaka nīwawandie ĩlu nthī ĩsu, na mwakanī o ūsu akwata ngetha kūndū ĩana kwa mbeū ĩla wavandīte, nīkwīthīwa Mwīai Ngai nīwamūathimīte. Īsaka nīwatw’īkie mūthwī, na ūthwī wake waendee kwongeleka nginya eethīwa e na ūthwī mwingī mūno. *-Mwa. 26:12-13*

Na ethīwa ngasyoka mūsūyī kwa ĩthe wakwa nī ūsūvionī, nīvo īndī we Mwīai Ngai wīthīwa Ngai wakwa. Īvia yī ya ūlilikany’o nenzīla vaa yīkeethīwa vandū vala wīthaihīawa, nakwa ngakūnengae kīlungu kya ĩkūmi kya syīndū syonthē ĩla wīnengae.” *-Mwa. 28:21-22*

Kīlungu kya ĩkūmi kī kīvathūkany’o na nthembo. Nthembo syūmaw’a kīla ĩvinda Misa ya wakyumwa ĩkūsomwa na ĩnenganawe ĩvinda ya Misa. Kīlungu kya ĩkūmi nakyo kyūmaw’a ĩvinda kwa ĩvinda; kīla mūthya wa mwei kana mwakanī, kīla nusu ya mwaka kana o kīla myei ĩtatū, na kūendee o ūu kwīanana na ūkwati wa mūndū kana o ūndū mūndū ūkūvanga na Ngai wake. Mūndū ūtena ūkwati o na ūmwe ndīthīawa ne nginya aumye kīlungu kya ĩkūmi nūndū kīthīawa kī kīlungu kya ūkwati wa mūndū.

Kumya kīlungu kya ĩkūmi nī kūia mbesa na ūthwī waku mūvukonī wa Mwīai Ngai, na yīla waumya kīlungu kī, Mwīai Ngai nūkūnengae ūsūvīo wa mwanya. Kīlungu kya ĩkūmi kīyumaw’a kīthuse mīvuko ya athembī, īndī syūmaw’a kwondū wa kūendeesya wīa wa Mwīai. Ethīwa mūsaala waku nī silingī yīana yīmwe (Shs.100) na īndī ūinengane kīlungu kya ĩkūmi kūla kwī Mwīai, yaanī silingī ĩkūmi ta kīlungu, Mwīai no eke kyama kīnene na ĩla silingī mīongo kenda (Shs. 90) syatiala kūte silingī yīana yīmwe. Ndeto ya Ngai yaītye atī, “Īthīawa na ūtanu yīla ūkūnengane mīthīnzīo yaku yonthē, na ūyīw’aa mūyo yīla ūkumya kīlungu kyaku kya ĩkūmi. Mūnenge Ūla wī Īlū Mūno o tondū we ūkūnengete, mūnengae kwa ūlau kwīanana na ūtonyi waku, nūndū Mwīai nīwe ūīvaa, nake akakūīva mavinda mūonza mbee wa ūndū ūmūnengete” (Sil. 35:11-13). Mūndū ūla ūtūngīawa no ūla wanenganie. Mwīai Ngai ndesa kūlwa nī ngoo yitū ya tei nūndū we nī mūīkīku. Mwīai Ngai nīwaisye, “Kūnengane kwī ūathimo mwingī kūte kūnengwa” (*Meko. 20:35*)

VINYA WA KŪTŪNGA MŪVEA

William Colgate nĩ mūamelika ūla wambĩe kambunĩ ya Colgate, na aumĩte mūsyĩ waĩ na ūkya mwingĩ mūno. Nĩweesĩlilyeĩ, “Nyie no nginya nĩtetheesye syana ila nĩsyaanĩw’e nasyo tume ūkyaanĩ ūũ.” Mūthenya ūmwe akomete ūtee wa ūsĩ, nĩwoonekie nĩ mūtavan’y’a ūmwe wa ndeto ya Ngai ūla wesĩlĩte o vau ūsĩnĩ. Mūtavan’y’a ūyũ nĩwamūkũlilye nĩkĩ wakomete vau na ndaĩ sukulu ta syana ila ingĩ. William nĩwamūeleisye kana aĩ atonya kwĩthĩwa e o sukulu ta syana ila ingĩ, ateo asyai make maĩ ngya mūno ūkethĩa mayaĩ mona mbesa sya viisi wa sukulu. Mūtavan’y’a ūyũ nĩwamwĩieĩ, “Nyie nĩngũkwony’a viasala ūmwe ūtonya kwambĩa, ethĩwa nũkwĩtikĩla kwathana kũnenganaa kĩlungu kĩmwe kya ikũmi kya ūkwati waku kwa Mwĩai Ngai. William nĩweetĩkilile. Mūtavan’y’a ūyũ nĩwamūtwaie kũthũkũma vandũ William weekaa tũwĩla tũnini o vaa na vaa. Ndaaũlwa nĩ watho ūla watianĩe na mūtavan’y’a ūsu na kĩla ĩvinda nĩwanenganaa kĩlungu kĩmwe ĩlũ wa ikũmi kya ūkwati wake kwa Mwĩai Ngai. Vau ĩtina William nĩwambĩe viasala ūyũ wa Colgate. Ūmũnthĩ Colgate nĩ kambunĩ nene mūno yĩ nthĩ yonthe, na colgate nĩyo ndawa ĩla ya maeo yĩsĩwe nthĩ yonthe. Mĩthemba mingĩ ya ndawa sya maeo nĩyũkaa na ĩithela, ĩndĩ Colgate myakanĩ mingĩ yĩthĩtwe yĩũngamĩte na ūlũmu na yĩendeeaa o na kũlũma.

Yĩla waumya kĩlungu kya ikũmi, Ngai akũsũvĩaa kwa nzĩa ya mwanya. Nĩnakomanie na mũndũ ūmwe wekalĩte ate na wĩa vandũ wa ĩvinda yĩasa. Ngai nĩwamũathimie na wĩa. Myei ĩtatũ ĩtina wa kũkwata wĩa ūsu, nĩwawutiwe. ĩvandanĩ ya myei ĩlĩ ĩtina wakũkwata ū wĩa, ayĩw’a mũyo mwingĩ na e mũthangaau, nĩwawĩvie kĩlungu kya ikũmi atekũselewa. ĩndĩ mweinĩ wa katatũ, mavata make nĩtamongelekile na kwoou akũĩfasya kũĩva kĩlungu kũu, ayĩsilya kana Mwĩai Ngai ndekũlya kĩndũ. Kwa ĩvuso ĩthũku nĩwawũtiwe wĩa o mweinĩ ūsu.

NTHEMBO YA MŪNDŪ-MŪKA NDIWA

Īvinda yĩla ūla mũndũ-mũka ndiwa wookie kumya nthembo, nũtonya kwĩthĩwa avoyieĩ, ‘ndũkatate kwĩtikĩlya mũndũ o na ūmwe one kathembo kaa kakwa kaniini.’ ĩndĩ Mwĩai Ngai nĩwoonie kĩveti kyu ndiwa kwa nzĩa ya mwanya; oona ngoo ya kĩveti kĩĩ kya kũnewa ndaĩa mbingĩ na ti kĩla kyathembie ĩsandũnĩ. We nũtonya kwĩthĩwa na kĩndũ o kĩniini kya kũmũnenga Mwĩai Ngai, ĩndĩ mũnenge tu; mũthembee Mwĩai Ngai nake akakũsũvĩaa. Nũtonya kwĩthĩwa ūkomanĩte na mathĩna maingĩ wĩanĩ; mathĩna ma ūkethĩa wĩa waku ti mũsũvĩku, ndũkwambatw’a kĩvĩla wĩanĩ, ūkew’ĩawa kĩwĩu nĩ ala mũthũkũmaa ĩmwe, ūkethĩwa na mũnene wĩ vinya mūno kwĩkalany’a nake, na syĩndũ ingĩ o ta isu. ĩndĩ yĩla waumya kĩlungu kyaku kya ikũmi kwa Mwĩai Ngai, akakũsũvĩanaa na mothũku aa onthe maikaakũkie. Kwĩsĩla kumyanĩ kwa kĩlungu kĩĩ, twĩthĩawa tũyĩnengane kwa kĩla nzĩa mokonĩ ma Ngai.

MWĪKALĪLE WA ŪTHEU WA KĪ-MWĪ NĪ NTHEMBO

Ala onthe meenenganie mamūatīe Mwāi Ngai na kūmūthūkūmaa we e weka; athembi, masista na mambulatha nī mevītaa na motianōo atatu; kwīkala me atheū kī-mwī, mekalae thayū wa ūkya, na kwīthīawa me ew’i kūla kwī anene moo. Motianōnī aa me atatu, kīla nyie mwene nīsīlasya kī vinya mūno kwīanīsya nī kwīkala wī mūtheu kī-mwī. Kītumi nūndū ethīwa mūndū ndekwīanīsya ūtianōo wa ūkya kana wa kwīthīwa e mwīw’i, o kwa mītūkī kana o kwa īvinda yīasa, anene make makeethīwa matonya kūmanya. Īndī kwa ūla ūvukasya mwī wake, vai mūndū ūngī ūtonya kūmanya ūu ateo Mwāi Ngai e weka. Mūndū no ethīwe o kīla īvinda atena ūtheu mesilyanī na mīw’ilenī yake, na ailea kwīsa kūkanw’a o na īmwe.

NTHEMBO YA ŪTHEU WA KĪ-MWĪ NĪ MYAU?

Ūtheu wa kĭ-mwĭ nĭ kŭtiana na maŭndŭ onthe ma kŭmanyana kĭ-mwĭ, kana o na kwĭka ūndŭ w'onthe ūkonanĭtŷe na maŭndŭ ma kĭ-mwĭ wĭsĭ, kana o na ūtesi. Ūtheu wa kĭ-mwĭ wa kwĭlea, nĭ kŭlea kwĭsa kŭtwaana kana kŭtwawa kana o na kwĭthĭwa ve mŭndŭ woosie mŭkekealanasya. Nĭ kwĭthĭwa wanyuvie Yesŭ ta we mŭnyanyau thayŭnĭ waku w'onthe. Savulĭ 86:11 nĭ mboya nzeo mŭno yoloota mwĭkalĭle wa ūtheu wa kĭ-mwĭ

Ame Mwĭai Ngai manyĭsye ūndŭ ūkwenda nĭke, nĭ kana nĭatĭle ūwo waku, nenge ngoo ĭtena ūaanĭkŭ, nĭ kana nĭkĭae ĭsyĭtwa yaku.

Ala onthe meetiwe kŭmŭatĭa na kŭmŭthŭkŭma Ngai e weka, methĭawa mathoketw'e methĭwe mate atwae kana makatwaana, na methĭwe maŭndŭ moo onthe malenge Mwĭai Ngai e weka maimŭthaita kwĭsĭla mĭnĭ yoo. Mŭtheŭ Vaŭlo asyaaĭ:

Nĭngŭmwĭsŭva ĭndĭ mbaitu, nŭndŭ wa tei mwingĭ ūla Ngai ūtwonetŷe, mwĭyumŷe inyw'ĭ ene ta nthembo yĭ thayŭ, ntheu na ya kŭmwendeasya Ngai. ĭsu nĭyo nzĭa ĭla mbaĭlu yenyu ya kŭmŭthaita Ngai. Mŭikaatĭe mĭkalĭle ya andŭ ma nthĭ ĭno, ĭndĭ ĭtikĭlyai Ngai amŭalyŭle ngoonĭ kwa kŭmŭtŭnga eŭ ĭlĭkonĭ syenyu. Nĭvo ĭndĭ mwĭithĭwa mŭtonya kŭmánya kĭla Ngai ūkwenda, nakyo nĭ kĭla kĭseo, kĭmwendeasya na kyaĭlu.

- Alo. 12:1-2

VE THĪNA MŪNENE MWĪKALĪLENĪ WA KWĪTHEMBA ŪTHEUNĪ WA KĪ-MWĪ?

Vena thĭna mŭnene mwĭkalĭlenĭ wa nthembo ya ūtheu wa kĭ-mwĭ? Wĭthĭwa ne kĭndŭ kya kŭneena tŭ kwasya vate ndei, kana mwĭkalĭle wa kĭkatoleki wa ūtheu wa kĭ-mwĭ wĭ mŭsŷyonĭ. Nthĭnĭ wa nthĭ yonthe, ve vakuvĭ andŭ mbee wa milioni ĭmwe ovamwe na athembi, ala manyuvie mo ene kŭmŭatĭa na kŭmŭthŭkŭma Ngai e weka ĭtina wa myaka mingĭ ya kŭvundĭw'a. Kŭŭ ĭlŭlu wa nthĭ, kĭla mŭndŭ nĭwĭtŷtwe amŭatĭe Mŭnene wake Mwĭai Ngai, na kĭla ūmwe amwĭtĭkaa kwa nzĭa yake yĭ mwanya. Notwose nthembo ya ūtheu wa kĭ-mwĭ ta nzĭa ĭmwe ĭla andŭ matonya kwosa nĭ kana mamŭatĭe Mwĭai Ngai kwa nzĭa ya vakuvĭ.

Asu nĭmo andŭ ala meethĭwe na mwĭkalo mwailu, malea kwĭthokoanya na molaalai, na meeyĭkalya me atheu. Nĭmeekaa maŭndŭ onthe ala Kalondu wameaĭaa meke. Nĭmoovoiw'e kuma andŭnĭ ala angĭ, methĭwe mailĭ ta ūsyao wa mbee wa syĭndŭ syonthe ĭthembeetwe Ngai na Kalondu - Ūvu. 14:4

Mwīai Ngai nīwamwīyīaīe Yelemia ta ūū, “Ndūkatwae kīveti na ndūkasyaie syana nthī ĩno” (Yel. 16:2). We wīna wīa ūla wanengiwe nī kana ūwīanīisye kwondū wa Ūsumbī wa Ngai.

ŪNDŪMBIVILIAĪNEENETEĪŪLŪWAKWĪTHEMBA KWĪKALAA ŪTHEUNĪ WA KĪ-MWĪ

Mündū ūla ūtatwaanīte athīnikīaa wīa wa Mwīai, nīkwīthīwa emantha ūndū ūkūmwendeesya Mwīai. Īndī nake mündū ūla ūtwaanīte athīnikīaa maündū ma nthī ĩno, nīkwīthīwa emantha ūndū ūkūmwendeesya mūka, na kwoou wendi wake nī mūaanīku. O nake mündū mūka ūla ūtemūtuae kana mwīitu, athīnikīaa wīa wa Mwīai nīkwīthīwa emantha ūndū ūkwīyīkalya e mūtheu mwīinī na thayūnī, ĩndī mündū mūka ūla mūtuae athīnikīaa maündū ma nthī ĩno, nīkwīthīwa emantha ūndū ūkūmwendeesya mūūme. *-1 Ako. 7:32-34*

Mwīkalīle wa kwīthemba kwīsīla ūtheunī wa kī-mwī wīthīawa ne ūthokyo wa Mwīai Ngai tūthīnikīae wīa wake e weka tū, tutena ngoo mbaanīku. Nītūsomaa kana alaīka na atheu nī mew’īaa kīw’īu ala meethembie mekalae me nthīnī wa ūtheunī wa kī-mwī. Mūtheū Vaūlo o nake no wamewīie kīw’īu, ĩndī aneena ĩlū wa w’īa wake mwīkalīlenī ūyū nūndū nīweesī nesa mawonzu ma kī-mündū.

Nīngūmwīw’īa kīwīu, ĩ, kīw’īu kya Ngai, nūndū inyw’ī mūilyī ta mwīitu ūtaamanyana kī-mwī na mündū-ūme nīvaaīisye mündū-ūme ūmwe, nake nī Klīsto. Īndī nī na w’īa wa kana o ūndū nzoka yamūkengie Awa na ūseleke wayo, mosūanīo menyū nīmatonya kūthūkw’a mūkaeka kwīthīwa mwī aīkīku kwa Klīsto. *-2 Ako. 11:2-3*

Mwīkalīle ūyū wa kī-Klīsto wa kwīthemba kwīkalaa nthīnī wa ūtheunī wa kī-mwī ūkūlasya kwa vīna kwīleana vyū na motanu ma mūtwaano nī kana tūtutye Yesū Klīsto ūla nī we mūtheu vyū kī-mwī. Nī wīto wa kūmūatīīa na ngoo ĩtena ūaanīkū, na kūmathūkumaa andū ala angī wendonī ūsu wa Ngai ūte kyende (Sīsyā. Savulī 86:11).

Mwīkalīle wa kūlea kūtwaana tī wa kūlea tū mūtwaano, ĩndī wīthīawa nī wa kwīyumya kūtethasya wīa wa ū-Ngai. Kūvathwa kīklīsto wīthīwe ūtewa mūtwaano, kana o kwa nzīa ĩngī kwīthemba wīkalae nthīnī wa ūtheunī wa kī-mwī, nī ūthokyo nī kana wīthīawe ūsūitwe nī wendo wa Ngai. Mūtheu Tomasi Akwīno aasyaaī, “Kwīthīwa ūte mūtwaanonī nī kwīthīwa nthīnī waku wī mūthei kwondu wa Ngai: wīthīwe wī mūthasye na wīnenganite ūkethīawa kīla ĩvīnda wīvo kūmūthūkūma.”

MWĪKALĪLE WA ŪTHEU WA KĪ-MWĪ NĪ NTHEMBO

Kwĩthĩwa ūte mĩtwaanonĩ kwĩthĩwa wĩna mwanya na ūtonya kwĩkalanya na andũ ma kĩla mũthemba vate ūmwe ūvĩtitye mbee wa ala angĩ. Mwĩkalĩle ūũ wendaa ala me nthĩnĩ waw’o, methĩwe mate kĩndũ meũvitha mĩkalĩlenĩ yoo na andũ ala angĩ methĩawa namo, na kwa kĩla kyonthe mekaa. Kwa ūla w’ontho wavathiwe ethĩwe ate wa mĩtwaano kĩ-klĩsto, vai kĩndũ o na kĩva kya kĩmbithĩ kwake kana kyake e weka.

Twalea kwosa kwĩthemba kũu kwa kwĩkala twĩ atheu kĩ-mwĩ ta ūtiano, nĩtũtonya kũlea kũkwĩanĩsya, tũkambĩa kwĩka maũndũ mataĩlite nĩ kana tusũsye ūla mwanya wĩthĩawa ūtĩtwe ngoonĩ nĩ kwĩthĩwa tũte mĩtwaanonĩ. Maũndũ aya nĩta kwosa na kũia mbaka kana ngĩtĩ natũyĩthĩwa tũsyendete mũno ta mũndũ, tũkatindaa kompũtanĩ, kwĩthukĩasya latio kĩla ĩvinda ovamwe na kũsiasyaa televisyoni, na syĩndũ sya mĩthemba o ta ĩsu. Īngĩ no syĩthĩwe ta kũtwĩka mũnyw’i wa ūkĩ wa kĩla mũthenya, ūkamilwa nĩ kũsiasya mathau ma kompũta, sinema, kũsoma makanzeti, kũsisya televisyoni, kũtindaa ūisisy indaneti na syĩndũ sya mũthemba o ta ūsu. Kũũ nĩ kwonanya kana tweethemba kũũtheunĩ wa kĩ-mwĩ no nginya twĩkalae tusũtwe ngoonĩ sitũ nĩ wendo wa Ngai ūla ūtaolekaa, kwĩsila mwĩkalĩlenĩ wa mboya ya kĩthetheesyo.

Mũthenya ūmwe nĩnavundiasya ĩlũlũ wa ūtiano wa kwĩthemba kwa mwĩkalĩle wa ūtheunĩ wa kĩ-mwĩ. Nĩnaisye kana Yesũ e weka nĩwe ngelekany’o yakwa ya kwĩkalaa nĩ ūtheunĩ wa kĩ-mwĩ. Ūmwe wa athembi ala maĩ litilitinĩ ĩno nĩwangũlilye ūkũũ wakwa. Yĩla namũsũngĩe kana naĩna myaka mĩongo ĩtatũ na ĩlĩ nĩwandavisyeĩ, “Nĩ kavala wambĩe kũtavanya ĩlũlũ wa kwĩthemba kĩ-mwĩ wamina kũvikya myaka yĩ yĩlũlũ wa mĩongo ĩna nũndũ Yesũ aĩ Ngai na ekalile thayũ myaka mĩongo ĩtatũ na ĩtatũ tũ. Itulumo sya thayũ syambĩa ĩtina wa vau.” Kaingĩ nĩtũlawa kana Yesũ asyaiwe ena wũmbe w’ontho wa kĩ-mũndũ, ĩndĩ, “We mwene kwa ngenda yake, nĩwatiie ūu w’ontho na eetw’a ngombo. Nĩweethĩwe ailyĩ ūndũ ūmwe na mundũ, na ooneka e na wũmbe wa mũndũ (Avi.2:7). Ithi syĩtawa itulumo sya thayũ syĩthĩawa vo o kĩla ĩvinda na kwa kĩla mũndũ, ĩndĩ kwa ūla wusũtwe nĩ wendo wa Ngai akeethĩwa atonya kũisinda.

Īvinda yĩmwe nĩneew’ie ngewa ya aũme elĩ makĩlaa ūsĩ anyuve na meenenganĩte kũmũthũkũmaa Mwĩai Ngai e weka. Kelitũ kamwe o nako nikaungamĩte o vau katesi ūndũ keũkĩlanĩlya ūsĩ ūsu kathi ngalĩko ĩsu ĩngĩ. Ūmwe wa aũme asu anyuve nĩwakokĩlilye na akakua na moko nginya makĩla ū ūsĩ. Aũme aa anyuve nĩmaendeeie na kyalo kyoo. ĩtina wa nyusu ĩsaa, ūla mũndũ-ũme mũnyuve wa kelĩ nĩwakũlilye ūyũ wa mbeeĩ, “Wikie ūu nĩkĩ? Nĩwĩsĩ nesa ta aũme anyuve, tũyĩtĩkĩlitw’e kũsisya mũndũ mũka kana kũmũkwata, tyo kwĩsa kũmũkua mokonĩ maitũ.” “Asi, nyie nĩnĩkaie nthĩ ngalĩkonĩ ĩsu ĩngĩ ya ūsĩ, ateo we wĩonekana noũkakuĩte ngoonĩ yaku. Nyie nĩsĩlya ūu nĩw’o ūthũku mbeange.”

ATHEMBI, MASISTA NA MAMBULATHA MOSAA WĪVĪTO WA KWĪTHEMBA ŪTHEUNĪ WA KĪ-MWĪ NĪKĪ?

Mevĭto onthe mosawa ta nzĭa ya kŭthengeanĭa na kŭmŭtutya Klĭsto. Onthe ala manyuviwe na meenengane kŭmŭthŭkŭmaa Mwĭai Ngai e weka; Athembi, masista na mambulatha metitwe matwĭke Klĭsto ũngĭ. Yĭla ũmwe woo weevĭta ekalae thayŭ wa kwĭthemba kĭ-mwĭ, ethĭwe e ngya, na e mwĭw’i kwa anene make, ethĭawa aitata amŭatĭŭe Yesŭ ũla nĭwe mŭtheu, ngya na mwĭw’i. Ūla Mŭtheu Vyŭ, Mwana wa Ngai, ambĭĭaa mwĭkalĭle wa thayŭ wa mwanya ũte ũndŭ ũngĭ, ateo wa kŭtethasya wĭa wa Īthe Wake.

TŪTONYA KWĪANĪSYA WĪVĪTO WA KWĪTHEMBA ŪTHEUNĪ WA KĪ-MWĪ ATA?

Nĭtwoona kana mwĭkalĭle wa ũtheu wa kĭ-mwĭ nĭ nthembo na nĭ kĭmanyĭo kĭseo, na athembi, masista na mambulatha nĭmosaa wĭvĭto ũyŭ mamŭatĭŭe Yesŭ ũla nĭwe mŭtheu vyŭ kĭ-mwĭ. Nĭ kana tŭtonye kwĭanĭsya wĭvĭto ũyŭ wa kwĭthemba kwĭkalaa twĭ atheu kĭ-mwĭ nĭ ũndŭ wailu tŭkamanya ũndŭ we Yesŭ waĭ mŭtheu kĭ-mwĭ. Yesŭ aĭ na ũtheu ũŭ wa kĭ-mwĭ nŭndŭ we nĭ wausŭitwe nĭ wendo wa Īthe Wake. “Nyie na Asa twĭ kĭndŭ kĭmwe” (Yoa. 10:30), Yesŭ nĭwaisye. Twailĭtwe nĭ kusŭwa nĭ wendo wa Ngai nĭ kana tŭkwate vinya wa kwĭanĭsya wĭvĭto ũŭ wa kwĭkalaa twĭ atheu kĭ-mwĭ. Twalea kusŭwa nĭ wendo ũyŭ wa Ngai, tŭikethĭwa tŭtonya kwĭanĭsya wĭvĭto ũŭ wa nthembo ya kwĭkala twĭ atheu kĭ-mwĭ, nginya o yĭla ũkatusŭa. Wĭto wa mwĭkalĭle wa kwĭthemba ũtheunĭ wa kĭ-mwĭ nĭ wĭto wa kĭ-ũngai. Tŭisisia kĭ-mŭndŭ, mwĭkalĭle ũyŭ wa kwĭthemba ũtheunĭ wa kĭ-mwĭ ndŭtonyekana, ĩndĭ kwa ala mekŭwenda, no nginya mavoye kwa vinya mŭno nĭ kana mausŭwe nĭ wendo wa Ngai. Kwĭw’aa wĭna mwanya mŭthei ngoonĭ yaku ngalĭkonĭ ĩno ya wendo nĭ kŭtonya kŭkŭtete ũvalŭku.

Wĭanĭsyo kwa mwĭkalĭle wa ũtheu wa kĭ-mwĭ ũtonyekana tŭ kwĭsĭla kwĭthemba mĭw’ilenĭ yitŭ ya mawendi ma kĭ-mwĭ na kŭleana na mŭyo na motanu onthe ma kĭ-mwĭ. Nĭtŭŭsoma kuma valŭanĭ wa mbee wa Mŭtheu Vetelo atĭi:

Kwoou nŭndŭ Klĭsto athĭnie mwĭnĭ wake, nenyu o ta ũŭ ĩkalaai
mwĭyŭmbanĭtŭe kŭthĭna o take, nŭndŭ ũla ũthĭnaa mwĭnĭ nŭekanĭte
na naĭ. -1 Vet. 4:1

Īvinda ivĭtŭkĭte, atheu amwe nĭmoonanasya kana kĭmanyĭo kĭ kĭkonanĭtŭe na alaika. ĩndĭ ũu tiw’o nŭndŭ kwĭthemba kĭ-mwĭ ti kĭmanyĭo kya alaika; nŭndŭ kwoou

MWĪKALĪLE WA ŪTHEU WA KĪ-MWĪ NĪ NTHEMBO

kīivo tondū alaika mayithiawa na mawendi ma kī-mwī. Īndī kwa andū, mwīkalīle wa ūtheu wa kī-mwī nī kīmanyio kya kwithemba nūndū andū onthe methiawa na mawendi ma kī-mwī. Mūtheu Vaūlo atūvundiasyaī, “Andū onthe ala ma Klīsto Yesū nīmoaite mīi yoo, vamwe na mosūanio mayo mathūku na mawendi mayo.” (Aka. 5:24). Ūū nī kwasya kana ala mekwenda kūatīa Mwīai Ngai kwa vakuvī, no nginya moae mīi yoo vamwe na mosūanio mayo mathūku na mawendi mayo. O īngī

Nūndū wa tei mwingī ūla Ngai ūtwonetye, mwīyumye inyw’ī ene ta nthembo yī thayū, ntheu na ya kūmwendeasya Ngai. Īsu nīyo nzīa īla mbaīlu yenyu ya kūmūthaiha Ngai. Mūikaatīe mīkalīle ya andū ma nthī īno, īndī ītikīlyai Ngai amūalyūle ngoonī kwa kūmūtūnga eū ilikonī syenyu. Nīvo īndī mwīithīwa mūtonya kūmānya kīla Ngai ūkwenda, nakyō nī kīla kīseo, kīmwendeasya na kyāīlu. -*Alo 12:1-2*

Kwīthemba mwīkalīlenī wa ūtheu wa kī-mwī ti kīndū tū kīkītaa kūkīa mūndū. No nginya mūndū akeyumya vyū ūmwīkalīlenī. Kwīthīwa mūndū nīweevītie, kana nundu kīkūndī kyake nīkīkūlasya ūtheu ūsu, kana o nūndū anene make nī maūatīāa, kīī ti kīndū kya kūmatwīkīthya kana nī atheu kī-mwī. O īngī kīī nī kīmanyio kīvītūkīte kwīthīwa nūtonya kūmīīsyā mawendi ma mwīī nūndū kīthīawa kīkonanītye na mwīkalo wa mūndū ūsu we mwene. Mūndū no ethīwe ate mūtheu kī-mwī mesīlyanī na kīnthīnī mwīīnī wake ate kwonany’a o na vanīnī. Yesū nīwasyāa kana mūndū ūla ūsiasya mūndū mūka na kūmwīw’īa mūmeo, ngoonī ethīawa alaala nake (Mat.5:28).

Mūtheu Vaūlo nake aasyāaī, “Nīnīvūaa mwīī wakwa na kūūtw’īkīthya ngombo yakwa, nī kana ndīkese kwīkw’a ūtee ītina wa kūtavya angī Ūvoō Mūseo” (1Ako.9:27). Nīweesī nesa vyū kana vate kwīthemba vaitonyekana kwīsa kūmūtany’a Mwīai Ngai. “Tatai mwīkale na mūuo na andū onthe, na mūyīkala na ūtheu wa ngoo, nūndū vai mūndū ūkamwona Mwīai ate na w’o” (Aevl. 12:14). Īngī nī kana tūtonye kwīanīīsyā wīvīto ūū wa kwīthemba ūtheunī wa kī-mwī, no nginya twīkalae tūīsūania maūndū ma īlū ītunī.

Sūanīaai īlū wa maūndū asu ma ītunī, na ti ala ma kūū nthī. Nīkwīthīwa inyw’ī nīmwakwie, na thayū wenyu yu ūvithītwē vamwe na Klīsto nthīnī wa Ngai (Ako.3:2-3). Īndī nūndū Ngai ūla wamwītie nī mūtheu, o nenyu īthīwai mwī atheu. -*1Vet. 1:15*

ISIĪĪ KWĪANĪSYANĪ KWA NTHEMBO YA ŪTHEU WA KĪ-MWĪĪ NĪ SYĪVA?

KĪsĪĪĪ kĪla kĪnene vyū kwĪanĪsya nthembo ya ūtheu wa kĪ-mwĪĪ nĪ thavu ya ūthaa ĩla nĪ ĩmwe nthĪnĪ wa naĪ ĩla syĪkawa mŭno vyū ĩlŭ wa nthĪ. Ūthaa nĪ kwĪthĪwa na mawendi mathŭku ma kĪ-mwĪĪ mate kĪthimo. Ūthaa ūvwĪkaa ngoo ya mŭndŭ ūkamŭnyivya akili o na ūkamŭtwĪkĪthya ngombo thayŭnĪ wake. Ala onthe methĪawa na ūthaa nĪmavalŭkaa mawendinĪ mathŭku ma kĪ-mwĪĪ ma kĪla mŭthemba.

MwĪĪtu ūmwe weethĪtwe na anyanyae ma aŭme ana, na yu ena wa katano nĪ wookie kŭmbona. NĪwandavisye kana we ndeethĪawa ayenda ethĪwe na anyanyae aa onthe, ateo o na ūmwe woo aĪmina kŭmŭkosea na kŭmŭŭmĪsya ngoo, ndaĪ atonya kwĪsĪĪia kŭlea kŭtuma ndŭŭ kĪatianĪsyo. O na aĪ aumĪtye mavu yĪmwe kŭatĪa yĪngĪ, na no waendee na kŭsembany'a na imwana. MwĪai Ngai nĪwaneenĪe nake atĪĪ, “Īkalaai mŭtongoew'e nĪ Veva na mŭikeanĪsye mawendi ma mwĪĪ. Nŭndŭ kĪla mwĪĪ wendaa tikyo Veva wendaa; na kĪla Veva wendaa tikyo mwĪĪ wendaa. SyĪ syelĪ iyĪw'anaa, na ūu nĪ kwasya kana inyw'Ī mŭitonya kwĪka ūndŭ mŭkwenda” (Aka.5:16-17). KĪla kyonthe kya syawa kwĪsĪla ūthaa kĪtw'Īkaa kya ūthaa na tŭtesĪte kŭsyawa kwĪsĪla vevanĪ tŭkeethĪawa tŭiluluutikw'a nĪ mawendi aa ma kĪ-mwĪĪ. Kwa ngelekany'o nĪtŭsoma ūlŭ wa Yosevu ūla wathooiw'e nĪ ana-a-Īthe Misili na ūndŭ waĪna akili yeanite na ekeanĪ. NĪ weekĪawa motato yĪmwe kŭatĪa yĪngĪ ĩndĪ ndaaĪka naĪ

O na kau mavinda maingĪ mŭka wa VotivalĪ nĪwathĪng'Īsya Yosevu kwĪka ūndŭ ūsu, Yosevu ndaaĪtikĪla kŭmanyana kĪ-mwĪĪ nake kana kwĪkala vakuvĪ nake.
-Mwa. 39:10

Yovu nake nĪwe waĪ ūla mŭndŭ ūme wa w'o weevĪtie na athana kwondŭ wa metho make kana.

NĪnĪvĪtite ngathana kana, ndikaasisya mwĪĪtu na wendi mŭthŭku. *Yovu 31:1*

Andŭ aŭme aa ma Ngai nĪmoomĪsye motato kwĪsĪla kwĪthemba na kwĪlea kwoo.

ŪTHAA ŪKAA ATA?

Ūthaa ūtŭlikaa kwĪsĪla mbingĪ syĪ kĪvathŭkany'o, ateo nzĪa ĩla nene nthĪnĪ wa syo syonthe nĪ kŭsoma na kŭsisya syĪndŭ siŭneena na kwonany'a maŭndŭ ma ūlaalai, kwĪthŭkĪsya mbathi sya ūlaalai, kŭneena syĪndŭ ĩngĪ itekŭete ūtheu wa mwĪĪ, ovame na kŭlika mĪkalĪlenĪ itethĪawa na ūtheu wa kĪ-mwĪĪ.

Ūthaa ūlĭkaa mŭndŭnĭ kwĭsĭla nzĭa syĭ kĭvathŭkany'o:

1. Aaumae maitŭ
2. Wendi wa asyai maitŭ
3. Kwĭsĭla methonĭ maitŭ, matŭnĭ, ūimĭnĭ, kŭkwata kana kŭkwatwa na mĭŭkenĭ
4. Kŭvukw'a
5. Kwasya wendo
6. Ūmanyani wa kĭ-mwĭ nza wa mŭtwaano
7. Mĭendele ĭtaĭlĭte ya wendi wa mwĭ, ta mŭndŭ kwĭtanĭthya we mwene kĭ-mwĭ

1. Aaumae Maitŭ

Kwĭ mavinda maingĭ mawendi mathŭku ma kĭ-mwĭ matŭmaa andŭ amwe malika molaalainĭ, ta ma kŭmanyana kĭ-mwĭ andŭ matatwaanĭte, ala atwae kŭmanyana kĭ-mwĭ na andŭ angĭ nza wa mŭtwaano, ovamwe na kŭlika ūmalwayanĭ. Andŭ aa o na maiitwa kaingĭ, kana maneenw'a namo, mayĭsaa kŭsenzya, ateo maendeeaa o na kwĭka naĭ ithi. Kĭla methĭawa mayenda ti ndawa syĭ syoka, ĭndĭ nĭ methĭawa mayenda ūthasyo. Yĭla ūko woo wakunĭkĭlwa nesa nĭ vonekanaa kana amwe ma aaŭmae moo onamo nĭ maĭ na mĭtuo ĭno ĭetawe nĭ mawendi mathŭku ma kĭ-mwĭ. Kŭya India, nĭ vaĭ vandŭ va silikalĭ va kŭtetheesyaa andŭ kŭalyŭla mĭendele yoo ĭla ĭtaĭlĭte. Nĭnakomanie na kĭveti kĭmwe kyaĭ kya ūthaa na kyaĭ kĭkwatitwe mavinda maingĭ ūmalwayanĭ. Ndakĭtalĭ nĭ syaĭ syonete kana thĭna wake waumanaa na mŭmbĭle wake, ateo mboya syoonanisye kana aitaviwe nza ya mŭtwaano na andŭ amwe ma ūko woo nĭ meesĭkĭwe ta malwaya. Syĭndŭ ta ithi, o na mŭno mbee wa kŭiitwa, syĭthĭawa ĭyenda ūthasyo wa syovo ĭla syĭthĭitwe ūkoni ūsu kwa ĭvinda yĭasa.

2. Wendi wa Asyai

Kĭveti kĭmwe kyaĭna mwana kĭtekĭtwae nĭ kyookie kĭyĭte kĭyasya kana mwĭtu wakyo ūla no ūmwe nĭ waĭ akĭemie. Mwĭtu ūyŭ kuma alika unĭvasĭtĭ nĭ waĭ aekie kwĭthŭkĭsya nyinyia, nĭwamŭtŭngĭthasya na aĭ na mĭendele ĭtaĭlĭte. Inyia wake nĭ waĭ na woo mwingĭ ngoonĭ ayasya, "Thayu wakwa w'onthe waĭ kwa mwĭtu ūŭ wakwa o ūmwe. Ndyaatwawa ĭngĭ nĭ kana nĭmŭee. Yuyu ambĭtaa kĭveti kĭtekĭthĭanu kyasyaie kĭ unĭvasĭtĭ. Aatĭaa o ĭla mĭendele yakwa ya vĭtŭkie ayasya 'Nyie ndikŭlasya kĭndŭ.' Nĭw'a nĭna woo mwingĭ mŭno na nĭmŭvĭtsye." Mwĭai Ngai nĭwaneenie na nyinya ūyŭ ta ūŭ:

Syana sya ĭlaalai iyĭsaa kwĭana, na syana sya ūmalwaya ikathela. O na syekala thayŭ mŭasa ĭitalwa ta kĭndŭ, na mŭminŭkĭlyonĭ ūkŭŭ woo ndŭkanengwa ndaĭa

-Ūĭ 3:16-17

Ūla ūsyaītwe kumana na ūthaa o nake akatw’ika wa ūthaa na akeethīwa atonya kŭvalŭkw’a nīw’o o kwa mītŭkī. Nīngŭlilikana īvinda yīngī kana kamwe kaī ka mīthŭmbi mingī kaetiwe mboyanī nī nyinyia wako. Nīkwoonanīwe kana, kana kaa kasyaītwe nza wa mūtwaano kwīsīla kŭkwatya kwa nyinyia. Vau ītina, asyai aa nī mambīe kwīkalanya ateo kwa nzīa ya lasima. Ītunda ya andŭ mekalanītye vataī mŭvango mŭseo īyīsa kwīana (Sisya. Ūī.3:16-17)

3. Kwīsīla Methonī, Matŭnī, Ūimīnī, Kŭkwata, kŭkwatw’a na Mīŭke

Kīmwana kimwe nī kyaīna kīmanyīo kīthŭku kya kwītanīthasya kyo mwene kī-mwīī’ na nīkyaī kīemetwe nī kŭekana na mŭtuo ūyŭ mŭthŭku. Kīyaī kītonya kŭlea kŭsīsyā kīndŭ o na kīva kīkonanītye na ūthaa. Kyaī kyamililwe nī kŭsīasya sinema, mavisa na makanzeti mekwonany’a syīndŭ ūtaīlīte sya kīko, ovamwe na kŭsīasya mavisa ma andŭ athei na syīndŭ sya mīthemba ta īsu. Kyaī kyambīe mŭtuo īno mīthŭku kī sekondalī kī kīlasi kya kelī, na o na kau yuyu aī mŭimu nīwaī aemiwe nī kŭsenzya. Kwīsīla mboyanī, nī kwavŭaniw’e kana akwatiwe nī mŭtuo ūyŭ mŭthŭku nŭndŭ nīwasīasya mavisa ma andŭ athei vandŭ vaī va kīnyosi. Ūla waī mŭnyanyae wake vyŭ nīwe wamŭtwaie kīnyosinī kīu na amwonya mavisa asŭ ma andŭ athei. Kŭmana na ūu, thavu ya ūthaa nī yamŭlikile kwa īvinda yambee kwīsīla methonī. Kuvikīīa yīla wesie kŭthambya metho make na nthakame ntheu ya Yesŭ, now’o waī atonya kwona ūthasyo. Kītina kya kwīthīwa na naī īno ya ūthaa nī kwona na metho make. Nīwambīe kŭthambya metho make na nthakame ntheu ya Yesŭ kīmboya, na nīw’o īndī wambīe kwīthīwa na ūalyŭku mŭnene mŭtuo nī ūū. Akīlasya esa kwona īvisa ite īseo akambīīa o kwa mītŭkī kŭvoya mboya īno īatīte ya Ūtatŭ Mŭtheu. Mboya īno ya Ūtatŭ Mŭtheu, nī mboya ya seŭviwe nī Mŭthembi. Mathew Elavumkal VC, Mŭūngamī wa Divine Retreat Centre Ashram, Delhi, India na ivoyawa ta ūū, *“Asa Ngai nthambya metho makwa na Nthamake Ntheu ya Yesŭ na ūimbusŭsyā metho makwa na Veva waku Mŭtheū,” mavinda ikumi (10) kīla mŭthenya.*

4. 4. Kŭvukw’a

Mŭndŭ-mŭka ūmwe wa ūkŭū wa mīaka 49 nīwookie ayenda ūthasyo kŭmana na mesilya ma ūthaa ala mamŭthīnasya o na e nthīnī wa Misa Ntheu. Aī mŭtongoi wa kīkundi kya mboya ateo aī na thīna ūyŭ. Nīwandavisyeī, “Mŭthembi, nyie nīw’a nthoni mŭno kwondu wa mesilya aa mathŭku. Nīnumbŭlaa na ndyosa Komŭnio Ntheu, ateo ndikŭmanya nīkī mesilya aya mathŭku matathelaa. Nyie nīw’a nīna kyeva mŭno.” Veva Mŭtheu nīwamŭkŭlīlye alilikana wananī wake na kethīwa nī vaī kīko kya kŭvukwa kyaaīthīwa. Īndī nake nīwalilikanile aivukwa nī mwendw’e-īthe wake yīla waī na ūkŭū wa myaka o īkumi na ītatŭ. Aī mwendw’e īthe mŭkŭū na wamŭkīte mŭno ūla wamŭvŭkīsyē mavinda maingī. Aī asindiwe nī kŭmŭkeka kuma

MWĪKALĪLE WA ŪTHEU WA KĪ-MWĪ NĪ NTHEMBO

o řvandanĩ yũ. Nĩwakuie kĩmena kĩ nginya o na alea kũthi mathikonĩ make. Kwoou Veva Mũtheu aneena nake yĩla wĩ nthĩnĩ wa Misa Ntheu, řũlũ wa kũlea kũekea mwendw'e řthe kũla waĩnakw'o ngoonĩ yake. Kũlea kũekea kwĩthĩawa ne mũango ũvungũĩwe ũla mũthũku satani na ethĩawa yu atonya kũtũkita na nzĩa syonthe sya naĩ. Ngalĩkonĩ ya mũndũ mũka ũyũ, amũkitie kwĩsĩla ũthaanĩ. Nĩwakulilwe amũekee mwendw'e řthe na aivoyeaa thayu wake ovamwe na kũvoyaa kĩla mũthenyata ũũ.

Mew'ře tei na ũimasũvĩa, na ũimanenga thayũ wa ũtanu na wendo -Tov 8:17

Kyama nĩ kyeekĩkie na akwata ũthasyo wa mesilya ala mathũku weethĩawa namo o kavindanĩ kala waekie kũkua mwendw'e řthe kwĩsĩla kũmũekea.

***Kũlea kũekea kwĩthĩawa ne mũango
ũvungũĩwe ũla mũthũku satani na
ethĩawa yu atonya kũtũkita na nzĩa
syonthe sya naĩ***

5. Kwasya wendo

Wendo wa nyinyia ũmũlikaa mwana kwĩsĩla řianĩ yake ya nondo. Ala athuthye ngalĩkonĩ řno nĩmamanyie kana mwana eanĩaa řvunĩ kwa nyinyia aĩithw'a na kĩw'ũ kĩla kĩthĩawa vau waonĩ wa mwana. Kĩw'ũ kĩ nĩ kĩthĩawa kĩituma mwana eane ena syĩndu syonthe řla syendekaa mũndũnĩ. Į kĩw'ũ nĩ kĩtumaa mwana eana ayĩyona we ta mũndũ wa vata, o na kĩw'ũ kĩ nĩkĩthĩawa na vinya wa kwĩkĩa wendo wa nyinyia mwananĩ. Imwĩ sya syĩndu řla syĩthĩawa kĩw'ũnĩ kĩ nĩ syĩthĩawa syĩ řianĩ ya nondo ya nyinyia wa mwana. Kwoou ethĩwa mwana ndanongwa ũndũ vaĩlĩte, ndathũkasya o mwĩ tũ, řndĩ nĩwĩthĩawa ayĩw'a ta ũtekwendwa na ũũ no ũtume akwatwa nĩ mawendi mathũku ma kĩ-mwĩ. Yĩla mwana wasyawa nĩ ũřaa o ndatĩkanĩ řsu nũndũ nĩwĩthĩawa aitianw'a na řkĩw'ũ, řndĩ o mũtũkĩ ambĩřa kwongw'a nĩřvindasya nũndũ ambĩřaa kwĩw'a řngĩ e mwende na e mũsũvĩe.

Ala athũthye ngalikonĩ řno nĩ matũtavasya kana andũ angĩ ala methĩawa me anyw'i anene ma ũkĩ, sikala, ndawa sya kũmila na ma mũtuo řngĩ mũthũku nĩ matonya kwĩthĩwa meethĩwe ve kĩndũ makosie kwĩananĩ kwoo na kwĩthĩwa mataaongw'a ũndũ vaĩlĩte nĩ nyinyia moo nĩ řtalawa ta řmwe ya syĩndũ řla řetae kwa nzĩa nene ũoleku mathayũnĩ moo. Kĩkundi kĩla kĩtetheeasya anyw'i ala masindiwe nĩ kũeka

ũkĩ matekwītavanya nĩmo aaũũ (The alcoholic Anonymous Foundation) nĩ kyookie kũmanyana kana angĩ ma andũ ala maemiwe nĩ kũeka kũnyw’a ũkĩ mayaaĩthĩwa mena wendo mwĩanu wa nyinyia. Ndeto ya Ngai kuma Iĩo.4:1-4 nĩ ietae kyeni ngalĩkonĩ ĩno

Thaavu ũla mũtheu nĩũtukĩte, kwa w’o thaavu nĩ mũalyũku! Mavia mathe manyaĩkĩte myambĩĩĩlyonĩ ya nzĩa nene sya ndũa. Ana ma Saioni ala maĩ vata mũno ta thaavu, yu mailyĩ ta mbisũ sya yũmba, wĩa wa moko ma mũmbi wa mbisũ! O na mbĩwa nĩsyongasya tũswii twasyo, nĩtũnengae nondo tũkongae; ĩndĩ andũ makwa mai na tei, mailyĩ ta nyaa ĩla syĩ weũnĩ. Syana syĩ na waunĩ mwingĩ nginya nĩmĩ syasyo ikalũma kaka. Syana nini nivoyaa lĩu, ĩndĩ vai mũndũ winengae.

Asyai meethĩwa mateũnenga syana wendo ũla waĩlĩte, ĩsyana nĩ syambĩĩa kwĩw’a ĩleetwe. Kwĩw’aa wĩ mũlee nĩkũtonya kũtuma mũndũ ananga thayũ wake vyũ ethĩwa nũkũkwatwa nĩ mũtuo wa kwaasyaa, “Nyie ndikũlasya kĩndũ”

KŪSINDA THAVU YA ŨTHAA-MAŪNDŪ ALA MATONYA KWĪKAWA

O tondũ twamina kwona, mũndũ no nginya ausũwe nĩ wendo wa Ngai nĩ kana atonye kũekana na thavu ya ũthaa. Ovamwe na ũu no nginya tũkethĩwa twĩ vakuvĩ mũno vyũ na tũmwendete ũla Mũtheũ Vyũ Mbikĩla Malia. Mwaitũ Malia nĩwe kĩveti kĩla kyanenganiwe kwa ala onthe mamwendete Yesũ, “Sisya, ũsu nĩwe inyia waku” (Yoa.19:27). Mũsyai ũla wa mũndũ-mũka no we ũtonya kũnengane wendo wa nyinyia. Kwa ivũso ithyonthe nĩtwanengiwe inyia nĩ ũla Mũtheu Vyũ Yesũ.

MATAMBYA AMWE MATONYEKANA

1. Nĩtwĩthĩwe twĩ oĩ ndũũnĩ sitũ, kũneenani kwitũ na savalinĩ sitũ
2. Mavinda kwa mavinda nĩ tumbũle mathavu maitũ kwa Mũthembi
3. Tũikaatĩe kũthi ikundinĩ sya mboya na sya kũthũthanya
4. Mantha na ũyĩthĩwa na mũthembi wa kũũtongoeasya kĩveva
5. Ethĩwa nũkwona nũtonya kũvalũka o mũno, iyĩkĩe vinya na ũikũlya ũtwawe kwĩkala vandũ vangĩ
6. Voya kĩla ĩvinda na ũyĩkũlya kana ve mũndũ ũkaa mũtwenĩ kwaku mũnombeewa Yesũ na ũĩtila ũneenĩ waku nake ũla ũte wa vata.

MBOYA SYA KWĪVETANGANA NA THAVU YA ŪTHAA

1. Kūvoyaa Ndasivii Ntheu
2. Kūsūanīaa na kūvoyaa mboya ya Nzīa ya Ngelany'o
3. Yesū wakwa, thambya na Nthakame Yaku Ntheu ĩtumbĩ na manzi ma asyai makwa ala noombiwe namo. Mbūmbe ĩngĩ ta mwana waku mwa Mwĩai Ngai (mavinda 50 kĭla mūthenya)
4. Yesū wakwa mbetangie thavu ya ūthaa ĩla ya ndikile ĩvinda ya mbee kwĩsĭla kũkwata, kwĩw'a, na kũsisya. Mĩthambye na Nthakame Yaku Ntheu na ūimbusũsya na Veva waku Mũtheu (mavinda 50 kĭla mūthenya)
5. Yesū wakwa kwondu wa matũnda ma mathĩna, kĭkw'ũ na kũthayũũka kwaku, mbetangie thavu ya ūthaa ĩla yĩthĩtwe ĩnzumbĩkĩte, kĭ-mwĩ, mesilyanĩ na mĩtuonĩ yakwa kwa myaka mingĩ. Ova ĩveva ĩthũku ya ūthaa maaunĩ maku na ūimbusũsya na wendo waku (mavinda 50 kĭla mūthenya)
6. Yesū wakwa ngĩite na ilomo syaku kĩtulyanĩ kyakwa na ūimbusũsya na wendo waku (mavinda 100 kĭla mūthenya)
7. ĩla mboya ya Ūtatũ Mũtheu.

KĪLUNGU KYA KENDA

VINYA WA MBOYA

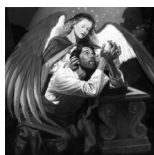
MBOYA NŪNDŪ ŪMWĪ NA KŪMWENDA MWĪAI NGAI

Kŭvoya nĩ kŭmwenda Mwĭai. Kŭmwenda nĩ kwĩkalaa thayŭ ūmwĩ nake. Nakw’o kwĩkalaa thayŭ ūmwĩ nake nĩ kŭthŭkŭmaa nake wĩanĩ wake. Kŭthŭkŭmaa wĩ wake nĩ kwĩkaa wendi wake. Mboya sitŭ mbingĩ iisŭngĩawa nŭndŭ tŭyĩivoyaa twĩna wendo. Wendo mŭliku mŭno kwa Yesŭ nĩw’o mboya ĩla nene vyŭ. Īvinda yĩmwe nĩnakŭlilye Mwĭai Ngai ĩkulyo, “Nĩ ĩndĩ yĩla wĩw’aa mŭyo nŭndŭ wakwa?” Nĩwanzŭngĩe o kwa mĩtŭkĩ ambĩa “Nĩw’aa mŭyo yĩla nakwona wĩ vala nĩ.” Yĩla nasŭanĩe o mŭno yĩlŭ wa ūndŭ ūsu, Mwĭai nĩ waendeeie na kŭmbuanĩsya nthĩnĩ wa maandĩko kana ĩ, “Īndĩ no ūndŭ ūmwe ūla ūkwendeka. Meli we nŭnyŭvie kĩndŭ

VINYA WA MBOYA

kīla kīseo, na vai mūndū ūtonya kūmūvena (Lūka 10:42). Nītwīw'aa mūyo mwingū yīla mūndū ūtwendete watūthokea na ayīea ngewa naitū. Ethīwa ūu nī ūetae mūyo ngoonī sitūi, nake ūla Mūtheu vyū Ngai waitū ūla watwendie mbee wa tūteasyae na akw'a kwondū witū nīta ata? Aingī maitū nī masūanīaa yīla tweeka maūndū maingī na tūilea kūvoya kana maūndū asu nīmew'īthasya Mwīai Ngai mūyo, īndī ūu ti w'ō.

Ew'aa mūyo tū o īvinda yīla tweekala mbee wake kūvoya. Mboya nīyo nzīa īla nene mūno ya kūmwendeesyā Mwīai na kūmanya wendī wake vala tūi. Mboya ndīsakūkūanw'a na wīa?

*Ew'aa mūyo tū o īvinda yīla tweekala
mbee wake kūvoya.*

MBOYA NĪ KŪMŪTETHEESYA MATHĪNANĪ MAKE

Mboya nī ūthokyo wa Mwīai Ngai tūmūtetheesyē mawoonī make. Nīkyo kītūmi wīthīaa o ūndū andū amwe maendee na kūvoya mūno, now'ō mwīkalo woo ūmeasya vinya. Nīmethīawa mayīw'a maīnoa mūno na nīmawatawa nī mathīna maingī. Ūw'ō nī kana o mūno ūla twavoya now'ō Mwīai wonaa ūkīiiku witū na īndī aītūaīa mathīna amwe make. Nī ūndū wa vata na wī ndaīa mūno kūtetheesyā Mwīai mathīna. Mwīai ndetīkīlasya mathīna kūtūkīlya vinya kana matūsūmbike nūndū we nī mūkīiku kwitū.

Nīwīthīawa naitū kīla īvinda tūūthīna na ndaseleawa kūtūsūngīa. Kūthayūūkw'a kwa Lasalo kūma kīkw'ūnī nīkw'ō ngelekany'ō īla nzeo vyū weteelonī kwa Mwīai. Nītwīsi kana Mwīai nīwatavītw'e yīla Lasalo wawaie, īndī ndaathī kūmūsisya. Nīwatavīw'e yīla wakw'ie na ndaathi mathikonī. Īndī ookie ītina wa mītheneya īna, mwīi wake wambīie kūnyunga. Nītūkwna kana yīi nīyo īvinda yīla yailīte nī kana ony'e nthī yonthē kana vai kīndū o na kīva kītonya kūselewa nthīnī wake nīkwīthīwa maūndū onthē mekīkaa kwīanana na mūvango wake. Mboya na mūvango wa Ngai thayūnī witū siendanasya vamwe.

MBOYA ITŪNENGAE ŪSESEEI

Ithyonthe nī twailite kwivundīsyā kūvoya; o mūdū e weka, kīmūsyī kana o kīmākūndi. Yīla twavoya tūkwataa ūseseei kūma vala ve Ngai. Nītūmanyyā ūndū Ngai ūkwenda na tūimūsinda satani na mīvango yake mīkalīlenī yitū ovamwe na mīkalīlenī ya andū ma mīsyī yitū.

MBOYA ITŪNENGAE ŪMĪSYO

Ūmīsyō nī kīmanyō kīseo kīla kīendee na kwaa kwa mītūkī mīsyīnī yitū, mīkalīlenī yitū ya mboya o na mīkalīleni yitū yonthe. Yīla twakwatwa nī kathīna ona kala kanini vyū, tūsembaa vala ve Ngai tūyenda ūsūngō wa mītūkī kwondū wa thīna ūsu. Ethīwa ūtethyo wa mītūkī ndūoneka, twosaa thīna ūsu mokonī maitū na tūimūtia Ngai. Tūekanaa na kūvoya na kūthi kanisanī na tūyasya kana Ngai ndeūtwithūkīsyā, nūekie kūtweenda na kūtūsūvīa, na maūdū angī maingī. Nī kana twīyīvanīthye, nītūwīlikasya thavunī: tūkatia aūme kana aka maitū ala anyw’i na matūumaa, tūkaekana na syana ila iūtūthīnya, na tūimantha “ngai ila ithūkūmaa mītūkī,” ateo maūdū aya onthe matūumaa maūdū makīta kūthūkīa.

Ndakītalī ūmwe Mūitalīa nīwookie mboyanī e na mathīna maīngi. Nīnamūkūlilye kana nūvoyaa. Nake nīwanzūngīeī, “Mūthembi, nyie nī mboyya kīla mūthenya. Nīnamūkūlilye o īngī, “Nūvoyaa kwīsilā kwa Mwaitū Malia.” “Mūthembi, nyie ndivoyaa kwī Mwaitū Malia, īndī nī voyaa Ngethi Malia īmwe kīla mūthenya”. Mwīai atonyā kūtheea mathīnanī maītū ata na Ngethī Malia o īmwe kīla mūthenya? Nake Mbulatha ūngī nīwambīie kana we avoyaa ndatika itano kīla mūthenya. No nginya twīke nesa kwī ūu. Mbee wa Yesū kwambīia ūthūkūmi wake, nīwaeendie kūvoyea weūnī mīthenya mīongo īna na aītīa kūya līu nūdū wa wīa ūla mūnene waī mbee wake. Nthīnī wa maandīko nītūkūwona nīwakuaa ūtukū mūima e mboyanī aineenany’a na Ithe Wake. Ithyonthe nītūwailitwe nī kūatīa ngelekany’o ya Mwīai na Mūnene waitū Yesū Klīsto, īndī ti kūvoyaa tū Ngethi Malia īmwe kana ndatika itano kwa mūthenya.

Yīla twīna litiliti yūkīte, vamwe na ala tūtetheanīasya namo mboyanī, nītūwambīia kūvoya na kwīsūvana kwa Ngai ona litiliti īsu īte vakuvī kwambīia. Tūvoyaa nī kana Ngai atonye kūete andū aingī mboyanī isu, ala mooka matonye kūmwona na metho ma ngoo na mayīw’a na maimanya wendo wake munene, ūla īndī ūtumaa maalyūla mīkalīle yoo vyū kuma ngoonī. Yīla andū mooka mboyanī ithi sya mwanya, ti mo methīawa meyētete. Mwīai Ngai nīwe ūmaetae. Kaīlī mboyya syambīia, mūthenya

VINYA WA MBOYA

wa mbee Mwāi nīwonanasya kana andū aingī methīawa mayīw’a mate eanīe, aingī nīmonaa kana kwīthīwa me vaasa na mawīa moo mīthenya ītano maivoya na mena Mwāi nī īvinda yīasa mūno, na angī aingī nīmethīawa mayenda kūthi na kūtia ī litilīti saa o ila mavika. Ūū nī wīthīawa ona kau nīmethīawa meona mathīna na mīio makuīte īla yīitumīte moka mboyanī ithi. Īndī ona ūu wī o vo, mayīendaa. Mwāi Ngai ūla ūmaetie amanengae vinya kwīsīla Veva Mūtheu akamavoovasya ngoo na aimekalya nginya litilīti īkesa kūthela.

Twī nyūmbani ya litilīti kūya Mumbai India, mūndū ūme ūmwe nīwookie vala naī aimbīw’īa tei mūno. “Mūthembi, ūthūkūmaa mūno, nīwailw’e nī kwosa mwanya wa kūthūmūa vandū va kyumwa kīmwe na ūithi vandū vaasa. Ve vata wa kwīka ūu. Ateo nīkūlya wose ndatīka ilī wīthūkīsyē thīna wakwa.” Nīwandavisye mathīna make. Nīnamwīe nī aende litilīti vandū vala kwa kyumwa kīmwe mboya siendeeaw’a na ithyomo thanthatū. Nake nīwandavisye kana kūka mboya isu ti ūndū wī laisi nūndū nīwoovetwe mūno nī wīa. Aī mūndū ūkwatene mūno nginya ūkethīa kwona matukū atano kwaī vinya mūno. Nī kūneenawa atī, “Kwīthīwa mūndū ovetwe nī wīa mūno nī kwīthīwa wovetwe īy’okinī ya satani. “We yuyu wī mūndū mūwau mūno na ve vata wa Ngai kūlika mwīkalonī wakū, ūu nī w’o?” Nīwathingithisyē mūtwe na eetīkīla. Nakwa nīnaendeeie na kūmūtavyaī, “We nūmanthie īvinda ya kūka kūmbona ona kau nyie nditonya kūūminīa mathīna makū onthe. Nīw’o nīngūūnenga mwolooto, īndī Yesū e weka nīwe ūkūūthasya na kūkwony’a ūsūngīo wa mboya syaku. Ndūtonya kūka na ūyenda Ngai asūngie mboya syaku na sekondī īmwe. Ngai mweene no nginya aneene naku na aikwony’a kītina kya mathīna maku. Ethīwa nīwone mwanya wa kūka kūmbona, ndwaīwa nī mwanya wa kūthi kwīkala na Mwāi Ngai na kūmwīthukīsyā ona ethīwa ekua īvinda yīana ata kūsūngīa.

Ithyonthe nītwendaa ūsūngīo wa mītūkī kwa mathīna maitū. Tūyendaa kweteela mīthenya ītano ya vate kūneena, kūkūna simū kana kwīloela televisenī (ti nthīnī wa ndunīanī ya ūmūnthī!!) twetelee Yesū oke “kavola” kūneena naitū kana kūsūngīa mathīna maitū. Ve ūndū ūmwe waw’o vyū ana-ia na eītu-aia; no nginya twetelee na ūmīsyō kūkwata tei wa Mwāi Ngai. Īī nīw’o, Mwāi Ngai nūtonya kwīthwa oooka “kavola” kwīanīsyā mawatho make o tondū nyie nonete, īndī We o ta ūu nī ūmeanīasya me onthe.

Mwāi ndaseleawa nī kwīanīsyā kīla wathanīte kwīka ūndū andū amwe mesilasya. Īndī omīasya eteelete mūalyūle ngoo, nīkwīthīwa ndendaa mūndū o na wīva ae; kwenda kwake nī andū onthe melile kwondū wa naī syoo.

-2 *Vet.* 3:9

YESŪ, NGELEKANY'O YA W'O

Yesū eethiawa kīla ĩvinda mboyanĩ.

Īvindanĩ yīu Yesū nīwaendie kīīmanĩ akavoye, na ekala vo ūtukū
mūima akĩvoya Ngai. -Lk. 6:12

Ona kau Yesū ndaĩ na vata wa mboya, mūthenya na ūtukū Klīsto nīwaendeeaa na kūvoya. Nīwatĩīye kūya līu na a voya vandū va mīthenya mīongo ĩna. Īvindanĩ ya kūvatĩthw'a kwake, mbee wa kwĩka kyama kyonthe, e mūūndanĩ wa Ngethisemani, e Ngelany'onĩ, Klīsto nīwavoyie. Amanyĩw'a make o ta ūu nĩ mavoyie me kūu nyūmbanĩ yīūlū. Īlūlū wa Mūtheu Vaulo, Ananĩa nīweeiweĩ “Sisya nĩ ūendee na kūvoya”

Mūthenya ūmwe ĩtina wa Misa, mūndū mūka ūmwe nīwookie kūmbona na ambĩa aĩĩ, “Misa yaku yĩ ndaasa mūno.” Nīnamūsūngĩie, “Ūu nīkwasya kana ndwīna saa sya Yesū na ndūmwendete kwa w'o.” Ngewanĩ ĩngĩ, Kandino Garrone nīweeie Rekta wa Seminalĩ ūla waneena ĩlūlū wa thĩna ūla wīvo mūnene wa kwĩkala ūtheunĩ wa kīmwĩ, kwa ala mekalaa mevathĩte ūthūkūminĩ wa Ngai kana, “thĩna ti kwĩvatha, ĩndĩ nĩ mboya.” Mūtheu Tomasi wa Akwino nīwaisye kana we nīwasomie maūndū maingĩ mūno e nyaainĩ sya Ngelany'o ya Yesū kūte kuma mavukunĩ ala manene wasomete maandĩkĩtwe nĩ asomi anene. Īvukunĩ yīmwe yītawa, The Immitation of Christ kana Kūatĩna Nyaĩ sya Yesū nĩ va kūlĩtw'eĩ, “Ve ūunĩko mwaũ kwenyu kūsangĩa ĩlūlū wa Ūtatū Mūtheu kethĩwa nĩ mūmūthatya na naĩ syenyu?” Nake Mūtheu Don Bosco nīwaisye, “Mboya ĩla ĩtatūtetheeasya kūtia ūthūku witū ndīmwendeeasya Ngai”. Mboya yendekaa nūndū ĩetae ūtanu andūnĩ na ūmwe wa mūsyĩ. Kwīanana na ūweti wa Patrick Peyton, “Mūsyĩ ūla ūvoyaa vamwe wĩkalaa vamwe”. Mūthūkūmi ūmwe nthĩnĩ na nyūmba ya mawĩto ma ūthūkūmi wa Ngai nīwendaa kūneena kwa mītūkĩ na Mūnene woo ateo ndaamwona. Yīla wamwĩthĩie e nyūmbanĩ ĩla yoo ya mboya nīwakūlilye aseng'ete, “Nūū eĩatonya kūsūanĩa kana wĩ vaa!” Nyūmbanĩ ya mboya nĩ vo vandū vala andū maĩlĩtwe nĩ kūmantha na makamethĩa aĩthi moo

*“Mboya ĩla ĩtatūtetheeasya kūtia
 ūthūku witū ndīmwendeeasya Ngai.”*

Kwīanana na woni wa Yoana wa Ngelany'o, “Andū ala mathūkūmaa Ngai na ūtanu

VINYA WA MBOYA

na ūthangaau mwingĩ maisũanĩa nĩmatonya kũvĩndũa nthĩ na mawĩa moo ma kũu nza, methĩwa me andũ ma vata kwa Kanisa na maĩmwendeesya Ngai, ta kethĩwa nĩ matũmĩa nyusu ya ĩvinda yoo mboyanĩ” “Ĩvinda yonthe yĩla twasũanĩa kana Ngai ndethukĩiasya mboya sitũ, twĩthĩawa tũyonany’a kana tũyĩthukĩiasya ūsũngĩo wake”, Francis Mauriac nĩ waĩsye. “Ĩtunĩ kusĩe ūsũngĩo wa mboya ila vate mũndũ waaivoya,” Billy Graham nake nĩ waisye.

Mboya ndĩkenganaa kana ĩkavĩtya. “Kũlya na ūkanengwa,” ethĩwa ti kĩla wakũlya ūnengwe, ūkanengwa kĩngĩ kĩseango. Manzoni nĩwaisyeĩ, “Mũndũ ndesa kwĩthĩwa e wa vata mũno, mbee wa ĩla watulya ndũ mbee wa Ngai kũvoya.” Mũtheu Augustino ĩvinda yĩmwe nĩ waisye, “Mboya nĩyo mĩthũmũ ya thayũ wa mũndũ.” Mũthembi ūmwe aitia mwĩkalo wa kwĩvatha nĩwaisye, “Nditonya kũtũla andũ mũtĩ, nĩmanengie kyonthe kĩla nendaa. Anene makwa nĩ maeleawa ninyie nesa, ĩndĩ kĩla neekie nĩ kũeka mboya.” Mũtheu Augustino ĩngĩ nĩwaisye, “O na kwĩthĩwa Ngai nĩwĩyũmbanĩtye kũtũnenga kyonthe kĩla tũkwenda, anengae o ala meetya, nongi ndakese kũnenga ūla ūteyũmbanĩtye kwosa.

Wĩ ūmwe wa ala mataĩkĩaa kana kwĩ Ngai?

Wonanasya ndaĩa yaku kwa Ngai kwĩanana na ĩvinda yĩla ūmũnengae mboyanĩ. Ethĩwa ndwĩthĩawa na ĩvinda ya Ngai, ona kethĩwa wĩtata kwonany’a ta ve ūndũ ūmũwĩkia ata, ndwĩthĩawa wĩna ndaĩa kwake. ĩvinda yĩla tũtũmĩaa kwĩka maũndũ, yĩendanasya na ūtwĩo wĩtũ wa maũndũ ala ma vata kwĩtũ, na ethĩwa Ngai ndena mwanya nthĩnĩ wa masaa maitũ, kũu nĩ kwonany’a kana Ngai ndena vata nthĩnĩ wĩtũ. Nĩtwĩthĩawa na ĩvinda kwa maũndũ ala tũtalaa ni ma vata kwĩtũ: kũseũvya nzwĩ, kũvũa ngũa sitũ na kũkũna vasi, kũsoma makanzeti, ĩvinda ya kũea ngewa na mũndũ, kũya ĩlu mavinda atatũ kana o ana kwa mũthenya na maũndũ o angĩ maingĩ. Ethĩwa tũ na mwanya wa Ngai, ūu nĩ kwasya kana Ngai ti wa vata kwĩtũ. Kwĩkala tũtekũvoya nĩ kwonany’a kana ithyĩ tũimũĩkĩaa Ngai na twĩ alei.

Mũtheu Telesia wa Avila nĩwaisye, “Nĩ kwa nzĩa o ĩmwe tũtonya kũmwona Ngai, nayo nĩ Mboya. Ala onthe mamwoneleelasya nzĩa ĩngĩ o na yĩva mekĩta kũmwasya!” Mũthembi ūmwe wa mũika waĩ mũthangaau mũno athũkũmĩte wĩa wa Ngai vandũ wa myaka o ĩtano nĩ weew’ie emũnou mũno na endeewa nĩ kũtia wĩa wake wa ūthembi. Nĩwaendie kwa Asikavu wake ūla wamwĩe “Enda ūvoya mũno kũte ūndũ ūtwĩe ūvoya vandũ wa kyumwa kĩmwe na ĩtina wa ūu ngakwĩtũkĩlya kũthi.” ĩtina wa mboya sya kyumwa kĩmwe, nĩwendeeiw’e nĩ kũendee na ūthũkũmi wake. Asikavu ūsu aĩ Yoana Vaũlo wa Keli (Asikavu Karol Wojtyla wa Krakow) nake

Mūthembi ūsu aī mūandīki wa Asa Mūtheu Mgr. Stanīslaus Diswisz ūla yuyu nīwe Kandino wa Krackow. “Mboyanī ya w’o, ti Ngai wīw’aa kīla kya kūlwa; īndī nī ūla ūvoyaa na ūendee na mboya nginya akesa kwīw’a ūndū Ngai ūkūmūtavya.” (Soren Kīerkegaard). Tūyaīlīt’w’e nī kwīsa kūlwa kana, “Nūndū Ngai nīwendete nthī mūno, nīwanenganie Mwana wake e ūmwe, nī kana o ūla ūmūkīīaa ndakakw’e īndī ethīwe na thayū ūtathela.” (Yoa.3:16) Ngai kūvika o na ūmūnthī nīwendete nthī o na kwīthīwa aingī nīmaleanaa na movundīsyo make, kwī makaū, movithūkīi, wingī wa andū kūthīny’a ala angī kwa nzīa sya kūmavinyīā, kūlea kūatīā ūla ūw’o, kūleana kwa ala matwaanīte, kūaana, na kumya mavu. Nthī yīkalīt’w’e nī mboya o tondū tūsomaa īlūlu wa Avalaamu ayīsūva Ngai ndakanange Sodomu na Ngomola (Mwa.18: 23-33).

MBOYA NDYAĪLĪTWE NĪ KŪEKWA

“Nīvo īndī Yesū watavisye amanyīw’a make ngelekany’o ayenda kūmamanīsyā kana nīmāīlīte kūvoyaa kīla īvinda mate kūkw’a ngoo” (Lk.18:1). Ve Vata wa kūvoyaa kīla īvinda tūtekūnoa. Ngai atūmīāa ngelekany’o ya kīveti kīla kītaī na kīndū kīkīnenga nguma ta wūmbe wakyō, mbesa, vīnya kana mūūme. Wīkwatyo ūla kyaī naw’o nī kīthito. Yesū etūtavya kana īla tūkūvoya nī tūatīāa ngelekany’o yakyō.

Ngewa īkūtūmīwa ngelekany’o yīthīawa yī laisi kūmīelewa, na yī mūyo kūmīw’a. Īvinda ya tene, kūya Īsilaeli, aka ndiwa nīmatalawa ta amwe ma ala mataīmetonya andūnī. Veonany’a kana ndiwa ūyū wa ngelekany’o īno nī wāi avenetwe malī yake nī andū mataī aīlu. Wīkwatyo wake wāi mūsilinī wa makoanī. Ateo mūsili ūsu nī wāi oolilwe nī ūtīanīo wake wa ūsili wa katī na kīla kya mūthīūaa no kūnewa īvaki, kīla nī kīndū mūndū mūka ūyū ndiwa na mūthīni ūtaī atonya kwīanīsyā. Mūsili ūyū ūtaī e vala ūūngamīle nī weeyonaa nūndū we ndaī mūkīīi, na mīao ya ndīni ndyaī īmūvingīte na nī kīndū wa tīndīāa kūkīneena. Īndī kwondū wa kīthing’īisyō kya mūndū mūka ūyū ndiwa, mūsili ūsu nīwanoie nake na mūthyanī kīthing’īisyō kyake kyatuma anewa ūsili wa katī. Īsomo yīla Yesū ūkūtūvundīsyā yī ūtheinī: “Kūkeethīwa mbeange kūilyī ta ata kwa Ngai, ūla nī mūkīīku kwī asili onthe, kūtūnenga ūtwīo wa katī yīla andū angī matekūtūwīka ūndū vaīlīte.

WĪNA MAKŪLYO MEANA?

We nīwīthīwa ūtena wīa? Ūtena mwana? Ūte mūsyī? Ūtena wīkwatyo? Wīw’a ūkw’īte ngoo vyū? Wī ndiwa? Wīna mbesa sya kūīva nyūmba? Wīna mbesa sya kūīvīa syana vīisi wa sukulu? Wīna makoani maingī ma mbesa? Wīna nzaa? Wīsūanīa ‘nī kavala kūkw’a kūte kwīkala thayū’? Nīwaasya wīkwatyo o kwa mītūkī? Mwīai Ngai nūkūneena naku kwīsīla Silaki 39:15-17:

VINYA WA MBOYA

Tavany'ai ünene wa İsyıtwa yake, na mũimũtũngĩa mũvea kwa mbathi sya kũmũtaĩa. Mwinĩei na mawasya menyu mũkũnĩte ngitaa nini, inai mũyasya atĩĩ: "Maũndũ ala Mwĩai wĩkaa nĩ maseo mũno! Na maũndũ onthe ala wĩaitē nĩmekawa ĩvandanĩ yĩla ũtw'ite." Ndũkaaneene wasye atĩĩ, "Kĩ nĩ kyaũ?" Kana "Kũilyĩ ũu nĩkĩ?" Nũndũ maũndũ ta asu makamanyĩkaa ĩvinda yĩla Ngai ũtw'ite. Ngai nĩweeaĩie kĩw'ũ kyombana kĩvumbu, nĩwaneenie na syĩw'ũ syoombana vamwe.

Yesũ etũtaa kwĩhĩwa na kĩthing'ĩsyo mboyanĩ. Mboya nĩ nzĩa yitũ ya kũneena na Ngai na kwĩkwatany'a na ũla Mwene Ūtonyi. O tondũ ndũũ ĩtũmwa yĩmĩawa, now'o kwĩhĩwa na mwĩkalo wa mboya kwendaa ĩvinda, kũtataa, na kwĩyũmya.

NGEWA YA MŪNDŪ MŪKA MŪKŪŪ ŪTAĪ MŪĪ

Īno nĩ ngewa nzeo ĩkũtw'onya ũndũ Ngai ũsũngĩaa mboya sitũ. Tũineena ũla ũw'o, tyo twĩthĩwe twendeew'a nĩ kana Yesũ atavanisye ngewa ĩno kwa nzĩa yĩ kĩvathũkany'o o vanini? Andũ mayai o matonya kũelewa nĩ movundĩsyo make takethĩwa amyambĩie ta ũũ: Nĩw'o, Nĩw'o nĩngũmũtavya; vau tene mũno nĩ vai mũndũ-mũka ũmwe mwaiũ watũanie vakuvĩ mũno mũndũ ũmwe ũtaĩkĩĩaa kana kwĩ Ngai. Kĩla mũthenya mũndũ-mũka ũsu aivoya, nthele ĩno ĩteesi Ngai nĩyamwĩw'aa. Īndĩ nĩwasũanĩaa ta ũyũ "Mũndũ mũka ũũ no nginya ethĩwe e wa ndũũka ũvoyaa kĩla ĩvinda ta ũu. We nowĩsĩ kana kũi Ngai?" Mavinda maingĩ, kĩveti kũ kĩendee na kũvoya, nĩwaendaa nyũmba kwakyo kũkĩthokoa aikĩtavya atĩĩ "We kĩveti kĩĩ, ũvoyaa kĩla ĩvinda nĩkĩ? We ndwĩsĩ kana kũi Ngai?" Ateo nĩkyaendee na kũvoya. Mũthenya ũmwe kĩveti kĩĩ nĩkyaminie syĩndũ sya kũua ĩla kyaĩ nasyo. Ta mwĩkĩle wakyo nĩkyavoyaa kũla kwĩ Mwĩai Ngai kĩimũtavya mavata makyo na kĩimũtũngĩa mũvea kwondũ wa maũndũ ala maseo ũkwĩsa kũkĩka. Mũndũ ũyũ ũteesi Ngai nĩweew'ie kĩveti kũ kĩivoya na eetavya we mweneĩ, "Oo...nĩngũmũkany'a." Nĩwaendie ndukanĩ na athooa syĩndũ sya kũua na aitwaa nyũmba kwa kĩveti kũ. Ambie kusĩia vau valanda kwakyo, akũna ngengele ya mũomo na eevitha vandũ vathungu nĩ kana asisye ũndũ kĩveti kũ kĩkwĩka. Yĩla kyavingũie mũomo na kyoona syĩndũ isu, nĩ kyambĩie kũkatha Ngai na ngoo yakyo yonthe kĩtũlĩlangĩte na kinĩte, kĩyusya ngemi kĩla vandũ! Mũndũ ũsu mũlei wa kana kwĩ Ngai, ĩndĩ nĩ wathaanyũkie kuma vala weevithĩte akĩa atĩĩ, "We mũndũ-mũka wa ndũũka mũkũũ. Ngai ti we ũkũũwĩie syĩndũ isu, ninyie nĩw'ie syĩndũ isu!" Nĩkyaumie na kyasemba kũu ndũnyũ kyũĩtye ngemi na kĩmũkathĩte Mwĩai Ngai. Yĩla mũndũ ũme ũyũ wesie ũkĩvikĩa, nĩwakĩkũlĩle thĩna wakyo wai mwaũ...Nakyo nĩkyaisyeĩ "Nyie nĩ nĩĩsĩ kana Mwĩai Ngai nũkũmanthĩa syĩndũ isu, ateo ndyĩĩsĩ kana etũma satani asiĩvĩe!"

KĪLUNGU KYA IKUMI

MWAITŪ MALIA

MŪNDŪ-MŪKA ŪLA MŪĪKĪĪKU VYŪ

Nĭkĭ Yesŭ wĭthĭawa na ũĭkĭĭku kwa Mŭathime Mbikĭla Malia? Kĭtumi kĭla kĭnene vyŭ nĭ ũndŭ wa ũĭkĭĭku wa Mwaitŭ Malia. Nĭtwĭsĭ kana Yesŭ ndaaĭkĭa Mŭathime Mbikĭla Malia kyama o na kĭmwe. Mwaitŭ Malia nde kĭndŭ waakwata kĭseo kya wendeesyō kwake o na kĭmwe kuma kwa mwanae. Nĭwe mŭndŭ-mŭka ũla waĭ na Yesŭ kuma mwambĭlĭllyonĭ wa thayŭ wake kŭvika kŭkw'a kwake ngelany'onĭ. Nowe e weka mŭndŭ-mŭka ũla wamŭatĭĭie Yesŭ ateŭkwata kĭndŭ o na kĭva kya wendeesyō wa mwanya kuma kwake. Ndaakwata kyama o na kĭmwe kuma kwa Yesŭ (kyama kĭla kyeekiwe kŭya Kana, kyaĭ nŭndŭ wa mŭsyĭ ũsu na kĭyaĭ kya Mwaitŭ Malia). Aĭ ta Mwaitŭ waĭ 'mŭeke' ĩndĭ e kĭveti kĭ ngoo nene mŭno na ausĭwe nĭ mŭĭkĭĭo. Mwendya wake Elisavethi nĭwamwĭtie mŭathime nŭndŭ wa mŭĭkĭĭo wake.

MWAITŪ MALIA

We wĩ mũathime nũndũ nũneetĩkĩlile kana maũndũ ala ũnataviw'e kũma kwa Ngai makeanĩw'a. - Lk. 1:45

*Aĩ ta Mwaitu waĩ 'mũeke' ĩndĩ e kĩveti
kĩ ngoo nene mũno na aũsĩwe nĩ
mũĩkĩo.*

Nĩ waĩ andũ mbee wa ngili ĩkũmi (10,000) ala maĩe mĩkate ila Yesũ waingĩvisye, mbee wa andũ ĩkũmi mawaĩte mangũ ala mavoiw'e nĩ Yesũ, angĩ aingĩ maĩ na mamũtha monzu na amavosya, na aingĩ malikĩtwe nĩ maimũ o namo Yesũ nĩ nĩwamavoisye. Andũ aya onthe maĩ va yĩla Mwĩai Ngai waĩ thĩnanĩ mũnene mũno? Tũikwona mũndũ o na ũmwe watetheew'e nĩ Yesũ yu aimũtetheesya, ateo aka avũthũ na Mũtheu Yoana. Katĩ wa aya mamũtetheesye, Mũathime Mbikĩla Malia, Nyinyia wa Ngai nĩ we mũndũ wa mwanya ũla waũngamie na Yesu nginya ndatĩka ya mũthya ya kĩkw'ũ kyake. Nĩwaendanisye na Yesũ, kĩ-nthĩnĩ ngoonĩ ayĩw'a woo w'onthe wa nzĩa ya kũthi Kaĩvalĩ o na wa ĩngelany'o mbene, aũngamĩte vakuvĩ na ngelany'o Yesũ aikw'a. Nũndũ wa kĩtumi kĩĩ, nĩwĩtawa mũtetheesya wa wovosyo witũ.

Mwĩai Ngai nĩ mũĩkĩku kwa Nyinyia Wake nũndũ nyinyia Wake nĩwe kĩveti kĩla kĩĩkĩku vyũ kyaaĩthĩwa kũũ ĩlũlũ wa nthĩ. Yoana Powell ĩvukunĩ yĩmwe yake nĩ ũalyũlĩte ĩvisa ya Michelangelo yĩla yasĩw'e kuma ĩvanĩ ta wonany'a mwaiũlũ wa kũtũnga mũvea na ndaĩa kwa mũndũ-mũka ũyũ wa mũika. O ĩngĩ nĩ nzĩa ya kũmũtũngĩa mũvea na ndaĩa kwondũ wa "ĩ" yake wendinĩ wa Ngai. ĩvisanĩ yũ, Malia nũkwete Yesũ mokoni make, asyaĩte mwĩi wake ũla mũtonyange ũkaũmĩw'a na ũkanangwa vyũ na metho ma inyia ma ĩnee na wendo mwingĩ. Michelangelo etaa ĩvisa yũ yake "Pieta." Pieta nĩ ndeto ya kĩĩtaliani yaasyaa "ũĩkĩku." Malia nĩwaisye "ĩ" wendinĩ wa Ngai na eethĩwa e mũĩkĩku nginya ndatĩka ya mũthya. Mũklĩsto ũla kwa w'o wĩna kĩlĩko kya Klĩsto nĩwĩsĩ kana Mwĩai Ngai ndaaneena ĩlũlũ wa ũsindi. ĩndĩ aneeneie tũ "ũĩkĩku" ta wa Pieta. Yĩla twasisya mathayũ maitũ ma ũklĩsto kwĩanana na ndeto sya Ũvo Mũseo, ũĩkĩku kwa kwenda kwa Ngai, now'o nzĩa ĩla yaw'o ya ũsindi wa kwĩkĩwa ngovia ya ũsumbĩ wa tene na tene.

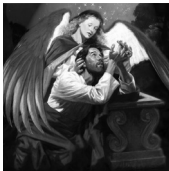
NYIE NA MWAITŪ MALIA

Mündū-mūka ūla nyie nendete na nīmūnengete ndaīa vyū nī Mūathime Mbikila Malia. Nūmanyītye maündū maingī mūno, ti kwa ndeto, īndī kwīśīla thayūnī wake. Kwa woni wakwa, nīwe mündū ūla wanengie nthī yonthē ngelekany’o nzeo vyū ya kūatīwa; mündū ūtanyungunyīasya, na mündū-mūka usīwe nī mumo wa ūkīlu na ūkīlīku. Nyie nīneethīe naī maili maingī mūno vaasa nake kwa kīla ūndū kūmūtutya, yīla nesie kūmanya mawonzu makwa mwene. Nyie kīla īvinda neew’aa ndyenda nīkathīwe, nendwe nī andū, na ndimanyīkana. Naīna mūtuo wa kwenda o ala mambendete (Sisy Lk.6:32-36). Īndī nīneethīe Mwaitu Malia we nī mūkīlīku kwa Mwanāe ate kīndū ūkūkūlya na atekwenda o nake endwe.

Yīla nyie naī mūnini, nīnaaisye kīndū kyakwa mwene kyaī kya thooa wa silingi ngili ilī (Kshs. 2,000/=). Kyaī kīndū kya vata mūno kwakwa ūkethīa yaī nginya nīkīkwate kana none mbesa sya kuthooa kīngī. Vayaī ūndū naīndonya kumantha mbesa isu nūndū naī wa o ūkūū wa myaka kenda (9). Nīnakwaatiwe nī kyeva kingī nūndū yīla nakūlilye inyia wakwa, nīwambīe kana ndaīna mbesa ūtonya kūnenga. Naī o kamwana kanini na asyai maitū mayatūnengaa o na silingi ūmwe tūkue mūvukonī. Valisi yitū yaī vakuvī na mūsyī kwitū na yaītwe ūsūvionī wa Mūathime Mbikila Malia Mūvetee Thavu ya Mbee. Nī vaī kīndū kīmwe nyie noonete na nyinyia wakwa yīla veethīawa ve ūndū ūkwenda, kwa ngelekany’o, ta yīla wendaa kūkwata syīndū ila syaie, kana ayenda syana syake ivīte mītiani, kana o ayenda avetangīwe īsīlī thayūnī wake, nīwandūmaa kanisanī nīnengane mūsumaa kana mbesa, kana o matunda kūla kwī Mwaitū Malia. Kīla īvinda nīnoonaa mboya syake iisūngīwa. Kwoou nī kīūyūnī kīu, nīneesililye mündū o ūmwe ūla waī atonya kūndetheesya aī Mwaitū Malia, īndī ndyaī o na silingi ūmwe wa kūūa mūsumaa wakūmūkwatīsyā. Nīneeie Mwaitū Malia, ndulītye ndu mbee wa īvisa yake, “We Ūla Mūathime Vyū Mwaitū Malia, nūmbīśī nesa. Nīnaaisye kīndū kīu kyakwa kya vata mūno, na nyie ndina kīndū o na kīmwe ngumīsyā ta nthembo. Nīngūkwaṭha kana kuma ūmūnthī, ngavoyaa Ngethi Malia itano kīla mūthenya nginya kūkw’ā kwakwa, ethīwa mwa nūkūndetheesya nīkwate kīndū kīu kyaie.” O mītūkī ītina wa kūvoya mboya īsu, naendie na nakīthīa o vala naī nīkyaīsyē. Nakyonie kwīśīla ūvoinī wī vinya mūno wa Mūathime Mwaitū Malia. Nyie nīnakīmanthīte na kīthito kingī mūthenya ūla nakyaīsyē, īndī o ndatīka ila nakūlilye ūvoyei wa Mwaitū Malia, nīnakīkwatie. Nyie nīnīśī kana īla mboya yītawa ‘Lilikana’ ya Mbikila Malia nīyatwīkie ya w’o thayūnī wakwa. Nyie nīmwendete Mwaitū Malia nūndū ndambathūkīaa yīla nī mathīnanī maingī na manene. Ūkīlīku ūla waī naw’o kūla kwī Mwanāe now’o wīthīawa naw’o kūla nīī, nyie mwana wake mwene naī. Nīmūnengete ndaīa nene nūndū we nī mūseo mūno.

MŪTHĪNZĪO ŪLA MWANAKE VYŪ

Mūthĭnzĭo ūla museo na mwanake vyū Mwāi waanenga ala mamwendete nĭ Nyinyia Wake Mwendwa, Malia. Vai ūmwe witū wĭ nyinyia ūteyendete o na vanini, kana akatwenda kĭlungu kya yāna kwa yāna. Īndĭ vaa twĭna Mwaitū wĭyumĭtye vyū na wendete syana syake syonthe na wendo wa w’o. Kwondū wa kwĭthĭwa e nyinyia wa mwana wake Mūtheu, nĭ watwĭkie inyia wa andū ma nthĭ yonthe o ĭvinda yĭla weetikĭlile ndeto ya Mwanae e Ngelany’onĭ, “ūsū nĭwe mwana waku.” Kwa w’o kyake nĭ kyalo kĭasa nūndū nĭwaeleawe nĭ kana eetawa atwĭke nyinyia wa andū onthe ĭlūlū wa nthĭ. Ūū nĭweanĭie kwĭsĭla ūĭkĭku wake kwa Mwanae kŭvika ndatĭkanĭ ya kŭkw’a Kwake. Thayŭnĭ wake w’onthe, eethĭawa ayĭanisye mavata ma Mwana wake. Yesū nĭwaisye “Inyia wakwa nĭ ūla wĭw’aa ndeto ya Ngai na ayĭka ūndū ĭkwasya.” Kwondū wa wĭw’i wake, wĭnyivyoyi o vamwe na kwĭtikĭlana na wendi wa Ngai, nĭ wekalilye ĭsyĭtwa ya Mwanae yĭ ya ndaĭa.

*Kwondū wa kwĭthĭwa e nyinyia wa mwana wake
 Mūtheu, nĭ watwĭkie inyia wa andū ma nthĭ
 yonthe o ĭvinda yĭla weetikĭlile ndeto ya Mwanae e
 Ngelany’onĭ, “ūsū nĭwe mwana waku.”*

NĪKĪ NDATW’ĪKA NYINYIA WA NGAI?

Mūndū mŭka ūmwe ĭvinda yĭmwe nĭwambĭie kana we ndaaona kĭndū kya mwanya ĭlūlū wa Mwaitū Malia kĭte o andŭnĭ ala angĭ. “Kĭtumi o kĭmwe kĭla inyw’ĭ (a katoleki) mwĭkĭaa vata na ūnene mwingĭ kwa Mwaitū Malia no ūndū Ngai nĭwamwĭtie atwĭke nyinyia wa Mwovosya. Nyie o nakwa ngetwa tyonĭthĭwe nĭ nyinyia wa Ngai. Kwoou kĭvathŭkany’o kĭla kĭvo katĭ wake na nakwa no ūndū we nĭweetiwe na nyie ndyaaĭtwa”. “Īĭ, we ndwaaĭtwa ūtwĭke nyinyia wa Ngai ĭvindanĭ yŭ, ĭndĭ o na ūmŭnthĭ, Ngai nŭkŭkwĭta wĭna kĭla mŭndū-mŭka ūngĭ mwĭthĭwe mwĭ nyinyia wa Ngai. Mwaitū Malia oonanisye kana nĭ waĭ mwailu kwĭtwa nyinyia wa Ngai kwĭsĭla mwĭkalĭle wa thayŭ wake. We o naku no wĭthĭwe wĭ inya wa Ngai kwĭanana na mwĭkalĭle wa thayŭ waku,” nakwa nĭ na mŭtavisyeyi.”

KĪLA KĪ NTHĪNĪ WAKU NĪKYO KYONANASYA ŪNDŪ ŪILYĪ

Mündū ūmwe waĭ akuniwe visa nĭwatetie mūno yĭla wasieteiwe. “Nĭkĭ nyie nĭilyĭ ta ĭlai?” Nĭwakulilye akūthukĭte. “Mwendwa wakwa,” mūka wake nĭwamwĭie e muvoo, “Ndwĭaĭle kwĭthĭwa wĭsililye ūu mbee wa ivisa ii itambĭtwe ūkūnw’a.” Ethĭwa nūkwenda wonekane ūilyĭ nesa no nginya mwĭkalĭle waku o naw’o wĭthĭawe wĭ mūseo. Thayū waku na mĭkĭle yaku nĭ syĭyonanasya ūthyūnĭ waku. Naw’o ūthyū waku ūkwonanya ūĭkĭku no wĭthĭwe wĭ valūa wa kĭkĭthya kya ūseo waku. Nyie nĭnasomie vandū ĭlū wa kĭveti kĭmwe kyaĭ kĭkū, kila yĭla kyakūlilwe ĭlū wa mauta na syĭndū ĭla ingĭ sya wanake kyatūmĭaa, nūndū kyaĭna kĭkonde kyanake na kĭtendeu mūno, kyanenganie ūsūngĭo waĭ mwailu na wa kwaka andū angĭ. “ĭlomo syakwa nĭvakaa ūw’o; kwa wasya wakwa, mboya; kwa metho makwa, ĭnee; kwa moko makwa, ūtetheesyoy; kwa ūmbe wa ūūngamo wakwa, ūlūngalu, na ngoonĭ yakwa, wendo.” Yĭla kelĭtu kake kakathĭwe nĭ mündū ūmwe, ĭthe wako nĭwakeie atĭ, “Mekathĭa o wĭitu waku. Ndūkeyone wĭ mwanake mūno yu wĭ o na myaka ĭkūmi na thanthatū. ĭndĭ weethĭwa wĭ o mwanake wavikya myaka mĭongo thanthatū, thayū waku nĭw’o ūkethĭwa wĭkĭte ūu. ĭvandanĭ yū o na weeyona no wendekee o ūu.” Mūathime Mbikĭla Malia ekalilye wanake wake nūndū nĭwamulĭkĭtwe nĭ kyeni kuma ngoonĭ yake ĭla yaĭ mbanakavye. Nĭweethĭwe atonya kwĭsĭla motanunĭ na mawoonĭ maingĭ ma kyeva ta inyia wa Mwovosya nūndū wa ūlūmu na wanake wa ngoo, ūla wakwatie eethĭwa e mūĭkĭku maūndūnĭ ma Ngai.

*Ethĭwa nūkwenda wonekane ūilyĭ nesa no nginya
 mwĭkalĭle waku o naw’o wĭthĭawe wĭ mūseo*

MWAITŪ ŪTAAĪKATHĪA

Kūya mūtwaanonĭ wa Kena, vala Yesū weekie kyama kya mbee yĭla wambĭa ūthūkūmi wake, Mūathime Mbikĭla Malia nĭwoonie kana ndivai ya aeni nĭyathelile. Nĭwaendie o kavola akilĭtye kwa Mwanae na amūtavya kana ndivai nĭyathela. Nĭweeie athūkūmi ala maĭ vau nĭ meke o ūndū Mwanae ūkūmea meke. ĭndĭ we nĭweevetangie vau, na tūisyokaa kūmwĭw’a ĭngĭ kyathĭnĭ kĭu. Ve maūndū maingĭ mūno twailĭtwe nĭ kūsoma kuma kwa Mwaitū Malia ūndūnĭ ūu. Mwaitū Malia etūvundĭsya kana ĭvinda yonthe mathĭna matūkĭa, nĭtūmatwaae ĭmwe kwa ĭmwe kwa Mwĭai Ngai waitū, nūndū nowe e weka wĭ ūtonyi wa kūvĭndūa maūndū kwondū ūseo witū. Vandū va Kūweteeaa kĭla mündū mathĭna maitū na kūmawetaa twĭ o kĭla vandū, nĭkĭ mbee tūtaendaa vala ve Mwĭai Ngai, na vate ndei akatwony’a ūla

MWAITŪ MALIA

waĩlu wa kw'ika. Ítina wa Yesũ kwĩka kyama kũu, vaĩ mũndũ o na ũmwe waamanya kana kweekiwe kwĩsĩla ũvoyeinĩ wa nyinyia wake Mbikĩla Malia. Vayaaĩthĩwa andũ maaũngama manenge Mwaitũ Malia ndaia, kana makamũkũnangĩa mbĩ mauĩtƳe ngemi kwondũ wa kũtetheesya mũsyĩ ũsu. Ethĩwa ve ũkumyo o na ũmwe waĩlw'e kũnenganw'a, waĩle kũnewa Ngai Mwene e weka, Yesũ Klĩsto. Mwaitũ Malia ndaaĩyosea nguma o na imwe, na vai nguma na ngatho waanewa nũndũ wa ũĩ wake wa kũlikilĩla kũtethya mũsyĩ ũsu. Wasisya ngalikoni ĩla ĩngĩ, ithyĩ ĩla tweeka kaũndũ o kaniini, twĩthĩawa tƳyenda kĩla mũndũ nthĩ yonthe akamanye; twendaa tũkathĩwe na tũmanyĩkana. Īndĩ Mwaitũ Malia o na kwĩthĩwa nĩ we nyinyia, ndaathi kwa Mwanae kũmukũlya wendeesyo wa mwanya nũndũ We nĩ Mwana wa Ngai. Nde kĩndũ kya wendeesyo waaikũlĩlya ĩndĩ akũlasya kwondũ wa andũ ala angĩ, na kwoou we nĩ mũtũvoyei mwaĩlu vyũ. Kĩĩ nĩkyo kĩtumi akatoleki mosaa Mwaitũ Malia tawe mũtũvoyei wa vinya mũno kwa Yesũ kũya ĩtunĩ. Mwanae amwendete mũno na ndesa kũlea kwĩanĩsya vata o na wĩwa ũla ũnegetwe nĩ nyinyia kwondũ wa mavata ma syana ĩla syake syĩ kũũ ĩlũ wa nthĩ. Mwaitũ Malia nake ngalikoni ĩla ĩngĩ ndesa kũmonda mboya sya syana syake. Yesũ mwene nĩwatũnegie nyinyia wake yĩla waĩ vau Ngelany'onĩ akilĩlye kũkw'a. Yĩla Yesũ weeie Yoana Mũtũmwa, "Sisya, ũsu nĩwe inyia waku"(Yoa.19:27), na amwĩa nyinyia wake, "Mwaitũ ũsu nĩwe mwana waku," Yoana aũngamie vandũ va andũ onthe ĩlũ wa nthĩ ĩvandanĩ yũ, ya ũmũnthĩ na tene na tene.

Mwakanĩ wa maana atano mĩongo nyaanya na kenda (589 ĩtina wa kũsyawa kwa Yesũ), nthĩ yonthe ya ya Ũlaya nĩyakwatiwe nĩ thĩna mũnene mũno wa ũwau ũla watumie andũ aingĩ masya mathayũ moo. Mũsyĩ wa Loma nĩw'ŵo wakwatiwe nĩ ũwau ũũ mũno mbee wa kũndũ kũla kũngĩ. Vaĩ andũ akw'ũ aingĩ mũno ũkethĩa mayaĩ matonya kũthikwa makathela me onthe ũndũ vailĩte. Īvandanĩ yũ, Mũnene Ngilikoli nĩwe waũngamĩte Kanisa. Nĩwaumisye watho andũ onthe matĩye kũya ľiu, na mayĩatĩanĩa mavoyete na melilĩte. Īndĩ o na ũu wĩ o vo, ũwau ũsu nĩwaendeeie na kũw'aa andũ aingĩ. Asa Mũtheu ũla waĩ vo ĩvandanĩ yũ ĩndĩ nĩwalyũkĩile ũvoyei wa Mwaitũ Malia na atongoesya andũ onthe ma Loma maatiania makuĩte ĩvisa ya Malia. ũwau ũsu nĩwathelile vyũ na kĩĩo kĩla kyaĩ kya kyeve na ũnyamao, kyatw'ika mbathi sya ũtanu sya kũtũnga mũvea.

MŪTHĨNI ŨKILĪTYE

Aingĩ maitũ nĩmesilasya kana Mũathime Mbikĩla Malia nũndũ aĩ Nyinyia wa Ngai no nginya thayũ wake wĩthĩwe waĩ wa moseo manene na ũtanu mwingĩ. Īndĩ ethĩwa ve mũndũ waathĩnĩa mũno nthĩ ĩno, eka Mwĩai na Mwovosya waitũ Yesũ Klĩsto, aĩ

nyinyia Wake ūla Mūtheu vyū, Mwaitū Malia. Nītwīthīawa kaŋgi tūivūthya mawoo ma Mūathime Mbikīla Malia tūimwona tu too mūndū-mūka mūathime. Nī kīndū kya vata tūkaendany’a nake kyalonī kya thayū wake ūla ūtaāthiwa wī laisi. Malia nī wonekanaa nī wesīlile mawoonī mūonza ovamwe na kwīthīwa ekalile nthī ite yake ta mūndū ūkīite. Aya maatīe nīmo mawoo ala wesīlile.

1. Wathani wa Simioni (Luka 2:34-35)
2. Kūkīa na kūthi Misili (Mathayo 2:13-14)
3. Kwa kwa kana Yesū Īkalūnī (Luka 2:43-45)
4. Kūkomana na Yesū e nzīanī ya Ngelany’ onī
5. Kwambwa Ngelany’ onī kwa Yesū
6. Kumya mwī wa Yesū Ngelany’ onī
7. Kūthikwa kwa Yesū

Mwaitū Malia aī mūthīnī ūkilītye. ĩvinda yīla wataviwe kana nīwe ūkūtūwīka nyinyia wa Mwovosya wa nthī yonthe, aī evaaītw’e nī Yosevu amūtuae. Kūatīanīa na kīthīo kya Ayuti, Mwīao ndweetīkīlītye mwīitu kūitava atambīte kūtwawa. Mwīitu eethīwa e mūito ate mūtuae, akīmangawa na mavīa ngīnya kūkw’a. Mwaitū Malia nīwataviw’e kana nūkaitava na akasyaa Mwana wa kavisi kwa vīnya wa Veva Mūtheu. We keesīlye masūanio ala Malia waī namo: Yīsīlya ya kūkīmangwa na mavīa amanyīka nīūtavīe atanamba kūtwawa, na ĩngī o ūndū ūkwīsa kūelesya maūndū aya onthe kwa Yosevu ūla wamwīvaaītye. Īndī o na ūu w’ onthe wī o vo, o kwa mītūkī, Malia nīwamūtavisye mūlaīka Mūnene Kavīlieli, ūla wamūeteie ūvoo ūsu, kana nīkwīthīwe o ūndū Mwīai Ngai wa neena; “Nīkwīthīwa kwa Ngai vai ūndū ūtatonyeka” (Lk.1:37). Nīweetīkīlīle kwīthīwe kwake o tondū Ngai wavangīte kwīkīke. Ndaasemba kūla kwī Yosevu kana o kwa mūndū ūngī kūtavany’a ūvoo ūsu, ĩndī twīawa kana eekīie ūndū ūsu w’ onthe ngoonī na aeka Ngai awoselele. Kūvīndya kwake kwatumie Ngai awoselele vyū. Nīwatūmie mūlaīka wake kūmanyīthya Yosevu ūndū kwīthīwe kwa mwīvaaw’a wake na ūndū maīlītwe nī kwīka.

NĪKĪ YESŪ WEETIE MALIA ‘MŪNDŪ-MŪKA’ ?

Ndeto ya Ngai kuma Mwambīlīlyo 3:15 yaasya, “Nīngwīkīa ūthū katī waku na mūndū mūka, na katī wa ūsyao waku na nzyawa yake. Nzyawa ĩsu ĩkatumba mūtwe waku, naku ūkaūma kītiinyo kyake.” Ndeto ĩno nī w’ onanyo wa ūndū thayū wa Mūathime Mbikīla Malia wīthīwa ūilyī. Nītūkwna mavīnda elī, ĩla Yesū ūkwīta nyinyia Wake ‘mūndū muka’; mwambīlīlyonī wa ūthūkūmi Wake na ĩvinda ya kūkw’a Kwake. Yesū eīta Malia, nyinyia wa Ngai, mavīndanī ala ma vata vyū thayūnī wake.

Endaa andũ mamanye kana inyia ũyũ ti mũndũ mũka tũ ta aka ala angĩ, ĩndĩ nĩ ũla mũndũ mũka wathanĩtwe ĩvukunĩ ya Mwambĩlĩlyo. Ũyũ nowe e weka mũndũ mũka ũla wasyaie kĩsyao kĩla kyatumbie mũtwe wa ũla mũthũku satani. Mwĩthũkĩsye na ũimwĩtkĩla ta nyinyia waku. Mwĩai Ngai endaa kũtũvuanĩsya ũw’o ũyũ mũnene mũno, kana ethĩwa kwĩsĩla kũlea kwĩw’a kwa Awa mũndũ mũka ũla wa mbee, kĩkw’ũ nĩkyookie kuu ĩlũ wa nthĩ, na kwo kwĩsĩla wĩw’ĩnĩ wa Mwaitũ Malia, thayũ nĩwookie ĩlũ wa nthĩ yonthe. Mũnenge ndaĩa Mwaitũ ũyũ ũla watũeteie kyeni kya w’o nĩ kana kĩvindu kyonthe kĩvetangwe.

Ndeto kuma Yundithi 16:6: “ĩndĩ Mwĩai Ngai Mwene ũtonyi W’ontho, nĩwatumie asikalĩ ma Asuli matumana, aitumia mũndũ mũka,” yĩneena ĩlũ wa mũndũ mũka waanangie mũvango wa mũsumbĩ waĩ mũthũku. Nĩtũlilũkana o ĩngĩ kana ũyũ nĩ wathani ũngĩ wa Mũathime Mbikĩla Malia, nũndũ kwĩsĩla kũvĩndyanĩ kwake yĩla wesĩlĩte mawoonĩ maingĩ, nĩ waanangie ũseleke wa ũla mũthũku satani.

KŪITAVW’A KŪTHEU

Momanyĩsyo ma Kanisa ĩlũ wa mũkĩĩo wa kũitavw’a kũtheu kwa Mũathime Mbikĩla Malia ũsĩĩtwe thavu yambee kwaeleiw’e nĩ Asa Mũtheu Vĩusi IX matukũ 8 mwei wa ĩkũmi na ĩlĩ, mwaka wa 1854, myaka ĩna mbee wa Malia kumĩla kũya Lundesi (Lourdes), Uvalanza. Mũkĩĩo ũyũ wa kana Malia ũitaviwe atena thavu ya mbee waĩ vo kuma o yĩla ũkilisto wambĩĩe. Ũmanyĩasya kana Malia ndaakiitwa nĩ naĩ o na ĩmwe kuma ĩvĩndanĩ ya kũitavwa kwake. ũu nĩ kwasya kana Malia asyawe atena thavu yambee na ekalile emũthasye kuma naĩnĩ syonthe thayũnĩ wake w’ontho.

Yĩendanĩtwe na momanyĩsyo aya ma Kanisa ĩlũ wa Kũitavw’a Kũtheu, nĩ ngewa ya Lundesi ĩlũ wa ũndũ Malia waumĩlĩle kelĩtu ka myaka 14 keetawa Mbenandeta Sũvilũ. Malia nĩwatavisye Mbenandeta ĩvĩndani yĩmwe ya kũmũmĩlĩla, “Nyie ninyie ũla waitaviw’e atena thavu ya mbee.” Mwakanĩ wa 1858 kelĩtu kaa nĩkatavanisye kana nĩkaũmĩlĩlwe nĩ Malia, Nyinyia wa Yesũ. Ũndũ ũũ weethĩiwe kĩĩmanĩ vakuvĩ na ũtũi wa Lundesi kũya Ũvalanza. Vau mwambĩlĩlyonĩ, ala maĩ ivĩlanĩ nĩmamondie ngewa ya ũndũ ũsu. ĩtina yĩla watavanisye ĩlũ wa maumĩlĩlwa angĩ, nĩmamũtelemisye na kũmwĩa kana nĩmekũmwosea ĩtambya. ĩndĩ mũthenya ũmwe mũmĩla nĩweeie Mbenandeta nĩ enze vau nthĩ. Nĩwamwĩw’ie na enza, na kalũsi ka kĩw’u kauma vo. O mũtũkĩ syama nĩsyambĩĩe kwĩkĩkĩa vau kalũsĩnĩ kau. Mũndũ ũmwe kĩlalinda nĩwathambie na kĩw’ũ kya kalũsĩ kau na ambĩĩa kwona nthĩ. Kĩveti kĩmwe nĩkyathambĩisye kana kakyo kaĩ na ũwau wa kwonza mamutha kĩw’ũnĩ kũ

na ĩtina wa masaa 24 kavoa. Myaka mingĩ ĩtina wa kĭkw'ũ kya Mbenandeta, kana kau, ĩndĩ yu e mũtumĩa mũkũũ wa myaka 77, nĩwaĩ mũeni wa ndaĩa ĩvindaĩ ya Mbenandeta yakũtwĩkĩthw'a Mũtheu kũya Loma, Italia.

Ūmũnthĩ mbee wa 1,800 movosyo ma moseng'yo nĩ maandĩkĩthĩtwe Mavukunĩ ma Movosyo kũu Laundesĩ. Movosyo aya onthe nĩmaĩkĩthĩtwe nĩ timu ya matakĩtalĩ 20 ma kuma nthĩ yonthe ala nĩ aĩiti na athĩnzani mesĩwe kwondũ wa ũtũĩka woo, na ma mĩĩkĩĩo yĩ kĩvathũkany'o. Ūvosyo ũmwe mũnene na wa kũsengy'a ũneethĩiwe o mĩtũkĩ myakanĩ ya 1970. Ūvosyo ũsu weethĩiwe kwa mũsikalĩ ũmwe wa ũkũũ wa myaka 23 witawa Vittorio Michel wa kuma kũya Italia. Aĩ na ũwau wa kanza ya mavĩndĩ na matakĩtalĩ nĩmaĩmaaisye wĩkwatyo ĩũlũ wa ũvosyo wake. Anyanyae na andũ make ma mũsyĩ onthe me atelemu mũno na matesĩ ũndũ ũngĩ wa kw'ĩka, nĩmamũtwaie kũu Laundesĩ. Akĩtĩte ũlikw'a ĩsanganĩ kuma nyaĩ sya maũũ make kũvika ĩvu. Nĩmathambĩisye Vittorio kĩw'ũnĩ kũu. Kyumwa kĩmwe kĩithela, kyalya kyonthe nĩkyathelile na mavĩndĩ make mambĩĩ kwĩtũngĩania mayĩana ĩngĩ. Kũvika ũmũnthĩ, Vittorio ethĩawa na ũlũmu wa ũima wa mwĩ.

MBIKĪLA MUATHIME NĨ NYINYIA WA NGAI ATA?

Mbikĩla Mũathime etawa Nyinyia wa Ngai nũndũ Yesũ Klĩsto, mwana wake, ũla wamũsyaie ta mũndũ, we ti mũndũ weka, ĩndĩ o ĩngĩ we nĩ Ngai Mwene. Malia nĩ “Inyia wa Mwĩai wakwa” (Luka 1:43) Ndeto ya Ngai nĩyo ĩneenete vyũ ĩũlũ wa Malia ta Nyinyia wa Ngai, ĩndĩ ti akatoleki makĩtaa kwasya ũu. Elisavethi ũla wausũitwe nĩ Veva Mũtheu nĩwaneenie aimũnenevya asya “Malia nĩwe Inyia wa Ngai.” O tondũ tũminie kwona, Mbikĩla Mũathime nĩ Nyinyia witũ nũndũ Yesũ aikw'a Ngelany'onĩ nĩwatũnenganie ũsũvĩonĩ wa inyia Wake (Sisya, Yoana 19:27). Nũndũ twĩ ana-a-inyia ma eĩtu-a-inyia ma Yesũ, ithyĩ nithyĩ, “nzyawa ila ĩngĩ syonthe syake” (Ūvu.12:17; Sisya, ccc 508, 2682). Kanisa ya Katoliki yonanasya wendo mũnene kũla kwĩ Mbikĩla Mũathime nũndũ we Yesũ Mwene nĩwonanĩtwe wendo ũsu mũnene kwake (Sisya, Aev.6:1).

NDŪTONYA KWANANGA MALIA ŪTEKWANANGA YESŪ

Ala maleanaa na kwĩthĩwa na mavĩsa matheu makonanĩtwe na mũĩkĩĩo nĩmaendie makanisanĩ manangite mavisa onthe ala maĩ kwo. Nĩmaendie kanisanĩ ĩmwe kwananga ĩvisa ĩtheu ya Malia na Kana Yesũ na meethia kĩveti kĩmwe kĩkũũ kĩivoya. Nĩkyaneenie na wasya mũnene kuma vau Kanisanĩ kyasya, “Ndũtonya kwananga Malia ũtekũmwananga Yesũ.” Ūndũ ũũ wa kwĩthĩwa na wendo mũnene

MWAITŪ MALIA

kwa Inyia wa Mwāi waitū nī kīndū kyosawa na vinya, na kīkwatene vyū na mūikīō wa Kīkatoleki. “Kīla ikomano na Malia, mūthya yīthelelaa ikomanonī na Yesū Mwene” (Asa Mūtheu Vaūlo VI). Malia nūndū ūmwe na kīoo na īngī o ta kīla kīoo kīngī kītwīkīthasya kyeni ta ūtaathi. We nīta kīoo nūndū onanasya ūthyū wa Klīsto. Avw’ana ta kīoo kīu kītwīkīthasya kyeni ta ūtaathi nūndū aanasya, kana akatilangany’a kyeni kya Klīsto malanginī maingī mekīvathūkany’o ma imanyō ila syake nzeo: wīw’i, wīnyivyo, kūtetheeasya, na veva wa kwīyumasya.

Kamwana kamwe mūkatoleki nīkaendie wūmbanonī wa mboya sya avolotestandi na kathokw’a vo mūno. Mūtavany’a nīweeie mūeni ūyū atī, “Kwaeka nīw’e ūitwaa mboya yaku.” O kwa mītūkī, kamwana kaa mūkatoleki nīkatwaie mboya ya Asa waitu kamīkalaatīte mūno ūkethīa kayīkīa mbuleki nginya katiūūkīa īla mboya ya Ngethi Malia. Mūtavany’a nīwakeieī “Ti nginya ithyī twīw’e ūvoo wake. Endee na mboya ya Wītīkīlo wa Atūme.” Kamwana kaa o īngī nīkasembethisyē mboya ino nginya kavika vala ve, “Asyawa nī Mbikīla...” Īndī nīkamwīthyūie mūtavany’a: “Mūtavany’a,” nīkaisye, “ii, ndooka vaa īngī!” Īī, Malia nīwūkaa ovanītw’e na Mwanāe maūndūnī onthe ma Kīkatoleki.

KĪVATHŪKANY’O KĪ KATĪ WAKWA NA MWANAE

Kīmwana kīmwe nīkyatetheasya wīa wa kūkūna iatū langi kīsesenī kīnene kya ngalī mūsyīnī mūnene wa New York kūya nthī ya Amelika. Aendee na kūkūnīa mūndū ūmwe iatū langi, mitila ya vetha yasūngasūngīaa ngingonī kwake o ūndu waendee na kūvangūūla iatū na kītambaa. “Mwanoo,” ūmūndū nīwamūneenisyē ayenda kūmanya o mūnango, “Kyuma kīu wīkīte ngingonī nī kyaū? “Nī mitila ya Inyia wa Yesū,” kīmwana nīkyamūsūngīe. “Mitila yake nūndū wakī?” Mundu ūyū nīwamūkūlilye na amwīa, “We nde kīvathūkany’o o na kīmwe na inyia waku.” “No kwīthīwa o ūu new’o,” kīmwana nīkyaisye, “Ateo ve kīvathūkany’o kīnene mūno katī wakwa na Mwanāe.”

MŪSUMBĪ WA ALA ONTHE AVAKE MAUTA

Īvisanī yīla ya kwasūvya ya Michelangelo yī nguma mūno yītawa Pieta , Mwaitū ūla wīvo onekanaa e wa mūika mūnini mūno ukethīa ti tawe nyinyia wa mwana ūsu mūkw’ū. Mūndū ūmwe nīwatavisyē Michelangelo ūu, nake amūsūngīa ta ūū “We ndwī kīndū wīsī. Aka ala atheu kī-mwīī mekalasya ūika woo vandū va īvinda yīasa kūte ala mate atheu kī-mwīī. Mbikīla Malia (Madonna) ndaī na naī o na īmwe, ndaaīthīwa na kawendi ka kī-mwīī o na kanini, kwoou īvinda yonthe ekalaa e wa

mũika” (F.H.Drinkwater). Mũathime Mwaitũ Theresa nĩwaneenie asya, “Mwende Yesũ na ngoo ta ya Mwaitũ Malia.”

MALIA: MŪNYUVE WA NGAI ASA

Asikavu ũmwe aitavany’a nĩweeie andũ atĩ, “Ethĩwa wĩna ũnyungunyĩsyo o na ũmwe iũlũ wa Mũathime Mbikĩla Malia, twaĩa thĩna ũsu waku Ngai Asa ũla wĩ itunĩ nũndũ nĩwe woonie Malia e mwaĩlu kũtw’ika Nyinyia wa Ngai. Ethĩwa Ngai Asa ũla Mũtheu Vyũ ndaamwona na ivĩtyo o na yĩmwe, we nue ũũ ũũyona? Kwĩ andũ aingĩ ala mesilasya kana Malia nde na kĩlio wĩanĩ wa wovosyo. Kwĩsilya ta ũu nũndũ ũmwe na kũlea kũwona mũvango wa Ngai. Vayaĩ vata Mwana wa Ngai asyawe nĩ mũndũ mũka. Nĩwe waĩ Atamu wa kelĩ ũla wookie kwovosya mũndũ ũla waĩ akwatiwe nĩ ũwau mũnene wa naĩ. O tondũ Atamu wa mbee ũtaĩ na nyinyia, o nake Atamu wa kelĩ aĩ o atonya kĩka atena na inyia. Īndĩ mũvango wa Ngai waĩ asyawe ethĩwe na nyinyia na wovosyo witũ wũke kwĩsila Malia inyia wake; nĩ kana Malia amwĩtikĩle, amwende, amũsũvĩe , amũne liũ na aimũea nginya yĩla We wĩthĩwa avĩkĩia kũnengane thayũ Wake ngelany’onĩ kwondũ witũ. Īvindanĩ yĩ ya ũmũnthĩ, andũ aingĩ o na eka kũmũvũthya, nĩ maleaa kwona kĩlio kĩla kya vata mũno kya Mbikĩla Mwaitũ Malia mathayunĩ maitũ. Wasyo mũnene wa kwĩthĩwa kũtena athembi na mawĩto angi me kĩvathũkany’o ũthũkũminĩ wa Ngai, kwanangĩka kwa mũsyĩ mingĩ, kw’ontho kũendanĩtye na ũleelu ũla wĩthĩitwe wĩvo andũnĩ wa kũlea kwĩthĩwa na wendo na ndaĩa nene kwa Inyia wa Ngai.

WEKALA ŪATĪĪE ŪLA ŪTŪMANI WA FATIMA

Yĩla mũsyĩ wa Hiroshima kĩa Ngyavani waanangĩwe vyũ nĩ ĩla mbomu ya mbee ya atomiki yekĩw’e kwo, ve mũsyĩ ũmwe watialile vo wĩ o w’oka. Andũ onthe ma mũsyĩ ũsu manaĩ o thayũ kĩvikĩa o myaka minini mĩvĩtũku, yĩla kĩla mũndũ watwĩe kĩlungu kya maĩli ũmwe kuma katĩ katĩ wa vala mbomu ĩsu yatũikĩie wakw’ie. Ūmwe wa andũ asu ma mũsyĩ ũsu watialile nĩ Mũthembi.Hulbert Schiffer. Mũthembi.Schiffer nĩwaisye kana andũ maana maingĩ, atalaamu na akunikĩli ma maũndũ nĩmeethĩwe maĩmantha kĩla kĩthĩwa kyaĩ kĩvathũkany’o kya mũsyĩ ũsu waĩ o nyũmba nyaanya kuma katĩ katĩ wa vala mbomu ĩsu yatũikĩie, na mũsyĩ ĩla ĩngĩ. Nĩ ũikĩithasya kana waĩ kĩvathũkany’o o kĩmwe kĩla kyoonekie. Mũsyĩnĩ ũsu andũ maw’o mavoyaa ndasivii kĩla mũthenya. Andũ ala mekalaa mũsyĩnĩ ũsu mekalaa matĩie ũtũmani ũla wa Fatima.

NDETO SYA MŪMINŪKĪLYO

“Mündū o na wīva ūla wūkaa kwakwa, nyie ndikamūlūngya” (Yoana 6:37), nī wathani wa Mwīai Ngai ūla nī mūīkīkū mawathaninī make onthe.

Mwīai Ngai no we e weka, “Wendeeaw’a nīkūendee nesa kwa mūthūkūmī wake” (Sav.35:27). Ethiawa e mūmaku yīla twī amaku. Nīwe ūthīnīkīaa moseo maitu. Atwendete ate ūsisya ūseo kana ūthūku witū. Wendo wake ndwī mūvaka. Ethīawa atūlilikanīte mavinda onthe (Yel.31:20). Kīleelo kya ūvuku yī nī kūtavya asomi mayo kana Yesū nī mūseo, nī mwene tei, e ūnee yingī, nī mwene vinya, nī mūnene mūno, nūtwendete na nūtūsūvīaa mbee wa ūndū tūtunya kwīsilya. Nīwe Wendo, nīwe Teī na nīwe ūnee. Kīla tūtunya kwīka no kūinama mbee wake na kūmūthaitha, o tondū Silaki 43:27-33 ūkwasya, “Nītūtunya kūneena maūndū maingī mūno, ūndī tūtunya kūmaweta onthe; kwa ūkuvī twīasya atī: “We nīwe syīndū syonthe.” Twīūmya va vinya wīanīe wa kūmūtaīa? Nīkwīthīwa nīwe mūnene kwī syīndū syonthe ūla woombie. Mwīai nīwailīte kūkīwa na nī mūnene mūno vyū, na ūtonyī wake nī wa kūseng’ya. O na wamūtaīa Mwīai mūno ūndū utonya, nī mūnene mūno ūkethīa ndūtunya kūmūtaīa ūndū wailīte. O na wamūkūmya Ngai na vinya waku w’onthe ūtekūnoa, ndwīsa kūmūtaīa ūndū wailīte. Ve mūndū waamwona nī kana atūelesye ūndū ūilyī? Ve mūndū ūtonya kūmūkūmya mūno ūndū vaīlīte? Ve moseng’yo matiele manene kwī aa, nūndū twonete syīndū mbūthū katī wa ūla woombie. Mwīai mwene nīwe woombie syīndū syonthe, na anenga andū ala mamūkīaa ūī.”

Nīnenga Asa, Mwana, na Veva Mūtheu ūkumyo w’onthe na ndaīa, ngatho na ūthaithi kwondū wa kūmbīta nītwīke Mūthembi. Nīna mūvea wa w’o kwa Ngai wakwa nūndū wa kūndīkīa na kūndw’īkīthya mūthūkūmī Wake. Nīmavoyea na vinya ala onthe masomie ūvuku yī maathīmwe, maekewe, mavow’e na mavonokw’e, ūsyītwanī ūtheu na yī ūtonyī ya Asa, Mwana na Veva Mūtheu.

***Mũthembi. Antony Parankimalil VC,
Mũungamũ wa Nyũmba ya Mboya ya Aviniseni, Ilovi, Kenya.***

Mũthembi. Antony Parankimalil VC nĩ mũthembi kanisani wa katholiki. Ethĩawa e wa mũvea wa Aviniseni ũla wambĩlĩlwe mwakani wa 1904 kũya Kerala nthĩ ya India. Anengiwe ũthembi matukũ 28 mwei wa ikũmi na ili mwaka wa 2004 (28.12.2004). Ambũe ũthũkũmi wake wa ũthembi kũya Mumbai India, sendanĩ ya kũtwaĩsya litiliti ĩla yĩtawa Tabor Divine Retreat Ashram nginya mwaka wa 2007. Nũthũkũmite ta Mũthembi Mũungamũ wa aseminalĩ ma Aviniseni ala methĩawa maisomea maũndũ ala makonanĩtye na Ngai kũya Hekima College, Ilovi vandũ va myaka itano. Ũmũnhi nĩwe mũungamũ wa Senda ya Kũtwaĩsya Lilititi ya Aviniseni ya Thika, ovamwe na Nyũmba ya Mboya ya Aviniseni ya Ilovi.

Thayũnĩ witũ wa kĩkĩsto, nĩtũũkwata kĩndũ kya vata mũno kwĩsĩla ĩvukunĩ yĩ Ndwĩmũlee. Mũthembi. Antony nĩ ũeleteye mawoni make we mwene ta mũthembi, ovamwe na maũndũ ala wonete e ũthũkũminĩ wa Ngai. Mawoni aa me ĩvukunĩ yĩ kwa w'o nĩmekũtũtetheesya kũlewa nĩ wendo wa Ngai ũla ũtaolekaa, na mũno mũno kwa ala mekwĩw'a me alee.

***Mũthembi. Biju Valliparambil VC
Mũungamũ Munene (Kĩkundi kya Athembi Aviniseni – Kivalo
kya Ngoo Ntheu ya Yesu, Avĩlĩka ya Wumĩlonĩ wa Syua).***

Motao na momanyĩsyo ĩvukunĩ yĩ Ndwĩmũlee maandĩkĩtwe kwa kĩla kĩkundi na kwa andũ onthe o na kau makonanĩtye mũno na mũĩkĩno wa Kanisa Katholeki. Yĩandĩkĩtwe mũno mũno yĩatũte ndeto ya Ngai (Mbivilia Ntheu) na kwĩanana na miendele na mikalĩle ĩla yailite thayũnĩ wa Mũkĩsto. Yĩivathũkanĩtye aũme na aka, athũi na ngya, asomu na mate asomu, aiũ na eũ, athũkũmi ma Ngai na aĩkĩĩ. ĩvuku yĩ yĩneenete naitũ ithyonthe; andũ ma mũsyĩ onthe. Yĩtũthoketye ithyonthe mũsyĩnĩ wa syana sya Ngai. Wikwatyo wakwa nĩ kana ũyambũa kwĩka kĩla ũkwona kĩkwaĩle, nũũkwata ũthasyo mweu na nũkwĩthĩwa na mea ma kũtavya andũ angĩ ĩũlũ wa ũthasyo ũsu.

Dr. Pamela Mandela Idenya (M.D. MMed (ENT), MPH)

